

שבוע חג השבועות ופרשת נשא

(24 - 30 May 15)

ר' - י"ב סיון תשע"ה

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

•

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין הוא בזמן תפילת שחרית, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:
מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַזְרָת בֵּי נַשְׁמֹתֵי
בְחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:

וְהֵעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ כְּפִינוּ, וּכְפִי
כְּלֵעֲמֻךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ,
וְצִאֲצָאֵי כְּלֵעֲמֻךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׂמֻךְ וְלוֹמְדֵי
תוֹרָתְךָ לְשִׁמְיָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל
הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן
הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:

יְבָרֶכְךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנֵּךְ: יִשְׂאֵל
יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ שְׁלֹום:

וּשְׁמוֹ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (אישר, הכותב ביד שמאל מגיח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוסות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתָ לְעוֹלָם וָעַד:

וְאַהֲבָתָ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ, כָּכָל לְבָבְךָ וּכְכָל נַפְשְׁךָ וּכְכָל
מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ
הַיּוֹם, עַל לְבָבְךָ. וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָד וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדְךָ,
וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ.
וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֹתְכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֵבְדוֹ, כָּכָל
לְבַבְכֶם וּכְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֵּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה
וּמְלַקְוֹשׁ, וְאִסַּפְתִּי דְגָנְךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ
לְבַהֲמֹתֶיךָ, וְאִכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם,
וּסְרַתְּם וּעִבַרְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה
אָף יי בְּכֶם וְעִצַּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאִבַּדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יי
נָתַן לָכֶם. וּשְׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם,
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יַדְכֶם וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֵיכֶם.
וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יי לְאַבְתִּיכֶם לָתֵת לָהֶם, בְּיַמֵּי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר יי אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בְּגֵדֵיהֶם לְדַרְתָּם,
וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַפְּנֵף, פְּתִיל תְּכֵלֵת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית,
וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ, וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹתַי יי, וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא
תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים
אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן הִנּוּכְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהִייתֶם
קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתְכֶם,
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים, אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יי
אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.

נכון לומר קודם התפילה:

הַרְיֵנִי מְקַבֵּל עָלַי מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבָתָ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ
מצוה להתפלל בתפילין את כל תפילת שחרית כולל שיעור תהלים כפי שמתחלק
לימי החודש.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁבְנָה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ.
אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׂבוּ יִשְׂרָיִם אֶת פְּנֵיךָ.

כדאי לשלכ יד, בן או בת - גם כמנו קמנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חובש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מתורו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיתכבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשית־תבות "לה") בציוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו ויניחם בחדר, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

תהלים

קיד.

בו מבואר מפני מה זכה יהודה למלכות:

א בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז: ב היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו:
ג הים ראה ויגם הירדן ויפב לאחור: ד ההרים רקדו כאילים גבעות פבני-צאן: ה מה-לך
הים פי תגום הירדן תפב לאחור: ו ההרים תרקדו כאילים גבעות פבני-צאן: ז מלפני ארון
חולי ארץ מלפני אלוה יעקב: ח ההפכי הצור אגם-מים חלמיש למעינו-מים:

קמו.

תפילה על אריכות הגלות שיעשה למען שמו שלא יתחלל:

א לא לנו | יהוה לא-לנו פילשמוך תן כבוד על-חסדך על-אמתך: ב למה יאמרו הגוים
איה-נא אלהיהם: ג ואלהינו בשמים כל אשר-חפץ עשה: ד עצביהם כסף וזהב מעשה
ידי אדם: ה פה-להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: ו אזנים להם ולא ישמעו אף להם
ולא יריחון: ז ידיהם | ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא-יהגו בגרונם: ח פמוהם יהיו
עשיהם כל אשר-בטח בהם: ט ישראל בטח ביהוה עזרם ומגנם הוא: י בית אהרן בטחו
ביהוה עזרם ומגנם הוא: יא יראי יהוה בטחו ביהוה עזרם ומגנם הוא: יב יהוה זכרנו יברך
יברך את-בית ישראל יברך את-בית אהרן: יג יברך יראי יהוה הקטנים עם-הגדלים: יד יסר
יהוה עליכם עליכם ועל-בניכם: טו ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ: טז השמים
שמים ליהוה והארץ נתן לבני-אדם: יז לא המתים יהללויה ולא פל-ירדי דומה:
יח ואנחנו | יב-ברך יה מעתה ועד-עולם הללויה:

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח' סיון, בו כותב אודות הצעת נכבדות ושהיא יראת שמים וכו'.

ובמ"ש אודות החילוק בגיל, אין זה נוגע בנדון דידן כלל וכלל.

ובמ"ש שאין לו הרגש וכו', עליו לבחון השינוי שחל בין פעם הראשונה שנפגשו ולאחר כמה פעמים שנפגשו, ובאם חלה הזזה לקירוב, הרי זה נותן מקום לומר, שיגדל השינוי הלוך וטוב.

והשם יתברך המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ינחהו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם

יחד.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ..... ב
- (ב) מזמורי תהלים קיד, קטו ..... ג
- (ג) מאמר ד"ה וידבר אלקים
יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ח ..... ה
- (ד) מאמר ד"ה זאת חנוכת המזבח
שבת פרשת נשא י"ב סיון, ה'תשכ"ח ..... יח
- (ה) שיחת שבת פרשת נשא, י"ב סיון, ה'תשכ"ח ..... לא
- (ו) לקוטי שיחות – פרשת נשא
(בלה"ק) כרך ח ..... מז
- (ז) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל ..... נד
- (ח) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת נשא ..... נה
- (ט) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת נשא ..... נו
- (י) שיעורי תהלים לשבוע פרשת נשא ..... קה
- (יא) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת נשא ..... קו
- (יב) לוח "היום יום" לשבוע פרשת נשא ..... קטו
- (יג) הלכה יומית לעיון ברמב"ם ..... קיח
- שיעורי רמב"ם**
- (יד) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת נשא ..... קכא
- (טו) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת נשא ..... קעח
- (טז) – ספר המצוות לשבוע פרשת נשא ..... קפז
- (יז) נביאים וכתובים
ישעיה פרק ז, משלי פרק יב ..... קצב
- (יח) משניות – מסכת אהלות/נגעים
ביאור קהתי ..... קצד
- (יט) עין יעקב מסכת יומא ..... רד
- (כ) מסכת כתובות עם ביאורים
מדף קיא עד דף קיב ..... רו
- (כא) מסכת נדרים עם ביאורים
מדף ב עד דף ו ..... ריד
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כב) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציורים
אדמו"ר הזקן ..... רלו
- (כג) שולחן ערוך הלכות שבת לפי לוח רב יומי
אדמו"ר הזקן ..... רלו
- (כד) תורה אור
אדמו"ר הזקן ..... רלט
- (כה) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי ..... רמב
- (כו) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" ..... רמד
- (כז) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש ..... רמד
- (כח) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהרש"ב ..... רמה
- (כט) ספר המאמרים תשי"י
אדמו"ר מוהרי"צ ..... רמו
- (ל) ספר השיחות היש"ת-תש"א בלה"ק
אדמו"ר מוהרי"צ ..... רמח
- (לא) אגרות קודש
אדמו"ר מוהרי"צ ..... רמח
- (לב) ביאורים לפרקי אבות פרק א ..... רנ
- (לג) חומש לקריאה בציבור לשבת פרשת נשא ..... רנא
- (לד) לוח זמנים לשבוע פרשת נשא ..... רסא
- (לה) סדר מצות הדלקת נרות לעש"ק וחגה"ש ..... רסג

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

1 על עשרת הדברות שנאמרו בעת מתן-תורה, כתוב בתורה:
 2 וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר, אֲנֹכִי גוֹי¹,
 3 וּמְדַיֵּק אֲדַמּוּר הַזֶּקֶן² מֵהוּ אוֹמְרוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,
 4 לְשֵׁם מִה נּוֹסְפוּ הַמִּילִים "אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" כַּהֲקַדְמָה לְעֵשֶׂר הַדְּבָרוֹת
 5 עֲצָמָם הַמִּתְחִילִים בִּ"אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ"
 6 דְּלִבְאֹרְהָ הַנְּהַלְיָה-לְמִימְרֵי
 7 הָיָה לוֹ (לְפָסוּק) לוֹמַר וַיְדַבֵּר
 8 אֱלֹקִים וְלַהֲמַשִּׁיךְ מִיַּד אֲנֹכִי גוֹי?
 9 וּמִבְּאֵר אַדְמוּר הַזֶּקֶן, הַזֶּקֶן
 10 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה קָאִי³ הַכוּנָה
 11 עַל כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, כּוּלָּל
 12 כִּל מֵה שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד
 13 לְחַדֵּשׁ וְכוּ'⁴ בְּכָל הַדּוּרוֹת הַבָּאִים,
 14 "הַכּוֹל יִתֵּן לְמֹשֶׁה מִסִּינַי", כַּמֵּאֹמֶר
 15 חַכְמֵינוּ ז"ל. וְזֶהוּ וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים
 16 אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,
 17 דְּבַעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת (שְׁתַּחֲלִילָן)
 18 אֲנֹכִי וְגו') נִכְלָל כִּל הַתּוֹרָה
 19 כּוּלָּהּ (כִּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה)
 20 כּוּלָּל גַּם "מֵה שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד
 21 לְחַדֵּשׁ" בְּכָל הַדּוּרוֹת הַבָּאִים.
 22 וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵי זֶה עִם פִּירוּשׁ
 23 רַשִׁי עַל הַפָּסוּק⁵, דְּמָה
 24 שְׁפָתוֹב "אֶת כָּל הַדְּבָרִים
 25 הָאֵלֶּה" (קוּדָם) וְכַהֲקַדְמָה
 26 לְ"אֲנֹכִי גוֹי" הוּא לְלַמֵּד
 27 שְׁכָל עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת נֶאֱמָרוּ
 28 (תַּחֲלָה) בְּדַבּוּר אֶחָד שְׁכּוּל
 29 אֶת כָּל הַדְּבָרִים כַּמְצִיאֹת אַחַת,
 30 וְאַחֲרָיָהּ חֲזַר וּפִירוּשׁ כִּל
 31 דַּבּוּר וְדַבּוּר מֵעֵשֶׂר הַדְּבָרוֹת
 32 בְּפָנֵי-עֲצָמוֹ, דְּתוֹכְנָם שֶׁל שְׁנֵי
 33 הַפִּירוּשִׁים פִּירוּשׁוֹ שֶׁל אַדְמוּר
 34 הַזֶּקֶן שֶׁ"כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" הֵם כָּל
 35 הַתּוֹרָה, וּפִירוּשׁוֹ שֶׁל רַשִׁי שֶׁ"כָּל
 36 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" הוּא עֵשֶׂר הַדְּבָרוֹת
 37 כְּפִי שֶׁנֶּאֱמָרוּ תַּחֲלִילָה בִּדְבַר אֶחָד
 38 הוּא, שְׁנִתְּנִית הַתּוֹרָה הַיְתָה

ביאור בדרך אפשר

39 בְּדֶרֶךְ כָּלֵל וּפְרָט. אֲלֵא שְׁלִפִי פִירוּשׁ רַשִׁי, מְדַבֵּר הַכְּתוּב
 40 "אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" בַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת עֲצָמָם, שְׁמַתְחִלָּה
 41 נֶאֱמָרוּ בְּכַחֲנִית כָּלֵל (דַּבּוּר אֶחָד שְׁכּוּלֵל אֶת כָּל עֵשֶׂר הַדְּבָרוֹת
 42 כַּאֲחָד) וְאַחֲרָיָהּ נִפְרָטוּ כִּל דַּבּוּר וְדַבּוּר בְּפָנֵי-עֲצָמוֹ כַּעֲשֶׂר
 43 דְּבָרוֹת נִפְרָדוֹת. וְלִפִּי פִירוּשׁ
 44 אַדְמוּר הַזֶּקֶן, מְדַבֵּר הַכְּתוּב
 45 בְּפָרְטִים דְּתוֹרָה, הַפְּרָטִים שֶׁל כָּל
 46 הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, שְׁגַם הֵם נִתְּנוּ
 47 תַּחֲלָה בְּכַחֲנִית כָּלֵל, כְּפִי שְׁכָל
 48 הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ כְּלוּלָהּ בַּעֲשָׂרַת
 49 הַדְּבָרוֹת, וְאַחֲרָיָהּ נִפְרָטוּ
 50 וְנִמְשְׁכוּ בְּגִילוּי כְּפִי שְׁכָל פְּרָט
 51 וּפְרָט הוּא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ.
 52 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׁגַם זֶה גּוֹפֵא
 53 זֶה עֲצָמוֹ (הַפִּירוּט וְהַגִּילוּי
 54 דַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, כַּפִּירוּשׁ רַשִׁי"
 55 עַל "כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה") הִיָּה
 56 בְּאֹפֶן דְּכָלֵל וּפְרָט. דְּתַחֲלַת
 57 הַהִמְשָׁכָה הַהֲתַגְלוֹת מִלְּמַעֲלָה
 58 וְהַפִּירוּט דַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת
 59 הוּא בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְאַחֲרָיָהּ
 60 כֶּךָ נִפְרָט בְּפָרְטִיּוֹת יוֹתֵר
 61 בְּתוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה, דְּכָל
 62 הַתּוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה הִיא
 63 פִּירוּשׁ⁶ וּבִיאוּר דְּתוֹרָה
 64 שְׁבַכְתָּב⁷ (כְּלִשׁוֹן הַשְּׁגוּר בְּפִי
 65 חַכְמֵינוּ ז"ל לְגַבֵּי דִינִים וְהַלְכוֹת רַבּוֹת
 66 בְּתוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה מְנָא הִנֵּי מִיְלִי,
 67 מַהֲיִכֵן לּוֹמְרִים דְּבָרִים אֱלוֹ, הֵינּוּ מֵה
 68 הַבְּסִיס וְהַמְקוּר שֶׁלָּהֶם אָמַר קְרָא
 69 שֶׁאִמַּר הַכְּתוּב, הַמְקָרָא), וְהַתּוֹרָה

בס"ד. יום ב' דחג השבועות
ה'תשכ"ח*

1 וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר,
 2 אֲנֹכִי גוֹי¹, וּמְדַיֵּק אֲדַמּוּר הַזֶּקֶן² מֵהוּ
 3 אוֹמְרוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, דְּלִבְאֹרְהָ הַנְּהַלְיָה-
 4 לִיָּה-לְמִימְרֵי וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֲנֹכִי גוֹי. וּמִבְּאֵר,
 5 דְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה קָאִי³ עַל כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ,
 6 כּוּלָּל כִּל מֵה שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ וְכוּ'⁴.
 7 וְזֶהוּ וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,
 8 דְּבַעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת (אֲנֹכִי וְגו') נִכְלָל כִּל הַתּוֹרָה
 9 כּוּלָּהּ (כִּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה). וַיֵּשׁ לְקִשְׁרֵי זֶה עִם
 10 פִּירוּשׁ רַשִׁי עַל הַפָּסוּק⁵, דְּמָה שְׁפָתוֹב "אֶת כָּל
 11 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (קוּדָם לְ"אֲנֹכִי גוֹי") הוּא לְלַמֵּד
 12 שְׁכָל עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת נֶאֱמָרוּ (תַּחֲלָה) בְּדַבּוּר
 13 אֶחָד, וְאַחֲרָיָהּ חֲזַר וּפִירוּשׁ כִּל דַּבּוּר וְדַבּוּר
 14 בְּפָנֵי-עֲצָמוֹ, דְּתוֹכְנָם שֶׁל שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים הוּא,
 15 שְׁנִתְּנִית הַתּוֹרָה הַיְתָה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל וּפְרָט. אֲלֵא
 16 שְׁלִפִי פִירוּשׁ רַשִׁי, מְדַבֵּר הַכְּתוּב בַּעֲשָׂרַת
 17 הַדְּבָרוֹת עֲצָמָם, שְׁמַתְחִלָּה נֶאֱמָרוּ בְּכַחֲנִית כָּלֵל
 18 (דַּבּוּר אֶחָד) וְאַחֲרָיָהּ נִפְרָטוּ כִּל דַּבּוּר וְדַבּוּר
 19 בְּפָנֵי-עֲצָמוֹ. וְלִפִּי פִירוּשׁ אַדְמוּר הַזֶּקֶן, מְדַבֵּר
 20 הַכְּתוּב בְּפָרְטִים דְּתוֹרָה, שְׁגַם הֵם נִתְּנוּ תַּחֲלָה
 21 בְּכַחֲנִית כָּלֵל, בַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, וְאַחֲרָיָהּ נִפְרָטוּ וְנִמְשְׁכוּ בְּגִילוּי. וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף,
 22 שְׁגַם זֶה גּוֹפֵא (הַפִּירוּט וְהַגִּילוּי דַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת) הִיָּה בְּאֹפֶן דְּכָלֵל וּפְרָט.
 23 דְּתַחֲלַת הַהִמְשָׁכָה וְהַפִּירוּט דַּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת הוּא בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְאַחֲרָיָהּ
 24 נִפְרָט בְּפָרְטִיּוֹת יוֹתֵר בְּתוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה, דְּכָל הַתּוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה הִיא פִּירוּשׁ⁶
 25 וּבִיאוּר דְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב⁷ (מְנָא הִנֵּי מִיְלִי, אָמַר קְרָא), וְהַתּוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה גּוֹפֵא

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצא לאור בקונטרס חג השבועות - תשמ"ט. 1) יתרו כ, א ואילך. 2) בלקו"ת במדבר ד"ה זה בתחילתו (טו, ג). רד"ה זה תקס"ח (סה"מ תקס"ח ח"א ע' רכד). 3) ראה חגיגה ג, ב (וכ"ה במדבר"ר פי"ד, ד). שמו"ר רפמ"ז. ועוד - הובאו בלקו"ת שם. 4) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר שם. ויק"ר רפכ"ב. קה"ר פ"א, ט (ב). פ"ה, ח (ב). ועוד. 5) ממכילתא עה"פ. ועיין ג"כ במדבר"ר פ"א, ז (הובא בלקו"ת שם). 6) ראה רמב"ם בהקדמתו לספרו. 7) ראה לקו"ת ברכה צד, א ואילך. וראה אגה"ק סכ"ט קנ, ב ואילך). ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁבַע־לְפָנֶיהָ גם ההמשכה וההתגלות שלה גוֹפֵא עֲצֻמָּה הִיא גַם כֵּן
 2 בְּאֹפֶן דְּכָלֵל וּפְרָט, מְשַׁנָּה בְּרִיּוּתָא⁸ גְּמָרָא וְכוּ' במשנה ובברייתא
 3 הדברים הם באופן כללי ובגמרא ההלכות באות בפירוט עַד כָּל מַה
 4 שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ עוד פרטים ופרטי פרטים כמה שנאמר
 5 בדורות הקודמים בצורה כללית.
 6 ובכל אופן, התוכן הכללי של שני
 7 הפירושים האמורים ב"כל הדברים
 8 האלה" הוא שהתורה ניתנה בדרך כלל
 9 ופרט. וְצָרִיד לְהִבִּין⁹, מִפְּיֹן
 10 שְׁכָל הַפְּרָטִים דְּתוֹרָה, עַד
 11 לְכָל מַה שְׁתַּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד
 12 לְחַדֵּשׁ במשך כל הדורות, הַכֹּל
 13 נִתֵּן כְּכֹר לְמִשְׁחָה בְּסִינַי, לְמַה
 14 לֹא נִתְּנוּ כל הפרטים שבתורה
 15 מִלְּכַתְחֵלָה בְּאֹפֶן גָּלוּי,
 16 וּמִדּוּעַ נִתְּנוּ תַּחֲיָלָה בְּבַחֲיִנַת
 17 כָּלֵל והפרטים מתגלים אחר-כך
 18 במשך הדורות?
 19 (ב) וַיּוֹבֵן זֶה¹⁰ מִמָּה שְׁמַצִּינוּ
 20 עַל-דֶּרֶךְ-זֶה בדומה לכך שהתורה
 21 ניתנה תחילה בכלל ורק אחר-כך באו
 22 והתגלו הפרטים, מִצִּינוּ גַם בְּרִיּוּתָא
 23 הָעוֹלָם (והקשר והדמיון בין האופן
 24 שבו ניתנה התורה לאופן שבו נברא
 25 העולם מובן גם ממאמר הזוהר שבזמן
 26 בריאת העולם הקדוש-בין-הוא
 27 אֶסְתַּפֵּל בְּאוּרֵיתָא הסתכל בתורה
 28 וּבְרָא עֲלֵמָא וברא עולם, היינו
 29 שהתורה היא כמו 'תכנית הבניה'
 30 שמשמשת את הבנאי הבונה בנין¹¹), שְׁהִיְתָה בְּרִיּוּתָא הָעוֹלָם בְּאֹפֶן
 31 דְּכָלֵל וּפְרָט שתחילה נברא העולם באופן של כלל ואחר-כך באו והתגלו
 32 הפרטים של הבריאה, כפי שממשיך ומבאר.
 33 דְּאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְל¹² בפרקי אבות בַּעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת נִבְרָא
 34 הָעוֹלָם כּוּ' בְּמֵאמְרָא אֶחָד יְכוֹל לְהַבְרִיאֹת (וזה לשון המשנה:

ביאור בדרך אפשר

35 "בעשרה מאמרות נברא. העולם ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול
 36 להבראות אלא להיפרע מן הרשעים שהן מאבדין את העולם שנברא בעשרה
 37 מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה
 38 מאמרות"), וְיָדוּעַ¹³ בקבלה וחסידות ד'מֵאמְרָא אֶחָד' הוּא הַמְּאָמֵר
 39 ד'בְּרִאשִׁית' העולם נברא בעשרה
 40 מאמרות של הקדוש-בין-הוא כמו
 41 "ויאמר אלקים יהי אור" וכדומה,
 42 ולמעשה יש בסיפור הבריאה תשע
 43 'מאמרות' ועל כך מבואר שהמאמר
 44 הראשון הוא המילה "בראשית"
 45 שבהתחלת התורה (כמאמר חכמינו ז"ל
 46 בְּרִאשִׁית נִמְי גַם מֵאמְרָא הוּא¹⁴
 47 וכפירוש רבי עובדיה מברטנורא על
 48 המשנה: "תשעה ויאמר, ובראשית נמי
 49 מאמר הוא, דכתיב בדבר ה' שמים
 50 נעשו"), שְׁהוּא מֵאמְרָא כָּלְלִי
 51 שְׁכּוֹלֵל ט' הַמְּאָמְרוֹת הפרטיים
 52 שְׁלֹאֲחֶרְיוּ המפורטים בסיפור
 53 הבריאה בתורה. דְּזָהוּ מַה
 54 שְׁכַתּוּב¹⁵ בְּרִאשִׁית בְּרָא
 55 אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
 56 הָאָרֶץ, וְאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְל¹⁶
 57 שהכתוב היה יכול לומר "בראשית
 58 ברא אלקים השמים והארץ" ונאמר
 59 אֶת הַשָּׁמַיִם לְרַבּוּת צְבָאֵיהֶם,
 60 וְאֶת הָאָרֶץ לְרַבּוּת צְבָאֵיהָ,
 61 ובייתור הלשון "את", הכתוב מלמד
 62 שיחד עם השמים והארץ נבראו גם
 63 "צבא השמים" ו"צבא הארץ"
 64 והמשמעות הפנימית של הדברים היא שְׁכָל הַנִּבְרָאִים נִתְּהוּ
 65 מִהַמְּאָמֵר הָאֶחָד ד'בְּרִאשִׁית' (להיותו מֵאמְרָא כָּלְלִי שְׁכּוֹלֵל
 66 אֶת כָּל תְּשַׁע הַמְּאָמְרוֹת הפרטיים). אֶלָּא שְׁהִיוּ כֹל הַנִּבְרָאִים כְּפִי
 67 שנבראו על-ידי המאמר הראשון, "בראשית" בְּבַחֲיִנַת כָּלְלִי¹⁷ אחד,
 68 וְאַחֲרֵי-כֵן נִפְרָט הַמְּאָמֵר ד'בְּרִאשִׁית' כְּט' הַמְּאָמְרוֹת

(8) ראה תענית כא, א: מי* איכא מידי בברייתא דלא פשיטא לי' ממתניתין. וראה לקו"ת שה"ש מא, ב. 9) וכמו שמדייק
 עד"ז בד"ה וידבר גוי ושבתה תרע"ג (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' רנ ואילך). 10) בהבא לקמן (סעיף ב"ד) - ראה (בסגנון אחר
 קצת) בד"ה ושבתה תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' רנו ואילך); תרע"ג ה"ל שם. 11) זח"ב קסא, א"ב. 12) אבות פ"ה מ"א.
 13) פרדס שער ב (שער טעם האצילות) פ"ו. לקו"ת בהר מא, ד. ד"ה דבר גוי' כי תבואו גוי' ושבתה תקס"ב (סה"מ תקס"ב
 ח"א ע' קפח. שם ע' תלב. סה"מ"צ להצ"צ קסז, א). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רפד"ה. ח"ב ע' תעז (וש"נ). אוה"ת
 עקב ע' תפ. שם ע' תצג. ובכ"מ. ובארוכה - סה"מ תרנ"ט ע' קמג ואילך. ה'תש"ד ע' 67 ואילך. 14) ר"ה לב, א. מגילה
 כא, ב. 15) בראשית א, א. 16) ראה פירש"י עה"פ בראשית שם, יד. 17) ראה חדא"ג מהרש"א לר"ה שם, שמהמאמר
 דבראשית נברא "חומר הראשון אשר ממנו נתהוו כל הצורות". וראה גם לקו"ת בהר שם, "שכמו"כ בגשמיות בהתהוות
 עוה"ז .. נתהווה ע"י מאמר דבראשית כו' אלא שנפרטו אח"כ ע"י ט' מאמרות", ומציין לרמב"ן עה"ת ר"פ בראשית, דמזה
 מוכח שכוונתו היא ל"חומר הראשון".

(* כן הובא בלקו"ת שה"ש שם. ובכ"מ.)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **שְׁלֹאֲחֶרְיוֹ¹⁸, וְעַל־יְדִיָּהּ** על־ידי בריאתם בתשעה מאמרות פרטיים
 2 **נַעֲשׂוּ הַנְּבִרָאִים בְּבַחֲיִנַת הַתְּחִלָּקוֹת** של הכלל האחד להיות
 3 **פְּרָטִים** רבים.
 4 **וְהִנֵּה כְּמוֹ שֶׁהוּא בַּעֲשֶׂרָה מְאֻמְרוֹת כְּפִי שְׁנַמְשָׁכוֹ בְּפוֹעַל**
 5 **וּבְגִילוֹי (בְּסִפְרֵת הַמְּלֻכּוֹת¹⁹)**
 6 הספירה האחרונה והתחונה מעשר
 7 הספירות שדרכה האור האלוקי יורד
 8 ומתמעט ומצמצם עצמו לברוא
 9 עולמות ונבראים מוגבלים),
 10 **שֶׁהַמְאֻמֵּר דְּבִרְאֵשִׁית הוּא**
 11 **מְאֻמֵּר אֶחָד פְּלִי שְׁכּוֹלֵל כֹּל**
 12 **הַמְאֻמְרוֹת הַפְּרָטִים, עַל־דֶּרֶךְ־**
 13 **זֶה הוּא בְּשֵׁרֶשׁם שֶׁל עֲשֵׂרָה**
 14 **הַמְאֻמְרוֹת, בַּעֲשֶׂר הַסִּפְּרוֹת,**
 15 **שֶׁהַמְאֻמֵּר דְּבִרְאֵשִׁית הוּא**
 16 **כָּלֵל, וְיֵשׁ בְּזֶה בַעֲנִין זֶה שֶׁל**
 17 **בריאת כל העולם, בשלב ראשון, בתור**
 18 **מציאות אחת כללית ללא חלוקה**
 19 **לפרטים, כְּפִי בְּפֶה דְּרָגוֹת²⁰, כְּפִי**
 20 **שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמִפְּרֵט. דְּבַתְּרָגוֹם**
 21 **יְרוּשְׁלָמִי אֵיתָא מוּבָא:**
 22 **בְּרִאשִׁית, בְּחֻכְמָתָא²¹,**
 23 **בְּחֻכְמָה, שֶׁהַחֻכְמָה²² הַעֲלִינָה**
 24 **וְהַרְשׁוּנָה מִעֵשֶׂר הַסִּפְּרוֹת הִיא**
 25 **כָּלֵל שְׁכּוֹלֵל כֹּל הַסִּפְּרוֹת**
 26 **וּבַתְּרָגוֹם אוֹנְקְלוֹס**
 27 **אֵיתָא מוּבָא: בְּרִאשִׁית,**
 28 **בְּקַדְמִין, מְקָרַם, בַּתְּחִלָּה, וְהִינּוּ**
 29 **הַרְצוֹן דְּכֶתֶר שְׁלַמְעֵלָה מִהַחֻכְמָה²², כְּמִבּוּאֵר בְּקִבְלָה וְחִסְדוֹת,**
 30 **מִעַל עֵשֶׂר הַסִּפְּרוֹת יִשְׁנָה בַחֲינָה עֲלִינָה יוֹתֵר הַנְּקֻרָת 'כְּתוּר עֲלִינ' (כֶּשֶׁם**
 31 **שֶׁכְּתוּר כְּפֻשׁוֹ הוּא מִעַל הָרֵאשׁ וְהַמוֹחַ שֶׁל הָאָדָם) וְכֶשֶׁם שֶׁבְּאָדָם כּוֹחַ הַרְצוֹן**
 32 **הוּא כּוֹחַ כְּלָלִי הַנַּעֲלָה יוֹתֵר מִכּוֹחוֹת הַשְּׁכָל וְהַרְגֵשׁ הַפְּרָטִים (הַמְקַבְּלִים לַעֲשֶׂר**
 33 **הַסִּפְּרוֹת), כִּי לְמַעַל הַרְצוֹן הַעֲלִינִי הַכְּלָלִי שֶׁבַּבַּחֲינַת הַכְּתוּר נַעֲלָה יוֹתֵר מִעֵשֶׂר**

34 הספירות הפרטיות, ועניינה של הבריאה כמציאות כללית למעלה מהתחלקות
 35 לפרטים כפי שהוא בכתר, הרצון העליון, הוא יותר כללי ויותר נעלה ביחס
 36 לעניינה כמציאות כללית כפי שהיא בחכמה, וממשיך שיש בעניין זה דרגה
 37 עוד יותר נעלית וְעַד לְמַחְשָׁבָה הַעֲלִינָה הַקְּדוּמָה על בריאת העולמות
 38 דְּאָדָם־קְדָמוֹן' בחינה נעלית
 39 באלוקות (למעלה מ'כתר') שֶׁהוּא
 40 הַרְצוֹן הַאֲלוּקִי הַעֲלִינִי הַפְּלִי עַל
 41 פְּלָלוֹת הַהִשְׁתַּלְּשׁוֹת, כְּמִבּוּאֵר
 42 בַּחֲסִידוֹת שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁכָּל עוֹלָם וּמְדֻרָגָה
 43 פְּרִיט ב'סדר ההשתלשלות' קדם רצון
 44 להתהוות עולם ומדרגה זו, כן גם ביחס
 45 לכללות כל סדר ההשתלשלות קדם
 46 רצון כללי, והוא מדרגת 'אדם קדמון'
 47 ('א"ק'), הַנְּקֻרָה גַם 'אוֹר כְּלָלִי',
 48 וּבְמִדְרָגָה זוֹ כֹּל הַבְּרִיאָה הִיא מְצִיאוֹת
 49 שֶׁל כָּלֵל אֶחָד, לֵאלֹהֵי הַתְּחִלָּקוֹת לְפָרְטִים,
 50 בְּאֹפֶן עוֹד יוֹתֵר נַעֲלָה מֵאֲשֶׁר כְּפִי
 51 שֶׁהַבְּרִיאָה הִיא מִצַּד 'כְּתוּר' וְחֻכְמָה'.
 52 וְלַמְעַלָּה יוֹתֵר, וְיִשְׁנָה דְרָגָה שֶׁבָּה
 53 הָעוֹלָם הוּא כָּלֵל בְּאֹפֶן עוֹד יוֹתֵר נַעֲלָה,
 54 הֵינּוּ עוֹד יוֹתֵר כְּלָלִי וְלַמְעַלָּה
 55 מִהַתְּחִלָּקוֹת לְפָרְטִים, וְהִיא כְּפִי
 56 שֶׁהַבְּרִיאָה הִיא מִצַּד הַרְצוֹן לְבְּרִיאָה
 57 עוֹלָמוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ
 58 הַצְּמֻצוֹם שֶׁל הָאוֹר הַאֲלוּקִי הַבְּלִי־
 59 גָּבוֹל וְהַאֲיֶן־סוֹף לַהֲתַמְעֵט כְּדִי לְבְּרִיאָה
 60 עוֹלָמוֹת וְנִבְרָאִים מוּגְבָלִים, שֶׁהוּא
 61 הַרְצוֹן שֶׁלִּפְנֵי הַצְּמֻצוֹם בְּחִינַת כָּלֵל
 62 גַּם לְגַבֵּי מַחְשָׁבָה הַקְּדוּמָה דְּאָדָם־קְדָמוֹן' וּבִיחֹס לְרִצּוֹן שֶׁלִּפְנֵי
 63 הַצְּמֻצוֹם, ה'כָּלֵל' שֶׁל 'מַחְשָׁבָה הַקְּדוּמָה דְּא"ק' נֶחֱשָׁב, בְּמוֹבֵן מְסוּיָם,
 64 הַתְּחִלָּקוֹת וְיִרִידָה לְפָרְטִים. וְלְפָנֵינוּ הַצְּמֻצוֹם גּוֹפָא עֲצוּמוֹ, אֵף שׁוֹ בַחֲינָה
 65 וּמְדֻרָגָה שֶׁבָּה הַבְּרִיאָה הִיא 'כָּלֵל' בְּדֻרָגָה חֲכִי נַעֲלִית, בְּכָל זֹאת אֲפִילוֹ בְּמִדְרָגָה
 66 זֹו יֵשׁ גַּם בֵּין כָּלֵל וּפְרָט, בַּחֲינָה וּמְדֻרָגָה שֶׁמִּצִּידָה הָעוֹלָם הוּא 'כָּלֵל'

(18 ראה שעהיוה"א פ"א, שהחיות הנמשך מהעשרה מאמרות עצמם "גדול מאד מבחי' הנבראים פרטיים", והמשכת החיות לפרטי הנבראים מהעשרה מאמרות הוא ע"י צירופים וחילופים כו' - דעפ"ז נמצא, שגם העשרה מאמרות (עם היותם בחי' פרט לגבי הכלל דמאמר אחד) הם בחינת כלל שנפרטו אח"כ ע"י הצירופים וכו' - בדוגמת מה שגם עשרת הדברות הם בחינת כלל, ונפרטו אח"כ בתושב"כ ובתושבע"פ. (19 היינו, שגם המאמר דבראשית הוא במלכות, כדמוכח ממ"ש בהערה 17 שמהמאמר דבראשית נתהווה "חומר הראשון". וראה סה"מ עזר"ת ס"ע יד, שהוא "הפנימיות דחיצוניות המל' המקור לבי"ע". ומה שמבואר בכ"מ שהמאמר דבראשית הוא חכמה או כתר (כדלהלן בפנים), הוא - לפי ששם מדובר בענין העשרה מאמרות כמו שהם בשרשם, בהספירות. (20 ולהעיר שעד"ז הוא בהכלל דעשרת הדברות - שיש בו כו"כ דרגות, דב' דברות הראשונות "הם כללות כל התורה כולה" (תניא רפ"כ. וראה תו"ש יתרו כרך טז מילואים אות א. וש"ג), למעלה מזה הוא הדיבור "אנכי" שכולל גם הדיבור לא יהי' לך (ראה "הדרן" על הרמב"ם (קה"ת, תשמ"ה) סעיף ו [תורת מנחם - הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' מט]), למעלה מזה - תיבת אנכי, תיבה הראשונה שכוללת כל הפרטים שבדיבור אנכי (ראה פורת יוסף (כג, ד) בשם הבעש"ט), ותיבת אנכי גופא - האל"ף שהוא "ראש" התיבה שכולל כל האותיות שבה (ראה פנים יפות (לבעל ההפלאה) עה"פ יתרו כאן). (21 כ"ה בכ"מ בדא"ח. ובתרגום שם: בחוכמא. (22 ראה גם לקו"ת

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אחד ובחינה ומדריגה נמוכה ממנה שמצידה העולם הוא 'פרט' (וכאמור לעיל)
2 שיש בעניין זה כמה מדרגות) דְּאֶחָדֵי שְׁעֵלָה בְּרָצוֹנוֹ של הקדוש-
3 ברוך-הוא לברוא עולמות, ובבחינה זו כל העולמות הם 'כללי' אחד למעלה
4 מהתחלקות שְׁעַר בְּעֶצְמוֹ בְּכַח כָּל מָה שְׁעֵתִיד לִהְיוֹת בְּפוּעַל,
5 ובבחינה זו יש התייחסות כלשהי גם
6 לפרטים דְּהֶרְצוֹן וְהַשְּׁעָרָה הֵם
7 בְּחִינַת כָּלֵל וּפְרָט²³, וכאמור,
8 הרצון הוא 'כללי' וההשערה היא 'פרט'
9 (וכמבואר בחסידות הדבר דומה לאדם
10 שהתעורר בו רצון לבנות בית שבשלב
11 זה ההתעוררות היא על כללות הדבר
12 והאדם עדיין לא יודע איזה בית הוא
13 רוצה, באיזה גודל ובאיזו צורה וכו',
14 ורק בשלב מאוחר יותר יש לו
15 'השערה' עם התייחסות לפרטים).
16 וּנְמָצָא, לסיכום, דְּכִמּוֹ
17 שְׁהַתְּמַשְׁכָּה דְּתוֹרָה הִיא
18 בְּבַחֲינַת כָּלֵל וּפְרָט בְּכִמְהָ
19 וְכִמְהָ דְּרִגּוֹת, פְּנ"ל, עַל-
20 דְּרָף-זֶה הוּא בְּהַתְּמַשְׁכָּה
21 דְּעוֹלָמוֹת שֶׁהִיא בְּבַחֲינַת כָּלֵל
22 וּפְרָט בְּכִמְהָ וְכִמְהָ דְּרִגּוֹת.
23 וְגַם בְּזֶה צָרִיף לְהַבִּין, בדומה
24 לשאלה שנשאלה לעיל לגבי עניין
25 הכלל והפרט כפי שהוא בתורה - מדוע
26 היה צורך שהתורה תתגלה תחילה
27 בדרך כלל ואחר-כך הכלל יבוא
28 לפרטים, ולמה הפרטים לא התגלו
29 מלכתחילה, כך צריך להבין גם לגבי
30 התהוות העולם בדרך כלל ופרט, הֲרֵי
31 הַפְּנוּנָה המטרה בְּבְרִיאַת
32 הָעוֹלָמוֹת מִלְּכַתְּחִילָה הִיא
33 שְׂיִהְיוּ נְבְרָאִים פְּרָטִיִּים
34 בְּהַתְּחַלְקוֹת, וְכִנּוּנָה זֹה הִיא
35 הַסִּיבָּה לְהַתְּעוֹרְרוֹת הֶרְצוֹן
36 העליון לברוא עולמות לְפָנֵי
37 הַצְּמִצּוּם בְּכַדֵּי שְׂיִמְשׁוּף מִמְּנוֹ
38 אַחֲר־כֵּן (עַל-יְדֵי רִיבּוּי
39 הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת) עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
40 פְּרָטִיִּים שְׂמַהֵם יִתְהוּ
41 נְבְרָאִים פְּרָטִיִּים, וְאִם-כֵּן הִיָּה

צָרִיף לִהְיוֹת לְכַאוּרָה הַתְּעוֹרְרוֹת הֶרְצוֹן מִלְּכַתְּחִילָה בְּבַחֲינַת
פְּרָט כִּךְ שֶׁכִּבְרַתְּ הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְאֵשׁוּנִית שֶׁל הֶרְצוֹן הַעֲלִיּוֹן כֹּל הַפְּרָטִים יִהְיוּ
בְּגִילּוֹי בְּאוֹפֵן שְׂיִהְיֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת מִמְּנוֹ לְאַחַר מִכֵּן הַתְּהוּוֹת
נְבְרָאִים פְּרָטִיִּים כְּפִי הַפְּנוּנָה, וְלָמָּה הִיָּתָה הַתְּעוֹרְרוֹת הֶרְצוֹן
בְּתַחֲלִילָה בְּבַחֲינַת כָּלֵל לֹא כֹל
הַתְּחַלְקוֹת לִפְרָטִים?
ג) וְיִוָּבֵן זֶה עַל-פִּי מְשָׁל דְּהַשְּׁפַעַת שְׂכָל מִרְב
דְּהַשְּׁפַעַת שְׂכָל רַעֲיוֹן שְׂכָלֵי מִרְב
לְתַלְמִיד, דְּאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
ז"ל²⁴ לְעוֹלָם יִשְׁנָה יִשְׁנֵן וְיִלְמַד
אָדָם לְתַלְמִידוֹ בְּדֶרֶךְ קִצְרָה,
בְּקִיצוֹר וְיָדוּעַ²⁵ תּוֹרוֹת הַחֲסִידוֹת
הַדִּיּוּק בְּלִשׁוֹן דְּרָף קִצְרָה'
(וְלֹא שְׂכָל רַעֲיוֹן קִצְרָה), שְׂצָרִיף
לְהַשְׁפִּיעַ לְהַתְּלַמֵּד כָּל
הָעוֹמֵק וְהַפְּרָטִים שְׂבַשְׂכָּל,
וְלֹא לְהַסְתַּפֵּק בְּחֵלֶק מִהָרַעֲיוֹן בְּלִבּוֹ
אֲלֹא שְׂכָל זֶה עִם כֹּל הָעוֹמֵק וְכֹל
הַפְּרָטִים שְׂבוּ צָרִיף לְלַמְדוֹ בְּדֶרֶךְ
קִצְרָה, בְּדַבְּרוּרִים קִצְרִים,
שְׂמַהֵם לְמִרוֹת שֶׁהֵם קִצְרִים יִוָּכַל
הַתְּלַמֵּד לְהַבִּין כָּל הַפְּרָטִים
שֶׁבְעֵצֶם כְּלוּלִים בְּדַבְּרוּרִים קִצְרִים.
וְכִמּוֹ הַמְּשָׁנָה שֶׁשָׂה סֹדֵי מִשְׁנֵה
שְׂשִׁנָּה לְנוֹ רַבֵּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיא מִסֹּדֵר
הַמִּשְׁנָה שֶׁנִּקְרָא רַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ,
שְׂבַלְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה שֶׁהוּא לִשׁוֹן
וּסְגוּנוֹן קִצְרֵי יִשְׁנָם (בְּהַעֲלָם) כָּל
הַפְּרָטִים, עִם כֹּל הָאוּרָף
הָרוּחַב וְהָעוֹמֵק, שְׂנַתְּבַאֲרוּ
אַחֲר־כֵּן בְּאִרְיִכוּת וּבִפְרִיּוֹט
בְּגִמְרָא, אֲלֹא שְׂבַמְשָׁנָה הֵם כֹּל
הַפְּרָטִים הַלְלוּ בְּקִיצוֹר נְמָרִץ²⁶.
וְהַטַּעַם עַל זֶה (שֶׁהַשְּׁפַעַת
שֶׁל דַּבְרֵי שְׂכָל מִהֵרַב אֵל הַתְּלַמֵּד
צָרִיכָה לִהְיוֹת בְּדֶרֶךְ קִצְרָה
דְּוָקָא) הוּא, כִּי בְּאִם יִשְׁפִיעַ
לוֹ (כִּבְרַתְּ בְּתַחֲלִילָה בְּשִׁלְבִים

במדבר יג, א. 23) ראה שער היחוד (לאדמו"ר האמצעי) פ"י וי"א. ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' שב ואילך).
(24 פסחים ג, ב. 25) ראה לקו"ת בשלח א, א. ביאורה"ז לאדאמ"צ פ' אחרי (עו, ד) ולהצ"צ שם (ח"א ע' סג"ד). ד"ה
וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' מט). וראה גם לקו"ת שבעה ערה 8. 26) ראה הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות ד"ה אחר
כן ראה, שלשון המשנה הוא "דבר קצר וכולל ענינים רבים".

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

ט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הראשונים של הלימוד) כל הפרטים בגילוי במפורש ובפירוט,
 2 ותבלבלו חושי התלמיד מחוסר יכולת לקלוט את כל האריכות, וגם
 3 אפשר ייתכן שמצד ריבוי ההתפשטות וההסתעפות של הפרטים
 4 הרבים ילך התלמיד בדרך עקלתון ויטעה בהבנת הדברים, ולכן צריך
 5 הרב ללמדו בדרך קצרה
 6 דוקא, שעל-ידיה בא
 7 השכל בציר מוגבל (שהוא
 8 יודע את הענין בכללותו
 9 ובשלב זה העומק והפרטים נעלמים
 10 בתוך הרעיון הכללי, וההתגלות
 11 וההשפעה מוגבלת), ועל-ידיה
 12 הגה גם בשלבים הבאים של הלימוד
 13 לאחרי שמעין בפרטים,
 14 בריבוי סברות, תהיה
 15 ההתפשטות ההסתעפות של
 16 הרעיון לפרטים לפי אופן הצירור
 17 של הדבורים הקצרים לפי
 18 היסודות שהונחו והובנו במהלך מסירת
 19 הרעיון הכללי ולא ילך בדרך
 20 עקלתון אלא יבין את הדברים נכון.
 21 וכמו שהוא בהשפעה מסירת
 22 הרעיון לתלמיד בפועל,
 23 דתחלת ההשפעה בשלבים
 24 הראשונים של הלימוד צריכה
 25 להיות בדרך קצרה דוקא,
 26 על-דרך-זה הוא גם בהמצאת
 27 השכל השני לתלמיד המדור
 28 ומשונר לפי יכולת הקליטה שלו פרב
 29 עצמו, דתחלת המשכת
 30 (התגלות והמצאת) השכל אצל
 31 הרב עצמו היא בבחינת נקודה
 32 אחת כללית.
 33 דהנה ידוע²⁷ בתורת החסידות
 34 שבשכל הרב שהוא שכל עמוק
 35 ביותר פלול בהעלם גם חיצוניות
 36 השכל החלק החיצוני והמזומצם
 37 של השכל ששני לתלמיד
 38 שאותו התלמיד מסוגל לקלוט ולהבין,
 39 אלא שבהיותו פלול בשכל
 40 הרב, כאשר השכל המותאם לפי כלי
 41 שכלו של התלמיד כלול בשכלו של הרב ועדיין לא בא לידי גילוי הגה
 42 נוסף לזה שאינו ניכר שם בפני-עצמו (להיותו כי החלק
 43 החיצוני של הרעיון השכלי המותאם ליכולת הקליטה של התלמיד, כפי שהוא

בשכלו של הרב הוא פלול ומעורב עם הפנימיות ואין לו מציאות
 בפני עצמה), הנה גם חיצוניות השכל (השני לתלמיד) כפי
 שהוא כלול בתוך שכל הרב הוא בריבוי אור, ולכן צריך הרב כרי
 ללמד את התלמיד, למנוע את הארת ריבוי האור של שכלו, ותמורת זאת
 לצמצם את שכלו, הינו
 להעלים ולהסתיר את שכלו
 העצמי שלא יאיר פלול,
 שעל-ידיה על-ידי הצמצום
 שמונע את הארת השכל בריבוי וגורם
 להתגלות מועטה ומזומצמת נבדל
 החיצוניות מהפנימיות וניכר
 בפני-עצמו, כי כל עוד השכל
 מאיר בריבוי אור אזי גם החיצוניות
 מאירה כמו הפנימיות ולא ניכר שהיא
 רק חיצונית אבל כשריבוי האור נעלם
 אזי ההבדל בין החיצונית לפנימיות
 ניכר, וגם החיצוניות שנמצא
 אצלו אז כלומר, חיצוניות השכל
 (החלק שגם התלמיד יכול לקבל
 ולהבין) כפי שהיא בשכלו של הרב
 הוא בבחינת נקודה בלבד
 ואילו העומק והפרטים הן נעלמים
 ונסתרים שהרי כללות השכל הוא
 בצמצום ובאור מועט, ורק לאחרי-
 זה לאחר הצמצום (לפני
 שמשפיע בפועל) הוא הרב
 משער בעצמו את הפרטים
 שישפיע אל המקבל ובשלב זה
 כבר יש אצל הרב התייחסות אל
 הפרטים. והטעם על זה
 שבתחלה בא השכל בכלל, גם
 אצל הרב עצמו בבחינת נקודה
 הוא, פי באם השכל ששני
 לתלמיד היה נמצא
 מלכתחלה ומתגלה באופן
 דהתפשטות בריבוי פרטים,
 יהיו אז הפרטים באופן כמו
 שהם נובעים משכל הרב,
 בריבוי אור, כי אמנם התגלות
 הפרטים היא ירידה והתחלקות לעומת
 הכלל, אבל אם כבר בתחילת ההתגלות של הרעיון השכלי משכל הרב יתגלו
 גם הפרטים, אזי גם הפרטים יהיו חזורים באור הגדול של שכל הרב ולא
 יהיו מכוונים ומתאימים לחושי

יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ח

ביאור בדרך אפשר

1 מסוגל לקלוט אותם. וְלָכֵן, הַמִּצְוָה הַשְּׂכֵל בְּתַחֲלָה בִשְׂכַל הָרֵב עֲצֹמוֹ,
 2 עוד לפני ההשפעה לתלמיד הוא בְּבַחֲיִנַת נְקוּדָה בלבד שהפרטים לא
 3 נראים ולא ניכרים בה (עֲנִינָן שֶׁל הַתְּעַלְמוּת), שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִגְבַּל
 4 הַשְּׂכֵל ומתגלה מלכתחילה בתור שכל שאין בו ריבוי בלי גבול של אור.
 5 דָּעַם הַיּוֹת שְׁבִינְקוּדָה'
 6 כְּלוּלִים כְּבוֹר כָּל הַפְּרָטִים
 7 שִׁישְׁפִיעַ אַחֲר־כֶּף הָרֵב
 8 לְהַתְלַמֵּד וְיִתְרָה מְזוֹ, שִׁישַׁשׁ
 9 בִּנְקוּדָה' בְּהַעֲלֵם גַּם
 10 מִפְּנִימִיּוֹת הַשְּׂכֵל²⁸ דְּרוּגוֹת יוֹתֵר
 11 עֲמוּקוֹת וְיֹתֵר פְּנִימִיּוֹת בִּשְׂכַל הָרֵב
 12 שְׂאוֹתָם הוּא לֹא מַעֲבִיר לְתַלְמִיד כִּי
 13 הַתְלַמֵּד לֹא מְסוּגֵל לְקַלּוֹט אֶת הַעוֹמֵק
 14 [זוֹהוּ], מִפְּל־מְקוֹם מִכִּיּוֹן שְׂפָל
 15 זֶה הַעוֹמֵק וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל שְׂכַל הָרֵב
 16 כְּפִי שֶׁהֵם בִּנְקוּדָה' הוּא בְּהַעֲלֵם,
 17 הִנֵּה עַל-יְדֵי-זֶה שִׁבְתַּחֲלִילָה
 18 הַהֲתַלְּמוֹת הֵיא בְּאוֹפֵן כְּלָלִי, כִּנְקוּדָה',
 19 לֵאלֹא הַפְּרָטִים אֲבָל הַפְּרָטִים כְּבוֹר
 20 קִיּוּמִים, נַעֲשֶׂה הַגְּבֻלָה וְצִיּוּר
 21 תְּבִינָה (פְּלָלִית) בַּשְּׂכֵל שִׁיְהִיָּה
 22 בְּאוֹפֵן שִׁשְׁפִיעַ לְהַשְׁפִיעַ אוֹתוֹ
 23 לְהַתְלַמֵּד, וְלֹאֲחֲרֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה
 24 בּוֹ הַגְּבֻלָה זֹו, הִנֵּה גַם לְאֲחֲרֵי
 25 שֶׁנִּמְשָׁךְ בִּשְׂכַל הָרֵב שֶׁל הַגִּילּוּי
 26 בְּרוּחַב וְהַתְּפִשְׁטוֹת (כְּשִׁמְפָרֵט
 27 אֶת הַפְּרָטִים), יְהִיָּה הָרוּחַב
 28 וְהַהֲסַתְּפוֹת לְפָרְטִים כְּפִי אוֹפֵן
 29 הַהַגְּבֻלָה וְהַצִּיּוּר שֶׁל
 30 הַנְּקוּדָה'.
 31 ד) וְהַנְּמִשָּׁל מְזֶה יוֹכֵן לְמַעְלָה
 32 בְּאֻלּוֹת, דְּבַכְדִּי שֶׁהָאוֹר
 33 שֶׁמְהִיָּה אֶת הַעוֹלָמוֹת יְהִיָּה
 34 לְפִי עֶרֶךְ הַנְּבָרָאִים מוֹתָאֵם לְפִי
 35 יְכוּלָת הַקְּבֵלָה וְהַקְּלִיטָה שֶׁלָּהֶם,
 36 בְּאוֹפֵן שִׁיּוּכַל לְהָאִיר בְּהֵם
 37 בְּפְנִימִיּוֹת, הוֹצֵרָךְ לְהִיּוֹת
 38 תַּחֲלָה הַהֲמַשְׁכָּה בְּאוֹפֵן דְּכָלֵל
 39 וּפְרָט וְלֹא הִיָּה אֲפֶשֶׁר לְגַלוֹת אֶת
 40 הַפְּרָטִים מִלְּכַתְּחִילָה כְּבוֹר בִּשְׂכַל
 41 הָרַאשׁוֹן שֶׁל הַהָאָרָה. כִּי מִכִּיּוֹן
 42 שֶׁהַעוֹלָמוֹת הֵם פְּאִינְ-עֶרֶךְ
 43 לֵאלֹא כֹל יֵחַס וְהַשׁוּאָה לְגַבֵּי אוֹר

ביאור בדרך אפשר

44 אִינְ-סוֹף, לָכֵן בְּאֵם הַהֲמַשְׁכָּה מְאוּר אִינְ-סוֹף הִיָּתָה
 45 מְלַכְתַּחֲלָה בְּרִיבּוּי פְּרָטִים, הִיּוֹ אֲזַ הַפְּרָטִים כְּבָלִי-גְבוּל
 46 (כְּמוֹ שֶׁהֵם מְצַד אוֹר אִינְ-סוֹף שֶׁמִּמֶּנּוּ בְּאוֹר וְהַתְּהוּר), וְלָכֵן
 47 הוֹצֵרָךְ לְהִיּוֹת תַּחֲלָה הַהֲמַשְׁכָּה בְּאוֹפֵן דְּכָלֵל שֶׁהַפְּרָטִים נִמְצָאִים
 48 בּוֹ רַק בְּהַעֲלֵם, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 49 נַעֲשֶׂה צִיּוּר כְּלָלִי בְּאוֹר
 50 שִׁיְהִיָּה לְפִי עֶרֶךְ הַעוֹלָמוֹת,
 51 וְעַל-יְדֵי-זֶה גַם הַפְּרָטִים
 52 שֶׁנִּמְשָׁכוּ וְהַתְּגַלוּ אַחֲר־כֶּף מִתּוֹךְ
 53 הַכְּלָל הֵם לֹא בְּאוֹפֵן שֶׁל בְּלִי גְבוּל,
 54 כְּמוֹ הָאוֹר הָאִינְ-סוֹפִי שְׂבִאִין-עֶרֶךְ
 55 לְעוֹלָמוֹת אֲלֵא לְפִי צִיּוּר זֶה שֶׁהוּא
 56 'צִיּוּר' שְׂמַתִּיחַס לְעוֹלָמוֹת.
 57 וְכְמוֹ שֶׁבְּהַשְׁפַּעַת הַשְּׂכֵל מְרַב
 58 לְתַלְמִיד, קְדִימָה הַכְּלָל
 59 לְהַפְּרָטִים הַרְעִיּוֹן הַשְּׂכֵלִי מִתְּגַלָּה
 60 בִּשְׂכַל רַאשׁוֹן כְּרַעִיּוֹן כְּלָלִי וְרַק בִּשְׂכַל
 61 הַבֵּא הוּא מִתְּגַלָּה לְפָרְטִי הַפְּרָטִים
 62 הֵיא: הֵן בְּהַשְׁפַּעָה מְסִירָה
 63 וְהַעֲבֵרָה הַרְעִיּוֹן מִהָרֵב אֶל הַתְּלַמֵּד
 64 בְּפוֹעֵל, שֶׁהַהֲשַׁפְּעָה הֵיא
 65 בְּדֶרֶךְ קְצָרָה, דְּבוּרִים קְצָרִים
 66 שְׂכוּלָלִים בְּתוֹכֵם בְּהַעֲלֵם אֶת כָּל
 67 הַפְּרָטִים שֶׁהַתְּלַמֵּד יִבִּין
 68 אַחֲר־כֶּף, וְהֵן בְּהַמְּשַׁכַּת
 69 הַתְּגַלוֹת הַשְּׂכֵל (הַשִּׁשְׁפִיעַ
 70 לְהַתְלַמֵּד) כְּפִי שֶׁהֵיא עֲדִיין בְּרַב
 71 עֲצֹמוֹ, שֶׁתַּחֲלַת הַמְּשַׁכְּתוֹ
 72 הַגִּילּוּי שֶׁל בִּשְׂכַל הָרַאשׁוֹן הֵיא
 73 בְּבַחֲיִנַת נְקוּדָה אַחַת כְּלָלִית,
 74 שְׂכוּלָלָה כָּל הַפְּרָטִים
 75 שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲר־כֶּף (אֲצֵל)
 76 הָרֵב, לְפָנֵי הַהֲשַׁפְּעָה מִהָרֵב אֶל
 77 הַתְּלַמֵּד (בְּפוֹעֵל), עַל-דֶּרֶךְ-זֶה
 78 הוּא גַם לְמַעְלָה, בְּהַתְּהוּוֹת
 79 הַעוֹלָמוֹת עַל-יְדֵי הָאוֹר הָאֻלּוּקִי
 80 שֶׁקְדִימָה הַכְּלָל לְפָרְטִים
 81 וְהַתְּחִלָּה הַשְּׂפַעַת אוֹר לְצוּרֵךְ הַהַתְּהוּוֹת
 30 לְהַתְלַמֵּד) בְּרַב עֲצֹמוֹ, שֶׁתַּחֲלַת הַמְּשַׁכְּתוֹ הֵיא בְּבַחֲיִנַת נְקוּדָה, שְׂכוּלָלָה כָּל
 31 הַפְּרָטִים שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲר־כֶּף (אֲצֵל הָרֵב, לְפָנֵי הַהֲשַׁפְּעָה בְּפוֹעֵל), עַל-דֶּרֶךְ-זֶה
 32 הוּא גַם לְמַעְלָה, שֶׁקְדִימָה הַכְּלָל לְפָרְטִים הֵיא הֵן בְּהַמְּשַׁכַּת הָאוֹר שֶׁלְצוּרֵךְ

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 העולמות קיימת בכל הדרגות, אפילו בשלב של ההתגלות הראשונה מחוץ
 45 לעצם ותחילת המושג של אור והתפשטות של העצם, עוד לפני ההתעוררות
 46 הראשונה של רצון לעולמות, וגם הגילוי הכי ראשוני הזה הוא בכדי²⁹
 47 שאחר-כך בשלבים הבאים של הירידה וההתגלות יוממשכו יבואו ויתגלו
 48 **ממנו (על-ידי ריבוי**
 49 **צמצומים** וירידות ממדרגה
 50 למדרגה) **העשרה מאמרות**
 51 הפרטיים והמחולקים **שבהם נברא**
 52 **העולם. ועל-פיו זה צריך**
 53 **להבין,** כיוון שגם ההתגלות הכי
 54 ראשונית היא כדי שלאחר מכן, בסופו
 55 של דבר, יבואו ממנו העשרה מאמרות
 56 הפרטיים, מדוע **לא נמשכו**
 57 **מלכתחלה עשרה מאמרות**
 58 פרטיים מחולקים?
 59 **דביאור הנ"ל על הצורך**
 60 **דקדימת הכלל לפרטים** שאם
 61 לא כן גם הפרטים יהיו בלי גבול ולא
 62 תוכל להיות מהם התגלות והמשכה
 63 להוות עולמות ונבראים מוגבלים
 64 הוא **לאחרי שהוקבע** נקבע
 65 סדר ואופן ההתהוות יהיה באופן
 66 כזה **שבתחלה יהיה המשכה**
 67 וגילוי של האור **שלמעלה**
 68 **משכיכות לעולמות, וממנו**
 69 מהאור שבאין-ערוך לעולמות **דוקא**
 70 תהיה המשכת האור **שלפי-**
 71 **ערך העולמות דכיון שהאור**
 72 **שלפי ערך העולמות שממנו**
 73 יכולה להיות התהוות של עולמות
 74 ונבראים מוגבלים **נמשך מהאור**
 75 הבלי-גבול **שלמעלה משכיכות**
 76 **לעולמות, לכן היה צריך**
 77 להיות תחלה **המשכה**
 78 **בכחינת כלל, שעל-ידי זה**
 79 **נעשה הגבלה באור, כנ"ל**
 80 שלפני הירידה לפרטים צריכה להיות
 81 ביכלל עצמו הגבלה, וצריך להיווצר
 82 באור 'ציור' מסוים שאחר-כך יבוא
 83 לפרטים]. **אבל אינו מוכן,**
 84 ועדיין אין זה ביאור מספיק **דכיון**
 85 **שהפונה בהמצאת האור שלמעלה משכיכות לעולמות היא**
 86 **מלכתחילה, כבר בהתחלת ההתגלות, בכדי שאחר-כך יוממשך**

1 באופן שבסופו של דבר יבראו ויתהוו מהאור האין-סוף עולמות ונבראים
 2 מוגבלים **היא הן בהמשכת התגלות האור** האלוקי ממקורו **שלצורך**
 3 **התהוות העולמות, שבתחלה היתה ההמשכה בכחינת כלל**
 4 **ואחר-כך דוקא נמשכו הפרטים [וענין זה דקדימת הכלל**
 5 **לפרטים היה בכל דרגא**
 6 **ודרגא, כנ"ל (סעיף ב)**
 7 **בארוכה** וכפי שנתבאר לעיל
 8 [באריכות], **והן בהתהוות של**
 9 העולמות והנבראים **פועל,**
 10 **שבתחלה נברא העולם**
 11 **ב'מאמר אחד', המאמר**
 12 **ד'בראשית',** ובשלב זה העולם
 13 היה מציאות כללית אחת, למעלה
 14 מהתחלקות לפרטים שונים **ורק**
 15 **לאחרי-זה היתה ההתהוות**
 16 **בכל מאמרות פרטיים**
 17 שכתוצאה ממנה נבראו נבראים
 18 פרטיים רבים ושונים (וכפי שנתבאר
 19 גם במאמר דיבור-המתחיל "בעשרה
 20 מאמרות נברא העולם" שנאמר בשבת
 21 פרשת בהר-בחוקותי, מברכים החודש
 22 סיון שנה זו, תשכ"ח, יוצא לאור עם
 23 ביאור בדרך אפשר ב'דבר מלכות'
 24 לשבת פרשת בחוקותי תשע"ה).
 25 (ה) **אך צריך להבין,**
 26 **דלכאורה, המשל דרב**
 27 **ותלמיד אינו דומה להנמשל**
 28 של בריאת העולמות מהאור האלוקי.
 29 **דבמשל, הרי זה שישנו עצם**
 30 העובדה שקיים **שכל הרב** כפי
 31 שהוא מצד הרב עצמו **שלמעלה**
 32 **מגדר השפעה של הרב**
 33 **להתלמיד, הוא ענין שמצד**
 34 **הרב עצמו ולא דבר שמיועד**
 35 **בשביל ההשפעה להתלמיד.**
 36 **מה-שאין-פן בנמשל, התהוות**
 37 העולמות מהאור האלוקי, **הרי כל**
 38 **הגילויים** שהם התפשטות והתגלות
 39 של עצמות האלוקות, **גם הגילויים**
 40 **הכי נעלים, כולל גם האור**
 41 **שבכחינת גילוי העצם**
 42 **שלמעלה גם מהכלל הראשון השך לעולמות (עלית**
 43 **הרצון),** כאמור לעיל, התגלות האור האלוקי לצורך התהוות ובריאת

29 דמכיון שלמעלה הגילוי אינו בדרך הכרח ח"ו - הרי מוכן, שגם גילוי האור שבכחינת גילוי העצם הוא בשביל הכוונה דדירה בתחתונים (סה"מ עטר"ט ע' לא. תרצ"ט ע' 48. ובכ"מ).

ביאור בדרך אפשר

1 האור שלפי ערך העולמות, עד לעשרה המאמרות שבהם
 2 נברא העולם, הרי לקאורה היה צריך להיות מלכתחלה
 3 המשכת (המצאת) העשרה מאמרות³⁰ ולמה ההתחלה היתה
 4 בדרך "כלל" ורק לאחר מכן באו הפרטים.

ביאור בדרך אפשר

42 העולם – שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא, והרשעים
 43 שבעוונם מאבדים את נפשם כאילו מאבדים את העולם. כך מצאתי. ולי נראה
 44 שמאבדין את העולם ממש שמכריעים את כל העולם כולו לכף חובה ונמצא
 45 העולם אבד בשבילים" (שנברא בעשרה מאמרות (ופירש רבי עובדיה
 46 מברטנורא: "שנברא בעשרה מאמרות

47 – "ואינו דומה המאבד מלאכה שהיא
 48 נעשית ביום אחד למלאכה שהיא
 49 נעשית בהרבה ימים" (וליתן שָׁכר
 50 טוב לצדיקים כו' שמקיימן את
 51 העולם שנברא בעשרה מאמרות.

52 וידוע הביאור בזה³² בתורת
 53 החסידות, דבאם היתה
 54 ההתהוות ממאמר אחד (כללי)
 55 בלבד, ללא התחלקות לפרטים, היה
 56 העולם בטל בתכלית לאלוקות
 57 מבלי כל תחושת ישות ומציאות
 58 עצמית [שהרי אפילו עולם
 59 הבריאה, העולם הראשון מבין
 60 שלושת העולמות בריאה יצירה עשיה
 61 (העולמות יש בהם מציאות של
 62 נבראים, והם למטה מעולם האצילות
 63 שהוא אלוקות ממש) כפי שנתנהו
 64 מהמאמר ד'בראשית'
 65 שבספירת המלכות, היינו כפי
 66 שהוא בדרך כלל, לפני הירידה
 67 לפרטים, אינו יש ומציאות ממש,
 68 ומפל-שפן באם היתה
 69 ההתהוות מהמאמר אחד כפי
 70 שהוא למעלה מעולם הבריאה "כלל"
 71 דתקמה ספירת החכמה העליונה כפי
 72 שהיא מאירה בעולם האצילות או
 73 דקתר שלמעלה מחכמה דאצילות,
 74 ועל-אחת-פמה-וכמה אם
 75 ההתהוות היתה ממאמר אחד כללי
 76 מהרצון שלפני הצמצום,
 77 שאז היו העולמות בתכלית
 78 הביטול, ובמילא לא היה
 79 שייך ענין הבחירה החופשית של

80 האדם בין טוב להיפך הטוב כי לא הייתה יכולה להיות שום נתינת מקום
 81 להיפך הטוב, כי האור האלוקי היה מאיר בגלוי. ולכן היתה הבריאה
 82 למעשה בעשרה מאמרות פרטיים, מחולקים זה מזה, שעל-ידי-זה

80 האדם בין טוב להיפך הטוב כי לא הייתה יכולה להיות שום נתינת מקום
 81 להיפך הטוב, כי האור האלוקי היה מאיר בגלוי. ולכן היתה הבריאה
 82 למעשה בעשרה מאמרות פרטיים, מחולקים זה מזה, שעל-ידי-זה

5 (ו) אף הענין הוא, דבכדי שתושלם פונת המטרה והתכלית
 6 של הבריאה, שהנבראים על-
 7 ידי עבודתם בהתבוננות בגדולת ה'
 8 ובעשיית רצונו בקיום התורה והמצוות
 9 יהיו בטלים לאלקות, היתה
 10 הבריאה³¹ מלכתחילה באופן
 11 פזה שגם קודם העבודה של
 12 הנבראים תהיה בנבראים פעין
 13 הפנה והקשרה לביטול
 14 שופעלו על-ידי עבודתם,
 15 שמלכתחילה, עוד לפני העבודה,
 16 בעודם חשים את עצמם מציאות ויש,
 17 הנבראים כבר יהיו, מלכתחילה, באופן
 18 כזה שיחד עם זה יש ביכולתם להגיע
 19 לביטול לאלוקות.

20 ולכן היתה הבריאה באופן
 21 שבתחלה נמצא והאיר והתגלה
 22 האור שלמעלה משכיכות
 23 לעולמות, ולגביו אין למציאות
 24 העולמות שום תפיסת מקום, וממנו
 25 דוקא דווקא מתוך אור שלגביו אין
 26 הגבלות וצמצומים נמשך האור
 27 שלפי ערך העולמות, שעל-
 28 ידי-זה שגם האור שכן מצומצם
 29 ומותאם לפי ערך העולמות נובע
 30 מהאור הבלי-גבול שלמעלה
 31 מהעולמות נעשה ההקשרה
 32 בעולם להיות דירה לו ותפרך
 33 מקום ראוי, מתאים ומוכשר לגלוי
 34 והשראת השכינה, וכפי שממשך
 35 ומבאר להלן.

36 ויוכן זה בהקדים מה שאמרו
 37 רבותינו ז"ל¹² במשנה דהטעם
 38 על זה שבריאת העולם היתה בעשרה מאמרות (אף
 39 שבמאמר אחד יכול להבראות) הוא להפריע מן הרשעים
 40 כו' שמאבדין את העולם (ופירש רבי עובדיה מברטנורא: "שמאבדים את

(30) ראה עד"ז סה"מ תרע"ח ע' רפג וסה"מ תרפ"א ע' תצור, שמדייק שם "למה הי' הגילוי תחילה בבחי' א"ס שיהי' הצמצום ואח"כ המשכת הקו, הרי בכח הא"ס הי' יכול להיות בתחילה המשכת הקו בבחי' מדה וגבול" (ולהעיר מהמשך תרס"ו ע' תסה. ובכ"מ). (31) כי הכוונה ב"דירה בתחוננים" היא שהתחוננים יהיו דירה לו ית' מצד ענינם הם (לקו"ש ח"י"ב ע' 73. ובכ"מ). ולכן היתה הבריאה באופן כזה, בכדי שהביטול בעולם (שיהי' אח"כ ע"י עבודה) יהי' (גם) מצד ענין וגדר העולם. (32) ד"ה ושכתה תרכ"ז שבערה 10. סה"מ תרנ"ב ע' נא. תרנ"ט ע' קמד. ה'תש"ד ע' 70.

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

יג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

41 גילוי וְשִׁיחָה גִּילוי אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם וְשִׁיחָה בְּטֹל לְאֱלֹקוֹת³⁵ 42 וענין הביטול לאלוקות שקיים בעולם בהעלם ובכוח יבוא להיות בגלוי 43 ובפועל. 44 ז) וְעַל-פִּי-זֶה יוֹכֵן גַּם הטעם על זֶה שְׁבַתְחֻלָּה בשלב הכי ראשוני 45 של הארת והתגלות אור אלוקי 46 שמאחר יותר יהוו ממנו עולמות 47 מוגבלים הָאִיר הָאִיר שְׁבַבְחֵינִת 48 גִּילוי הארה והתפשטות של הַעֲצָם 49 מהות ועצמיות האלוקות שְׁלֹמְעֵלָה 50 מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת והוא בלי 51 גבול ואין סוף, שלא בערך וללא כל 52 יחס והשוואה לעולמות המוגבלים, 53 וּמְמַנּוּ מתוך האור הבלוי-גבול 54 דְּוָקָא נְמָשֵׁף אחר כך הָאִיר 55 שְׁלֹפִי עֶרְךָ הַעוֹלָמוֹת. 56 דְּהִנֵּה דְדוּעָ³⁶ בתורת החסידות 57 שְׁהַבִּיטוּל לאלוקות שישנו 58 בְּעוֹלָם שְׁמַצַּד גִּילוי הָאִיר 59 שְׁלֹפִי עֶרְךָ הַעוֹלָמוֹת, כמבואר 60 בחסידות שהעולם הוא מציאות ויש 61 כי האור האלוקי שמהווה ומחיה 62 ומקיים אותו קיים בו בהעלם, אבל 63 כאשר האור האלוקי הזה מתגלה, 64 העולם מתבטל כלפיו, ועל כך מבואר 65 כאן שאופי ומהות הביטול תלוי 66 במהות האור האלוקי המתגלה, וכאשר 67 מתגלה האור שירד להאיר בעולמות 68 לפי ערכם ומהותם, הביטול שנוצר 69 בעקבות הגילוי הוא רַק בִּיטוּל 70 הַיֵּשׁ, כלומר שהעולם נותר יש 71 ומכל-מקום הוא מתבטל, והסיבה לכך 72 שהביטול הוא רַק 'ביטול היש' היא 73 מִפְּיֹן שְׁלֹגְבֵי אור זֶה יֵשׁ לָהֶם 74 עֶרְךָ לגבי האור שמאיר בעולמות לפי 75 ערכם ומותאם להם, יש לעולמות ערך 76 ותפיסת מקום (במידה מסוימת). 77 וְאִמְתִּית עֲנִין הַבִּיטוּל, בִּיטוּל בְּמַצִּיאוֹת, ביטול כזה שהעולם לא 78 נשאר יש' אלא מתבטל מכל וכל כאילו אינו קיים במציאות הוא דְּוָקָא 79 מַצַּד גִּילוי הָאִיר שְׁלֹמְעֵלָה מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת האור שלגביו אין 80 לעולמות שום תפיסת מקום.	1 נַעֲשׂוּ הַנְּבָרָאִים בְּכַחֲנִית יֵשׁ ומציאות ואינם בטלים לאלוקות, וְשִׁיחָ 2 בָּהֶם עֲנִין הַבְּחִירָה (וְעֲנִין שְׁכָר וְעוֹנֵשׁ, לְהַפְרַע מִן הַרְשָׁעִים 3 וְלִיתֵן שְׁכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שהרי ללא אפשרות של בחירה חופשית 4 בין טוב להיפך הטוב, במצב שהבחירה בטוב היא מחוייבת ולא ייתכן אחרת, 5 אין מקום לתת שכר למי שבחר בטוב 6 וגם אין מושג של עונש, כי אין 7 אפשרות של בחירה היפך הטוב 8 שבגללה יש להעניש. אָבֵל, מִפְּיֹן 9 שְׁהַתְּהוּוֹת בפועל שְׁמַצַּד 10 הַעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת הפרטיים 11 המחולקים היא בְּכַחֲנִית יֵשׁ, 12 וְעַד שְׁאֲפָשׂר ייתכן, אם האדם 13 מחליט לא לבחור בטוב, לְבַחֲוֹר 14 בַּהִיפָךְ, הִנֵּה בְּכַדִּי שְׁתוּשָׁלֵם 15 פְּנוֹת הַבְּרִיאָה, וְשִׁיחָה גִּילוי 16 אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם וְשִׁהַנְּבָרָאִים 17 יִהְיוּ בְּטֹלִים לְאֱלֹקוֹת, לְכֹן 18 הִיחָה הַבְּרִיאָה בְּאוֹפֵן 19 שְׁבַתְחֻלָּה נְמָשֵׁף ה'מְאָמַר אַחַד', 20 אַחַד', שבו האחדות האלוקית היא 21 בגלוי ובהדרגה וּמְמַנּוּ נְפִרְטוּ 22 עֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת פְּרָטִיִּים, היינו 23 שמצד אחד התחלת הבריאה היא 24 ב'מאמר אחד' שמצידו העולם בטל 25 לאלוקות, ומצד שני ההתחוות בפועל 26 היא על ידי עשרה מאמרות מחולקים 27 דְּעַל-יְדֵי-זֶה כתוצאה מכך 28 שההתחלה היא ב'מאמר אחד' יֵשׁ 29 בְּהַעֲלֵם בְּעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת' 30 הפרטיים את ה'כָּלֵל' ד'מְאָמַר 31 אַחַד' וכך גם כפי שהעולם נברא 32 בפועל כמציאות יש' יש בו בהעלם 33 כוח ויכולת להתבטל לאלוקות. וְעַל- 34 יְדֵי עֲבוּדַת הָאָדָם, הוא מְגַלָּה 35 אֶת ה'כָּלֵל' ד'מְאָמַר אַחַד',³³ 36 (שְׁבָכֵל הַדְּרָגוֹת, ה'מאמר אחד' 37 שמצידו כל מציאות העולמות והנבראים היא דרך 'כלל' עַד לְהַרְצוֹן 38 שְׁלֹפְנֵי הַצְּמִצּוּם שבו ה'כלל' ה'אחד' הוא באופן הכי נעלה) בְּעֲשָׂרָה 39 מְאָמְרוֹת' הפרטיים וּבְעוֹלָם³⁴ כפי שְׁנַתְּהוּהָ מֵהֶם כי יש' ומציאות 40 מוגבלת, ועבודת האדם פועלת שנינין זה שקיים בעולם בהעלם יבוא ליד

(33) להעיר גם מלקו"ת נשא כו, ב (בענין ויקרא האדם שמות), ד"ע"י האדם באים למאמר הכולל". (34) ועפ"ז יומתק זה שברייאת העולם (בתחילה) היתה ב'מאמר אחד', בכדי שהשייכות דעולם לה'מאמר אחד' תהי' (לא רק ע"י העשרה מאמרות שהם הפרטים דה'מאמר אחד', אלא) גם מצד העולם. (35) ראה גם סה"מ תרנ"ב ע' נב, "שיומשך בחי" מאמר אחד בעש"מ, ועי"ז נעשה בחי' ביטול היש לאיין". (36) ראה קונטרס עה"ח פ"ו. המשך תרס"ו ע' תלו. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְלִהְיוֹת שְׁכֻנַּת הַמַּטְרָה וְהַתְּכֵלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הִיא שֶׁהַנְּבִרָאִים
 2 יְהִיוּ בְּטָלִים לְאֵלֻקוֹת לֹא רַק ב"ביטול היש" אלא יתבטלו בְּתְּכֵלִית
 3 הַבִּיטוּל, ביטול מוחלט בִּיטוּל בְּמִצִּיאוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה דְּוָקָא
 4 נְעֻשִׁים דִּירָה לֹא יִתְבָּרַךְ, וְכֵן עוֹד הַעוֹלָמוֹת הֵם 'יש' אינם כלי ראוי
 5 לַגְּמֵרֵי לַגִּילּוּי אֱלֻקוֹת וְהַשְׂרָאָה הַשְּׂכִינָה
 6 וְאִינֵם יִכּוּלִים לְמַלֵּא בְּשִׁלְמוֹת אֵת
 7 יִיעוּדֵם הַיּוֹת 'דִּירָה' מִקּוֹם מִשְׁכָּן,
 8 לְאֱלֻקוֹת, לְכֵן הִנֵּה תְּחִלָּה הָאֵרָה
 9 וְגִילּוּי שֶׁל הָאוֹר שְׁלֹמְעֵלָה
 10 מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, וּמְמַנּוּ
 11 דְּוָקָא נְמֻשָּׁף הָאוֹר שְׁלֹפֵי עֶרְףָה
 12 הַעוֹלָמוֹת, דְּעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ בּוֹ
 13 בָּאוֹר שְׁלֹפֵי עֶרְף הַעוֹלָמוֹת עֲצוּמוֹ
 14 בְּהַעֲלֵם גַּם מִהָאוֹר שְׁלֹמְעֵלָה
 15 מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, וְכֵן
 16 הַעוֹלָמוֹת נִבְרָאוּ מִלְּתַחִלָּה בְּאוֹפֵן כּוֹה
 17 שִׁישׁ בְּהֵם יִכּוּלֵת (אם וכאשר יתגלה
 18 עֲלֵיהֶם אוֹר אֱלֻקִּי נִעֲלָה) לְהַתְּבַטֵּל
 19 בְּבִיטוּל מוּחְלָט, בִּיטוּל בְּמִצִּיאוֹת,
 20 וְכִמּוֹ שְׁדִירְעָה²⁸ תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת
 21 שְׁבִנְקוּדַת ה'רְשִׁימָה' מְבוֹאֵר
 22 בְּקַבְלָה וְחִסִּידוֹת שְׁקוּדֵם הַצְּמֻצִים
 23 הַרְאִישׁוֹן בָּאוֹר הָאֱלֻקִּי הָאֵין-סוֹפִי,
 24 לְצוּרֵךְ בְּרִיאַת הַעוֹלָמוֹת, הָאִיר רַק אוֹר
 25 אֵין סוֹפִי בְּתוֹי מוּגְבֵל, וְהַצְּמֻצוֹם הִיָּה
 26 עַל יְדֵי שֶׁהַקְּדוּשׁ-בוֹרֵךְ-הוּא סִילַק
 27 כְּבִיכּוֹל אֵת אוֹרוֹ הַגְּדוּל עַל הַצֵּד וְהָאִיר
 28 אוֹר מוֹעֵט וּמְצוּמָצִים (הַמְּכוּנָה אוֹר הַקּוֹ
 29 אוֹר 'קוֹ חוּט' כְּמִשַׁל עַל הַיּוֹתוֹ 'דִּק'
 30 וּמוֹעֵט לְגַבֵּי הָאוֹר הָאֵין-סוֹפִי), אִמְנֵם
 31 גַּם לְאַחַר הַסִּילוּק נוֹתֵר 'רוּשֵׁם' מָאוֹר
 32 אֵין סוֹף שֶׁלִּפְנֵי הַצְּמֻצוֹם וְעַל כֵּךְ מְבוֹאֵר
 33 שֶׁב'רִשִׁמָּה', הַרוּשֵׁם שֶׁל אוֹר הָאֵין סוֹף
 34 יֵשׁ בְּהַעֲלֵם (לֹא רַק כֹּל
 35 הַפְּרָטִים שְׁיִוְמָשְׁכוּ אַחֲרֵי-כֵן
 36 ב'רְשִׁימָה', הָאוֹר הַצְּמֻצִים שֶׁנִּמְשַׁךְ
 37 וּמִתְגַּלֵּה לְצוּרֵךְ הַתְּהוּוֹת הַעוֹלָמוֹת
 38 אֲלֵא גַּם) מְפִנִּימִיּוֹת הָאוֹר
 39 שְׁלֹמְעֵלָה מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת,
 40 הָאוֹר שְׁבוּ הִיָּה הַצְּמֻצוֹם, וְכִכְּמֻשָּׁל
 41 בְּאִרְיֹכּוֹת שְׁבִנְקוּדַת הַשֶּׁכֶל שֶׁל הָרֵב (שְׁנֻשָּׂאֵר אֲצֻלוֹ בְּעַת
 42 הַצְּמֻצוֹם שֶׁל עוֹמֵק וּפְנִימִיּוֹת הַשֶּׁכֶל, לְצוּרֵךְ הַשְּׁפָעָה לְתַלְמִיד בְּמִדָּה שֶׁהוּא
 43 מְסוּגֵל לְקְלוּט) יֵשׁ בְּהַעֲלֵם כֹּל הַפְּרָטִים שְׁיִשְׁפִיעַ אַחֲרֵי-כֵן
 44 לְהַתְּלַמֵּד (שְׁנֻמְשָׁכִים מְחִיצוֹנִיּוֹת הַשֶּׁכֶל שֶׁל הָרֵב), וְגַם

ביאור בדרך אפשר

- 1 (ח) ובעומק יותר יש לומר, דעל-ידי העבודה ב'פֿרטים',
 2 עבודת ה' של האדם בתוך העולם המוגבל שהאור האלוקי נמצא בו בהעלם,
 3 מגיעים בסופו של דבר לבחינת עצם האור, שלמעלה גם
 4 מהאור שלמעלה מעולמות שישנו בהעלם ב'פֿלל'
 5 דעולמות שאף בחינה זו שלמעשה
 6 לא קיימת בתוך ה'פֿרטים' אפילו
 7 בהעלם, גם היא תומשך בהם בגלוי
 8 ותתגלה בעולם. דמה שיש
 9 בהעלם ב'פֿלל' דעולמות
 10 הוא בחינת התפשטות האור,
 11 שבתחלה לפני הצמצום והסילוק
 12 הראשון של האור האין-סוף הבלי-
 13 גבול היה אור אין-סוף ממלא
 14 את מקום החלל³⁸, מבלי כל
 15 נתינת מקום למציאות כלשהי שהוא
 16 האור שבבחינת התפשטות
 17 וגילוי, ולא 'עצם האור' (היינו
 18 ההתגלות וההתפשטות שלו ולא
 19 העצמיות שלו) ואחר-כך (באור
 20 זה³⁹ ההתגלות וההתפשטות של
 21 העצם) עלה ברצונו להאציל
 22 ולברוא, הרי שהשכיחות
 23 דהרצון לעולמות (ה'פֿלל'
 24 דעולמות בשרשו הראשון
 25 תחילת ההתעוררות הראשונית של
 26 רצון לברוא עולמות) לאור הבלי-
 27 גבול שלמעלה מעולמות,
 28 היא רק להאור שבבחינת
 29 התפשטות וגילוי, ועל-ידי
 30 העבודה ב'פֿרטים' - מגיעים
 31 בסופו של דבר לעצם האור.
 32 והולך ומבאר כיצד פועלים את
 33 ההתגלות הזו מתוך הפרטים, אף
 34 ש'עצם האור' לא נמצא בתוכם אפילו
 35 בהעלם.
 36 והענין הוא, דשורש ה'פֿרט'
 37 הוא למעלה מה'פֿלל'⁴⁰ בסדר
 38 ההתגלות של הדברים מלמעלה למטה,
 39 בוודאי הכלל הוא למעלה מהפרט
 40 והחלוקה לפרטים היא ירידה, אבל
 41 בשורש ומקור הדברים הפרט מושרש במקור יותר נעלה מאשר הכלל.
 42 וכמו לדוגמא חכמה ובינה, הנקודה הראשונית של רעיון שכלי
 43 וההתפתחות וההסתעפות של הנקודה לפרטים דהגם שחכמה היא

ביאור בדרך אפשר

- ה'פֿלל' הנקודה הכללית ששממנה נמשכים
 ה'פֿרטים' דבינה, מפל-מקום מצד זה גופא,
 העובדה שבבינה יש יותר התגלות ויותר הסתעפות מאשר בחכמה שורש
 הבינה בעומק הנפש הוא למעלה משרש החכמה. שלכן,
 על-ידי העיון ב'פֿרטים'
 דבינה ניתוספים (לפעמים)
 ענינים חדשים שלא היו
 בנקודת החכמה אפילו בהעלם,
 כי העיון והגייעה בבניה מגלים דברים
 משורש הבינה בנפש שהוא נעלה יותר
 משורש החכמה.
 ועל-דרך-זה הוא בדבור ביחס
 לעיון בשכל ובמחשבה, דכשנמשך
 השכל ומתגלה בדבור, נעשים
 בו ריבוי פֿרטים יותר גם
 אפילו מה'פֿרטים' דבינה
 (אפילו לאחרי שהבינה
 מתלבשת במחשבה, דמה
 שחושבים במחשבה אחת,
 הנה בדבור הוא משך זמן כי
 הדיבור מנלה פרטים נוספים שלא היו
 במחשבה), דשורש הדבור הוא
 למעלה יותר גם מהשרש
 דבינה, שלכן כשלומד את
 השכל בדבור, מתחדשים
 אצלו ענינים שלא היו תחלה
 במחשבה, גם בהשגה דבינה,
 ובלשון אדמו"ר הרשב"י נ"ע (ביהמשך)
 תרנ"ט בתחלתו: "והטעם בכל זה,
 מה שעל-ידי הדיבור דוקא מאיר
 ומתגלה אור פנימיות ועומק השכל,
 מה שאינו בא בגלוי בעיון במחשבה
 לבד כו', וכן באורך ורוחב ובאופן
 גילוי השכל, שבא בגלוי יותר
 נעלה... וכן במידות שעל-ידי הדיבור
 דווקא נעשה ההתפעלות ביותר... הוא
 מצד מעלת הדיבור בשרשו שלמעלה
 גם משורש ומקור השכל, וכידוע
 דשורש האותיות הם מבחינת הכתר
 שלמעלה מחכמה, ובנפש הוא בחינת
 עצמות הנפש שלמעלה מכוח החכמה שבה כו'. ולכן אותיות הדיבור הם
 מכריחים את כח השכל לבוא בגלוי, גם מה שאי-אפשר להתגלות מכוח
 המשכיל מצד עצמו, הרי הוא מתגלה מצד הכרח אותיות הדיבור..."

(38) עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. (39) המשך תרס"ו ריש ע' קפה. ובכ"מ. (40) ראה בארוכה המשך מצה
 זו תר"מ פרק יז ואילך [סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קנ ואילך] ובסה"מ תרנ"ט ע' ג' ואילך (בענין בינה יתירה ניתנה באשה

ביאור בדרך אפשר

1 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוּא בְּהַשְׁפַּעַת מְסִירַת וְהַעֲבַרְתָּ שְׂכָל רַעִיּוֹן שְׂכָלִי
 2 מֵרַב לְתַלְמִיד, דְּעַל-יְדֵי שְׁהַשְׂכַּל יוֹרֵד וּמִתְגַּלֵּה בְּאוֹפֵן שֶׁהוּא
 3 מִתְפָּרֵט לְרִיבּוּי פְּרָטִים [וּבִכְפָּרֵט עַל-יְדֵי הַהִשְׁפָּעָה לְתַלְמִיד
 4 קָטָן שְׂבִין רַמַּת הַהַבְּנָה הַמוֹעֵטֶת הַמְּצוּמָצֵמֶת שֶׁלּוֹ לְרַמַּת הַהַבְּנָה הַגְּדוּלָּה
 5 וְהַרְחַבָּה שֶׁל הָרַב קִיִּים פֶּעַר עֲצוּם, אִזִּי
 6 הִירִידָה לְפָרְטִים מֵעוֹרֶרֶת גִּלּוּי גְּדוּל
 7 עוֹד יוֹתֵר מִשׁוֹרֵשׁ הַשְׂכָּל אֲצֵל הָרַב,
 8 כְּדֵלְהֵן, דְּכָל מָה שֶׁהַשְׁפָּעָה
 9 הִיא לְתַלְמִיד קָטָן יוֹתֵר, צְרִיף
 10 לְפָרֵט אֶת הַשְׂכָּל בְּרִיבּוּי
 11 פְּרָטִים יוֹתֵר⁴¹], הִנֵּה עַל-
 12 יְדִי-זֶה דּוּקָא עַל-יְדֵי הִירִידָה
 13 וְהַפִּירוּט מִיתוֹסֵף אֲצֵל הָרַב
 14 עוֹמֵק חֲדָשׁ שְׁלֵא הָיָה אֲצֵלוֹ
 15 לְפָנָי הַהִשְׁפָּעָה וְהִירִידָה אֵל
 16 הַתַּלְמִיד, כְּמֵאֲמָר⁴² חֲכַמֵּינוּ ז"ל
 17 "הִרְבָּה לְמַדְתִּי מִרְבּוּתִי וּמִחֲבִירֵי יוֹתֵר
 18 מִרְבּוּתִי וּמִתַּלְמִידִי וּמִתַּלְמִידֵי
 19 יוֹתֵר מִכּוֹלָן. וּבִכְפָּרֵט
 20 כְּשֶׁהַתַּלְמִיד מִקְשֶׁה קוֹשִׁיּוֹת
 21 עַל הַשְׂכָּל, הַרְעִיּוֹן שֶׁהֵרַב מוֹסֵר לוֹ
 22 שְׂבִכְדֵי לְתַרְץ וּלְהִסִּיר אֶת
 23 הַקּוֹשִׁיאַ, מִתְעוֹרֵר אֲצֵלוֹ אֲצֵל
 24 הָרַב עוֹמֵק חֲדָשׁ שְׁלֵא הִיָּה קִיִּים
 25 אֲצֵלוֹ קוֹדֵם שֶׁהַתַּלְמִיד הֵעֵלָה קוֹשִׁיּוֹת
 26 עַל דְּבָרָיו.
 27 וְהַנִּמְשָׁל מְזֵה יוֹבֵן לְמַעְלָה
 28 בְּעֵגֶן הָעֵשְׂרָה מֵאֲמָרוֹת שְׂבָהֵם
 29 נִבְרָא הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט לִגְבֵי ה'מֵאֲמֹר
 30 אַחַד' שְׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ כָּלֵל,
 31 דְּהִגַּם שֶׁהָעֵשְׂרָה מֵאֲמָרוֹת הֵם
 32 ה'פְּרָטִים' דְּה'מֵאֲמָר אַחַד',
 33 וְקוֹדֵם שִׁירְדוּ הַתְּגַלּוֹת כְּפָרְטִים הִיוּ
 34 כּוֹלֵם כְּלוּלִים ב'מֵאֲמָר אַחַד', מִכָּל-
 35 מְקוֹם מְצַד זֶה גּוֹפֵא, מַעֲצֵם
 36 הָעוֹבְדָה שֶׁהַפְּרָטִים בְּאִים מִתּוֹן הַכָּלֵל,
 37 מִכִּיּוֹן שֶׁשְׂרָשׁ ה'פְּרָט' הוּא
 38 לְמַעְלָה מִה'כָּלֵל' כְּפִי שֶׁהוּא
 39 בְּשׁוֹרְשׁוֹ, לְכֵן עַל-יְדֵי הָעֲבֹדָה
 40 הַרוֹחֲנִית שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם שְׂנִבְכָּרָא
 41 בְּעֵשְׂרָה מֵאֲמָרוֹת [וּבִכְפָּרֵט
 42 שְׂמַצַּד זֶה שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא

ביאור בדרך אפשר

43 בְּעֵשְׂרָה מֵאֲמָרוֹת, יֵשׁ אֲפָשְׁרוֹת לְכַחוּר גַּם בְּהִיפּוֹף הַטּוֹב (כַּנ"ל)
 44 סְעִיף ו), בְּדוּגְמַת הַקּוֹשִׁיּוֹת שְׁפוֹתְרוֹת אֶת הַשְׂכָּל אַךְ בְּסוֹפוֹ שֶׁל
 45 דְּבַר מֵעוֹרֶרֶת כּוּ עוֹמֵק חֲדָשׁ], מְגִיעִים בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבַר לְמַעְלָה יוֹתֵר
 46 מִבְּחִינַת הַכָּלֵל דְּעוֹלָם ד'מֵאֲמָר אַחַד' כִּי כְּאֲמוֹר שׁוֹרֵשׁ הַפְּרָטִים
 47 נִעֲלָה מִשׁוֹרֵשׁ הַכָּלֵל, וְיִתְרָה מְזוֹ,
 48 שְׂמִיגִיעִים וְגוֹרָמִים הַתְּגַלּוֹת מִמְּקוֹר
 49 עוֹד יוֹתֵר נִעֲלָה גַּם אֲפִילוֹ לְעֶצֶם
 50 הָאוֹר, שְׂלֵמַעְלָה גַּם מִהָאוֹר
 51 (הַתְּפִשּׁוּת הָאוֹר) שְׂבוּ הָיָה
 52 הָעֲלָאָה הַרְצוֹן לְעוֹלָמוֹת שְׂגָם
 53 הוּא יִתְגַּלֵּה וְיֵאִיר בְּעוֹלָם, וְכַתּוּבָה מִכֵּן
 54 בִּישׁוּל הָעוֹלָם לְאַלּוּקוֹת יְהִי לֹא רַק
 55 "בִּישׁוּל הַיֵּשׁ" אֵלָּא גַם "בִּישׁוּל
 56 בְּמִצִּיאוֹת", כְּמִבְּאוּר לְעִיל.
 57 ט) וְהִנֵּה עַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוּא גַּם
 58 בְּהַמְשָׁכָה וְהַתְּגַלּוֹת דְּתוֹרָה
 59 מִמְּדִירָה לְמַדְרִיגָה, מִשׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹרָה
 60 בְּחִכְמָתוֹ וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 61 וְעַד לִירִידָתָה לְמַטָּה מִטָּה לְהַתְּלַבֵּשׁ
 62 בְּעִנְיַי הָעוֹלָם הַזֶּה הַגּוֹשֵׁם, דְּעַל-יְדֵי
 63 שְׂנִמְשָׁכָה תַּחְלָה בְּרֵאשִׁית
 64 הַהַמְשָׁכָה בְּבַחֲיַנַּת כָּלֵל וְאַחֲרֵי-
 65 כֵּן נִפְרָטָה לְפָרְטִים, כְּמִוֵּב
 66 לְעִיל לִגְבֵי עֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת שֶׁהֵם הַכָּלֵל
 67 לִגְבֵי הַפְּרָטִים שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה
 68 שְׂבִכְתָּב שֶׁהִיא כָּלֵל לִגְבֵי הַפְּרָטִים כְּפִי
 69 שֶׁהֵם בְּתוֹרָה שְׂבִעֵל-פָּה וְהַמְשָׁנָה הִיא
 70 כָּלֵל לִגְבֵי הַפְּרָטִים כְּפִי שֶׁהֵם בְּגִמְרָא,
 71 הִנֵּה גַּם הַפְּרָטִים הֵם (לֹא
 72 עֵגֶן בְּפִנְיֵי-עֶצְמוֹ, הַנִּפְרָד מֵהַכָּלֵל
 73 פִּי-אֵם) פְּרָטִים שְׂנוּבְעִים
 74 מִהַכָּלֵל עֲצֻמוֹ וְקִיּוּמֵם כּוּ כְּבוֹ
 75 בְּהַעֲלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁנוּ הַפֶּחַ
 76 שְׂגָם בְּפָרְטִים דְּתוֹרָה שְׂבִעֵל-
 77 פָּה, וְעַד לְכָל מָה שֶׁתַּלְמִיד
 78 וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ אֲפִילוֹ בְּדוֹרוֹת
 79 הַמֵּאוֹחֲרִים, יְהִיָּה בְּגִלּוּי הָאוֹר
 80 דְּה'כָּלֵל' דְּתוֹרָה שְׂבִכְתָּב, וְעַד
 81 לְה'כָּלֵל' דְּעֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת
 82 (וְהַדְּבַר בֹּא לִירֵד בִּישׁוּל בְּעִבּוּדֵי ה'
 83 בְּכֵן שְׂלִימוּד כָּל פְּרָט
 84 שְׂבִתּוֹרָה יְהִיָּה בְּאִימָה

יותר מבאיש). וראה שם הדוגמאות דלקמן. וראה גם ד"ה ושכתה שבהערה 9 (ע' רנד ואילך). (41) ראה גם סהמ"צ להצ"צ נט, ריש ע"ב. (42) תענית ז, א.

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וּבִירְאָה וּבְרִתָּהּ וּבְזִיעַ כְּמוֹ שֶׁהָיָה מַעֲמָדָם וּמִצַּבְּם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
2 בְּעַת אֲמִירַת עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת⁴³, וְעַד לְהַפְּלֹל דְּדַבּוֹר אֶחָד
3 שָׁבוּ נִכְלְלוּ כָּל עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת כַּפִּירוּשׁ עַל כֵּן שֶׁלִּפְנֵי תַחֲלִיל עֲשָׂרַת
4 הַדְּבָרוֹת בְּאֵנֶכִי נֹאמַר בְּתוֹרָה, "וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאֹמֶר"
5 שֶׁהַכּוּוֹנָה לְעֲשֵׂרַת הַדְּבָרוֹת כַּפִּי שֶׁנֹּאמְרוּ
6 בְּיַדְּבוֹר אַחַד (כְּמוֹבֵא לְעִיל בְּתַחֲלִיל
7 הַמֵּאמֶר).
8 וַיִּתְּרָה מְזוֹ, לֹא זֶה בְּלַבַּד שֶׁהֵעִיסוּק
9 בְּפִרְטִים שֶׁבְּתוֹרָה יִגְלֶה אֶת הַכֹּל
10 שֶׁלִּמְעַלָּה מִהַפְּרִטִים אֲלֵא יִתִּירָה מְזוֹ
11 דְּעַל-יָדֵי הָעֵינִין וְהִיגִיעָה
12 בְּפִרְטִים דְּתוֹרָה שְׁבַע-עֶלְפָּה,
13 מְגִיעִים בְּסוּפּוֹ שֶׁל דָּבָר לְמַעַלָּה
14 גַּם מִבְּחִינַת הַפְּלֹל. דְּזֵהוּ
15 מָה שֶׁאֲמָרוּ שֶׁבְּכֹלֵי הַתּוֹרָה
16 שֶׁנִּמְסְרוּ לְמִשָּׁה מְסִינֵי יֵשׁ אֶת כָּל מָה
17 שֶׁתִּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ
18 (לְחַדֵּשׁ⁴⁴ דְּדוּקָא חֲכָמִינוּ ז"ל דִּיקוּ
19 וְנִקְטוּ בִּלְשׁוֹן "לְחַדֵּשׁ" לְהוֹרוֹת שֶׁהֵעִינִין
20 וְהִיגִיעָה יְבִיאָו בְּסוּפּוֹ שֶׁל דָּבָר לְדַבְּרִי
21 תּוֹרָה חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא הָיוּ כְּלוּלִים בְּכֹלֵי
22 הָעֵלֶם)⁴⁵, כִּי עַל-יָדֵי הִיגִיעָה
23 בְּתוֹרָה מְמַשִּׁיכִים מִבְּחִינַת
24 הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהִיא מוֹשְׁרֶשֶׁת
25 בְּהֵעֵלֶם הָעֲצָמִי דְּאֵין-סוּף,
26 הַהֵעֵלֶם הַמוֹחֵלֵט שֶׁבְּעֵצֶם מֵהוֹתוֹ הוּא
27 לְמַעַלָּה מִגִּילּוֹי שְׁלֹמְעֵלָה מִבְּחִינַת
28 הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁבַּאָה בְּבִחִינַת
29 הַמְּשַׁכָּה וְגִילּוֹי⁴⁶ אֶפִּילוּ בְּאוֹפֶן
30 שֶׁל כָּל אַחַד שֶׁלִּמְעַלָּה מִהַתְּחַלְקוֹת
31 לְפִרְטִים.
32 וְזֵהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל מֵאֹמֶר
33 חֲכָמִינוּ ז"ל לְגַבִּי לִימוֹד הַתּוֹרָה

וַיְגַעֲתִי וּמִצָּאֹתַי⁴⁷, דְּעֵנִין מְצִיאָה (שְׁלוּה רֹמְזוּ לְשׁוֹן חֲכָמִינוּ ז"ל
מְצִאֹתַי) הוּא שְׁמוּצָא דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁבְּתַחֲלָה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר
לְשַׁעַר שִׁמְצָא אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, כְּמוֹ מְצִיאָה שְׁבַּאָה⁴⁸ בְּהִיסָח
הַדְּעַת וְאֵם לֹא יִכּוֹל לְהַתְּכֹנֵן וְלַתְּכֹנֵן לְמִצּוֹא מְצִיאָה. וְזֵהוּ יְגַעֲתִי
וּמִצָּאֹתַי, שְׁעַל-יָדֵי הִיגִיעָה
בְּתוֹרָה מוֹצָאִים וּמְגִלִּים
עֲנִינִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא כְּלוּלִים
בְּכֹלֵי מִצְד עֲצָמִים, וְעַד שֶׁהִיגִיעָה
מִגְלַה חִירוּשִׁים שֶׁטֶרֶם הָיוּ עַד כַּדִּי כֵן
שְׁעַל-יָדֵי הִיגִיעָה בְּתוֹרָה
[וּבְפִרְטִים הִיגִיעָה בְּפְנִימִיּוֹת
הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְעִין תּוֹרָתוֹ
שֶׁל מְשִׁיחַ שֶׁעֲתִיד לְגַלוֹת אֶת סוּדוֹת
הַתּוֹרָה] עֲכָשָׁיו, בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת,
נִזְכָּה לְגִילּוֹי תּוֹרָתוֹ שֶׁל
מְשִׁיחַ, שְׁבַאָה⁴⁸ מִשִּׁיחַ עֲצָמוֹ
בְּהִיסָח הַדְּעַת, בְּפִתְאוּמִיּוֹת, וְכֹמוֹ
שֶׁמְצִינֵי שֶׁלְּגַבִּי דוֹד הַמֶּלֶךְ, וְהָרִי
הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה מֶלֶךְ מְבִיט דוֹד, נֹאמֶר
מְצִאֹתַי דוֹד עֲבָדֵי⁴⁹ (מְצִאֹתַי
לְשׁוֹן מְצִיאָה, לְהוֹרוֹת שֶׁבֵּא
בְּהִיסָח הַדְּעַת כְּמִצִּיאָה), שְׁאָז בְּבִיאַת
הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה גִילּוֹי עֲצָמוֹת אוֹר
אֵין-סוּף בְּלִי לְבוּשׁ⁵⁰ לֹא שׁוֹם
כִּיִּסוּי וְהֵעֵלֶם, (וְעַד שְׁגַם הַגִּילּוֹי
בְּשַׁעַת מִתְּן-תּוֹרָה עִם כָּל מַעֲלָתוֹ
הַעֲצוּמָה הָיָה רַק מְעִין הַגִּילּוֹי
דְּלַעֲתִיד⁵⁰ רַק דּוּמָה לוֹ), בְּבִיאַת
מְשִׁיחַ צְדִיקָנוּ, בְּקָרוֹב מְמַשׁ.
בְּשַׁעַת מִתְּן-תּוֹרָה הָיָה רַק מְעִין הַגִּילּוֹי דְּלַעֲתִיד⁵⁰, בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדִיקָנוּ,
בְּקָרוֹב מְמַשׁ.

(43 ברכות כב, א. וראה תו"א יתרו סז, ב. 44) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252 הערה 21. (45) ראה המשך תרס"ו ע' שפג. שם ע' שצג. ועוד), ש"הגם דלכאורה כל הענינים דתושבע"פ (שחידשו חז"ל) הכל מתושב"כ", הנה באמת "כל עניני תושבע"פ הן בבחי' חידוש בכח עצמם ויגיעתם דוקא", וע"י היגיעה שלהם המשיכו "לא מבחי' תוה"ק לבד כ"א מבחי' העלם העצמי דא"ס". (46) ומה שאמרו דכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה בסיני - הוא, לפי שבמ"ת "ניתנה" התורה כמו שהיא מושרשת ב"העלם העצמי דא"ס" (שלמעלה מבחינת התורה כמו שבאה בבחינת המשכה וגילוי). (47) מגילה ו, ב. (48) סנהדרין צז, א. (49) תהלים פט, כא. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1165. (50) תניא פל"ו (מו, א).

ביאור בדרך אפשר

1 בפרשת השבוע, בעניין קרבנות הנשיאים בחנוכת המשכן, נאמר:
 2 **זאת חַנֻּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמִּשַׁח אוֹתוֹ וְגו'.**¹ וּכְתִיב² מִסְפַּר
 3 פְּסוּקִים אַחֲרָיו, **זאת חַנֻּכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַׁח אֹתוֹ. וְצָרִיף**
 4 **לְהִבִּין**³ את משמעות הדברים, כי לכאורה יש סתירה בין שני הפסוקים,
 5 **דַּמְמָה שְׁכָתוֹב בְּתַחֲלַת הָעֲנָן**
 6 **זאת חַנֻּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם**
 7 **הַמִּשַׁח אוֹתוֹ, מִשְׁמַע,**
 8 **שֶׁהַחֲנוּכָה שֶׁל הַמִּשְׁכָּן עַל־יְדֵי**
 9 **קַרְבָּנוֹת הַנְּשִׂאִים וּמְשִׁיחַת**
 10 **הַמִּזְבֵּחַ בְּשֶׁמֶן הָיוּ בְּיַחַד בְּאוֹתוֹ**
 11 יום ובעניין אחד והם תלויים זה בזה
 12 ושייכים זה לזה, **וּמַמָּה שְׁכָתוֹב**
 13 **בַּסּוּם הָעֲנָן זֶה חַנֻּכַּת**
 14 **הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַׁח אֹתוֹ,**
 15 **מִשְׁמַע, שֶׁמְשִׁיחַת הַמִּזְבֵּחַ**
 16 **היא עֲנָן בְּפָנָיו־עֲצָמוֹ, נִפְרָד**
 17 מקרבנות הנשיאים, **וְהִיְתָה צְרִיכָה**
 18 **לְהִיּוֹת לְפָנָיו חֲנוּכַּת הַנְּשִׂאִים**
 19 **ולא כדבר אחד איתם. וְהִנֵּנוּ,**
 20 **שֶׁאֵפִילוֹ הַקְּרַבַּת הַקְּרָבָנוֹת**
 21 **שֶׁל הַנְּשִׂאִי שֶׁהִקְרִיב בַּיּוֹם**
 22 **הָרִאשׁוֹן לַחֲנוּכַת הַמִּשְׁכָּן, בְּרֹאשׁ**
 23 **חֹדֶשׁ נִסָּן (כַּמְסוּפָר בַּפְּרָשָׁה בַּצּוּרָה**
 24 **מְפֹרֶשֶׁת כִּיצַד הִיָּה סֹדֵר הַהִקְרָבָה שֶׁל**
 25 **קַרְבָּנוֹת הַנְּשִׂאִים), הִיְתָה לְאַחֵר**
 26 **מְשִׁיחַת הַמִּזְבֵּחַ דְּוָקָא וּלְפָנָיו**
 27 **שֶׁהַמִּזְבֵּחַ נִמְשַׁח לֹא הִיָּה יִתָּן לְהִקְרִיב**
 28 **את קרבנות הנשיאים, וכל אחד**
 29 **מִשְׁנֵיהֶם הוּא דָּבָר בְּפָנָיו עֲצָמוֹ וְאִינֶם**
 30 **שייכים זה לזה?**
 31 **וּמִבְּאֵר בְּזֶה ב'לְקוּטֵי תוֹרָה**⁴
 32 **לֵאדְמוּד הַזֶּקֶן, שֶׁחַנֻּכַּת הַמִּזְבֵּחַ**
 33 **עַל־יְדֵי קַרְבָּנוֹת הַנְּשִׂאִים**
 34 **הוּא עֲנָן שֶׁל נְתִיבַת־כַּח**
 35 **לְקָלוֹת הָעֲנָן דְּהַקְּרַבַּת**
 36 **הַקְּרָבָנוֹת שֶׁל כל בני ישראל, החל**
 37 **מִהַקְּמַת וְחֲנוּכַת הַמִּשְׁכָּן וְהַלֵּאָה,**
 38 **וְהִנֵּנוּ לְפִי שֶׁכָּל הַתְּחִלּוֹת**
 39 **קְשׁוֹת⁵, הַהַתְּחַלָּה וְהַבִּיטוּס שֶׁל כל**
 40 **דָּבָר כְּרוּכָה בְּמֵאֵץ מִיּוֹד וְלָבֵן הִיוּ**
 41 **קַרְבָּנוֹת הַנְּשִׂאִים בְּהוֹסְפָה**
 42 **יְתָרָה כו', על עבודת הקרבנות הרגילה**
 43 **גַּבִּי מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן⁶, שֶׁהִיא הִירוּשׁ מִיּוֹד וְלֹא רִגֵּל בִּיחַס לְעַבּוֹדַת**

ביאור בדרך אפשר

44 **הַמִּקְדָּשׁ הַרְגִּילָה שֶׁל הַקְּטֹרֶת הַקְּטוּרָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עַל**
 45 **יְדֵי קַרְבָּנוֹת הַנְּשִׂאִים שֶׁהִיוּ "בְּהוֹסְפָה יְתִירָה" תּוֹכַל לְהִיּוֹת אַחֲרֵי־כֵן**
 46 **בַּיָּמִים הַבָּאִים, אַחֲרֵי חֲנוּכַת וְהַקְּמַת הַמִּשְׁכָּן, עֲבֹדַת הַקְּרָבָנוֹת בְּאוֹפֵן**
 47 **שֶׁל תְּמִידִין פְּסוּדָן לְפִי הַסֵּדֵר הַרְגִּיל וְהַקְּבֹעַ, כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בְּעִנְיַן חִינוּךְ**
 48 **הָאֵדָם, כַּמְבוּאָר בְּמֵאֵר זֶה ב'לְקוּטֵי**
 49 **תוֹרָה': "כַּמְשַׁל הַתִּינּוֹק שֶׁמַּחֲנִכִין אוֹתוֹ**
 50 **לְלִמּוּד, נוֹתֵינִן לוֹ מִתְּנֵה יְתִירָה כְּדִי**
 51 **לְהַרְגִּילוֹ לְהַתְּחַלֵּל בְּלִמּוּד, מִה־שְׂאִי־כֵן**
 52 **כִּשְׁהוּא כֹּהֵר הַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ וְהַתְּחַלֵּל...**
 53 **וְהִינּוּ שֶׁהַחִינוּךְ לְלִמּוּד אִינוֹ עַל־יְדֵי**
 54 **הַלִּמּוּד בְּלִבְדּוֹ שֶׁזֶהוּ דָּבָר הַהוּוֶה לּוֹ**
 55 **תְּמִיד אִלֹּא שֶׁמַּחֲנִכִין אוֹתוֹ עַל־יְדֵי אִינוֹ**
 56 **תּוֹסֶפֶת כְּמוֹ אִינוֹ הַתְּקַרְבוֹת אוֹ אִינוֹ**
 57 **מִתְּנֵה כו' אֶךְ לְאַחַר שֶׁכָּבֵד חִינוּךְ אוֹתוֹ**
 58 **דִּי דְּבַר הַהוּוֶה תְּמִיד, וְהִינּוּ מִשׁוּם**
 59 **שֶׁכֵּל הַתְּחִלּוֹת קְשׁוֹת. וְלִכֵּן כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה**
 60 **הַהַתְּחַלָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת עַל־יְדֵי חִינוּךְ".**
 61 **וּבְעֲנָן זֶה יֵשׁ חִילוּק הַבְּדֵל בֵּין**
 62 **הַקְּטוּרָה לְשֶׂאֵר הַקְּרָבָנוֹת,**
 63 **שֶׁהַקְּטוּרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת**
 64 **מְקִיף, כַּמְבוּאָר בַּחֲסִידוֹת שֶׁהַקְּרָבָנוֹת**
 65 **נִמְשְׁלוּ לְלַחֵם וּמוֹזֵן (כַּכְּתוּב "אֶת קַרְבֵּי**
 66 **לַחֲמֵי לֵאשִׁי") שְׁחֹדֵר בְּאֵדָם בְּפִנְיָמוֹת**
 67 **וְהוֹפֵךְ לְהִיּוֹת דָּם וּבִשֶׁר כַּבְּשֶׂר,**
 68 **וְהַקְּטוּרָה הִיא עֲנָן הַרִיחַ שֶׁאִינוֹ נִכְנָס**
 69 **בְּגוֹף בְּפִנְיָמוֹת אִלֹּא נִשְׂאָר כ'מְקִיף'**
 70 **מִלְּמַעְלָה, וְכֵן גַּם בְּנִמְשַׁל הַקְּרָבָנוֹת**
 71 **פּוֹעֲלִים הַמִּשְׁכָּה שֶׁל אֹר אֱלוֹקֵי שִׁוְרָד**
 72 **לְמַטָּה וּמֵאִיר בְּפִנְיָמוֹת, וְהַקְּטוּרָה**
 73 **פּוֹעֲלַת הַמִּשְׁכָּה שֶׁל אֹר אֱלוֹקֵי יוֹתֵר**
 74 **נִעֲלָה שְׂמֵאִיר בְּאוֹפֵן שֶׁל 'מְקִיף'**
 75 **מִלְּמַעְלָה, וְעַל כֵּן מְבוּאָר כֵּאֵן שֶׁהַקְּרַבַּת**
 76 **הַקְּטוּרָה הִיְתָה בַּיּוֹם הַמִּשַׁח**
 77 **אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לָהּ שְׂיִכּוֹת וְקִשֶׁר פְּנִימִי**
 78 **לְמִשְׁחַת הַמִּזְבֵּחַ כִּי גַם מְשִׁיחַת**
 79 **הַמִּזְבֵּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קָשׁוֹר**
 80 **עִם עֲנָן הַמְּקִיף (כַּמְבְּאֵר שֶׁם**
 81 **ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' שֶׁשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה**
 82 **הוּא מְמוּצָע בֵּין פְּנִימֵי עֲנָן**
 83 **הַקְּרָבָנוֹת לְמְקִיף, עֲנָן הַקְּטוּרָה כִּי**
 84 **מִצַּד אַחַד שֶׁמֶן הוּא מְשֻׁקָה,**
 85 **עֲנָן פְּנִימִי כְּמוֹ הַלַּחֵם וְהַמוֹזֵן, וּמִצַּד שֵׁנִי בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה הָיָה מְעוּרָב**
 86 **בְּשֶׁמֶם, שֶׁהוּא עֲנָן הַרִיחַ, שֶׁזֶהוּ תְּעוּרֻבוֹת בְּחִינַת פְּנִימִי**

בס"ד. שבת פרשת נשא, י"ב
סיון, ה'תשכ"ח
(הנחה בלתי מוגה)

(1 פרשתנו ז, פד. 2) שם, פח. 3) ראה גם לקו"ת פרשתנו כח, ב. 4) שם כט, א ואילך. 5) מכילתא ופירש"י יתרו יט, ה. 6) מנחות נ, א. פירש"י פרשתנו ז, יד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ומקריף), וְאֵילֹו שְׁאָר הַקְּרָבָנוֹת הָיוּ אַחֲרֵי הַמְּשָׁח אוֹתוֹ וּבֹאוּ
 2 כְּעֵינֵיךָ בְּפָנָי עֲצַמּוּ שְׂלָא קְשׁוֹר לְמִשְׁחַת הַמְּזֹבַח, וְכִפִּי שִׁיתְבָּאָר בְּפִרְטוֹת יוֹתֵר
 3 לְהֵלֵךְ.
 4 (ב) וַיּוֹכֵן כָּל זֶה עַל-פִּי מֶה שֶׁנִּתְבָּאָר לְעֵיל⁷ בְּמֵאֵמֶר
 5 דִּבְבוּר־הַמַּתְחִיל "וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל
 6 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמְרָ" שְׂנֵאֲמֵר
 7 בְּהַתּוֹעֵדוֹת חֵג הַשְּׁבוּעוֹת שְׁנֵה זֹו,
 8 תִּשְׁכַּח"ח (יוצא לאור בקובץ זה של
 9 'דבר מלכות' עם ביאור בדרך אפשר)
 10 בְּעֵינֵיךָ כָּלֵל וּפְרָט, שְׂאִוְפֵן
 11 הַהִמְשָׁכָה וְהַהֲתַגְלוֹת שֶׁל הָאוֹר
 12 הָאֱלוֹקִי לְמַעֲלֵה לְמִטָּה כְּדִי לְבְרוּא אֶת
 13 הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים, וְלִשְׁם כֵּךְ הָאוֹר
 14 יֵרֵד וְנִמְשָׁךְ בְּקַלְלוֹת
 15 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת ב'סדר השתלשלות'
 16 מִמְּדִרְיָה לְמִדְרִיגָה בְּאוֹפֵן שְׂמִדְרִיגָה
 17 אַחַת בָּאָה וּמִשְׁתַּלְשֵׁל מִזֹּו שְׂמַעֲלִיה
 18 (כְּמֹו חוֹלִיּוֹת שֶׁל שְׂרִשְׁרֵת הָאֲחוּזוֹת זֹו
 19 בְּזוֹ) הוּא בְּבַחֲנֵינָת כָּלֵל וּפְרָט
 20 שֶׁתְּחִילָה יֵשׁ הַמְּשָׁכָה וְהַתְּגַלּוֹת כְּלִילִית
 21 אַחַת, וְאַחֲרֵי־כֵן יֵשׁ הַמְּשָׁכָה וְהַתְּגַלּוֹת
 22 הַנַּחֲלָקָה לְפִרְטִים רַבִּים.
 23 וְהַמְּשָׁל בְּזֶה לְהַמְחִישׁ אֶת עֵינֵיךָ
 24 הַהִמְשָׁכָה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל וּבְדֶרֶךְ פְּרָט
 25 מִהֶאֱדָם לְמִטָּה, שְׂפִאָשֵׁר
 26 עוֹלָה בְּרָצוֹנוֹ שֶׁל הָאֵדָם לְבָנוֹת
 27 בֵּית, הֵנָּה בְּרָצוֹן זֶה שֶׁהוּא רָצוֹן
 28 כְּלָלִי אֵינֶן עֲדִין פְּרָטִי הַבֵּית
 29 בְּגִלּוּי, וּבְרָצוֹן הַכְּלָלִי הָאֵדָם עֲדִין
 30 לֹא יוֹדֵעַ פְּרָטִים עַל גֹּדֵל הַבֵּית וְצוּרְתוֹ
 31 וְכִד' וְרַק פְּאָשֵׁר בּוֹנֵה הַבֵּית
 32 כְּפֹעֵל אֲזַי מִתְּגַלֵּים כָּל
 33 הַפְּרָטִים, וּמְכַלֵּמְקוֹם לְמִרוֹת
 34 שְׂבַתְחִילַת הַתְּעוֹרוֹת הַרְצוֹן בְּדֶרֶךְ 'כָּלֵל' הַפְּרָטִים לֹא נִרְאִים, בְּהִקְרַח לֹמֵר
 35 שְׂגַם בְּרָצוֹן יִשְׁנֵם הַפְּרָטִים אֲלֵא שְׂבִשְׂלַב זֶה הֵם עֲדִין בְּהַעֲלֵם
 36 (שְׂלֹכֵן בְּגַלֵּל שְׂבַעֲצֵם הַכָּלֵל מְכִיל בְּתוֹכּוֹ אֶת הַפְּרָטִים רַק פְּאָשֵׁר בְּנִין
 37 הַבֵּית הוּא כָּלֵל הַפְּרָטִים, אֲזַי נִשְׁלֵם רָצוֹנוֹ וְיִכּוֹל לְהַתְּעַנֵּג
 38 מִתְּבִיטָה כִּי גַם הַכָּלֵל הָאֶחָד הוּא כְּעַצֵּם רָצוֹן לְכָל הַפְּרָטִים וְאֵם הַפְּרָטִים לֹא
 39 נִשְׁלָמוּ אִי אִפְשָׁר לְהַתְּעַנֵּג מִהַכָּלֵל (בְּכַד), אֲלֵא שְׂאִינֵם נִיפְרִים בְּגִלּוּי
 40 וְנִמְצָאִים בְּהַעֲלֵם אוֹ שְׂהֵם בְּאוֹפֵן נִעְלָה יוֹתֵר וְלִכֵּן הֵם לֹא נִרְאִים וְלֹא
 41 נִיכְרִים בְּגִלּוּי.
 42 וְכֵן כְּמֹו בְּמִשְׁל מֵאֵדָם הַבּוֹנֵה בֵּית הוּא גַם בְּנִמְשָׁל בְּקַלְלוֹת
 43 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת וְהִירִידָה שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי לְבְרוּא עוֹלָמוֹת וּנְבִרָאִים,

44 וְעַל-פִּי הַסֵּדֵר דְּמִלְמִטָּה לְמַעְלָה כְּלוּמֹר, הַבְּרוּאִים הַנְּחוּתִים יוֹתֵר
 45 כְּלוּלִים בְּנַעֲלִים יוֹתֵר בְּאוֹפֵן שֶׁהַפְּרָטִים לְמִטָּה כְּלוּלִים כְּלָלִי שֶׁל לְמַעְלָה, כְּפִי
 46 שְׂמִמְשִׁיךְ וּמְפִרֵט.
 47 דְּהֵנָּה, כָּל הַנְּבִרָאִים דְּבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיה שְׁלוֹשֵׁת הָעוֹלָמוֹת
 48 שֵׁשׁ בְּהֵם נְבִרָאִים שֶׁהֵם 'מְצִיאוֹת'
 49 וְיֵשׁ, לְעוֹמֵת עוֹלָם הָאֲצִילוֹת שְׂבו
 50 הַכּוֹל בְּטַל לְאֱלוֹקוֹת בְּבִיטוֹל מוֹחֲלֵט
 51 כְּלוּלִים בְּבַחֲנֵינָת מְלָכוֹת
 52 הַסְּפִירָה הָאֲחֵרוֹנָה וְהַתְּחַתּוֹנָה
 53 דְּאֲצִילוֹת, שְׂזָהוּ ה'מְאָמֵר
 54 אֶחָד' ד'בְּרִאשִׁית' שְׂהוּא
 55 מְאָמֵר כְּלָלִי, כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל
 56 עַל הַמְּשָׁנָה בְּפִרְקֵי אֲבוֹת "בְּעִשְׂרָה
 57 מֵאֵמֵרוֹת נְבִרָא הָעוֹלָם" שְׂאִמְנֵם
 58 לְמַעֲשֵׂה יֵשׁ בְּסִפּוּר הַבְּרִיאָה בְּתוֹרָה
 59 תִּשַׁע מֵאֵמֵרוֹת (כְּמֹו "וַיֵּאֱמֵר אֱלֹקִים יְהִי
 60 אוֹר" וְכִד') אֲבָל גַּם הַבִּיטוּי "בְּרִאשִׁית
 61 (בְּרֵא אֱלֹקִים)" הוּא מֵאֵמֵר אֶחָד מְעַשֵׂר
 62 הַמֵּאֵמֵרוֹת, וְעַל כֵּךְ מְבֹאָר בְּחִסְדוֹת
 63 שְׂזָהוּ עֵינֵיךָ הַבְּרִיאָה כְּלָלִי וּפְרָט,
 64 בְּמֵאֵמֵר 'בְּרִאשִׁית' הַבְּרִיאָה הִיא
 65 מְצִיאוֹת כְּלִילִית אַחַת, וּבְתִשַׁע
 66 הַמֵּאֵמֵרוֹת הַבְּרִיאָה נִחְלָקָה לְפִרְטִים
 67 (כְּמִבּוּאָר בְּמֵאֵמֵרִים שֶׁל הַשְּׁבוּעוֹת
 68 הַקְּדוּמִים) וְאַחֲרֵי־כֵן אַחֲרֵי הַבְּרִיאָה
 69 בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּמֵאֵמֵר אֶחָד נְפָרְטוּ כָּל
 70 פְּרָטֵי הַנְּבִרָאִים דְּמָה רְבּו
 71 מְעַשִׂיף הַיּוֹי⁸ וְמָה גְּדֹלוֹ
 72 מְעַשִׂיף הַיּוֹי⁹, וְהַעוֹלָם נְבִרָא כֵּךְ
 73 שֵׁשׁ בְּעוֹלָם רִבּוּי נְבִרָאִים וְהֵם גְּדוּלִים
 74 שְׂכַל זֶה הוּא בִּיטוּי שֶׁל בְּרִיאָה בְּאוֹפֵן
 75 שֶׁל חֲלוּקָה לְפִרְטִים עַל-יְדֵי עֲשִׂיָה
 76 מְאָמְרוֹת וְחֲלוּפִים וְתִמְרוֹת
 77 הָאוֹתִיּוֹת, וְעַד לְחֲלוּפִים וְתִמְרוֹת וְתִמְרוֹת
 78 כְּו¹⁰, שְׂעַל-יְדָם נְתִהוּ הַנְּבִרָאִים בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה, כְּמִבּוּאָר
 79 בְּסִפּוּר הַתְּנִיא (שְׂעַר הַיַּחֲדוּד וְהָאִמּוּנָה) כִּיִּצַד כָּל הַנְּבִרָאִים נְתִהוּ מְעַשֵׂר
 80 מֵאֵמֵרוֹת ".... וְאֵף שְׂלָא הוֹזַכַר שֵׁם אֲבָן בְּעִשְׂרָה מֵאֵמֵרוֹת שְׂבַתְּוֹרָה, אֶף-עַל-פִּי
 81 כֵּן נִמְשָׁךְ חִיּוֹת לְאֲבָן עַל-יְדֵי צִירוּפִים וְחִילוּפֵי אוֹתוֹת... עַד שְׂמִשְׁתַּלְשֵׁל
 82 מְעַשֵׂר מֵאֵמֵרוֹת וְנִמְשָׁךְ מִהֵן צִירוּף שֵׁם אֲבָן וְהוּא חִיּוֹת שֶׁל הָאֲבָן וְכֵן כְּלָל
 83 הַנְּבִרָאִים שְׂבַעֲעוֹלָם הַשְּׂמוֹת שְׂנִקְרָאִים בְּהֵם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הֵן הֵן אוֹתוֹת הַדְּבָר
 84 הַמְּשַׁתְּלָשֵׁל מִמְּדִרְגָה לְמִדְרָגָה מְעַשֵׂר מֵאֵמֵרוֹת שְׂבַתְּוֹרָה עַל-יְדֵי חִילוּפִים
 85 וְתִמְרוֹת הָאוֹתִיּוֹת... עַד שְׂמִגִּיעוֹת וּמְתַלְבְּשׁוֹת בְּאוֹתוֹ נְבִרָא לְהַחִיּוֹת לְפִי שְׂאֵין
 86 פְּרָטֵי הַנְּבִרָאִים יִכּוֹלִים לְקַבֵּל חִיּוֹת מְעַשֵׂר מֵאֵמֵרוֹת עֲצֵמֵן שְׂבַתְּוֹרָה שְׂהַחִיּוֹת

(7) ד"ה וידבר אלקים דיום ב' דחה"ש פ"ב ואילך (לעיל ע' 20 ואילך). (8) תהלים קד, כד. (9) שם צב, ו. (10) ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"א. פ"ב.

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו

ביאור בדרך אפשר

1 הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחינת הנבאים פרטיים ואין כח בהם לקבל
 2 החיות אלא על-ידי שיוור החיות ומשתלשל ממדרגה למדרגה פחותה ממנה
 3 על-ידי חילופים ותמורות האותיות וג'מטריאות שהן חשבון האותיות עד
 4 שיוכל להתמצצם ולהתלבש ולהתהוות ממנו נברא פרטי וזה שמו אשר יקראו
 5 לו בלשון הקודש הוא כלי לחיות
 6 המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל
 7 מעשרה מאמרות שבתורה... "וְגַם
 8 לְאַחֲרֵי־זֶה לְאַחַר הַהִתְהוּוֹת כָּל
 9 זְמַן מִשָּׁךְ קִיּוּמָם, הֵם מְמַשְׁכִּים
 10 לקבל חיות על-ידי האור האלוקי שבא
 11 דרך עשרה המאמרות כפירוש
 12 הַבְּעַל־שָׁם־טוֹב וְ"ל"ל" עַל
 13 הַפְּסוּקִים 12 לְעוֹלָם הַגּוֹי' דְּבָרָךְ
 14 נֶצֶב בְּשָׁמַיִם, שְׁהֵאֹתִיּוֹת
 15 המרכיבות את המילים דְּעֵשְׂרָה
 16 מְאֻמְרוֹת וְחִלּוּפֵיהֶם
 17 וְתַמּוּרוֹתֵיהֶם הֵם נֶצְבִּים
 18 לְעוֹלָם בְּכָל הַבְּרֹאִים
 19 לְהַחְיֹתָם וְלְקַיְמָם בכל רגע ורגע
 20 מחדש ללא הפסק.
 21 וְכֵן הוּא בְּשֵׁרֵשׁ הָעֲנִינִים שֶׁ
 22 הַנְּבֵאִים בְּעֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת
 23 הַקְּדוֹשׁוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת (כְּפִירוֹשׁ
 24 הַזֶּהר"ל 13 דְּמָה שְׁכָתוֹב
 25 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֵת
 26 הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, קָאֵי מִכּוּן
 27 עַל עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת שֶׁהֵן הַשּׁוֹרֵשׁ
 28 (וְהַמְקוֹר שֶׁל הַנְּבֵאִים), שְׁתַּחֲלָה 14
 29 הָעוֹלָם לְלוּלִים כָּל הַנְּבֵאִים בְּכַחַת חֲכָמָה, הַסְּפִירָה הָרֵאשׁוֹנָה
 30 וְהַעֲלִיּוֹנָה מְעַשֵּׂר הַסְּפִירוֹת שְׁהֵיא בְּאֹפֶן שֶׁל נְקוּדָה שְׂאִין בָּהּ
 31 הַתְּגַלּוֹת פְּרָטִים עֲדִין, כֶּשֶׁם שֶׁכּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם כֹּחַ הַחֲכָמָה
 32 הוּא תְחִילַת הַהִתְפַּחְחוֹת שֶׁל רַעִיּוֹן שְׁכָלִי, וּבְשֶׁלֶב רֵאשׁוֹן הַרַעִיּוֹן קִיַּים כְּנֻקְדָה
 33 כְּלָלִית אַחַת, כֵּךְ תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה מְסִפִּירַת הַחֲכָמָה הִיא הַתְּהוּוֹת שֶׁל הָעוֹלָמוֹת
 34 וְהַנְּבֵאִים בְּדֶרֶךְ כָּלִל, כְּנֻקְדָה אַחַת כְּלָלִית וְרַק בְּכַחַת בִּינָה מְתַגַּלֵּים
 35 הַפְּרָטִים, כֶּשֶׁם שֶׁכּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ הַבִּינָה הִיא הַתְּרַחְבוֹת וְהַסְּתַעְפוֹת נְקוּדַת
 36 הַחֲכָמָה לְפָרְטִים, כֵּךְ הַהִתְהוּוֹת מִצַּד הַסְּפִירָה הַשְּׁנִיָּה, סְפִירַת הַבִּינָה, הִיא
 37 הַתְּהוּוֹת בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט שְׁזָהוּ שְׁבִינָה מְצִיָּרָא צִיּוּרִין 15 בִּינָה מְצִיִּירַת
 38 צִיּוּרִים, כִּי בְבִינָה מַה שְׁהִיָּה בְּחֲכָמָה כְּנֻקְדָה כְּלָכֵד מְתַרְחֵב וּמְסַתַּעֵף לְפָרְטִים
 39 וְהַפְּרָטִים הַרְבִּים מְרַכִּיבִים 'צִיּוּר' שֶׁל מְצִיָּאוֹת בְּרוּרָה וּמוֹגֹדֶרֶת.
 40 וְלְמַעַלָּה יוֹתֵר כִּפִּי שֶׁנִּתְבָּאָר בְּמֵאֵמֶר הַקּוּדֶם, דִּיבּוּר־הַמַּתְחִיל 'וְיֹדֵבֵר

ביאור בדרך אפשר

אלקים" שנאמר בחג השבועות שנה זו, תשכ"ח), בעניין זה של התהוות
 הבריאה תחילה בדרך 'כלל' ואחר-כך בדרך פרט, יש כמה מדרגות (ומה
 שנחשב בדרגה מסויימת 'כלל', בדרגה נעלית יותר הוא 'פרט' ואילו הכלל
 הוא עניין עוד יותר נעלה), וכאן מוסיף ומבאר כי כפי שהבריאה היא מצד
 עשר הספירות ההתהוות מהחכמה היא
 בדרך 'כלל' והתהוות מהבינה היא
 בדרך 'פרט', ואילו למעלה יותר,
 בדרגות עליונות יותר מהספירות
 (שבעולם האצילות), הוא בבחינת
 מחשבה הקדומה ד'אדם-
 קדמון', שבה פלול כל סדר
 ההשתלשלות וכל הנבאיים,
 כמבואר בחסידות שכשם שלכל עולם
 ומדרגה פרטית בסדר ההשתלשלות
 קדם רצון ההתהוות עולם ומדרגה זו,
 כן גם ביחס לכללות כל סדר
 ההשתלשלות קדם רצון כללי, והוא
 מדרגת 'אדם קדמון' ("א"ק"), הנקרא
 גם "אור כללי", ובמדרגה זו כל
 הבריאה היא מציאות של כלל אחד,
 ללא התחלקות לפרטים, באופן עוד
 יותר נעלה מאשר כפי שהבריאה היא
 מצד החכמה וּבְכִידוּעַ בְּקַבְלָה
 וחסידות שְׂרָגְלִי 'אָדָם־קְדָמוֹן'
 מְסַתְּיָמִים בְּעֵשְׂיָה 16,
 ה"ר'גליים", המדרגות התחתונות, של
 'אדם קדמון' מסתיימות במדרגות
 התחתונות של העולם התחתון ביותר, עולם ה'עשיה', הרי שבבחינה זו של
 'אדם קדמון' נכללים כל הנבאים, מהעליונים ביותר עד העליונים ביותר
 אלא שְׁזָהוּ בְּכַחַת כָּלִל, שְׁזָהוּ שְׁכּוּלָם כל המדרגות של כל
 הנבאים נְסַקְרִים בבחינת 'אדם קדמון' בְּסִקְרָה אַחַת 17 כללית.
 וּבְ'אָדָם־קְדָמוֹן' גּוּפָא, עֲצוּמוֹ, שְׁבִיחַס לְכָלִלוֹת 'סֹדֵר הַשְּׁתַלְשׁוֹת' הוּא
 'כלל', יש גם חלוקה ל'כלל' ו'פרט' הַגְּהָה בְּכַחַת כְּתָר ד'אָדָם־קְדָמוֹן'
 כמבואר בקבלה וחסידות, מעל עשר הספירות ישנה בחינה עליונה יותר
 הנקראת 'כתר עליון' (כשם שהכתר כפשוטו הוא מעל הראש והמוח של
 האדם) וכשם שבאדם כוח הרצון הוא כוח כללי הנעלה יותר מכוחות השכל
 והרגש הפרטיים (המקבילים לעשר הספירות), כך למעלה הרצון העליון
 הכללי שבבחינת הכתר נעלה יותר מעשר הספירות הפרטיות, ועניינה של
 הבריאה כמציאות כללית למעלה מהתחלקות לפרטים כפי שהוא בכתר, הרצון
 העליון, הוא יותר כללי ויותר נעלה ביחס לעניינה כמציאות כללית כפי שהיא

(11 שם פ"א. 12) תהלים קיט, פט. 13) ח"א רנו, ב. וראה אוה"ת בראשית תפו, סע"ב ואילך. ד"ה בראשית ברא תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' פא ואילך). 14) בהבא לקמן - ראה ד"ה וידבר גו' ושבתה תרע"ג (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' רנ ואילך). 15) ראה סה"מ תרצ"ב ע' כ. ושי"ג. 16) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ד. שער ג (שער סדר אצילות למהר"ו) פ"ב. תניא אגה"ק ס"כ (קלא, ב). לקו"ת תזריע כא, ג. מסעי צה, ב. 17) ע"פ ר"ה יח, א (וראה חדא"ג מהרש"א שם). וראה עטרת ראש שער ר"ה פ"ד ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בחכמה, וכך גם כפי שהבריאה היא במדרגת 'אדם קדמון' שבאופן כללי אין
 2 בה התחלקות לפרטים אלא הכול נסקר ב'סקירה אחת' אבל בפרטיות יותר
 3 כפי שהבריאה היא מצד ה'כתר' שב'אדם קדמון' גופא היא בדרך כלל
 4 (שְׁזוּהוּ מֵה שְׁיֵשׁ כְּדוֹגְמַת עֵתִיק הַבְּחִינָה הַנְּעִלִית וְהַפְּנִימִית בְּבַחֲנֵת
 5 ה'כתר' נקראת 'עתיק יומין' (כלומר,
 6 נעתק ונבדל מ'יומין' עניין האור
 7 והגילוי, היינו בחינה נעלמת שלמעלה
 8 מהתגלות) וגם ב'כתר' של בחינת 'אדם
 9 קדמון' יש בחינת 'עתיק' והיא
 10 לְעֵילָא מְגוּלְגֻלְתָּא למעלה
 11 מ'גולגולת' ד'אָדָם-קְדָמוֹן'¹⁸
 12 כשם שיכתר עליון שמעל הספירות
 13 הוא למעלה מחכמה-בינה-דעת
 14 הספירות של המוחין שמאירות
 15 ב'גולגולת' הראש, בדוגמת ה'כתר'
 16 הגשמי שהוא מעל הראש) הוּא
 17 הבריאה כפי שהיא ב'כתר' של בחינת
 18 'אדם קדמון' בְּבַחֲנֵת פְּלָל,
 19 וְהַמְחֻשְׁבָּה ד'אָדָם-קְדָמוֹן'
 20 שלמטה מה'כתר' הִיא בְּבַחֲנֵת
 21 פְּרָט ובה הרצון לברוא עולמות
 22 ונבראים בא בהתייחסות גם לפרטי
 23 הבריאה (עד כמה שהדבר שייך
 24 ב'מחשבה הקדומה דאדם קדמון').
 25 וְלַמְעֵלָה יוֹתֵר, החלוקה ל'כלל'
 26 ו'פרט' בבחינה ומדרגה עוד יותר
 27 נעלית, הִנֵּה בְּחִינַת אֹרֶן-אֵין'
 28 סוֹף שְׁלִפְנֵי הַצְּמֻצוֹם שנעשה בו
 29 לאחר שעלה ברצונו של הקדוש ברוך
 30 הוא לברוא עולמות ונבראים מוגבלים
 31 הוּא בְּבַחֲנֵת פְּלָל אחד הכולל
 32 את כל הנבראים כאחד, וְלֵאחֶר
 33 הַצְּמֻצוֹם הוּא בְּבַחֲנֵת פְּרָט
 34 עם נתינת מקום לפרטים רבים.
 35 וּבִפְרָטִיּוֹת יוֹתֵר, יֵשׁ בְּחִינַת פְּלָל וּפְרָט בְּאֹרֶן-אֵין-סוֹף שְׁלִפְנֵי
 36 הַצְּמֻצוֹם גּוֹפָא עצמו, שְׁהָרִי עוֹד לִפְנֵי הַצְּמֻצוֹם הֵיטָה עֲלִית
 37 הַמְחֻשְׁבָּה ד'אָנָא אַמְלוּךְ'¹⁹ עלתה אצל הקדוש-ברוך-הוא, כביכול,
 38 מחשבה של 'אני אמלוך', וְכִיּוֹן שְׁאֵין מְלַךְ בְּלֵא עִם²⁰, המושג
 39 'מלך' לא יכול להיות ללא עם שעליו ימלוך המלך לְכַף עֲלֵה בְּרִצּוֹנוֹ
 40 לְהַאֲצִיל וְלִבְרֹא נְבֵרָאִים, וְשִׁיעַר בְּעֲצָמוֹ בְּכַח פֶּל מֵה שְׁעֵתִיד
 41 לְהִיּוֹת בְּפּוֹעֵל²¹, כמבואר בחסידות, לאחר שהתעורר הרצון למלוכה,
 42 היה ענין ההשערה כמשל לאדם שהתעורר בו רצון לבנות בית שבשלב ראשון

ההתעוררות היא על כללות הדבר והאדם עדיין לא יודע איזה בית הוא רוצה,
 באיזה גודל ובאיזו צורה וכו', ורק בשלב מאוחר יותר יש לו 'השערה' עם
 התייחסות לפרטים וכך גם למעלה, כביכול, הִנֵּה עֲנִיָן הַהֲשַׁעְרָה
 וְשִׁיעַר בְּעֲצָמוֹ בְּכַח - הוּא בְּבַחֲנֵת פְּרָט, וְהַמְחֻשְׁבָּה
 ד'אָנָא אַמְלוּךְ' - שהיא רצון
 כללי הִיא בְּבַחֲנֵת פְּלָל.
 וְכֵן הוּא גַם בְּאֹפֶן הַמְשַׁכַּת
 והתגלות הָאוֹר האלוקי מלמעלה
 למטה כדי לברוא עולמות שְׁהוּא
 בְּבַחֲנֵת פְּלָל וּפְרָט, שְׁתַּחֲלֵה
 נִמְשָׁךְ הָאוֹר בְּהִרְשִׁימָה,
 שְׁכּוּלָלָת בְּתוֹכָהּ אֵת פְּלִלוֹת
 הָאוֹר שְׁנִמְשָׁךְ אַחֲרֵיכֶן
 ב'קו', והוא בְּבַחֲנֵת פְּלָל,
 וְאַחֲרֵיכֶן נִפְרָט לִפְרָטִים כּו'.
 כמבואר בקבלה וחסידות, קודם
 הצמצום הראשון באור האלוקי האין-
 סוף, לצורך בריאת העולמות, האיר רק
 אור אין-סופי בלתי מוגבל, והצמצום
 היה על ידי שהקדוש-ברוך-הוא סילק
 כביכול את אורו הגדול על הצד והאיר
 אור מועט ומצומצם (המכונה אור הקו
 או 'קו וחוט' כמשל על היותו 'דק'
 ומועט לגבי האור האין-סופי), אמנם
 גם לאחר הסילוק נותר 'רושם' מאור
 אין סוף שלפני הצמצום ועל כך מבואר
 שב'רשימה', הרושם של אור האין-
 סוף, יש בהעלם את כל הפרטים, אלא
 שהם בדרך כלל ואחר-כך ה'כלל' יורד
 להאיר בהתחלקות לפרטים.
 וְטַעַם הַדְּבָר (שְׁהַמְשַׁכָּה
 והתגלות של האור האלוקי צְרִיכָה
 לְהִיּוֹת בְּאֹפֶן שֶׁל פְּלָל וּפְרָט
 ותחילה הפרטים נעלמים ולא מתגלים)
 הוּא, מִפְּנֵי שְׁהַעוֹלָמוֹת אֵינָם בְּעֶרְךָ לְגַבֵּי אֹרֶן-אֵין-סוֹף אֵין
 כל יחס והשוואה בין הבורא שהוא אין סוף לנבראים המוגבלים. וְהִנֵּנוּ,
 שְׁאֵפִילוֹ הָאוֹר האלוקי המצומצם שְׁיֵשׁ לוֹ שִׁנְכוֹת לְעוֹלָמוֹת,
 וְאֵפִילוֹ מֵה שְׁנִמְדָד לִפְנֵי עֶרְךָ הַעוֹלָמוֹת, ומותאם כדי להוות
 ולקיים אותם מֵצַד מהותו ועניינו של האור עצמו אֵינֵנוּ בְּעֶרְךָ לְגַבֵּי
 הַעוֹלָמוֹת פְּלָל, וְלִכֵּן הוֹצֵרָךְ לְהִיּוֹת מִתַּחֲלָה הַמְחֻשְׁבָּה
 והתגלות של האור בְּבַחֲנֵת פְּלָל, שמצד אחד הפרטים לא נראים וניכרים
 בו בגלוי ולכן האור האלוקי שמצד מהותו הוא למעלה מהעולמות יכול

(18 ראה עין חיים שער ט (שער שבה"כ) פ"ו. זהר הרקיע לזח"א טו, א. לקו"ת מסעי שם. 19) זהר - הובא במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' ז. אד"ר - הובא בסהמ"צ להצ"צ קע, ב. 20) בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. תניא שעשהויה"א רפ"ז (פא, ב.) 21) ראה עין חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) בתחילתו. מקדש מלך לזח"א שם. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פ"י

ביאור בדרך אפשר

1 להתגלות בו ומצד שני בתוך הכלל נמצאים בהעלם הפרטים. ולכן אחר כך,
 2 בירידת האור לדרגות יותר נמוכות, יכולים להתהוות ממנו נבראים פרטים,
 3 וזאת משום שבהתגלות הראשונה בתור כלל כבר יש באור התייחסות כללית
 4 לעולמות **שְׁעֵלֵי־יְרִיזָה נְתַעֲלֶם הָאֹר וְכָא בְּהַגְבְּלָה, וְעַל־יְרִי־**
 5 **זָה נַעֲשִׂים גַּם הַפְּרָטִים** שבאור
 6 **בְּעָרְךָ לְהַתְלַבֵּשׁ בַּפְּלִים**, כלומר
 7 הכלל מאיר מלכתחילה באופן כזה
 8 שנפעלת בו הגבלה ו'ציור' כללי
 9 שאחר־כך בא ויורד בפרטים.
 10 **וְהַמְשָׁל עַל זֶה** על ההמשכה
 11 והתגלות שבאה תחילה בדרך 'כלל'
 12 ואחר־כך בדרך 'פרט' הוא
 13 **מֵהַשְּׁפַעַת הַשֶּׁכֶל מִן הַמְשַׁפֵּיעַ**
 14 **אֶל הַמְקַבֵּל**, כמו רב המשפיע
 15 לתלמיד המקבל **שְׁצָרִיךָ** המשפיע
 16 **לְצִמְצוּם תַּחֲלָה אֶת אֹר**
 17 **הַשֶּׁכֶל**, ורק לאחר מכן להשפיע
 18 אותו אל המקבל **דְּבַצְמִצוּם זֶה**
 19 **יֵשׁ ב' אֹפְנִים**.
 20 **אֹפֶן הָא', שְׂאִינוּ מְשַׁפֵּיעַ**
 21 ומעביר למקבל רק **אֶפְס קְצָהוּ**
 22 של הרעיון השכלי **בְּלִבְד, שְׁזָהוּ**
 23 **צִמְצוּם גָּמוּר וּבְחִינַת הָעֵלֶם**
 24 **לְגַמְרִי**, העלם והסתר מוחלט
 25 **שְׁמַעְלִים לְגַמְרִי עַל עֵיקַר**
 26 **הַשֶּׁכֶל, שְׂאֹפֶן זֶה** של צמצום
 27 והסתר גדול כל־כך הוא **בְּמַקְבֵּל**
 28 **שְׂאִינוּ בְּעָרְךָ כָּלֵל לְגַבִּי**
 29 **הַמְשַׁפֵּיעַ**, שאין כל יחס והשוואה
 30 בין רמת השכל וההבנה של המשפיע
 31 לרמת השכל וההבנה של המקבל
 32 **שְׁלֹכֵן צָרִיךָ הַמְשַׁפֵּיעַ לְצִמְצוּם**
 33 **אֶת עֲצָמוֹ בְּבַחֲיַנַּת צִמְצוּם גָּמוּר** ולהעלים את השכל שלו לגמרי
 34 ולהשפיע למקבל רק 'אפס קצוה' של השכל הנעלה והעמוק שלו.
 35 **וְאֹפֶן הַב'** של הצמצום במסירת רעיון שכלי מהמשפיע אל המקבל הוא,
 36 **כְּשֶׁהַמְקַבֵּל הוּא בְּעָרְךָ לְגַבִּי הַמְשַׁפֵּיעַ**, ויש ביניהם יחס והשוואה
 37 **אֶלֶּא שְׂאִינוּ יְכוּל לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁכֶל כְּמוֹ שֶׁהוּא אֶצֶל**
 38 **הַמְשַׁפֵּיעַ, מְצַד רִיבּוּי הָאֹר שְׂמַאִיר בּוּ**, ואת הריבוי הזה המקבל
 39 לא יכול לקלוט ולהכיל **וְלֹכֵן צָרִיךָ הַמְשַׁפֵּיעַ לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ** למקבל
 40 **בְּדַבְרִים קְצָרִים, שְׂיֵשׁ בָּהֶם** בעצם **כָּל אֹר הַשֶּׁכֶל** שמאיר אצל
 41 המשפיע, **אֶלֶּא שְׂבָא בְּהַגְבְּלָה כּוּ' וּבְצִמְצוּם** באופן שהמקבל כן יכול
 42 לקלוט, **כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר לְעִיל** המאמר הנזכר שנאמר בחג השבועות

ביאור בדרך אפשר

43 **בְּאֲרוּכָה²² כְּפִי שְׁהַעֲנִין הוּא בְּמִשָּׁל** השפעת השכל מהרב המשפיע
 44 אל התלמיד המקבל, **שְׂמִזָּה יוֹבֵן גַּם הַנְּמִשָּׁל לְמַעְלָה** בהתהוות
 45 הבריאה מהאור האלוקי. ונקודת הדברים היא שבתחילה השכל מתגלה, הן
 46 בשלב ההמצאה אצל הרב עצמו והן בשלב ההשפעה מהרב אל התלמיד,
 47 בדרך כלל, כי אם כבר מההתחלה
 48 הפרטים היו מתגלים, אזי אופן
 49 ההתגלות היה כפי שהם אצל הרב,
 50 ריבוי אור שהתלמיד לא מסוגל
 51 לקלוט, לכן בהתחלה הפרטים לא
 52 נראים ולא ניכרים, דבר שעושה את
 53 השכל להתגלות מוגבלת (למרות
 54 שבהעלם יש בו עומק ופנימיות) ונפעל
 55 בו 'הגבלה וציור' שמאפשרים להשפיע
 56 אותו לתלמיד וכתוצאה מכך גם כאשר
 57 הפרטים באים ומתגלים הם באופן
 58 שהתלמיד יכול לקלוט אותם. וכך גם
 59 בנמשל – כדי שהאור המהווה את
 60 העולמות יוכל להאיר בהם בפנימיות,
 61 ראשית ההתגלות צריכה להיות בדרך
 62 כלל, ללא הפרטים, כי הריחוק בין
 63 האור והעולמות הוא באי־ערוך ואם
 64 הפרטים היו מתגלים כבר בהתחלה
 65 הרי הם היו בלי גבול, לכן תחילה
 66 נמשך הכלל, והפרטים היו בו בהעלם,
 67 וכך נהיה באור 'ציור' של שייכות
 68 לעולמות וכתוצאה מזה כשהפרטים
 69 התגלו הם לא באו באופן של בלי גבול
 70 כמו האור האי־סוף שבאי־ערוך
 71 לעולמות אלא בהתאם ל'ציור'
 72 שמתייחס לעולמות...
 73 **אֶמְנָם, אֶף־עַל־פִּי**
 74 **שְׂבִיכְלִי מְאִיר רִיבּוּי הָאֹר**
 75 **יֹתֵר מְאֹשֵׁר ב'פְּרָט'**, שהרי החלוקה לפרטים אפשרית כתוצאה ממיעוט
 76 וצמצום האור נקודה אחת כללית לפרטים שונים החלוקים זה מזה **מְכָל־**
 77 **מְקוֹם שְׂרֵשׁ הַפְּרָט** למעלה באלוקות **הוּא לְמַעְלָה יֹתֵר**
 78 **מֵה'פְּלִל'²³** כלומר, בסדר ההתגלות של הדברים מלמעלה למטה, הכלל
 79 הוא למעלה מהפרט והחלוקה לפרטים היא ירידה, אבל בשרש ומקור
 80 הדברים הפרט מושרש במקור יותר נעלה מאשר הכלל, וכפי שממשיך ומבאר.
 81 **וְיֹבֵן מְכָמוֹ שֶׁהוּא בְּחֻכְמָה וּבִינָה**, שהיחס ביניהם הוא יחס של
 82 כלל ופרט **שְׂחֻכְמָה הִיא נְקוּדַת הַשֶּׁכֶל**, בשלב הראשון של התגלות
 83 והתפתחות הרעיון השכלי הוא בא נקודה כללית **שְׂזָהוּ ה'פְּלִל'**
 84 **שְׂמִמְנוּ נְמִשְׁכִּים כָּל הַפְּרָטִים דְּבִינָה** שבה הרעיון הכללי מתרחב

ואילך. (22) ד"ה וידבר אלקים הנ"ל פ"ג-ד (לעיל ס"ע 21 ואילך). (23) ראה גם ד"ה וידבר אלקים הנ"ל פ"ח (לעיל ע' 26 ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ומסתעף לפרטים רבים, הנה אף שהבינה מקבלת מהחכמה,
 2 שהרי החכמה נקראת ראשית, ככתוב "ראשית חכמה יראת ה"
 3 שזהו ענין הראש (ובלשון נקבה נקרא ראשית), כמו ראש
 4 האדם שפולל בתוכו באופן כללי כל חיות האברים הפרטיים של
 5 הגוף, וכמו ראש השנה
 6 שפולל באופן כללי את החיות
 7 האלוהית הנשפעת בכל יום ויום בפרט
 8 דכל השנה²⁴, וכמו כן
 9 נקראת החכמה ראשית, לפי
 10 שפוללת את כל העשר
 11 ספירות ויש בה בדרך כלל ובהעלם
 12 את מה שאחר כך בא בגילוי בכל אחת
 13 מהספירות, וכולן כל הספירות
 14 מקבלות ממנה, ואם כן גם
 15 הבינה מקבלת מהחכמה,
 16 וזוהו מובן שהחכמה (המשפיע) היא
 17 למעלה מהבינה (המקבל) מפל-
 18 מקום מצד שני יש יתרון בבינה על
 19 החכמה כי הנה דוקא על-ידי
 20 ריבוי הפרטים דבינה,
 21 ניתוסף באור השכל אור חדש
 22 שלא היה בו בתחילת ההתגלות
 23 בחכמה, ועד שעל-ידי-
 24 מגיעים לעומק השכל שלא
 25 היה פלול בנקודת החכמה.
 26 והינו, לפי שיש לבינה מלבד
 27 זה שהיא משתלשלת מהחכמה, יש
 28 לבינה שורש מיוחד משלה בכת
 29 המשפיל שבנפש, למעלה יותר
 30 מכת החכמה.
 31 וכמו שהוא במעין ונהר,
 32 שאף שמי הנהר באים מן
 33 המעין, והמעין הוא המשפיע
 34 והנהר הוא המקבל ואם כן המעין הוא
 35 מעל הנהר מפל-מקום דוקא
 36 בנהר באים המים בריבוי
 37 והתרחבות יותר מקמו שהם
 38 במעין, ומצד זה יש לנהר מעלה
 39 ויתרון על המעין וכמאמר
 40 רבותינו ז"ל²⁵ נהרא מפיפיה
 41 מיברך בגמרא אמר רב, ששפע מים בנהר פרת הוא עדות לכך שבארץ

ישראל יורדים גשמים (ובני בבל שמחים על כך שאחיהם בארץ ישראל
 התברכו בגשם) אבל לדעת שמואל הנהר מתברך "מכיפיה", ופירש רש"י –
 "משפתו וממקורו ומסלעו, סלע מתרגמין כיפה מכיפיה מיברך ולא ממי
 הגשמים", ונמצא שאמנם מצד אחד יש לנהר מקורות חיצוניים כמו המעין
 ומי הגשמים אבל מצד שני יש לו
 מקורות מיוחדים לו, שרוב גודל
 הנהר הוא מן התהום ובגלל
 השורש והמקור הזה יש בו מעלה
 ויתרון מיוחד.
 וזהו ענין בינה יתרה ניתנה
 באשה יותר מבאיש²⁶, כאמור
 לעיל שאמנם החכמה היא המשפיע
 ובינה היא המקבל, אבל מכל-מקום יש
 לבינה יתרון על החכמה, "בינה יתירה"
 לאשה, המקבל, ביחס לאיש, המשפיע,
 וכמו באב ואם למטה, שאף
 שבטיפת האב פלולה כל
 מציאות הולד, כשם שבראש
 כלולה כל חיות הגוף, ואם כן האב
 הוא למעלה מהאם מפל-מקום
 כדי שתהיה התהוות מציאות
 הולד בבנין שלם דציוור
 רמ"ח אברים ושס"ה גידים,
 הרי זה דוקא על-ידי השתיה
 תשעה חדשים בבטן האם²⁷
 ונמצא שלאם יש מעלה ויתרון גם לגבי
 האב המשפיע.
 וכמו כן מצינו בענין קול
 ודבור, פדאיתא כפי שמוכח
 בזהר²⁸ שהם פלל הוא הקול
 ופרט הוא הדיבור, שהרי קול
 ודבור הם בבחינת חומר
 וצורה, שקול הוא חומר
 האותיות שאין בו עדין
 התחלקות פרטים אלא הוא דבר
 כללי כמו חומר לא מעובד שאין לו
 צורה ותבנית מוגדרת, וממנו
 נמשכים ומתגלים פרטי
 אותיות הדבור²⁹ התלכשות
 במילים מוגדרות ושונות זו מזו, ואם
 כן הקול נעלה מהדיבור כמעלת המשפיע על המקבל ומפל-מקום מצד

(24 לקו"ת דרושים ל"ה נח, א. 25) שבת סה, ב. נדרים מ, א ובפי"ה הרא"ש שם. 26) נדה מה, ב. 27) ראה סה"מ תרנ"ט ע' ג ואילך. 28) ראה זהר ח"א רמו, ב. ח"ב ג, א. ביאור"ז לאדמו"ר האמצעי לו, ב ואילך. אוה"ת ויחי ח"ו תתשמג, ב ואילך. 29) ראה סידור עם דא"ח רלו, ג ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שני יש יתרון בפרטים שבדבור על הפל' דקול, שהרי
2 בפל' דקול לפני שהוא בא לביטוי במילים מוגדרות אין האדם
3 יכול לגלות לזולתו רצונו וקפצו, אלא על-ידי הפרטים
4 שבדבור דוקא והכוח הזה לגלות את הרצון לזולת הוא חידוש בדבור
5 שלא קיים בקול (וטעם הדבר הוא
6 משום שלדבור יש שורש עמוק ונעלה
7 בנפש).
8 וכמו-כן ישנו יתרון נוסף
9 ב'פרט' דבור³⁰, שעל-ידי
10 התרחבות הדבור כיוון
11 שבאמצעות הדיבור, הרעיון השכלי
12 יורד לפרטים, למעשה הפרטים
13 גורמים להתרחבות והסתעפות הרעיון
14 וכתוצאה מזה ניתוסף חידוש
15 בשכל, שלא היה קיים בו לפני שבא
16 בדיבור ועד שמגיע על-ידי-זה
17 באמצעות הדיבור לעומק השכל,
18 ובלשון אדמו"ר הרשב"י נ"ע (בהמשך)
19 תרנ"ט בתחילתו: "והטעם בכל זה,
20 מה שעל-ידי הדיבור דוקא מאיר
21 ומתגלה אור פנימיות ועומק השכל,
22 מה שאינו בא בגילוי בעיון במחשבה
23 לבד כו', וכן באורך ורוחב ובאופן
24 גילוי השכל, שבא בגילוי באופן יותר
25 נעלה... וכן במירות שעל-ידי הדיבור
26 דוקא נעשה ההתפעלות ביותר... הוא
27 מצד מעלת הדיבור בשרשו שלמעלה
28 גם משורש ומקור השכל. וכידוע
29 דרש האותיות הם מבחינת הכתר
30 שלמעלה מחכמה, ובנפש הוא בחינת
31 עצמות הנפש שלמעלה מכת החכמה
32 שבה כו'. ולכן האותיות הדיבור הם
33 מכריחים את כח השכל לבוא בגילוי,
34 גם מה שאי-אפשר להתגלות מכוח
35 המשכיל מצד עצמו, הרי הוא מתגלה
36 מצד הכרח אותיות הדיבור...".
37 וזהו הטעם הפנימי לדברי חכמינו
38 ז"ל בגמרא שלימוד התורה צריך להיות בדבור דוקא, ולא
39 מספיק הלימוד במחשבה, כמו שכתוב³¹ חיים הם
40 למוציאיהם, ודרשו חכמינו ז"ל³² אל תקרי למוציאיהם
41 אלא למוציאיהם, למוציאיהם בפה דוקא כי לדיבור יש יתרון
42 שאין למחשבה, וזאת בגלל שדוקא בדבור יש התחלקות לפרטים, ובסופו
43 של דבר הפרטים מוסיפים עומק בכלל.

1 ומפל-מקום יש יתרון בפרטים שבדבור על
2 הפל' דקול, שהרי בפל' דקול אין האדם
3 יכול לגלות לזולתו רצונו וקפצו, אלא על-ידי
4 הפרטים שבדבור דוקא. וכמו-כן ישנו יתרון
5 ב'פרט' דבור³⁰, שעל-ידי התרחבות הדבור
6 ניתוסף חידוש בשכל, ועד שמגיע על-ידי-זה
7 לעומק השכל, וזהו הטעם שלימוד התורה צריך
8 להיות בדבור דוקא, ולא מספיק הלימוד
9 במחשבה, כמו שכתוב³¹ חיים הם למוציאיהם,
10 ודרשו חכמינו ז"ל³² אל תקרי למוציאיהם אלא
11 למוציאיהם, למוציאיהם בפה דוקא. וכמו-כן
12 בתפילה, שאף שיעקרה הוא פנות הלב, מפל-
13 מקום על-ידי הדבור ניתוסף חיות כו', וכפי
14 שרואים במוחש שלפעמים יתבונן האדם
15 בפירוש המילות כו' ואף-על-פי-כן לא יתעורר
16 מזה, ודוקא על-ידי-זה שאומר אותיות התפילה
17 בקול, אזי ניתוסף לו חיות פנימית, וכידוע
18 שקול מעורר הפונה³³, והינו, לא רק קול ניגון,
19 אלא אפילו קול פשוט, שגם זה מעורר את
20 הפונה הפנימית.

21 וכן הוא גם בהשפעת הרב לתלמיד, שעם
22 היות השפעה זו מחיצוניות שכל הרב
23 בלבד, שזהו אור השכל השיף למקבל, ואילו
24 פנימיות ועצם שכל הרב הוא באופן של צמצום
25 וסילוק לגמרי (פנ"ל סעיף ב), מפל-מקום הנה
26 לא זו בלבד שעל-ידי ריבוי היגיעה יכול
27 התלמיד להגיע לפנימיות ועצם שכל הרב
28 שכל הרב הוא באופן של צמצום וסילוק לגמרי (פנ"ל
29 סעיף ב), ואם כן מובן שהשכל העובר אל התלמיד הוא במעלה ומדרגה
30 הרבה יותר נמוכה מאשר השכל הנעלה כפי שהוא אצל הרב והוא רק
31 חיצוניות ממנו מפל-מקום הנה לא זו בלבד שעל-ידי ריבוי
32 היגיעה והמאמץ באותו חלק של השכל שהוא כן קיבל וקלט יכול
33 התלמיד להגיע אחר כך לפנימיות ועצם שכל הרב שלמעלה

(30 ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' נ. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תלה ואילך. סה"מ תר"ם ח"ב ע' קנא. תרנ"ט שם. 31) משלי
ד, כב. (32 עירובין נד, א. 33) ראשית חכמה בשער הקדושה פט"ו. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ה. סק"א ס"ג. וראה ד"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מהשכל השניך אל התלמיד אפילו כפי שנקבל אותו חלק
 2 השייך אל התלמיד בשכל הרב, אלא עוד זאת, שעל-ידי
 3 ההשפעה לתלמיד שבה מתפרט השכל שנמצא אצל הרב כרעיון
 4 כללי, כאשר הוא יורד ונמסר לתלמיד, הוא מתחלק לריבוי פְּרָטִים,
 5 וכתוצאה מההתחלקות וההסתעפות
 6 הווי ניתוסף אצל הרב עומק
 7 חדש שנגמשף מפתח המשפיל
 8 שבעומק נפשו שלא היה אצלו
 9 עומק זה לפני ההשפעה אל
 10 התלמיד, כמאמר³⁴ חכמינו ז"ל
 11 הרבה למדתי מרבתי,
 12 ומחברי יותר מרבתי,
 13 ומתלמידי יותר מכולן, היינו
 14 שהתוספת והחידוש שהרב מקבל
 15 מתלמידיו, אף שבמעלה ומדרגה הם
 16 פחות מחבריו ובודאי פחות מרבתי
 17 של הרב, היא יותר מאשר הוא מקבל
 18 מהם, וזאת דווקא כתוצאה מההשפעה
 19 על התלמיד שמחייבת את הרב לגלות
 20 את הרעיון כשהוא מחולק לפרטים,
 21 ובפרט באשר התלמיד שואל
 22 קושיות כו', כלשון המשנה בפרקי
 23 אבות שואל פענן³⁵, שהשאלות
 24 והקושיות מוסיפות חידושים אצל הרב
 25 עוד יותר מאשר ההשפעה עצמה
 26 וכמו שכתב הרמב"ם³⁶
 27 שהתלמיד בשאלותיו מוציא
 28 מהרב חכמה מפוארה והכוונה
 29 לחכמה שלולי הקושיות של התלמיד,
 30 הרב לא היה יכול להגיע לזה.
 31 והדוגמא מזה יובן גם
 32 למעלה, בנמשל, באופן
 33 המשכת האור האלוקי כדי להוות
 34 את העולמות שהוא בבחינת כלל
 35 ופרט, פנ"ל שהדבר קיים אפילו
 36 בדרגות הכי נעלות, בשלבים הכי
 37 ראשונים של עליית הרצון לנבראים
 38 שְׁהִירְשִׁימָה' הרושם שנשאר מהאור האין-סוף לאחר הצמצום הראשון
 39 (כפי שנתבאר לעיל) היא בבחינת 'כלל' לגבי ה'קו' האור הידק
 40 והמצומצם שחזר והאיר לאחר הצמצום, שאמנם מצד אחד אור הקו הוא למטה
 41 במדרגה מהירשימה, אבל מצד שני יש בו מעלה ויתרון שלא זו בלבד
 42 ש'ב'קו' מתגלה בדרך קצרה כל מה שכלול בנקודת

ה'רְשִׁימָה' בעולם, כך שלמעשה יש בו את האור שהיה ב'רשימה' ולא
 פחות מזה (וכידוע ש'ה'קו' הוא בחינת ממוצע שעל-ידו
 יומשף להיות בחינת השטח כמבואר בקבלה וחסידות שסדר ההארה
 וההתהוות הוא בדרך של נקודה, קו, שטח. ובעצם כל מה שבקו נכלל וקיים
 בנקודה, וכל מה שבשטח נכלל וקיים
 בקו, אם כי בעולם, והקו הוא
 ה'ממוצע' שעל ידו ה'נקודה' מתרחבת
 ומתפשטת להיות 'שטח'), שְׁהוּא
 המעלה שיש ב'קו' לגבי ה'רשימה', הוא
 ענין התגלות שרש ומקור
 ה'קו' כפי שנגמץא בנקודת
 ה'רְשִׁימָה' וכאשר שורשו העמוק
 מתגלה מתברר שיש בו מעלה ויתרון
 לגבי ה'רשימה' (שבדרך כלל ה'קו' הוא
 המקבל ממנה), אלא עוד זאת,
 שמתגלה ב'קו' גם האור
 שבבחינת ה'רְשִׁימָה' שְׁהוּא
 למעלה משרש ומקור ה'קו',
 שהוא ענין עמוק ופנימי מאד
 ב'רשימה' שדרך כלל אינו מתגלה,
 אבל בהארת ה'רשימה' ב'קו', גם זה בא
 לידי גילוי (כמו התוספת והחידוש
 שנפעלים בשכל הרב על-ידי השפעה
 לתלמיד ממקור עמוק ונעלה בכוח
 השכל שלו שלא האיר לפני ההשפעה
 לתלמיד, כמבואר לעיל) דְּכִינֵן
 שְׁעֵנֵן ה'רְשִׁימָה' הוא רושם
 מהאור שְׁהִיהָ לְפָנֵי-זֶה³⁷, אור
 האין-סוף הבלי-גבול כלל, הרי זה
 כולל את כל האור שלפני
 הצמצום, גם העיגול הגדול
 שהוא בבחינת סובב בערך
 ה'קו', כמבואר בקבלה וחסידות
 האור האלוקי מאיר בשתי דרכים –
 "עיגולים" שהם אור מקיף ("סובב כל
 עלמין") ו"יושר" שהוא אור פנימי
 ("ממלא כל עלמין"), ואור אין-סוף
 שהיה ממלא את כל המציאות לפני הצמצום הראשון שיצר נתינת מקום
 לעולמות נקרא "העיגול הגדול" והוא "סובב" ו"מקיף" ביחס לאור הקו שהאיר
 לאחר הצמצום כאור פנימי שְׁזָהוּ "העיגול הגדול" הוא האור שנסתלק
 על-ידי הצמצום, אף על-ידי ה'רְשִׁימָה' נמשך ומתגלה
 ב'קו' גם אור זה הנעלה ממנו הרבה (שְׁזָהוּ מה שמבאר³⁸ בקבלה

כימי צאתך דש"פ צו ס"ב (תו"מ חנ"ב ע' 219 ואילך). (34 תענית ז, א. 35 אבות פ"ה מ"ז. 36) ה'ל' ת"ת ספ"ה. (37) ראה סה"מ תרנ"ט ע' עז. 38) עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁהַמְשַׁכֶּת הַקּוֹ' למרות שהוא אור פנימי היא בעצם מן העיגול
 2 כו' שהוא אור מקיף), ויתרה מזה, שמתגלה אחר כך ב'קו' לא
 3 רק אור ה'סובב' (העיגול הגדול) אלא אור עוד יותר נעלה גם האור
 4 שְׁלֹמֶעֱלָה מ'סובב' ו'ממלא' כפי שהם לפני הצמצום האור
 5 האיך-סופי שאין בו אפילו את
 6 ההתחלקות וה'ציור' של 'סובב'
 7 ו'ממלא' והוא למעלה משניהם כאחד,
 8 וגם זה נמשך ומתגלה ויורד דווקא
 9 לאחר המשכת וגילוי אור ה'קו'.
 10 (ד) וַיֵּשׁ לְקֹשֶׁר עֲנָנָן זֶה עִם דְּבָרֵי כ"ק מו"ח
 11 דְּבָרֵי כ"ק מו"ח אֲדָמוֹר
 12 בְּשִׁיחַת שְׁבֵת פְּרִשַׁת נְשָׂא
 13 ה'תד"ש³⁹ (שגם אָז הִיְתָה הַקְּבִיעוּת בִּי"ב סִינָן,
 14 הַקְּבִיעוּת שֶׁל שֶׁבַת פִּרְשַׁת נְשָׂא
 15 בִּי"ב סִינָן, הַקְּבִיעוּת שָׁנָה
 16 זו), בְּבִאּוּר דְּבָרֵי הַמְּשַׁנָּה
 17 בְּמִסְכַּת אֲבוֹת⁴⁰ בְּעֵנָן פֶּל
 18 הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ,
 19 שְׁמַגְלִין לוֹ רְזֵי תּוֹרָה וְנַעֲשֶׂה
 20 כְּמַעֲנֵן הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנֶהָ שְׂאִינו
 21 פּוֹסֵק (דְּלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹבָן,
 22 הָרֵי נֶהָר מְקַבֵּל מֵהַמַּעֲנָן,
 23 וְאִם-כֵּן לְאַחֲרֵי אוֹמְרו
 24 שְׁנַעֲשֶׂה כְּמַעֲנֵן הַמִּתְגַּבֵּר, מֵהִי הַהוֹסְפָה וּכְנֶהָ
 25 הַהוֹסְפָה וּכְנֶהָ שְׂאִינו פּוֹסֵק
 26 וְהָרֵי אֲדֹרְבָה הַשֶּׁבַח "כְּמַעֲנֵן הַמִּתְגַּבֵּר"
 27 גְּדוּל יוֹתֵר מֵהַשֶּׁבַח "וּכְנֶהָ שְׂאִינו
 28 פּוֹסֵק", וּבוֹדָאֵי כּוֹנֵת הַמְּשֻׁנָה לְהוֹסִיף
 29 בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ וְלֹא
 30 לְהִיפֹךְ), וּמְבָאֵר, שְׁלֹשָׁנָה
 31 נְקוּדַת הַהִשְׁפָּלָה שֶׁל הָרַעִיּוֹן
 32 הַשְּׁכֵלִי, כְּפִי שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית הַהֲתַגְלוֹת
 33 בַּחֲכָמָה וּנְקוּדַת הַתְּמַצִּיט⁴¹ כְּפִי
 34 שֶׁהָרַעִיּוֹן וְהַתּוֹכֵן שֶׁל הַשְּׁכֵל בֵּא שׁוֹב
 35 בְּנֻקְדָה אַחַת אַחַר הַהֲתַפְשֻׁטוֹת
 36 וְהַהֲתַרְחַבּוֹת לְפָרְטִים רִבִּים בְּבִינָה
 37 (וּבִלְשׁוֹן הַרְבִּי הַרְש"ב בְּעֵינָן זֶה
 38 בְּמֵאמֵר הַחֲלֹצוֹ תְּרַנ"ט: "גַּם שְׂבִינָה
 39 הִיא בְּבַחֲבִינַת הַתְּפֻשְׁטוֹת בְּרִיבּוּי פָּרְטִים
 40 וְרִיבּוּי הַסְּבִירִים כו', יֵשׁ בָּהּ כַּח הַחֲכָמָה
 41 לַעֲשׂוֹת מִיֵּשׁ אֵין, וְהוּא שְׁכֵל הַהֲשָׁגָה נְכַלְלֵת אַחֲרֵי-כֵן בְּנֻקְדָה אַחַת, וְהִיא
 42 נְקוּדַת הַתְּמַצִּיט מְכַל הַהֲשָׁגָה... עֲצֵם הָעֵנָן... עֲצֵם הַמוֹשְׁכֵל (בְּנֻקְדָה אַחַת)

ביאור בדרך אפשר

43 כפי שהבין אותו מתוך ריבוי הפרטים וההסברים... וְכִינֵן שְׁכַפְאֲשֵׁר
 44 נְקוּדַת הַהִשְׁפָּלָה נְמַשְׁכֶּת מִכַּח הַמְּשַׁפֵּיל כְּבֵר בְּשֵׁלֵב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל
 45 הַהֲמַשְׁכָּה וְהַהֲתַגְלוֹת, בַּחֲכָמָה, מִתְחִיל בָּהּ עֲנָנָן שֶׁל צִיּוֹר מְסוּיִים
 46 שֶׁהֵרִי לֹא יִכּוּלָה לְהִיּוֹת תְּהַלּוֹת מוֹפְשֻׁטת לְחִלוּטִין [וְהֵינּוּ, דְּאִף-עַל-פִּי
 47 שְׁנֻקְדַת הַהִשְׁפָּלָה שְׁנֻמְשַׁכֶּת
 48 מִמּוֹחַ הַחֲכָמָה שֶׁהוּא קָר
 49 וְלֹחַ, הִיא כְּמוֹ מַעֲנָן שְׁנוֹבֵעַ
 50 טִיפִּין טִיפִּין וְאֵין בָּהּ פָּרְטִים וְלֹא
 51 אוֹרֵךְ וְרוּחָב, וּמִמִּילָא אֵין בָּהּ גַּם 'צִיּוֹר'
 52 מִמֶּשׁ מוּגֵדֵר (פְּמִבְאֵר בְּדִירוּשִׁים
 53 מֵאמְרֵי הַחֲסִידוֹת בְּעֵנָן מַעֲנָן גְּנִים
 54 בְּאֵר מֵיִם חַיִּים⁴²), מְפַל-
 55 מְקוֹם הָרֵי זֶה בְּבַחֲבִינַת צִיּוֹר
 56 שֶׁל נְקוּדָה⁴³ וְזֶה עֲצֻמוֹ כְּבֵר נַחֲשׁ
 57 'צִיּוֹר' מְסוּיִם], לְכֵן יְכוּל לְהִיּוֹת
 58 בָּהּ בְּנֻקְדַת הַהֲשַׁכְלָה כְּפִי שֶׁהִיא
 59 בַּחֲכָמָה, עֲנִיָּן הַמַּעֲיִין, עֲנָנָן שֶׁל
 60 פִּירוּד מִכַּח הַמְּשַׁפֵּיל, וְלִכֵּן
 61 צָרִיף לְהִיּוֹת כְּמַעֲנָן הַמִּתְגַּבֵּר
 62 דְּוָקָא, שְׁמַחֲבֹר תְּמִיד לְמְקוֹר
 63 וְלִכֵּן הוּא נּוֹבֵעַ תְּמִיד, לֹלָא הַפְּסֵק,
 64 וּכְנֶהָ שְׂאִינו פּוֹסֵק, הוּא עֲנָנָן
 65 דְּנֶהָר מְכִיפִיָּה מִיְבָרְךָ וְהוּא
 66 עֲצֻמוֹ מוֹסִיף וּמַחֲדֵשׁ, עֲנִיָּן הַבִּינָה
 67 (וּכְמַבּוּאֵר לְעִיל, אִף שְׂבִינָה הִיא לְמַטָּה
 68 מַחֲכָמָה, יֵשׁ בָּהּ יִתְרוּנוֹת עַל הַחֲכָמָה,
 69 כִּיִּתְרוֹן הַנְּהַר עַל הַמַּעֲיִין).
 70 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף בְּזָה, שְׁהַחִילוּק
 71 בֵּין מַעֲנָן הַמִּתְגַּבֵּר לְנֶהָר
 72 שְׂאִינו פּוֹסֵק שִׁישׁ בּוֹ מַעֲלָה וּיְתֵרוֹן
 73 עַל "מַעֲיִין הַמִּתְגַּבֵּר", הוּא עַל-
 74 דְּרָף הַחִילוּק שְׂבִינָן נְקוּדַת
 75 הַהִשְׁפָּלָה וּנְקוּדַת הַתְּמַצִּיט,
 76 שְׁנֻקְדַת הַהִשְׁפָּלָה הִיא
 77 הַנְּקוּדָה אַחַת הַכִּלְלִית
 78 שְׂבַחֲבִינַת 'פְּלִל' קוֹדֵם
 79 שְׁנַתְּפִרְט לְפָרְטִים, כְּפִי שֶׁהַשְּׁכֵל
 80 מִתְגַּלֵּה בַּחֲכָמָה, וּנְקוּדַת
 81 הַתְּמַצִּיט הִיא הַנְּקוּדָה
 82 הַכִּלְלִית כְּפִי שֶׁהִיא לְאַחֲרֵי
 83 הַהֲשָׁגָה בְּרִיבּוּי הַפָּרְטִים דְּבִינָה, שְׁלִכֵן יֵשׁ בָּהּ ב' הַמַּעֲלוֹת,
 84 הֵן מַעֲלַת הַ'פְּלִל' שֶׁהֵרִי הִיא 'נְקוּדָה' וְהֵן מַעֲלַת הַ'פָּרְט' שֶׁהֵרִי

(39 ספר השיחות תש"ד ע' 146. 40 רפ"ו. 41 ראה סה"מ תרנ"ט ע' עה. 42 ראה ד"ה זה תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א ר, סע"א ואילך. סה"מ תרצ"א ע' שלח ואילך). 43 ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' עג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 היא 'נקודה' שיש בה בתמצית את כל הפרטים.
 2 וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁהַבְּרִיאָה הִיא בְּדֶרֶךְ כֹּלל שְׂבָאָה אַחֵר כִּי לְדֶרֶךְ פֶּרֶט בָּאִים
 3 בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר גַּם לְבַחֲיַנֵּת ה'פְּלִל' שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִשְׂיִכּוֹת אֶל
 4 הַפְּרָטִים לְהִיּוֹת מְקוֹר אֲלֵיהֶם וְלֹא רַק לְגִלּוֹי הַמַּעֲלוֹת שֶׁל הַפֶּרֶט
 5 בְּתוֹר מִי שֶׁמְכִיל אֶת הַכֹּלל וְשֶׁל הַכֹּלל
 6 בְּתוֹר מִי שֶׁמַּהוּוּה מְקוֹר לְפֶרֶטִים,
 7 כְּאֹמֵר לְעִיל. דְּהִנֵּה, אָף
 8 שְׁנֵתְבָאָר לְעִיל⁴⁴ שְׁעֲנִין
 9 ה'פְּלִל' עֲצָמוֹ מוֹרָה שֵׁשׁ בּוֹ
 10 פְּרָטִים שֶׁהוּא ה'פְּלִל' שְׁלֵהֶם,
 11 וְכֵן עֲנִין ה'פְּרָט' עֲצָמוֹ מוֹרָה
 12 שֶׁהוּא חֵלֶק מִן ה'פְּלִל',
 13 וְהִינּוּ, שֶׁה'פְּלִל' יֵשׁ לוֹ
 14 שְׂיִכּוֹת לְפָרְטִים, וְאִם כֵּן, הַכֹּלל
 15 וְהַפֶּרֶט שְׂיִכִּים זֶה לְזֶה וְקִשּׁוּרִים זֶה
 16 בּוֹה וְהַתְּגַלּוֹת וְהַמְשַׁכַּת הָאֶחָד מִבֵּיָאָה
 17 אֶת הַתְּגַלּוֹת וְהַמְשַׁכַּת הַשְּׂנִי מִפְּל-
 18 מְקוֹם יֵשְׁנוּ גַם 'פְּלִל' שֶׁהוּא
 19 לְמַעַלָּה מִשְׂיִכּוֹת אֶל הַפְּרָטִים
 20 לְהִיּוֹת מְקוֹר אֲלֵיהֶם, וְנִקְרָא
 21 'פְּלִל' בְּשֵׁם הַמּוֹשָׁאֵל בְּלִבְד
 22 עַל שֵׁם שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מֵהַתְּחַלְקוֹת
 23 לְפֶרֶטִים אֲךָ לֹא עַל שֵׁם שֶׁהוּא כֹּלל
 24 הַכֹּלל אֶת הַפֶּרֶטִים כִּי הוּא נִעְלָה
 25 מִשְׂיִכּוֹת לְפֶרֶטִים עַד כְּדֵי כִּךְ שֶׁאֵינְנו
 26 מְקוֹר אֵלֵיהֶם. וְבַעֲנִין זֶה יֵשׁ
 27 מַעַלָּה וְיִתְרוֹן בְּפֶרֶטִים דְּבִינָה
 28 עַל ה'פְּלִל' דְּחֻקְמָה, אֶף-עַל-פִּי
 29 שֶׁבְּסֹדֵר הַמְּדֻרְגּוֹת מִלְּמַעַלָּה לְמַטָּה
 30 חֻכְמָה הִיא לְמַעַלָּה מִבִּינָה, שְׁעַל-
 31 יְדֵי הַפְּרָטִים דְּבִינָה בָּאִים גַּם
 32 ל'פְּלִל' שְׁלֵמַעַלָּה מִשְׂיִכּוֹת
 33 לְפֶרֶטִים כִּי הַפֶּרֶטִים שֶׁבִּכְיֵנָה מְגַלִּים
 34 עוֹמֵק חֹדֶשׁ וְנִעְלָה בְּשִׁכְל, כּוֹה שֶׁלֹּא
 35 הִיָּה קִיָּם בְּכֹלל כְּפִי שֶׁהוּא בְּחֻכְמָה.
 36 וְזֶהוּ גַם מָה שְׁנֵאָמַר⁴⁵ בְּפֶרֶשׁת
 37 בְּהָה לְעִיָּן מַצּוֹת הַשְּׂמִיטָה מִעֲבֻדוֹת
 38 הַקִּרְקַע בְּשֵׁנָה הַשְּׂבִיעִית כִּי תִבְאוּ
 39 אֶל הָאָרֶץ גּו' וְשָׂבַתָּה הָאָרֶץ
 40 שְׁבַת לְהוֹי', שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע
 41 שְׂדֶךְ וְגו' וּבִשְׁנָה הַשְּׂבִיעִית
 42 שְׁבַת שְׂבַתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ,
 43 שֶׁהֵם ג' מְדֻרְגּוֹת הַנ"ל, כְּפִי

שְׂמַמְשִׁיךְ וּמְפֹרֵט. הַחֲלֵק הָרַאשׁוֹן שֶׁל הַפְּסוּקִים וְשָׂבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבַת
 לְהוֹי', הוּא עֲנִין ה'פְּלִל' שְׁלֵפְנֵי הַפְּרָטִים כְּמוֹ נְקוּדַת הַחֻכְמָה
 לְפָנֵי הַתְּגַלּוֹת בְּבִינָה. וְלֹא-אֲחֵרֵי-זֶה בָּאִים הַפְּרָטִים שְׁנִמְשִׁכִּים
 וּמִתְגַּלִּים מִן ה'פְּלִל', כְּמוֹ הַתְּגַלּוֹת הַחֻכְמָה בְּבִינָה שְׁזָהוּ עֲנִין הַחֲלֵק
 הַשְּׂנִי שֶׁל הַפְּסוּקִים שֵׁשׁ שָׁנִים
 תִּזְרַע שְׂדֶךְ גּו'. וְעַל-יְדֵי-זֶה
 בָּאִים ל'פְּלִל' שְׁלֵמַעַלָּה
 מִשְׂיִכּוֹת לְפָרְטִים, שְׁזָהוּ עֲנִין
 הַחֲלֵק הַשְּׂלִישִׁי בְּפְסוּקִים אֵלֶּה
 וּבִשְׁנָה הַשְּׂבִיעִית שְׁבַת שְׂבַתוֹן
 יִהְיֶה לְאָרֶץ.
 (ה) וְעַל-פִּי-זֶה יוֹכֵן גַּם בְּעִנִּין חֲנוּפַת הַמְּזֻבָּח,
 חֲנוּפַת הַמְּזֻבָּח, שְׂבו פוֹתַח
 הַמֶּאֱמָר, שְׁכַתוֹב אֶחָד אוֹמֵר
 זֹאת חֲנוּפַת הַמְּזֻבָּח בְּיוֹם
 הַמְּשַׁח אוֹתוֹ וּמִרָה עַל הַשְּׂיִכּוֹת
 שֶׁל קְרִבְנוֹת הַנְּשִׂאִים לְמִשִּׁיחַת הַמְּזֻבָּח,
 וְכַתוּב אֶחָד אוֹמֵר זֹאת חֲנוּפַת
 הַמְּזֻבָּח אֲחֵרֵי הַמְּשַׁח אוֹתוֹ
 וּמִרָה שְׂכָל אֶחָד מִשְׁנֵי הַדְּבָרִים הוּא
 עֲנִין בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. וְעַל-פִּי הַמְּבֹאָר לְעִיל
 בְּאִרְיִכּוֹת מוֹכֵן שְׂאִין זֹו סְתִירָה אֵלֶּה
 שְׁנֵי הַדְּבָרִים נְכוּנִים דְּמָה שְׁכַתוֹב
 זֹאת חֲנוּפַת הַמְּזֻבָּח בְּיוֹם
 הַמְּשַׁח אוֹתוֹ, הוּא ה'פְּלִל',
 שְׁלֵפְנֵי הַפְּרָטִים, שְׁמִמְנוֹ
 נְמִשְׁכִּים אַחֵר כִּךְ הַפְּרָטִים,
 וְהוּא עֲנִין שֶׁל נְתִינַת-כַּחַ
 מִהַנְּקוּדָה הַכֹּלְלִית שֶׁל הַמְּזֻבָּח
 לְקְרִבְנוֹת הַפְּרָטִים שֶׁל כָּל
 אֶחָד מִי"ב הַנְּשִׂאִים וְלִכֵּן
 הַכְּתוּב מְדַגֵּשׁ אֶת הַקִּשּׁוּר וְהַשְּׂיִכּוֹת בֵּין
 מִשִּׁיחַת הַמְּזֻבָּח וְקְרִבְנוֹת הַנְּשִׂאִים.
 וְעִנִּינוּ בְּסְפִירוֹת הוּא כְּפִי
 שֶׁהַעֲשֶׂר סְפִירוֹת הֵן בְּכַחֲיַנֵּת
 פְּלִל אֶחָד כֹּלְלִי, שְׁזָהוּ מָה
 שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁶
 שְׂאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׂבו נַחֲנֵךְ הַמִּשְׁכָּן,

(44 ד"ה בעשרה מאמרות דש"פ בהו"ב מבה"ח סיון, פ"ב (תו"מ חנ"ב ע' 379 ואילך). (45 ר"פ בהר. (46 שבת פז, ב. ב"ר פ"ג, ט. במדב"ר פ"ג, ו.)

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ראש-חודש ניסן, נטל עֶשֶׂר עֶטְרוֹת, וּמִבְּאֵר בְּנֵה⁴⁷, בתורת
 2 החסידות שְׁהוּא עֲנִין עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כְּפִי שְׁפָלוּלוֹת בְּחֻמָּה
 3 הספירה הראשונה שכוללת את כל שאר הספירות (כנזכר לעיל לעניין
 4 שהחכמה נקראת 'ראשית'), או כְּפִי שְׁפָלוּלוֹת בְּכֶתֶר שלמעלה
 5 מהחכמה, שְׁזָהוּ דְיוֹק הַלְשׁוֹן
 6 (עֶשֶׂר) עֶטְרוֹת דְּיוֹק חֻמֵינוּ ז"ל
 7 דייקו בלשונם וקראו לעשר המעלות
 8 הייחודיות של יום חנוכת המשכן בשם
 9 'עטרות', כתרם, לרמוז שהכוונה לעשר
 10 הספירות כפי שהן כלולות בכתר.
 11 ומה שְׁכַתוֹב זֹאת חֲנֻכַּת
 12 הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ,
 13 באופן שמדגיש שהמזבח והקרבנות
 14 הם שני דברים שונים ולא קשורים זה
 15 בזה הוא ה'כָּלֵל' שְׁלֹא אַחֲרֵי
 16 הַפְּרָטִים. וְהֵינּוּ, שְׁעַל-יָדֵי
 17 הַפְּרָטִים מְגִיעִים לְבַחֲבִינַת
 18 ה'כָּלֵל' שְׁלֹמְעֵלָה מְשִׁיכּוֹת
 19 לַפְּרָטִים אלא הוא עניין ותוכן בפני
 20 עצמו.
 21 וְהֵנָּה מַעֲלַת הַפְּרָטִים עַל
 22 ה'כָּלֵל', מְצִינּוּ גַם בַּתּוֹרָה,
 23 שְׁהִיא נִתְּנָה, נִמְשָׁכָה וְהִתְגַּלְתָּה
 24 בְּאֹפֶן שֶׁל כָּלֵל וּפְרָט, הַחַל
 25 מֵה'כָּלֵל' דַּעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת
 26 כְּפִי שְׁנֹאמְרוּ בְּדָבוּר אֶחָד,
 27 כפירוש רש"י על הכתוב "וידבר
 28 אלקים את כל הדברים האלה לאמר"
 29 הקודם לפסוק 'אנוכי' שהכוונה לעשרת
 30 הדברות כפי שנאמרו תחילה ב'דיבור
 31 אחד' מֵה שְׁאִי-אֶפְשֶׁר לְכַשֵּׁר-
 32 וְדָם לֹמַר כֵּן⁴⁸, וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה
 33 ה'כָּלֵל' דָּב' דְּבָרוֹת
 34 הָרֵאשׁוֹנוֹת אֲנֹכִי וְלֹא יְהִי לָךְ
 35 שְׁהֵם כָּלְלוֹת הַתּוֹרָה כּוֹלָה⁴⁹,
 36 כי "אנוכי" כולל כל מצוות-עשה ו"לא
 37 יהיה לך" כולל כל מצוות לא-תעשה
 38 וְעַד ל'כָּלֵל' דַּתּוֹרָה שְׁכַתוֹב
 39 שְׁמִמְנֹנֵי נִמְשָׁכִים כָּל הַפְּרָטִים
 40 דַּתּוֹרָה שְׁבַע-לְפָּה, וְנִמְצָא שִׁישׁ
 41 כְּמֵה אֹפְנִים וּמְדוּרָת שְׁבַחֵה הַתּוֹרָה

1 שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם נִטַּל עֶשֶׂר עֶטְרוֹת, וּמִבְּאֵר בְּנֵה⁴⁷,
 2 שְׁהוּא עֲנִין עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כְּפִי שְׁפָלוּלוֹת
 3 בְּחֻמָּה, או כְּפִי שְׁפָלוּלוֹת בְּכֶתֶר, שְׁזָהוּ דְיוֹק
 4 הַלְשׁוֹן (עֶשֶׂר) עֶטְרוֹת דְּיוֹק. וְמֵה שְׁכַתוֹב זֹאת
 5 חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ, הוּא ה'כָּלֵל'
 6 שְׁלֹא אַחֲרֵי הַפְּרָטִים. וְהֵינּוּ, שְׁעַל-יָדֵי הַפְּרָטִים
 7 מְגִיעִים לְבַחֲבִינַת ה'כָּלֵל' שְׁלֹמְעֵלָה מְשִׁיכּוֹת
 8 לַפְּרָטִים.
 9 וְהֵנָּה מַעֲלַת הַפְּרָטִים עַל ה'כָּלֵל', מְצִינּוּ גַם
 10 בַּתּוֹרָה, שְׁהִיא בְּאֹפֶן שֶׁל כָּלֵל וּפְרָט,
 11 הַחַל מֵה'כָּלֵל' דַּעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת כְּפִי שְׁנֹאמְרוּ
 12 בְּדָבוּר אֶחָד, מֵה שְׁאִי-אֶפְשֶׁר לְכַשֵּׁר-וְדָם לֹמַר
 13 כֵּן⁴⁸, וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה ה'כָּלֵל' דָּב' דְּבָרוֹת
 14 הָרֵאשׁוֹנוֹת אֲנֹכִי וְלֹא יְהִי לָךְ שְׁהֵם כָּלְלוֹת
 15 הַתּוֹרָה כּוֹלָה⁴⁹, וְעַד ל'כָּלֵל' דַּתּוֹרָה שְׁכַתוֹב
 16 שְׁמִמְנֹנֵי נִמְשָׁכִים כָּל הַפְּרָטִים דַּתּוֹרָה שְׁבַע-לְפָּה,
 17 וּמִכָּל-מְקוֹם יֵשׁ מַעֲלָה בְּפְרָטִים דַּתּוֹרָה שְׁבַע-לְפָּה-
 18 פֶּה לְגַבֵּי ה'כָּלֵל' דַּתּוֹרָה שְׁכַתוֹב⁵⁰, וְעַד שְׁנֹאמְרוּ
 19 חֻמֵינוּ ז"ל חֻמּוֹרִין דְּבָרֵי סוֹפְרִים יוֹתֵר מִדְּבָרֵי
 20 תּוֹרָה⁵¹, וְיִתְרָה מְזָה, חֲבִיבִין דְּבָרֵי סוֹפְרִים יוֹתֵר
 21 מִדְּבָרֵי תּוֹרָה⁵², וְהֵינּוּ, לְפִי שְׁעַל-יָדֵי הָעִיּוֹן
 22 וְהִגִּיעָה בַּתּוֹרָה שְׁבַע-לְפָּה מְגִיעִים לְמַעֲלָה
 23 מִבַּחֲבִינַת ה'כָּלֵל' דַּתּוֹרָה שְׁכַתוֹב [וְהִלְהָעִיר,
 24 שְׁבַדְרוּשִׁים⁵³ שְׁבַחֵה נִתְּבָאָרָה מַעֲלַת הַבֵּינָה עַל
 25 הַחֻמָּה, הוֹבָאוּ ג' מְשָׁלִים, אֲשֶׁה, דָּבוּר וְתּוֹרָה
 26 שְׁבַע-לְפָּה]. וְכִיּוֹן שְׁעֲנִין זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יָדֵי
 27 עֲבוֹדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי גְדוּלָה גַם הַחֲבִיבוֹת
 28 דִּישְׂרָאֵל, וְכִמּוֹ שְׁנִתְּבָאָר לְעִיל⁵⁴ בְּפִירוּשׁ מֵאֲמַר רַבּוּתֵינוּ ז"ל⁵⁵ חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל
 29 שְׁנִיתָן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה, חִיבָה יְתִירָה נֹדַעַת לָהֶם שְׁנִיתָן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה,
 30 שְׁהַחִיבָה הַיּוֹתֵר גְּדוּלָה הִיא חִיבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁלֹכֵן, הֵנָּה גַם הַתּוֹרָה שְׁהִיא

(47) ראה אוה"ת ר"פ שמיני. סה"מ תרע"ח ע' ערה. תש"ד ע' 198. תש"ה ע' 174. (48) מכילתא עה"פ יתרו כ, א. (49) תניא רפ"כ. (50) ראה גם ד"ה וידבר אלקים הנ"ל פ"ט (לעיל ע' 27). (51) משנה סנהדרין פח, ב. תניא רפ"ח. אגה"ת פ"ט. וראה עירובין כא, ב. (52) ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. סנהדרין פ"א ה"ד. ע"ז פ"ב ה"ז. (53) ראה מאמרי אדה"ז, אוה"ת וסה"מ תר"ם שבהערה 30. (54) בר"ה בשעה שעלה משה למרום דליל א' דחה"ש פ"ב ואלו"ך (לעיל ע' 5 ואילו"ך). (55) אבות פ"ג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לימוד פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה פּוֹעֲלִים שְׁגָם לִימוּד נִגְלָה הַתּוֹרָה
 2 יְהִי פְּדָכְעִי, שְׁלֹא יְהִי הַלִּימוּד כּבִּיל מִטְרוֹת לֹא רְצוּיוֹת כּמוֹ
 3 לְהַתְגַּדֵּר בָּהּ כּוֹ⁶⁰, וְלֹא זֶה בְּלִבְדֵּי שֶׁהוּא הָאֵדָם וְלִמְד תּוֹרָה,
 4 אֲלֵא גַם הַתּוֹרָה תִּלְמַד אוֹתוֹ⁶¹ חֵינּו שֶׁתַּעֲרֵן תּוֹכְךָ אוֹתוֹ, וְדַבֵּר זֶה
 5 נִפְעַל בְּמִיּוּד עַל יַד לִימוּד פְּנִימִיּוֹת
 6 הַתּוֹרָה הַמְדַבֵּר בְּעֵינֵי אֲלוֹקוֹת.
 7 וְעוֹד זֹאת, שֶׁהַעוֹסֵק בְּתוֹרָתוֹ,
 8 מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרַת ה' כְּרֹאֵי יוֹדֵעַ
 9 דָּאֵל תַּעֲזוּבוּ, שִׁישְׁנָה הַבְּטַחָה שֶׁל
 10 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא שְׁאֵין יִשְׂרָאֵל
 11 נִעֲזָבִין חֶסֶד-וְשְׁלוֹם, אֲלֵא הֵם
 12 מוֹשְׁגָחִים מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל
 13 מְקוֹם וּבְכָל זְמַן בְּהַשְׁגָּחָה
 14 בְּפִרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת⁶², וּבִאֲוֹפֵן
 15 שְׁנִמְשָׁךְ לָהֶם כְּתוֹצֵאָה מִהַשְׁגָּחָה
 16 פְּרִטִית זֶה טוֹב הַנְּרָאָה וְהַנְּגַלָּה,
 17 וְכִמוֹ שְׁמִבְקָשִׁים⁶³ בְּתַפִּילוֹת
 18 וְאוֹצְרֵךְ הַטוֹב לָנוּ תַּפְתַּח,
 19 הַטוֹב לָנוּ דִּיקָא⁶⁴, מִדִּיקָים
 20 וּמִבְקָשִׁים "הַטוֹב לָנוּ", חֵינּו טוֹב
 21 שְׁנֵרָא וְנִגְלָה לָנוּ בְּתוֹרַת טוֹב יוֹדֵעַ
 22 לְעֵצָם הַטּוֹבָה הַטּוֹבָה הַעֲצִמִית
 23 וְהַמּוֹחֵלֶט שְׁתּוּמְשָׁךְ לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 24 בְּגֵאוּלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה,
 25 שְׁאֵז יְקוּיִם הַיְעוּד יִשְׁקֵנִי
 26 מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ⁶⁵, וּכְפִירוֹשׁ רִשִׁי⁶⁴
 27 עַל הַמֶּשֶׁךְ הַפְּסוּק "כִּי טוֹבִים וּדְוִךְ
 28 מִיִּין": "... שֶׁנֶּתֵן לָהֶם תּוֹרוֹת וּדְוִיב
 29 עִמָּהֶם פְּנִים אֶל פְּנִים, וְאוֹתֵם דּוּדִים
 30 עוֹדִים עִרְבִים עֲלֵיהֶם מְכַל שַׁעֲשׁוּעַ
 31 וּמוֹבְטָחִים מֵאִיתוֹ לְהוֹפִיעַ עוֹד עֲלֵיהֶם
 32 לְבֹאֵר לָהֶם סוּד טַעֲמִיָּה וּמִסְתָּר
 33 צַפּוֹנוֹתֶיהָ וּמְחַלֵּים פְּנִי לְקִיִּים דְּבִירוֹ",
 34 שֶׁהוּא עֲנִין גִּילּוֹי תּוֹרָתוֹ שֶׁל
 35 מְשִׁיחַ, שְׁיִלְמַד סוּדוֹת וּצְפּוֹנוֹת
 36 תּוֹרָה אֵת כָּל הָעַם⁶⁶, כּוֹלָל
 37 גַּם הָאֲבוֹת וּמִשָּׁה רַבֵּנוּ
 38 שְׁיִלְמְדוּ וְיִוְדְעוּ עֵין כְּבָר כָּל

1 יִתְבָּרַךְ, נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל דִּיקָא הַחֲבִיבִים אֲצֵל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 2 בְּחִבּוּבֵת הַגּוֹלוּלָה בִּיּוֹתֵר, שֶׁהֵם לּוֹמְדִים הַתּוֹרָה בְּאוֹפֵן שֶׁל הַבְּנָה
 3 וְהַשְׁגָּחָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂית תּוֹרָתוֹ, שֶׁל הַלּוֹמֵד שְׁנִמְשָׁךְ עַל
 4 שְׁמוֹ⁵⁶, כְּמֵאִמֵר חֲכָמֵינוּ ז"ל: "...אִמֵר רַבָּא בְּתַחֲלִילָה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל
 5 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְבִסוּף נִקְרֵאת עַל
 6 שְׁמוֹ שְׁנֵאִמֵר בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ
 7 יְהִיגָה יוֹמָם וּלְיַלְהֵ" וּפִירוֹשׁ רִשִׁי: "שֶׁל
 8 [אוֹתוֹן] תִּלְמִיד שֶׁטַרַח בֵּה כְּדֹכֵיב
 9 וּבְתוֹרָתוֹ דְּמִשְׁמַע שֶׁל כָּל אֲדָם", יוֹדֵעַ
 10 שְׁיִכּוֹלִים וְלֹא עוֹד אֲלֵא
 11 שְׁצָרִיכִים לְחַדֵּשׁ חִידוּשִׁים
 12 בְּתוֹרָה⁵⁷ דְּבַר שְׁמִדְגִישׁ עוֹד יוֹתֵר
 13 אֵת הַשִּׁיכּוּת שֶׁל הָאֵדָם לְיִמוּד
 14 הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה עַל לִימוּד הַתּוֹרָה
 15 בְּהַבְנָה וְהַשְׁגָּחָה נִאָּמַר⁵⁸ כִּי לְקַח
 16 טוֹב נִתְּנִי לָכֶם תּוֹרָתִי אֵל
 17 תַּעֲזוּבוּ, כְּפִירוֹשׁ הַבְּעַל-שֵׁם-
 18 טוֹב⁵⁹ שְׁלִקַח טוֹב נִתְּנִי לָכֶם,
 19 קָאֵי הַכוּוּנָה עַל גִּלְיָא חֶלֶק הַנְּגַלָּה
 20 שְׁבַתּוֹרָה (שְׁעַל זֶה אָמְרוּ
 21 חֲבִיבֵין יִשְׂרָאֵל שְׁנִיתֵן לָהֶם
 22 כְּלֵי חֲמֻדָּה), לְפִי שְׁלִימוּדָה
 23 הַלִּימוּד שֶׁל חֶלֶק זֶה בְּתוֹרָה הוּא
 24 בְּהַבְנָה וְהַשְׁגָּחָה בְּאוֹפֵן
 25 שְׁנַעֲשִׂית 'שְׁלוֹ', וְעַד שְׁמַחְדֵּשׁ
 26 בָּהּ חִידוּשִׁים כּוֹ' וְעַל חֶלֶק זֶה
 27 בְּתוֹרָה נִאָּמַר "נִתְּנִי לָכֶם", לְהִיּוֹת
 28 הַתּוֹרָה שֶׁלָּכֶם. וְתוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ,
 29 קָאֵי הַכוּוּנָה עַל פְּנִימִיּוֹת
 30 הַתּוֹרָה (שְׁעַל זֶה אָמְרוּ חֲבִיבֵי
 31 יִתְרָה נּוֹדַעַת לָהֶם שְׁנִיתֵן לָהֶם
 32 כְּלֵי חֲמֻדָּה בִּיטוּי שְׁמִדְגִישׁ יוֹתֵר אֵת
 33 מַעֲלַת הַתּוֹרָה, וּפְחוֹת אֵת הַמַּעֲלָה
 34 וְהַחֲבִיבּוּת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲצָמָם),
 35 שְׁבָהּ בְּפִנִּימִיּוֹת הַתּוֹרָה נְרָגָשׁ יוֹתֵר
 36 בְּגִלוּי מֵאִשֶׁר בְּחֶלֶק הַנְּגַלָּה שֶׁהַתּוֹרָה
 37 הִיא חֲקֻמָּתוֹ וְרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ,
 38 תּוֹרָתִי דִּיקָא, וְלָכֵן עַל-יְדֵי

מ"ד. (56) ע"ז יט, א. (57) ראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב. תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א). (58) משלי ד, ב. (59) סד"ה חביב אדם תש"ב (סה"מ תש"ב ע' 109) - הובא בד"ה בשעה שעלה משה למרום הנ"ל. (60) ראה קונטרס עץ החיים פ"ב ואילך. (61) ראה סה"מ תש"א ע' 54. וראה גם סה"מ תש"ב שם. (62) סד"ה חביב אדם הנ"ל. (63) פיוט "שערי שמים פתח ואוצרך הטוב לנו תפתח" שאומרים בסוף נעילה ובהושענא רבה. (64) ראה סה"מ תרפ"ז ע' כא. תרצ"ו ע' 40. (65) שה"ש א, ב. וראה אותיות דרע"ק אות ז. יל"ש ישע"י רמז תכט בתחילתו. (66) רמב"ם ה' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א-ב.

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו

ביאור בדרך אפשר

11	בתורת החסידות שהיא מעין	1	התורה הנגלית כולה, והינו,
12	הגילוי דתורתו של משיח,	2	לפי שמשחית? למד פנימיות
13	זוהי ההכנה לגילוי	3	התורה (פמבאר ב'שער
14	דלעתיד-לבא באופן שכולם	4	האמונה ⁶⁷). וכל זה נעשה
15	ידעו אותי ⁶⁸ , בביאת משיח	5	על-ידי היגיעה בפרטים
16	צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב	6	התורה שבפעל-פה, שכאמור
17	ממש.	7	מביאה גילוי שלמעלה מהפרטים,
		8	ותירה מזו, גילוי שלמעלה מהכלל
		9	שמעל לפרטים, כמבואר לעיל
		10	באריכות, ובפרט על ידי היגיעה

(67) פנ"ו ואילך. לקו"ת שם. 68) ירמ"א, לא, לג.

אגרות קודש

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"א סיון, - בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו.

ובמ"ש אשר בדרך חסידות לא יוכל להתנהג - מובנת הפליאה והתמי", איך זה איש הישראלי
ובפרט בן ישיבה, שולל מעצמו דרך בעבודת השם איזה שתהי, ובפרט שנפסק הדין, כל האומר שמועה
זו נאה וכו' מאבד וכו' [ז.א. שגם הוא אומר, ששתיהם שמועות הן, אלא שאומר שבשבילו אין זה נאה
(ע"י היטב עירובין ס"ד ע"א)], וחבל שלא חלי ולא מרגיש, אשר סגנון האמור, הוא סגנונו של היצר
וכו' ואין להאריך בדבר הפשוט, ובפרט ע"פ זכות מוצאו שהוא מגזע אחב"י הספרדים שמאז ומקדם
התעסקו בלימוד פנימיות התורה, וזרוק חוטרא אאירא אעיקרי קאי.

כן מ"ש שלא מצא חבר, והיצר אינו מסור בידו, לא מצא דרך וכו' - כל הנ"ל הן מפיתויי היצר,
וכמבואר הענינים בספרי מוסר ובספרי חסידות בארוכה, איך שהמלך זקן וכסיל בא בערמומיות לכל
אחד ומנסה בכמה דרכים שונים ומשונים.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא, יזכור את האמור, אשר האמת הוא, אשר עומד הוא בקרן
אורה, ז.א. בדי אמות של תורה, ועליו לנצל חלק יפה זה במילואו, ז.א. ללמוד בהתמדה ושקידה נגלה
דתורה ופנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות ולקיים המצות בהידור ולעבוד השי"ת
מבלי להתבלבל בפיתויי היצר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

בס"ד. שיחת שבת פרשת נשא, י"ב סיון, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. י"ב סיון - יום השבת-קודש הזה - הוא סיום ימי התשלומין של חג השבועות, "זמן מתן תורתנו",¹ כמו שכתב רבינו הזקן בסידורו, בנוגע לימים שאין אומרים בהם תחנון: "מראש-חודש סיון עד י"ב בו ועד בכלל, דהיינו ה' ימים אחר חג השבועות, כי החג יש לו תשלומין כל שבעה", והיינו, שאף-על-פי שענין התשלומין הוא בנוגע להקרבת הקרבנות, עולת ראיה וכו', ולכאורה, בזמן הזה שאין מקריבים קרבנות, לא שייך גם ענין התשלומין, מכל-מקום ברוחניות הענינים ישנו ענין התשלומין גם עתה, והיינו, שענין התשלומין ישנו בכל זמן ובכל מקום.

ונקודת הענין בזה - שהתורה היא למעלה מגדרי המקום והזמן,

- ולכן ניתנה התורה דוקא במדבר¹, ולא במקום ישוב, כי במקום ישוב יש חילוקים ממקום למקום, שהרי יש ארץ שנגזר עליה לגדל צמחים מיוחדים, וכן בנוגע לחי ומדבר כו', מה-שאינ-כן המדבר, שהוא רק דומם, אין בו חילוקים, ובדוגמת חומר היולי שאין בו עדיין ציור, להיותו מופשט מציור - שבזה מודגש שהתורה היא למעלה מהגבלת המקום,

וכן היא למעלה מהגבלת הזמן - כמבואר ב'תורה אור'² "הטעם מה שחג-השבועות אינו אלא יום אחד בלבד, מה-שאינ-כן בפסח וסוכות שהן ז' ימים, כי בחג השבועות הוא זמן קבלת התורה שהוא בבחינת הכתר, שהוא בחינת יחידה שלמעלה מהתחלקות ז' מדות, שנקראות ז' ימים למעלה", ויתירה מזה, גם ה"יום אחד" דחג-השבועות אינו בהגבלת הזמן, שהרי "עצרת, פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה כו"³ -

ורק בגלל שניתנה למטה - כלשון חכמינו ז"ל⁴: "למצרים ירדתם כו" - יש בה מיצרים וגבולים של זמן ומקום, אבל בעצם היא למעלה מזמן ומקום.

ולכן, גם הענין דימי התשלומין לזמן מתן-תורה הוא באופן שלמעלה מהגבלת הזמן והמקום - שישנו בכל זמן ובכל מקום⁵.

ב. ובזה גופא, יש מעלה מיוחדת בסיון ימי התשלומין - כידוע שהתוקף והחוזק של כל ענין הוא בגמר וסיום הענין דוקא, עוד יותר מאשר בתחילתו.

וכידוע המשל על זה, מאור השמש - ששייך במיוחד לחג השבועות, כיון שבזמן מתן-תורה היה הגילוי ד"שמש (ומגן) הוי' (אלקים)⁶, כמו שכתוב⁷ "וירד הוי' על הר סיני", "הרכיז השמים ושמי השמים כו"⁸.

והיינו, שאף-על-פי שגם לפני-זה היה הענין ד"אין עוד מלבדו"⁹, ומששת ימי בראשית ישנו כבר הענין ד"לעולם הוי' דברך נצב בשמים"¹⁰, כתורת הבעל-שם-טוב¹¹ ש"צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו", ובפרט לאחרי שאברהם פעל הענין ד"ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"¹², "פירוש, שהשם הוי' הוא א-ל עולם, כולא חד, ולא א-ל העולם, שהעולם הוא יש ודבר בפני-עצמו והוא המחיה אותם כו"¹³ - הרי לפני מתן-תורה היתה גזירה (הפסק¹⁴) ש"עליונים לא ירדו למטה, ותחתונים לא יעלו

(1) ראה גם תורת מנחם חכ"ג ע' 52. וש"נ.

(2) יתרו בהוספות קט, סע"ד.

(3) ר"ה ו, ב.

(4) שבת פח, ב.

(5) ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 84.

(6) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיחזה"א רפ"ד. ובכ"מ.

(7) יתרו יט, כ.

(8) פירש"י שם כ, יט.

(9) ואתחנן ד, לה.

(10) תהלים קיט, פט.

(11) תניא שעהיחזה"א בתחלתו.

(12) וירא כא, לג.

(13) לקו"ת תבוא מג, ג.

(14) ראה לקו"א להה"מ סרס"א. וראה גם תורת מנחם חמ"ז

- 1 למעלה¹⁵, ורק במתן-תורה בטלה הגזירה, ונעשה הגילוי דעיקר שכינה בתחתונים (כפי שהיה בתחילת
2 הבריאה, אלא שאחר-כך נסתלקה השכינה למעלה, וחזרה ונמשכה למטה במתן-תורה)¹⁶. ונמצא,
3 שבמתן-תורה נעשה בעולם גילוי אלקות, שזהו הגילוי ד"שמש הוי"ו" - שדווקא כאשר אור השמש מגיע
4 למטה ביותר, שזהו סוף וסיום זריחתו, אזי אור וחום השמש הוא בתוקף יותר¹⁷.
- 5 וכידוע¹⁸ גם המשל מזריקת האבן, שדווקא בגמר הילוך האבן עד הנקודה היותר אחרונה שיכולה
6 להתפשט בדרך הילוכה, והיינו, כשמגיעת לכותל, אזי חוזרת האבן ונזרקת בכח גדול יותר. ועוד כמה
7 וכמה דוגמאות בזה.
- 8 ומזה מובן, שכל הענינים שהיו צריכים לפעול בחג השבועות, ולא נפעלו עדיין - יכולים להשלים
9 אותם עתה, בסיום ימי התשלומין, וכאמור, שבגמר וסיום הענין - הרי זה בתוקף יותר.
- 10 ג. ובהתאם לכך, יש גם להשלים כמה ענינים שדובר אודותם בחג השבועות, ומפני קוצר הזמן לא
11 השלימו אותם.
- 12 ולכל-לראש - בנוגע לענין ד"בנינו עורבים אותנו"¹⁹, שדווקא ענין זה פעל את נתינת התורה, שמזה
13 מובן שבחינוך הקטנים²⁰ יש עילוי גדול יותר גם לגבי לימוד התורה על-ידי הגדולים (אף שזוהי מצוה
14 שבגופו), ובדוגמת ענין הערבות כפשוטה, שה"ערב" הוא בר סמכא יותר, ויש בכחו לפרוע את ההלוואה
15 יותר מאשר הלוה עצמו, ורק בגלל שסומכים על הערב מלווים את המעות ללוה. ובפרט על-פי המבואר
16 בדרושי חסידות²¹, שהגורם את הדבר הוא חזק יותר מהנגרם ממנו.
- 17 ד. ובהמשך לזה, יש להוסיף גם בהמדובר²² אודות החיוב שחל על הקטן עצמו כתוצאה מחיובו של
18 האב, על-דרך מה שכתב ה'צמח צדק'²³ בנוגע למצות תלמוד תורה, דכיון ש"בתלמוד תורה מחוייב האב
19 מדאורייתא ללמוד את בנו.. שמא גם על הקטן יש חיוב מדאורייתא":
- 20 בנוגע לענין החינוך, יש חקירה אם זהו רק ענין כללי בנוגע לכל המצוות, או שזהו ענין פרטי בנוגע
21 לכל מצוה בפני-עצמה, כמו ברכת המזון, מקרא מגילה וכיוצא בזה²⁴.
- 22 [ועל-דרך החקירה בנוגע לחצי שיעור²⁵ - האם רק בשיעור שלם ישנו איסור פרטי של חלב או דם,
23 מה-שאינ-כן בחצי שיעור ישנו איסור כללי בכל הענינים, או שגם בחצי שיעור יש איסור פרטי בכל ענין
24 בפני-עצמו; וכן בנוגע לאיסור ד"לפני עור לא תתן מכשול"²⁶ [ולדוגמא - בענין ששייך לפרשת
25 השבוע²⁷: המושיט כוס יין לנזיר ("בתרי עברי נהרא")²⁸] - האם יש איסור פרטי בכל ענין בפני-עצמו,
26 או שזהו איסור כללי בכל הענינים²⁹].
- 27 ונפקא-מינה לפועל - בנוגע להעובר על ב' ענינים בחינוך ללא הפסק ידיעה בינתיים, אם נתחייב
28 מכת מרדות פעם אחת, כיון שעבר על הענין הכללי של חינוך, או שיש חיוב מכת מרדות על כל ענין
29 בפני-עצמו.

ע' 89. וש"נ.

15) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו. ועוד.

16) ראה ב"ר פ"ט, ז. שהש"ר רפ"ה. סה"מ תש"י ע' 111 ואילך.

17) ראה לקו"ת ואתחנן ה, ג. ביאורה"ז לאדהאמ"צ שלח צב, ב. הנסמן בהערה הבאה. ובכ"מ.

18) ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה בראשית ע' ה. נח ע' נט. מאמרי אדהאמ"צ ויחי ס"ע תג ואילך. בלק ע' א'תקת.

סה"מ תרנ"ב ע' פז. ועוד.

19) שהש"ר פ"א, ד (א). תנחומא ויגש ב. - ראה שיחת יום ב' דחה"ש סכ"ו (תורת מנחם חנ"ג ע' 53).

20) ולהעיר, שבמ"ת היו כל בניי במעמד ומצב של קטנים

שצריכים לחינוך (ראה תוס' שבת קטז, רע"א (ממדרש)).

21) המשך וככה תרל"ז פט"ו ופכ"א (סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תטז ואילך. ס"ע תכח ואילך).

22) שיחת יום ב' דחה"ש ס"ל (תורת מנחם חנ"ג ס"ע 55 ואילך). וש"נ.

23) פס"ד - חידושים על הרמב"ם בתחלתו.

24) ראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 58 הערה 23.

25) ראה גם תורת מנחם חמ"ז ע' 98. וש"נ.

26) קדושים יט, יד.

27) ו, ב ואילך.

28) ע"ז ו, ריש ע"ב.

29) ראה גם תורת מנחם שם ס"ע 296. וש"נ.

1 ולכאורה יש להוכיח שחיוב החינוך הוא בכל ענין בפני-עצמו - מזה שקטן יכול להוציא את הגדול
2 בברכת המזון, שמזה מוכח שמצד ענין החינוך מחוייב הקטן בברכת המזון³⁰, והיינו, שזהו חיוב פרטי
3 בכל ענין בפני-עצמו.

4 אבל באמת אפשר לומר, שחיוב החינוך על האב הוא אמנם ענין כללי בנוגע לכל המצוות,
5 ואף-על-פי-כן כיון שמצד החיוב על האב, נעשה חיוב גם על הבן (כנ"ל מדברי ה'צמח צדק'), הנה
6 בנוגע להבן, נעשה חיוב פרטי על כל ענין בפני-עצמו.

7 [ולמעשה גם ממה שנתבאר במאמר³¹ בנוגע לכלל ופרט, שהכלל מוסיף בפרטים, והפרטים מוסיפים
8 בכלל כו'].

9 ה. והעיקר - כמדובר לעיל³² שצריך להוסיף בהתעסקות בענין החינוך, לא רק באמצעות ההורים,
10 אלא גם לפעול ישירות על הילדים, כפי שרואים את ה"הצלחה" בענין זה ב'לעומת-זה', ומזה יש ללמוד
11 גם בנוגע לצד הקדושה, כתורת הבעל-שם-טוב³³ שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, ויש ללמוד ממנו
12 הוראה בעבודת ה'.

13 ובלשון הכתוב³⁴: "כי אבי ואמי עזבוני, וה' יאספני", והיינו, שכאשר האב והאם עוזבים את הילדים
14 מלחנכם בדרך התורה ומצוות, אזי מוטל החיוב בזה על בית-דין, "אביהם של יתומים"³⁵ (בנוגע
15 ל"יתומים" בגשמיות, ועל-דרך-זה ברוחניות), ועל-ידי-זה - ה' יאספני" (ועל-דרך הפירוש הפנימי³⁶
16 ש"אבי ואמי" היינו חכמה-ובינה, וכאשר "עזבוני", היינו, שמצד שכלו הרי הוא במעמד ומצב שהולך
17 בחושך כו', אזי "ה' יאספני").

18 וענין זה נוגע גם לגאולה האמיתית והשלימה - דכיון שתהיה באופן שאף אחד מישראל לא ישאר
19 בגלות³⁷, הרי כאשר פועלים על עוד יהודי להוציאו מהגלות הפרטי על-ידי חינוכו לתורה ומצוות, אזי
20 ממזה הרי את הגאולה הכללית של בני ישראל, על-ידי משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

* * *

21 ו. בהמשך להאמור אודות השלמת הענינים שדובר אודותם בחג השבועות - יש עוד שני ענינים
22 שדובר אודותם הדורשים הבהרה.

23 ובהקדמה: דובר לעיל³⁸ שעניני העולם נחלקים לג' סוגים: (א) עניני קדושה, מצוות-עשה - קו הימין,
24 (ב) עניני קליפה, מצוות לא-תעשה - קו השמאל, (ג) והממוצע ביניהם - דברי הרשות.

25 אמנם, חלוקה זו היא בנוגע לעניני העולם כפי שהם מצד-עצמם, קודם שבאים במגע עם האדם;
26 אבל ביחס לעבודת האדם - הנה גם בנוגע לעניני הרשות, יש חיוב לבררם ולזככם ולהעלותם לקדושה,
27 על-ידי-זה ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁹, ויתירה מזה: "בכל דרכיך דעהו"⁴⁰ - כפי שמצינו ב'שולחן
28 ערוך' אורח-חיים סימן שלם⁴¹ שמוקדש לענין זה; ואם אינו עושה כן - אזי פועל ירידה בדברי הרשות,
29 שמצד-עצמם הרי הם מקליפת נוגה, ואילו על-ידו נכללים "לפי שעה ברע גמור שבשלוש קליפות
30 הטמאות", אלא שלהיותם דברי הרשות (ולא איסור), הנה בנקל יותר "יכולים לחזור ולעלות עמו בשובו
31 לעבודת ה'" (כמבואר בתניא⁴²).

36 ראה לקו"ת דרושי ש"ש סז, א. שמע"צ פט, ב.

37 ראה גם תורת מנחם חנ"ב ע' 395. וש"נ.

38 שיחת יום ב' דחה"ש סל"ד (תורת מנחם חנ"ג ע' 60).

וש"נ.

39 אבות פ"ב מ"ב.

40 משלי ג, ו.

41 סרל"א.

42 פ"ד.

30 ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש (לקו"ש ח"ד ע' 234).

31 ד"ה וידבר אלקים דיום ב' דחה"ש (תורת מנחם חנ"ג ע' 19 ואילך).

32 שיחה הנ"ל סכ"ח (תורת מנחם חנ"ג שם ע' 54).

33 ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט ואילך. סרכ"ג ואילך. וש"נ.

34 תהלים כז, יו"ד.

35 שו"ע חו"מ סר"צ ס"א-ו.

1 ובנוגע לעניננו: ישנם שני ענינים שדיברו אודותם בחג השבועות, ובין השומעים היו כאלו שניצלו
 2 את הדברים הנאמרים באופן בלתי-רצוי (בדוגמת דבר הרשות שהאדם משתמש בו שלא לשם שמים),
 3 כדלקמן.

4 ז. ענין הראשון - בנוגע להמדובר⁴³ אודות המאורע של אסיפת קהל גדול מבני ישראל לצורך ענין
 5 של הכנסת אורחים וקבלת פני תלמיד-חכם, שהיו צריכים לנצל הזדמנות זו (שהרי מי יודע מתי תהיה
 6 ההזדמנות הבאה לאסיפת קהל גדול כזה) לדבר דברי התעוררות בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות
 7 בהידור, מתוך אהבת ה' ויראת ה'.

8 ואף שאסיפה הנ"ל היתה קשורה עם ענין של מצוה, ובפרט מצוה כזו שעליה אמרו שהיא "גדולה
 9 מהקבלת פני שכניה"⁴⁴, מכל-מקום אין זה פוטר את החיוב לעורר אודות התחזקות בקיום התורה ומצוות
 10 כו', ולא שייך בזה הכלל ד"העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁴⁵, שזהו רק כשאנו יכול לקיים שניהם,
 11 מה-שאינ-כן כשיכולים לקיים שניהם (כמבואר בתוספות⁴⁶). ולכן אמרו ש"שלוחי מצוה פטורין מן
 12 הסוכה"⁴⁷, כיון שבשעת הליכתם אינם יכולים לישב בסוכה, אבל לא אמרו ששלוחי מצוה פטורין מן
 13 התפילין, כיון שגם בשעת הליכתם יכולים לקיים מצות תפילין. ובנידון-דין, הרי בשעת מעשה של
 14 קבלת פני אורח תלמיד-חכם, היו יכולים לנצל הזדמנות זו עבור דברי התעוררות לקיום התורה ומצוות.
 15 והנה, הדיבור בהתוועדות אודות ענין הנ"ל - לא היה בנוגע להעבר, שהרי "אין צועקין על העבר"⁴⁸,
 16 אלא בנוגע להעתיד, שכאשר תהיה הזדמנות כזו שיתאספו כמה וכמה מבני ישראל, ינצלו זאת כדי לדבר
 17 דברי התעוררות בנוגע לקיום התורה ומצוות, ואם אינו יכול לדבר בעצמו, אזי ישתדל שאחרים ידברו
 18 כו'.

19 אך בנוגע לפועל - הנה פלוני ששומע את הדברים, לא עולה על דעתו שהדברים מכוונים אליו⁴⁹,
 20 שהוא יפעל על יהודי נוסף בנוגע לקיום התורה ומצוות, בחשבו שהוא כבר למעלה מזה... יש לו דברים
 21 חשובים ונחוצים יותר... אך כיון שבכל זאת שמע את הדברים הנאמרים, והרי הוא יודע אודות תורת
 22 הבעל-שם-טוב³³ שכל דבר שאדם רואה או שומע מהווה הוראה בנוגע לעבודה בפועל - מנצל את שכלו
 23 [שהרי הוא חב-דיניק שיש לו חכמה-בינה-ודעת... וטוען שכבר ניצל את שכלו להתבונן באלקות באופן
 24 ש"כשיתבונן.. מיד יגיע אליו היראה כו'" (כמבואר בתניא⁵⁰), ונשאר לו רקן לחקור ולדרוש ולגלות מי
 25 הוא זה שאליו היו הדברים מכוונים...

26 הדיבור היה דוקא באופן שלא נתפרשו שמות כו', כי הכוונה אינה כדי לצער מישהו חס-שלום, כי
 27 אם לגופם של דברים ("מ'האָט געמיינט דעם ענין"); אבל הוא צריך לברר על מי מדובר, ולספר גם
 28 לאלו שלא תפסו זאת בעצמם, כדי להראות להם גודל חכמתו ("ער איז ניט אָבי ווער"), שהצליח לגלות
 29 על מי מדובר!...

30 ובכן, לכל-לראש - יש כאן ענין של "עם-הארצות":

31 איתא בגמרא במסכת שבת⁵¹: "תנו רבנן, מקושש - זה צלפחד, וכן הוא אומר⁵² ויהיו בני ישראל
 32 במדבר וימצאו איש וגו', ולהלן הוא אומר⁵³ אבינו מת במדבר, מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד, דברי
 33 רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא, עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדבריך,
 34 התורה כיסתו, ואתה מגלה אותו. ואם לאו, אתה מוציא לעז על אותו צדיק".

49) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, ששאל אודות אסיפה שנערכה
 בימים שלאחרי חג השבועות, האם פלוני אמר דברי התעוררות
 כו', וקיבל מענה שלילי.
 50) פמ"ב (נט, ב).
 51) צו, סע"ב ואילך.
 52) שלח טו, לב.
 53) פינחס כז, ג.

43) שיחת יום ב' דחה"ש סל"ו ואילך (תורת מנחם חנ"ג ע'
 62 ואילך).
 44) שבת קכז, סע"א. וש"ג.
 45) סוכה כה, סע"א. וש"ג.
 46) ד"ה שלוחי מצוה שם.
 47) סוכה שם (במשנה).
 48) ראה ברכות נד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י הכ"ב. טוש"ע
 או"ח סר"ל ס"א.

1 ועל-דרך-זה בנידון-דידן: אם השערותו (שמדובר אודות פלוני) אינה נכונה - הרי זה בוודאי ענין
2 בלתי-רצוי; וגם אם השערותו נכונה - הרי כיון שהדיבור בענין זה היה באופן שניסו את הדברים (מבלי
3 לפרש על מי מדובר), היתכן שהוא מעיז לגלות זאת!?

4 אלא מאי, הוא טוען שהנהגתו היא לפי שיטת רבי עקיבא...

5 אך האמת היא - כהמשך דברי הגמרא, שרבי עקיבא "גמיר גזירה-שוה", "ואם כן, לא כיסתו התורה,
6 דהוה ליה כמפורש"⁵⁴. ומה גם שבנוגע לכל עניני תורה שבעל-פה איתא בגמרא⁵⁵ ש"כולהו אליבא דרבי
7 עקיבא", והרי כל ענינה של תורה שבעל-פה הוא לגלות את הענינים שמכוסים בתורה שבכתב. ובכל
8 אופן, אין זה שייך לעניננו, דכיון שדובר דוקא באופן שמכסים את הדברים, הרי בוודאי שאין לגלותם.

9 וכשם ש"מצוה גוררת מצוה"⁵⁶, כן הוא גם ב'לעומת-זה' - שמהנהגה לגלות דבר המכוסה (בגלל
10 "עם-הארצות", שלא יודעים דברי הגמרא הנ"ל) בא לענין חמור יותר: הוא הולך גם לפלוני - שלדעתו
11 היו הדברים מכוונים אליו - ואומר לו: דע לך שאמרו עליך כך וכך, ועל-ידי-זה גורם צער ליהודי -
12 שזהו איסור מן התורה (לא רק מדברי סופרים, או הידור מצוה), כפי שפוסק רבינו הזקן בהלכות אונאה.

13 אלא מאי, הוא טוען שזהו דין בחלק ששי של 'שולחן ערוך' של אדמו"ר הזקן, ומי מגיע לחלק
14 ששי?! ...!

15 אבל, האמת היא, שגם ילד בן חמש יודע שאסור לצער יהודי, ואדרבה: יש מצוה לאהוב יהודי -
16 "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁷, שזהו "כלל גדול בתורה"⁵⁸, וכפי שיודע גם פחות שבפחותים, "עם-הארץ",
17 ששייך רק ל"סידור", ותו לא מידי, שלפני התפילה צריך לומר "הריני מקבל עלי מצות-עשה של ואהבת
18 לרעך כמוך"⁵⁹, ורק אחר-כך יכול לגשת להתפלל ולבקש מהקב"ה "חננו מאתך חכמה בינה ודעת..."

19 ואילו הוא - גורם צער ליהודי, ולא עוד אלא שעושה זאת במעמד עשרה מישראל, שאין לך פרהסיא
20 גדולה מזו!⁶⁰

21 וכל זה - בה בשעה שיהודי הנ"ל זכה ועסק בענין של הכנסת אורחים, שגדולה מהקבלת פני השכינה
22 (אלא שהיה יכול להוסיף ולנצל זאת להתעוררות בעניני תורה ומצוות); ואילו הוא - הנה באותה שעה
23 שפלוני עסק בהכנסת אורחים, הוא היה עסוק לקרוא עיתון או לשמוע רדיו, ולשתות "דזשוס"...

24 - במקום זה היה יכול ללמוד כמה שורות בתניא, ולכל הפחות לשמור שיעורי חומש-הלים-תניא,
25 אבל הוא טוען, שללמוד חומש-הלים-תניא יכול כל בחור צעיר, ואילו הוא צריך לחדש דבר מה... ולכן
26 צריך לקרוא עיתון כדי לדעת מי הרג גוי ב"לֶאֱסֵ-אֶנְדְזֶשְׁלֶעס", ומה נעשה ב"וואַשינגטאָן"...

27 וכאשר אומרים לו: במצב כזה, מי אתה לומר דברי-מוסר ("וואָס ביסטו פֿאַר אַ זאָגער")?! - עונה,
28 שישנו כלל "קבל"⁶¹ את האמת ממי שאומרה..."

29 באמת, על-פי דין, היו צריכים להורות לו לבקש מחילה מפלוני, אלא שכנראה לא יהיה מוכן לעשות
30 זאת, בגלל ישות עצמו, ואכן מצד טבע האדם קשה לו לבקש מחילה מחבירו, וגם אם יבקש מחילה,
31 לא יעשה זאת בלב שלם, ועוד יגרום שפלוני יצטער מזה גופא שהוצרך לבקש ממנו מחילה... ויש עוד
32 טעמים בזה, אלא שאין להאריך בענין זה ביום השבת.

33 ובכן: על-ידי הנהגה כזו, מנצל השומע⁶² דברים שנאמרו בהתוועדות חסידית, מתובלים במאמרי
34 רבותינו ז"ל וכו' - למטרה הפכית, באופן שיש יניקה לג' קליפות הטמאות!... ועוד זאת, שעל-ידי-זה

(60) ראה גם תורת מנחם חמ"ט ע' 272. וש"נ.

(61) ראה רמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים. רמ"א בהקדמה
לספרו מחיר יין.

(62) ברשימה נוספת, שבמצב כזה, עדיף כבר הסוג השלישי -
אלו שישנים בעת ההתוועדות, ולא שומעים כלל את הדברים...

(54) פירש"י שם.

(55) סנהדרין פו, רע"א.

(56) אבות פ"ד מ"ב.

(57) קדושים יט, יח.

(58) תו"כ ופירש"י עה"פ.

(59) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

- 1 מכניס גם אותי ל"מקום"⁶³ מים הרעים" ... - רצונך לצער את פלוני, חפש לעצמך הזדמנות אחרת, אבל
2 אל תערב אותי בזה! ...
- 3 ואם רצונו להראות גודל חכמתו (כנ"ל) - מוטב שיִרְאָה זאת בלימוד מאמר חסידות... ואם היצר-הרע
4 לא יסכים לכך, כיון שמתירא שמא לימוד החסידות ישפיע עליו... ובלשוון הכתוב⁶⁴: "פן יראה בעיניו
5 ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו" - אזי יִרְאָה את חכמתו בלימוד קטע בפירוש האבן-עזרא על
6 התורה,
- 7 - כפי שהיה נהוג פעם ב"חדר", שכשהיו רוצים לבחון את כשרונותיו של הילד ("וואָס פֿאַר אַ קאַפּ
8 ער האָט"), היו מושיבים אותו ללמוד פסוק חומש עם פירוש האבן-עזרא, ומסתירים את פירוש
9 המפרשים, לראות כיצד ילמד בעצמו... -
- 10 ולזה יסכים גם היצר-הרע, כי כאשר ילמד את דברי האבן-עזרא באופן אחר מכל מפרשי האבן-עזרא,
11 אזי יתוסף אצלו ישות! ...! וכל זה כדאי יותר מאשר לצער יהודי! ...!
- 12 ח. ועל-דרך-זה בענין השני - בנוגע להמדובר⁶⁵ אודות שתיית משקה, שעל-זה אומר כ"ק מו"ח
13 אדמו"ר שזהו דבר המאוס.
- 14 ובכן: ישנו מי שחושב שאין הדברים מכוונים אליו, שהרי הוא ראשי-שיבה, משפיע או משגיח,
15 ואצלו שתיית משקה היא בכדי שיוכל לעבוד את ה' לא רק בכחותיו הגלויים - שבענין זה כבר השלים
16 עבודתו... אלא לילך "מחיל אל חיל"⁶⁶, ולהוסיף בעבודתו גם על-ידי כחותיו הנעלמים. ובכדי שיוכל
17 לגלות את כחותיו הנעלמים ולהשתמש גם בהם לעבודת ה', עליו לשתות משקה, שהרי "נכנס יין יצא
18 סוד"⁶⁷, וכדאיתא בגמרא⁶⁸: "אגברו חמרא אדרדקי כו".
- 19 - האמת היא שאינו מכיר את מקומו ("ער ווייסט ניט וואו ער האָלט אויף דער וועלט"), ואין לך
20 שטות גדולה מזה שמחזיק את עצמו לחכם הכי גדול... -
- 21 וממשיך לחשוב, שאף שהמדובר אודות שתיית משקה אינו שייך אליו, הרי כיון שבכל זאת שמע את
22 הדברים, ועליו להתנהג על-פי תורת הבעל-שם-טוב⁶⁹ שכל דבר שאדם רואה או שומע הרי זה הוראה
23 בעבודתו - אזי נופל ברעיונו, שעליו לחקור ולדרוש מו' הוא ה"מוסר" שעל-ידו הגיעה ה"מסירה" אודות
24 אלו ששותים משקה... ולהתרעם עליו! ...
- 25 וזאת - בה בשעה שהיה צריך להודות לו על הצלת נפש מישראל מדבר איסור, ובפרט איסור כזה
26 שרבינו נשיאינו אומר שהוא דבר המאוס, שממאס אותו⁶⁹ על בני ביתו (ובמשך הזמן - גם על עצמו),
27 ועל הסביבה כולה.
- 28 ובכל אופן, גם אם אינו מוכן לשמוע בקולי (וכבר הורגלתי בכך...) ורוצה להמשיך לשתות משקה -
29 שיהיה לו לבריאות ("געזונטערהייט"), אבל אין לו לצער יהודי בגלל זה, וגם לערב אותי בדבר.
- 30 ט. כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים, שכיון שנמצאים בסוף ימי התשלומין, והרי בסוף יש עליו גם לגבי
31 ההתחלה (כנ"ל סעיף ב), אזי יכולים "לחטוף" ("אַריינכאַפֿן") ולשוב בתשובה כו'.
- 32 וסיים בברכת הצלחה בלימוד התורה, נגלה וחסידות, באופן המביא לידי קיום המצוות בהידור, מתוך
33 עבודת התפילה, שהיא "חוט השדרה"⁷⁰, ובאופן שיומשך על כל השנה כולה, שתהיה שנת אורה ושנת
34 תורה וכו'.

* * *

(67) עירובין סה, סע"א. סנהדרין לח, רע"א.

(68) סנהדרין שם.

(69) ברשימה נוספת: וכיון שיודעים שהוא חב"דניק - הרי הוא ממאס גם את כל חב"ד! ...!

(70) ראה לקו"ת בלק ע, ד.

(63) לשון חז"ל - אבות פ"א מ"א (שאומרים בשבת זו).

(64) ישע"ו, יו"ד.

(65) שיחת יום ב' דחה"ש ס"ה (תורת מנחם חנ"ג ע' 32)

ואילך). וש"נ.

(66) תהלים פד, ח.

י. מאמר (כעין שיחה) דיבור-המתחיל זאת חנוכת המזבח גו'.

* * *

יא. בנוגע למנהג ללמוד פירוש רש"י על פסוק בפרשת השבוע - ישנו ענין הקשור עם חג השבועות, זמן מתן-תורה - שזהו הפסוק⁷¹ "ובבוא משה אל אוהל מועד לדבר אתו וגו'".

ובהקדים - שבנוגע למעשה המשכן (שאז שייך הענין ד"בבוא משה אל אוהל מועד וגו'") מצינו ג' דעות⁷²:

(א) שיטת פירוש רש"י⁷³ - שגם ציווי הקב"ה למשה (לא רק אמירת משה לבני ישראל) אודות עשיית המשכן היה למחרת יום הכיפורים, לאחרי שנתרצה הקב"ה על חטא העגל, ואמר "סלחתי כדברך"⁷⁴ (ואף שפרשת תרומה שבה מדובר אודות עשיית המשכן קודמת לפרשת כי-תשא שבה מדובר אודות חטא העגל - הרי "אין מוקדם ומאוחר בתורה"⁷⁵).

(ב) שיטה ממוצעת - שציווי הקב"ה למשה היה מיד לאחרי מתן-תורה, אבל אמירת משה לישראל היתה לאחרי חטא העגל (כסדר הכתובים: בפרשת תרומה - ציווי הקב"ה למשה אודות המשכן, בפרשת כי-תשא - חטא העגל, ובפרשת ויקהל - אמירת משה לבני ישראל אודות המשכן)⁷⁶.

(ג) שיטת הזהר⁷⁷ - שמוכחת גם מפשוטו של מקרא - שהן ציווי הקב"ה למשה, והן אמירת משה לבני ישראל היו מיד לאחרי מתן-תורה (קודם חטא העגל), וראיה לדבר, שהרי במעשה העגל נאמר "למי זהב"⁷⁸, "ויתפרקו גו' את נזמי הזהב אשר באזניהם"⁷⁹, ולכאורה, למה הוצרכו בני ישראל להתפרק מתכשיטיהם, בה בשעה שהיה להם ריבוי זהב מביזת מצרים (כמו שכתוב⁸⁰ "וישאלו.. כלי זהב.. וינצלו את מצרים"), ועוד יותר מביזת הים (כפי שמצינו במדרשי חכמינו ז"ל⁸¹ אודות מספר החמורים שהוצרך כל אחד מישראל כדי לשאת את ה"רכוש גדול")?! - ומזה מוכח, שקודם מעשה העגל נצטוו כבר על עשיית המשכן, והביאו את כל הזהב לנדבת המשכן, ונשאר להם רק התכשיטים שעל גופם (וכמבואר ב'תורה אור' דיבור-המתחיל פתח אליהו⁸² בענין "תיקון התכשיט שהוא המייפה את האדם שמתקשט בו ומתנאה", ש"מתאחד עם תכשיט זה כאילו הוא מגופו ממש"), ולכן, במעשה העגל לא היתה להם ברירה אלא ליתן את תכשיטיהם.

ובענין זה יש בירור והכרעה בדברי רבינו הזקן בתניא פרק ל"ד:

בנוגע להענין ד"האבות הן הן המרכבה"⁸³ [ששייך גם לעבודת כל אחד מישראל, כיון ש"אברי גוף האדם המקיימים המצוה.. בשעת מעשה וקיום המצוות הם נעשו מרכבה ממש לרצון העליון, כגון היד המחלקת צדקה לעניים וכו'"]⁸⁴, אלא שאצל האבות היה זה באופן ש"כל ימיהם לעולם לא הפסיקו אפילו שעה אחת מלקשר דעתם ונשמתם לרבוץ העולמים בביטול הנ"ל ליחודו יתברך" - מבאר רבינו הזקן, ש"מעין זה זכו ישראל במעמד הר סיני, רק שלא יכלו לסבול, כמאמר רבותינו ז"ל⁸⁵ שעל כל דיבור פרוצה נשמתן כו', שהוא ענין ביטול במציאות הנ"ל, לכן מיד⁸⁵ אמר להם לעשות לו משכן וכו' קדשי הקדשים להשראת שכנתו, שהוא גילוי יחודו יתברך כו'".

(79) שם, ג.

(80) בא יב, לה-לו.

(81) בכורות ה, ב. תנחומא בשלה כה. הובא בפירוש"י עה"ת

בא יג, יג.

(82) וירא יג, ג-ד.

(83) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(84) תניא פכ"ג.

(85) ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא כאן (ע' רז

ואילך). וש"נ.

(71) סוף פרשתנו (ז, פט).

(72) ראה גם תורת מנחם חל"ג ס"ע 253 ואילך. וש"נ.

(73) תשא לא, יח. לג, יא (וראה תנחומא תרומה י).

(74) שלח יד, כ.

(75) פירוש"י תשא לא, יח.

(76) ראה זח"ב קצה, א. ראב"ע ר"פ תרומה. רמב"ן ר"פ ויקרא

(וראה בחצע"ג שבפירוש"י תשא שם).

(77) ח"ב רכז, א.

(78) תשא לב, כד.

1 וענין זה נוגע לעבודת כל אחד מישראל - ש"אחר שיעמיק האדם מחשבתו בענין ביטול הנ"ל כפי
2 יכלתו, זאת ישיב אל לבו, כי מהיות קטן שכלי ושרש נשמתי מהכיל להיות מרכבה ומשכן ליחודו יתברך
3 כו", כמו האבות (שמזכירם בהתחלת התפילה באמרו "אלקי אברהם כו"), "אי לזאת אעשה לו משכן
4 ומכון לשבתו הוא העסק בתלמוד תורה כו" (כיון ש"משחורב בית-המקדש אין לו להקב"ה בעולמו משכן
5 ומכון לשבתו הוא יחודו יתברך אלא ארבע אמות של הלכה"), ולכן, מיד לאחרי ה'רצוא' בתפילה, צריך
6 להיות ה'שוב' על-ידי לימוד התורה - "מבית-הכנסת לבית-המדרש"⁸⁶.

7 ומזה מוכח שסבירא-ליה לאדמו"ר הזקן כשיטת הזהר, שמיד לאחרי מתן-תורה היה לא רק ציווי הקב"ה
8 למשה, אלא גם אמירת משה לבני ישראל אודות עשיית המשכן - "מיד אמר להם כו", לבני ישראל
9 ש"פרחה נשמתן", כך שלא היו יכולים להמתין כו".

10 ולהעיר, שמכאן רואים שגם מחלק הסוד שבתורה יכולים למצוא בירור בנוגע לחלק הפשט, כשם
11 שבפירוש רש"י, פשוטו של מקרא, יכולים למצוא גם ענינים השייכים ל"יינה של תורה".
12 ובנוגע לעניננו:

13 כיון שגם האמירה לבני ישראל אודות עשיית המשכן היתה מיד לאחרי מתן-תורה, ובני ישראל מיהרו
14 להביא את נדבת המשכן באופן שבמשך ב' ימים היה הכל מוכן⁸⁷, הרי אף-על-פי ש"בבוא משה אל
15 אוהל מועד" (לאחרי עשיית והקמת המשכן בפועל) היה רק לאחרי-זה⁸⁸, הנה מצד בני ישראל היה שייך
16 כבר ענין זה מיד לאחרי מתן-תורה.

17 [ואף שמדובר כאן אודות ענין ששייך למשה בלבד, וכפירוש רש"י על התיבות⁸⁹ "וידבר אליו",
18 "למעט את אהרן מן הדברות", ועל-אחת-כמה-וכמה שאר בני ישראל - הרי מיד אחר-כך נאמר למשה
19 "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות גו"⁹⁰, שהו"ע העלאת כל בני⁹¹
20 שזהו כל ענינו של משה - "ומשה היה רועה"⁹² - להמשיך לכל בני ישראל⁹³].

* * *

21 יב. בהמשך להאמור לעיל (סעיף יא) שגם מדברי הזהר והתניא יכול להתברר ענין בפשטות הכתובים
22 - יש להתעכב על ענין נוסף שבו מצינו בתניא בירור בנוגע לענין של הלכה בנגלה דתורה:

23 ובהקדים - שכיון שבמתן-תורה היה ענין הגירות⁹⁴, ו"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"⁹⁵, נמצא, שבני
24 ישראל היו אז במדרגת צדיקים גמורים - לא רק "בשם המושאל לענין שכר ועונש, לפי שנידון אחר
25 רובו, ומקרי צדיק בדינו מאחר שזוכה בדין", אלא גם "לענין אמיתת שם התואר והמעלה"⁹⁶. ובפרט
26 על-פי מה שכתוב במדרש⁹⁷ ש"בשעה ששמעו ישראל "לא יהיה לך" נעקר מלבם יצר-הרע" - שזהו
27 אמיתת שם התואר והמעלה של צדיק גמור, "שאינו לו יצר-הרע", אם בגלל ש"הרגו בתענית"⁹⁸, או
28 בגלל שנעקר ממנו.

29 ולהעיר, שאף-על-פי שכל בני ישראל היו אז במדרגת צדיקים גמורים, מכל-מקום היו חילוקי דרגות
30 ביניהם, כמו "אתה (משה) מחיצה לעצמך, ואהרן מחיצה לעצמו וכו"⁹⁸, וכמובן גם מזה שבני ישראל
31 שמעו מפי הגבורה רק "אנכי ולא יהיה לך"⁹⁹ - כי גם בצדיקים גמורים יש חילוקי דרגות. ולהעיר גם

(92) שמות ג, א.

(93) חסר הסיום (המו"ל).

(94) יבמות מו, א-ב. וש"נ.

(95) שם כב, א. וש"נ.

(96) תניא פ"א.

(97) שהש"ר פ"א, ב (ד).

(98) מכילתא ופירש"י יתרו יט, כד.

(99) מכות כד, רע"א. וש"נ.

(86) ברכות בסופה. וש"נ.

(87) ראה מדרשים שהובאו בתו"ש עה"פ ויקהל לו, ג (אות

ד).

(88) ברשימה נוספת: בגלל שנתערב איזה ענין באמצע כו'.

וכיון שעכשיו יודעים זאת, הרי יכולים למנוע שלא יתערב כו'.

(89) ר"פ בהעלותך.

(90) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך.

(91) שיחת יום ב' דחה"ש ס"כ (תורת מנחם חנ"ג ע' 45).

1 ממאמר רבותינו ז"ל¹⁰⁰ "ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים, עמד ושתלן בכל דור ודור", וכיון שישנם
2 כמה וכמה דורות, הרי ישנם כמה וכמה צדיקים כו'.

3 ומכאן באים לדברי הגמרא במסכת קידושין¹⁰¹, המקדש את האשה "על-מנת שאני צדיק, אפילו רשע
4 גמור, מקודשת (מספק¹⁰²), שמא הרהר תשובה בדעתו" (אבל אילו היו יודעים בוודאות ש"הרהר תשובה
5 בדעתו", היתה ודאי מקודשת), והיינו, שאפילו על-ידי הרהור תשובה ברגע אחד, כך שרק נגע בקצה
6 ענין התשובה [ובוודאי לא הגיע לשלימות דתשובה מאהבה, שאז לא נשאר רושם ממעמדו ומצבו
7 הקודם¹⁰³], אזי נקרא צדיק, ולכן מקודשת.

8 ובענין זה, יש חקירה בדברי האחרונים¹⁰⁴: האומר "על-מנת שאני צדיק גמור" - לא כלשון הגמרא
9 "על-מנת שאני צדיק" (סתם), מבלי לפרש אם כוונתו לצדיק גמור או צדיק שאינו גמור וכיוצא בזה,
10 אלא אמר בפירוש "על-מנת שאני צדיק גמור" - האם ההוספה "צדיק גמור" נותנת משמעות חדשה לתואר
11 "צדיק", שבשביל זה לא יספיק מה ש"הרהר תשובה בדעתו"?

12 והבירור בזה - על-פי דברי רבינו הזקן בהתחלת ספר התניא, שנוסף על חלק הסוד והרמז, יש שם
13 גם ענינים בנגלה דתורה (ועד לענינים שהם לא רק באופן ד"אלו ואלו דברי אלקים חיים"¹⁰⁵, אלא נוגעים
14 גם לפסק הלכה, שהרי רבינו הזקן הוא הפוסק שבדורנו), ולפלא, שלמרות שחוזרים ומדגישים ("מ'האלט
15 אין איין חזרן") אודות גודל הדיוק בספר התניא בכל תיבה ובכל אות כו'¹⁰⁶, לא שמים לב לכך:

16 רבינו הזקן מבאר⁶ בנוגע ל"מהות מדרגת הבינוני", "שבוודאי אינו מחצה זכויות ומחצה עוונות,
17 שאם-כן איך טעה רבה בעצמו לומר שהוא בינוני וכו'. ועוד, שהרי בשעה שעושה עוונות נקרא רשע
18 גמור", ומוסיף, "ואם אחר-כך עשה תשובה נקרא צדיק גמור" (לא לענין אמיתת שם התואר והמעלה,
19 כי-אם כפי שנקרא כלשון העולם, וגם על-פי תורה - בנוגע לדין עדות).

20 והרי מקור הדברים שעל-ידי תשובה נעשה צדיק - הוא בגמרא קידושין הנ"ל, "על-מנת שאני צדיק,
21 אפילו רשע גמור, מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו", וכיון שרבינו הזקן כותב ש"אם אחר-כך עשה
22 תשובה נקרא צדיק גמור", אף-על-פי שבגמרא נאמר "צדיק" סתם, הרי מוכח, שגם בהאומר "על מנת
23 שאני צדיק גמור", מקודשת.

24 וכן הוא להדיא ב'אור זרוע'¹⁰⁷: "מיד כשהרהר תשובה, הרי הוא כצדיק גמור לכל התורה כולה..
25 וראיה לדבר, דאמרינן פרק האיש מקדש: על-מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור, מקודשת שמא הרהר
26 תשובה כו'¹⁰⁸.

* * *

27 יג. ועתה נבוא לביאור פירוש רש"י על הפסוק⁷¹ "ובכבוא משה": "שני כתובים המכחישים זה את זה,
28 בא שלישי והכריע ביניהם. כתוב אחד¹⁰⁹ אומר וידבר ה' אליו מאוהל מועד, והוא חוץ לפרוכת. וכתוב
29 אחד¹¹⁰ אומר ודברתי אתך מעל הכפורת. בא זה והכריע ביניהם. משה בא אל אוהל מועד, ושם שומע
30 את הקול הבא מעל הכפורת, מבין שני הכרובים, הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא
31 לאוהל מועד".

(105) עירובין יג, ב. וש"נ.
(106) ראה תורת מנחם - רשימת היומן ע' רלו. וש"נ.
(107) סקי"ב.
(108) ראה גם תורת מנחם חני"א ע' 391 ואילך.
(109) ר"פ ויקרא.
(110) תרומה כה, כב.

(100) תניא שם - מימא לה, ב.
(101) מט, ב.
(102) רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טוש"ע אה"ע סל"ח
סל"א.
(103) ראה יומא פו, א ובפירש"י.
(104) ראה שו"ת קול אליהו ח"א אה"ע ס"ב. הובא בהגהות
רע"א לשו"ע אה"ע שם.

- 1 ובהקדים - שכבר דובר פעם¹¹¹ אודות שינוי הסדר בפירוש רש"י בפסוק זה, שמקדים לפרש התיבות
 2 "וידבר אליו", לפני שמבאר את התיבות "וישמע את הקול" שנאמרו לפני-זה⁷¹, ולמרות שכבר עברו כמה
 3 שנים מאז, לא העיר אף אחד שישנו שינוי נוסף בפירוש רש"י בפסוק זה - שמפרש גם את התיבות "מעל
 4 הכפורת.. מבין שני הכרובים", לפני שמפרש את התיבות "וישמע את הקול" שנאמרו לפני-זה¹¹².
- 5 ונוסף על שינוי הסדר, יש להתעכב על השינויים שבפירוש רש"י זה לגבי פירושו בשני הכתובים
 6 הנ"ל: בפרשת ויקרא¹⁰⁹ ובפרשת תרומה¹¹⁰, שהרי כאשר רק מסתכלים בפירוש רש"י בפסוקים הנ"ל
 7 (שכבר צוינו על-ידי המדפיסים), רואים שישנן ריבוי קושיות, כדלקמן.
- 8 יד. בפרשת תרומה נאמר "ודברתי אתך מעל הכפורת", ומפרש רש"י: "ובמקום אחר¹⁰⁹ הוא אומר
 9 וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרוכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה.
 10 בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, ובכוא משה אל אוהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל
 11 הכפורת וגו'⁷¹, משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים,
 12 ומשם יוצא ונשמע למשה באוהל מועד".
- 13 ובפרשת ויקרא מפרש רש"י מה שכתוב "מאוהל מועד לאמר", "יכול מכל הבית, תלמוד-לומר מעל
 14 הכפורת. יכול מעל הכפורת כולה, תלמוד-לומר מבין שני הכרובים".
- 15 וצריך להבין:
- 16 (א) מהו הטעם שבפרשת תרומה פותח רש"י בשאלה: "ובמקום אחר הוא אומר כו'", ואם-כן נמצאו
 17 שני כתובים מכחישים זה את זה, ומתקן, ש"בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם". ואילו בפרשתנו
 18 מקדים שישנו כלל "שני כתובים המכחישים.. בא שלישי והכריע ביניהם", ואחר-כך מביא את הסתירה,
 19 ש"כתוב אחד אומר כו' וכתוב אחד אומר כו'?"
- 20 (ב) בפרשת ויקרא - לא מביא רש"י כלל שיש סתירה בין הכתובים, אלא מפרש מה שכתוב "מאוהל
 21 מועד", שאין הכוונה "מכל הבית", אלא "מעל הכפורת.. (אבל לא "כולה", כי-אם) מבין שני הכרובים".
- 22 כלומר: מה שכתוב "מאוהל מועד", אינו מכריח שהכוונה היא "מכל הבית" - כשם ש"מעל הכפורת"
 23 אינו מכריח שהכוונה היא "מעל הכפורת כולה"; וכשם שאין סתירה בין "מעל הכפורת" ל"מבין שני
 24 הכרובים", כיון שתחילה נאמר "מעל הכפורת" באופן כללי, ואחר-כך מפרש ומפרט "מבין שני הכרובים"
 25 (שזהו המשך ופירוש התיבות "מעל הכפורת") - כמו-כן אין סתירה בין "מאוהל מועד" ל"מעל הכפורת..
 26 מבין שני הכרובים", כיון שתחילה נאמר "מאוהל מועד" בכללות, ואחר-כך מפרש ומפרט "מעל
 27 הכפורת.. מבין שני הכרובים", כך שאין סתירה בין הכתובים.
- 28 ובלשון האבן-עזרא¹¹⁰ על הפסוק "ונועדתי גו' ודברתי אתך מעל הכפורת גו'": "לא אבין איך יכחיש
 29 זה הפסוק - פסוק וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר, כי אוהל מועד שם כולל את המשכן וכל אשר
 30 בו, ואין צורך למכריע!"
- 31 ואם-כן, מדוע אומר רש"י בפרשת תרומה ובפרשתנו, שהכתוב בפרשת תרומה "ודברתי אתך מעל
 32 הכפורת גו'", והכתוב בפרשת ויקרא "וידבר גו' מאוהל מועד" הם שני כתובים המכחישים זה את זה,
 33 ויש צורך בכתוב השלישי - בפרשתנו - שמכריע ביניהם?
- 34 (ג) בפרשת תרומה מפרש רש"י שמה שכתוב "וידבר ה' אליו מאוהל מועד", "זה המשכן מחוץ
 35 לפרוכת", וכן בפרשתנו: "והוא חוץ לפרוכת"; ואילו בפרשת ויקרא מפרש רש"י ש"מאוהל מועד" היינו
 36 מבית לפרוכת - "יכול מכל הבית, תלמוד-לומר מעל הכפורת.. מבין שני הכרובים"?

ההתעניינות... בשעת מעשה זוכרים את השאלות, או שיודעים זאת "מפי כתבם" (באם כותבים את הדברים), ותו לא. שכן, אם היו רק מסתכלים בפירוש רש"י, היו מבחינים בשינוי הסדר הנ"ל.

111 שיחת ש"פ נשא תשכ"ה ס"י (תורת מנחם חמ"ד ס"ע ואל"ף). וש"נ.
 112 כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שמכאן רואים את גודל

1 (ד) גם צריך להבין טעם השינוי בפירוש רש"י על התיבות "וישמע את הקול" - שבפרשתנו מפרש
2 "הוא הקול שנדבר עמו בסיני", ואילו בפרשת ויקרא מפרש "הוא הקול המפורש בתהלים¹¹³ קול ה' בכת,
3 קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים"?

4 ולהעיר, שב'תורת כהנים'¹⁰⁹ איתא "ומה תלמוד-לומר הקול, הקול המתפרש בכתובים, ומהו המתפרש
5 בכתובים, קול ה' בכת וכו'". אבל, כמדובר כמה פעמים שאין ענינו של רש"י להעתיק מדרשי חכמינו
6 ז"ל, אלא לפרש פשוטו של מקרא, ואס-כן מהו הכרחו של רש"י בפשוטו של מקרא לפרש בפרשת
7 ויקרא "הוא הקול המפורש בתהלים", בה בשעה שיכול לפרש כבפרשתנו ש"הוא הקול שנדבר עמו
8 בסיני"?

9 (ה) וכיון דאתינן להכי, יש לבאר גם מדוע מפרט רש"י ג' קולות: "קול ה' בכת, קול ה' בהדר, קול
10 ה' שובר ארזים" - הרי בפסוק נימנו ז' קולות [ולפני-זה נאמר¹¹⁴ "הבו לה' כבוד", "הוא ענין מקיף
11 והארה יתירה (שכוללת כולם) כדי להיות נמשך אחר-כך הז' קולות"¹¹⁵], ואף-על-פי-כן לא מונה רש"י
12 את כולם, ואס-כן היה יכול לכתוב "קול ה' בכת וגו'", ולמה הוצרך לפרט ג' קולות - "קול ה' בכת,
13 קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים"?

14 וביותר יוקשה - שרש"י משנה מלשון ה'תורת כהנים', ששם הובא (נוסף על המשך הכתוב "וישבר
15 ה' את ארזי הלבנון", גם) "קול ה' חוצב להבות אש"¹¹⁶. וגם אם נאמר שרש"י מצא איזה מדרש שבו
16 נימנו רק ג' הקולות, צריך להבין למה בחר רש"י מדרש זה דוקא. ועל כן צריך לומר שיש הכרח על זה
17 מפשטות הכתובים. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

18 טו. יש שני דרכים בגישה ללימוד סוגיא, מאמר רבותינו ז"ל או פסוק:

19 (א) לכל-לראש מציעים את הקושיות שיש בהענין, ואחר-כך מבארים את הענין באופן שיתורצו כל
20 הקושיות. ובאופן כזה - רואים את החידוש שבדבר.

21 (ב) הלימוד הוא באופן שאומרים מלכתחילה את הפירוש הנכון בסוגיא, כך שבדרך ממילא אין
22 קושיות. אבל אז - לא רואים את החידוש שבדבר, כיון שנאמר מלכתחילה כפירוש הפשוט, ומאי
23 קמשמע-לן, ורק לאחרי העיון וההעמקה יכולים לראות את הקושיות שנתבטלו על-ידי פירוש זה.

24 וכמו החילוק בין פירוש רש"י לפירוש ה'תוספות' - שדרכו של רש"י לומר פירוש הדברים ללא
25 הקדמת הקושיא (ורק במקומות ספורים, שנער קטן יספרם, מקדים רש"י שבענין זה יש קושיא כו');
26 ואילו דרכו של 'תוספות' להקדים הקושיא, "ואם תאמר", "תימה", ואחר-כך מתרץ, "ויש לומר כו'".
27 (מלבד במקומות ספורים שמתחיל לבאר הסוגיא ללא הקדמת קושיא).

28 ובכללות - הרי זה החילוק שבין "חריף ומקשה" ל"מתון ומסיק"¹¹⁷.

29 אמנם, סדר הלימוד הוא - שלומדים תחילה את הפירוש הפשוט של הפסוק או הסוגיא, ואחר-כך
30 מוסיפים לבאר את הקושי שבענין, ואיך יתורץ על-ידי ביאור הדברים. וכמו בלימוד הש"ס - שלימוד
31 ה'תוספות' בא לאחרי לימוד פירוש ה'קונטרס'. ובלשון הגמרא: "סיני עדיף.. הכל צריכין למרי
32 חטיא"¹¹⁷; "ליגמר איניש והדר ליסבר"¹¹⁸.

33 ובהתאם לכך, יש גם ב' אופנים באופן אמירת תירוץ על קושיות: יש אופן שמתחילים עם פרטי
34 הענינים, ורק לאחרי הכנה זו, זורקים את ה"פצצה" ("די באַמבע")... - נקודת התירוץ; ויש אופן
35 שאומרים תחילה את נקודת התירוץ, ולאחרי-זה מבארים את פרטי הענינים שמסתעפים מנקודה זו.

(116) שם, ז.

(117) סוף מסכת הוריות.

(118) שבת סג, א.

(113) כט, ד-ה.

(114) שם א-ב.

(115) לקו"ת סוף פרשתנו (כט, ב).

- 1 ובנוגע לעניננו: נקודת התירוץ היא - החילוק בין המדובר בפרשת ויקרא להמדובר בפרשת תרומה
 2 ובפרשתנו, שבפרשת תרומה ובפרשתנו מדובר אודות ענין ששייך למשה לבדו, ואילו בפרשת ויקרא
 3 מדובר אודות ענין ששייך גם לשאר בני ישראל (כדמוכח מפירוש רש"י, שלאחרי העיון רואים זאת כמעט
 4 בפירוש); ועל-פי נקודה זו יתורצו כל השאלות הנ"ל¹¹⁹, כדלקמן¹²⁰.
- 5 טז. על הפסוק¹⁰⁹ "ויקרא אל משה" - דלכאורה אינו מובן: מהי ההקדמה ד"ויקרא אל משה" לפני
 6 "וידבר ה' אליו" - מפרש רש"י: "לכל דברות ולכל אמירות וכל ציוויים קדמה קריאה, לשון חיבה".
- 7 וממשיך רש"י: "אבל לנביאי אומות העולם נגלה אליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר¹²¹ ויקר אלקים
 8 אל בלעם".
- 9 ובהקדמה¹²²: ענין הקריאה כשלעצמו - הוא דבר המוכרח בתור הקדמה לדיבור, כדי שהשומע יהיה
 10 מוכן לשמוע את הדברים ולא יתבלבל כו'.
- 11 וכפי שמצינו כבר לפני-זה, ולדוגמא: באדם הראשון - "ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו"¹²³,
 12 וכן באברהם - "ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר גו"¹²⁴, ורש"י אינו מפרש שזהו לשון חיבה
 13 [ורק "אברהם אברהם"¹²⁴, "לשון חיבה"¹²⁵ הוא שכופל את שמו"¹²⁶] - כיון שקריאה הנ"ל אינה שייכת
 14 לענין החיבה, שהרי היא מוכרחת לצורך שמיעת הדיבור (ועל-דרך פירוש רש"י בנוגע לאדם הראשון:
 15 "ליכנס עמו בדברים שלא יהא נבהל כו"¹²³, וכן בנוגע לאברהם: "שלא לערבו פתאום כו"¹²⁷).
- 16 ומובן, שקריאה כזו (לצורך שמיעת הדיבור) ישנה גם אצל נביאי אומות העולם, ובמכל-שכן
 17 וקל-וחומר: אם אברהם זקוק לקריאה לפני שה' מדבר אליו כדי שלא יתבלבל כו', הרי על-אחת-כמה-
 18 וכמה שנביאי אומות העולם זקוקים לקריאה כזו.
- 19 אמנם, החידוש בפרשת ויקרא הוא בנוגע לקריאה שהיא לשון חיבה; וענין זה שייך רק לבני ישראל
 20 (לא רק למשה, אלא גם לכל בני ישראל), מה-שאין-כן "לנביאי אומות העולם נגלה אליהן בלשון עראי
 21 וטומאה", היפך לשון חיבה.
- 22 אך צריך להבין: למה הוצרך רש"י לפרש נאן "אבל לנביאי אומות העולם נגלה אליהן בלשון עראי
 23 וטומאה, שנאמר ויקר אלקים אל בלעם" - הרי זה ענין ששייך לפירוש הפסוק "ויקר אלקים אל בלעם"
 24 שבפרשת בלק, ולא לפרשת ויקרא?
- 25 ועל כן צריך לבאר, שכוונת רש"י להדגיש שענין הקריאה לשון חיבה - שייך (לא רק למשה, אלא)
 26 גם לשאר נביאי בני ישראל:
- 27 ה'בן חמש למקרא' יודע שלבני ישראל היו כמה וכמה נביאים - כפי שכבר למד בנוגע לאברהם
 28 אינו "כי נביא הוא"¹²⁸ [וכן שרה, ועד שאברהם היה "טפל לשרה בנביאות"¹²⁹], וכן אהרן היה נביא,

(119) בסיום השיחה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שענין זה -
 ש"פ הנקודה העיקרית מתורצות כל השאלות - נוגע גם למה
 ששאלו על משנ"ת בהתוועדות שלפנ"ז (שיחת ש"פ במדבר
 בסופה (תורת מנחם חנ"ב בסופו). וש"נ) בפירוש רש"י על
 הפסוק (במדבר ג, א) "ואלה תולדות אהרן ומשה", "ואינו מזכיר
 אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה כו"
 (המשך הביאור - נכלל בשיחה הנ"ל); וכן בנוגע לענין "שהיו
 עונין על הן הן ועל לאו לאו", אף "שאמר הקב"ה עשרת הדברות
 כדיבור אחד" (פירש"י יתרו כ, א) - שהרי בני "לא שמעו מפי
 הגבורה אלא אנכי ולא יהי לך", ושאר הדברות "הי' משה מדבר
 ומשמיע לישראל" * (שם יט, ט), ועפ"ז י"ל שענו להקב"ה פעם
 אחת הן ופעם אחת לאו, ואח"כ ענו למשה הן ולא על שאר ה'
 הדברות.

(120) בהבא לקמן נכללו כמה פרטים משיחת ש"פ בהעלותך.
 (121) בלק כג, ד.
 (122) ראה גם שיחת ש"פ ויקרא תשכ"ה ס"בד (תורת מנחם
 חמ"ב ע' 6-325).
 (123) בראשית ג, ט.
 (124) וירא כב, יא.
 (125) ולא נזכר לשון חיבה בהתחלת הפרשה - כי "האלקים
 נסה את אברהם" (שם, א), וכל זמן שעדיין לא עמד בניסיון, אין
 מקום להדגיש את ענין החיבה.
 (126) פירש"י עה"פ.
 (127) וירא שם, ב.
 (128) וירא כ, ז.
 (129) פירש"י שם כא, יב.

1 כפי שפירש רש"י על הפסוק¹³⁰ "הלוא אהרן אחיך הלוי גוי", "שנביא היה", וכמו־כן שמע שהיו עוד
2 כמה נביאים: ישעיהו ירמיהו וכו'.

3 ולכן: כאשר ה'בן חמש למקרא' לומד הפסוק "ויקרא אל משה", ורש"י מפרש שקריאה זו היא לשון
4 חיבה - מוסיף רש"י שאצל נביאי אומות העולם לא היתה קריאה לשון חיבה, ומזה מבין ה'בן חמש
5 למקרא', שאצל נביאי בני ישראל (לא רק אצל משה) היתה קריאה לשון חיבה, שהרי אם נאמר שאצל
6 בני ישראל גופא היה ענין זה רק אצל משה, ולא אצל שאר נביאי בני ישראל, היה רש"י צריך לשלול
7 (לא רק נביאי אומות העולם, אלא גם) שאר נביאי בני ישראל, וכמו אהרן, שגם אצלו לא היתה קריאה
8 לשון חיבה, ועל כן צריך לומר, שגם אצל שאר נביאי בני ישראל היתה קריאה לשון חיבה, ולכן שוללים
9 רק את נביאי אומות העולם.

10 [בנוגע לדיבור - נאמר¹⁰⁹ "וידבר ה' אליו", ומפרש רש"י: "למעט את אהרן"]ועל-דרך-זה
11 בפרשתנו⁷¹: "וידבר אליו", "למעט את אהרן מן הדברות", וממשיך י"ג דברות נאמרו למשה ולאהרן,
12 וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטיין, ללמדך שלא לאהרן נאמרו, אלא למשה שיאמר לאהרן"; אבל הקריאה לשון
13 חיבה כשלעצמה - שייכת (לא רק למשה, אלא) גם (לאהרן, וכדדיוק: "למעט את אהרן מן הדברות",
14 אבל לא מן הקריאה, ו) לכל נביאי בני ישראל].

15 יז. וכיון שבפרשת ויקרא מדובר אודות הקריאה לשון חיבה ששייכת (לא רק למשה, אלא גם) לכל
16 נביאי בני ישראל - מפרש רש"י מה שכתוב "ויקרא גוי' וידבר גוי' מאוהל מועד" כפי שהוא ביחס לאלה
17 מבני ישראל ששמעו את קול הקריאה¹³¹:

18 מקומם של בני ישראל (כולל גם הנביאים) היה מחוץ לאוהל מועד (בחצר אוהל מועד, או אפילו
19 מחוץ לקלעי החצר), שמשם לא רואים חילוק בין קודש-הקדשים שמבית לפרוכת למשכן שמחוץ לפרוכת
20 (כיון שהיריעות מכסות את המשכן כולו כאחד). ולכן, ביחס אליהם, יש לפרש מה שכתוב "וידבר גוי'
21 מאוהל מועד" דקאי על מקום מסויים באוהל מועד עצמו - מבית לפרוכת ("מעל הכפורת.. מבין שני
22 הכרובים") דוקא, אלא שאף-על-פי-כן נאמר "מאוהל מועד" (ולא "מעל הכפורת"), כיון שביחס אליהם
23 הרי הדיבור הוא "מאוהל מועד" בכללותו (מבלי לחלק בין מבית לפרוכת למחוץ לפרוכת).

24 מה-שאינ-כן בפרשת תרומה, שבה מדובר אודות משה ("ונועדתי לך שם ודברתי אתך"), שהיה נכנס
25 בפנים, ורואה שיכול וצריך להכנס רק עד הפרוכת, ואסור לו להכנס מבית לפרוכת - הנה ביחס למשה
26 עצמו אי-אפשר לפרש ש"וידבר ה' אליו מאוהל מועד" קאי על מקום מסויים באוהל מועד עצמו (מבית
27 לפרוכת דוקא), אלא שנקרא בשם "אוהל מועד" בכללותו (כמו שכתב האבן-עזרא ש"אוהל מועד שם
28 כולל את המשכן וכל אשר בו"), כיון שזה שייך רק ביחס למי שנמצא מחוץ לאוהל מועד ואינו רואה
29 החילוקים שבו, אבל ביחס למי שנמצא בפנים - "אוהל מועד", "זה המשכן מחוץ לפרוכת".

30 וכיון ש"במקום אחר הוא אומר וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרוכת", ולא
31 כמו שכתוב כאן (בפרשת תרומה) "ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים" - נמצאו שני כתובים
32 מכחישים זה את זה.

33 ולכן "בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם: ובבוא משה אל אוהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו
34 מעל הכפורת וגו', משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים,
35 ומשם יוצא ונשמע למשה באוהל מועד", ומזה מובן, שהפירוש ד"וידבר גוי' מאוהל מועד" הוא (לא
36 שהדיבור היה מאוהל מועד, שהרי הדיבור היה "מעל הכפורת מבין שני הכרובים", אלא), שהקול היה
37 נשמע בכל אוהל מועד.

38 ועל-דרך-זה בפרשתנו, שמדובר אודות משה ("ובבוא משה גוי'"), מפרש רש"י מה שכתוב "וידבר

המפורש בהעלותך יב, ד.

130) שמות ד, יד.

131) בנוגע לענין זה - ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א: וע"ד

1 ה' אליו מאוהל מועד" כפי שהוא ביחס למשה - שכיון שנמצא בפנים ורואה את החילוק בין מבית לפרוכת
2 למחוץ לפרוכת, הרי "אוהל מועד", "הוא חוץ לפרוכת". וכדי שלא יכחיש ה"כתוב.. ודברתי אתך מעל
3 הכפורת" - "בא זה (הכתוב בפרשתנו) והכריע ביניהם: משה בא אל אוהל מועד, ושם שומע את הקול
4 הבא מעל הכפורת, מבין שני הכרובים, הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים, ומשם יצא לאוהל
5 מועד".

6 יח. אבל בפרשתנו לא כותב רש"י "ובמקום אחר הוא אומר כו'" כפרשת תרומה, אלא מקדים הכלל
7 "שני כתובים המכחישים.. בא שלישי והכריע ביניהם", ואחר-כך מפרט "כתוב אחד אומר כו' וכתוב
8 אחד אומר כו'", כי הקושי בפרשתנו הוא - לא הסתירה בין הכתובים, שכבר תירץ אותה רש"י בפרשת
9 תרומה, אלא - שפסוק זה מיותר לכאורה, שהרי אודות דיבורו של ה' למשה מדובר כבר בפרשת תרומה
10 ובפרשת ויקרא, ומהו הצורך בפסוק נוסף?

11 ועל זה מתרץ רש"י - "שני כתובים המכחישים.. בא שלישי והכריע ביניהם":

12 התורה היתה יכולה אמנם לכתוב את הענין באופן שמלכתחילה לא תהיה סתירה בין שני כתובים,
13 ולא יהיה צורך להכריע ביניהם, אבל הסדר הוא - אומר רש"י ל'בן חמש למקרא' - שלפעמים כותבת
14 התורה "שני כתובים המכחישים זה את זה", ואז כותבת כתוב שלישי שיכריע ביניהם.

15 ולכן הכתוב בפרשתנו אינו מיותר - כי "כתוב אחד אומר.. מאוהל מועד, וכתוב אחד אומר.. מעל
16 הכפורת, בא זה (הכתוב השלישי שבפרשתנו) והכריע ביניהם: משה בא אל אוהל מועד, ושם שומע את
17 הקול הבא מעל הכפורת מבין שני הכרובים.. ומשם יצא לאוהל מועד"¹³².

* * *

18 יט. ועל-פי נקודת הביאור הנ"ל (החילוק בין הדיבור למשה עצמו לענין הקריאה ששייך לכל בני
19 ישראל) - יתבאר גם החילוק בפירוש "את הקול", שבפרשתנו מפרש רש"י "הוא הקול שנדבר עמו
20 בסיני", ובפרשת ויקרא מפרש "הוא הקול המפורש בתהלים קול ה' בכח וכו'":

21 בפרשתנו, שמדובר אודות משה, מפרש רש"י "וישמע את הקול" - "הוא הקול שנדבר עמו בסיני".
22 אבל בפרשת ויקרא שעיקר החידוש שבה הוא ענין הקריאה לשון חיבה, ששייך לכל בני ישראל -
23 הרי גם ההתייחסות ל"את הקול" צריכה להיות באופן ששייך לכל בני ישראל, ולכן אי-אפשר לומר
24 ש"הוא הקול.. בסיני", כי "הקול.. בסיני" אינו שייך לקריאה לשון חיבה בכדי שיוכלו לשמוע את הדיבור
25 ולא יתבלבלו כו', שהרי אדרבה: הקול בסיני פעל ש"היו נרתעין לאחוריהם כו"¹³³, ועד ש"פרחה
26 נשמתן"⁴, ולכן אמרו למשה "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות"¹³⁴;

27 ולכן מפרש רש"י "הוא הקול המפורש בתהלים", שהוא למטה מ"הקול שנדבר עמו בסיני", ושמע
28 אותו גם דוד.

29 כ. ורש"י מוסיף ומפרט "קול ה' בכח, קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים":

30 לכל-לראש בא רש"י להבהיר שלא היה "קול נמוך", ולכן מביא מה שכתוב "קול ה' בכח", וכיון
31 שקול זה הוא באופן של כח וגבורה, הרי מובן שאינו "קול נמוך".

32 אמנם, כיון שקול זה הוא באופן של כח וגבורה, איך יתאים זה עם ענין הקריאה - לשון חיבה?
33 ולכן מוסיף רש"י שעל קול זה נאמר גם "קול ה' בהדר", שהוא ענין היופי, ולכן הרי זה בהתאם
34 לענין הקריאה - לשון חיבה.

35 ועדיין יש צורך להביא ראיה שאין זה "הקול שנדבר עמו בסיני", שבני ישראל לא היו יכולים לשמוע.

(133) פירש"י יתרו כ, טו.
(134) יתרו שם, טז.

(132) ראה לעיל הערה 119. וראה גם קונטרס משיחות ש"פ
נשא תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 333 ואילך).

1 ולכן מוסיף רש"י שעל קול זה נאמר "קול ה' שובר ארזים", וכיון שלא מצינו זאת במתן-תורה, על-כרחך
2 צריך לומר, שאין זה הקול דמתן-תורה, אלא קול אחר ששמעו דוד.

3 [ולהעיר: לכאורה יש להקשות על האמור שאין זה הקול דמתן-תורה - מפירוש רש"י בתהלים: "קול
4 ה' בכח - בשעת מתן-תורה כו".]

5 ובאמת יש להקשות יתירה מזה¹³⁵ - שהרי בפירוש רש"י בתהלים, נאמר ש"בשעת מתן-תורה צמצם
6 את קולו לפי כוחן של ישראל", והיינו, שמדובר כאן אודות צמצום הקול, ולא אודות מעלת התגברות
7 הקול, להיפך מ"קול נמוך".

8 והביאור בזה:

9 בפירושו לתהלים, לא יכול רש"י לפרש שכוונת דוד להדגיש את מעלת התגברות הקול - שהרי ענין
10 זה נתפרש בתורה: "קול גדול"¹³⁶, ומה מחדש דוד?! ולכן מפרש רש"י, שהחידוש הוא ש"צמצם את
11 קולו לפי כוחן של ישראל"; אבל בפירושו בחומש מפרש רש"י "קול ה' בכח" - כפשוטו - שהיה באופן
12 של התגברות כו', כדי לבאר שלא היה "קול נמוך", כפירוש ה'תורת כהנים'.

13 אמנם, גם לאחר שרש"י מביא "קול ה' שובר ארזים", צריך עדיין להביא ש"קול ה' בכח" - כי מזה
14 ש"קול ה' שובר ארזים", אין הוכחה שאינו "קול נמוך", שהרי גם קול נמוך שיוצא מפי הקב"ה יש
15 בכוחו לעשות "מופת" של שבירת ארזים, ולכן צריך רש"י להביא גם את הפסוק שמדגיש את ענין הכח
16 והגבורה - "קול ה' בכח", שמזה מוכח שלא היה "קול נמוך".

17 כא. ועתה נבוא לבאר את סדר הדברים בפירוש רש"י¹²⁰:

18 רש"י מבאר את התיבות "מעל הכפורת.. מבין שני הכרובים" לפני שמבאר את התיבות "וישמע את
19 הקול" שנאמרו לפני-זה - כיון שביאור התיבות "מעל הכפורת.. מבין שני הכרובים" הוא חלק מביאור
20 כללות הפסוק, שאינו מיותר, כיון שבא להכריע בין שני כתובים המכתישים זה את זה (כנ"ל סעיף יח).

21 ובהמשך להחילוק בין הכתוב בפרשתנו לכתובים הנ"ל שמכריע ביניהם - מוסיף רש"י לבאר מה
22 שכתוב דוקא כאן (ולא בפרשת ויקרא) "מִדְבָר"⁷¹, "כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן, מדבר בינו
23 לבין עצמו, ומשה שומע מאליו" (מה-שאינ-כן הדיבור אליו, שזהו כמו שזקוק אליו, הוא היפך הכבוד):

24 לכאורה אינו מובן: מדוע נאמר ענין זה בפרשתנו, ולא בפרשת ויקרא, ששם הוא המקום העיקרי
25 שבו נתבאר סדר הדיבור למשה - "ויקרא גו' וידבר גו'", "לכל דברות כו' קדמה קריאה כו'", "לדיבור
26 היתה קריאה ולא להפסקות", ואם-כן היה הכתוב צריך לומר שם שהדיבור היה באופן ש"מדבר בינו
27 לבין עצמו"?

28 והביאור בזה - בפשטות:

29 בפרשת ויקרא, נאמר ענין הדיבור ביחד עם ענין הקריאה - "ויקרא גו' וידבר". וכיון שענין הקריאה
30 אינו יכול להיות "בינו לבין עצמו" [שהרי הקריאה היא אל השומע, שלא יתבלבל כו', ועל-אחת-כמה-
31 וכמה בנוגע לקריאה לשון חיבה, ששייכת רק כאשר קוראים למי שמחבבים אותו], לכן לא נאמר כאן
32 הענין ד"מדבר בינו לבין עצמו" - כדי שלא תהיה קסלקא-דעתא שגם הקריאה היתה באופן ד'בינו לבין
33 עצמו, או בגלל שגם הדיבור שלאחרי הקריאה היה למשה, ולא באופן דמדבר בינו לבין עצמו (ורק
34 הדיבור שלאחרי ההפסקות, שלא קדמה לו קריאה, היה באופן ד'מדבר בינו לבין עצמו).

35 אמנם, על-פי האמור ש"מִדְבָר" פירושו "כמו מתדבר.. מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו"
36 - אינו מובן: מהו הפירוש "מִדְבָר אליו"?

(עקב יא, יז) "ואבדתם מהרה", שצריך לאבד את המהירות
("מהרה")...
(136) ואתחנן ה', יט.

(135) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שמרוב המהירות של
השואלים, לא שמו לב לכך. והזכיר תורת רבינו הזקן (סה"ש קין
ה'ש"ת ע' 59. וראה גם סה"ש תרצ"ז ריש ע' 222) על הפסוק

- 1 ולכן ממשיך רש"י: "וידבר אליו", "למעט את אהרן מן הדברות".
- 2 וקרוב לומר, שנפלה טעות הדפוס בתיבות שמעתיק רש"י מהכתוב, וצריך להיות: "אליו וידבר אליו"
- 3 - שהרי "מַדְבֵּר אליו", דורש ביאור יותר מאשר "וידבר אליו", דכיון ש"מַדְבֵּר" פירושו "כמו מדבר..
- 4 מדבר בינו לבין עצמו", הרי אין זה "אליו".
- 5 ויתכן שהמדפיס ראה שכתוב "אליו אליו" ב' פעמים, השמיט אחד מהם (או שבמקום לכתבה באותיות
- 6 גדולות כ'דיבור-המתחיל', כתבה באותיות קטנות בסיום ה'דיבור-המתחיל' שלפני-זה: "ומשה שומע
- 7 מאליו").
- 8 ובכל אופן, כוונת רש"י במה שכתב "למעט אהרן מן הדברות" היא גם ל"מַדְבֵּר אליו".
- 9 ויש להוסיף גם את ה"יינה של תורה" שבפירושו רש"י, וכן ההוראה בעבודת ה', וכפי שיתבאר
- 10 לקמן¹³⁷.

* * *

- 11 כב. כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר עוד פעם שבי"ב סיון, סיום ימי התשלומין של חג השבועות, יש
- 12 יתר כח להשלים את כל עניני חג השבועות, זמן מתן-תורה.
- 13 והזכיר, שכאשר בני ישראל אמרו למשה במתן-תורה "דבר אתה עמנו ונשמעה"¹³⁴, מינו את משה
- 14 לשליח, ומובן שהיה זה באופן היותר נעלה שבשליחות [כידוע¹³⁸ שיש בזה ג' אופנים: (א) מעשה השליח
- 15 מתייחס למשלח, (ב) כח המעשה של השליח נעשה של המשלח, (ג) כל מציאות השליח נעשית המציאות
- 16 של המשלח], דכיון שבני ישראל היו אז בתכלית המעלה (כאמור לעיל (סעיף יב) שפסק מהם יצר-הרע),
- 17 ומשה רבינו הוא איש המעלה, הרי בוודאי שגם ענין השליחות היה בתכלית השלימות.
- 18 ובהמשך לזה דובר בנוגע לענין החינוך, ש"כל המלמד את בן חברו.. כאילו ילדו"¹³⁹, והרי הלימוד
- 19 שהאב מלמד את בנו הקטן הוא "תורה צוה לנו משה גו"¹⁴⁰, "לנו" דייקא, לאב ולבן הקטן בשוה¹⁴¹,
- 20 היינו, שהתורה ומשה שייכים לכל בני ישראל בשוה¹⁴².

א. וראה לעיל הערה 119.

(140) ברכה לג, ד.

(141) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש שבהערה 91.

(142) חסר ההמשך עד לסיום ההתוועדות (המו"ל).

(137) לא הגיע לידינו לע"ע (המו"ל).

(138) ראה לקח טוב (למהר"י ענגיל) כלל א. וראה גם תורת

מנחם חמ"ח ס"ע 139 ואילך. וש"נ.

(139) סנהדרין יט, ב. וש"נ. הובא בפירוש"י עה"ת במדבר ג,

נוסח המברק לקראת חג השבועות תשכ"ב

קבלת התורה בשמחה ובפנימיות וחג שמח

לקוטי שיחות פרשת נשא כרך ח

מתורגם ללשון הקודש

26 לבית המקדש, שבו נמצאים הכהנים, ומשום כך נכון
27 להסיק שבמילה "יקריבו" שבפסוקנו הכוונה היא
28 לביכורים, היתה קיימת האפשרות לומר, שמפסוק זה
29 עצמו כבר מובן שיש להביא זאת לכהן. לפיכך צריך
30 רש"י לשלול זאת ולומר, שלמרות פסוק זה "איני יודע
31 מה יעשה בהם"

32 – אך אין לומר כך, כי הדבר מובן בפשטות, אף
33 ללא פירוש רש"י, ולא ייתכן להתבטא על כך במלים
34 "ואיני יודע..." – כי: מהו החידוש בכך? בפסוק
35 "תביא בית ה' אלקיך" אין שום הסבר⁸ "מה יעשה
36 בהם", ובודאי אין משתמע מכך, שבהבאת הביכורים
37 לבית המקדש הכוונה היא לנתינתם לכהן⁹. ואדרבה: כל
38 עוד אין הוראה אחרת, צריכים הם, לכאורה, להישאר
39 ברשות הבעלים.

40 (ב) אם רש"י מתכוון בכל זאת לבאר את החידוש
41 שבפסוק, לפי פירושו "אלו הביכורים", די היה באומרו
42 "ואיני יודע... תלמוד לומר לכהן לו יהיה". מדוע הוא
43 צריך לפרש לאחר מכן "בא הכתוב ולימד על הביכורים
44 שיהיו ניתנים לכהן"?

45 (ג) אף אם בכל זאת נזקק רש"י, מסיבה כלשהי,
46 לפירוש שבסיום דבריו "בא הכתוב ולימד על
47 הביכורים שיהיו ניתנים לכהן", בכל זאת עדיין קשה
48 להבין: מדוע צריך רש"י להוסיף את המלים "על
49 הביכורים" לאחר שכבר ציין לפני כן במפורש "אלו
50 הביכורים", ודי היה באומרו "בא הכתוב ולימד שיהיו
51 ניתנים לכהן"?

52 (ד) שוני נוסף בפירוש רש"י לפי המסקנה "אלו

א.

"וכל תרומה... אשר יקריבו לכהן..."

1 מן הפסוק "וכל תרומה... אשר יקריבו לכהן לו
2 יהיה"¹ מצטט רש"י את המלים "וכל תרומה...",
3 ומפרש על כך²: "אמר רבי ישמעאל, וכי תרומה
4 מקריבין לכהנים, והלא הוא המחזור אחריה לבית
5 הגרנות³, ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן, אלו
6 הביכורים, שנאמר בהם תביא בית ה' אלקיך⁴, ואיני
7 יודע מה יעשה בהם, תלמוד לומר לכהן לו יהיה, בא
8 הכתוב ולימד על הביכורים שיהיו ניתנים לכהן".

9 וצריך להבין:

10 (א) לפי הסברא שבפסוק זה מדובר על תרומה,
11 קשה לרש"י רק הביטוי "אשר יקריבו לכהן": כיון
12 שהכהן הוא המחזור אחר התרומה לבית הגרנות, אין
13 מתאים כאן הביטוי "יקריבו לכהן", שמשמעותו היא,
14 להיפך, שהבעלים צריכים להביא זאת לכהן. אך עצם
15 החידוש בפסוק – שהתרומה צריכה להינתן לכהן –
16 אינה קשה לרש"י: התורה היתה צריכה להבהיר זאת,
17 כיון שבפרשות הקודמות⁵ רק מוזכר שצריך להפריש
18 תרומה⁶, בלי להזכיר שיש לתת זאת לכהן⁷.

19 ולפי זה יש להבין: מהו הקושי שהתעורר לפי
20 המסקנה "אלו הביכורים", שרש"י מתכוון ליישבו על
21 ידי ההבהרה "ואיני יודע מה יעשה בהם" – תלמוד לומר
22 לכהן...?"

23 אין לומר, שלאחר שרש"י מצטט את הפסוק
24 המופיע בענין הביכורים "תביא בית ה' אלקיך", כדי
25 להוכיח מהמילה "תביא" שיש להביא את הביכורים

(8) ואדרבה: בנוגע לתרומה, מצינו בפ' אמור (כב, י"ג) שנאכלת רק לכהנים [ניתירה מזו: ממה שנאמר (שם, יד) "ואיש כי יאכל קדש (היינו תרומה – פרש"י שם) בשגגה גו' ונתן לכהן גו'"] – מוכח לכאורה שהכהנים הם הבעלים של תרומתן – ומ"מ לא הוזקק רש"י לפרש שאין משם הוכחה* שהיא ניתנת לכהנים; וא"כ מובן לכאורה במנכ"כ, שאין להוכיח שביכורים ניתנים לכהנים מהכתוב "תביא בית ה' א" – שלא נזכר בו כלל ענין כהן.
(9) שהרי אפשר שהבאתם לביהמ"ק הוא בשביל ענין אחר [שהרי אפילו בפ' תבא, שמקשר הבאת הביכורים "אל המקום אשר יבחר ה' א" עם "ובאת אל הכהן גו' ולקח הכהן הטנא מידך גו'"], מפרש רש"י ש"ולקח הכהן הטנא מידך" הוא (רק) "להניף אותו", אבל לא שניתנת לכהן.

(1) פרשתנו ה, ט.
(2) מספרי כאן (בשינוי לשון וסגנון, ובהוספת "והלא הוא המחזור כו". וראה רמב"ן כאן, שמפרש כוונת הספרי באו"א).
(3) דיוק לשון רש"י "לבית הגרנות" (בלמ"ד), ולא "בבית הגרנות" (כברמב"ן כאן) – יש לומר: כהנים המסייעים בבית הגרנות חיללו כו' (בכוורת כו, ב. רמב"ם הל' תרומות פ"ב ה"ח – וזה מובן גם בפשטות), ולכן מדייק רש"י "מחזור אחרי" לבית הגרנות" – ולא (מסייע) בבית הגרנות עצמו. וגם בזה נראה עד כמה יש לדייק בפרש"י.
(4) משפטים כג, יט. תשא לד, כו.
(5) משא"כ בפרשיות שלאח"ו (קרח יח, יב. שופטים יח, ד).
(6) ראה משפטים כב, כח ובפרש"י שם.
(7) ראה גם רמב"ן כאן פסוק ו': או שבא להשלים כו'.

32 התלמיד, שמילה הפותחת בלמ"ד, שאי אפשר לפרשה
 33 לפי השימוש הרגיל בהמשך למלים הקודמות – הרי
 34 זאת למ"ד יתירה. מזה מובן בפשטות גם בפסוקנו,
 35 שלמרות שנאמר "לכל קדשי בני ישראל", כיון שאי
 36 אפשר לפרש זאת כהמשך ל"וכל תרומה"¹², הכרחי
 37 לומר שזוהי למ"ד יתירה. ולכן יוצא, שב"ל) כל קדשי
 38 בני ישראל" הכוונה היא לכל שאר "קדשי בני ישראל",
 39 שאינם נכללים ב"וכל תרומה", כלומר, מתנות כהונה
 40 האחרות¹³.

41 ולפי זה לא מובן: כיצד מסיק רש"י מ"אשר יקריבו
 42 לכהן" את המסקנה שבמלים "וכל תרומה" אין הכוונה
 43 לתרומה בפשטות, מפני השאלה "וכי תרומה מקריבין
 44 לכהן", והרי אפשר להסביר, שב"וכל תרומה" הכוונה
 45 היא אכן לתרומה כפשוטה, והמלים "אשר יקריבו
 46 לכהן" אינן קשורות ל"וכל תרומה", אלא למלים
 47 "ל) כל קדשי בני ישראל", המופיעות בסמוך להן, ורוב
 48 מתנות הכהונה אין הכהן "מחזור" אחריהן, אלא הן
 49 מובאות אל הכהן?

50 שאלה זו אף מתגברת: כיון שהתורה מבדילה את
 51 הפרט של "וכל תרומה", ואינה כוללת זאת ב"לכל
 52 קדשי בני ישראל" מוכח, לכאורה, שאין מקריבים
 53 לכהן את "כל תרומה"¹⁴, ולכן צריכה התורה להפריד
 54 זאת מ"קדשי בני ישראל" אשר יקריבו לכהן. ולפי זה
 55 יוצא ההיפך: "וכי תרומה מקריבין לכהן" היא סברא
 56 המסייעת לומר שב"וכל תרומה" הכוונה היא דוקא
 57 לתרומה, ולא לביכורים!

ג.

58 **יש קשר בין תרומה לבין גזל הגר**
 59 **ההסבר לכל האמור לעיל הוא:**
 60

61 מלשון הפסוק "וכל תרומה...", בוא"ו החיבור,
 62 מוכח, שדין זה מופיע בהמשך לדין המוזכר לפני כן,

1 הביכורים", לבין פירושו לפי הסברא האפשרית,
 2 שבפסוק זה מדובר על תרומה: בסיום הקושי "וכי
 3 תרומה..." הוא אומר "ומה תלמוד לומר אשר יקריבו
 4 לכהן" – כלומר, המילה "לכהן" אינה קשורה למלים
 5 הבאות "לו יהיה", אלא למלים "אשר יקריבו". ואילו
 6 לפי המסקנה, הניסוח הוא "תלמוד לומר לכהן לו
 7 יהיה" – המילה "לכהן" מופיעה בסמיכות ובקשר
 8 ל"לו יהיה"?

9 (ה) שאלת רש"י "וכי תרומה מקריבין..." קשורה,
 10 לכאורה, רק למילה "תרומה", ולמלים "אשר יקריבו
 11 לכהן", שאליהן רומז רש"י ב"וגו". מדוע אפוא מצטט
 12 רש"י גם את המילה "וכל (תרומה וגו')", שאינה
 13 קשורה, לכאורה, לתוכן פירושו? ובמיוחד כאשר
 14 מספר פסוקים לפני כן¹⁰, לגבי "וכל טמא לנפש", אין
 15 רש"י מצטט את המילה "וכל".

16 (ו) מדוע מציין רש"י את שמו של בעל הפירוש
 17 "אמר רבי ישמעאל" ואינו מסתפק בפתיחה "וכי
 18 תרומה..." כלומר, מה מוסיפה להבנת הפסוק הידיעה
 19 שרבי ישמעאל אמר זאת?

ב.

"וכל תרומה" - ביכורים?

20
 21
 22 בנוסף לדייקים אלו, אין מובן הפירוש בכללותו,
 23 ההוכחה לכך שב"וכל תרומה" אין הכוונה כאן
 24 לתרומה כפשוטה, אלא לביכורים:

25 לאחר המלים "וכל תרומה" לפני "אשר יקריבו
 26 לכהן", נאמר "לכל קדשי בני ישראל", ורש"י אינו
 27 מציין משמעות מלים אלו. מזה ניכר, שרש"י רואה
 28 זאת כדבר כה פשוט, שאפילו "בן חמש (למקרא)"
 29 מבין זאת בעצמו:

30 בפרשה קודמת¹¹ כבר קבע רש"י את הכלל "כך
 31 דרך המקראות לכתוב למ"ד יתירה". לכן כבר יודע

(10) ה, ב.

(11) בשלח יד, כח.

(12) בספרי כאן: "בא הכתוב ולימד על התרומה שתהא נוהגת בכל".

אבל נוסף לזה שא"ל לומר כן לפי פרש"י – שהרי מסיק "אלו הביכורים" ואינם "אלא משבעת המינין" (רש"י משפטים כג, יט. תשא שם. וכן מפרש רש"י גם בפ' תבא כו, ב).

(א) פשטות הלשון "לכל קדש בני" מורה על כל סוגי קדשים (ולא סוג אחד בקדשים מכל המינין); (ב) מפשטות הכתובים (קרח יח, יב. שופטים יח, ד) מוכח, שתרומה נוהגת רק בדין תירוש ויצהר. (וראה גם רמב"ן ראה יד, כב: "המצות בתרומות ומעשרות בכל מקום הן דגן תירוש ויצהר. ואין מין אחר בכל הזרעים ובכל פירות האילן חייבין מה"ת כלל לא בתרומות ולא במעשרות. ויש ברייתות שנויות בתו"כ ובספרי לאסמכתות והן מוטעות". וראה ראב"ה הל' תרומות פ"ב. תודיה ושני

מינין – בכורות נד, א).

(13) וכמו "לכל קדשי בני" (קרח יח, ח) שפרש"י (שם יט) שקאי על כ"ד מתנות כהונה. וגם שם, מצד רוב הפשיטות לא הווקק רש"י לפרש זה במקומו (בפסוק ח').

(14) וי"ל ש"כל תרומה" כולל גם תרומת מעשר וחלה שנקראים תרומה, ועד שהכתוב השווה אותם לתרומה גדולה (שלח טו, יט-כא. קרח יח, כו-כח), ולא כלל הכתוב "כל תרומה" ב"כל קדשי בני" אשר יקריבו לכהן" – כי גם בהם הכהן מחזור אחריהם.

ואף שגם ביכורים נקראת תרומה (ראה יב, ו. שם, יא) – הרי נוסף למה שאינה נקראת תרומה סתם כ"א בשם ליווי – "תרומת ידכם"; "תרומת ידך" (ולהעיר מנגעים פי"ד מ"ו. סוכה יג, א), רק בחלה ותרו"מ נאמר "כתרומת גורן"; "כדגן מן הגורן גו" כן תרימו גו".

26 כהונה, הוא: כל שאר מתנות כהונה¹⁷ הן חלקים
 27 מסויימים מנכסי ישראל, אשר התורה נתנה אותם
 28 לכהנים. כלומר, חלקים מסויימים אלו שייכים
 29 מלכתחילה לכהן. לעומת זאת, לגבי גזל הגר לא ייתכן
 30 לומר שדבר גזול זה שייך מלכתחילה לכהן: לפני
 31 שנגזל הדבר, הוא היה בודאי שייך לגר. אף לאחר
 32 שהוא נגזל מן הגר, חייב הגולן להשיב את הגזילה
 33 לנגזל, ולא לכהן. ואפילו לאחר שהנגזל נפטר, בלי
 34 להשאיר יורשים, עדיין אין הגולן שייך לכהן, שהרי כל
 35 עוד אין הגולן מודה בגזילה, אף כאשר עדים מעידים
 36 על הגזילה, אין חלה עליו החובה לתת את הגזילה
 37 לכהן. רק כאשר הגולן בעצמו מודה בגזילה, ודוקא
 38 לאחר שהנגזל נפטר¹⁸, ורוצה הגולן לשובכתשובכה להשיב
 39 את הגזילה, הוא צריך לתיתה לכהן. ואפילו אז, אין
 40 הכוונה שהכהן הוא במקום הנגזל, כלומר, שחובת
 41 ההשבה לנגזל מועברת כלפי הכהן¹⁹, אלא שהגולן
 42 חייב להשיב זאת לקדוש ברוך הוא, "בעל הבית"
 43 האמיתי²⁰, ולאחר ש"קנאו ה'", אז "נתנו (ה')
 44 לכהן"²¹.

45 וכיון שבגזל הגר החידוש הוא בכך, שהדבר ניתן
 46 לכהן למרות שהוא אינו שייך לו בעצם, לכן ממשיכה
 47 התורה מיד לאחר מכן ומביאה את הדין "וכל
 48 תרומה..." הדומה לגזל הגר, והיא מבדילה בין "וכל
 49 תרומה" לבין "כל קדשי בני ישראל", שאין להם נקודה
 50 משותפת זו²²: גם לגבי התרומה חובת הנתינה לכהן
 51 קיימת רק לאחר²³ שהבעלים מפרישים אותה כ"תרומה

1 לגבי גזל הגר: כשם שאת גזל הגר יש לתת לכהן¹⁵,
 2 כך גם "כל תרומה" ו"כל קדשי בני ישראל", יש לתת
 3 לכהן.

4 אך צריך להבין בזה:

5 (א) יש מתנות רבות, שעליהן נאמר בפרשות
 6 הקודמות שיש לתיתן לכהן. ומדוע מקשרת התורה את
 7 הענין של "וכל תרומה... לכהן..." דוקא לגזל הגר¹⁶?
 8 (ב) מדוע מפרידה התורה את "כל תרומה" מ"כל
 9 קדשי בני ישראל", ואומרת "אשר יקריבו לכהן", דבר
 10 שמתאים רק למתנות כהונה אחרות, ולא לתרומה.
 11 לכאורה, צריך היה לומר "אשר יתנו לכהן" וכדומה.
 12 שהרי, מטרת פסוקנו אינה לבאר את פרטי הדינים של
 13 מתנות כהונה, שהרי הפסוק מופיע בהמשך לענין הקודם
 14 של גזל הגר, ולגבי גזל הגר חשוב רק הפרט שצריך
 15 לתיתו לכהן, ולא חשוב לציין אם עושים זאת על ידי
 16 שהוא מחזר לבית הגרנות או שמביאים זאת אליו?

17 מכך הכרחי לומר, שהקשר של "וכל תרומה..."
 18 לגזל הגר אינו רק מפני שהם ניתנים לכהן, אלא מפני
 19 שיש ביניהם משהו משותף המבדילם משאר מתנות
 20 כהונה. ומפני קשר מיוחד זה של "כל תרומה" לגזל
 21 הגר, הוצאה התרומה מהכלל של שאר "קדשי בני
 22 ישראל", והיא מופיעה בפסוק בנפרד.

23 ד.

24 גזל הגר ותרומה - נתינה לה'

25 ה'חידוש' שבו נבדל "גזל הגר" משאר מתנות

15 ובפרט, שאחד הדברים שבשכילם נשנית "פרישת גזול ונשבע על שקר" הוא – שגזל הגר ניתן לכהנים (רש"י לעיל ה, ו).

16 בדוחק י"ל, דשאני גזל הגר משאר מ"כ, שכולם הם פרט בענין אחר, וכמו "לכהן תהי' אחוזתו" (בחוקותי כז, כא) שהוא פרט בהדינים דשדה אחוזה; וכן המ"כ שבקדשים (ראה פ' ויקרא. ועוד) שהם פרט בדיני קרבנות. – משא"כ הדין דגזל הגר שניתן לכהנים, מכיון שלא נאמר בענין גזול ונשבע על שקר שבפ' ויקרא, כ"א נשנית כאן בגלל חידוש זה (ראה הערה הקודמת), הרי הנתינה לכהנים הוא הענין העיקרי שבפרשתנו.

אבל דוחק. שהרי פרישה זו נשנית בשביל שני דברים שנתחדשו בה. 17 כולן מנויות בגמרא (ב"ק קי, ב. חולין קלג, ב) וברמב"ם (ריש הל' ביכורים). והרי "עשר במקדש" *וארבע בירושלים" (חוקי מבכורים – וראה להלן סעיף ה'), וגם "עשרה בגבולין" (לכד מגזל הגר**). ועד"ז תרומה, וכן תרומ' וחלה שנכללים ב"זכב תרומה", כדלקמן שם, הם מלכתחלה שייכים לכהנים. 18 ראה פרש"י לעיל ה, ח: שמת התובע.. כשנמלך זה להתוודות

כ"ו. וראה גם ב"ק קט, ב.

19 ובפרט – שענינה "נפורה" (ב"ק קי, ב. וראה גם שם תוד"ה כסף).

20 ספורנו ה, ח.

21 ב"ק קט, ב. רש"י כאן ה, ח. וראה גם ב"ק קט, ב) שכהנים מקבלי מתנה (ולא יורשים) הור בגזל הגר.

22 ומה שנאמר כאן גם "כל קדשי בני ישראל" – יש לומר: כמה "קדשי בני ישראל" שאינם נכללים ב"וכל תרומה" דומים במקצת לגזל הגר (אלא שאינם דומים כ"כ "וכל תרומה" – ראה הערה שלאח"ז ולעיל שוה"ג הב' להערה 17). ולכן י"ל: (א) שהכוונה ב"וכל קדשי בני" היא רק למתנות אלו הדומים במקצת עכ"פ לגזל הגר (ראה עד"ז במדבר"ר עה"פ פ"ח, ו): "ריבה קדשים אחרים סתומין.. נשם שאמר המושב על גזל הגר כו"ו). (ב) מכיון שהחוקק למנות כאן "כל תרומה" וגם כמה מתנות משאר קדשי בני – מזכיר כבר כל קדשי בני, מכיון שכולם ניתנים לכהן.

23 ואף שגם בקדשים, הרי נוסף ע"ז שאין לכהנים זכות בהם עד שיעשו קדשים, גם לאח"ז "אין להם חלק בה אלא אחר מתנות האישים"

(* ראה לקמן הערה 23.

** לכאורה, גם "שדה אחוזה" היא דוגמת גזל הגר. שהרי זכותו של הכהן בה הוא רק ב"אם (המקדיש) לא יגאל את השדה", אבל מלכתחלה (כל זמן שלא מכר הגזבר את השדה לאיש אחר). יכול המקדיש לגאול אותה (ואדרבה, מצוה עליו לפדותה (רמב"ם הל' ערכין רפ"ה. וראה גם רש"י בחוקותי כז, כו) "שאם נגאלה הרי טוב") – אבל בכ"ז, אינו דומה לגזל הגר. כי בשדה אחוזה, הרי משהגיע שנת היובל (וגם לפנ"ז, משמכרה הגזבר לאיש אחר), נפקע כבר זכות הבעלים מהשדה. משא"כ בגזל הגר, טגס לאחרי מיתת הגר – חיוב הנתינה לכהנים תלוי בהבעלים. בהודאתו (וראה לקמן הערה 22).

21 .ו.
 22 השאלות מיישבות זו את זו
 23 לפי האמור לעיל מובן, ששתי השאלות שהובאו
 24 לעיל בסעיף ב' – מנין נובע ההכרח של רש"י,
 25 שהמלים "אשר יקריבו לכהן" אינן מתייחסות רק
 26 ל"לכל קדשי בני ישראל", אלא גם ל"וכל תרומה",
 27 ומיהי הסיבה לכך שהוא מצטט את המלים "וכל
 28 תרומה...". למרות ששאלתו "וכי תרומה מקריבין
 29 לכהן..." אינה קשורה, לכאורה, למילה "וכל" –
 30 מתורצות זו בזו, כי מהמילה "וכל" נובע ההכרח
 31 שהמלים "אשר יקריבו לכהן" מתייחסות ל"וכל
 32 תרומה":
 33 כיון שב"וכל תרומה" נכללים גם ביכורים, כדלעיל
 34 בסעיף ו', ולגבי ביכורים נאמר במפורש "תביא בית ה'
 35 אלקיך", כלומר, שהכהן אינו צריך לחזור אחריהם –
 36 אם כך ברור, שהענין "אשר יקריבו לכהן" מופיע
 37 כהמשך ובקשר ל"וכל תרומה".
 38 .ז.
 39 ביכורים - חידוש מיוחד
 40 אך לאחר רש"י משיב על השאלה "וכי תרומה

1 לה", ורק לאחר שהיא נעשית "תרומת ה'", חלה
 2 החובה "ונתתם... את תרומת ה' לאהרן הכהן"²⁴.
 3 ה.
 4 תרומת מעשר, חלה וביכורים - הפרשה לה'
 5 כיון שהסמיכות בין "וכל תרומה" לבין גזל הגר,
 6 והבדלתה מ"כל קדשי בני ישראל", היא מפני הדמיון
 7 שבין התרומה לבין גזל הגר, הכרחי לומר שב"וכל
 8 תרומה" אין הכוונה רק לתרומה גדולה, אלא גם לכל
 9 שאר מתנות כהונה – תרומת מעשר, חלה וביכורים²⁵
 10 – הנקראות בשם "תרומה"²⁶, כי גם לגביהן קיים אותו
 11 דמיון לגזל הגר כבתרומה²⁷:
 12 לגבי תרומות ומעשרות וחלה קובעת ההלכה,
 13 שבראש ובראשונה הן צריכות להיות מופרשות על ידי
 14 הבעלים כ"תרומה לה'", ואז נוצרת החובה לתיתן
 15 לכהן²⁸. כך גם בביכורים, שמלכתחילה חובה
 16 להקדישם²⁹ ולהביאם "בית ה' אלקיך", עם פרטי
 17 ההלכות לגבי אופן הבאתם לבית המקדש, כמפורט
 18 בתחילת פרשת תבא, ודוקא לאחר הפרשתם, הקדשתם
 19 והבאתם לקדוש-ברוך-הוא – רק אז חלה החובה
 20 לתיתם לכהן³⁰.

(וראה הערה הקודמת).

25 שהרי אדרבה: הדמיון דביכורים לגזל הגר הוא יותר מהדמיון
 דתרו"מ וחלה – כי תרו"מ מכיון שיש בה שיעור "מעשר מן המעשר",
 הרי גם קודם ההפרשה נקבע כבר שיעור מסויים שסכום זה ינתן (לאחרי
 ההפרשה) לכהן (וראה לקו"ש ח"ה ע' 70, 71); וגם בחלה (אף שלא
 נאמר בה שיעור – רש"י שלח טו, כ), מכיון שנא' בה "תתנו לה' תרומה"
 (שלח שם, כא. וראה פרש"י שם), י"ל (גם בפשוטו ש"מ) שהתרומה
 (ההפרשה) בחלה** צ"ל כדי נתינה***, ובמילא (אף שהנתינה היא
 לאחרי שנעשית תרומה) יש איה שייכות להכהן מיד כשנעשית "ראשית
 עריסותיכם", כשחל עלי' החיוב "תרימו תרומה" – מכיון שבחיוב
 ההרמה יש כבר ענין הנתינה. משא"כ בביכורים, שבחיוב הבאתם לא נזכר
 ענין הנתינה כלל.

26 ראה לעיל הערה 14. אבל י"ל שהלשון "תרומת ידך" שנאמר
 גבי ביכורים, הוא רק בכדי להבדילה משאר התרומות. (וראה רמב"ם הלי'
 תרומות פ"י ה"ד).

27 אלא שמ"מ, עיקר הכתוב קאי על תרומה גדולה כפשוטה, כמובן
 מלשון רש"י "לבית הגרנות". וראה הערה 25, שהדמיון דביכורים לגזל
 הגר הוא יותר מהדמיון דתרו"מ וחלה, והרי תרו"ג דומה יותר לגזל הגר
 גם מביכורים, כדלקמן סעיף ז'.

28 שלח טו, יט-כא. קרח יח, כח.

29 רש"י משפטים כג, יט.

30 כפשוטו לשון הכתוב – קרח שם, יג. וראה לעיל הערה 24
 ובשוה"ג שם.

(רש"י ויקרא ב, ג) – י"ל שאינם דומים לתרומה. כי, כמו שב"מתנות",
 "משפט הכהנים" הוא דוקא "מאת זובחי הזבח" (שופטים יח, ג), וקודם
 הזביחה יכולים בעליו להקדיש את הבמה או למכרה לנכרי – אף שעייז'
 מונע הוא את ה"מתנות", ועד"ז בראשית הגז, שחיוב הנתינה לכהנים הוא
 בעת הגיזה דוקא – עד"ז הוא בקדשים, ש"משפט הכהנים" בהם הוא
 דוקא מאת המקריבים קרבנות מסויימים (שבחם זיכתה התורה חלקים
 מסויימים להכהנים), ומכיון ש"מתנות האשים" הוא עיקר בהקרבתן, חלק
 הכהנים בה הוא אחר מתנות האשים.

שהבעלים מפרישים אותה לה', כ"א] לפי שהיא "ראשית דגנך גו". ועד"ז
 הוא בתרו"מ, חלה וביכורים [שלכן, כל תרומה שהבעלים הרימו לה',
 ניתנת לכהן – ולא כבקרבות, שרק חלק מהם ניתן לכהנים], ואעפ"כ,
 חיוב נתינתה לכהן הוא דוקא לאחרי שנעשית "תרומה לה'", ככפנים
 (ודלא כ"מתנות" וראשית הגז, שמיד שחל עליהם השם "זרוע וכו'
 שזהו לאחרי הזביחה דוקא) ו"ראשית גז צאנך", יש עליהם חיוב נתינה
 לכהן).

24 קרח יח, כח (לענין תרומה מעשר. ולפנ"ז שם: "כן תרימו גם
 אתם – כמו שישאל מרימים כו"). וגם ברין תרומה גדולה עצמה (שם,
 יב) נאמר "אשר יתנו לה' – לך נתתים".

וי"ל שע"פ מ"ש כפנים, יובן גם מה שדוקא בגזל הגר, בתרומה
 וביכורים מדגיש הכתוב (גם כשמונה הפרטים בפ"ע) "אשר ישיבו לז'
 "אשר יתנו לה"; "אשר יביאו לה" – נוסף למה שנאמר בתחלת הפרשה
 ובסופה (בה"כלל) "תרומותי" (תרומות שלי); "אשר ירימו בני' לה".

(* ואף שגם בבכור נאמר יח, טו) "אשר יקריבו לה" – הרי "יקריבו" אפשר לפרש ע"ד "יקריבו לכהן" שהוא לאו דוקא שיינעשו שלו (ראה להלן סוף סעיף ט'). משא"כ הלשון
 "אשר ישיבו לז'", "אשר יתנו לה" וגם הלשון "אשר יביאו לה" שנאמר בביכורים (ולא "יביאו לבית ה'", כב' משפטים ו' תשא) – מורה שהם נעשים תחילה של ה' (ממון
 גבוה ואז"כ "לך יהי").

(** משא"כ בתרומה גדולה, שהכתוב אינו מקשר הפרשה עם נתינתה לכהן.

(*** ובה מובן מה שרש"י מעתיק שם גם תיבת "תרומה", (אלא ששיעור זה הוא מצד הנתינה, ולא מצד ההפרשה עצמה. ועפ"ו מיושב קושיית הרא"ם שם).

33 – למרות שאפשר לדעת זאת מדבריו הקודמים "אלו
34 הביכורים" – כי בכך מתכוון רש"י להדגיש, שדוקא
35 לגבי ביכורים נדרש ה"לימד" מפסוק זה:
36 בענין הדמיון לגזל הגר אין הביכורים שונים
37 מתרומה גדולה, ואדרבה: תרומה גדולה דומה יותר
38 לגזל הגר מאשר הביכורים, כדלעיל. אך כיון שהפסוק
39 בא ללמדנו דינים – "בא הכתוב ולימד" – לכן הוא
40 מכוון רק "על הביכורים"³⁶.

41 ט.
42 "לו יהיה" - הביכורים שייכים לכהן
43 אך לפי הפירוש "אלו הביכורים" מתעורר קושי
44 אחר, לגבי לשון הפסוק "אשר יקריבו לכהן לו יהיה":
45 מדוע יש להוסיף את המלים "לו יהיה" לאחר שכבר
46 נאמר לפני כן "אשר יקריבו לכהן" – כיון שמקריבים
47 ונותנים את התרומה ואת "כל קדשי בני ישראל" לכהן,
48 מובן ש"לו יהיה"?

49 לפי הסברא שמעלה רש"י, שב"וכל תרומה"
50 הכוונה היא בעיקר לתרומה גדולה³⁷ ומתנות כהונה
51 אחרות, כדלעיל בסעיף ו', אפשר היה להסביר,
52 שבמילה "לו" אין התורה מתכוונת לכהן, אלא
53 לבעלים. כלומר: טובת ההנאה מהתרומה (הבחירה בין
54 "יקריבו לכהן" זה או אחר) שייכת לבעלים³⁸. כפי
55 שקובעת ההלכה לגבי תרומה גדולה, וכן גבי תרומת
56 מעשר וחלה, שהבעלים רשאים לתיתם לכהן לפי
57 רצונם³⁹.

58 הסבר זה היה מתקבל גם לפי רצף הפסוקים:
59 בפסוק הקודם נאמר שצריך לתת את גזל הגר לכהן
60 שבאותו משמור⁴⁰. ולכן מדגישה התורה, שלגבי "וכל
61 תרומה", למרות שהיא דומה לגזל הגר, כפי שהוסבר
62 לעיל בהרחבה, בכל זאת "לו יהיה" – יש לבעל
63 התרומה הזכות לתיתה לכהן לפי בחירתו.
64 ואילו לפי המסקנה "אלו הביכורים", אי אפשר

1 מקריבין לכהן...". ש"אלו הביכורים", שב"וכל
2 תרומה" הכוונה היא רק לביכורים, ולא לתרומה
3 גדולה, תרומת מעשר וחלה³¹ – מתעורר הקושי: במה
4 קשורים הביכורים לגזל הגר יותר מתרומה גדולה?
5 לפיכך ממשיך רש"י ואומר "ואיני יודע מה יעשה
6 בהם... בא הכתוב ולימד...": התורה מבדילה בין
7 הביכורים לבין כל שאר מתנות כהונה, אף מתרומה
8 גדולה וכו', לא מפני שלביכורים יש דמיון רב יותר
9 לגזל הגר מאשר לתרומה גדולה
10 (שהרי, אדרבה: כיון שלגבי ביכורים קיים הדין של
11 "תאנה שביכרה..."³², שאף לפני שהבעלים מפרישים
12 את הביכורים כבר שייך הפרי המסויים, החונט ראשון,
13 לכהן³³. ואילו בתרומה, אין לפני ההפרשה חטים
14 מסוימות שיש להפרישן כתרומה, וזכותו של הכהן
15 מתקיימת רק לאחר ההפרשה. ולכן תרומה גדולה אף
16 דומה יותר לגזל הגר מאשר לביכורים)

17 אלא היא מבדילה את הביכורים בפני עצמם מפני
18 ש"ואיני יודע מה יעשה בהם". ולכן "בא הכתוב ולימד
19 על הביכורים שיהיו ניתנין לכהן.

20 אמנם, ההלכה שהביכורים ניתנים לכהן, נאמרת
21 בפרשת קרח³⁴ – "בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו
22 לה' לך יהיה" – וזאת (א) מאוחר יותר, לאחר פרשתנו,
23 (ב) הדין מוזכר שם דרך אגב, ביחד עם כל שאר מתנות
24 כהונה³⁵, אך הפעם הראשונה והמקור לדין זה,
25 שהביכורים ניתנים לכהן, הוא כאן בפסוקנו, "וכל
26 תרומה..." מפני דין זה "בא הכתוב". והפסוק מופיע
27 בסמוך ובהמשך לגזל הגר מפני טעם זה, שביכורים
28 היא אחת ממתנות כהונה הדומות לגזל הגר.

29 ח.
30 "ולימד" - דוקא לגבי ביכורים
31 לפי הסבר זה מובן מדוע צריך רש"י לבאר שוב
32 "בא הכתוב ולימד על הביכורים שיהיו ניתנין לכהן"

(34) ית, יג.
(35) וכמו ש"גזל הגר" עצמו נמנה בפ' קרח (שם, ט – ראה פרש"י
(שם) – אף שניקרו של דין זה הוא בפרשתנו.
(36) משא"כ הדין שתרומה גדולה ניתנת לכהן, מקומה הוא בפ'
שופטים (יח, ד).
(37) ראה לעיל הערה 27.
(38) וכדפרש"י בכתוב שלאח"ז (ה, י) "ואיש את קדשיו לו יהיו".
ואין להקשות לפי הקס"ד, למה נאמר "לו יהיו" ב' פעמים – כי
(לפי הקס"ד אפשר לומר ש)הכתוב "ואיש את קדשיו לו יהיו" קאי רק
על מתנות לוי.
(39) רמב"ם פי"ב מהל' תרומות הט"ו.
(40) רש"י כאן ה, ח.

(31) ופי' "וכל תרומה" הוא – כל הביכורים שמרימים (וע"ד "כל חלב
יצהר וכל חלב תירוש ודגן" (קרח שם, יב) שנאמר גבי תרומה גדולה).
גם י"ל, שלפי מסקנת רש"י "אלו הביכורים", בא "לכל קדשי בני"
בהמשך ל"וכל תרומה". ופי' "וכל תרומה לכל קדשי בני" הוא "כל
התרומה (ביכורים) שמקדישים בני" (ע"ד פי' הרמב"ן כאן). כי אף שדין
הביכורים הוא "תאנה שביכרה", אין בזה שיעור.
אלא שב' פירושים אלו אפשר לומר דוקא לפי מסקנת רש"י. משא"כ
לפי הקס"ד, שכתוב זה אינו מלמדנו חידוש ורק שבא אידי דגזל הגר,
מסתבר לומר ש"וכל תרומה" כולל גם תרומה, חלה וביכורים – מכיון
שגם הם דומים לגזל הגר (אף שתרומה גדולה דומה יותר, כנ"ל הערה
(27)).
(32) רש"י משפטים כג, יט. תבא כו, ב.
(33) ראה לקו"ש ח"ה ע' 70-71.

37 מפני שללא פסוקנו "איני יודע" – אין ידוע דין זה
 38 משום מקום אחר, אף לא מפרשות מאוחרות יותר,
 39 בשונה מתרומה, שלגביה נאמר בפרשת שופטים⁴³
 40 "ראשית דגנך... תתן לו" – לכהן,

41 ואם כך, צריך היה רש"י לומר "ואיני יודע שיהיו
 42 ניתנין לכהן", שבכך הוא החידוש ("לימד") שבפסוקנו
 43 לעומת כל שאר הפסוקים. מדוע אומר רש"י "ואיני
 44 יודע מה יעשה בהם", כיצד הוא מבהיר, שהוא מתייחס
 45 רק לפסוק "תביא בית ה' אלקיך"?

46 ההסבר לכך הוא: מלשון הפסוק "לכהן לו יהיה",
 47 ולא "יתנו לכהן" וכדומה, כנאמר לגבי תרומה גדולה
 48 "תתן לו", וכן במתנות כהונה אחרות, מוכח, שהפסוק
 49 קובע כאן שני דינים: (א) "אשר יקריבו לכהן", (ב)
 50 "לו יהיה". מהם שני דינים אלו? – על כך אומר רש"י
 51 "ואיני יודע מה יעשה בהם". כלומר, מן הפסוק "תביא
 52 בית ה' אלקיך" המופיע בתורה לפני כן, אין יודעים
 53 "מה יעשה בהם". ועל כך מופיע הביורור, בהדרגה,
 54 בפסוקנו: "אשר יקריבו לכהן" – לאחר ש"תביא בית
 55 ה' אלקיך" יעשה בהם "יקריבו לכהן"⁴⁴. ולאחר מכן
 56 מציין הפסוק דין אחר "לו יהיה", שלאחר הבאתם
 57 לכהן, יש לעשות בהם פעולה של "לו יהיה" – למסור
 58 אותם לכהן.

יא.

59 רבי ישמעאל: "כללות... בסיני ופרטות באהל
 60 מועד"
 61 אך אין מובן: מדוע מופיעה ההלכה שיש לתת את
 62 הביכורים לכהן רק בפסוקנו, ולא לפני כן, בפסוק
 63 "תביא בית ה' אלקיך".
 64

65 על כך אומר רש"י "אמר רבי ישמעאל...",
 66 שהפירוש "ואיני יודע מה יעשה בהם... בא הכתוב
 67 ולימד..." נאמר על ידי רבי ישמעאל, הסובר⁴⁵
 68 ש"כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד". משום
 69 כך הוא מסביר, שבפרשת משפטים ובפרשת תשא
 70 שנאמרו "בסיני", מופיע רק הכלל – "תביא...". ורק
 71 בפרשת נשא, שנאמרה "באהל מועד" מופיעים
 72 פרטים⁴⁶ – "אשר יקריבו לכהן לו יהיה".

1 להסביר שב"לו יהיה" הכוונה היא "שטובת הנאתן"
 2 לבעלים – כי לגבי ביכורים נאמר "תביא בית ה'
 3 אלקיך", ומכך מובן⁴¹, שחובה לתיתם לאותו הכהן
 4 אשר נמצא אז בבית המקדש.

5 לפיכך מבהיר רש"י: "תלמוד לומר לכהן לו יהיה",
 6 שהמלים "לכהן" ו"לו יהיה" באות ברצף אחד, שלא
 7 כבסברא, שלפיה אומר רש"י "אשר יקריבו לכהן" ולא
 8 יותר מכך, כפי שהוסבר לעיל. כלומר, במילה "לו" אין
 9 הכוונה לבעלים, אלא לכהן.

10 אך לפי פירוש זה על "לו יהיה" נשאר השאלה,
 11 מה מחדש הפסוק במלים "לו יהיה" לאחר שכבר נאמר
 12 "אשר יקריבו לכהן"? – על כך ממשיך רש"י ואומר
 13 "בא הכתוב ולימד... שיהיו ניתנין לכהן".

14 אילו היה נאמר רק "אשר יקריבו לכהן", אפשר
 15 היה להבין, כיון שהביכורים כרוכים בפרטי הלכות
 16 שונות של הבאה לבית המקדש וכדומה, שהיהודי צריך
 17 רק להביא את הביכורים לכהן, אך לא למסור לו אותם,
 18 בדומה ל"ולקח הכהן הטנא מידך" שבפרשת תבא⁴²,
 19 שמטרתו, כדברי רש"י, רק "להניף אותו". לכן מדגישה
 20 התורה "לו יהיה", "שיהיו ניתנין לכהן", שהביכורים
 21 שייכים לו.

י.

"מה יעשה" - שתי פעולות שונות

22 לכאורה אפשר היה לשאול:
 23 דברי רש"י "ואיני יודע מה יעשה בהם" (ולא "ואיני
 24 יודע למי יתנם" וכדומה) מוכיחים, שאין יודעים כלל
 25 מה לעשות בביכורים, למרות שבפרשת תבא מפורטות
 26 כל הלכות הביכורים, חוץ מדין הנתנה לכהן. מכך
 27 מובן, שהמלים "ואיני יודע..." מתייחסות לדבריו
 28 הקודמים "שנאמר תביא בית ה' אלקיך". כלומר,
 29 מהפסוק "תביא..." המופיע בפרשות הקודמות – "איני
 30 יודע מה יעשה בהם".
 31 וקשה: במלים "ואיני יודע... בא הכתוב ולימד..."
 32 מתכוון רש"י להסביר, כדלעיל בסעיף ח', שביכורים
 33 מובדלים בפסוקנו מכל שאר מתנות כהונה, למרות
 34 שתורמה גדולה דומה יותר לגזל הגר מאשר הביכורים,
 35

41 הם דוגמת ב' הענינים ד"איל הכפורים ו"אשם המושב": "איל הכפורים אשר יכפר בו" הבעלים (שגם זה הוא ע"י הכהן, כמ"ש (ויקרא ה, כו) "וכפר עליו הכהן גוי") – דוגמת הבאת הביכורים לכהן, שהוא פרט בהבאת הביכורים של הבעלים; "אשם המושב גוי לכהן" – דוגמת הנתנה לכהן. או י"ל, שבאשם המושב עצמו – ב' ענינים אלו, שהרי עיי' הוא כפרתו (ראה לעיל הערה 19).

42 סוטה לז, ב.
 43 לכאורה אפשר להקשות: בתחלת פ' בהר כותב רש"י (ע"פ דרך

41 בדרך הפשט. וראה ביכורים ספ"ג. רמב"ם הל' ביכורים רפ"ג.
 42 כו, ד.
 43 יח, ד.
 44 ו"ל ד"יקריבו" (משא"כ נתינתם לכהן) הוא פרט ב"תביא בית ה'". ועפ"ז י"ל שברוך הפשט, אפילו לאחר שהביאם לעזרה – טרם "ולקח הכהן הטנא מידך", לא קיים מצות הבאת ביכורים. וראה ביכורים פ"א מ"ח. רדב"ז לרמב"ם שם פ"ב ה"כ.
 ואולי י"ל, שב' הענינים שבביכורים – הבאתם לכהן ונתינתם לכהן

ובכללם – גם לך עצמך! ובמיוחד, כיון שאתה עמלת
 כדי להשיגם. אמנם "וברכך ה' אלקיך", אך גם התורה
 אומרת, שהברכה מתקיימת "בכל אשר תעשה"⁵⁰.
 על כך נלמדת ההוראה, שכדי לדעת מה לעשות
 ב"ביכורים", צריך היהודי בראש ובראשונה, כאשר
 עדיין "איני יודע מה יעשה בהם", או, לפחות, אינו
 יודע באיזה אופן ליתנם לצדקה: אם למוסרם לגמרי
 ליהודי אחר, או ליטול חלק לעצמו וכו', עליו להביאם
 "בית ה' אלקיך", ורק אז ושם הוא יידע את האמת,
 ש"ניתנין לכהן"⁵¹.

טענת היצר הרע, שבהיותו נצרך הוא רשאי ליטול
 חלק מהביכורים לעצמו, נובעת רק מכך שהוא לא
 הגיע להחלטה שהביכורים הם כספי צדקה. למרות
 החלטתו לתת את הכסף לצדקה, הוא עדיין לא
 השתחרר מהתחושה שזהו רכושו שלו, דבר שהוא עמל
 בעבורו. ולכן קשה לו למסור זאת לזולת. אלא, שאילו
 היה היצר הרע בא וטוען בגלוי: אל תתן ממון כה רב
 לצדקה, הוא לא היה מצייט לו, ולכן הוא מתחיל
 בהיחבא בטענה "צודקת": כיון שגם הוא עצמו נצרך,
 הרי המחלק יכול להשאיר גם לעצמו. כפי שאפשר
 להסיק בקל-וחומר מהדין "עניי עירך קודמים"⁵²,
 שהוא עצמו ובני ביתו קודמים לכל אדם⁵³.

אך כאשר הוא מקיים את "תביא בית ה' אלקיך"
 – הבאת ה"ביכורים" לרשותו של הקדוש-ברוך-הוא –
 התקבל אצלו בפשטות ש"לכהן לו יהיה". לא יעלה על
 דעתו, שגם לעצמו מגיע חלק מכך, כפי שלא עולה על
 דעתו ליטול מכספי צדקה אחרים.

וכאשר יהודי נוהג בהנהגה זו, מתקיימים אצלו
 דברי רש"י בפסוק הבא: "איש אשר יתן לכהן –
 מתנות הראויות לו, לו יהיה – ממון הרבה", שהקדוש-
 ברוך-הוא יעניק לו מידו המליאה הפתוחה הקדושה
 והרחבה בכל המצטרך לו, בבני, חיי ומזוני, ובכולם –
 רוויחי.

(משיחות ש"פ נשא ובהעלתך תשכ"ט)

יב.

יש לתת את הראשון והמשובח לה'
 כידוע, כוללים פירושי רש"י גם "יינה של תורה",
 ענינים של פנימיות התורה. את "יינה של תורה"
 שבפירוש רש"י זה אפשר להבין על ידי ביאור אחת
 ההוראות הכלליות⁴⁷ הנלמדות ממצות ביכורים.
 צמיחת פירות, ובמיוחד פירות משובחים ביותר
 כביכורים, כרוכה ביגיעה רבה של האדם: חרישה,
 זריעה, ועוד ועוד. כאשר היהודי כבר ציפה לראות את
 הפירות, שצמחו לאחר עמל כה רב, מצווה עליו
 התורה, שלא זו בלבד שעליו לתת חלק מהם לכהן,
 אלא: "ראשית ביכורי אדמתך" – את הפירות שחנטו
 ראשונים, אף לפני שנטל משהו לעצמו, עליו להביא
 לבית המקדש ולתת לכהן.

וכיון שכל הוראות התורה נצחיות, בכל זמן ובכל
 מקום, מובן, שאותה הנהגה נדרשת מיהודי גם
 בתקופת הגלות ובחוף לארץ, מכל רווחיו: כאשר
 מתאפשר לו קיום מצות צדקה, אל לו להתחשב בכך
 שפרנסתו מושגת בקושי, ואת הראשון והמשובח
 מרווחיו המושגים בקושי "תביא בית ה' אלקיך" –
 עליו לתת לקדוש-ברוך-הוא, לצדקה.

יד.

בראש ובראשונה: "תביא בית ה' אלקיך"
 אך מגיע היצר הרע ומתחיל לשכנע ולטעון כלפי
 היהודי: כאשר מדובר בצדקה למטרת קדושה – כגון
 ישיבה, בית מדרש וכו' – ובטובת הרבים, אשר אף
 הוא, הנותן, בכללם – עדיין מתקבל הדבר על הדעת.
 אך כאן מדובר על "ביכורים" הניתנים ליחיד, לכהן,
 והם נעשים רכוש של הזולת⁴⁸. וטוען היצר הרע: כיון
 שגם אתה עצמך נצרך, והרי על כל ישראל נאמר
 "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים"⁴⁹ – מדוע עליך לתת
 את ה"ראשית" מעמלך הרב לזולת? במה הוא עדיף
 ממך? ולכל היותר, חלק את ה"ביכורים", את רווחיך
 המשובחים, למספר חלקים, וחלקם למוסר נצרכים,
 47

48) בכורים ספ"ג. רמב"ם הל' בכורים פ"ד הי"ד.

49) יתרו יט, ו. וכפי' המכילתא עה"פ. אוה"ת עה"פ (ע' תתז).

50) ראה טו, יח.

51) להעיר משה"ש תש"ג ע' 67 ואילך.

52) בבא מציעא עא, א.

53) ראה אגה"ק ס"ט: רק שאשתו כו'. ולהעיר מתניא פכ"ט: גומל

חסד כו'.

הפשט) "אף כוון נאמר כללותיהן ודקדוקיהן מסיני", ואיך מפרש כאן
 (וג"כ ע"פ דרך הפשט) אליבא דרש"י? אבל – אינו. כי בפ' בהר שם מדייק
 רש"י "אף כללותיהן ודקדוקיהן מסיני" (ולא "כללותיהן ופירטיותן
 ודקדוקיהן", כמ"ש לפני"ז בנוגע לשמוטתו), ומה שנוגע לכאן הוא
 "פרטים" ולא "דקדוקים". (ההפרש בין "פרט" ל"דקדוק" – נתבאר
 בהתוועדות). וראה לקו"ש ח"י ע' 276 ואילך (ובהערה 2 שם).

47) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 391.

ילקוט לוי יצחק על התורה

קעג

תפלת מנחה תיקנה יצחק בחי' גבורות, וזהו"ע "מנוחה"
(בתוספות אות ו') בחי' המתקת הגבורות וכו'

יצחק הוא בחי' גבורות – גבורות ממותקות וכו',
ומצד הגבורות דלעומת זה אין מנוחה שתמיד מתנענעים,
וכמ"ש השקט לא יוכל. היפך משרשי הגבורות בקדושה,
שהם כחמר דשקט ושכיך.

ויצחק תיקן תפלת מנחה, ומתיבת מנחה נעשה מנוחה
בתוספות ו'.

ובחסרון ו' הוא מנחה בגי' ק"ג עלמין שמסטרא⁶

דשמאלא, שמצד זה אין מנוחה וכמו המנחה דעשו, ועיין
בלקוטי תורה להאריז"ל ריש פ' וישלח⁷.

ואות ו' דמנוחה אינו מורה על הריבוי, כי אות ו'
בכלל מורה על הריבוי כשהיא בתוך התיבה, כמו ברכת
ברכות, צדקת צדקות, וכדומה הרבה, וכל רבוי⁸ הוא מצד
הגבורות וכו'.

וכאן בו' דמנוחה אינו מורה על הרבוי, וכמו אות ו'
שבראש התיבה מורה על קו האמצעי, וכמו ו' דו'הנורא⁹
כידוע, והוא מה שו' הוא אות¹⁰ אמת.

מלקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד שלה

רא הערה 21. ראה גם לעיל סימן קנט הערה 7.

(ומספר ק"ג הוא ג"כ מספר עג"ל, ראה גם תורת מנחם התועודיות
ה'תנשא חלק ב' עמוד 351, ובהערות שם).

7 וז"ל: ויקח מן הבא בידו מנחה, רצוני לבאר לך כאן מציאות
המנחה מה הוא וביאור כמה פסוקים, והנה דע כי כבר ידעת מ"ש
בזהר תרומה קס"ו מענין ש"י עולמות דשריין תחות כרסי"ו ר"ז
בסטר ימינא וק"ג בסטר שמאלא והענין כי הלא ביארתי בס' פע"ח
מה ענין ש"י עולמות אלו ע"ש.

והנה אותן ק"ג עולמות שבצד שמאל גימ' מנח"ה כי הם מתעוררין
אחר חצי היום כנודע כי אז שמאל דיצחק איתער לכן נקרא תפלת
מנחה, גם דע כי הנה סוד הדינין כולם מסוד מנצפ"ך ואותיות מ"ג
של מנחה הם מ"ג דמנצפ"ך, גם נודע שכל אלו הה"ג הם חוזרים
להתאסף בחוטמא ח' ששם מקור כל הדינין והתבסמותן כמבואר בפ'
ואסף איש טהור אח"כ נמשכין בפומא שהוא אות ה' כנודע, וזהו
ח"ה דמנחה הרי ידעת איך מנחה מעורר כל הדינין של גבורה שהוא
ק"ג כמנין מנחה, והנה כבר הודעתך כי בתפלת מנחה אז הוא זיווג
אב"א בשיעור קומתו ממש וזה הענין לא היה רק במשכן שילה, ולזה
כינונו רז"ל באמרם אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זה שילה נחלה
זה בית עולמים כי שם במשכן שילה היה ג"כ הזיווג ע"ד הנ"ל, וזהו
מנוחה כי היא מנחה ו' פ"י סוד המנחה של ו' שהיא גבורה דז"א נקרא
מנוחה מנחה ו', וזה שאמר וירא מנוחה כי טוב כי הוא נמשך מן
האור"ר עולמות שבחסד הנק' טוב ובין כולם הם ש"י עולמות, אמנם
סוד מנח"ה שהם גבור' יחזרו לעתיד ב"ב לאותיות נחמ"ה.

8 ראה גם לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים עמוד קכט.
רפז.

9 הכוונה מ"ש "האל הגדול (בחי' חסד) "הגבור" (גבורה) "והנורא"
(בואו המוסיף בחי' תפארת, דיעקב בחי' תפארת אמר (בראשית כח,
יז) "מה נורא המקום הזה)". ראה תורה אור פרשת נח יא, א. ויצא
עמוד כג, א. לקוטי תורה פרשת ואתחנן עמוד ח, ד. אור התורה פרשת
תזריע עמוד תקכ-א.

10 ראה זהר ויקרא דף ב, א. וז"ל: מה כתיב (יהושע ב, יב) ונתתם
לי אות אמת, דא אות ו' דדא איקרי אות אמת (זו היא אות ו' שזאת
נקראת אות אמת), ואי תימא שאר אתוןן לאו אינון אמת (ואם תאמר
וכי שאר אותיות אינון אמת, ומתרג'ן), אין (ודאי כל האותיות הן אמת),
אלא אות דא אות אמת איקרי (אלא עצם אות ו' נקראת אות אמת לפי
שהיא אות ו' דשם הוי' וכו').

ראה תורת מנחם – ספר המאמרים ה'תשח"י עמוד נה. רשימות מכ"ק
אדמו"ר זי"ע חוברת קסט (מובא לעיל סימן מז הערה 5).

1 ראה פרדס שער (כג) הכינויים פרק ד. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות
התורה חלק ב' עמוד תקפ. וש"נ. תורת חיים בראשית עמוד קמז, ג. ד.
2 ישע"י נז, כ. ירמ"י מט, כג.

3 זהר חלק ג – אדרא רבא דף קכח, ב. "כיינ דשקט ונשקט". ראה
אור התורה פ' וישב עמוד תתקג-1806.

4 ברכות כו: מובא לעיל סימן קסט.

5 ראה תורת חיים פרשת וישלח עמוד קצ, ג. ד. וז"ל: י"ל למה נקרא
בשם מנחה דוקא ולא בשם דורון ומתנה וכה"ג. אך הנה יש להקדים
בכללות ענין הקרבנות שנק' בשם העלאת מ"ן וההמשכה שנמשך
ע"ז נקרא המשכות מ"ד כו'... וזהו ג"כ עיקר הטעם מה שנק' כללות
כל הקרבנות בשם מנחה דוקא להיות שכללות ענין הקרבנות הוא רק
בחינת העלאת מ"ן לבד שהוא מחידוש דבירורים דרפ"ח שנפל בק"נ
כו'. וזהו המרומו בתיבת מנחה דאותיות מ"ג דמנחה היינו בחינת מיינ
נוקבין שנק' העלאת מ"ן מן המקבל אל המשפיע בהעלאה ותשוקה
כו' כידוע, וענין החי"ת והה"א דמנחה היינו בחינת המשכת מ"ד,
דחי"ת הוא בחינת ח"ע חכמה בראש, והה"א חכ' תתאה דבחינת
המל' שבה"א בראם כו'.

והענין הוא, דגופי הקרבנות עולים למעלה בבחינת העלאת מ"ן
דהיינו בחינת התחדשות דבירורים שנהפך חשוכא דק"נ לנהורא
מלמטה למעלה וע"ז חזור ויורד ונמשך המשכת מ"ד דהיינו מבחינת
החסד דאבא שרש התיקון שמקבל ממזל הח' ונוצר שלזה נק' חי"ת
שהוא חי"ת דחכמה כמו שמאין ממש תמצא כידוע, והוא אות החי"ת
דמנחה שיוירד מלמעלה למטה להשפיע לבחינת המל' שהוא הה"א
דמנחה כנ"ל דבה"א נברא העה"ז בחינת אלמא דאתגלייא להמתיק
כל הדינים שבמל' וזהו עיקר ענין המנחה לשון נחוח וגם לשון
מנוחה היינו נייחא דרוחא שע"ז נהפך מדין לחסד ומאויב לאוהב
שזהו ענין המתקות הדינין בחסדים עליונים שע"י התחברות דמ"ן
ומ"ד כו' וד"ל.

6 ראה לקמן הערה 7. זהר חלק ג – פרשת תרומה דף קסו ע"ב.
מאורי אור ע' מ' – מנח"ה (אות ע"ג). והענין מבואר בקהלת יעקב
ערך ש"י, דיש ש"י עולמות (משנה סוף עוקצין) והם מתחלקים לג'
קורים, קו הימין (חסד) ק"ג עולמות, קו השמאל (גבורה) ק"ג עולמות,
קו האמצעי (תפארת) ק"ד עולמות, וחסד ותפארת מצטרפים ונעשה
ר"ז עולמות לימין וק"ג משמאל, ע"ש. ראה אור התורה ענינים עמוד
א. פרשת וישלח עמוד רלד-468.

וטעם דקו האמצעי תפארת הוא מספר "קד", א' יותר על ק"ג מחסד
וגבורה, ד"א" היותר הוא המחבר חסד וגבורה ביחד, וע"ד מ"ש
לקוטי לוי יצחק הערות לזהר בראשית סוף עמוד ט מובא לקמן סימן

תואר בן אדם, ואינו מבקש תאווה מה שאין כן בדרך אמצעי מסלסל בשערן.

ואיתא בנוזר ריש פרק קמא (ד, ב) אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא (בלשון הגמרא חוץ מאדם אחד שבא אלי מן הדרום יפה עינים) אלא פעם אחד בא אחד לפני מן הדרום ראיתיו יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית שערך זה נאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי והלכתי למלאות [לשאוב] מים מן המעיין ונסתכלתי בבואה שלי ופחז יצרי עלי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו רשע למה [ריקה מפני מה] אתה מתגאה בעולם שאינו שלך [שסופך להיות] במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים. (מיד) עמדתי ונשקתי על ראשו ואמרתי לו (בני) כמותך ירבו (נודרי נזירות) [נזירים בישראל], עליך הכתוב אמר (במדבר ו, ב) איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה, עד כאן.

וזהו נזר אלקיו עליו כלומר נכנס בגדר אדם הראשון קודם שחטא שלא הי' זר ואז הי' נזר אלקיו בלי שום אמצעי כמו הכהן שהוצרך לשמן, וזה הנזר עליו כל זמן נזרו אבל בכלות הזמן וישוב להיות כשאר בני אדם אזי מסתלק ממנו הנזר ועל זה הוצרך להביא קרבנות דוגמת של אדם הראשון שהוצרך לקרבן אחר שחטא כמו שאמרו רז"ל (שבת כח, ב) שור שהקריב אדם וזהו טעם קרבן הנזיר. של"ה עה"ת

ו, כג – דבר אל אהרן ואל בניו לאמור³ כה תברכו את בני ישראל אמור להם

ג' ברכות של ברכת כהנים יתקיים רק לע"ל וזהו "אמור" בתוס' וא"ו, כשיבואו תולדות מלא וא"ו – משיח, ורמזים בזה

ג' ברכות של ברכת כהנים בעולם הזה לא נתקיימו כלל רק לעתיד לבוא, אמור להם מלא בו' כשיבואו תולדות⁴ מלא בו', על כן וקרבונו ו' יתירה⁵ גבי נחשון, כי שמו של משיח קודם שנברא העולם⁶, בראשי"ת שית דרגין שמעיטה בהם משיח וירם קרן משיחו.

מגלה עמוקות

ו, ז – לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם כי נזר אלקיו על ראשו

ביאור דנזיר נק' קדוש, דפורש עצמו מן היין, דחטא עה"ד הי' ע"י גפן, דגרם כתנות עור בעין, (דקודם החטא, וכן) לע"ל יהי' כתנות אור באלף, וזהו "נזר אלקיו עליו" דהוא בגדר אדה"ר קודם החטא וכו'

כתיב אצל הנזיר (במדבר ו, ז) כי נזר אלקיו על ראשו כמו שכתוב בכהן כי נזר שמן משחת אלקיו עליו, כי הנזיר הוא כמו כהן שלא יטמא למת ונקרא קדוש.

אמנם יש יותר מעלה בנוזר, כי הכהן לא זכה להנזר אלא על ידי שמן המשחה, אבל הנזיר נזר אלקיו עליו, ודבר זה צריך ביאור, ויתבאר גם כן בזה מה שאמר (שם שם, ב) כי יפליא לנדור נדר נזיר ויהי' מופלא פירושו מכוסה ונעלם כמו כי לא נפלאה היא ממך.

והענין כי אלו לא חטא אדם הי' גופו קדוש כתנות אור¹ ועתה נעשה כתנות עור ובשר חומר והושם בגן עדן לעבדה ולשמרה כי הי' ראוי לעבודה כי לא הי' זר. ועתה בהתלבשות כתנות עור נעשה זר עד בוא אהרן שהוא במקום אדם ונתקן הזרות שבו על ידי שמן משחת קודש. ועיין לעיל בפרשת תצוה² מה שכתבתי מזה בענין משה רבינו ע"ה שהי' משמש בחלוק לבן כלומר שלא הי' זר מעולם, כי מעת שנוולד נתמלא הבית אורה עד שלבסוף קרן אור פניו והוא הי' מלושב בכתנות אור, וזהו חלוק הלבן נמצא לא הי' זר ולא הוצרך לתיקון כי לא בא הזרות אלא לאחר שנסתלק כתנות אור המאיר ונגנז זה האור עד לעתיד כמו שנגנז אור העליון, ומשה רבינו ע"ה זכה תכף לאורה.

הנה הנזיר שפירש את עצמו מהיין כוונתו הוא לילך במופלא, כלומר במה שנתכסה להיות כאדם קודם שחטא דהיינו היפך התאווה שגרם לאדם להיות נפשט מכתנות אור, והי' על ידי גפן הי' והוא אומר הריני נזיר כלומר אפרוש את עצמי מהתאוות בכל יכולתי וקובע זמן במה שאפשר לגופו להתקיים כי מה שהוא הכרחי לקיום הגוף כדי שתשאר הנשמה דביקה בגוף אין זה נקרא הולך אחר התאווה.

והנה נצטווה לגדל שער ואחר כך במלאת ימי נזרו לגלח, כי אין ספק שהשער הגדל ביותר אז הגלוח הגמור יפסיד

(3) כה תברכו את בני ישראל: עיין בענין ברכת כהנים, ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת תצוה סימן קנב.

(4) כשיבואו תולדות מלא בו': עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בחוקותי סימן קמב, ובהנסמן שם.

(5) וקרבונו ו' יתירה גבי נחשון: עיין בזה לקמן סימן קיב. (קיד).

(6) שמו של משיח קודם שנברא העולם: עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בראשית סימן א, ובהנסמן שם.

(1) אדם הי' גופו קדוש כתנות אור: עיין בזה ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בראשית סימן שפ. פרשת ויקרא סימן יב. לג. פרשת צו סימן ו. לקמן סימן קלא.

פרשת תזריע סימן קס.

(2) ועיין לעיל בפרשת תצוה מה שכתבתי: עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת מצורע סימן כג אות כד. כה. לב.

♦ יום ראשון ו' סיון ♦

ד (כא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

כא ומליל יי עם משה למימר :

(כב) נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבוֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:

כב קבל ית השבן בני גרשון אף אנון לבית אבהתהון לזרציתיהון :

כ"א נשא את-ראש בני גרשון גם-הם • כמו שצויתיה על בני קהת, לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה.

(כג) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה עַד בְּנֵי־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לְצַבָּא וְצָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

כג מבר תלתין שנין ולעלא עד בר חמשיין שנין תמגי תהון כל דאתי לחילא חילא למפלח פלחנא במשפן זמנא :

(כד) וְזֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמוֹשָׁא:

כד דין פולחן זרענת גרשון למפלח ולמטול :

(כה) וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכִּסֵּהוּ וּמִכִּסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר־עָלְיוּ מִלְמַעְלָה וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

כה וישלון ית זריעת משכנא וית משפן זמנא חופאה וחופאה דססגונא די עלוהי מלעלא וית פרסא דתרע משפן זמנא :

כ"א את-זריעת המשפן • עשר התחתונות. ואת-אהל מועד • זריעות עזים העשויות לאהל עליו. מכסהו • עורות אילים מאדמים. מסך פתח • וילון המזרחי.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

(כב) נָשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם - כְּמוֹ שְׂצוּיְתִיף עַל בְּנֵי קֹהֵת - וְלֹא כְּמוֹ שְׂמִנִּית אֶת בְּנֵי קֹהֵת, שְׂהִירֵי בְּנֵי קֹהֵת עָדִין לֹא נִמְנָו, [אֲלֹא רַק לְקַמֵּן בְּפִסּוּק לַד], וְלָכֵן מִפְּרֹשׁ: כְּמוֹ שְׂצוּיְתִיף לְמִנּוֹת אֶת בְּנֵי קֹהֵת, אֲנִי מִצִּוּה אוֹתָהּ לְמִנּוֹת אֶת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן (רא"ם).

לְרֹאוֹת כְּמָה יֵשׁ שְׂהִיְעוּ לְכָלֵל עֲבֹדָה - שֶׁהֵם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים וְעַד בֶּן חֲמִישִׁים, כְּדִלְעִיל ד, ב וּבְרִשׁ"י שֶׁם. וְלֹא כְּמָה יֵשׁ בְּכָל מִשְׁפָּחוֹת הַגֵּרְשֹׁנִי מִבֶּן חֲדָשׁ וּמַעְלָה, שְׂהִירֵי מִנְּנָן זֶה כְּבָר נִמְנָו לְעִיל ג, כב. כְּלוֹמֵר תִּיבּוֹת "גַּם הֵם" אֵינָן מוּסְבּוֹת עַל "לְמִשְׁפּוֹחָתָם לְבֵית אֲבוֹתָם", אֲלֹא עַל "נִשְׂא" (נ"א).

(כד) וְזֹאת יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן - עֶשֶׂר הַתַּחְתּוֹנוֹת - רֹאה גַם רִשׁ"י לְעִיל ג, כה: "הַמִּשְׁכָּן - זְרִיעוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת".

וְהוֹצִירָהּ לְפָרֶשׁ כָּאֵן שׁוּב, מִפְּנֵי שְׂבָאן כְּתוּב "זְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן", וְהִיָּה נִתָּן לְפָרֶשׁ שְׂזָה קָאֵי עַל כָּל זְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְלָכֵן גַּם הוֹסִיף כָּאֵן שְׂהֵן "עֶשֶׂר הַתַּחְתּוֹנוֹת", שְׂזָהוּ מִסְפֵּר "זְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן".

וְאֵת אֹהֶל מוֹעֵד - זְרִיעוֹת עוֹזִים הַעֲשׂוּיֹת לְאֹהֶל עָלְיוֹ - וּבִלְשׁוֹן הַכְּתוּב (שְׂמוֹת כו, ז): "לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן", וּבְרִשׁ"י שֶׁם: "לְפָרוֹשׁ אוֹתָן עַל זְרִיעוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת". וּמִשׁוֹם כֶּף נִקְרָא "אֹהֶל", מִפְּנֵי שְׂמֵאֵהִילוֹת וּמִסְכָּבוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת (רִשׁ"י שֶׁם פִּסּוּק יב). וְרֹאה גַם רִשׁ"י לְעִיל ג, כה. וְהוֹצִירָהּ לְפָרֶשׁ כָּאֵן שׁוּב, מִפְּנֵי שְׂשֶׁם כְּתוּב "הָאֹהֶל", וְאִילוּ כָּאֵן כְּתוּב "אֹהֶל מוֹעֵד", שְׂבָדָרָה כָּלֵל פִּירוּשׁוֹ עַל הַמִּשְׁכָּן עֲצֻמוֹ.

מִכִּסֵּהוּ - עוֹרוֹת אִילִים מְאֻדְמִים - לְעִיל שֶׁם נִכְלָל בְּ"מִכִּסֵּהוּ" גַם עוֹרוֹת

תְּחָשִׁים, אֲבָל כָּאֵן חִילָק הַכְּתוּב בִּינֵיהֶם וְכָתוּב "מִכִּסֵּהוּ, וּמִכִּסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר עָלְיוֹ", מִשׁוֹם שְׂבָאן מְדוּבָר בְּשַׁעַת הַמִּשְׂא, וְהִיוּ נוֹשְׂאִים כָּל מִכִּסֵּה בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, וְלָכֵן חִילָקָם הַכְּתוּב, מִדֵּ-שְׂאִינֶן לְעִיל שֶׁם מְדוּבָר לְעִנְיָן שְׂמִירָה, כְּשֶׁהַמִּשְׁכָּן עֲמַד עַל עֲמֻדוֹ, וְאִז שְׂנִיָּהֶם יַחַד נִקְרָאוּ "מִכִּסֵּהוּ" שֶׁל הָאֹהֶל (נ"א).

מִסְכַּף פֶּתַח - וְיִלוֹן הַמְּזֻרְחִי - רֹאה גַם רִשׁ"י לְעִיל ג, כה, וְשֶׁם כְּתוּב סֵתָם "הוּא הוֹיִלוֹן", וְלֹא הוֹסִיף "הַמְּזֻרְחִי", וְכָאֵן הוֹסִיף "הַמְּזֻרְחִי" כְּדִי לְהַבְהִיר שְׂאִין הַכּוֹנֵה לְ"פְרוֹכֵת הַמִּסְכַּף" (שְׂהִבְדִּילָהּ בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים), מִדֵּ-שְׂאִינֶן לְעִיל שֶׁם נִזְכָּרְתָּ "פְרוֹכֵת הַמִּסְכַּף" בְּפָנָי עֲצֻמָּה, וְאִין צוּרָה בְּהִבְהָרָה זו. תוּרַה כו

כֹּונֵת סְרָדִי דִרְמָא וְיַת פְּרָסָא דְמַעְלָנָא
דְתַרְע דִרְמָא דִי עַל מַשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבַּחָא
סְחֹור סְחֹור וְיַת אֲטוּנְיָהוֹן וְיַת כָּל מְנִי
פְּלַחְנָהוֹן וְיַת כָּל דִי יִתְמַסֵּר לְהוֹן וְיִפְלַחְהוֹן:

(כו) וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֵת־מִסְךְ פֶּתַח וְשַׁעַר הַחֲצֵר
אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם
וְאֵת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדַתְם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם
וְעִבְדוּ:

כ"ו < אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן • כְּלוּמַר, הַקַּלְעִים וְהַמִּסְךְ שֶׁל חֲצֵר, הַסּוּכָכִים וּמַגִּינִים עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל מִזְבַּח הַנְּחֻשֶׁת
סָבִיב. וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם • כְּתַרְגוּמוֹ: "וְיַת כָּל דִי יִתְמַסֵּר לְהוֹן" - לְכַנֵּי גְרִשׁוֹן.

כז על מימר אהרן ובניו יהי כל פלחן בני
גרשון לכל מטולהו וכלל פלחנהו ותמנון
עליהו במטרא ית כל מטולהו:

(כז) עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבְנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי
לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדַתְם וּפְקֻדֹתֶם עֲלֵהֶם
בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:

כ"ז < עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבְנָיו • וְאִיזָה מִהַכְּנִים מְמַנָּה עֲלֵיהֶם? בִּיד אֵיתְמַר בְּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן.

כח דין פלחן ורצנת בני גרשון במשכן זמנא
ומטרנהו בידא דאיתמר בר אהרן כהנא:

(כח) וְאֵת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד
וּמִשְׁמֶרֶתָם בִּיד אֵיתְמַר בְּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: ׀

"בשבת ראש חודש מפטירין בציבור הפטרה הקשורה עם ראש חודש - "השמים כסאי" עד והי' מידי חודש
בחדשו גו", ולא ההפטרה דפרשת השבוע. ואף על פי כן, ידוע המנהג שנתפרסם על ידי כ"ק מורי וחמי
אדמו"ר, שביחיד - יש לומר גם את ההפטרה דפרשת השבוע. ועל דרך זה בנוגע לשבת חול המועד, שבציבור
מפטירין בהפטרה המיוחדת לשבת חול המועד, אבל ביחיד - יש לומר גם את ההפטרה הקשורה עם פרשת
השבוע".

התוועדות חלק א תשמ"ה עמוד 351

עטרת מרים

כָּכֵר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶרְאָה
מֵרְאוֹת אֱלֹהִים מֵרְאוֹת הַשְּׁכִינָה:
כ בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הָאֶמּוּר, הוּא
הַתָּה הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוֹת
הַמִּלְחָמָה וְיִבְכּוּ: ג אַחַר סִיפּוּר הַמֵּרְאָה

הפטרה ליום ראשון של שבועות

יחזקאל פרק א

א א וַיְהִי | בְּשָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרִבְעֵי בַחֲמִשָּׁה
לַחֹדֶשׁ וְאֲנִי בְּתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־גְּהֵר־כְּכֹר

עטרת מרים

א וַיְהִי | בְּשָׁלְשִׁים שָׁנָה בִּשְׁנַת
הַיּוֹבֵל הָאֶחָדוֹן שָׁנָה בּו בְּרִבְעֵי
בַחֹדֶשׁ הַרְבִּיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ
וְאֲנִי אֲנִי הָיִיתִי בְּתוֹךְ אֲנִשֵׁי הַגּוֹלָה
חַיִּין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל־גְּהֵר בָּשֶׁם

נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶרְאָה מֵרְאוֹת אֱלֹהִים: כ בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הוּא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוֹת הַמִּלְחָמָה

אשל אברהם - הרב אלאשולי

כֵּן הִיָּה צְרִיף לומר "כָּל הַנְּעֻשָׂה לָהֶם",
שֶׁהִרִי כָכֵר נַעֲשׂוּ, וּמִהוּ "יַעֲשֶׂה" בְּלִשׁוֹן
עֲתִידִי? לָכֵן מִפְּרֵשׁ שֶׁהַכּוֹנֵה עַל כָּל־
הַמִּשְׁכָּן שִׁימְסֵרוּ לְכַנֵּי גְרִשׁוֹן
(גריא). תורה כו
(כז) עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבְנָיו - וְאִיזָה
מִהַכְּנִים מְמַנָּה עֲלֵיהֶם? "בִּיד אֵיתְמַר
בְּן אֶהְרֹן הַכֹּהֵן" - פְּסוּק כח. וּבְזָה
מוּבָן מֵהַ שְׁבִתְחִילָה כֵּתֵב "אֶהְרֹן
וּבְנָיו", וְאַחֲרָיָה מְסִים "בִּיד אֵיתְמַר

"סָבִיב" - מִכָּל הַצְּדָדִים.
וְאֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם -
כְּתַרְגוּמוֹ: "וְיַת כָּל דִּיתְמַסֵּר לְהוֹן" -
וְאֵת כָּל אֲשֶׁר יִמְסֵר לָהֶם. מִפְּרֵשׁ
עֲשִׂיָּה מְלִשׁוֹן מְסִירָה, שֶׁגַּם הִיא בְּכֻלָּל
עֲשִׂיָּה (רא"ם).
לְכַנֵּי גְרִשׁוֹן - זֶה פִּירוּשׁ "לָהֶם", לְכַנֵּי
גְרִשׁוֹן הַנּוֹצְרִים בְּתַחֲלִיל הַפְּרָשָׁה
(רא"ם). אָבֵל אֵין הַפִּירוּשׁ "לָהֶם" עַל
הַכֹּלִים שֶׁיַּעֲשׂוּ לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ, שְׂאֵם

(כז) אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן - כְּלוּמַר,
הַקַּלְעִים וְהַמִּסְךְ שֶׁל חֲצֵר - שֶׁהוּא
וְיִלּוֹן פְּרוּשׁ לְצַד הַמּוֹזָרַח עֲשָׂרִים אַמָּה
אֲמֻצָּעוֹת שֶׁל רֹחֵב הַחֲצֵר (רש"י שְׁמוֹת לה,
יז).
הַסּוּכָכִים וּמַגִּינִים - לֹא שֶׁהִיוּ סוּכָכִים
עַל הַמִּשְׁכָּן מְלַמְעָלָה, אֶלָּא מַגִּינִים
עֲלֵיו מוֹהַצְּדָדִים (רא"ם).
"עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל מִזְבַּח" הַנְּחֻשֶׁת -
שֶׁעֲמַד בְּחֲצֵר.

עטרת מרים

של פסוק הפא הנה היה דברי'הוה אל'יחוקאל בןבוני הפתן לנחם את הגולים שרעו שהשכינה עמקם גם בהיותם בארץ פשדים והמראות ראה פשעמד על'נהר'כבר במקום סהור על המים ותהי עליו שם יד'יהוה בח הנבואה: ד וארא והנה רוח סערה באה מן'הצפון ענן

גדול ואש מתלפחת מתלחב ובוער ונגה וחרחה לו סביב ומתוכה פעין בגון החשמל שהוא האש הוד בלי העשן מתוד האש: ה ומתוכה מתוד הננה ראה דמות ארבע חיות וזה תואר מראיהן דמות גוף אדם להנה: ו וארבעה פנים אדם ואררה ושור ונשר אחד לכל רוח לאחת לכל חיה, וארבע כנפים לאחת להם לכל פרצוף: ז ורגליהם רגל ישרה שנה, מבלי עקום פרקים וכף תחתיות רגליהם ככף בדמות פה רגל עגל ונצצים פאלו משלכים ניצוצות אש פעין נחשת קלל מוסיקן: ח ידים וידי כיד אדם מתחת כנפיהם על ארבעת רבעיהם צדיהם ופניהם וכנפיהם לארבעתם היו שוים לארבעת החיות זה כזה: ט כנפיהם היו חכרת מחוברות ונגועות אשה אל'אחותה לכפות בהם הפנים, כנפיהם לאיפבו בלכתן מצד אל צד איש אל'עבר מול פניו ולכו כי יש להם פנים לכל רוח: י ודמות פניהם מראה פני החיות, אחת היה לפניו פני אדם ופני אריה אל'תימין הפנים לארבעתם ופני'שור מהשמאול לארבעתן ופני'נשר מאחוריו לארבעתן: יא ופניהם של החיות וכנפיהם היו פרושות מלמעלה להם לחיות מכוסות בהם, לאיש לכל פנים היה שתיים שתי כנפים חכרות נוגעות איש אל אחיו לכפות בהם הפנים, ושתיים ושתי כנפים היו מכסות את גויתיהנה את גופתן: יב ואיש כל חיה מהחיות אל מול עבר פניו ולכו כי היה להם פנים בכל רוח, אל הפסוק אשר יהיה'שמה הרצון של הרוח

עטרת מרים

ללכת ולכו הלכו ולא יסבו מצד אל צד בלכתן: יג ודמות החיות מראיהם כגחלי'אש בערות כמראה הלפדים המראה הריא היתה מתהלכת בין החיות לכולן היה המראה הריא ונגה הארה יתירה ומרובה היה לאש ומן מראה האש היה יוצא ברק: יד והחיות לא עמדו במקום אחד אלא היו רצוא ושוב

ויכין: ג הנה היה דברי'הוה אל'יחוקאל בןבוני הפתן בארץ פשדים על'נהר'כבר ותהי עליו שם יד'יהוה: ד וארא והנה רוח סערה באה מן'הצפון ענן גדול ואש מתלפחת ונגה לו סביב ומתוכה פעין החשמל מתוד האש: ה ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה: ו וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם: ז ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל ונצצים פעין נחשת קלל: ח וידי אדם מתחת כנפיהם על ארבעת רבעיהם וכנפיהם לארבעתם:

במחירות רב כמראה הפסוק: טו וארא הספולתי אל החיות וראיתי והנה דמות אופן אחד בארץ למטה מן החיות אצל כל אחד מהחיות עמד אופן אחד לארבעת פניו לא היה אלא אופן אחד: טז מראה האופנים ומעשיהם פעין תרשיש פעין מן המתכלת וד ובהיר עד שיראה בו מעבר אל עבר ודמות אחד לארבעתן לארבעת האופנים ומראיהם תואר פניהם ומעשיהם ופעולתם היה כאשר יהיה האופן בתוד האופן להתגלגל לכל רוח סבוב ותחורה: יז מכיון שהיו מתגלגלים לכל צד על' ארבעת רבעיהן צדיהן, בלכתם בחפץ לנחם ולכו לא יסבו בלכתן: יח ונביהן ונב שלהם

ט חכרת אשה אל'אחותה כנפיהם לאיפבו בלכתן איש אל'עבר פניו ולכו: י ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל'תימין לארבעתם ופני'שור מהשמאול לארבעתן ופני'נשר לארבעתן: יא ופניהם וכנפיהם פרושות מלמעלה לאיש שתיים חכרות איש את גויתיהנה: יב ואיש אל'עבר פניו ולכו אל אשר יהיה'שמה הרוח ללכת ולכו לא יסבו בלכתן: יג ודמות החיות מראיהם כגחלי'אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות ונגה לאש ומן'האש יוצא ברק: יד והחיות רצוא ושוב כמראה הפסוק: טו וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו: טז מראה האופנים ומעשיהם פעין תרשיש ודמות אחד לארבעתן ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוד האופן: יז על'ארבעת רבעיהן בלכתם ולכו לא יסבו בלכתן: יח ונביהן ונבה להם ויראה להם

עטרת מרים

וַנְּבִיחַ לָהֶם וַיְרֵאֶה לָהֶם אֲשֶׁר מֵאָמִים הֵם לְרֹאֶה אוֹתָם וַנְּבִיחַם וַנְּבִיחַ עֵינֵי שְׁלֹחַם מִלְּאֵת עֵינֵי סָבִיב לְרֹאוֹת לְכָל רוּחַ לְאַרְבַּעַתַּן: יֵשׁ וּבִלְבַת הַחַיִּוֹת יֵלְכוּ גַם הָאוֹפָנִים אַצְלָם וּבְהַנְשֵׂא הַחַיִּוֹת עֲצָמוֹן מֵעַל הָאָרֶץ לַעֲלוֹת לַמַּעְלָה וַיִּנְשָׂאוּ גַם הָאוֹפָנִים: כַּעַל אֵל מְקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָׁם

הָרוּחַ הַרְצִיזוּ מֵהָאֵל וַיַּחַדְדוּ הָרוּכַב בְּהַ לְלִבָּת וַיְלָכוּ הַחַיִּוֹת כִּי שָׂמָה גַם רִצּוֹן הָרוּחַ לְלִבָּת וְהָאוֹפָנִים פֶּאֶשֶׁר יִנְשָׂאוּ הַחַיִּוֹת לַמַּעְלָה לְעַמְתָּם גַּם הָאוֹפָנִים וַיִּנְשָׂאוּ כִּי רוּחַ הַחַיָּה תְּקִיעָה בְּאוֹפָנִים: כֹּא בְּלִבְתָּם בָּעֵת וַיְלָכוּ הַחַיִּוֹת וַיְלָכוּ גַם הָאוֹפָנִים וַבְּעִמְדָם יַעֲמָדוּ וּבְהַנְשֵׂאֵם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּנְשָׂאוּ הָאוֹפָנִים לְעַמְתָּם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים: כַּבְּדַמְוֹת הַשְּׁמֹחַ וּפְרוּשׁ עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה שֶׁל לִרְקִיעַ פָּעִין פָּעִין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא הַמְּסֻל אִמְרָה עַל רוֹאֵיו כַּעֲבוּר הַפְּלֶגֶת וְהָרוּ הָיָה נְטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מְלַמְעֵלָה: כֵּן וְתַחַת הַרְקִיעַ פְּנִיחָם שֶׁל הַחַיִּוֹת הָיוּ יִשְׂרוֹת מְכַנּוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ לְכָל אַחַד וְאֶחָד הָיוּ שְׁתֵּי מְכַסּוֹת לְהִנָּח לָהֶם, וּלְפָנֵים זֶה הָיָה וּלְאִישׁ שְׁתֵּי מְכַסּוֹת לְהִנָּח לָהֶם אֵת גְּוִיתֵיהֶם: כַּד וְאִשְׁמַע אֶת־קוֹל הַרְעִשָׁת פְּנִיחָם כְּקוֹל מִים רַבִּים הַשּׁוֹמֵמִים וּכְקוֹל־שִׂדִי בְּרַדְדוֹ בְּסִינַי, הַקוֹל הַזֶּה וַיִּשְׁמָעִי בְּלִבְתָּם כְּקוֹל הַמְּלָחָה הַמָּה וְשִׂאוֹן כְּקוֹל מַחְנֶה מְחָמוֹן עִם. בְּעִמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנִפְיָהֹן לֹא הָרְעִישוּ אוֹ בְּכַנְפֵיהֶם לְהַשְׁמִיעַ קוֹל: בַּה וְהָיָה מִי עֲמָדוֹ הַחֲלוּת וְלֹא הָרְעִישוּ, כִּשְׂהֵרָה

עטרת מרים

הַקוֹל יוּצֵא מֵעַל לִרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רָאשֵׁם כִּשְׂהֵרָה מְקוֹם בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר אֵל הַנְּבִיאִים, אֲבָל בְּעִמְדָם אוֹ תִרְפִּינָה כְּנִפְיָהֹן: כֹּוּ וּמְפַעֵל לִרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רָאשֵׁם רְאִיתִי דָבָר מְוָהִיר כְּמִרְאֵה אַבְנֵי־סָפִיר וְהוּא כְּדַמּוֹת כֶּפֶא וְעַל דְּמוֹת הַכֶּפֶא רְאִיתִי דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אַדָּם עַלְיוֹ מְלַמְעֵלָה:

כֹּו פֶּאֶשֶׁר הַסְּתַפְלָתִי לְרֹאוֹת מִרְאֵה הָאָדָם הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּפֶא וְאֵרָא | בְּעִין פָּעִין חַשְׁמַל כְּמִרְאֵה־אֵשׁ וְד וְנָקִי, וְהָיָה לָהּ בְּעִין בּוֹת כְּמִרְאֵה אֵשׁ לָהּ סָבִיב כֵּן הוּא מְמִרְאֵה מִתְּנוּי וְלַמַּעְלָה אֲבָל וּמִמִּרְאֵה מִתְּנוּי וְלַמַּטָּה רְאִיתִי כְּמִרְאֵה־אֵשׁ וְנָגַהּ הָאָרֶה וּרְחִיחָה הָיָה לוֹ סָבִיב: כַּח כְּמִרְאֵה הַקָּשָׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִין בְּיוֹם הַנָּשֶׁם כֵּן מִרְאֵה הַנִּגָּה סָבִיב הוּא מִרְאֵה דְּמוֹת כְּבוֹד־יְהוָה נֹסַע מִבַּיִת הַמְּקַדֵּשׁ כְּדַמּוֹת מַלְךְ יוֹשֵׁב עַל הַמְּרֻכָבֶת וְנוֹסַע וְאֵרָאֵה אֵת כָּל זֶה, אוֹ וְאַפֵּל עַל־פְּנֵי לְהַשְׁתַּחֲוֹת מוֹל ה' וְאִשְׁמַע קוֹל כְּדַבֵּר וַיִּאמֶר אֵלַי כֵּן אָדָּם עֲמָדוֹ עַל הַגְּלוּף וְגו': יֵכ לְאַחַר שְׂנֹמֵר דְּבָרָיו צִוָּה אֵל הָרוּחַ לְשִׂאתוֹ אֵל מְקוֹם אֲשֶׁר בְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ שָׁם וּתִשָּׂאֵנִי רוּחַ וְאִשְׁמַע אֲחֵרֵי מְקוֹם הַנְּבִיאָה שֶׁחִיתִי שָׁם קוֹל רֵעֵשׂ גָּדוֹל שֶׁהָיָה אוֹמֵר בְּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מְמִקוּמוֹ כִּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרוּחוֹ מְמִקוּמוֹ בְּבַיִת קֹדֶשׁ הַתְּקֵדִישִׁים אַף עַל־פִּי שֹׁפֵר מְמִקוּמוֹ:

וַנְּבִיחַם מְלֵאֵת עֵינֵי סָבִיב לְאַרְבַּעַתַּן: יֵשׁ וּבִלְבַת הַחַיִּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפָנִים אַצְלָם וּבְהַנְשֵׂא הַחַיִּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּנְשָׂאוּ הָאוֹפָנִים: כַּעַל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָׁם הָרוּחַ לְלִבָּת יֵלְכוּ שָׂמָה הָרוּחַ לְלִבָּת וְהָאוֹפָנִים וַיִּנְשָׂאוּ לְעַמְתָּם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים: כֹּא בְּלִבְתָּם יֵלְכוּ וּבְעִמְדָם יַעֲמָדוּ וּבְהַנְשֵׂאֵם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּנְשָׂאוּ הָאוֹפָנִים לְעַמְתָּם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים: כַּבְּדַמְוֹת הַשְּׁמֹחַ וּפְרוּשׁ עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה שֶׁל לִרְקִיעַ פָּעִין פָּעִין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא הַמְּסֻל אִמְרָה עַל רוֹאֵיו כַּעֲבוּר הַפְּלֶגֶת וְהָרוּ הָיָה נְטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מְלַמְעֵלָה: כֵּן וְתַחַת הַרְקִיעַ עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה רְקִיעַ פָּעִין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נְטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מְלַמְעֵלָה: כֵּן וְתַחַת הַרְקִיעַ פְּנִיחָם יִשְׂרוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתֵּי מְכַסּוֹת לְהִנָּח וּלְאִישׁ שְׁתֵּי מְכַסּוֹת לְהִנָּח אֵת גְּוִיתֵיהֶם: כֹּו וְאִשְׁמַע אֶת־קוֹל בְּנִיחָם כְּקוֹל מִים רַבִּים כְּקוֹל־שִׂדִי בְּלִבְתָּם קוֹל הַמְּלָחָה

כְּקוֹל מַחְנֶה בְּעִמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנִפְיָהֹן: כַּה וְיִהְיֶה־קוֹל מֵעַל לִרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רָאשֵׁם בְּעִמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנִפְיָהֹן: כֹּו וּמְפַעֵל לִרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רָאשֵׁם כְּמִרְאֵה אַבְנֵי־סָפִיר דְּמוֹת כֶּפֶא וְעַל דְּמוֹת הַכֶּפֶא דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אַדָּם עַלְיוֹ מְלַמְעֵלָה: כֹּו וְאֵרָא | בְּעִין חַשְׁמַל כְּמִרְאֵה־אֵשׁ בַּיִת־לָהּ סָבִיב מִמִּרְאֵה מִתְּנוּי וְלַמַּעְלָה וּמִמִּרְאֵה מִתְּנוּי וְלַמַּטָּה רְאִיתִי כְּמִרְאֵה־אֵשׁ וְנָגַהּ לוֹ סָבִיב: כַּח כְּמִרְאֵה הַקָּשָׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִין בְּיוֹם הַנָּשֶׁם כֵּן מִרְאֵה הַנִּגָּה סָבִיב הוּא מִרְאֵה דְּמוֹת כְּבוֹד־יְהוָה וְאֵרָאֵה וְאַפֵּל עַל־פְּנֵי וְאִשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר: אַ יֵכ וּתִשָּׂאֵנִי רוּחַ וְאִשְׁמַע אֲחֵרֵי קוֹל רֵעֵשׂ גָּדוֹל בְּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מְמִקוּמוֹ:

◆ יום שני ז' סיון ◆

עטרת מרים

כ אולם ה' אשר בותם אותו וחלקתם כלי היכל קדשו, ויהוה ערין שוכן הוא בהיכל קדשו בשמים מופעל, עם כל זה הם שותקים מפניו מפני אמתו בלתי הארץ כי היא המשגיח בהם ורואה כל מעשיהם: א תפלה לחבקוק הנביא על שגינות בעבור ששגג והתרעם מול ה': ב יהוה שמעתי שמעך מה שאמרתי לי מהגלות וארבו והנה יראתי ער מאד. לכן אבקש מך אתה יהוה פעלך עם ישראל, שמור עליהם כדי בקרב שנים האלה לא יכלו חיותו עוררו ונשיבתו, גם בקרב שנים האלה שאנו בפתח תודיע כי אף ברגו בעת הירגו רחם תזכור: ג הלא אמתה הוא אלוהה ששבת ליתן את התורה חרות על עשו מתימן ארץ אדום ולא קבלוה, ואחר כך יבוא וקדוש מהרפארן מארץ ישמעאל כי גם הם לא קבלוה סלה לעולם, וימתי בפה שמים הודו בעת ממן התורה לישראל בסני ותהלתו וזהו או מלאה הארץ: ד בפתח התורה וכן לראות ונגה מראה כבוד ה' פאש אוכלת בראש הרי פאור היום תהיה קרנים כרו עור פני משה כי מידו מיד ה' בא זאת לו למשה, ושם בסני חביון מה שהיה נחבא עד היום שהוא נגלה עזו הלוחות: ה ככבוש הארץ לפניו לפני הארון ילך הלך הבר הצרעה לחרוג את הנענים ויצא רשף ויפי אש המביאים את הבר הולך קרוב לרגליו: ו פאשר עמד הארון בארץ כבשו אותה ישראל וימדד ארץ וחלקוה לשבטים במדה, פאשר ראה הארון ושם עינו בארץ ויתר היה מעתיק גוים את הנענים לרשם מארצם ויתפצצו ונשתפרו הררי עד שרי הנענים שחו כרעו ונפלו גבעות עולם התקפים והעריצים שלהם, מאחר שכל הליכות עולם

הפטרה ליום שני של שבועות בחו"ל

חבקוק פרק ב

ב כ ויהוה בהיכל קדשו הם מפניו בלתי הארץ: ג א תפלה לחבקוק הנביא על שגינות: ב יהוה שמעתי שמעך יראתי יהוה פעלך בקרב שנים חיותו בקרב שנים תודיע ברגו רחם תזכור: ג אלוהה מתימן יבוא וקדוש מהרפארן סלה בפה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ: ד ונגה פאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עזו: ה לפניו ילך דבר ויצא רשף לרגליו: ו עמד וימדד ארץ ראה ויתר גוים ויתפצצו הררי עד שחו גבעות עולם הליכות עולם לו: ז תחת און ראיתי אהלי כושן ירגזון יריעות ארץ מדון: ח הבנהרים חבבנים עברתיך פי תרפב על-סוסית מרפבתיך ישועה: ט עריה תעור קשתך שבועות מסות אמר סלה נהרות תבקע ארץ: י ראוד יחילו הרים ורם מים עבר נתן תהום קולו רום ידוהו נשא: יא שמש ירח עמד זבלה לאור חציד יחלכו לנגה ברק

עטרת מרים

מוליכי ומנהיגי העולם לו של המקום ברוך הוא לעשות בהם כרצונו: ז הזכיר עתה גבורות שעשה לנו במלחמות בושן רשעתים על ידי עתניאל בן קנו ובמלחמת גרעון עם מדון, ואמר תחת און במקום שלא היה להם העפדה וקיים כי הקים ה' את עתניאל והפיל אותם אהלים ראיתי אהלי כושן ירגזון יריעות ארץ מדון: ח הבנהרים וכן בנהרים חרה אף יהוה פשערה את הנדרן לפני ישראל אם-בנהרים אפך להחריב מימיו אם-בנים עברתיך להחריב מימיו פשערה את הנם, אלא הפכה היתה פי תרפב לפי שרפבתי על-סוסית מרפבתיך ישועה להושיע עמך ולכן בעת המים ללכת בדרך המקיפה, והכל ענין מליצה: ט עריה תעור נגלה נגלה קשתך גבורתך, שבועות מסות בשבועות שנשבעת לשבטים אמר סלה הוא מאמר המתקיים לעולם, וכמו נהרות תבקע בעת להם הארץ לתת להם מים רבים: י פאשר ראוד הרי ארנון עובר לפני ישראל יחילו חלו ורעדו הרים והתקרבו זה לזה וחרבו את הנסתרים בבקיעי הרים ורם מים מי הפאר עבר בין ההרים והעלה מאברי ההרונים להודיע הנם לישראל נתן תהום קולו מהעומק השמיע מי הפאר קולו לפרסם הנם רום ורוממות ידוהו כח יד המקום נשא או עד למעלה כי כלם חפרו בנפלאותיו: יא בימי יהושע שמש ירח כל אחד מהם עמד זבלה כפודור שלה ולא הלכה מהלכה אלא לאור חציד חצי המקום ברוך הוא יחלכו לנגה ברק חניתך: יב בועם בעמך על שבעה גוים תצעד רמסת יושבי הארץ באף תרוש גרשת את שבעת גוים: יג מעולם יצאת לישע להושיע את עמך לישע את-מישתיך חוקדו מלך יהודה כי מחצת כל ראש

חניתך: יב בועם תצעד-ארץ באף תרוש גוים: יג יצאת לישע עמך לישע את-מישתיך מחצת

עטרת מרים

מבית רשע מפתח סנחריב על ידי המלאך ערות גלית את הסוד ערצואר האבדת כל המחנה סלה עד עולם ולא יוסיפו לקום: יד סנחריב, נקבת במפיו כמפוד כל ראש אנשיה היושבים בערי פרוזיו בלי חוקה, כי מרוב אנשיו לא יכלם מקום מוקף חוקה, הם יסערו באו ברוח סערה להפיצני

עטרת מרים

לעם וירושלם וישראל יגודנו ויבא עליו גודו העמים: יז כיתאנה ישראל לאתתפרח עדיו לא קנו גבורה ואמצות חלב לעמוד במלחמה למולם ואין יכול עדיו אין פרו בגפנים בחש כחש מעשהזיות ושדמות ושדות תבואה לאעשה אכל עדיו לא הצמיחו מאכל גור ממכלה צאן דין הצאן

בארצות אחרות, אבל עליצתם סוף שמחת הצלחתם היה כמו אלו שהשבו לאכל את ישראל שהיה עני מענה ולכלותם במסתר במדר, כמו מצרים שרדפו אחרים לכלות את ישראל בצאתם מצרים: מז דרכת רמסת בים בסוסיד הם העניי עליהם חמר ובערמת מים רבים אהה להלחם עמהם ולאבדם: מז אמר הנביא שמעתי מהצרה שהיו בה ישראל בעת ההיא ביום בא גוג, ובעבורה ותרגו תהרד בטני לקול השמועה צללו ערו שפתי, מרוב העער יבוא רקב ורקבון בעצמי ותחתי בכל מקום עמד ארגו אחר, כי שמעתי אשר אגות הייתי חשוב שאגות בארצי אחר שובי מהגלות לארצי, והנה נהפכה מנחתי ליום צרה כי הוא היום שחשב גוג לעלות

ראש מבית רשע ערות יסוד ערצואר סלה:

יד נקבת במפיו ראש פרוזיו יסערו להפיצני

עליצתם כמו לאכל עני במסתר: טו דרכת

בים סוסיד חמר מים רבים: מז שמעתי

ותרגו בטני לקול צללו שפתי יבוא רקב

בעצמי ותחתי ארגו אשר אגות ליום צרה

לעלות לעם יגודנו: יז כיתאנה לאתפרח

ואין יכול בגפנים בחש מעשהזיות ושדמות

לאעשה אכל גור ממכלה צאן ואין בקר

נקרת מקום כלאו כי מעט ואין בקר ברפתים הנה ישראל בהיותם כבבל נתעטמו ואוד ועמדו מול המון הרב הזה: יח עם כל זה ואני ננסת ישראל ביהוה אעלוזה אגילה אשמח במשענת ה' ובגבורות באלהי ישעי: יט עם כי אנתנו העטמו, הנה יהוה אדני לי במקום חילי וישם רגלי קלות באילות לרדוף אחר האויב ועל-במותי ידריכני ידרוד אותי לרדוף על גבתי החרים אשר סביבות וירושלם, למנצח לגן לוי המנצח בשר בנגינותי לנגנה בנגון אשר יחדתי לה:

ברפתים: יח ואני ביהוה אעלוזה אגילה באלהי ישעי: יט יהוה אדני

חילי וישם רגלי באילות ועל-במותי ידריכני למנצח בנגינותי:

כט בני מררי למשפחתם לבית-אבתם תפקד

אתם:

כט בני מררי לזרעיתהון לבית אבתהון תמגי יתהון:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ספר השיחות תשמ"ח כרך ב עמ' 465)

בני מררי . . תפקד אתם (ד, כט)

לא נאמר בהם נשיאת ראש, כפי שנאמר בקהת ובגרשון. ויש לבאר, דהנה עבודת המשכן דרשה שני תנאים. מציונות – נדיבת הלב והקמת לב. וזה בא לידי בטוי בקהת וגרשון, שנשא את הכלים היותר חשובים. בטול – "לי לשמי", בלי פניות אישיות. וזה בא לידי בטוי במררי (לשון מרירות ובטול), שנשא את הקרשים. לכן לא נאמר בו נשיאת ראש, כי מעלתו היא הבטול והפשטות.

(ב) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה

תפקדם פל-הבא לצבא לעבד את-עבדת אהל

מועד:

ל מפר תלתין שנין ולעלא ועד פר חמשין שנין תמננון כל דאתי לחילא למפלח ית פלחן משפן זמנא:

(לא) וזאת משמרת משאם לכל-עבדתם באהל

מועד קרשי המשפן ובריהיו ועמודיו ואדניו:

לא ודא מטרת מטולהון לכל פלחנהון במשפן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי:

אשל אברהם – הרב אלאשולי

בן אהרן הכהן, כי "איתמר בן אהרן הכהן", והו פירוש של "ובניו", שפירושו: אהוד מבניו, והוא איתמר (ראם ושמ"ח). תורה כח

לְבַעֲמוּדֵי דְדַרְתָּא סְחֹר סְחֹר וְסִמְכִיהוֹן
 וְסִפְיָהוֹן וְאֶטְוִיָּהוֹן לְכָל מְגִיָּהוֹן וְלִכְל
 פְּלַחְנָהוֹן וּבְשִׁמְהוֹן תִּמְנוּן יֵת מְגִי מְטָרַת
 מְטוּלָהוֹן:
 (לג) וְעֲמוּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֲדִנְיָהֶם וַיִּתְּדוּם
 וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלִכְל עֲבֹדָתָם וּבִשְׂמֹת
 תִּפְקְדוּ אֶת־כָּלִי מִשְׁמֶרֶת מִשְׂאֵם:

ש"י - ויתדוּם ומיתריהם • של עמודים, שהרי יתדות ומיתרי הקלעים במשא בני גרשון היו; ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה, שלא תגביהם הרוח, ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים בשפתם העליונה בכלונסות וקנדסין כמו ששנויה ב"מלאכת המשכן".

לג דין פלחן זרענת בני מררי לכל פלחנהון
 במשכן זמנא בידי דאיתמר בר אהרן
 כהנא:
 (לד) וְזֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרְרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם
 בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בִּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

לד ומנא משה ואהרן ורכיבי כנשתא ית בני
 קהת לזרענתהון ולבית אכהתהון:
 (לה) וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשֵׂאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי
 הַקְּהָתִי לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבַיִת אֲבֹתָם:

לה מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין
 שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן
 זמנא:
 (לה) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה
 כָּל־הַבָּא לְצִבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

לו ויהיו מנגייהון לזרענתהון תרין אלפין
 שבע מאה וחמשין:
 (לו) וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם אֲלֵפִים שֶׁבַע מֵאוֹת
 וּחֲמִשִּׁים:

לו אליו מנגיני זרענת קהת כל דפלח במשכן
 זמנא די מנא משה ואהרן על מימרא די
 בידי דמשה:
 (לו) אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כָּל־הָעֶבֶד בְּאֹהֶל
 מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה
 בְּיַד־מֹשֶׁה: ם

לח ומנגיני בני גרשון לזרענתהון ולבית
 אכהתהון:
 (לח) וּפְקוּדֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּלְבַיִת אֲבֹתָם:

לח מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין
 שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן
 זמנא:
 (לח) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה
 כָּל־הַבָּא לְצִבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

מ ויהיו מנגייהון לזרענתהון לבית אכהתהון
 תרין אלפין ושית מאה ותלתין:
 (מ) וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבַיִת אֲבֹתָם אֲלֵפִים
 וָיֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

קבועה בו באמצעו, וכורף שפת הקלע
 סביביו במיתרים כנגד כל עמוד ועמוד,
 ותולה הקנדס דרך טבעתו באונקליות
 שבצעמוד העשוי כמין וי"ו, ראשו יקוף
 למעלה וראשו אחר תקוע בעמוד,
 ורחב הקלע תלוי מלמטה, והיא קומת
 מחיצות ה"חצר".
 כמו ששנויה ב"מלאכת המשכן" -
 פרק ה. תורה לג

"יתדות - לתקוע ולקשור בהם סופי
 היריעות בארץ שלא ינועו ברוח.
 מיתריהם - חבלים לקשור".
 ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב
 לתלות בהם הקלעים בשפתם
 העליונה בכלונסות וקנדסין - ראה
 גם רש"י שמות כו, י: "האדנים יושבים
 על הארץ, והעמודים תקועים לתוכן,
 והיה עושה כמין קנדסין, ארפן ששה
 טפחים ורחבן שלשה, וטבעת נחשת

(לכ) ויתדות ומיתריהם - של
 עמודים - ולא של הקלעים.
 שהרי יתדות ומיתרי הקלעים במשא
 בני גרשון היו - כמפורש בפסוק כו.
 אלא ששם נזכר רק "ומיתריהם", ולכן
 ממשיר כאן רש"י להוכיח שהיו גם
 יתדות.
 ויתדות ומיתרים היו ליריעות
 ולקלעים מלמטה, שלא תגביהם
 הרוח - ראה רש"י שמות לה, יח:

מא אליו מנגיני זרעית בני גרשון כל דפלה במשפן זמנא די מנא משה ואהרן על מימרא די:

מב ומנגיני זרעית בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון:

מג מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשפן זמנא:

מד וכו' מנגייהון לזרעיתהון תלתא אלפין ומאתן:

מה אליו מנגיני זרעית בני מררי די מנא משה ואהרן על מימרא די בידא דמשה:

מו כל מנגינא די מנא משה ואהרן ורכבי ישראל ית לואי לזרעיתהון ולבית אבהתהון:

מז מבר תלתין שנין ולעלא ועד בר חמשין שנין כל דאתי למפלא פלחן פלחנא ופלחן מטול במשפן זמנא:

(מא) אלה פקודי משפחת בני גרשון פלהעבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה:

(מב) ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם לבית אבתם:

(מג) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה פלהבא לצבא לעבדה באהל מועד:

(מד) ויהיו פקדיהם למשפחתם שלשת אלפים ומאתים:

(מה) אלה פקודי משפחת בני מררי אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה ביד משה:

(מו) פלהפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל את הלויים למשפחתם ולבית אבתם:

(מז) מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה פלהבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד:

ישׁׁ עבדת עבדה • הוא השיר במצולתים וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת. ועבדת משא • כמשמעו.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 49)

כמשמעו (רש"י ד, מז)

פונתו, שלא נפרש ש"עבודת משא" היא "עבודה למשא", היינו טעינת העגלות, שהיא עבודה למשא העגלות. ורש"י שולל פרוש זה, שכן עבודה זו, שנעשית על ידי שני לויים או יותר, יכולה להעשות גם על ידי לוי שהוא מעל לגיל חמשים (רש"י בהעלת ח, כה), ואינה שיקת למנון מבן שלשים עד בן חמשים.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

כה (הרב). ויש לומר גם שרש"י בא למעט את הפירוש המובא בפירוש המיוחס לרש"י בדברי הימים ב כט, כה: "ועבודת משא, נכון לפרש על השיר, כדכתיב (דברי הימים א ט, כב): וכן נהוה שר הלויים במשא יטר במשא פי מבין הוא, שהיה ממונה להרים קול הנגון של שיר". תורה מח

שהיא הקרבת הקרבנות (רא"ס). וראה גם רש"י ערכין יא, א: "עבודה אחרת - עבודת קרבן, שאינו נאמר אלא על היין של נסכי קרבן, כדכתיב (לקמן י: א) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם".
ועבדת משא - כמשמעו - עבודה של משא. הינו עבודת משא בפתח, אבל לטעון עגלות יכולים לעשות גם לאחר גיל חמשים, כדלקמן ברש"י ח,

(מז) **עבדת עבדה** - הוא השיר **במצולתים** - ראה דברי הימים א טו, טז: "ומצולתים משמיעים".
וכנורות - שהם כלים שדורשים כח ומאמץ, אבל שירה בפה יכולים גם לאחר גיל חמשים, ראה רש"י לקמן ח, ה (הרב).
שהיא עבודה לעבודה אחרת - שירת הלויים היא עבודה עבור עבודה אחרת,

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש כרך יח עמ' 44 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

שירת הלויים במצולתים וכנורות דוקא

מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁנָה כָּל־הֵבִיא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה

הוּא הַשִּׁיר בַּמְצֻלְתִּים וְכַנּוֹרוֹת, שֶׁהִיא עֲבֹדָה לַעֲבֹדָה אַחֲרָת (ד, מז. ובפרש"י)

יש לעיין, מדוע אין רש"י מביא פלל את השירה בפה?

כן יש לדקק מה שהביא רש"י רק "מצולתים וכנורות", והרי במקדש היו הלויים מנגנים בעוד כו"כ פלים (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ד)?

ולש לומר בזה באפן מחדש, דהנה זה שרק הלויים הצעירים מחמשים שנה היו ראויים לעבודת המשכן, מפרש רש"י (במדבר ד, ג ד"ה נשא) כי "היותר על בן חמשים כחו מקחיש".

ולכאורה יש להקשות, הרי שירה בפה, או בנבלים וכלילים וכיו"ב, היא עבודה קלה ביותר, ואין צריכים לעבודה זו כוח רב, וא"כ מדוע ראויים לעבודה זו רק אלו שהם פחותים מחמשים שנה, הרי גם המבגרים יותר יכולים לשיר בפה, או לנשף בכלילים ונבלים?

ולכן מתרץ רש"י, שבדרך הפשט אין המדבר כאן על שירה בפה או בנבלים, אלא רק בנגינה "במצולתים וכנורות", שהם עבודות הקשורות עם עשייה ומלאכת יד, ובפרט מצולתים שהם "ב' חתיכות רחבות של מתכת" (רש"י ד"ה עבידתא, ערכין יג, ב), והעבודה בהם מצריכה כח רב. ולכן רק הלויים הצעירים מ"בן חמשים שנה" ראויים למלאכה זו. וק"ל.

מח ויהו מנגינהו תמניא אלפינו וחמש מאה ושמונים: **וַיְהִי וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶל־פִּי חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁמְנִים:**

מט על מימרא דיי מנא יתהון בידי דמשה גבר גבר על פלהנה ועל מטולה ומנגינה די פקיד יי ית משה: **עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשְׁאֹו וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ**

כ"א < צו ופקדיו אשר צוה ה' את משה • ואותן הפקדים היו במצוה "מבן שלשים שנה ועד בן חמשים".

♦ יום שלישי ח' סיון ♦

ה (א) וידבר יהוה אל משה לאמר: **א וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:**

ב צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע **ב פֶּקֶד ית בני ישראל וישלחו מן משריטא כל דסגיר וכל דדאב וכל דמסאב לטמי נפשא דאנשא:**

כ"א < צו את בני ישראל וגו' • פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן, ושמונה פרשיות נאמרו בו ביום,

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מט) ופקדיו אשר צוה ה' את משה - ואותן הפקודים היו במצוה מבן שלשים שנה ועד בן חמשים - מפרשי רש"י פירשו את דברי רש"י אלו הסתומים באפנים שונים. אך לפי ענינות דעתי נראה לפרש כך: בצינוי ה' למשה למנות את הלויים לעבודת המשכן יש שני חלקים: א) הצינוי למשה למנות את הלויים מבן שלשים ועד בן חמשים, ב) הצינוי על הלויים להמנות מבן שלשים ועד בן חמשים כדים בן חמשים שנה. והנה בעוד שמשה קים את המצוה בשעה שמנה אותם, הרי שאותם הלויים היו במצוה זו כל הזמן הזה, משעה שנמנו עד שמלאו להם חמשים שנה, שכן עד אז נצטוו לעבוד את עבודות המשכן. ואת זה לומד רש"י מיתור התיבות ופקדיו אשר צוה ה' את משה. וכך שיעור הכתוב: "על פי ה' להמנות מבן שלשים ועד בן חמשים שנה כל הבהיר לך את המצוה בשעה שמנה אותם, הרי שאותם הלויים היו במצוה זו כל הזמן הזה, משעה שנמנו עד שמלאו להם חמשים שנה, שכן עד אז נצטוו לעבוד את עבודות המשכן. ואת זה לומד רש"י מיתור התיבות ופקדיו אשר צוה ה' את משה".

כְּדַאיִתָּא בְּמַסְכַּת גִּטִין בְּפֶרֶק 'הַנִּזְקִין' (דף טו). וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה • שְׁלֹשׁ מַחֲנוֹת הָיוּ שָׁם בַּשַּׁעַת חֲנִיתָן: תוֹף הַקְּלָעִים הָיָא מַחֲנֶה שְׂכִינָה, חֲנִית הַלְוִיִּם סָבִיב - כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בְּפִרְשַׁת "בְּמִדְבַר סִינַי" - הִיא מַחֲנֶה לְוִיָּה. וּמִשָּׁם וְעַד סוּף מַחֲנֶה הַדְּגָלִים לְכָל אַרְבַּע הַרוּחוֹת הִיא מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל. הַצְּרוּעַ נִשְׁתַּלַּח חוּץ לְכָל; הַזָּב מִתֵּר בְּמַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁלַח מִן הַשְּׂתִימִים. וְטָמֵא לְנֶפֶשׁ מִתֵּר אִף בְּשֵׁל לְוִיָּה, וְאִינוּ מִשְׁלַח אֲלָא מִשְׁלֵ שְׂכִינָה. וְכָל זֶה דְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ מִן הַמִּקְרָאוֹת בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (דף טו). טָמֵא לְנֶפֶשׁ • דְּמַסָּב לְטָמֵי נֶפֶשׂא דְאַנְשָׂא. אוֹמֵר אֲנִי שְׂהוּא לְשׁוֹן עֲצָמוֹת אָדָם בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי, וְהַרְבֵּה יֵשׁ בְּב"ר (פפ"ח): אֲדַרְיָאנוּס שְׁחִיק טָמֵא - שְׁחִיק עֲצָמוֹת.

גמדכר עד נוקבא תשלחון למברא למשריתא תשלחון ולא יסאבון ית משריתהון די שכנתי שריא ביניהון:

דוּעַבְדוּ בְּזוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁלְחוּ יְתְהוֹן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא כְּמָא דִּי מַלְיָל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּזוֹ עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ה ומליל יי עם משה למימר:

ו מלל עם בני ישראל גבר או אתתא ארי ועבדון מפל חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי ויחוב אנשא ההוא:

(ג) מְזַכֵּר עַד־נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מַחוּץ לְמַחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁבֵן בְּתוֹכֵם:

(ד) וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מַחוּץ לְמַחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

(ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ו) דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מְעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

אונקלוס. בלומר שהוא נטמא לעצמות נפש האדם. **אוֹמֵר אֲנִי שְׂהוּא** - תיבת "טמי" שבאונקלוס. **לְשׁוֹן עֲצָמוֹת** - ולא מלשון טומאה, שהוא לשון "מסאב". **אָדָם** - בלומר, זהו לשון יחודי לעצמות אדם, כי סתם עצמות (כולל של אדם) נקראות "גרמי", ואילו "טמי", זהו רק בינוי לעצמות אדם. **בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי** - ראה גם רש"י בראשית מא, ח. **וְהַרְבֵּה יֵשׁ בְּבִרְאשִׁית רְבֵה'** - י, ג (שחיק עצמות). יג, ט (בנ"ל). יד, ז (בנ"ל). כח, ג (בנ"ל). מט, א (בנ"ל). עח, א (שחיק טמיא). בלומר, בבראשית רבה מופיע לפעמים "שחיק טמיא" ולפעמים "שחיק עצמות", הרי ש"טמיא" הינו עצמות. **"אֲדַרְיָאנוּס שְׁחִיק טָמֵא"**, "שחיק עצמות" - ראה גם רש"י דניאל א. כ. ברכות נט, א. וראה "לחם ושמלה",

וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן - אכל לא בשעת מסע, שאז היה מותר לטמאים להכנס בתוך המחנות - ראה תענית כא, ב. מחנות זה, ב. **תוֹף הַקְּלָעִים הִיא מַחֲנֶה שְׂכִינָה, חֲנִית הַלְוִיִּם סָבִיב כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בְּפִרְשַׁת "בְּמִדְבַר סִינַי"** - לעיל א, ג. **הִיא מַחֲנֶה לְוִיָּה, וּמִשָּׁם וְעַד סוּף מַחֲנֶה הַדְּגָלִים לְכָל אַרְבַּע הַרוּחוֹת הִיא מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל.** ה"צרוע" נשתלח חוץ לכלן - ראה גם רש"י ויקרא יג, מו. **ה"זב" מִתֵּר בְּמַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁלַח מִן הַשְּׂתִימִים, וְ"טָמֵא לְנֶפֶשׁ" מִתֵּר אִף בְּשֵׁל לְוִיָּה, וְאִינוּ מִשְׁלַח אֲלָא מִשְׁלֵ שְׂכִינָה** - ולכן נאמר תחילה: "וישלחו .. כל צרוע", ואחר-כך "וכל זב", ואחר-כך "וכל טמא לנפש". **וְכָל זֶה דְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ מִן הַמִּקְרָאוֹת בְּמַסְכַּת פְּסָחִים** - טו, א. **טָמֵא לְנֶפֶשׁ** - ד"מסאב לטמי נפשא דאנשא" - בן גירסת רש"י בתרגום

ומחנה לויה, ומחנה ישראל (רש"י גיטין ט. סע"א). ומבאר בזה מדוע נאמר בלשון "צו את בני ישראל", משום שאין צו אלא לשון זירוז, וכשהוקם המשכן והוקבעו המחנות, נצטוו לשלח את הטמאים מיד (משביל לדוד). **וּשְׂמִנָה פְּרָשִׁיּוֹת נֶאֱמָרוּ בּוֹ בַיּוֹם** - כדי שלא יוקשה, הרי פרשה זו אינה סמוכה להקמת המשכן, לכן הוסיף שאין זה קושיה, שהרי שמונה פרשיות נאמרו באותו יום, ואף אחת מהן לא נכתבה סמוך להקמת המשכן (גרא). **כְּדַאיִתָּא בְּמַסְכַּת גִּטִין בְּפֶרֶק "הַנִּזְקִין"** - ט, סע"א-רע"ב. ואלו הן: פרשת כהנים [אמור אל הכהנים - רש"י], ופרשת לויים [קח את הלויים - רש"י], ופרשת טמאים [פסח שני], ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחרי מות, ופרשת שתויי יין, ופרשת נרות [בהעלותך את הנרות - רש"י], ופרשת פרה אדומה. וראה רש"י שם הטעם שנאמר פרשיות אלו בו ביום דוקא.

כ"י - למעל מעל בה' - הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר, היא האמורה בפרשת ויקרא (ויקרא ח: "ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו'"), ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה: האחד שקתוב "והתודו", לומר שאינו תיב חמש ואשם על-פי עדים עד שיוודה בדבר. והשני - על גזול הגר שהוא נתן לכהנים.

(ו) והתודו את-חטאתם אשר עשו והשיב את-אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו:

כ"י - את-אשמו בראשו • (ב"ק קיא) הוא הקרן שנשבע עליו. לאשר אשם לו • (כתובות ט) למי שנתחייב לו.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

שרש"י הזכיר לעיל בלשונו רק "גזול" ולא שאר דברים. **לאשר אשם לו** - למי שנתחייב לו - כלומר את החומש יש לשלם למי שנתחייב לו לשלם את הקרן, ולא למי שנשבע לו לשקר שזהו כלפי שמיא, שאמנם חייב החומש הוא מצד השבועה, אך התשלום הוא למי שהוא משלם את הקרן. והנה בפרשת ויקרא (ה, כד) אומר הכתוב: "לאשר הוא לו", וברש"י שם: "למי שהממון שלו". ובטעם שינוי לשונות הכתובים בין שם לכאן, מבאר ב"תורת מנחם": שם הדיגש הוא בטעם שריבטה התורה חמישית הרבה, ולכן אמר הכתוב "לאשר הוא לו", "למי שהממון שלו", שפיון שהקרן שלו, לכן כל החמישית הכאות מחמת הקרן מגיעות לו. ואילו כאן הדיגש הוא על עצם הדין שהמשלם צריך לשלם לחברו בנוסף לקרן גם חמישית, והרי החמישית היא בגלל שבועת שקר, ומה שכוח יש לזה עם חבירו, לכן אומרת התורה "לאשר אשם לו", שפירושו: "למי שנתחייב לו", שפיון שהוא התחייב לחברו קרן, הרי החמישית היא בעין קנס על הקרן. וכיון שאת הקרן משלם למי שנתחייב לו, כך משלם לו גם את החומש (ועל-דרך תשלום הכפל, שגם הכפל הולך לבדלים). ולפירושו ה"באר בשדה" יש לבאר הטעם שנקט רש"י "למי שנתחייב לו" ולא למי שגזול ממנו, מפני שהמדיבר כאן לא רק בגזלה אלא בכל סוגי התביעות. תורה ח

אשמו קרן של גזלה, וכן ברש"י בבא קמא סה, ב: "והשיב את אשמו, היינו קרן, שהוא אשם וחוטא עליו", אלא זהו טעם למה מוסיף עליו חומש (כאמור בהמשך "וחמישתו יוסף עליו"). שזהו משום שמדובר כאן בקרן שנשבע עליו, מה שאין בן בסתם קרן של גזלה אינו משלם חומש. אך לפירוש זה צריך עיון מה הפירוש "בראשו", דהנה בפרשת ויקרא (ה, כד) כותב רש"י: "בראשו - הוא הקרן, ראש הממון". וכן פירש רש"י בבבא קמא קי, א. אבל כאן אינו מפרשו כלל. ובפשטות כאן אין פירושו קרן, שהרי הקרן כבר נזכר כמה שאמר "אשמו", אלא פירושו כמשמעו, שישלם את הקרן בתחילה, ואחר-כך יוסיף עליו חומש. אך אפשר שאכן גם כאן "בראשו" פירושו הקרן, ופירוש הכתוב כך הוא: ושלם את אשמו - הגזלה שלו, בראשו - בקרנו. ואפשר גם שבגנות רש"י בדבריו "הוא הקרן שנשבע עליו" היא להיפך: "אשמו" - "הוא הקרן", ו"בראשו" - "שנשבע עליו", שהרי השבועה באה מראשו של אדם. אך ה"באר בשדה" מבאר ש"בראשו" - "הוא הקרן", ומה שהוסיף רש"י "שנשבע עליו", זהו כדי לבאר למה נקרא "אשמו". אמנם גם מצד הגזלה נקרא "אשמו", אבל כאן לא מדובר רק על גזלה, אלא גם בהלוואה ופקדון ושותפות כאמור בפרשת ויקרא, ולכן הוצרך רש"י לכתוב פירוש המתאים לכל האפנים. אך צריך עיון קצת

שעם כל זה אינו זו מלשון טומאה, כי הוא נגזר מלשון טומאה, דהיינו עצמות טמאות, אבל סתם עצמות מתורגם "גרמי". תורה ג.
(ו) למעל מעל בה' - הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר - שזהו פירוש "למעול מעל בה'", ראה רש"י ויקרא ה, כא.
היא האמורה בפרשת ויקרא - ה, כא.
ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' - ולכן לא פירש כאן הכתוב מהו ה"מעל בה'", כי סמך על המפורש בפרשת ויקרא (משכיל לדח).
ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה: האחד, שכתב "והתודו", למד שאינו תיב חמש ואשם על-פי עדים עד שיוודה בדבר - שגזול ונשבע על שקר. כלומר, "והתודו", מלשון הודאה, ולא מלשון וידוי. וראה רש"י ויקרא ה, כג ובביאור שם.
והשני, על גזל הגר שהוא נתן לכהנים. - כפי שמוכח מלשון הכתוב לקמן פסוק ח: "ואם אין לאיש גזאל", ראה שם ברש"י. תורה ז.
(ז) את אשמו בראשו - הוא הקרן שנשבע עליו - בכונת רש"י יש לומר: "אשמו" - "הוא הקרן" (ולא קרוב אשם). ומה שהוסיף "שנשבע עליו", אין כונתו לבאר בזה מדוע הקרן נקרא "אשמו" (שהרי מדובר בקרן של גזלה, וכלשון רש"י בסנהדרין סח, ב: "והאי

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש כרך לח עמ' 18 ואילך)
תשובה כמצוה פללית

והתודו את חטאתם אשר עשו (ה, ז)

צננו להתנדות על העוונות . . ולאמר אותם עם התשובה . . והוא אמרו . . והתנדו (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע עג)
כבר הקשו בכמה מקומות על הרמב"ם (מנ"ח מצוה ססד. ועוד), מדוע מנה רק הודוי למצוה, ואת התשובה עצמה לא מנה.
ובארו באופנים שונים.

יש לבאר זה בדרך הדרוש:

אמרו חז"ל שרמ"ח מ"ע הם כנגד רמ"ח איבריו של אדם (מכות כג, סע"ב) וְשֵׁסִי"ה מִצְוֹת ל"ת הם כנגד שֵׁסִ"ה גידים (ח"א קע, ב). ומבאר בספרי חסידות, שיש בכל נשמה "תרי"ג מיני כחות וחיות" (תניא פרק נא), וכאשר האדם הוא בשמירת כל התרי"ג מצוות, אז הוא "תמים ושלם בכל איברי הנפש כו', משא"כ אם חסר מצוה א' או פגם בה הרי נעשה מחסר איבר" (לקוטי תורה נצבים מה, א).

אף מצוות התשובה בכהה לתקן את האיברים הפגומים, כי התשובה מגיעה מעמקא דלבא ומעצם הנפש, שהוא מקור החיות של ה"תרי"ג מיני כחות וחיות". ולכן נמשך משם חיות חדשה לתקן האבר הפגום.

ולכן לא נמנית מצוות התשובה שבלב במנין המצוות, כי נמנו רק המצוות שהם כנגד כחות הנפש, אף מצוות התשובה מגיעה מעמק הנפש שלמעלה מכחות הנפש, עד שבכהה לתקן את הפגמים שבכחות, ורק מצוות הודוי שהיא בפה יכולה להמנות במנין המצוות.

(ח) וְאִם־אִין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַפְּהֶן מִלְּבַד אֵיל הַכַּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפְּרוּ בוֹ עָלָיו:

ח ואם לית לגבר פריק לאתבא חובתא לה חובתא דמתב קדם ?? לכתנא בר מדבר כפורי'א די יכפר בה עלוהי:

כ"י וְאִם־אִין לְאִישׁ גֹּאֵל • שְׁמַת הַתּוֹבֵעַ שֶׁהִשְׁבִּיעוּ וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁים. לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו • כְּשֶׁנִּמְלַךְ זֶה לַהֲתוֹדוֹת עַל עוֹנוֹ. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: וְכִי יֵשׁ לָךְ אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאִין לוֹ גּוֹאֲלִים, אוֹ בֵן, אוֹ בַת, אוֹ אָח, אוֹ שָׂר בְּשָׂר הַקְּרוֹב מִמְשַׁפַּחַת אָבִיו לְמַעַלָּה עַד יַעֲקֹב? אֲלָא זֶה הֵגֵר שְׁמַת וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁים. הָאִשָּׁם הַמּוּשָׁב • זֶה הַקֶּרֶן וְהַחֲמִשׁ. לַה' לַפְּהֶן • קָנְאוּ הַשֵּׁם, וְנִתְּנוּ לַפְּהֶן שְׂבָאוֹתוֹ מִשְׁמֵר. מִלְּבַד אֵיל הַכַּפָּרִים • הָאֲמֹר בְּיֹיִקְרָא' שֶׁהוּא צָרִיף לְהַכִּיָּא.

(ט) וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַפְּהֶן לוֹ יְהוָה:

ט וכל אפרשותא לכל קודש'א דבני ישראל די יקריבו לכתנא דלה יהי:

כ"י וְכָל־תְּרוּמָה וְגו' • אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: וְכִי תְרוּמָה מִקְרִיבִין לַפְּהֶן? וְהֵלֵא הוּא הַמְחֻזָּר אַחֲרֶיהָ לְבֵית

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מלכד איל הכפרים - האמור ב'ויקרא" - ה, כה. כי לשון "מלכד" משמעו שפבר נזפר חיובו בתורה, לכן כתב "האמור בויקרא" (ג"א).
שהוא צריף להביא - ואת אשמו יביא לה' איל תמים מן הצאן בערפק לאשם אל הכהן". תורה ט
(ט) וְכָל תְּרוּמָה וְגו' - אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל - ספרי.
וכי תרומה מקריבין לפהן? והלא הוא המחזר אחריה לבית המקום שאוצרים שם תבואה (מצ"צ יואל ב, כח).

האשם המושב - זה הקרן והחמש - "האשם" זה קרן, "המושב" זה חומש (ב"ק קי, א).
לה' לפהן - קנאו השם ונתנו לפהן שבאותו משמר - שכל מתנות כהונה אדם יכול ליתן לכל פהן שירצה, ואילו גזל הגר אינו יכול ליתן אלא לכהן של אותו משמר (ג"א). והכי קאמר קרא, שלכהן המקפר בו באיל הכפרים היא קרן וחומש (רש"י ערכין בת, ב). משום שבאן ה' הוא שקנה את גזל הגר, והוא זה שהקנה לאותו משמר של פהנים. וראה על-דרך זה בויקרא כו, כח.

(ח) וְאִם אִין לְאִישׁ גֹּאֵל - שְׁמַת הַתּוֹבֵעַ שֶׁהִשְׁבִּיעוּ, וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁים לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו" כְּשֶׁנִּמְלַךְ זֶה לַהֲתוֹדוֹת - להודות.
על עונו. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ - בבא קמא קט, א. סנהדרין סח, ב.
וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח - ברש"י בבא קמא קט, א: "בן או בת או אח".
או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב - והקרוב קרוב קודם (רש"י סנהדרין סח, ב).
אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים.

הגִּרְנוֹת? ! ומה תלמוד לומר "אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִפְהֶן"? אלו הכפורים, שְׁנֹאֲמַר בָּהֶם (שמות כג) : "תִּבְיֵא בַּיִת ה' אֱלֹהֶיךָ", ואיני יודע מה יַעֲשֶׂה בָהֶם? תלמוד לומר: "לִפְהֶן לוֹ יִהְיֶה", בא הכתוב ולמד על הכפורים שִׁהְיוּ נִתְּנִין לִפְהֶן.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ח עמ' 29)

והלא הוא המחזר אחריה לבית הגִּרְנוֹת (רש"י ה, ט) יש לשאל, מדוע מדיק "לבית הגִּרְנוֹת", ולא נקט "בבית הגִּרְנוֹת". ויש לומר, דהנה אמרו רז"ל "הפִּהֶנִים . . . המְסִיעִים . . . בבית הגִּרְנוֹת (לדוש ולזרות כְּדֵי שִׁתְּנוּ לוֹ הַתְּרוּמוֹת), אין נותנין להם תְּרוּמָה בְּשִׁכְרָן, ואם עוֹשִׂין כֵּן חִלְלוּ". לכן כתב "לבית", ולא שְׁמִסִּיעַ בבית הגִּרְנוֹת עֲצָמוֹ (וגם בָּזָה נִרְאָה עַד כִּמָּה יש לדיק בפרוש רש"י).

(י) וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לִפְהֶן
לוֹ יִהְיֶה:

כִּי"א וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ. לפי שְׁנֹאֲמָרוּ מִתְּנוֹת פְּהֶנָּה וּלְוִיָּה, יְכוּל יְבוֹאוּ וַיִּטְלוּם בְּזֹרֹעַ? תלמוד לומר: "וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ", מגיד, שְׁטוּבַת הַנְּאֻתָן לְבַעֲלִים, ועוד מְדַרְשִׁים הַרְבֵּה דָרְשׁוּ בוֹ בְּסִפְרֵי. ומְדַרְשׁ אַגְדָּה (תנחומא פ' ראה) : "וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ", מי שְׁמַעֲכַב מַעֲשָׂרוֹתָיו וְאִינוֹ נֹתְנֵן, לוֹ יִהְיוּ הַמַּעֲשָׂרוֹת, סוֹף שְׂאִין שְׂדֵהוּ עוֹשֶׂה אֶלָּא אַחַד מַעֲשָׂרָה שֶׁהֵיטָה לְמוּדָה לַעֲשׂוֹת. אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לִפְהֶן. מִתְּנוֹת הַרְאוּיוֹת לוֹ. לוֹ יִהְיֶה. מִמּוֹן הַרְבֵּה.

◆ יום רביעי ט' סיון ◆

(יא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יֵא וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:

(יב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
כִּי־תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל:
יב מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גְּבַר
גְּבַר אַרְי תְּסִי אֶתְתָּה וְתִשְׁקַר בַּה שְׁקַר:

כִּי"א אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ. מה פְּתוּב לְמַעֲלָה מִן הָעֲנִיָּן? "וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ", אם אֶתְתָּה

אשל אברהם - הרב אלאשולי

משמע מלשון רש"י לקמן פסוק יג. וכן הוא ברש"י ברכות שם: "איש את קדשיו לו יהיו - שמעבב קדשיו אלו ואינו נותנין לפניהם ולזוים". "לו יהיו" המעשרות - כלומר, "לו יהיו" נדרש לשני הכוונות, גם לענין החטא וגם לענין העונש. סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות. "איש אשר יתן לפהו" מתנות הראויות לו - "לו יהיה" ממון הרבה - מדלא פתיב נמי הקא "לו יהיו" בניו כדלעיל דקאי א"קדשיו" שזכר, אבל הקא פתיב "לו יהיה" בה"א, דלא משתמע דקאי א"קדשיו", ועל כן דרשו בו: לו יהיה - ממון הרבה (מהרש"א ברכות שם). תורה יא (יב) איש איש כי תשטה אשתו -

שטובת הנאותן לבעלים - שטובת הנאה עבור נתינה זו היא לבעלים ("לו יהיו"), דהינו שהבעלים יכולים לקחת סלע מישראל אחר בעבור שיתן כל תרומותיו לכן בתו פהו. ונקראת זו טובת הנאה, דהינו דבר מועט. אבל פהו שנותן סלע כדי שיתן התרומות לכהן אחר קרובו אסור, כיון שנגאה ככהו המסיע בבית הגִּרְנוֹת שאסור (ע"פ בכורות כו, א רש"י שם). ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש אגדה - תנחומא פרשת ראה סימן י. וראה גם ברכות סג, א. "וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ", מי שְׁמַעֲכַב מַעֲשָׂרוֹתָיו וְאִינוֹ נֹתְנֵן - משמע ש"לו יהיו" הוא חלק מהדרשה שמעבב אצלו את המעשרות. וכן

ומה תלמוד לומר "אשר יקריבו לפהו"? אלו הכפורים, שְׁנֹאֲמַר בָּהֶם "תִּבְיֵא בַּיִת ה' אֱלֹהֶיךָ", ואיני יודע מה יַעֲשֶׂה בָהֶם, תלמוד לומר: "לִפְהֶן לוֹ יִהְיֶה", בא הכתוב ולמד על הכפורים שִׁהְיוּ נִתְּנִין לִפְהֶן. שְׁמוֹת כג, יט. שם לד, כו. תורה י (י) וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ - לפי שְׁנֹאֲמָרוּ מִתְּנוֹת פְּהֶנָּה וּלְוִיָּה - משמע שמִּפְרֵשׁ "קִדְשׁוֹ" גם על מעשרות הַנִּתְּנִים לְלוֹי. יְכוּל יְבוֹאוּ וַיִּטְלוּם בְּזֹרֹעַ? תלמוד לומר: "וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִהְיוּ" - שְׁבִדּוֹ לִיתְּנוּ לְאִינוֹה פֶּהֶן שִׁרְצָה. מַגִּיד - מה שְׁאֲמַר בְּלִשׁוֹן "לוֹ יִהְיוּ" (שאם רק לומר שִׁיכוּל לִיתֵן הַקְּדָשִׁים לְאִינוֹה פֶּהֶן שִׁרְצָה, הִיָּה לוֹ לומר: "יתן לפהו").

מעכב מתנות הפהן, תייד שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה. איש איש • ללמדך, שמועלת בשתיים: באיש מלחמה של מעלה, ואישה מלמטה. כי-תשטה אשתו • שנו רבותינו: אין המנאפין נואפין עד שתפנס בהן רוח שטות, דכתיב: "כי-תשטה", וכתיב בו (משלי ז): "נאף אשה חסר-לב". ופשוטו של מקרא: "כי-תשטה" - תט מדרכי צניעות ותחשד בצניו, כמו (שם ד) "שטה מעליו ועבר" (שם ז): "אל ישט אלא-דרכיה לבך". ומעלה בו מעל • ומהו המעל?.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש כרך ב עמ' 311 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

חשיבות הזהירות בצווי הקב"ה

איש איש כי-תשטה אשתו (ה, יב)

אין אדם עובר עברה אלא-אם-פן נכנס בו רוח שטות, שנאמר: איש איש כי תשטה אשתו, תשטה כתיב (סוטה ג, א). יש לבאר מה שהראיה לענין דאין אדם עובר עברה כו' ולמד מדין סוטה:

אשל אברהם - הרב אלאשילי

לומר: כי תטה, או כי תסטה (ע"פ מהרש"א סוטה שם).

"כי תשטה", תמ מדרכי צניעות - שדרך הנשים להיות כל אשה צנועה, וזאת נטתה מדרך זו (גרא).

ותחשד בצניו - מכאן בזה הטעם שהאריך הכתוב לומר "כי תשטה אשתו", ולא כתב בקצרה "כי תמעול מעל", כדי לומר לנו שנטיתה מדרכי הצניעות היא שגרמה לו לחשוד בה ש"מעלה בו מעל". ולכן לא פירש: תט מדרכי התורה, כי אן היה משמעו שהדבר ודאי שכבר נטמאה, היפך משמעות הכתוב בפרשה שהדבר מסופק לבעלה אם נטמאה (רא"ם). ולפירוש זה "כי תשטה" פירושו: באשר תשטה (שתטה מדרכי הצניעות), באופן ודאי, ולא "אם תשטה" כמו שפירש לקמן פסוק כ, עין שם בפניאר. כמו: "שטה מעליו ועבר" - משלי ד, טו. סור (רש"י שם).

"אל ישט אל דרכיה לבך" - משלי ו, כה. אל יסור לבך אל הדרך ההולך לבית הזונה (מציד שם). וראה גם רש"י תהלים קא, ג: "סטים - לשון כי תשטה, לסור מן הדרך".

ומעלה בו מעל - ראה רש"י ויקרא ה, טו: "אין מעילה בכל מקום אלא שינוי, וכן הוא אומר בסוטה ומעלה בו מעל".

ומהו ה"מעל"? "ושכב איש אתה" - פסוק יג. ולא ש"ושכב איש אותה" והו דבר נוסף ל"מעלה בו מעל". ואין הפירוש שבאמת שכב איש אותה, אלא שפך הבצל חושד בה (רא"ם וגרא). תורה יג

המתחיל איש חכם. שלמעלה, ואישה - בעלה. מלמטה. כי תשטה אשתו - שנו רבותינו - תנחומא סימן ה. וראה סוטה ג, א.

אין המנאפין - הן האיש והן האשה. נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות - שהיא מטעה ומשטה בו לסור מדרך טובה לדרך רעה (מהרש"א סוטה שם), כי אם לא פן לא היו מגיעים למצב של ניאוף שהוא חטא חמור ביותר. אבל ראה תנאי פרק כד שהחידוש בזה הוא: "דאפילו אשה המנאפת שדעתה קלה, היתה מושלת ברוח תאוה ולולי רוח שטות שבה". וראה עוד בתנאי פרק יד שענין הרוח שטות הוא ש"נדמה לו שבעבירה זו עוננו ביהדותו, ואין נשמתו מובדלת מאלהי ישראל, וגם שוכח אהבתו לה' המסותרת בלבו", ובפרק כד מוסיף, שהרוח שטות "מכסה ומסתיר ומעלים את האהבה מסותרת שבנפשה האלהית .. לכבוש היצר ותאוה הניאופ".

דכתיב "כי תשטה" - וניתן לקראו "תשטה" (מלשון שטות).

וכתוב בו - באיש הנואף. "נואף אשה חסר לב" - משלי ו, יב. והינו שגם בו נכנסה רוח שטות. ובמהרש"א סוטה שם מפרש, שיה"חסר לב" שלו הוא שהאשה מפתה אותו בדברי שטות והוא עושה רצונה. וראה רש"י סנהדרין לח, א שמפרשו על האשה שהיא חסרת לב.

ופשוטו של מקרא - הביא תחילה את פירוש רבותינו, כי לפי פשוטו היה לו

מה כתוב למעלה מן הענין - פסוק י.

"ואיש את קדשיו לו יהיו", אם אתה מעכב מתנות הפהן - כפירוש מדרש אגדה המובא ברש"י לעיל שם. תייד שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה - כמו שבאמר (לקמן פסוק טו) "והביא האיש את אשתו אל הפהן" (ברכות טג, א). [פירוש, ביון שלא הביא לו מתנות פהונה (השיכות לפהן), אזי תמורת זה יצטרך להביא לו את האשה הסוטה (השיכות לו)]. והלימוד הוא מסמיכות הפרשיות זו לזו, שאין ביניהן שום קשר, ולא נכתבו בסמיכות אלא ללמד ענין זה (רא"ם). או שהלימוד הוא מזה שנאמר "איש איש כי תשטה אשתו", ולא "אשת איש כי תשטה", מה שמשמיענו שזה בא בהמשך להאמור לעיל "ואיש את קדשיו לו יהיו" (גרא). או מזה שכתוב "כי תשטה", שמשמעו באשר תשטה, הינו שודאי תשטה, ולא אמר "אם תשטה", משמע שנהו בעונש על האמור לעיל (משכיל לדח). וראה רש"י לקמן פסוק כ.

איש איש - ללמדך שמועלת בשתיים - כלשון הכתוב "ומעלה בו מעל". ויש לומר שהדבר מרומז גם בפרק הלשון מעילה. וראה גם רש"י לקמן פסוק טו.

ב"איש מלחמה" - שמות טו, ג. לא נקט תיבת "מלחמה" אלא לצנין היכן נקרא ה' "איש", ולא שיש קשר בין היות ה' "איש מלחמה" לענין המעילה של הסוטה בלפי הקדוש-ברוך-הוא. וראה גם רש"י סנהדרין קג, א דבור

דין סוטה שִׁירַךְ רק באשת איש ולא בפנויה, והנה, ישראל נמשלו לאשה והקב"ה לבעל, ומכיון ש"איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה" (תנא דבי אלן רבא פקט ט בשניי לשון קצת), ומוכן שִׁבְזָה נוגע שלא לעבר אפילו על רצון קל, שהרי אפילו אם משנים קצת מרצון הבעל הרי אין זה "עושה רצון בעלה", הרי כן הוא בישראל והקב"ה שפל עברה נוגעת מכיון שגם על ידי עברה קלה נפרדים רחמנא לצלן מהקב"ה. ולכן לומדים ענין זה מהפסוק "כי תשטה אשתו", על-מנת להדגיש שגם עברה קלה נוגעת - ע"ד אשה ובעל.

יג וישכב גבר יתה שכבת זרע • (במות צה) שכיבתה מעיני בעלה ומטמא והיא מסאבא וסהיד לית בה והיא לא אתאחזת :

(יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֶת־הַשְּׂכֵמָה וְנִעְלַם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה וְהָיָה נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפְּשָׁה :

רש"י • וְשָׁכַב אִישׁ אֶת־הַשְּׂכֵמָה • (סוטה כז) איש, פָּרַט לְקַטֵּן וּמִי שְׂאִינוּ אִישׁ. אֶת־הַשְּׂכֵמָה זָרַע • (במות צה) שְׂכִיבְתָהּ פּוֹסְלַת אוֹתָהּ וְאֵין שְׂכִיבַת אַחוּתָהּ פּוֹסְלַת אוֹתָהּ, כַּמְעַשָּׂה בְּשִׁתֵּי אַחִיוֹת שֶׁהֵיוּ דוֹמוֹת זו לְזוֹ. וְנִעְלַם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ • (סוטה כז) פָּרַט לְסוּמְאָה. הָא אִם הִיָּה רוֹאָה וּמַעְמַעַם (סְפָרִים אַחֲרִים: וּמַעְלִים), אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. וְנִסְתְּרָה • שְׁעוֹר שֶׁתִּרְאֶה לְטַמְאָת בִּיאָהּ. וְעַד אֵין בָּהּ • הָא אִם יֵשׁ בָּהּ אֶפְלוּ עַד אַחַד שְׂאֵמֶר: נִטְמָאָת! לֹא הִתְהַוְּתָה שׁוֹתָהּ. וְעַד אֵין בָּהּ • בְּטַמְאָה, אֲבָל יֵשׁ עֲדִים לְסִתְיָהּ. נִתְפְּשָׁה • נֶאֱנָסָה, כְּמוֹ (דברים כב): "וְתִפְּשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה".

אשל אברהם - הרב אלאשילי

וגם לא מצוי, הביא רש"י על כך מעשה שהיה בשתי אחיות דומות, שמסיפור המעשה רואים, שהמים שהאחות הכשרה שתתה פעלו שאחותה ששכבה תמות, אף שאחותה הורתה בפניה ששכבה בודאות, מה שמוכיח שבמקרה כזה המים אינם פסולים אלא פועלים את פעולתם. ונעלם מעיני אישה - פָּרַט לְסוּמְאָה - שאם הבעל היה סומא לא היה משקה אותה (סוטה כז, א). ודבר זה למדים מיתור תיבת "מעייני", פָּרַט לְסוּמְאָה שאין לו עינים (רא"ם). הַא - והו לימוד נוסף (רא"ם). אִם הִיָּה רוֹאָה וּמַעְמַעַם - מכבה ומחליש את ראיהו, כלומר עשה עצמו כאלו לא ראה. בדפוס שני: ומעלים עיניו. אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ - דבר זה למדים מ"וְנִעְלַם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ" (רא"ם וירא), שרק אם נעלם מעיניו באמת המים היו בודקים אותה, אָבָל אִם רָאָה שהיא נסתרה אין המים בודקים אותה, כיון שהיא ראה שהיא נסתרה, ואין לו כאן ספק. ונסתרה - שְׁעוֹר שֶׁתִּרְאֶה לְטַמְאָת בִּיאָהּ - וְהוּא "וְנִטְמָאָה", שנסתרה כדי שיעור טומאת ביאה, ולא שנטמאה בודאות. וְעַד אֵין בָּהּ - הָא אִם יֵשׁ בָּהּ -

לשון המעשה במדרש תנחומא סימן י: "מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו, והיתה אחת נשואה בעיר אחת, ואחת היתה נשואה בעיר אחרת, ביקש בעלה של אחת מהן לקנאות בה, ולהשקותה מים המרים בירושלים, הלכו לאותה העיר שהיתה אחותה נשואה שם, אמרה לה אחותה: מה ראיתם לבא בכאן, אמרה לה: בעלי מבקש להשקות אותי, אמרה לה אחותה: אני הולכת תחתיך ושותה, אמרה לה: לכי. לבשה בגדי אחותה והלכה תחתיה, ושתתה מי המרים ונמצאת טהורה, והורה לבית אחותה, וצתה לקראתה שמחה וחבקה ונשקה, כיון שנשקה זו לזו, הריקה במים המרים, ומיד מתה". אך אפשר שהפירוש בדברי רש"י שונה לחלוטין מהבנת המפרשים, והמעשה בשתי אחיות משלים את הפירוש, והו הפירוש לעניות דעתי: "שכיבתה פוסלת אותה", הינו מלשותות את מי המרים, כלומר אם ברור הדבר שהיא שכבה, הרי היא פסולה מלשותות את מי המרים, ואם שתתה - אין המים בודקים אותה. ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה" מלשותות, דהינו שאם האחות הכשרה שותה במקום האחות שיונתה, המים בודקים אותה ופועלים את פעולתם. וכיון שזהו דבר לא מוכן

(יג) וְשָׁכַב אִישׁ - פָּרַט לְקַטֵּן - שאינו נקרא "איש". וּמִי שְׂאִינוּ "אִישׁ" - בהמה (סוטה כז, ב). שאינה נאסרת לבעלה על ידיהם. אֶת־הַשְּׂכֵמָה זָרַע - בהרבה כתב-יד ודפוסים ראשונים לא גורסים דבור זה כלל. שכיבתה פוסלת אותה - על בעלה. בגמרא ובמות צה, א: "אוסרת", וצריך עיון לשון רש"י "פוסלת", שמתאים יותר לענין שתית מי המרים. וראה לקמן בבבאור. ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה - אם בא על אחות אשתו, לא נאסרת אשתו עליו מדין אחות אשה, אף שהיה ניתן לאסרה עליו מקל-וחומר: ומה אם בא על אשת איש, הרי היא אסורה לבעלה, אף שאין הבעל אסורה על בועלה איסור עולם שהרי יש לה היתר בגט, קל-וחומר לכא על אחות אשתו שתהא אשתו אסורה עליו, שהרי אשתו אוסרת את אחותה על בועלה כל גמיה, ולכן נאמר "אותה" [ולא "עמה"] (במות צה, א ורש"י, ע). כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו - ה"גור אריה" וספר הזכרון כתבו שקטע זה של "כמעשה בשתי אחיות כו" הוא הוספת תלמיד טועה, ואינו שירף לענין שלפניו כלל. וכך

יד וְעֵבֶר עָלוּ רֹחַ-קִנְיָהּ וְקָנָה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהוּא נְטֻמָּאָה אוֹ-עֵבֶר עָלוּ רֹחַ קִנְיָהּ וְהוּא נְטֻמָּאָה וְהוּא לֹא מִסְּאָבָא:

יד) וְעֵבֶר עָלוּ רֹחַ-קִנְיָהּ וְקָנָה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהוּא נְטֻמָּאָה אוֹ-עֵבֶר עָלוּ רֹחַ-קִנְיָהּ וְקָנָה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהוּא לֹא נְטֻמָּאָה:

כ"ט) «וְעֵבֶר עָלוּ» קִדְמָה לְסִתְיָהּ. רֹחַ קִנְיָהּ וְקָנָה. פִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (סוּטָה ג'): לְשׁוֹן הַתְּרָאָה, שְׁמִתְרָה בָּהּ: אֶל תְּסִתְרֵי עִם אִישׁ פְּלוּנִי. וְהוּא נְטֻמָּאָה אוֹ-עֵבֶר עָלוּ רְגוּ'. כְּלוּמַר, הוּא הִתְרָה בָּהּ וְעֵבֶרָה עַל הַתְּרָאָתוֹ, וְאֵין יָדוּעַ אִם נְטֻמָּאָה אִם לֹאוּ.

טו) וְהִבְיָא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַפֹּהֶן וְהִבְיָא אֶת-קִרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קַמַּח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא-יִתֶן עָלָיו לְבָנָה כִּי-מִנְחַת קִנְיָתָהּ הוּא מִנְחַת דִּיכְרֵנָא מְדַכְרֵת חֻבָּא:

טו) וְהִבְיָא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַפֹּהֶן וְהִבְיָא אֶת-קִרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קַמַּח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא-יִתֶן עָלָיו לְבָנָה כִּי-מִנְחַת קִנְיָתָהּ הוּא מִנְחַת זְכָרוֹן מִזְכְּרַת עֹז:

כ"ט) קַמַּח. שְׁלֹא יְהֵא מְסֻלַּת. שְׁעָרִים. וְלֹא חֻטִּים (סוּטָה י"ב); הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה בִהְמָה, וְקִרְבָּנָה מֵאֲכַל בִּהְמָה. לֹא-יֵצֵק עָלָיו שָׁמֶן. שְׁלֹא יְהֵא קִרְבָּנָה מְהֵדָר, שֶׁהַשָּׁמֶן קְרוּי "אוֹר", וְהִיא עֲשֵׂתָה בַחֲשׁוֹן. וְלֹא-יִתֶן

אשל אברהם - הרב אלאשילי

הוֹכָחָה מִהַפְּסוּק (יואל ב, ט) "וְקָנָה ה' לְאַרְצוֹ", שִׁפְרוּשׁוֹ מִלְשׁוֹן הַתְּרָאָה. וְרָאָה רַש"י יוֹאֵל שֵׁם שְׁתַּחֲוִילָה פִּירַשׁ מִלְשׁוֹן קִנְיָהּ, וְאַחֲרֵי כַךְ כֹּתֵב: "וְרַבּוֹתֵינוּ פִּירְשׁוּ לְשׁוֹן הַתְּרָאָה, הַתְּרָה בְּגוּבַי עַל עֶסְקֵי אַרְצוֹ". שְׁמִתְרָה בָּהּ: אֶל תְּסִתְרֵי עִם אִישׁ פְּלוּנִי. וְהוּא נְטֻמָּאָה אוֹ עֵבֶר עָלוּ רְגוּ'. - וְהוּא לֹא נְטֻמָּאָה. כְּלוּמַר הוּא הִתְרָה בָּהּ וְעֵבֶרָה עַל הַתְּרָאָתוֹ, וְאֵין יָדוּעַ אִם נְטֻמָּאָה אִם לֹאוּ - שֶׁסָּפֵק הוּא בִּיְדֵינוּ (רַש"י סוּטָה ג, א). וְהוּא פִּירוּשׁ "וְהוּא נְטֻמָּאָה .. וְהוּא לֹא נְטֻמָּאָה", וְלֹא שְׁנוּדַע לֹו שְׁנְטֻמָּאָה, אוֹ נוּדַע לֹו שְׁלֹא נְטֻמָּאָה, כְּפִי הַמּוּבָן מִ"וְהוּא נְטֻמָּאָה .. וְהוּא לֹא נְטֻמָּאָה", דְּהוּא "וְנַעֲלַם מְעִינֵי אִישָׁה" כְּתִיב (רַא"ם). תוּרָה טו (טו) קַמַּח - שְׁלֹא יְהֵא מְסֻלַּת - קַמַּח - הַכֹּל מְעוֹרָב כְּמוֹ שֶׁנֶּטְחָן, וְאַלֹו סוּלַת הוּא קַמַּח מוּבָחֵר, מְנוּפָה בְּשִׁלְשׁ עֲשָׂרָה נֶפֶה (רַאָה רַש"י סוּטָה יד, א). שְׁעָרִים - וְלֹא חֻטִּים - כְּשֶׁאַר מְנֻחֹת שְׁבָאוֹת מִן הַחֻטִּים, דְּכִתִּיב (שְׁמׁוֹת כט, ב) "סוּלַת חֻטִּים תַּעֲשֵׂה אוֹתָם" (רַש"י סוּטָה יד, א). הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה בִהְמָה - שֶׁהַפְּקִירָה עַצְמָה לְתִשְׁמִישׁ לְמִי שְׂאִינוּ בֵּן זוּגָה (רַש"י סוּטָה טו, ב). וְקִרְבָּנָה מֵאֲכַל בִּהְמָה - שְׁעוֹרִים (רַש"י

וְעַד אֵין בָּהּ - לְטֻמָּאָה - וְהוּא פִּירוּשׁ "בָּהּ", בְּטֻמָּאָה. וְרָאָה גַם רַש"י סוּטָה ג, ב: "וְאַטְמָאָה קָאֵי, דְּהֵא מֵינְה סְלִיק: וְהוּא נְטֻמָּאָה וְעַד אֵין בָּהּ". אָבֵל יֵשׁ עָדִים לְסִתְיָהּ - לְמַד כֵּן מִיתוּר תֵּיבַת "בָּהּ", שְׂמֻשְׁמַעָה מֵיעוּט, שְׂדוּקָא "בָּהּ" בְּטֻמָּאָה אֵין "עַד", וְהַפְּנִיָה לְשְׁנֵי עָדִים, שָׁבֶן כֹּל מְקוֹם שְׂנֹאָמֵר "עַד" הַכּוּנָה לְשְׁנֵי עָדִים, כְּמַבּוּאָר בְּהַעֲרָה לְעֵיל, אָבֵל יֵשׁ עָדִים לְסִתְיָהּ, כְּלוּמַר שְׂשֻׁנֵי עָדִים רְאוּ שְׁנִסְתְּרָה עִם אִישׁ פְּלוּנִי (כְּשִׁיעוּר טוּמָאָה כְּמַבּוּאָר לְעֵיל בְּרַש"י), וְרַק אָז הוּא הֵיחָה שׁוֹתָה, אָבֵל אִם אֵין שְׁנֵי עָדִים שְׁנִסְתְּרָה - לֹא הֵיחָה שׁוֹתָה. נִתְפָּשָׂה - נְאֻנְסָה - שְׂאֵם הוּא נְאֻנְסָה מוּתְרַת לְבִיעָלָה. כְּמוֹ "וְתִפְשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה" - דְּבָרִים כב, כח. תוּרָה יד (יד) וְעֵבֶר עָלוּ - קִדְמָה לְסִתְיָהּ - כְּלוּמַר, אִף שְׁ"וְעֵבֶר עָלוּ רֹחַ קִנְיָהּ" כְּתוּב לְאַחַר "וְנִסְתְּרָה", הַקִּיּוּנִי הָיָה לִפְנֵי הַסִּתְיָהּ, שָׁבֶן מְשֻׁמַּעוֹת לְשׁוֹן "וְעֵבֶר", "שְׂכָבָר עֵבֶר", דְּהֵינוּ שְׂכָבָר קִינָא לָהּ לִפְנֵי שְׁנִסְתְּרָה" (רַאָה סוּטָה ג, א). "רֹחַ קִנְיָהּ" - מִלְשׁוֹן קִנְיָאוֹת, כְּדִלְקַמֵּן בְּרַש"י פְּסוּק לֹא: "אִם אִישׁ קִנָּי הוּא". וְקָנָה - פִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ - סוּטָה ג, א. לְשׁוֹן הַתְּרָאָה - וּבַגְּמָרָא שֵׁם מְבִיאִים

בְּאִשָּׁה. וְרָאָה רַש"י בַּדְּבוּר הַבָּא. אִפְלוּ עַד אַחַד - מִפִּרְשֵׁי רַש"י הַתְּקַשּׁוּ בַּהֲבַנְתַּ דְּבָרֵי רַש"י אֵלֶּה, וְהִקְרִיבוּ לְפָרֵשׁ כָּל אַחַד לְפִי דְרָבוֹ. אִךְ לְעִנּוּיֹת דְּעַתִּי נִרְאָה שֶׁהַפִּירוּשׁ כְּאַן תּוֹאֵם אֶת פִּירוּשׁ רַש"י בְּסוּטָה ו, א, בְּדַעַת רַב שֶׁשֶׁת שְׂמֻפְרָשׁ "וְעַד אֵין בָּהּ" - "דְּלֵיכָא דִידַע בָּהּ", וּפִירַשׁ רַש"י שֵׁם: "וְעַד אֵין בָּהּ" - הוּא דֹאָמֵר וְהִבְיָא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְכֹל הַפְּרָשָׁה, הָאִשׁ יֵשׁ בָּהּ עַד - אֵין הַמִּים בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. וְכוּתֵב רַש"י שֵׁם שֶׁפִּירוּשׁ זֶה הוּא עַל-פִּי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא, מִדֵּ-שְׂאִין-כֵּן עַל-פִּי הַדֶּרֶשׁ הַפִּירוּשׁ שׁוֹנָה, וּבְדָבְרֵי הַגְּמָרָא שֵׁם נ"א: "וְעַד אֵין בָּהּ" - "בְּשָׁנִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר", שָׁבֶן הַכֹּלל הוּא שְׁבָכַל מְקוֹם שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב "עַד" הִרִי כְּאַן שְׁנִים עַד שִׁיפְרַט לְךָ הַכְּתוּב "עַד אַחַד" (הוּבָא גַם בְּרַש"י דְּבָרִים יט, טו). אִךְ גַּם לְפִירוּשׁ זֶה לְוּמֵדִים מְכֻאֵן שְׁעַד אַחַד נְאָמֵן בְּטוּמָאָת סוּטָה, רְאָה אוּפֵן הַלִּימוּד בְּסוּטָה שֵׁם, אֵלֹא שְׂרַש"י בְּחַר לְפָרֵשׁ כְּאַן עַל-פִּי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא, וּבְדְבוּר שְׂלֹאֲחִרֵי זֶה מְפָרֵשׁ עַל-פִּי הַדֶּרֶשׁ. שְׂאָמֵר: נְטֻמָּאָת - שָׁבֶן "וְעַד אֵין בָּהּ" מוּסָב עַל "וְהוּא נְטֻמָּאָה" הַאֲמוּר לִפְנֵי כֵן. לֹא הֵיחָה שׁוֹתָה - פִּינֵן שֶׁהוּא נְאָמֵן, וְיוֹצְאָת כְּלוּא כְּתוּבָה וְאַסְוָרָה לְבַעַל וְלְבִוְעַל (רַש"י סוּטָה ב, א).

עָלֵיו לְבִנָּה • שְׁהָאֵמְהוּת נִקְרְאוּת "לְבִנָּה", שֶׁנֶּאֱמַר (שׁיר ד'): "אֶל גִּבְעַת הַלְּבִנָּה", וְהִיא פִּירְשָׁה מִדְרָכֵיהֶן. פִּי-מִנְחַת קִנְאָת הוּא • הַקִּמְח הַזֶּה. קִמְח – לִשׁוֹן זָכָר. מִנְחַת קִנְאָת • מְעוֹרְרַת עֲלֶיהָ שְׂתִי קִנְאָת: קִנְאָת הַמְּקוֹם וְקִנְאָת הַבַּעַל.

טז ויקרב יתה פהנא ויקימניה קדם יי:

(טז) וְהִקְרִיב אֶתָּה הַפְּתֵן וְהַעֲמֶדָה לִפְנֵי יְהוָה:

יז ויסב פהנא מי כיור במן דחסף ומן עפרא די יהי ביסודי משקנא יסב פהנא ויתן למיא:

(יז) וְלֶקַח הַפְּתֵן מִיּוֹם קִדְשֵׁים בְּכָל־יָחֶרֶשׁ וּמִן־הַעֲפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַקֶּרֶקַע הַמְּשֻׁפָּן יִקַּח הַפְּתֵן וּנְתַן אֶל־הַמַּיִם:

כ"ז◀ מִיּוֹם קִדְשֵׁים • שֶׁקִּדְשׁוּ בַכִּיּוֹר, (כתובות עב), לִפִּי שֶׁנַּעֲשֶׂה (הַכִּיּוֹר) מִנְחַשֶׁת – מִקְרָאוֹת הַצּוֹבָאוֹת, וְזוֹ פִּירְשָׁה מִדְרָכֵיהֶן, שְׁהִיוּ נִבְעָלוֹת לַבַּעַלֵּיהֶן בַּמִּצְרִים תַּחַת הַתְּפוּחִת, וְזוֹ קֶלְקֵלָה לְאַחַר – תִּבְדָּק בּוֹ. בְּכָל־יָחֶרֶשׁ • (סוטה ז) הִיא הַשְּׂקֵתָה אֵת הַנוֹאֵף יַיִן מְשַׁבַּח בְּכוֹסוֹת מְשַׁבְּחִים, לִפְיַד תִּשְׁתֶּה מִיּוֹם הַמְּרִים בַּמִּקְדָּה בְּזוֹיָה שֶׁל חָרָם.

יח ויקים פהנא ית אתמא קדם יי ויפרע ית רישא דאתמא ויהב על דהא ית מנחת דוכרנא מנחת קנאמא היא ובידיא דכהנא יהון מיא מרייא מלטיטא:

(יח) וְהַעֲמִיד הַפְּתֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַפְּרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וּנְתַן עַל־פְּיָהּ אֶת מִנְחַת הַזּוֹבָרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הוּא וּבִיד הַפְּתֵן יִהְיוּ מִי הַמְּרִים הַמְּאֻרָּרִים:

אשל אברהם – הרב אלשוילי

בִּשְׂהִיוּ בְּעֲלֵיהֶם יִגָּעִים בַּעֲבוּדַת פָּרָה, הִיוּ הוֹלְכוֹת וּמוֹלִיכוֹת לָהֶם מֵאֲבָל וּמִשְׂתֵּה וּמֵאֲכִילוֹת אוֹתָם, וְנוֹטְלוֹת הַמְּרָאוֹת, וְכָל אַחַת רוֹאָה עֲצֻמָּה עִם בַּעֲלָהּ בַּמְּרָאָה וּמִשְׁדַּלְתּוֹ בְּדַבְּרִים, לֹאֲמֵר אֲנִי נָאָה מִמֶּךָ, וּמִתוֹךְ כָּף מְבִיאֵת אֶת בַּעֲלֵיהֶן לַיָּדִי תֵאָדָּה וְנוֹקֵקוֹת לָהֶם, וּמִתְעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׂם, שֶׁנֶּאֱמַר תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרְרַתִּיךְ .. וְנַעֲשֶׂה הַכִּיּוֹר מֵהֶם, שֶׁהוּא לְשׁוֹם שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, לְהַשְׁקוֹת מִמֵּיּם שֶׁתּוֹכוֹ אֶת שֶׁקָּנָה לָהּ בַּעֲלָהּ וּנְסָתָרָה.

וְזוֹ פְּרָשָׁה מִדְרָכֵיהֶן, שְׁהִיוּ נִבְעָלוֹת לַבַּעַלֵּיהֶן בַּמִּצְרִים "תַּחַת הַתְּפוּחַ" – שִׁיר הַשִּׁירִים ח, ה.

וְזוֹ קֶלְקֵלָה לְאַחַר – תִּבְדָּק בּוֹ. בְּכָל־יָחֶרֶשׁ – הִיא הַשְּׂקֵתָה אֵת הַנוֹאֵף יַיִן מְשַׁבַּח בְּכוֹסוֹת מְשַׁבְּחִים – שָׁבוּ דַרְךְ הַנוֹאֲפִים.

לִפְיַד תִּשְׁתֶּה מִיּוֹם הַמְּרִים – בַּמְּקוֹם "יַיִן מְשׁוֹבַח".

בַּמִּקְדָּה בְּזוֹיָה שֶׁל חָרָם – שְׁהִיא פְּחוּתָהּ וּמְגוֹנָהּ שֶׁבְּכוֹסוֹת (רש"י סוטה טז, א, תורה יח

וְזָרוֹן בַּקֶּרְבָּנָה (במדבר טז).

כִּי מִנְחַת קִנְאָת הוּא – הַקִּמְח הַזֶּה, וְלֹא הַמִּנְחָה שֶׁהִיא לִשׁוֹן נִקְבָּה, כְּדִלְקַמֵּן פְּסוּק יח. וְהוֹסִיף "הַזֶּה", לֹאֲמֵר שֶׁאֵף שֶׁנֶּאֱמַר "הוּא", שֶׁבִּדְרָךְ כָּלֵל הוּא לִשׁוֹן נְסָתָר, כָּאֵן פִּירוּשׁוֹ: הַזֶּה, בַּלִּשׁוֹן נוֹכַח, שֶׁכֵּן מְדוּבָר בַּקִּמְח הַזּוֹכָר כָּאֵן.

קִמְח לִשׁוֹן זָכָר. מִנְחַת קִנְאָת – מְעוֹרְרַת עֲלֵיהָ שְׂתִי "קִנְאָת", קִנְאָת הַמְּקוֹם וְקִנְאָת הַבַּעַל – רָאָה גַם רִש"י לְעִיל פְּסוּק יב. תורה טז

(יז) **מִיּוֹם קִדְשֵׁים – שֶׁקִּדְשׁוּ בַכִּיּוֹר –** דְּכֹתִיב "מִיּוֹם קִדְוִשִׁים", וְאֵין "קִדְוִשִׁים" אֶלֶּא שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בְכָלֵי, הִכִּי תִנְיָא בִּסְפָרֵי (רש"י סוטה טז, ב).

לִפִּי שֶׁנַּעֲשֶׂה הַכִּיּוֹר מִנְחַשֶׁת "מִרְאוֹת הַצּוֹבָאוֹת" – כְּמוֹ שֶׁתּוֹבַב בְּשֵׂמוֹת לַח, ח. וּבְרִש"י שָׁם: "בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הִיוּ בִּדְבֵן מִרְאוֹת, שְׂרוֹאוֹת בָּהֶן בְּשֶׁהֶן מִתְקַשְׁטוֹת, וְאַף אוֹתָן לֹא עָכְבוּ מִלְהִבִּיא לְנֹדְבַת הַמְּשֻׁפָּן, וְהִזִּיהּ מוֹאֵס מִשָּׂה בָּהֶן, מִפְּנֵי שְׁעִשְׁוִיִּים לִיצַר הָרָע, אָמַר לוֹ הַקִּדְוִשׁ-בְּרוּךְ-הוּא קַבֵּל, כִּי אֵלּוֹ חֲבִיבִין עֲלֵי מִן הַכֵּל, שְׁעַל יָדֵיהֶם הַעֲמִידוֹ הַנְּשִׁים עֲבָאוֹת רְבוּת בַּמִּצְרִים.

סוטה ט, א).
לֹא יִצֵּק עָלָיו שֶׁמֶן – שְׁלֹא יֵהָא קֶרְבְּנָה מְהַדָּר – כִּי מִן הַדִּין הִזִּיהּ צָרִיף לְהִיּוֹת שְׂתֵּהָא מִנְחָתָה טַעוּנָה שֶׁמֶן וְלְבִנָּה, כִּי שֶׁלֹא יֵהָא חוּטְא נִשְׁפָּר לְהִקַּל בְּמִנְחָתוֹ יוֹתַר מִשְׂאֵר מִנְחוֹת, וּמִפְּנֵי מָה אֵינָה טַעוּנָה? שֶׁלֹא יֵהָא קֶרְבְּנָה מְהַדָּר (סוטה טז, א רש"י שם). וְרָאָה גַם רִש"י וַיִּקְרָא ה, יא.

שֶׁהַשֶּׁמֶן קָרוִי אֹזֵר – ב"במדבר רב"ה ט, יג: "שֶׁהַשֶּׁמֶן אוֹרְהָ לְעוֹלָם, שֶׁהַכְּתוּב קָרָא וַיְצַהֵר". וּבְתַנְחוּמָא: "שֶׁהַשֶּׁמֶן אוֹר וּקְרוִי יְצַהֵר". וַיְצַהֵר הוּא מְגוֹרַת צוֹהַר וַיְצַהֵרִים (רא"ס).

וְהִיא עֲשֵׂתָה בַחֹשֶׁךְ – זֶהוּ טַעַם נוֹסֵף לְמָה "לֹא יִצֵּק עָלָיו שֶׁמֶן".

וְלֹא יַתֵּן עָלָיו לְבִנָּה – שְׁהָאֵמְהוּת נִקְרְאוּת "לְבִנָּה", שֶׁנֶּאֱמַר – שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ו.

"וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבִנָּה" – כְּמוֹבַא ב"במדבר רב"ה שָׁם: "אֶלֶף לִי אֵל הַר הַמּוֹר", אֵלּוֹ אֲבוֹת הָעוֹלָם, וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבִנָּה", אֵלּוֹ הָאֵמְהוּת. וְרָאָה גַם רִש"י לְקַמֵּן כג, ט שְׁהָאֵמְהוּת נִקְרָאוּ "גִּבְעוֹת". **וְהִיא פְּרָשָׁה מִדְרָכֵיהֶן –** לָכֵן לֹא יֵהָא

כִּי לִיגְעָה וְתִטְרַף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה. וּפְרַע. • וְהָלֹא כָּבֵר נֶאֱמַר "וְהִעֲמִידָה לְפָנַי ה'?" אֲלֹא מְסִיעִין הָיוּ אוֹתָהּ מִמְקוֹם לְמִקוֹם כְּדִי לִיגְעָה וְתִטְרַף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה. וּפְרַע. • (שם יד. ספרי) סוֹתֵר אֶת קְלִיעַת שְׁעָרָה כְּדִי לְבוֹזוֹתָהּ. מִכָּאן לְבִנּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁגִּלּוּי הָרֹאשׁ גָּנְאֵי לָהֶן. לְפָנַי ה'. • (ספרי) בְּשַׁעַר נִקְנוֹר, הוּא שַׁעַר הָעֶזְרָה הַמְזוּרְחִי, דֶּרֶךְ כָּל הַנִּכְנָסִים. וְנִתֵּן עַל-כַּפְּפִיָּה. לִיגְעָה, אוֹלֵי תִטְרַף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה וְלֹא יִמְחָה שֵׁם הַמִּזְחָד עַל הַמַּיִם. הַמְרִים. • עַל שֵׁם סוּפֵן שֶׁהֵם מְרִים לָהּ. הַמְאָרְרִים. • הַמְחַסְרִים אוֹתָהּ מִן הָעוֹלָם, לְשׁוֹן (יחזקאל כד) : סִלּוֹן מִמְאִיר. וְלֹא יִתְכַן לְפָרֵשׁ מַיִם אֲרוּרִים, שֶׁהָרִי קְדוּשִׁים הֵן. וְלֹא אֲרוּרִים כִּתְבַּת הַכְּתוּב, אֲלֹא מְאָרְרִים אֶת הָאֲחֵרִים. וְאַף אוֹנְקְלוֹס לֹא תִרְגֵּם לִיטָא, אֲלֹא מְלֻטְטָא, שְׁמֵרָאוֹת קָלְלָהּ בְּגוֹפָהּ שֶׁל זוּ.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

אחר הם מרים, ואין מריה על שם קללת בדיקתם נקרא, דהא מקמי מחיקה לאו בני מיבדק ניהו. ורש"י בפנים תירץ קושיה זו בכתבו "על שם סופן", דהינו כשיהיו המים בני בדיקה יהיו המים מרים לאשה השותה אותן. **המאוררים** - המחסרים אותה מן העולם - לא פירש מלשון קללה, כי לא שיק לומר על מים שהם מקללים (ספר הזכרות). **לשון "סלון ממאיר"** - יחזקאל כח, כד. ופירושו שהסלון (הקוץ) מחסר את מי שנדקר ממנו. אבל ראה רש"י שם: "ממאיר - ענין הכאבה". ועל-דרך זה פירש בויקרא יג, נא. **ולא יתכן לפרש: מים ארורים, שהרי קדושים הן** - בדלעיל פסוק יז. **ולא "ארורים" כתב הכתוב** - זהו טעם נוסף שאין לפרש מים ארורים. **אלא "מאוררים" את אחרים** - אבל המים עצמם קדושים. **ואף אונקלוס לא תרגם "לימיא"** - המקוללים. **אלא "מלמטיא"** - המקללים. **שמראות קללה בגופה של זו** - לא כתב שהמים מקללים את האשה, שכן באומר לא שיק לומר על מים שהם מקללים (ספר הזכרות). אלא שהם פועלים קללה בשותה אותם. וגם בזה גופא דיק לכתוב "מראות קללה" ולא "פועלות קללה", שכן לא המים פועלים את הקללה, אלא מעשיהם הם שגורמים את הקללה, והמים רק מראים ומגלים אותה. תורה ט

כתוב "ולקח הכהן מיד האשה והניף את המנחה", שרק אחר שלקח ממנה היא מניפה עמו, ולא בעודה בידה, ומדוע נהנה מתחילה על כפיה, אלא ודאי כדי ליגעה (רא"ם). **אולי תטרף דעתה ותודה** - כאן כתב בלשון "אולי" (דלא כדלעיל "ותטרף דעתה ותודה"), משום שמאחר שבכר יגעו אותה תחילה על ידי שהסיעו אותה ממקום למקום, כמבואר לעיל, ולא הודית, שוב אין ודאות שתודה פעת בניגעה הזאת. וראה הערה הבאה. **ולא ימחה שם המיחד** - הכתוב בפרשת סוטה כלומר, היגיעה שעושין לה פעת אינה בשבילה, כדי להצילה מן המים המרים, שלשם כך כבר יגעו אותה, ולא הודית, ושוב לא דואגים לה, כי "הלעיטהו לרשע וימות", אלא מיגיעין אותה שוב כדי שלא ימחה השם המפורש (באר בשדה). ומשום חומרת הענין מיגיעים אותה כאן אפילו על ספק בלבד, בלשון רש"י: **"אולי תטרף דעתה ותודה"**. **על המים** - בדלקמן פסוק כג. **המרים** - על שם סופן - ולא שהם מרים באמת. **שהם מרים לה** - וכמו שאומר לקמן פסוק כד: "באו בה המים המאוררים למרים", ובפירוש רש"י שם: "להיות לה רעים ומרים". ופירוש "מי המרים", המים המרים (רא"ם). אף בגמרא סוטה כ, א לומדים מכאן שיתן דבר מר בתוף המים, ופירש רש"י שם: "שמרים בכר קודם מחיקה, אלא מחמת דבר

(יח) **והעמיד הכהן וגו'** - והלא כבר נאמר - בפסוק טו. **"והעמידה לפני ה'?" אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה, ותטרף דעתה ותודה** - ברש"י סוטה ח, א: "ותדאג מן המים, ותודה כשתראה בצרתה". **ופרע** - סותר את קליעת שערה - "ופרע" בכל מקום לשון גילוי הוא, [וכאן] מרבה בגלויה, שסותר קליעתה (רש"י סוטה ח, א). **כדי לבוזותה. מכאן לבנות ישראל שגלויו הראש גנאי להן** - מדעבדין לה הכי לנולה, מדה פנגד מדה, כמו שעשתה להנאות על בועלה, מקלל דאסור. אי נמי, מדכתוב "ופרע", מקלל דהוא שעתא לאו פרועה הוה, שמע מינה: אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש. וכן עיקר (רש"י כתובת עב, א). **לפני ה'** - בשער נקנור - ראה גם רש"י ויקרא יד, יא. **הוא שער העזרה המזרחי** - והוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים (רש"י סוטה ז, א). **דרך כל הנכנסים** - ולכן זה נקרא "לפני ה'", שכן כל הנכנסים בשער זה פניהם כלפי מערב, ששם ההיכל. וב"לבוש" כתב שבנות רש"י לומר שזהו כדי לבוזתה בפני "כל הנכנסים". וכן משמע מלשון רש"י סוטה ח, א: "לפני ה'" - והוא הפתח שבו דרך בניסה ויצאה לכל באי עזרה". **ונתן על כפיה** - ליגעה - ולא כדי שתניף עמו, שהרי לקמן פסוק כה

(ט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַאֲמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטְיִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הַנָּקִי מִמִּי הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה:

יט ויומי יתה פהנא וימר לאתתא אם לא שכיב גבר יתיך ואם לא סטית לאסתאבא בר מבעליך הוי זפאה ממיא מרינא מלטטיא האלין:

טז"א וְהִשְׁבִּיעַ וְגו' • ומה היא השבועה? אם לא שכב - הנקי, הא אם שכב - הנקי (ספרים אחרים: לא תנקי), שִׁמְכָלֵל לֹא אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן, אֶלֶּא שְׁמַצְוָה לַפְתַּח בְּדִינִי נִפְשׁוֹת תַּחֲלָה לְזִכּוֹת.

(כ) וְאֵת כִּי שָׁטְיִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעְדֵי אִישׁךָ:
טז"ב וְאֵת כִּי שָׁטְיִית • "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אם".

כ ואת ארי סטית בר מבעליך וארי אסתאבת ויהב גבר ביה ית שכבתה בר מבעליך:

(כא) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וַאֲמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לְאֵלֶּה וְלִשְׁבַּעַה בְּתוֹךְ עַמּוּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יְרִכְךָ נִפְלֹת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָה:

כא ויומי כהנא ית אתתא במומתא דלוטא וימר פהנא לאתתא יהב יי יתיך ללוט ולמומי בגו עמיה בדיהב יי ית ירפיה מסיא וית מעיכי נפיהין:

טז"ב בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה • שבועה של קללה. יתן ה' אותך לאלה וגו' • שיהיו הכל מקללין ביה: יבואך בדרך שבא לפלונית. ולשבעה • (סוטה יח, שבעות כד) שיהיו הכל נשבעין ביה: לא יארע לי בדרך שארע לפלונית.

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

(יט) וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ וְגו' - ומה היא השבועה - כלומר, שאין השבועה לחוד והאמירה לחוד, אלא הכל אחר, ובאילו פתוב: והשביע אותה הפהן לאמר (ראים).
"אם לא שכב .. הנקי" - תהא נקיה (רשי קידושין סב, א).
הא אם שכב - הנקי - כלומר תתננקי (רשי קידושין סב, א). פיין שכתוב "הנקי" בלא יו"ד ניתן לקרא ולדרשו: "הנקי" (רשי סוטה יז, א. קידושין סב, א. שבעות לו, א, שהרי ה"א וח"ת מתחלפות (ראים). ויש גורסים ברש"י: "ואם שכב - לא תנקי". וכן משמעות לשון רש"י בקידושין סב ריש עמוד א ובסוטה יז, א. וראה הערה הבאה.
שִׁמְכָלֵל לֹא אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן - כלומר מכלל מה שאמר הכתוב "אם לא שכב .. הנקי", אנו לומדים מה יקרה לה אם כן שכב. אמנם "מכלל לאו" לכך אני שומע רק שה"הן" (אם שכב) הוא - "לא הנקי", אך פיין שאמר הכתוב "הנקי" בלא יו"ד, הרי הכתוב משמיענו בזה שה"הן" היוצא מה"לאו" הוא "הנקי" (ראים). וראה

לשון רש"י קידושין סב, א: "לא כפל ואם שכב לא הנקי, אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה". ואף שלכאורה הדבר מפורש בכתוב בפסוק שלאחרי זה: "ואת כי שטית וגו'", ולמה צריך ל"מכלל לאו אתה שומע הן" מתרץ רש"י בקידושין שם: "ההוא לא מפרש ביה קללה אשבועה קמיתא, אלא אשבועה דבתריה קאי דסמיה ליה: והשביע הפהן את האשה בשבועת האלה, וקמיתא שבועה שאין בה אלה, דהכי פתיב: והשביע אותה הפהן וגו', ולא פירש קללה אלא מכלל ברכה".
אֶלֶּא שְׁמַצְוָה לַפְתַּח בְּדִינִי נִפְשׁוֹת תַּחֲלָה לְזִכּוֹת - לאחר קבלת עדות פותחין הדינים בזכות, ואומרים: מתוך דבריכם מודפה פלוני, ואחר-כך נושאים ונותנים (רשי סנהדרין לב, ב). ולכן גם כאן אמר הכתוב תחילת התנאי בלשון זכות: "אם לא שכב .. הנקי", ומכלל זה אנו שומעים את החובה. תורה כ
(כ) **וְאֵת כִּי שָׁטְיִית - "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אם"** - שהוא אחד מארבעה שימושי לשון "כִּי" (ראה רשי בראשית יח, טו.

"אָמֵן" על השבועה. "אָמֵן" אם מאיש זה, "אָמֵן" אם מאיש אחר. "אָמֵן" שלא שטיתי אַרוֹסָה וְנִשְׁוָאָה, שוֹמֵרֵת יָבָם וְכוּנֹסָה.

(כג) וְכָתַבְתָּ אֶת־הָאֱלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמַחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים:
כג וְיִכְתּוֹב יְת לְטִיָּא הָאֱלִין פִּהֲנָא בַסְפָּרָא וְיִמַּחֲזֶק לְמִיָּא מְרִירִיָּא:

(כד) וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים:
כד וְיִשְׁקִי יְת אֶתְתָּא יְת מִיָּא מְרִירִיָּא מְלֻטְטִיָּא וְיַעֲלוֹן בֵּה מִיָּא מְלֻטְטִיָּא לְמִרִירו:

וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה • אין זה סדר המעשה, שהרי בתחלה מקריב מנחתה, אלא הפתוב מבשרך שכשישקנה יבאו בה למרים, לפי שנאמר: בָּטֶן וְרֵדְךָ, מִנֵּיִן לְשַׁאֵר כָּל הַגּוֹף? תלמוד לומר: וּבָאוּ בָהּ, בְּכֻלָּהּ. אם כן, מה תלמוד לומר "בָּטֶן וְרֵדְךָ"? לפי שהן התחילו בעברה תחלה, לפיכך התחיל מהם הפרענות. לְמָרִים • להיות לה רעים ומרים.

(כה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:
כה וְיִסַּב פִּהֲנָא מִיָּדָא דְאֶתְתָּא יְת מִנְחַת קְנָאֹתָא וִירִים יְת מִנְחַתָּא קָדָם יְיָ וְיִקְרַב יְתָהּ לְמַדְבַּחָא:

וְהִנִּיף • מוליך ומביא, מעלה ומוריד, ואף היא מניפה עמו, שַׂיְדָה לְמַעְלָה מִיָּדוֹ שֶׁל כֹּהֵן. וְהִקְרִיב אֹתָהּ • זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קדם קמיצה פשאר מנחות.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

רְעִים וּמָרִים - כלומר, מרים לאו דווקא, אלא כל דבר רע נקרא מר (גרא). תורה כה
(כה) וְהִנִּיף - מוליך ומביא - לַאֲרָבַע רוחות.
מַעְלָה וּמוֹרִיד - ראה רש"י ויקרא כג, יא: "כֹּל תְּנוּפָה מוֹלִיךְ וּמְבִיא מַעְלָה וּמוֹרִיד".
וְאֵף הִיא מְנִיפָה עִמוֹ - שכן כל תנופה צריכה גם יד בעלים - ראה סוטה יט, א שלומדים כן מגזרה שוה "יד", "יד", עין שם. ואפשר שלפי פשוטו של מקרא הלימוד הוא מיתור תיבת יד: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה .. וְהִנִּיף", דהינו שגם "יד האשה" בכלל ההנפה.
שַׂיְדָה לְמַעְלָה מִיָּדוֹ שֶׁל כֹּהֵן - ולכן נאמר "וְהִנִּיף", שהפּהוּ הוא המניף העיקרי, שידו למטה מיד האשה.
וְהִקְרִיב אֹתָהּ - זו היא הנשאת - ולא הקטרה, שהרי דבר זה נאמר אחר-כך בפסוק כו, וגם זה שידך רק בקומץ ולא במנחה בלה (ראם).
בְּקֶרֶן דְּרוּמִית מְעֵרְבִית שֶׁל מִזְבֵּחַ קָדָם קְמִיצָה, בַּשָּׂאֵר מְנַחֹת - ראה ויקרא ו, ז וברש"י שם. תורה כו

בגלגול שבועה ניתן לרבות על ידי "אמן" השני, נמצא שלא ניתן להוציא אף אחד מהם מהריבוי, ואם כן שוב ניתן ללמוד "אמן אמן" כפי הפירוט שב"רש"י. תורה כג
(כד) וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה - אין זה סדר המעשה, שהרי בתחלה מקריב מנחתה - כמו שכתוב לקמן פסוק כו: "וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ, וְאַחַר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה".
אֵלֶּה הַכֹּתוֹב מְבַשְׂרֶךָ שְׂכָשְׂיִשְׁקָנָה יְבֹאוּ בָהּ לְמָרִים - בסיום לשון הכתוב. ואף שגם זה נאמר לעיל פסוק כב, כאן בא לומר שזהו בכל גופה, וכפי שממשיך לבאר מיד.
לְפִי שֵׁנָאֵמֶר בָּטֶן וְרֵדְךָ - לעיל פסוק כב.
מִנֵּיִן לְשַׁאֵר כָּל הַגּוֹף? תלמוד לומר: "וּבָאוּ בָהּ, בְּכֻלָּהּ. אִם כֵּן, מָה תְּלַמּוּד לֹאֵר? לְפִי שֶׁהֵן הַתְּחִילוּ בְּעֵבֶרָה תְּחִלָּה - שפּשְׁטָה לֹא אֶת יְרֵכָה וְקִיבְלָתוֹ עַל בְּרִסָּה (סוטה ט, א). לְפִיכֵךְ הַתְּחִילָה מֵהֶם הַפְּרַעְנוֹת. לְמָרִים - לְהִיּוֹת לָהּ - וְלֹא שֶׁהֵמִים עֲצָמָם מָרִים, וְכִדְלַעִיל בְּרִש"י פְּסוּק יח.

שְׂנוֹסְתָרָה עִמָּהֶם כְּשֶׁהִיְתָה נְשׂוּאָה (ראה קידושין כו, א).
"אָמֵן" שְׂלֹא שְׂטִיתִי אַרוֹסָה - על ידי גלגול שבועה הוא מגלגל עליה זנות של אירוסין אף על-פי שלא היה בה קינוי, ומכאן לגלגול שבועה מן התורה (רש"י סוטה שם). [וְהִנִּיף] "אָמֵן" יְתִירָא, לְמִידְרַשׁ בֵּיה גִּלְגוּל רש"י קידושין שם).
וְנִשְׁוָאָה, שוֹמֵרֵת יָבָם וְכוּנֹסָה - אם הייתה נכמתו ונכנסה לקינא לה ונסתרה, מגלגל עליה שבועה שלא נטמאת כשהיא שומרת יבם (רש"י סוטה יח, רע"ב). ומים בודקין אותה על שתייהן (רש"י יבמות שם). [וְהִנִּיף] אָמֵן אָמֵן תְּרִי וְיִמְנִי, לְרִבּוֹת אָמֵן אָמֵן רַק שְׁתֵּי פְעָמִים "אָמֵן", נִיְתָן לְרִבּוֹת בָּהֶם אֶת כָּל הַשָּׁשָׁה דְּבָרִים שְׁהוֹפִיר רש"י, כִּיּוֹן שֶׁכָּל אֵלוֹ הַדְּבָרִים נִיְתָנִים לְהַכְּלִיל בְּ"אָמֵן אָמֵן", הֵרִי שְׁאִין לְהוֹצִיא אֵף אֶחָד מֵהֶם (עמר נקא). או יש לומר, משום שלמעשה "אמן" על האלה ועל השבועה ועל איש זה ואיש אחר יכולים להכלל בולם ב"אמן" הראשון, שהרי כל אלו נזכרים בלשון השבועה, ואת כל השאר שבאים

**(כו) וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ וְהִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ וְאַחַר יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמֵּיִם:**

ט"י אַזְבְּרָתָהּ • הוּא הַקָּמֶץ, שְׁעַל־יְדֵי הַקְטָרְתּוֹ, הַמִּנְחָה בָּאָה לְזִכְרוֹן לְגִבְהַ.

כו וְיִקְמָץ מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ
וְיִסֵּק לְמִזְבֵּחַ וְאַחַר כֵּן יִשְׁקֶינָהּ אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמֵּיִם
מִיָּא:

כו וְיִשְׁקַח מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ
וְיִסֵּק לְמִזְבֵּחַ וְאַחַר כֵּן יִשְׁקֶינָהּ אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמֵּיִם
מִיָּא: כַּיָּד וְיִשְׁקַח מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ לְזִכְרוֹן לְגִבְהַ
כִּי וְיִקְמָץ מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ
וְיִסֵּק לְמִזְבֵּחַ וְאַחַר כֵּן יִשְׁקֶינָהּ אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמֵּיִם
מִיָּא:

**(כז) וְהִשְׁקָה אֶת־הַמֵּיִם וְהִיָּתָה אִם־נִטְמָאָה וְתִמְעַל
מֵעַל בְּאִישָׁהּ וְכֵן בְּהַמֵּיִם הַמְּאָרְרִים לְמֵרִים
וְצִבְתָּהּ בַטְּנֵה וְנִפְלָה יְרֻכָהּ וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה
בְּקָרֵב עִמָּה:**

ט"י וְהִשְׁקָה אֶת־הַמֵּיִם • לְרִבּוּת שָׂאֵם אֲמָרָה: אִינִי שׁוֹתָה! לְאַחַר שֶׁנִּמְחָקָה הַמְּגִלָּה, מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ
וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל־כִּרְחָק, אֶל־אִם־כֵּן אֲמָרָה: טְמֵאָה אֲנִי (סוטה כז). וְצִבְתָּהּ בַטְּנֵה וְגו' • אֶף־עַל־פִּי שֶׁבִּקְלָלָהּ
הַזִּכְרִינִי בְּרַחֲמֶיךָ וְתַחֲלֶה, הַמֵּיִם אֵינָן בּוֹדְקִין אֶלָּא כְּדֶרֶךְ כְּנִיסְתָן בָּהּ. וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה • כְּמוֹ שֶׁפָּרָשְׁתִּי, שִׁיָּהִי
הַכֹּל אֵלֶיךָ בָּהּ. בְּקָרֵב עִמָּה • הַפֶּרֶשׁ יֵשׁ בֵּין אָדָם הַמִּתְגַּבֵּל בְּמִקוֹם שָׁנֵכָה, לְאָדָם הַמִּתְגַּבֵּל בְּמִקוֹם שָׁאִינוֹ
נִכָּר.

**(כח) וְאִם־לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטַהַרְתָּהּ הוּא וְנִקְתָּה
וְנִזְרְעָה זֵרָע:**

ט"י וְאִם־לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה • בְּסִתְרָה זֹה. וְטַהַרְתָּהּ הִיא • מִמִּקוֹם אַחַר. וְנִקְתָּה • מִמֵּיִם הַמְּאָרְרִים,
וְלֹא עוֹד אֶלָּא "וְנִזְרְעָה זֵרָע" — אִם הִיָּתָה יוֹלְדֶת בְּצַעַר, תִּלְד בֵּרֶחַ, אִם הִיָּתָה יוֹלְדֶת שְׂחוֹרִים, יוֹלְדֶת לְבָנִים
(סוטה כז) •

אשל אברהם - הרב אלאשילי

**(כו) אַזְבְּרָתָהּ - הוּא הַקָּמֶץ, שְׁעַל־
יְדֵי הַקְטָרְתּוֹ הַמִּנְחָה בָּאָה לְזִכְרוֹן
לְגִבְהַ - וְזֶהוּ "אַזְבְּרָתָהּ", אַזְבְּרָה שֶׁל
הַמִּנְחָה. בְּרִש"י וְיַקְרָא ב, ב הוֹסִיף:
"שֶׁבּוּ נִכָּר בְּעַלְיָהּ לְטוֹבָה וְלַנְּחֵת רוּחַ"
וְלְכַאֲרֵה אֵין זֶה שְׁקֵר בְּסוּטָה, וְלִכּוֹן
הַשְּׂמִיטוֹ. תוֹרָה כו
(כז) וְהִשְׁקָה אֶת הַמֵּיִם - לְרִבּוּת
שָׂאֵם אֲמָרָה אִינִי שׁוֹתָה - מִחֲמַת
שְׂחוּשְׁתָּה שֶׁהַמֵּיִם יִבְדְּקוּ אוֹתָהּ וְיַזְכִּירוּ
לָהּ אֶף־עַל־פִּי שֶׁהִיא טַהוֹרָה (עי"פ רש"י
סוטה יט, טע"ג).**

בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת, שֶׁמוֹדָה שֶׁהִיא טְמֵאָה
(ראה סוטה יט, ב וברש"י טס).
**וְצִבְתָּהּ בַטְּנֵה וְגו' - אֶף־עַל־פִּי
שֶׁבִּקְלָלָהּ הַזִּכְרִינִי וְךָ תַחֲלֶה - לְעִיל
פְּסוּק כַּאֲ וּבְרִש"י טס.
הַמֵּיִם אֵינָן בּוֹדְקִין אֶלָּא כְּדֶרֶךְ
כְּנִיסְתָן בָּהּ - שֶׁבְּמַעֲמֵים נִכְנְסִים
תַּחֲלִילָה וְיִמְקָלְקִים אוֹתוֹן, וְאַחַר־כֵּן
נוֹפְלוֹת לִיָּרֶךְ (רש"י סוטה ט, ב).
וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה - כְּמוֹ
שֶׁפָּרָשְׁתִּי - פְּסוּק כַּא. וְרָאָה גַם רִש"י
בְּרָאשִׁית כו, ד: "וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה
- שֶׁהִמְקַלָּל שׁוֹנְאֵוּ אוֹמֵר: תִּהְיֶה
כְּפִלּוֹנִית".
שִׁיָּהִי הַכֹּל אֵלֶיךָ בָּהּ - אֶלָּא שֶׁלְּעִיל
מְדַבֵּר שֶׁהִבְהִין אוֹמֵר לָהּ בֵּין בְּשַׁעַת
הַשְּׂבוּעָה, וְעַתָּה הַכְּתוּב מוֹדִיעָנוּ שֶׁכֵּן
יְהִיָּה בְּפוּעַל לְאַחַר שֶׁיִּבְדְּקוּ אוֹתָהּ
הַמֵּיִם.**

כְּלוֹמֵר בְּמִקוֹם שֶׁמְכִירִים אוֹתָהּ, שָׂאוּ
הַגִּבְנֵי גְדוֹל יוֹתֵר (שפ"ח). וְצִרִיף עֵינָיִךְ
מִדוּעַ לֹא פִּירַשׁ כֵּן לְעִיל בְּפְּסוּק כַּא עַל
הַתִּיבּוּת "בְּתוֹךְ עֲמֶךָ" (נחלת יעקב). וְיֵשׁ
לֹמֵר שֶׁהוּא מִשׁוּם שֶׁלְּעִיל שִׁם לְזוּמַיִם
מ"בִּתּוֹךְ עֲמֶךָ" שֶׁהִבֵּל יִקְלְלוּ בָהּ, וְאֵילוּ
כֵּאֵן תִּיבּוּת אֵילוּ מִיּוֹתֵרוֹת (באר בשדה). גַּם
אֶפְשֶׁר שֶׁרִש"י מְבַאֵר בְּזֶה אֵת שִׁיָּנּוּ
לְשׁוֹן הַכְּתוּב כַּאֵן: "בְּקָרֵב עִמָּה", שֶׁלֹּא
כִּלְשׁוֹן "בְּתוֹךְ עֲמֶךָ" הַנּוֹכַר לְעִיל, וְלִכּוֹן
מְבַאֵר שֶׁ"בְּקָרֵב" הוּא מְלֻשׁוֹן קְרוּבִים
וּמְכָרִים, כְּלוֹמֵר מְקוֹם שֶׁמְכִירִים אֵת
הָאִשָּׁה. תוֹרָה כח
**(כח) וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה -
בְּסִתְרָה זֹה - כִּדְּלְעִיל פְּסוּק יג.
וְטַהַרְתָּהּ הוּא - מִמִּקוֹם אַחַר - מֵאִישׁ
אַחַר, מִמֵּיִם שֶׁלֹּא קִיְנָא לָהּ בְּעִלָּה (רא"ס).
וְנִקְתָּה - מ"מֵיִם הַמְּאָרְרִים" - וְכְמוֹ
שֶׁכְּתוּב לְעִיל פְּסוּק יט: "הַנְּקִי מִמֵּי
הַמֵּרִים".
וְלֹא עוֹד - וְלֹא זֹה בְּלַכְד.
אֶלָּא "וְנִזְרְעָה זֵרָע" - ב"תוֹרַת מְנַחֵם"**

**לְאַחַר שֶׁנִּמְחָקָה הַמְּגִלָּה, מְעַרְעְרִין
אוֹתָהּ - כְּלוֹמֵר פּוֹתְחִין אֵת פִּיהָ שֶׁלֹּא
בְּטוֹבָתָהּ, וְשׁוֹפְכִין אֵת הַמֵּיִם לְתוֹךְ
גְּרוּנָה (רש"י סוטה יט, רע"ג).
וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל־כִּרְחָק - וְלִכּוֹן
נֵאמַר שׁוֹב: "וְהִשְׁקָה אֶת הַמֵּיִם".
אֶל־אִם־כֵּן אֲמָרָה: טְמֵאָה אֲנִי -
שֶׁחֲרִי כָּל עֵינָיִךְ תְּשִׂיָּת הַמֵּיִם הוּא
לְבִדְקָה אִם טַהוֹרָה הִיא או טְמֵאָה,
וְכַרְגַע שֶׁאֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי, חֲרִי הִיא**

(כט) זאת תורת הקנאות אשר תשמה אשה תחת אישה ונטמאה:

כט דא אורימא דקנאמא די תסטי אתמא בר מבעלה ותסתאב:

(ל) או איש אשר תעבר עליו רוח קנאה וקנא את-אשתו והעמיד את-האשה לפני יהוה ועשה לה הבהן את כל-התורה הזאת:

ל או גבר די תעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ת אתמא ויקם ת אתמא קדם יי ונעבר לה כהנא ת כל אורימא הדא:

ט"ז א או איש • כמו (שמות כא): "או נדע". כלומר אם איש קנאי הוא, לכך "והעמיד את-האשה".

(לא) ונקח האיש מעון והאשה ההוא תשא את-עונה:

לא ויהי זכאה גברא מחובא ואתמא יהיא תקבל ת חובה:

ט"ז א ונקח האיש מעון • אם בדיקה המים, אל ידאג לומר: "חבתי במיתתה!" נקי הוא מן הענש. דבר אחר: משישקנה, תהא אצלו בהתר ונקח מעון, שהסוטה אסורה לבעלה (ספרי).

אשל אברהם - הרב אלשוילי

מבאר שכונת רש"י לומר, ש"וונרעה זרע" אינה הוספת ש"כר סתם (כפיצוי על הבושה שנגרמה לה כדברי ה"אבן עזרא" על הפסוק), אלא זו תוצאה של המים עצמם ופעלתם, והכתוב אומר שלא רק שהיא תתנקה מהמים המאזריים, דהיינו שהמים לא יהיו מאזריים, וממילא לא יזיקו לה, אלא עוד זאת על ידי המים עצמם תתברר האשה.

אם היתה יולדת בצער - תלד ברוח, אם היתה יולדת שחרים - יולדת לבנים - ולא שאם היתה עקרה נפקדת, שאם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו (בדעת רבי ישמעאל בסוטה כו, א). וב"תורת מנחם" כתב: מה שנקט רש"י רק שתי דוגמאות אלו בלבד, ולא כתב גם שאם היתה יולדת נקבות תלד זכרים, ואם היתה יולדת קצרים תלד ארוכים, כמובא בספרי, יובן על-פי המבואר לעיל, ש"וונרעה זרע" נפעל על ידי המים עצמם, וכיון שפך, מסתבר לומר שהפעולה לטובה של המים דומה במהותה לפעולה לרעה של המים, וכיון שהמים המאזריים היו צריכות לגרום לאשה מיתה מתוך צער ויסורים, שהתבטא בצער המיתה וסחרות הפנים, הרי תמורת זה תלד האשה ברוח ללא צער, ולבנים במקום שחרים. תורה כט (ל) א או איש - כמו "או נדע" - שמות כא, לו. ופירושו: אם נדע (רש"י

ויקרא ה, כג, שם בו, מא. ישעיה כו, ה). אכל רש"י בשמות שם פירש: "או לא היה תם, אלא נדע". וראה שם בבאור. כלומר אם "איש" קנאי הוא - לא פירש בפשוטו שתעבור עליו רוח קנאה (כדלעיל פסוק יד), מפני תור תיבת "איש", שמדובר כאן באיש שהוא קנאי, ולכן הוא מקנא. וב"עיוני רש"י" כתב, שרש"י מדגיש בזה שאין המדובר שמקנא לה סתם כך מתוך כעס או מריבה (כמובא בירושלמי סוטה א, א), אלא הוא איש שחודר בקנאות של טהרה, ורק אז יכול לקנאות. לכך "והעמיד את האשה" - כלומר פסוק זה הוא המשך לפסוק הקודם, ולא ישג כאן שני מצבים, מצב אחד שנטמאה ומצב שני שלא ידוע אם נטמאה, כי אם היא נטמאה בנדאות - לא היתה שותה. אלא כך שיעור הפסוקים: זאת תורת הקנאות אשר תשטה אשה תחת אישה, ומה היא התורה? אם הוא איש קנאי וקנא את אשתו בכך, אזי "והעמיד את האשה" (ספר הזכרון). ולפי זה, מה שכתוב (בפסוק כט) "ונטמאה", הפירוש הוא: ויתכן שנטמאה, וכמבואר לעיל פסוק יד וברש"י שם. או שהפירוש הוא שנטמאה בשיעור טומאה, וכדלעיל פסוק יג וברש"י שם. אך בדפוס ראשון פירוש הפסוקים הוא באופן אחר: (כט) אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה - שאסורה לבעלה

בעד שנטמאה, כמו שפירשנו למעלה [פסוק יג]: ועד אין בה - יכול שיש בה. (ל) א או איש אשר תעבור עליו - והדבר ספק אם נטמאה אם לאו, והעמיד את האשה וגו'. תורה לא (לא) ונקח האיש מעון - אם בדיקה המים, אל ידאג לומר: חבתי במיתתה - על ידי שקינא לה. ואף שהתברר שהיא נטמאה, ואם כן בלאו-הכי היתה חובת מיתה בידי שמים. בכל זאת טוען האיש שלא היה לו לקנא ולגרום למיתתה, אלא להשאיר את מיתתה בידי שמים (נח"י). אך ודו בדעת רבי ישמעאל (סוטה ג, א) שהקינוי הוא רשות ולא חובה, ולכן יש מקום לדאגה זו, אכל לדעת רבי עקיבא שהיא חובה, למה ידאג על החובה שקנים, ומשום כך הביא רש"י פירוש שני (באר בשדה). נקי הוא מן הענש - כי האשה היא נשאה את עונה, כסיום לשון הכתוב. ולפירוש זה "מעון" פירושו: מעונש, וכן "עונה" פירושו: ענשה. דבר אחר: משישקנה תהא אצלו בהתר, ונקח .. מעון, שהסוטה אסורה לבעלה - פירושו: עד עכשיו היתה אסורה לו, ומששתתה והלאה הותרה לו. ופירוש "נקח .. מעון", מעון האיסור ההוא (רא"ם). ולפי זה, מה שכתוב "והאשה ההיא תשא את עונה", זהו כשהמים בודקים אותה ונענשת. תורה א

א ומליל יי עם משה למימר:

ו (א) וידבר יהוה אל־משה לאמר:

ב מלל עם בני ישראל ותימר להון גבר או אתתא ארי יפרש למדר נדר נזירו למיזר קדם יי:

(ב) דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם איש או־אשה פי יפלא לנדר נזיר להזיר להוזה:

ה"י כי יפלא • יפריש. למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך: שכל הרוצה סוטה בקלקולה נזיר עצמו מן היין, שהיא מביא לידי גיאוף (סוטה ב). נדר נזיר • אין נזירה בכל מקום אלא פרישה, אף כאן שפירש מן היין. להזיר לה • להבדיל עצמו מן היין לשם שמים.

ג מחמר חדת ועתיק יזר חל דחמר חדת ומל דחמר עתיק לא ישתי וכל מתרות ענבין לא ישתי וענבין רטיבין ויכשין לא ייכול:

(ג) מיין ושכר יזיר חמין יין וחמין שכר לא ישתה וכל־משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:

ה"י מיין ושכר • בתרגומו: "מחמר חדת ועתיק", שהיין משכר כשהוא ישן. וכל־משרת • לשון צביעה במים או בכל משקה. ובלשון משנה יש הרבה: "אין שורין דיו וסממנים", "נזיר ששורה פתו בנין".

אשל אברהם - הרב אלאשילי

מן היין, כי שם מדובר במעשה הנזירות בפועל, ואילו כאן נקט בלשון "להבדיל", כי המדובר באיכות הנזירות, שלא רק שפורש משתית היין אלא מבדיל עצמו לגמרי מהיין. לשם שמים - כלומר שנודר לשם שמים (רשי נזיר ה. ב). ולא משום פעס או משום שחס על ממונו (באר בשדה), או בשביל לצער עצמו, שאז הרי זה חוטא, כדלקמן ברשי פסוק יא. תורה ג (ג) מיין ושכר - בתרגומו: "מחמר חדת ועתיק" - מיין חדש וישן.

שתינו משכר כשהוא ישן - ולכן נקרא "שכר" (שפ"ח). ואין זה ככל "שכר" הנזכר במקרא.

וכל משרת - לשון צביעה במים - לשון שריה משתמשים בו כשהדבר השורה או הנשורה נצבע על ידי שריה זו, וכן כאן כשהמים נצבעו בצבע היין, והו סיקון שטעם היין עבר במים. וראה רשי" סוטה ט, א: "משרת ענבים, כגון נזיר ששורה ענבים במים ויש בהם טעם יין".

או בכל משקה. ובלשון משנה יש הרבה: "אין שורין דיו וסממנים"

- שבת יז, ב. לצבע (רשי" סו).

"נזיר ששורה פתו בנין" - נזיר לד, ב. שהפת נצבעה בנין אדום. תורה ד

ב. א. יזיר - יפריש, כדלקמן בדבור הבא. עצמו מן היין - כאמור בפסוק ג "מיין ושכר יזיר". ומה שכתב ענן זה כאן, ולא בהמשך לדבור הבא אחרי שכתב שם שנוזיר פירושו פרישה, אולי יש לומר, משום שבזה מקאר גם פירוש תיבת "כי", שאין פירושה כרוב "כי" שבתורה שהוא "אם" או "אשר" (שענינם רשות), אלא מצדה ("יזיר עצמו מן היין"). ועל־פי־זה מובן מה שמעתיק בתחילת הדבור את תיבת "כי" אף שמפרש רק את תיבת "יפליא".

שהוא מביא לידי נאוף - ברשי" סוטה שם: "שהיין מביא לידי קלות ראש, והוא גרם לה".

נדר נזיר - אין נזירה בכל מקום אלא פרישה - ראה גם רשי" ויקרא טו, לא. שם כב, ב.

אף כאן שפרש מן היין - "נדר נזיר" פירושו: נדר של פרישות, וזה שהפרישות היא מן היין, אנו למדים מהאמור בפסוק ג: "מיין ושכר יזיר וגו'". ומשמע מלשון רשי" שעיקר גדר הנזירות הוא הפרשה מהיין, וכל שאר האיסורים (תגלחת וטומאה למת) הם תוצאה מהיותו נזיר מיין.

להזיר לה' - להבדיל עצמו מן היין בדבור הקודם נקט בלשון "שפרש

(ב) כי יפלא - יפריש - לשון פירוש, בתרגומו "ארי יפריש", שפירש ואסר עצמו בנדר (רשי" חגיגה י, א. וראה גם רשי" נדרים ה, ב: "דבצעין שיפריש לנזירות, דכתיב פי יפליא". וכן בפירוש המיוחס לרשי" נזיר ב, ב: "דלא נתנה נזירות אלא להפלאה עד שיפריש, שנקמר פי יפליא לנדרו, ומתרגמינן ארי יפריש"). וראה רשי" ויקרא כז, ב: "יפריש בפיו". אף ה"גור אריה" כתב שהגירסא היא: "יפריש", והוא מלשון הפרשה והבדלה. וראה גם רשי" דברים יז, ח: "כל הפלאה לשון הבדלה ופרישה". אבל מזה שרשי" כאן (בדיה נד) כותב ש"נזיר" האמור כאן הוא לשון פרישה, אם כן בהכרח ש"פי יפלא" הוא לשון פירוש. ויש לעין בכונת לשון רשי" איוב י, טו: "תתפלא בי - לדקדק ולהפליא במשפט, לשון פי יפליא".

למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה - שהרי הפרשיות אין להן שום ערך ודמיון זו לזו (רא"ס), שהסוטה עוברת על אחת מעשרת הדברות, והנזיר מקדש עצמו במותר לו (גרא), והיה צריך לכתוב פרשת נזירות בסמיכות לפרשת נדרים בפרשת

מטות (שפ"ח).

לומר לך: שכל הרוצה סוטה בקלקולה - בנזילה ובבשיתה רשי" סוטה

(ד) כָּל יְמֵי נְזֹרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּזְפוֹ הַיּוֹן מִחֲרָצְנִים וְעַד-זֶה לֹא יֵאבָל:

ה כל יומי נזרה מכל דיתעבד מגפנא דחקרא מפוּרצנין ועד עצורין לא ייכול:

ט"ז - חרצנים • (נזיר לד) הם הגרעינין. זג • הם הקלפות שמבחוץ, שהחרצנים בתוכן כענבל בזוג.

(ה) כָּל-יְמֵי נְדָר נְזֹרוֹ תַעַר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֵאשׁוֹ עַד-מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יוֹזִיר לַיהוָה קֹדֶשׁ יְהוָה גְּדֹל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ:

ה כל יומי נדר נזרו תער לא יעבר על רישה עד משלם יומיא דנזור קדם יי קדיש? הי מרבי פרוע שער רישה:

ט"ז - קדש יהיה • (ספרי) השער שלו, לגדל הפרע של שער ראשו. פרע • נקוד פתח קטן (סגול), לפי שהוא דבוק לשער ראשו - פרע של שער. ופרוש של פרע: גדול של שער. וכן (ויקרא כא) את ראשו לא יפרע. ואין קרוי פרע פחות משלשים יום.

(ו) כָּל-יְמֵי הַזֵּירוֹ לַיהוָה עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא:

(ז) לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא-יִטְמָא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נָזַר אֱלֹהֵיוֹ עַל-רֵאשׁוֹ:

ו כל יומין דנזור קדם יי על נפשא דמתא לא ייעול:

ז לאביו ולאמה ולאחיו ולאחותה לא יטמא להון במותהון ארי פלילא דאלהיה על רישה:

(ח) כָּל יְמֵי נְזֹרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה:

ט"ז - כל ימי נזרו קדש הוא • זו קדשת הגוף מלהטמא למתים.

(ט) וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בַּפֶּתַע פְּתָאם וְטִמָּא רֵאשׁוֹ נְזֹרוֹ וְגִלַּח רֵאשׁוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחְנוּ:

ט וְאָרִי יָמוּת מֵתָא עֲלוּהִי בְחֶבֶף שְׁלוֹ וְיִסְאָב רֵישׁ נְזֵרָה וְיִגְלַח רֵישָׁה בַּיּוֹמָא דְדְכוּתָהּ בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִגְלַחְנָה:

ט"ז - בפתע • זה אנס. פתאם • זה שוגג. ויש אומרים: פתע פתאם, דבר אחד הוא: מקרה של פתאם.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

רש"י יחזיקאל מד, כ: "ופרע לא ישלחו - גידול של שער לא ירבו".
 ואין קרוי "פרע" פחות משלשים יום - ראה גם רש"י ויקרא שם. ובגמרא תענית יז, א לומדים את זה מתיבת "קדוש" יהיה, ש"יהיה" בגמטריא שלשים, ומנה למדו שסתם נזירות שלשים יום. תורה
 (ח) כל ימי נזרו קדש הוא - זו קדשת הגוף, מלהטמא למתים - ולכן אומר הכתוב בפסוק שלאחרי זה: "וכי ימות מת עליו וגו'". תורה ט
 (ט) פתע - זה אנס - שנטמא באונס. וראה גם רש"י לקמן לה, כב: "בפתע - באונס".
 פתאם - זה שוגג - שנטמא בשוגג, שלא ידע שיש מת באהל ונכנס לשם. ויש אומרים: "פתע פתאם" דבר אחד

הר"ש נקוד בפת"ח ולא בקמ"ץ. וראה הערות הבאות.
 (קמן) - כך הגירסא בדפוסים שלפנינו. והכונה שהפ"א נקוד בסגו"ל ולא בקמ"ץ. ודוחק. וראה הערה הבאה.) - מפרשי רש"י נתקשו לפרש את דברי רש"י אלו, שהרי "פרע" נכתב פ"א בסגו"ל ור"ש בפת"ח, בין שהוא דבוק בין שאינו דבוק, ראה יחזקאל מד, כ: "ופרע לא ישלחו". אלא אם כן נאמר שלדעת רש"י הניקוד שם צריך להיות ר"ש בקמ"ץ.
 לפי שהוא דבוק ל"שער ראשו", פרע של שער - וכאילו פתויב: לגדל גידול השער של שער ראשו (רא"ם). ופרוש של "פרע" - גידול של שער, וכן "את ראשו לא יפרע" - ויקרא כא, י. לא יגדל פרע (רש"י שם). וראה

(ד) מחרצנים - הם הגרעינין. זג - הם הקלפות שמבחוץ, שהחרצנין בתוכן כענבל בזוג - בפעמון. ראה אונקלוס שמות כח, לד שמתרגם פעמון "זגא". ומשמע מדברי רש"י ש"זג" האמור כאן הוא לשון ארמי, ונקרא כן על שם שדומה לפעמון. תורה
 (ה) קדש יהיה - השער שלו - וקדושת הגוף של הנזיר עצמו, נאמר לקמן פסוק ח וברש"י שם.
 ל"גדל" - הוסיף למ"ד בתיבת "גדל", לומר שזו היא הקדושה של שער ראשו, שניחחו להיות גדל והולך (רא"ם).
 ה"פרע" של "שער ראשו". פרע - נקוד פת"ח - כך הגירסא בכמה פתייך ודפוסים ראשונים. כלומר

וּכְיֻמוֹת מַת עָלָיו • בָּאֵהָל שֶׁהוּא בוֹ. בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ • בַּיּוֹם הַזֶּה. אוֹ אֵינוֹ אֵלָא בְּשִׁמְיִנִי, שֶׁהוּא טְהוֹר לְגַמְרִי? תַּלְמוּד לוֹמֵר: בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. אֵי שְׁבִיעִי, יְכוֹל אֲפֹלוֹ לֹא הִזָּה? תַּלְמוּד לוֹמֵר: בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ.

יובימא תמינא יתי תרין שפנינין או תרין פני יונה לות פהנא לתרע משפן זמנא:

(י) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תַרְיִם אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה
אַל־הִכְהִן אַל־פֶּתַח אֵהָל מוֹעֵד:

ט"ו - וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תַרְיִם • לְהוֹצִיא אֶת הַשְּׁבִיעִי. אוֹ אֵינוֹ אֵלָא לְהוֹצִיא אֶת הַתְּשִׁיעִי? קָבַע זְמַן לְקַרְבִּין וְקָבַע זְמַן לְמַקְרִיבִין: מַה קְרַבִּין הַכֶּשֶׁר שְׁמִינִי וּמִשְׁמִינֵי וְהִלְאָה, אָף מַקְרִיבִין - שְׁמִינִי וּמִשְׁמִינֵי וְהִלְאָה.

יא וְיַעֲבֹד פְּהֵנָּא חַד לְחִטָּאתָא וְחַד לְעֹלֹתָא וְיַכְפֹּר עַלֹּוּהִי מִדְּחָב עַל מְתָא וּיקְדַּשׁ יָת רִישָׁא פְּיוֹמָא הֵהוּא:

(יא) וְעָשָׂה הִכְהִן אָחַד לְחִטָּאת וְאָחַד לְעֹלָה וּכְפָר
עָלָיו מֵאֲשֶׁר חֲטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקָדַשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם
הַהוּא:

ט"ז - מֵאֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ • שֵׁלֵא נִזְהַר מִשְׁמַאת הַמֵּת, רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפַר אוֹמֵר: שְׂצַעַר עֲצָמוֹ מִן הַיַּיִן. וְקָדַשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ • לְחַזֹּר וּלְהַתְחִיל מִנְּגַן נְזִירוֹתוֹ.

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

פֶּשֶׁט הַמִּקְרָא עַל שְׁנֵטְמָא בְּמַת". וְרָאָה גַם רַש"י נִדְרִים , א: "עַל שֵׁם שְׁטִימָא אֶת עֲצָמוֹ בְּמַת, קָאֹמַר קָרָא אֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ".

רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפַר אוֹמֵר - תַּעֲנִית שֵׁם. וְשֵׁם נִתְבָּאֵר.

שְׂצַעַר עֲצָמוֹ מִן הַיַּיִן - שְׂאִין מִצְּנֶה לְצַעַר עֲצָמוֹ (רש"י תענית שם). וּלְפִי זֶה "עַל הַנֶּפֶשׁ" פִּירוּשׁוֹ, בְּנַפְשׁוֹ שֵׁלוֹ. וְהִינּוּ בְּשׁוֹדֵד רַק בְּשִׁבִּיל לְצַעַר עֲצָמוֹ, אָבָל אַם נוֹדֵד לְשֵׁם שְׁמִים הֲרִי עֲשֵׂה מִצְוָה, כְּדָלְעִיל בְּרַש"י פְּסוּק ב. וְרָאָה נְזִיר יַט.

א שְׁנַזִּיר טְהוֹר נְמִי הָיִי חוּטָא. וּכְרַש"י שָׁם: "וְדִין הוּא דְהוּהִי לַיה לְמַכְתְּבִיהִי לְהֵאֵי וְכַפֵּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ בְּנִזִּיר טְהוֹר, וְהֵאֵי דְכַתְּבִיהִי בְּנִזִּיר טְמֵא, הוּאִיל וְשִׁנְהָ בְּחֲטָא, שֶׁכְּבָר הַזִּיר עֲצָמוֹ מִן הַיַּיִן, וְעִבְשֵׂי שׁוּנְהָ בְּחֲטָא, שְׁהִיָּה לוֹ לְהַזְהִיר מִן הַטּוּמָאָה וְנִטְמֵא". וְעַל־דָּרְךָ־זֶה כָּתַב בְּרַש"י נִדְרִים , א: "דַּעַל שֵׁם שְׁנְהָ עֲצָמוֹ בְּחֲטָא, שְׁנֹדֵר עֲצָמוֹ, וְעוֹד שְׁטִימָא נְזִירוֹתוֹ, לְהִכִּי כְּתִיב בִּיהִי אֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין נְמִי לְשֹׂאֵר נְזִירִין דְּאִיקְרוּ חוּטָאִים, וְגַלִּי רַחֲמָנָא בְּהֵאֵי וְהוּא הַדִּין לְכוּלְהוֹן וְאֵהִכִּי גִילְהָ בְּהֵאֵי, מִשּׁוּם דְּזֶה שׁוּנְהָ בְּחֲטָא שְׁנִי פְעָמִים, וְתוּלִין הַקְּלָלָה בְּמַקְוֵלְקֵל". אָבָל רָאָה נְזִיר ג, א וּבְתוּסְפוֹת בְּבֵא קָמֵא צֵא, ב דְּבוּר־הַמְּתַחִיל אֵלָא.

עָלָיו" (משביל לדור).

בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ - **בַּיּוֹם הַזֶּה** - בַּיּוֹם שְׁמִינִי עָלָיו מִי אֲפֹר פָּרָה. וּקוּרָא אוֹתוֹ "טְהַרְתּוּ", אָף־עַל־פִּי שֵׁלֵא נָטְהַר לְגַמְרִי כֹּל עוֹד שֵׁלֵא הִבִּיא כְּפָרְתּוֹ, מִפְּנֵי שְׁיוֹם הַזְּאָתוֹ הוּא מִקְצַת טְהַרְתּוֹ (רא"ס).

אוֹ אֵינוֹ אֵלָא בְּשִׁמְיִנִי שֶׁהוּא טְהוֹר לְגַמְרִי? תַּלְמוּד לוֹמֵר: "בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", אֵי שְׁבִיעִי יְכוֹל אֲפֹלוֹ לֹא הִזָּה? תַּלְמוּד לוֹמֵר: "בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ" - וְלָכֵן נִכְתְּבוּ שְׁנֵי הַפְּתוּבִים הָאֵלֶּה: "בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ", ו"בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". תוּרַהִי

(י) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תַרְיִם - לְהוֹצִיא אֶת הַשְּׁבִיעִי - וְלֹא אֶת הַתְּשִׁיעִי.

אוֹ אֵינוֹ אֵלָא לְהוֹצִיא אֶת הַתְּשִׁיעִי? קָבַע זְמַן לְקַרְבִּין - לְקַרְבְּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב, כז) "וְהִיָּה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אַמּוֹ, וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלְאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לָהּ".

וְקָבַע זְמַן לְמַקְרִיבִין - נְזִיר, וְכִיּוֹצֵא בוֹ.

מַה קְרַבִּין הַכֶּשֶׁר שְׁמִינִי וּמִשְׁמִינֵי וְהִלְאָה אָף מַקְרִיבִין שְׁמִינִי וּמִשְׁמִינֵי וְהִלְאָה. - כְּמַכְּפֹרֶשׁ בּוּיִקְרָא שֵׁם. תוּרַהִי יא

(יא) מֵאֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ - שֵׁלֵא נִזְהַר מִשְׁמַאת הַמֵּת - וּלְפִי זֶה "עַל הַנֶּפֶשׁ" מוּסָב עַל הַמֵּת. וּרְאָה גַם רַש"י תַּעֲנִית יא, א: "מֵאֲשֶׁר חֲטָא עַל הַנֶּפֶשׁ,

הוּא - [רָאָה גַם רַש"י מִשְׁלִי ו, טו: פְּתָאוֹם וּפְתַע לְשׁוֹן תְּכִיפָה הוּא, וְלֹא יָדַע אֶת הַמִּפְלָה הַקְּרוּבָה לִיפּוּל עָלָיו". כְּלוּמֵר, שְׁנִיָּהֶם מוֹרִים עַל עַנְּן מְהִירוֹת [רָאָה רַש"י מִשְׁלִי כט, א: פְּתַע יִשְׁבַּר - מִהֵרָ יִשְׁבַּר"], שֵׁלֵא יִרְגִישׁ אָדָם בוֹ עַד שִׁיָּהִי, כְּמוֹ הַפְּתִי שְׁעוּשָׁה כֹּל דְּבָרָיו בְּמְהִירוֹת, וְלֹא יִרְגִישׁ בְּהֵם עַד הִיּוֹתָם (רא"ס).

מִקְרָה שֵׁל "פְּתָאוֹם" - [וְרָאָה גַם רַש"י יִשְׁעִיָה כט, ה: "פְּתַע פְּתָאוֹם - מִקְרָה שֵׁל פְּתָאוֹם"]. אִין כְּנֻנְתּוֹ לוֹמֵר שֶׁ"מִקְרָה" זֶהוּ פִירוּשׁ שֵׁל "פְּתַע", אֵלָא רוּצָה לוֹמַר שְׂאוֹתוֹ שְׂבָא "בְּפֶתַע פְּתָאוֹם" הוּא הַמִּקְרָה שְׁקָרָה (רא"ס). דְּהִנּוּ שְׁמִקְרָה הַמְּנוֹת (שְׂאוֹמֵר הַכְּתוּב בְּהַמְשָׁף) בָּא לוֹ בְּהַפְּתָעָה גְמוּרָה בְּעַת שְׁהִיָּתוֹ בָּאֵהָל, כְּפִי שְׁמִכְבָּר רַש"י בְּהַמְשָׁף. מַה־שְׂאִין־כֵּן לְפִירוּשׁ הַרְאֵשׁוֹן, "בְּפֶתַע פְּתָאוֹם" אֵינוֹ מוּסָב עַל מִקְרָה הַמֵּיתָה, אֵלָא עַל טוּמַאת הַנְּזִיר בְּטוּמַאת מַת.

וּכְיֻמוֹת מַת עָלָיו - בָּאֵהָל שֶׁהוּא בוֹ - וּפִירוּשׁ "עָלָיו" כְּמוֹ אֲצִלוֹ. וּכְדָלְעִיל בְּרַש"י ב, כ (שפ"ח). זֶהוּ לְפִי הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנַי שֶׁ"פְּתַע פְּתָאוֹם" פִּירוּשׁוֹ: "מִקְרָה שֵׁל פְּתָאוֹם", וְאֵילוֹ לְפִי הַפִּירוּשׁ הַרְאֵשׁוֹן יִשׁ כְּאֵן שְׁנֵי מַקְרִים שׁוֹנִים, וְלָכֵן הַקְּדִים רַש"י לְפָרֵשׁ תַּחִילָה מַהוּ "פְּתַע פְּתָאוֹם", וְרַק אַחֲרֵי־כֵן "וּכְיֻמוֹת

(יב) וְהוֹיֵר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נְזוּרוֹ וְהֵבִיא כִּבְשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאִשָּׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ בִּי טָמְא נְזוּרוֹ:

יב וְהוֹיֵר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נְזוּרוֹ וְהֵבִיא כִּבְשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאִשָּׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ בִּי טָמְא נְזוּרוֹ : אִשָּׁמָא בְּנִי : אִשָּׁמָא בְּנִי : אִשָּׁמָא בְּנִי :

כ"י - וְהוֹיֵר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נְזוּרוֹ • יְחִזֵּר וְיִמְנָה נְזוּרוֹתוֹ כְּבַתְחִלָּה • וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ • לֹא יֵעָלוּ מִן הַמִּנְיָן •

(יג) וְזֹאת תּוֹרַת הַנְּזוּר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נְזוּרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

יג וְזֹאת תּוֹרַת הַנְּזוּר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נְזוּרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : נְזוּרָה יִתִּי יָתֵה לְתַרְע מִשְׁפָּן זְמַנָּא :

כ"י - יָבִיא אֹתוֹ • יָבִיא אֶת עֲצָמוֹ ; וְזֶה אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה 'אֶתִּי'ם' שֶׁהֵיָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דּוֹרֵשׁ בֵּן, כִּי יִצְאָ בּוֹ (ויקרא כב) : "וְהֵשִׂיאוּ אוֹתָם עִוֹן אֲשָׁמָה" - אֶת עֲצָמָם ; כִּי יִצְאָ בּוֹ (דברים לד) : "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנִי", הוּא קָבַר אֶת עֲצָמוֹ •

(יד) וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כִּבְשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אֶחָת בַּת־שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל־אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים:

יד וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כִּבְשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׂה אֶחָת בַּת־שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל־אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים : קוּדְשִׁיא :

(טו) וְסֵל מִצּוֹת סֵלַת חֶלֶת בְּלוּלַת בִּשְׁמֹן וְרִקְיָקִי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בִּשְׁמֹן וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם:

טו וְסֵל מִצּוֹת סֵלַת חֶלֶת בְּלוּלַת בִּשְׁמֹן וְרִקְיָקִי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בִּשְׁמֹן וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם : וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְפֵיהוֹן :

כ"י - וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם • שֵׁל עוֹלָה וּשְׁלָמִים • לִפִּי שֶׁהָיוּ בְּכָלל וְיִצְאוּ לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ - שִׁטְעֵינוּ לַחֵם - הַחֲזִירִין לְכַלֵּן שִׁטְעֵינוּ נִסְכִּים כְּדִין עוֹלָה וּשְׁלָמִים • חֶלֶת בְּלוּלַת וְרִקְיָקִי מִצּוֹת • (מנחות עז) עֶשֶׂר מִכָּל מִין •

אשל אברהם - הרב אלאשולי

וְקִדַּשׁ אֶת רֵאשׁוֹ - לְחֹזֵר וּלְהַתְחִיל מִנְיָן נְזוּרוֹתוֹ - כְּלוּמַר, יָמִין וְיָבִין עֲצָמוֹ לְכַר ("וְקִדַּשׁ" מִלְשׁוֹן הַמִּנְחָה וְהַכְּנָה), אֲךָ עֲדִין אֵינּוּ מִצְנָה עַל כָּף, אֲלָא בְּפִסּוּק שֶׁלְאַחֲרָיו, וּכְפִירוֹשׁ רִשׁוֹ שָׁם. וְרָאָה גַם רִשׁוֹ כְּרִיתוֹת ב, ב: "וְקִדַּשׁ אֶת רֵאשׁוֹ, לְנְזוּרוֹת טְהָרָה שְׁנִיחָה". תורה יב
(יב) וְהוֹיֵר לַיהוָה אֶת יְמֵי נְזוּרוֹ - יְחִזֵּר וְיִמְנָה נְזוּרוֹתוֹ כְּבַתְחִלָּה. וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ - לֹא יֵעָלוּ מִן הַמִּנְיָן - שְׂאֵם נְטֵמָא לְאַחַר שְׁמִנָּה מִקְצַת נְזוּרוֹתוֹ - סוּתַר כָּל מַה שְׁמִנָּה, וּמִגְלַח, וְחֻזֵּר וּמִתְחִיל וּמוֹנָה (רש"י חולין פט, א. תורה יג
(יג) יָבִיא אֹתוֹ - יָבִיא אֶת עֲצָמוֹ - שְׁחָרִי לֹא מְפוֹרָשׁ אֶת מִי יָבִיא, אֲלָא וְדֹאֵי שֶׁהַכְּנָה לְעֲצָמוֹ. וְזֶה אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה "אֶתִּי"ם" - שְׁבַתְוֹרָה. שְׁהֵיָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דּוֹרֵשׁ בֵּן -

שְׂמִדְבָרִים בְּאֶדָם עֲצָמוֹ, אֲף שְׁנַכְתַּב בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר. כִּי יִצְאָ בּוֹ: "וְהֵשִׂיאוּ אוֹתָם עִוֹן אֲשָׁמָה" - וַיִּקְרָא כב, טו. אֶת עֲצָמָם - וְכִי אַחֲרֵים מְשִׂיאִים אוֹתָם, אֲלָא הֵם מְשִׂיאִים אֶת עֲצָמָם (רש"י דברים לד, ו). אֶת עֲצָמָם יִטְעֵנוּ עוֹן בְּאֶכְלָם אֶת קִדְשֵׁיהֶם (רש"י ויקרא שם). כִּי יִצְאָ בּוֹ "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנִי" - דְּבָרִים לד, ו. הוּא קָבַר אֶת עֲצָמוֹ - רָאָה גַם רִשׁוֹ שָׁם. אֲךָ שָׁם הֵבִיא תְּחִילָּה פִירוֹשׁ שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא קָבַר אוֹתוֹ. תורה יד (טו) וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם - שֵׁל עוֹלָה וּשְׁלָמִים - וְלֹא שֵׁל חֻטָּאת, שְׂאִינָה טְעוּנָה מִנְחָה וְנִסְכִּים (ראה מנחות צא, א). לִפִּי - כְּנֻנְתוֹ לְבָאָר, בִּין שְׂאִינוּ בְּאֶ לְרַבּוֹת כְּזֶה חֻטָּאת לְמִנְחָה וְנִסְכִּים, מַה צּוֹרֵךְ יֵשׁ לְכַתּוּב שֶׁעוֹלָה וּשְׁלָמִים טְעוּנִים מִנְחָה וְנִסְכִּים, הָרִי פְּשוֹט הוּא שֶׁהֵם טְעוּנִים כֵּן, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּפָרֶשֶׁת

נִסְכִּים לְקַמֵּן טו, ב-ג. שֶׁהָיוּ בְּכָלל - עוֹלָה וּשְׁלָמִים שֵׁל נְזוּר הָיוּ בְּכָלל עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים הָאֲמוּרִים לְקַמֵּן בְּפָרֶשֶׁת נִסְכִּים (טו, ב-ג). יִצְאָ - כָּאֵן בְּפִסּוּק. לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ, שִׁטְעֵינוּ לַחֵם - כְּמוֹ שְׁכַתּוּב כָּאֵן בְּפִסּוּק: "וְסֵל מִצּוֹת וּגו'". הַחֲזִירִין לְכַלֵּן - שְׁכֵן הִיא הַמִּנְחָה (מ"ג מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשׁת): כָּל דְּבָר שֶׁהֵיָה בְּכָלל וְיִצְאָ לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ, אִי אֵתָהּ יִכּוֹל לְהַחֲזִירוֹ לְכַלֵּן, עַד שִׁחֲזוּרְנוֹ הַכְּתוּב לְכַלֵּן בְּפִירוֹשׁ. שִׁטְעֵינוּ נִסְכִּים כְּדִין עוֹלָה וּשְׁלָמִים - וְלָכֵן כָּתּוּב כָּאֵן שׁוּב "וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם". וְלֹאֵל הֵיָה מִחֻזֵּר, לֹא הֵיָנוּ יוֹדְעִים שְׁחָרִיכִים מִנְחָה וְנִסְכִּים, אֲלָא לַחֵם לְכַד (רא"ס). חֶלֶת בְּלוּלַת .. וְרִקְיָקִי מִצּוֹת - עֶשֶׂר מִכָּל מִין - כְּמוֹ בְּלַחְמֵי תוֹדָה [ראה רש"י ויקרא ו, יב] (מנחות עז, א. תורה יז

טז ויקרב כהנא קדם יי ויעבד ית חטאתה וית עלתה:

(טז) והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו ואת עלתו:

יז וית דכרא יעבד נכסת קודשיא קדם יי על סלא דפטייריא ויעבד כהנא ית מנחתה וית נסכה:

(יז) ואת האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על סל המצות ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו:

יח ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

יח ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

יט ויסב כהנא ית דרעא בשלא מן דוכרא וגרצתא פטיירתא חדא מן סלא ואספוג פטיר חד ויתן על ידי נזירא כתר דגלח ית נזרה:

(יח) ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

כט ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

לא ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

(יט) ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת מן הפל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו:

כט ויגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

אשל אברהם - הרב אלעזר שניאורסון

מועד, והנינו שלמים (רשי' זבחים שם).
אשר תחת זבח השלמים - תחת הדוד שהוא מבשלין בו, לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין בעורה - ולכן הקפידה תורה שישרפו השעירות תחת הדוד שמתבשלים בו השלמים (גרא).
שצריך לטל הכהן הזרע אחר שנתבשל ולהניף לפני ה' - כדלקמן פסוקים יט.כ. ולכן היה מתבשל בעורה, אף שהבשר היה נאכל לבעלים בכל מקום. תורה יט
(יט) הזרע בשלה - לאחר שנתבשלה - כלומר "בשלה" פירושו בשהיא כבר מבושלת, ולא בעת בישולה, אף שעדיין לא נתבשלה כל צרכה, שאם כן מזה מועיל מה שהתחילה להתבשל (גרא). תורה כ

הרי זה דרך בזיון - לגלח, ואינו רשאי לעשות כן בעורה (ע"פ רשי' נזיר מה, א).
אלא "וגלח הנזיר" לאחר שחיטת השלמים - שעיקר תגלחתו של נזיר תלויה בשלמיו, שהרי הזקקו לו לשלח שערו תחת הדוד, כדכתיב "על האש אשר תחת זבח השלמים" (רשי' זבחים נה, א).
שכתוב בהן - ויקרא ג, ב.
"וישחטו פתח אהל מועד" - שלא מצינו שאר קדשים טעונין פתח אהל מועד אלא לשלמים בלבד, בשביל שהן דורון (רשי' נזיר שם). וזהו "וגלח הנזיר פתח אהל מועד" וכל "בפתח אהל מועד", כלומר גלוחו של נזיר על ידי דבר שנאמר בו "וישחטו פתח אהל

(יז) זבח שלמים לה' על סל המצות - ישחט את השלמים - והו הפירוש "יעשה זבח שלמים".
על מנת לקדש את הלחם - והו הפירוש "על סל המצות", ופירש "סל המצות", על הלחם, מפני שאינו מקדש את הסל שבו הלחם, אלא את הלחם שבסל (רא"ם).
את מנחתו ואת נסכו - של איל - ולא של נזיר, שהרי אינו מביא את המנחה והנסכים בפני עצמם, אלא יחד עם האיל, והם טפלים אליו (גרא). תורה יח
(יח) ויגלח הנזיר פתח אהל מועד - יכול יגלח בעורה - כפשטות לשון הכתוב "פתח אהל מועד", שהוא פתח התיבה, הינו בעורה.

**(ב) וְהִנִּיף אֹתָם הַכֹּהֵן | תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ
הוא לִפְנֵיהֶן עַל חַזֵּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה
וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנְּזִיר יַיִן:**

כ וירים יתהון פהנא ארמא קדם יי קודשא
הוא לכהנא על חדיא דארמומא ועל שקא
דאפרשותא ובתר כן ישתי נזירא חמרא :

ה"י < קדש הוא לכהן • החלה והקריק והזרוע - תרומה הן לכהן. על חזה התנופה • מלבד חזה ושוק
הראויים לו מפל שלמים, מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה. לפי שהיו שלמי נזיר בכלל, ויצאו לדון בדבר
הקדש - להפרכת זרוע - הצרף להחזירן לכללן, לדון אף בחזה ושוק.

**(כא) זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה
על-נזרו מלבד אשר-תשיג ידו בפני נדרו אשר ידר
בן יעשה על תורת נזרו: פ**

כא דא אורימא דנזירא די ידר קרבנה קדם
יי על נזרה בר מדתדבק ידה כפום נזרה די
ידר כן יעבד על אורימא דנזרה :

ה"י < מלבד אשר-תשיג ידו • שאם אמר: הריני נזיר על-מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים.
כפי נדרו אשר ידר בן יעשה • מוסף על תורת נזרו - על תורת הנזיר, מוסף ולא יחסר, שאם אמר:
הריני נזיר חמש נזיריות על-מנת לגלח על ג' בהמות הללו, אין אני קורא בו: "כאשר ידר בן יעשה".

כב ומליל יי עם משה למימר:

(כב) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

אשל אברהם - הרב אלשטילי

לא אמרתי אלא קדשים הבאים בנדר
ובנדבה (ספרי). מה שאין כן חטאות
ואשמות אינן באות בנדר ונדבה, אלא
לפי חובתו, וממילא אינן תלויות
בהשגת ידו.
"כפי נדרו אשר ידר בן יעשה",
מוסף "על תורת נזרו", על תורת
הנזיר - מפרש "נזרו", הנזיר, כיון
שהפונה על תורת הנזירות בכלל.
מוסף ולא יחסר - זהו הפירוש "על
תורת נזרו", למעלה מתורת הנזיר,
שיוסיף ולא יפחות. והוצרך הכתוב
לכוף, מפני שאמר "כפי נדרו אשר
ידור בן יעשה", משמע בין מוסיף בין
פוחת, לכן סיים ואמר "על תורת נזרו"
(רא"ס).

**שאם אמר: הריני נזיר חמש נזירות
על-מנת לגלח על שלש בהמות הללו**
- הכתובים בפרשה (פסוק יד): כבש אחד
לעולה, וכבשה אחת לחטאת, ואיל
אחד לשלמים.
**אין אני קורא בו: "כאשר ידר בן
יעשה"** - כיון שהוא מחסר מתורת
נזרו. אלא צריך להביא שלש בהמות
לכל נזירות ונזירות. תורה כב

בלבד, ולא החלה והקריק, מפני
שכונת הכתוב לומר המוסף על שלמי
הנזיר מגוף השלמים, ואילו החלה
והקריק באים עם השלמים ולא מגוף
השלמים (רא"ס).
לפי - מבאר בזה מדוע הוצרך הכתוב
להזכיר כאן את "חזה התנופה" ואת
"שוק התרומה".
שהיו שלמי נזיר בכלל - השלמים.
ויצאו לדון בדבר החדש, להפרכת
זרוע, הצרף להחזירן לכללן -
ולכתוב כאן "על חזה התנופה ועל
שוק התרומה".

לדון אף בחזה ושוק - כפי המדה
האמורה: כל דבר שהיה בכלל ויצא
לדון בדבר חדש, אי אתה יכול
להחזירו לכלל, עד שיחזירנו הכתוב
לכללו בפירוש. תורה כא

**(כא) מלבד אשר תשיג ידו - שאם
אמר: הריני נזיר על-מנת לגלח על
מאה עולות ועל מאה שלמים - יכול
אפילו אמר: הריני נזיר על-מנת לגלח
על מאה חטאות ועל מאה אשמות,
קורא אני עליו "כפי נדרו אשר ידור?"
תלמוד לומר: "מלבד אשר תשיג ידו",**

**(ב) קדש הוא לכהן - החלה
והקריק והזרוע - כלומר "קדש הוא",
אף שנאמר בלשון יחיד, אינו מוסב רק
על אחד מהם, אלא על כל אחד ממה
שהוא מניף (רא"ס).
תרומה הן לכהן - כלומר "קדש" כאן
פירושו תרומה, שהן תרומה לכהן,
ולא שהכהן ינהג בהם מנהג קדושה,
ואמר "הן" בלשון רבים, כי הפונה על
החלה והקריק והזרוע, ותישן בזה את
לשון "הוא" שבכתוב (רא"ס).
על חזה התנופה - מלבד - זהו
פירוש "על .. ועל", ראה רש"י ויקרא
ג.ה.**

חזה ושוק הראויים לו מפל שלמים
- כאמור בויקרא ז, לד: "כי את חזה
התנופה ואת שוק התרומה לקחתי
מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם,
ואתן אותם לאהרן הכהן ולבניו לחק
עולם מאת בני ישראל".
מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה -
בנוסף לחזה ושוק שמקבל הכהן
מהשלמים שמביא הנזיר, מקבל הוא
גם את הזרוע. וכונת רש"י לומר,
שהמוסף על שלמי נזיר הוא הזרוע

כג מלל עם אהרן ועם בנהי למימר פדין תברכוני ית בני ישראל תימרון להון : **כד** יברכה יהוה וישמרך : **כה** אמור להם : כמזכור זכור, שמור. בלע"ז דישנ"ט (זאגעה). אמור להם • (ספרי) שיהיו כלם שומעים. אמור • (תנחומא) מלא, לא תברכם בתפוזן ובכהילות, אלא בכונה ובלב שלם.

כז יברכה יהוה וישמרך : **כח** יברכה • שיתברכו נכסיה • שלא יבאו עליך שודדים לטל ממנו, שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מפל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו? אבל הקדוש-ברוך-הוא הוא הנותן, הוא השומר. והרבה מדרשים דרשו בו בספרי.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חל"ג עמ' 50 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

יברכה - שיתברכו נכסיה

יברכה יהוה וישמרך:

יברכה - שיתברכו נכסיה (ו, כד. ובפרש"י)

יש לעיין, דבפשטות ברפת "יברכה" היא ברכה כללית שהקב"ה יברך את האדם בכל עניניו, וא"כ מדוע פרש רש"י שהברכה היא "יתברכו נכסיה" שהיא על הנכסים בלבד?

אשל אברהם - הרב אלטוילי

אמור להם - שיהיו כלם שומעים - שתיבת "אמור" מוסבת על אהרן ובניו, ותיבת "להם" על בני ישראל, ש"אמר לאהרן ולבניו, שכל אחד מהם יאמר לישראל הברכות "יברכה", "יאר", "ישא" האמורים בהמשך (רא"ם). באופן שהם ישמעו את הברכות, ולומד כן מיתור התיבות "אמור להם", שהרי ה"ה די לומר "כה תברכו את בני ישראל", "יברכה ה' וגו'", אלא הכונה שיתברכו באופן של "אמור להם", כ"אדם האומר דבר לחבירו, שאמרו באופן שחברו שומע מה שאומר לו, אף כאן שיתברכו בקול רם שהמתברכים ישמעו הברכה (ראה טוה"ל א. ו). ואמר "שיהיו כלם", ולא חלקם, שהרי כתוב "להם", הינו כל אחד מהם. **אמור - מלא** - בכתוב מלא, ב"א"ו. אף שניתן לכתוב בכתוב חסר.

אמור להם - שיהיו כלם שומעים - שתיבת "אמור" מוסבת על אהרן ובניו, ותיבת "להם" על בני ישראל, ש"אמר לאהרן ולבניו, שכל אחד מהם יאמר לישראל הברכות "יברכה", "יאר", "ישא" האמורים בהמשך (רא"ם). באופן שהם ישמעו את הברכות, ולומד כן מיתור התיבות "אמור להם", שהרי ה"ה די לומר "כה תברכו את בני ישראל", "יברכה ה' וגו'", אלא הכונה שיתברכו באופן של "אמור להם", כ"אדם האומר דבר לחבירו, שאמרו באופן שחברו שומע מה שאומר לו, אף כאן שיתברכו בקול רם שהמתברכים ישמעו הברכה (ראה טוה"ל א. ו). ואמר "שיהיו כלם", ולא חלקם, שהרי כתוב "להם", הינו כל אחד מהם. **אמור - מלא** - בכתוב מלא, ב"א"ו. אף שניתן לכתוב בכתוב חסר.

כג אמור להם - צריך עיון למה מעתיק תיבת "להם", שהרי אינו מפרש אותה. **כמו "זכור"** - לשון פעול, תנו לב לזכור תמיד את יום השבת (רש"י שמות ב. ח).

"שמור" - לשון פעול (רש"י שמות שם. ישיעיה לו, ט). לשון הו"ה (רש"י לקמן בה, יז. דברים א. טו. וראה גם רש"י לקמן טו, לה. דברים כו, א. שם לא, ב). כלומר, הוא לשון מקור הבא במקום לשון ציווי, ולכן "אמור" מנוקד בקמ"ץ תחת האל"ף, ככל לשונות המקור, ולא בשו"א ככל לשונות הציווי (באר רחובות). אף ה"א"ם כתב שאין זה כמו שפירשו המדקדקים שהוא מקור במקום ציווי, אלא הוא לשון הו"ה המורה על התמדת הפעולה. וכמוכן שהוא ציווי, אלא שנקטב בלשון הו"ה במקום לשון ציווי. ולהעיר שלפעמים לשון הו"ה בלשון רש"י בא לצין את התחזקותה והתגברותה של הפעולה שאין בצורת מקור (מעייני אגם). וראה הערה הבאה.

בלעז דישנ"ט - disant, באמרוכם. ומשמעו: "כה תברכו את בני ישראל" באמרוכם להם (אוצר לעזי רש"י). אף דוחק לפרש בן את רש"י מכמה טעמים, ולכן נראה שתרגומו: ה"ה אמר, או הלוך ואמור (מעייני אגם).

שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מפל אדם - אף שבכללות גם האדם יכול לשמור מפני גנבים, אף אין בכחו לשמרו מפל אדם, כמו מ"לסטים", כפי שאומר בהמשך (הר"ב). **וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו?** אבל הקדוש-ברוך-הוא הוא הנותן הוא השומר - מפל אדם, אף מליסטים ומשודדים (הר"ב). **והרבה מדרשים דרשו בו בספרי** - משום שאין זה סביר ש"ישמרך" הוא רק שמירה משודדים, לכן הוסיף

ו"ל בָּזָה, דְּהִנֵּה בְּפָרֶשֶׁת בְּחֻקֵּי נִתְּפָרְשׁוּ רַבּוּי בְּרֻכּוֹת לְמַקְיָמִי תוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאִם כֵּן קָשָׁה מִה הַחֲדוּשׁ בְּבְרַכַּת כֹּהֲנִים עַל הַבְּרֻכּוֹת שֶׁבְּפָרֶשֶׁת בְּחֻקֵּי (וכן הקשו בפענוח וְזָא וּמוֹשֵׁב זְקָנִים קָאן)?

וְלִכֵּן פִּרְשׁ רַש"י שֶׁהַבְּרָכָה כָּאן הִיא "יִתְּבָרְכוּ נִכְסֵיךָ", שֶׁהִיא בְּרָכָה מִיְחֻדַּת שְׂאִינָה נִכְלָלָת בְּפָרֶשֶׁת בְּחֻקֵּי. דְּבְּפָרֶשֶׁת בְּחֻקֵּי, עַקֵּר הַבְּרֻכּוֹת הוּא בְּעֵינֵי רַבּוּי הַטּוֹב בְּכַמּוּת שֶׁיִּשְׁפַע לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי קִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְכִשְׁמֻדָּבָר עַל הַתּוֹבָאָה וְהַפְּרוֹת, הַבְּרָכָה הִיא רַק שֶׁ"הַפְּרוֹת יִהְיוּ מִשְׁתַּמְרִין" (רש"י שם, י ד"ה וְאֵכְלָתֶם).

מֵהַשְּׂאִי־כֶן כָּאן הַבְּרָכָה הִיא "שִׂיתְּבָרְכוּ נִכְסֵיךָ", דְּפָרוּשׁוֹ שֶׁהַנְּכֻסִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהֵאָדָם כְּבָר ("נִכְסֵיךָ"), יִתְּבָרְכוּ וְיִתְּרֻבוּ יוֹתֵר מִכִּפְּי מִדְּתָם וְטִבְעָם. עַל-דֶּרֶךְ שְׂמֻצִינוּ בִּיְצֻחַק - "וְיִמְצָא בְּשִׁנָּה הִיא מֵאָה שְׁעָרִים" (תּוֹלְדוֹת כו, יב), דְּאִף-עַל-פִּי שֶׁ"הָאֲרִיץ קָשָׁה וְהִשְׁנָה קָשָׁה", "עָשִׂתָּה עַל אַחַת שְׂאֵמְדוּהָ מֵאָה" (פרש"י שם).

(כה) יֵאָר יְהוָה | פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ וַיְחַנְּךָ: ם
 כִּי יֵאָר ה' פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ • יֵרָאֶה לְךָ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, פָּנִים צֹהֲבוֹת. וַיְחַנְּךָ • (ספרי) יִתֵּן לְךָ חֵן.

(כו) יִשָּׂא יְהוָה | פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שָׁלוֹם: ם
 כִּי יִשָּׂא ה' פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ • יִכְבֹּשׁ כְּעֶסוֹ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ממאמר שבת פרשת קרח, א' דר"ח תמוז, ה'תשל"ג)

מֵהַטֵּעֵמִים עַל זֶה שֶׁהַסִּיּוּם וְהַחֻחֻטִּים דְּבְּרַכַּת כֹּהֲנִים הוּא וַיִּשֶׂם לְךָ שָׁלוֹם, הוּא כִּי הַכְּלִי לְרִיבּוּי בְּרָכָה, וְעַד לְרִיבּוּי בְּלָתִי מוּגָבֵל [דְּרִיבּוּי הַהֶשְׁפָּעָה דְּבְּרַכַּת כֹּהֲנִים הוּא (בְּשִׁרְשׁוֹ) רִיבּוּי בְּלָתִי מוּגָבֵל, וְכִנּוּ"ל שֶׁשׁוֹרֵשׁ הַהֶשְׁפָּעָה דְּבְּרַכַּת כֹּהֲנִים הוּא לְמַעַלְהָ מֵהַשְׁתַּלְּשֻׁלוֹת], הוּא הַשָּׁלוֹם, דְּלֹא מִצָּא הַקְּב"ה כְּלִי מִחוּזֵיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹא הַשָּׁלוֹם. וְעַל-פִּי־זֶה יֵשׁ לְבֹאֵר הַשִּׁיכּוֹת דְּמַעֲלַת הָאֵתֶּהֱפַכָּא לְעֵינַי מֵהַחִירוֹת דְּשִׁקְדִים, כִּי אֲמִיתִית עֵינַי מֵהַחִירוֹת הוּא, דְּזֶה שְׂגָם לְמַטָּה הַהֶשְׁפָּעָה הִיא בְּרִיבּוּי הוּא לֹא רַק מִפְּנֵי שֶׁהַמְּשֻׁכָּה שְׂמֻלְמַעְלָה אֵינָה מְתַעַבְקֶבֶת אֱלֹא גַם שֶׁהַמְּטָה הוּא כְּלִי לְזֶה עַל-יְדֵי הַשָּׁלוֹם שָׂבוּ, וְאֲמִיתִית עֵינַי הַשָּׁלוֹם הוּא כְּשֶׁגַם הַמּוּטָב נִהְפֵּךְ לְטוֹב.

וְתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת דְּשָׁלוֹם זֶה (שְׂגָם הַאֲוִיב נִהְפֵּךְ לְאוֹהֵב) יִהְיֶה בְּבִיאת מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ בְּקְרוֹב מְמוּשׁ, שְׂאֵז יִהְיֶה שָׁלוֹם בְּרִיבּוּי וּבְרָכָה בְּרִיבּוּי, רִיבּוּי בְּלָתִי מוּגָבֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב פְּרֻזּוֹת תִּשָּׁב יְרוּשָׁלַיִם, בְּלִי מִדִּידוֹת וְהַגְּבָלוֹת.

(כו) וַשְּׂמּוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: ם
 כּוּ וַיִּשׁוּיָן יְת בְּרַכַּת שְׂמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאֲנִי אֲבָרְכֶנּוּ:

כִּי וַשְּׂמּוּ אֶת-שְׂמִי • (ספרי) יְבָרְכוּם בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ. וְאֲנִי אֲבָרְכֶם • (חולין מט) לְיִשְׂרָאֵל, וְאַסְפִּים עִם הַכֹּהֲנִים.
 דְּבַר אַחֵר: "וְאֲנִי אֲבָרְכֶם" - לְכַהֲנִים.

אשל אברהם - הרב אלאשילי

שֶׁבְּסַפְרֵי מִצְוִיִּים פִּירוּשִׁים נוֹסְפִים בְּ"וַיִּשְׁמְרֶךָ" (הר"ב). וְאֵלּוֹ תוֹכֵן הַדְּרָשׁוֹת בְּסַפְרֵי: וַיִּשְׁמְרֶךָ בְּגוֹף, וַיִּשְׁמְרֶךָ מִיַּצַּר הָרַע, וַיִּשְׁמְרֶךָ שְׁלֵא יִשְׁלֹטוּ אַחֵרִים עֲלֶיךָ, וַיִּשְׁמְרֶךָ מִן הַמְּזִיקִים, וַיִּשְׁמֹר לְךָ בְּרִית אַבְרָהָם, וַיִּשְׁמֹר לְךָ אֶת הַקֵּץ, וַיִּשְׁמֹר אֶת נִפְשֶׁךָ בְּשַׁעַת הַמִּיתָה, וַיִּשְׁמֹר רְגְלֶךָ מִגִּיּוֹהָם, וַיִּשְׁמֹר בְּעוֹלָם הַבָּא. תורה כה

(כה) יֵאָר ה' פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ - יֵרָאֶה לְךָ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת - רָאָה גַם רַש"י תַּהֲלִים טז, ב, וְשֶׁם הוֹסִיף: "לְתַת טל וּמִטְר".

פָּנִים צֹהֲבוֹת. וַיְחַנְּךָ - יִתֵּן לְךָ חֵן. - פָּנִים מְאִירוֹת. בְּטַעַם כִּפּוֹל הַלְשׁוֹן יֵשׁ לוֹמֵר: "פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת", הֵם רַק

הַשְּׂתַקְפוֹת חִיזוּנֵיט שֶׁל הַפָּנִים (וְאֵינן הֵם מוֹרִים עַל הַמְּצַב הָאֲמִיתִי שֶׁל הַשׁוֹחֵק). וְאֵיּלּוֹ "פָּנִים צֹהֲבוֹת" מְשַׁקְפוֹת אֶת הַמְּצַב הַפְּנִימִי וְהָאֲמִיתִי שֶׁל הַפָּנִים. וְעַל כֵּן אוֹמֵר רַש"י שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא רַק "יֵאָר פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ", שֶׁכְּבָרְכוֹל רַק "אֱלֹהֶיךָ" כְּלָפִי חוּץ יֵרָאֶה פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, אֱלֹא אִף "יֵאָר פִּנְיוֹ" בְּאֵמַת, וּמִמִּילָא הַפָּנִים שֶׁיִּרְאֶה לְךָ יִהְיוּ גַם מְאִירוֹת וְצֹהֲבוֹת. וְלְהַעִיר גַם מְלִשׁוֹן רַש"י מִנְחֹת יח, א: "צֹהֲבוֹ פָּנָיו - מִתּוֹף שְׂמֻחָה". תורה כו

(כו) יִשָּׂא ה' פִּנְיוֹ אֱלֹהֶיךָ - יִכְבֹּשׁ כְּעֶסוֹ - מְפָרֵשׁ "פִּנְיוֹ" מְלִשׁוֹן כְּעֶס רָאָה רַש"י מְגִילָה כד, ב, וְ"יִשָּׂא" פִּירוּשׁוֹ

"יִכְבוּשׁ", כְּלוּמֵר כְּסֵה (רָאָה רַש"י מג, ב, ו"אֱלֹהֶיךָ", הֵינּוּ מְמוּךְ, או שִׁיכְבוּשׁ אֶת כְּעֶסוֹ שִׁישׁ לוֹ "אֱלֹהֶיךָ". וּבְסַפְרֵי הַזְּכוּרֹן כְּתָב, שֶׁכִּינּוּן שִׁיכְבוּשׁ כְּעֶסוֹ, אֵינִי יִהְיוּ פָּנָיו נְשׂוֹאוֹת אֱלֹהֶיךָ, וְלֹא יִסְתִּיר פִּנְיוֹ מְמוּךְ כְּאֵדָם הַכּוֹעֵס עַל חֲבָרוֹ. תורה כו

(כו) וַשְּׂמּוּ אֶת שְׂמִי - יְבָרְכוּם - אֶת "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ - "שְׂמִי" הַמִּיּוּחָד לִי (סוּטָה לז, א), וְהֵינּוּ הַשֵּׁם כְּכֶתְבוֹ, י"ד ה"א וכו' (רַש"י שם). וְזֶהוּ "וַשְּׂמּוּ אֶת שְׂמִי", שִׂיאֲמְרוּ אֶת שְׂמוֹ הַמְּפֻרָשׁ בְּבְרַכְתֶּם.

וְאֲנִי אֲבָרְכֶם - לְיִשְׂרָאֵל - שְׂתִיבַת "אֲבָרְכֶם" מוּסַבַּת עַל "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" שֶׁלְפָּנֶיהָ. וְרָאָה גַם רַש"י סוּטָה לז, ב:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חל"ג עמ' 50 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

ויהי רצון שעל-ידי מעשינו ועבודתנו, ובפרט באופן דלפנים משורת הדין, יקנים מה שכתוב כאן וישמו את שמי גו', שיהיה גילוי שם הווי', פשם שאני נכתב כף אני נקרא, לא רק זה זכרי אלא זה שמי לעולם, שבמקום שיהיה 'לעלם פתיב' מלשון העלם, יהיה שם הווי' בגלוי, וכבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן-תורה, כמבואר בתנ"א, דיש לומר שמה שכתוב לעולמים לשון רבים יש בו ב' פירושים, א' שנמשך הגילוי בכל עולמות אצילות-בריאה-יצירה-עשיה, ב' שהגילוי הוא באופן נצחי, לעד ולעולמי עולמים, ובגלוי יהיה זה באלף השביעי כמבואר בהגהה בתנ"א שם (ובארוכה בכמה דרושים) דעיקר קבלת הש"ך הוא באלף השביעי, אמנם טועמיה חיים זכו, וטועמים מכל תבשיל ותבשיל גם באלף הששי בערב שבת, במהרה בקיינו ממש, גביאת משיח צדקנו.

♦ יום חמישי י' סיון ♦

א ויהי ביום פלואת משה דשיצי משה לאקמא ית משפנא ורפי יתה וקדיש יתה וית כל מנוהי וית מדבחה וית כל מנוהי ורפנון וקדיש יתהוון:

ז (א) ויהי ביום פלואת משה להקים את-המשפן וימשח אתו ויקדש אתו ואת-פלגיו ואת-המזבח ואת-פלגיו וימשחם ויקדש אתם:

ז"ש «ויהי ביום פלואת משה» • (במדבר רבה) "פלואת" כתיב (רצה לומר בפפתח ולא "פלואת" בשנא ודו"ק) יום הקמת המשפן היו ישראל ככלה הנכנסת לחפה. פלואת משה • בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשפן ותלאו הכתוב במשה, לפי שמסר נפשו עליו לראות תכנית כל דבר ודבר, כמו שהראהו בהר

אשל אברהם - הרב אלאשולי

חכם לב עשו את המשפן - ובהם גופא נקראת על שם בצלאל, כמו שכתוב שמות לו, א "ויעש בצלאל", וברש"י שם: "לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים, נקראת על שמו".

ותלאו הכתוב במשה - ואף שהקמת המשפן בפועל הייתה על ידי משה, השאלה היא למה מדגיש הכתוב שהקמתו נעשתה על-ידי משה, והרי המשפן כולו נעשה על-ידי בצלאל וכל חכמי לב, והקמת המשפן טפלה לעשייתו (ג"א). ויתרה מזו, אפילו הקמת המשפן גופא לא נעשתה לגמרי על ידי משה, וכמבואר ברש"י שמות לט, לג: "אמר משה לפני הקדוש-ברוך-הוא איה אפשר הקמתו על-ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בדרך נראה במקומו, והוא נזקק וקם מאליו, וזהו שנאמר (שמות מ"ד) הוקם המשפן, הוקם מאליו".

לפי שמסר נפשו עליו לראות תכנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר לתורות לעושי המלאכה, ולא טעה בתכנית אחת. וכן מצינו בדרה, לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש, שנאמר - תהלים קלב, א-ב.

ומלאים דאינון חסרים, ועל כל פירושי דיקלון למעבד לקשטא פלה בתכשיטין דילה, קודשא בריך הוא מני למעבד כמה דימרון ולמהוי מאמין לון, הדא הוא דכתיב: על-פי התורה אשר ירוף". נמצא שאכן בתורה כתוב "פלואת", אף לפעמים לחכמים ניתנה רשות לדרוש תיבה אף שהיא כתובה מלאה כאילו היא כתובה חסרה (וכן להיפך), כדי לקשט את הפלה, היא התורה. וראה עוד בזה שם שמביא משל לזה, ועל-פי המשל מבואר שרק החכמים יודעים את אותם מקומות שניתן לדרוש בהם כחסירות אף שכתובות מליאות, וכן להיפך, ולכן רק להם ניתנה הרשות לכך. ונראה שפונת הזהר לומר, שאף שתיבת "פלואת" נכתבה בנא"ו, אין היא נקראת מלאה עקב כך (מפני סיבה הידועה לחכמים), ולכן ניתנה לחכמים רשות לדרוש אותה כאילו נכתבה חסרה.

יום הקמת המשפן היו ישראל ככלה הנכנסת לחפה - לפי שהמשפן הוא החופה, ונקרא "אהל מועד", להתועד עם ישראל ולהתחבר עמהם (ג"א).

פלואת משה - בצלאל ואהליאב וכל

"ואני אברכם - אישראל קא"י. ואסכים עם הפהנים - ולא שייברכם ברכה בפני עצמה, כי אם כן מה צורך בברכת הפהנים (ע"פ רא"ם). וראה גם רש"י סוטה לט, ב: "מה שהבטחתינו - שתסכים על ידינו, כדכתיב ואני אברכם".

דבר אחר: "ואני אברכם", לפהנים - שאם בפירוש הראשון, היה צריך לומר רק "ואברכם", וכיון שהוסיף "ואני אברכם", הרי משמעו שהפהנים יברכו את ישראל, ואני אברך את הפהנים (ג"א). תורה א

(א) ויהי ביום פלואת משה - "פלות" כתיב - כן הוא ב"במדבר רבה" יב, ח. דהינו שכתוב "פלות" חסר נא"ו. וכן הוא להדיא בתנחומא (ורשא) סימן כ בסופו: "ויהי ביום פלות, פלות חסר". אבל על-פי המסורה שבידינו כתוב "פלואת" מלא נא"ו. וזה באר בשדה" מצין שבכך בזהר (ח"ג רנד, א ברע"מ) עמד על זה, וזה לשונו: "ביום פלות משה, פלות דרשינו ביה, אי תימא .. הא כתיב פלות מלא באורייתא, מאן יהיב לון רשות למגרע אות מניה דהוא ו.. אלא על אליו תיבין חסרין דאינון מלאים

להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת. וכן מציינו בדרך, לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש, שנאמר: (תהלים קלב): "זכור ה' לְדוֹד אֶת כָּל עֲנֹתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לֹה' וְגו'", לפיכך נקרא על שמו, שנאמר (מלכים א יב): "ראה ביתך דוד". ביום פלות משה להקים • ולא נאמר "ביום הקים", מלמד, שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום העמידו ולא פרקו, לכך נאמר: "ביום פלות משה להקים", אותו היום פלו הקמותיו, וראש חדש ניסן היה (גיטין ט). בשני נשרפה הפרה, בשלישי היו הנהיה ראשונה ובשביעי גלחו.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חכ"ח עמ' 40 - מתוך 'לקראת שבת')

העגלות היו מגדרי המשכן עצמו

וְהָיָה בְיוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן . . וְנִבְיָאוּ אֶת־קַרְנֹנִים לִפְנֵי יְהוָה . . עֲגָלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים (א, י)

ולכאורה דבר פלא הוא, שהרי מציינו שאת נדבת המשכן תרמו בני ישראל בנדיבות לב גדולה ביותר (וכלשון הפתוב "דָּם . . והותר" (ויקהל לו, ז)), ודוקא נשיאי ישראל יתרמו בצמצום גדול פלפף - עגלה אחת על ב' נשיאים? [ובפרט שתרומתם ביום זה היתה בזריזות גדולה, ע"מ לתקן עפובם בנדבות מלאכת המשכן, ומדוע צמצמו בכמות התרומה]. והבאור בזה: איתא בפרד"ש (במדבר פי"ב, טז): "ומי נתן להם העצה הזאת שבטו של יששכר, שפך אמרו להם משכן שעשיתם פורח הוא באויר, אלא התנדבו עגלות שתהיו נושאים אותם בהם". ועל־פי־זה "ל, שפיון שעל־ידי התנדבות העגלות, נעשה המשכן ממשכן "פורח באויר" למשכן נשא, הרי אין העגלות איזה אמצעי לסייע למשכן, כ"א תרומתם היתה חלק מהמשכן עצמו שנעשה למשכן הנשא בעגלות, דכיון שהמשכן היה "אהל מועד", שענינו שהוא נשא ממקום למקום, הרי שאלולי העגלות היה חסר בשלמות המשכן עצמו.

ובזה יובן הטעם שהביאו רק שש עגלות, שכשם שכל כלי המשכן הצרכי להיות מדיקים בתכלית ללא כל יתור בכמות ובגדל הפלי, על־דרך־זה העגלות, כיון שמטרתם שלמות המשכן, הצרכי להיות בתכלית הדייק כפי הצורך דהמשכן, ולכך לא הפליגו הנשיאים בתרומתם.

(ב) וַיִּקְרְבוּ נְשֵׂי־יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשֵׂי־אֵי הַמִּטָּת הֵם הַעֲמִידִים עַל־הַפְּקָדִים:

ב וקרבו נרכבי ישראל רישי בית אבותיהן
אניו נרכבי שבטיא אניו דקימין על
מגנינא :

אשל אברהם - הרב אלטוילי

שהביא פה ענין שריפת הפרה וענין הניתן הלויים וגלוחם, הוא, מפני שביום שכלו הקמותיו, שהיה בראש חדש ניסן, הביאו הנשיאים שש עגלות צב ושנים עשר בקר לפני המשכן, וכתוב (פסוק ז): "את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון", והשאר נתן לבני מררי, והרי הלויים לא נבחרו להיות תמורת הבכורות אלא אחר ההנהיה והגלוח, ומפני זה הוכרח לומר: בשני נשרפה הפרה, ובשלישי היו הנהיה ראשונה, ובשביעי היו הנהיה שנית [נמצא שהלויים היו שהורים בשביעי בניסן (רא"ם). ולפי זה, האמור לקמן בפסוק ו: "ויקח משה את העגלות ויתן אותם אל הלויים", היה לאחרי ז' בניסן. וראה רש"י לקמן ח, ז ובביאור שם. תורה ב

בשני נשרפה הפרה - להיות נטהרין לפסחיהו, וקודם לכן לא יכלו לעשותה, דבנינן (לקמן ט, ז) "והנה אל נכח פני אהל מועד" (רש"י גיטין ט, ז).
בשלישי היו - הלויים.
הנהיה ראשונה - ככתוב (לקמן יט, ט) "והנה הטהור על הטמא ביום השלישי".
ובשביעי גלחו - הוא הגלוח האמור לקמן (ח, ז): "וכה תעשה להם לטהרם, הנה עליהם מי חטאת, ויהעבירו תער על כל בשרם". ופרשת הלויים שהיא (ח, ז) "קח את הלויים", ביום שהוקם המשכן נאמרה, כדאיתא בגיטין ט, א וב"רש"י שם, ועל ברה"ק לומר שבשלישי לניסן היו הנהיה הראשונה מהנהיות דשלישי ושביעי, ובשביעי בניסן היו הנהיה שניה שהיא בשביעי, ואז העבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם ונטהרו (רא"ם). ומה

"זכור ה' לְדוֹד אֶת כָּל עֲנֹתוֹ - ענני נפשו, אשר טרח ועמל למצואו לה מקום (רש"י שם).
אשר נשבע לה' וגו', לפיכך נקרא על שמו, שנאמר - מלכים א יב, טו.
"ראה ביתך דוד" - בית המקדש שבנית (רש"י שם).
ביום פלות משה להקים - ולא נאמר "ביום הקים" - כלשון הפתוב לקמן ט, טו.
מלמד שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו - ראה גם רש"י ויקרא ט, כג.
ובאותו היום - יום שמיני למילואים.
העמידו ולא פרקו, לכך נאמר "ביום פלות משה להקים", אותו היום פלו הקמותיו, וראש חדש ניסן היה - כמפורש בשמות מ, יז: "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן".

כ"ט – **הם נשיאי המטות** • (ספרי) שֶׁהָיוּ שׁוֹטְרִים עֲלֵיהֶם בְּמִצְרַיִם, וְהָיוּ מְכִים עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ה) : "וַיִּכּוּ שׁוֹטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'". **הם העמדים על-הפקדים** • שֶׁעָמְדוּ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּשֶׁמָּנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר א) : "וְאַתֶּכֶם יִהְיוּ וְגו'".

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חכ"ח עמ' 40 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

בכל פרט צריך להשתמש לעבודת ה'

וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל . . שֶׁשֶׁעֲגַלְתָּ צֶבַח. עֲגַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים (ז, ב-ג)

עגלות אלו שנדבדו הנשיאים השתמשו בהם לצורך נשיאת הקרשים והמשכן, וכמו שכתוב (ז, זח) "את שתי העגלות גו' נתן לבני גרשון כפי עבודתם. ואת ארבע העגלות גו' נתן לבני מררי כפי עבודתם".

ולכאורה תמוה הדבר ביותר, דאף שבנגוגע למשכן ולבית המקדש יש כלל ש"אין עניות במקום עשירות" (שבת קב, ב), מפל-מקום נדבו הנשיאים רק ארבע עגלות לצורך נשיאת הקרשים המרובים, שרק בדחק הספיקו לנשיאת הקרשים (עין שבת צט, א).

ויש לבאר בזה, דאף שבמשכן היה הכל צ"ל ברחבות ובעשירות, מפל-מקום היה כל דבר במשכן מנצל לגמרי לתכליתו ובכל פרטיו, מבלי שהיה אפילו פרט אחד מיותר. וכדאיתא בספרי (פרשתנו ז, פה) "היו פלי המקדש מכוננים במשקלן קלן פאחד, לא ריבה כו'".

ואם-כן, מפנין שארבע עגלות הספיקו לנשיאת הקרשים, הרי באם היו משתמשים בעוד עגלות, לא היו עגלות אלו מנצלות לגמרי ולכל תכליתן.

ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה בדרכי עבודת השם יתברך, ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה" (שבת עו, ב). דאל לאמר האדם: הרי רב שעות היום הקדשתי לעבודת ה', ומה בכך באם ילכו פמה רגעים לבטלה? אלא עליו לדעת שכל רגע ופרט בחייו צריך להיות מנצל לגמרי לעבודת ה' ולכבודו יתברך.

(ג) **וַיִּבְיֵאוּ אֶת-קַרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֶׁשֶׁעֲגַלְתָּ צֶבַח**
וַיִּשְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר עֲגַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד
וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:

כ"ט – **שש-עגלת צב** • אין "צב" אלא מחפים, וכן (ישעיה סו) : "ובצבים ובפרדים" – עגלות מכסים קרויים

אשל אברהם – הרב אלאשולי

לומר, שהכתוב מדבר על שם העתיד (רא"ם). או שהפרשה מדברת בלשון עבר, שכן התורה מתארת את הקמת המשכן ומה שנעשה באותו יום בלשון עבר, ואם כן בשעה שונכתבה פרשה זו נשיאי המטות כבר עמדו על הפקודים (גרא"א). וכן משמעות לשון רש"י שכתב בלשון עבר: "שעמדו עם משה ואהרן וכו'". תורה ג

(ג) **שש עגלת צב** – אין צב אלא מחפים. וכן "וּבְצַבִּים וּבְפָרָדִים" – ישעיה סו, כ. וברש"י שם: "ובצבים" – הם עגלות מטוקסות במחיצות ואהל, ודומה לו שש עגלות צב".
עגלות מכסים קרויים "צבים".
ויקריבו אותם לפני המשכן – **שלא קבל משה מידם** – ולכן נאמר "לפני המשכן". ואין הפונה שהניחום

להיות סנהדרין, ונאצל מן הרוח אשר על משה, והושם עליהם, שנאמר (לקמן יא, טו) "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת .. כי הם זקני העם ושוטריה". ולפי זה צריך לומר, שהחשובים שבהם נתמנו נשיאי המטות, והשאר נבחרו לסנהדרין (באר בשדה).

הם העמדים על הפקדים – שעמדו עם משה ואהרן כשמןו את ישראל, שנאמר – לעיל א, ד.

"**ואתכם יהיו וגו'**" – איש איש למטה, וברש"י שם: "כשתפקדו אותם, יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט". ואף-על-פי שהעומדים על הפקודים לא נתמנו עד אחד באייר (כדלעיל ברש"י א, א), ואילו הנשיאים התחילו להקריב באחד בניסן, יש

(ב) **הם נשיאי המטות** – שהיו שוטרים עליהם במצרים – ולכן אמר הכתוב **הם נשיאי המטות**, כלומר נשיאים אלו הם אותם השוטרים שהיו ממונים עליהם במצרים (שפ"א).

והיו מכים עליהם – ויש לומר שדבר זה מרומזו בתיבות "הם נשיאי המטות", שהם אלו שנשאו על עצמם את המכות שהוכו אותם הנוגשים על ידי המטות.

שנאמר – שמות ה, יד.
"ויכו שטרי בני ישראל וגו'" – וראה רש"י שם: "השוטרים ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחקם, וכשהיו משלימים הלבנים לנוגשים שהם מצריים, והיה חסר מן הסכום, היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה, לפיכך זכו אותם שוטרים

"צבים". ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן: מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה? אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחפרין אנו משלימין, כיון שראו שהשלימו צבור את הכל, שנאמר (שמות לו): "והמלאכה היתה דים", אמרו: מעתה מה לנו לעשות? הביאו את אבני השם והמלוואים לאפוד ולחשן, לכך התנדבו כאן תחלה.

ד ואמר יי למשה למימר:

(ד) ויאמר יהוה אל-משה לאמר:

ה קבל מנהון ויהוון למפלה ית פלחן משפן זמנא ותתן יהוון ללואי גבר כמסת פלחנה:

(ה) קח מאתם והיו לעבד את-עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל-הלויים איש כפי עבדתו:

ו ונסיב משה ית עגלתא ונת תורי ויהב יתהון ללואי:

(ו) ויקח משה את-העגלת ואת-הבקר ויתן אותם אל-הלויים:

ז ונת פרתי עגלתא ונת ארבעא תורי יהב לבני גרשון כמסת פלחנהון:

(ז) את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם:

ח"ו כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי, שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים.

ח ונת ארבע עגלן ונת תמנא תורי יהב לבני מררי כמסת פלחנהון בידי דאיתמר בר אהרן כהנא:

(ח) ואת ארבע העגלות ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן-אהרן הכהן:

אשל אברהם - הרב אלאשילי

לאפוד ולחשן - שמות לה, כו. לכך התנדבו כאן תחלה - ולפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות משמם "והנשאם" כתיב רש"י שמות שם. תורה ד

(ז) כפי עבדתם - שהיה משא בני גרשון קל משל מררי - ולכן נתן לבני גרשון רק שתי עגלות וארבעה בקר, והיו "כפי עבודתם", שהיתה קלה יותר, ואילו לבני מררי נתן ארבע עגלות ושמונה בקר, "כפי עבודתם" שהיתה קשה יותר.

שהיו - בני מררי.

נושאים תקרשים והעמודים והאדנים - כדלעיל ד, לא. ואילו בני גרשון נשאו את יריעות המשכן וכיוצא בזה, כדלעיל ד, כה. תורה ח

כדלקמן פסוק י, ואילו כאן רש"י כתב ענין זה לענין מה שהתנדבו העגלות והבקר לשאת את המשכן, משום שלפי פירושו לקמן פסוק י, מה שהתנדבו לחנופת המזבח היא תוצאה ממה שהתנדבו העגלות והבקר לשאת את המשכן.

מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו צבור מה שיתנדבו, ומה שמחפרין אנו משלימין, כיון שראו שהשלימו צבור את הכל, שנאמר - שמות לו, ז.

"והמלאכה היתה דים", אמרו: מעתה מה לנו לעשות? הביאו את אבני השם והמלוואים

שם, אלא שהיו בידם, עד שמשה קבל מהם (רא"ם).

עד שנאמר לו מפי המקום - "קח מאתם וגו'" (פסוק ח), ופירושו: קבל אותם מידם (רא"ם). יש לציין שכאן כותב רש"י "מפי המקום", ולהלן פסוק י גבי קרבנות המזבח כותב "מפי הגבורה", ואולי יש לומר, שכאן כיון שמדובר בענין המשכן (עגלות שישאו את המשכן), שענינו השראת השכינה במשכן, דיק לכתוב "המקום", ואילו לקמן גבי קרבנות המזבח, שהם "אשי ה'", דיק לכתוב "הגבורה".

אמר רבי נתן - ספרי. וראה גם רש"י שמות לה, כו. אלא ששם רש"י מביא את דברי רבי נתן לענין הקרבנות שהתנדבו לחנוכת המזבח,

(ט) וּלְבַנֵי קַהֵּת לֹא נָתַן כִּי־עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עִלְהֵם
 בְּכַתְּףָא יִשְׂאוּ:
 ט ולבני קהת לא יהב ארי פלחן קודשא
 עליהון בכתפא נטלין:
בַּכְּתָף יִשְׂאוּ:

ט"י «כִּי־עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עִלְהֵם • מִשָּׂא דְבַר הַקְּדוּשָׁה: הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְגו', לְפִיכָּךְ "בַּכְּתָף יִשְׂאוּ".

(י) וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻפֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמּוֹשָׁח
 אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת־קַרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:
 י ויקריבו הנשאים את חנפות המזבח ביום המושח
 אותו ויקריבו הנשאים את־קרבנם לפני המזבח:
 יא ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד
 ליומא יקריבון ית קרבניהון לחנפת מדבחה:

ט"ז «וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻפֹת הַמִּזְבֵּחַ • לְאַחַר שֶׁהִתְנַדְּבוּ הַעֲגֻלוֹת וְהִבְקֵר לְשֵׂאת הַמִּשְׁכָּן, נִשְׂאֵם לְבָם
 לְהִתְנַדֵּב קַרְבְּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ לְחֻכּוֹ. וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת־קַרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ • כִּי לֹא קָבַל מִשֶּׁה מִיָּדָם
 עַד שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה.»

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא
 אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת־קַרְבָּנָם לְחֲנַפֵּת הַמִּזְבֵּחַ: ׀
 יא ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד
 ליומא יקריבון ית קרבניהון לחנפת מדבחה:
 יב ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד
 ליומא יקריבון ית קרבניהון לחנפת מדבחה:

ט"ח «וַיִּקְרִיבוּ אֶת־קַרְבָּנָם לְחֲנַפֵּת הַמִּזְבֵּחַ • (ובחים כא) וַעֲדִין לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ מִשֶּׁה הָאֵיךְ יִקְרִיבוּ; אִם כְּסֻדֵּר
 תוֹלְדוֹתָם, אִם כְּסֻדֵּר הַמַּסְעוֹת, עַד שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: יִקְרִיבוּ לַמַּסְעוֹת אִישׁ יוֹמוֹ.»

אשל אברהם - הרב אלאשילי

המסעות עד א' באייר, הדבר היה ידוע
 כבר מזמן יעקב אבינו, וכמו שפירש
 רש"י לעיל ב, ב (מ"א).
עד שנאמר לו מפי הקדוש־ברוך
הוא: "יקריבו" למסעות - מזה
 שנאמר בפסוק יב **ויהי המקריב ביום**
הראשון .. למשה יהודה (ולא ויקרב
 ביום הראשון). משמע שכן נצטוו
 מפי הקדוש־ברוך־הוא (רא"ם בשם הספר).
 גם יש לומר, אף אם ציווי זה לא
 נתפרש בכתוב, הרי שכן אנו למדים
 ממה שהיה בפועל, שבדאי לא עשו
 כן על דעת עצמם, שאם אמר לו
 הקדוש־ברוך־הוא **נשיא אחד ליום,**
נשיא אחד ליום, בודאי אמר לו גם
 באיזה סדר יקריבו. וראה גם רש"י
 לקמן פסוק יח: **"אמר לו משה, מפי**
הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר
מסען לדגליהם. וראה בהערה
 הבאה.
איש יומו - מה שמסים רש"י **"איש**
יומו" לאחר שאמר לו ה' **"יקריבו**
למסעות, אף שלא כתב שמשה
 הסתפק בדבר, יש לומר בכמה אפנים:
 א) כונת רש"י לומר ש"נשיא אחד
 ליום", הוא סיום מענה של הקדוש־
 ברוך־הוא למשה ש"יקריבו למסעות",
 שבשעה שאמר לו **"נשיא אחד ליום,**

רש"י לעיל פסוק ג ובביאור שם. אבל
 ראה רש"י לקמן פסוק יח שנשיא
 יששכר השיא להם עצה זו, ואפשר
 שמשום כך כתבו רש"י שם רק פטעם
 שני.
קרננות המזבח לחנכו - זהו פירוש
 ויקריבו .. את חנפת המזבח",
 שהקריבו קרבנות לחינוך המזבח.
 וראה רש"י בראשית יד, יד שלשון
 חינוך "הוא לשון התחלת בניית
 האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד
 לעמוד בה".
ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני
המזבח - **כי לא קבל משה מידם**
 - לכן נאמר **"לפני המזבח"** (רא"ם). ועל
 דרך האמור לעיל פסוק ג **"לפני**
המשכן" וברש"י שם.
עד שנאמר לו מפי הגבורה -
 שיקבל מהם, כדלקמן פסוק
 יא. תורה יא
 (יא) **"יקריבו את קרבנם לחנפת**
המזבח. ועדין לא היה יודע משה
היאך יקריבו, אם כסדר תולדותם
 - ונשיא שבט ראובן יקריב ראשון.
אם כסדר המסעות - ונשיא שבט
 יהודה יקריב ראשון, כיון שהוא היה
 נוסע ראשון, כדלעיל ב, ט. ואף־על־
 פי שעדין לא נצטוו משה על סדר

(ט) **כי עבדת הקדש עליהם** - **משא**
דבר הקדשה - זהו פירוש "עבודת
 הקדש", לא שעבודת המשא היתה
 קדש, אלא שהמשא שנשאו היה
 קדוש.
"הארון והשלחן וגו'" - והמנורה
 והמזבחות וכלי הקדש וגו'" - לעיל ג.
 לא.
לפיכך - מפני קדושתם.
"בכתף ישאו" - ולא בעגלות. ראה
 גם רש"י סוטה לח, א: **"לא נתן עגלות**
משה לבני קהת, לפי שיש עליהם
לשאת בכתף, כי לא היו ממונים אלא
על דבר קדושת הארון והשלחן
והמנורה ומזבח הזהב. תורה י
 (י) **ויקריבו הנשאים את חנפת**
המזבח - **לאחר שהתנדבו העגלות**
והבקר לשאת המשכן, נשאם לבם -
 ויש לומר שהדבר מרומז במה שכתוב
"ויקריבו הנשאים" (סתר), ולא **"נשיאי**
ישראל" כדלעיל פסוק ג, ויתרה מזו
 נכתב **"הנשאים"** סתר יו"ד (ולא
 כפרוב המקומות שנקתב **"הנשיאים"**),
 משום שבא להדגיש, שהביאו כן
 משום ש**נשאם לבם**.
להתנדב - כי אם לא כן, למה להם
 להתנדב שוב, לאחר שכבר התנדבו
 עגלות ובקר לשאת את המשכן. וראה

(יב) וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה:

יב וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה:

י"א «ביום הראשון • אותו היום נטל עֶשֶׂר עֶטְרוֹת: ראשון לַמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, ראשון לְנִשְׂאִים וְכוּ', כְּדֹאִתָּא בְּסֵדֶר עוֹלָם. לְמִטַּה יְהוּדָה • יְחִסּוּ הַכְּתוּב עַל שְׂבִטוֹ, וְלֹא שְׂגָבָה מִשְׂבִּטּוֹ וְהִקְרִיב. או אֵינוֹ אוֹמֵר "לְמִטַּה יְהוּדָה", אֶלֶּא שְׂגָבָה מִשְׂבִּטּוֹ וְהִבִּיא? תַּלְמוּד לומֵר: "זֶה קֶרְבֵּן נַחֲשׁוֹן", מִשְׁלוֹ הִבִּיא.

(יג) וַקְּרַבְנוּ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

יג וַקְּרַבְנוּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וְתַלְתִּין סְלִיעִין תְּנֵה מִתְקַלָּה מִזֶּרֶקָא חַד דְכֶסֶף מִתְקַלָּה שְׁבַעִין סְלִיעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תְרִוּיָהוֹן מְלֵן סֶלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:

י"א «שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת • לְמִנְחַת נְדָבָה.

(יד) בַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קַטְרֶת:

יד בַּזִּיכָא חֲדָא מִתְקַל עֶשֶׂר סְלִיעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קַטְרֶת בּוּסְמִיא:

י"א «עֶשְׂרֵה זָהָב • כֶּתְרָגוּמוֹ: מִשְׁקַל עֶשֶׂר שֶׁקֶלִי הַקֹּדֶשׁ הִיָּה בָּהּ. מְלֵאָה קַטְרֶת • לֹא מְצִינּוּ קַטְרֶת לְיַחֲד וְלֹא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אֶלֶּא זֹו בְּלִבְד. וְהוֹרָאת שְׁעָה הִיָּתְהּ.

אשל אברהם - הרב אלאשולי

ראשון (משכיל לדה). או שהכתוב משמיענו, שנה שנחשון וכה להקריב ראשון לכל השבטים, אינו בזכות עצמו, אלא מפני שהוא מיוחד ל"מטה יהודה" (א).
ולא שגבה משבטו והקריב, או אינו אומר "למטה יהודה" אלא שגבה משבטו והביא - ונפרש "למטה יהודה": בשביל משה יהודה, שגבה משבטו והוא רק הקריב בעבורם (רא"ס).

תלמוד לומר "זה קרבן נחשון", משלו הביא - לקפון פסוק יז. תורה יג (יג) **שניהם** - הקערה והמזרק.
מלאים סלת - למנחת נדבה - שהיא הראשונה במנחות, האמורה בויקרא (ב, א - אה רש"י שם), ולא למנחת נסכים (האמורה לקפון טו, ג ואילך) השיכת לקרבנות, שאם כן היה לו להזכיר גם כן הנסכים, וגם היה לו להזכיר תחילה הקרבנות ואחר-כך המנחה, שהרי מנחת נסכים היא לפי הקרבן "שלישה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל" (גיא). אבל רא"ה רש"י מנחות ח, ב: "שניהם מלאים סלת - ובמנחת נסכים קמשתע"י". תורה יד (יד) **עשרה זהב - כתרנומו** - מתקל עשר סלעין, היא דדהב"

ועל זה בא הצינוי מהקדוש-ברוך-הוא שאף שמקריבים למסעות, יקריבו "איש יומו", שכל נשיא יקריב ביומו, ולא ביום שמקריב נשיא הדגל. תורה יב (יב) **ביום הראשון - אותו היום** - ראש חדש ניסן.
נטל עשר עטרות - "ראשון" לעשרה דברים (רש"י שבת פו, ב). ולכן נאמר "הראשון" בה"א הידיעה.
"ראשון" למעשה בראשית - שאחד בשבת היה (רש"י שבת שם).
"ראשון" לנשיאים - להקרבת נשיאים לחנוכת הבית (רש"י שבת שם).
וכו' - ראשון לכהונה, ראשון לעבודה, ראשון לירידת האש, ראשון לאכילת קדשים, ראשון לשבון שכינה, ראשון לברך את ישראל, ראשון לאיסור הבמות, ראשון לתדשים (שבת פו, ב).
כדאיתא ב"סדר עולם - פרק ז. הובא בשבת פו, ב. וראה גם רש"י ויקרא ט, א.
למטה יהודה - יחסו הכתוב על שבטו - שהיה לו לומר "נשיא למטה יהודה", אלא שהקטין עצמו שלא תשיב את עצמו כנשיא, אלא כאחד משבט יהודה, ובזכות זה וכה להקריב

אמר שהסדר יהיה לפי המסעות, אלא שתשובה זו לא נתפרשה בכתוב, ורק מוכן כן ממה שהקריבו בפועל בסדר המסעות. (ב) ספיקו של משה אם יקריבו נשיא אחד ליום או כולם באותו יום, קשור בספק אם ההקרבה תהיה לפי סדר תולדותם או לפי סדר המסעות, כי אם ההקרבה היא לפי סדר תולדותם יקריבו כולם באותו יום, ואם ההקרבה היא לפי סדר המסעות, דבר המורה על חשיבות של כל שגט בפני עצמו, הרי שיש להם להקריב כל יום נשיא אחד, וכיון שאמר לו ה' ש"יקריבו למסעות", מוכן שיקריבו "איש ביומו". במילים אחרות, בתשובה של "נשיא אחד ליום", טמונה התשובה ש"יקריבו למסעות". (ג) אמנם בתחילה לא הסתפק משה בדבר, אלא חשב שכל נשיא יחנוף את המזבח ביום בפני עצמו (ועל-דרך שחנכו את המזבח בשבעת ימי המילואים כל יום מחדש), אלא שספק זה נולד לו רק לאחר שאמר לו ה' ש"יקריבו למסעות", שאז היה ניתן לחשוב שכל הנוסעים תחת דגל אחד יקריבו ביום אחד ביחד עם נשיא הדגל, וכך כל שאר הנשיאים ביחד עם נשיאי שאר שלשת הדגלים,

טו תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא :

(טו) פֶּר אֶחָד בְּנֵי-בְקָר אֵיל אֶחָד פֶּבֶשׂ-אֶחָד בְּנֵי-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

כ"ט - פֶּר אֶחָד • מִיָּחָד שְׁבַעֲדָרוֹ.

טז צפיר בר עזין חד לחטאתא :

(טז) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

כ"י - שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת • לְכַפֵּר עַל קֶבֶר הַתְּהוֹם (ע"ן ברא"ם) וְטִמְאֵת סָפֵק.

יז ולנכסת קודשיתא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קרבנא דנחשון בר עמינדב :

(יז) וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה פְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחֲשׁוֹן בְּנֵי-עַמִּינָדָב: פ

יח ביומא תנגנא קריב נתנאל בר צוער רבא דיששכר :

(יח) בַּיּוֹם הַשְּׁנַיִ הַקָּרִיב נִתְּנָאֵל בְּנֵי-צוּעֵר נְשִׂיא יִשְׁשַׁכָּר:

כ"י - הַקָּרִיב נִתְּנָאֵל בְּנֵי-צוּעֵר :

יט קריב ית קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סלמא דפילא במשח למנחתא :

(יט) הַקָּרִב אֶת-קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:

כ"א - הַקָּרִב אֶת-קָרְבָּנוֹ • מֵה תְּלִמּוּד לֹמֵר "הַקָּרִיב" בְּשִׁבְטוֹ שֶׁל יִשְׁשַׁכָּר, מֵה שְׁלֵא נֶאֱמַר בְּכָל הַשְּׁבָטִים? לְפִי שְׁבָא רְאוּבֵן וְעִזְרָעֵר וְאָמַר: דִּי שְׁקֵדְמִנִי יְהוּדָה אַחִי, אַקְרִיב אֲנִי אַחֲרָיו! אָמַר לוֹ מִשָּׁה: מִפִּי הַגְּבוּרָה

אשל אברהם - הרב אלאשולי

וְחִזְרָאת שְׁעָה הִיְתָה. - לא ליחיד ולא לצבור, אלא על המזבח הפנימי לצבור לשם חובה (רא"ם. וראה גם מנחות שם). תורה טו (טו) פֶּר אֶחָד - מִיָּחָד שְׁבַעֲדָרוֹ - הלימוד הוא מזה שאמר "פר אחד בן בקר", ולא "פר בן בקר אחד" (פדלקמן כט, ב, ח), שהסמיק את ה"אחד" ל"פר", לומר שהוא היה פר מיוחד בעדרו (גרי"א). תורה טו (טז) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת - לְכַפֵּר עַל קֶבֶר הַתְּהוֹם - כל "קבר התהום" לשון ספק הוא, בתהום שאינו גלוי, שבלם מסופקין שמא יש שם קבר, ואין לו למת חלל טפח, וטומאה שהיא רצוצה בוקעת ועולה לרקיע (רש"י סוכה כא, א). ושעיר זה בא לכפר על בניסתן למשכן בספק טומאה זו.

[משקל עשרה סלעים, היא [הכף] של זהב]. משקל עשרה שקלי תקדש היה בה - ולא שהביאו "כף אחת" ובנוסף לזה "עשרה זהב" (דבק טו). וראה רש"י לקמן פסוק פו: "כף אחת עשרה זהב - היא של זהב, ומשקלה עשרה שקלים של כסף, או אינו אלא כף אחת של כסף, ומשקלה עשרה שקלי זהב, ושקלי זהב אין משקלם שווה לשל כסף, תלמוד לומר: כפות זהב, של זהב היו". וראה רש"י לקמן פסוק כ. מְלֵאֵה קַמְרַת - לא מצינו קמרת ליחיד - לא על מזבח הפנימי ולא על מזבח החיצון, שאינה באה אלא משל צבור, וגם זו רק לחובה פעמים ביום, ולא נדבה [ראה רש"י שמות ל, ט] (רא"ם. וראה גם מנחות ג, ח). ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד,

אחי - בכמה בתבייך ודפוסים

נְאָמַר לִי שִׁיקְרִיבּוּ כַסְדָר מַסְעֵן לְדָגְלֵיהֶם, לְכַף אָמַר: "הֶקְרַב אֶת־קַרְבְּנוֹ", וְהוּא חֶסֶר יו"ד, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׂ: "הֶקְרַב" לְשׁוֹן צְוִי, שְׁמַפֵּי הַגְּבוּרָה נְצַטּוּ: "הֶקְרַב". וַמְהוּ "הֶקְרַב, הֶקְרִיב" שְׁתֵּי פְעָמִים? שְׁבַשְׁבִּיל שְׁנֵי דְבָרִים זָכָה לְהֶקְרִיב שְׁנֵי לְשׁוֹבְטִים: אַחַת שֶׁהִיּוּ יוֹדְעִים בְּתוֹרָה, שְׁנֵי אֲמָר (ד"ה ב א י"ג): "וּמִכֶּנִּי יִשְׁשַׁכֵּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעַתִּים", וְאַחַת – שֶׁהֵם נִתְּנוּ עֲצָה לְנִשְׂאִים לְהַתְּנַדַּב קַרְבְּנוֹת הַלְלוּ. וְכִיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן מְצֵאתִי: אָמַר רַבִּי פִנְחָס בֶּן יְאִיר: נִתְּנָאֵל בֶּן צוּעֵר הַשֵּׂיאָן עֲצָה זו. קַעֲרַת־כֶּסֶף • מַנְיָן אוֹתִיּוֹתָיו בְּגִימָטְרִיא תַתֵּק"ל, בְּנָגַד שְׁנוֹתָיו שֶׁל אֲדָם הָרֵאשׁוֹן. שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָה • עַל שֵׁם שְׁבַשְׁהַעֲמִיד תוֹלְדוֹת לְקִיּוּם הָעוֹלָם, בֶּן מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיָה, שְׁנֵי אֲמָר (בְּרַאשִׁית ה): "וַיִּחֵי אֲדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיֹּולֶד בְּדַמּוֹתוֹ וְגו'". מִזְרַק אֶחָד כֶּסֶף • בְּגִימָטְרִיא תַתֵּק"כ, עַל שֵׁם נֵחַ שֶׁהַעֲמִיד תוֹלְדוֹת, בֶּן תַּ"ק שָׁנָה, וְעַל שֵׁם עֶשְׂרִים שָׁנָה שְׁנֵי וְשָׁנָה

אשל אברהם - הרב אלאשולי

עֲנֵן הַבְּהֵמוֹת הַלְלוּ וּמִסְפָּרָן, עַד שֶׁכָּל הַנְּשִׂאִים הַסְּפִימוּ בְּכוֹלֵם בֵּין בְּמִין הַכְּלִים וּמִסְפָּרָן, בֵּין בְּמִין הַבְּהֵמוֹת וּמִסְפָּרָן, בֵּין בְּמִשְׁקַל הַכְּלִים וּמִסְפָּרָן, בְּלִי שׁוּם שְׁנוּי בְּלָל, וְעַל בְּרַחְנוֹ לֹאמַר שֶׁלֹּא הָיוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ בְּמִקְרָה אֶלָּא בְּכִנּוּיָהּ (ר"א). וְעַל־פִּי זֶה מוֹבָן מַה שֶׁרַשְׁ"י מְפָרֵשׁ דּוֹקָא בְּשִׁבְט יִשְׁשַׁכֵּר, וְלֹא בְּשִׁבְט יְהוּדָה, מִפְּנֵי שֶׁאֶחָרִי שִׁבְט יִשְׁשַׁכֵּר הֵבִיא דּוֹקָא בְּדִיּוּק אֶת אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהִבִּיא שְׁבַט יְהוּדָה, מוֹבָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּנֻס מִיּוֹחַדָת, וְעַל בֶּן הוֹצֵרָךְ לְכָאָרוּ. וְהַגּוֹר אָרִידָה כְּתָב, שֶׁרַשְׁ"י בִּיאָר עֲנֵן זֶה אֶצֶל שְׁבַט יִשְׁשַׁכֵּר דּוֹקָא מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַשֵּׂיאָן עֲצָה זו, וְמִזָּה מוֹבָן שֶׁגַּם פְּרִטֵי הַבָּקָת הַדְּבָרִים הָיוּ בְּעִצְתוֹ, שֶׁהִיּוּ לֹא בָּהֶם כְּנֻס וְגוֹלוֹת. וְבַעֲנֵן הַקָּשֶׁר לְשָׁנוֹת אֲדָם הָרֵאשׁוֹן וְנַח, כְּתָב הַגּוֹר אָרִידָה, כִּי מִלֵּאכַת הַמִּשְׁכָּן שְׁקוּלָה כְּמוֹ בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְכָל דְּבָר שֶׁהָיָה בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בְּמִשְׁכָּן, וְלָכֵן כָּל יִסּוּדוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵם אֲדָם וְנַח וְשָׁבְעִים אוֹמוֹת, הַתּוֹרָה וְעֵשֶׂר הַדְּבָרוֹת שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, נִרְמּוּ בְּקַרְבְּנוֹת שֶׁהִבִּיאוּ הַנְּשִׂאִים לְמִשְׁכָּן, לְדַמּוֹת הַמִּשְׁכָּן לְכַלְכְּלוֹת הָעוֹלָם.

שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָה – עַל שֵׁם שְׁבַשְׁהַעֲמִיד תוֹלְדוֹת לְקִיּוּם הָעוֹלָם בֶּן מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה הָיָה, שְׁנֵי אֲמָר – בְּרַאשִׁית ה, ג.

"וַיִּחֵי אֲדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיֹּולֶד בְּדַמּוֹתוֹ וְגו'". מִזְרַק אֶחָד כֶּסֶף – בְּגִימָטְרִיא תַתֵּק"כ – חֲמֵשׁ מְאוֹת וְעֶשְׂרִים.

עַל שֵׁם נֵחַ שֶׁהַעֲמִיד תוֹלְדוֹת בֶּן חֲמֵשׁ מְאוֹת שָׁנָה – רְאָה בְּרַאשִׁית ה, ל.

אַחַת, שֶׁהִיּוּ יוֹדְעִים בְּתוֹרָה, שְׁנֵי אֲמָר

- דְּבָרֵי הַיָּמִים א יב, לג.

"וּמִכֶּנִּי יִשְׁשַׁכֵּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעַתִּים"

- רְאָה גַם רַשְׁ"י בְּרַאשִׁית מ, טו. לְעֵיל ג, לח. דְּבָרִים לג, יח. שׁוּפָטִים ה, טו.

וְאַחַת, שֶׁהֵם נִתְּנוּ עֲצָה לְנִשְׂאִים לְהַתְּנַדַּב קַרְבְּנוֹת הַלְלוּ - אָבַל רְאָה רַשְׁ"י לְעֵיל פְּסוּק י"ז שֶׁנִּשְׁאָם לִבָּם לְהַתְּנַדַּב קַרְבְּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, וְיִמְשָׁמַע שֶׁהָיָה זֶה בְּיָמֵת כָּלָם, וְאוֹלֵי מִשׁוּם כֶּף הֵבִיא רַשְׁ"י כָּאֵן טַעַם זֶה רַק כְּטַעַם שְׁנֵי.

וְכִיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן מְצֵאתִי: אָמַר רַבִּי פִנְחָס בֶּן יְאִיר -

הוֹבָא בְּמִדְרַשׁ אַגְדָּה (בוֹרַי) בְּמִדְרַבְר' ז, יג.

נִתְּנָאֵל בֶּן צוּעֵר הַשֵּׂיאָן עֲצָה זו - וְעַל־פִּי זֶה מוֹבָאָר מִדּוּע נִכְתָּב "נִתְּנָאֵל בֶּן צוּעֵר" לְפָנֵי "נִשְׂאִי וְיִשְׁשַׁכֵּר", שֶׁלֹּא כְּבִשְׁאָר הַשְּׁבָטִים, מִפְּנֵי שְׁבוּכּוֹתוֹ הַקְּרִיב שְׁבַט יִשְׁשַׁכֵּר שְׁנֵי אֶחָרִי שְׁבַט יְהוּדָה (מִשְׁכַּל לְדוּת. הַרְבֵּי). כְּלוֹמַר, לְפִי הַטַּעַם הָרֵאשׁוֹן נִתְּנָאֵל בֶּן צוּעֵר זָכָה לְהֶקְרִיב שְׁנֵי מִפְּנֵי הַזְּכוּת שֶׁל שְׁבַטוֹ, וְלְפִי הַטַּעַם הַשְּׁנֵי שְׁבַט יִשְׁשַׁכֵּר זָכָה לְהֶקְרִיב שְׁנֵי מִפְּנֵי הַזְּכוּת שֶׁל נִתְּנָאֵל בֶּן צוּעֵר.

קַעֲרַת כֶּסֶף - מַנְיָן אוֹתִיּוֹתָיו בְּגִימָטְרִיא תַתֵּק"ל - תְּשַׁע מְאוֹת וּשְׁלֹשִׁים.

בְּנָגַד שְׁנוֹתָיו שֶׁל אֲדָם הָרֵאשׁוֹן - רְאָה בְּרַאשִׁית ה, ה. הוֹצֵרָךְ רַשְׁ"י לְהִבִּיא רְמּוּזִים אֵלּוּ כָּאֵן, שֶׁהֵן מִיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן, מַה שֶׁלֹּא עֲשָׂה כֶּן בְּשֶׁאֵר דְּבָרֵי, מִפְּנֵי שְׁמִדְרָשִׁים אֵלּוּ קְרוּבִים לְפִשְׁטוֹ שֶׁל מִקְרָא, שֶׁאִם לֹא כֶּן מַה עֲנֵן הַכְּלִים הַלְלוּ, הַקְּעֶרָה וְהַמִּזְרַק וְהַכָּפַי וּמִסְפָּר מִשְׁקָלָם, וְהַמָּה

רֵאשׁוֹנִים לֹא גּוֹרָסִים "אֶחָרִי".

אֶקְרִיב אֲנִי אֶחָרִי - שְׁאַנִּי בְּכוֹר.

וּבְאִוָּפֵן אַחַר יֵשׁ לֹאמַר, נִשְׂאִי רֵאוּבֵן טַעַן: אֲמָנֵם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲנָה שִׁיקְרִיבוּ לְפִי סֶדֶר הַמִּסְעוֹת, אַף הַסֶּדֶר צְרִיף לְהִיּוֹת לְפִי נִשְׂאִי רֵאשִׁי הַדְּגָלִים, שְׁכַל נִשְׂאִי הָעוֹמֵד בְּרֵאשׁ הַדְּגָל הוּא מִקְרִיב רֵאשׁוֹן, וְלָכֵן יְהוּדָה שְׁעַמַד בְּרֵאשׁ הַדְּגָל הַמִּזְרָחִי מִקְרִיב רֵאשׁוֹן, וְרֵאוּבֵן שְׁעַמַד בְּרֵאשׁ הַדְּגָל הַדְּרוֹמִי (וְנִסְעַ שְׁנֵי אֶחָרֵי דְגָל מַחֲנֶה יְהוּדָה, כְּדֵלְעֵיל ב, טו), מִקְרִיב אֶחָרִי, כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׂאִי הַדְּגָל הוּא חָשׁוּב יוֹתֵר מִהַנְּשִׂאִים שֶׁסָּעוּ תַּחַת הַדְּגָל שֶׁל מַחֲנֶה יְהוּדָה.

אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: מַפִּי הַגְּבוּרָה נֵאמַר לִי שִׁיקְרִיבוּ כַסְדָר מַסְעֵן לְדָגְלֵיהֶם - מֹשֶׁה עֲנָה לְנִשְׂאִי רֵאוּבֵן: הַצִּיּוּי הָיָה שִׁיקְרִיבוּ "כַסְדָר מַסְעֵן לְדָגְלֵיהֶם", שְׁכַל נִשְׂאִי הַשְּׁבָטִים הַנוֹסְעִים תַּחַת הַדְּגָל שֶׁל מַחֲנֶה יְהוּדָה מִקְרִיבִים רֵאשׁוֹנִים, כִּיּוֹן שֶׁשְׁשִׁיְהוּדָה נִסְעַ בְּרֵאשׁ הַדְּגָל, נִסְעוּ עִמּוֹ כָּל הַמַּחֲנֶה שֶׁתַּחֲתוֹ, הַכּוֹלְלִים אֶת יִשְׁשַׁכֵּר וְאֶת וְבוֹלוֹן, וְהֵם נִסְעוּ לְפָנֵי הַדְּגָל שֶׁל מַחֲנֶה רֵאוּבֵן.

לְכַף אָמַר: "הֶקְרַב אֶת קַרְבְּנוֹ", וְהוּא חֶסֶר יו"ד, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּעַ: "הֶקְרַב", לְשׁוֹן צְוִי, שְׁמַפֵּי הַגְּבוּרָה נְצַטּוּ: "הֶקְרַב". וַמְהוּ "הֶקְרַב, הֶקְרִיב" שְׁתֵּי פְעָמִים? שְׁבַשְׁבִּיל שְׁנֵי דְבָרִים זָכָה לְהֶקְרִיב שְׁנֵי לְשׁוֹבְטִים - אַף שְׁנֵי אֲמָר לְעֵיל שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲנָה שִׁיקְרִיבוּ לְפִי סֶדֶר מִסְעוֹת הַדְּגָלִים, זֶה גּוֹפֵא הַשְּׂאֵלָה לְמַה עֲנָה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כֶּן, וְלֹא עֲנָה שִׁיקְרִיבוּ לְפִי נִשְׂאִי הַדְּגָלִים כְּטַעַנֶּת רֵאוּבֵן, שֶׁהֵם הָיוּ חֻשׁבִּים יוֹתֵר, וְעַל כֵּן מִכָּאֵר שֶׁהָיָה זֶה בְּזוּכּוֹתוֹ שֶׁל יִשְׁשַׁכֵּר (וְרָאה תוֹרַת מַנְחָם).

גזרת המבול קדם תולדותיו - כמו שפרשתי אצל (שם ה): "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", לפיכך נאמר: "מזרק אחד כסף" ולא נאמר: "מזרק כסף אחד" כמו שנאמר בקערה, לומר שאף אותיות של "אחד" מצטרפות למנין. **שבעים שקל** • כנגד שבעים אמות שיצאו מבניו.

(ב) **כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:** כ בזיכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא:

כ"י • כף אחת • כנגד התורה שנתנה מידו של הקדוש-ברוך-הוא. **עשרה זהב** • כנגד עשרת הדברות. **מלאה קטרת** • גימטריא של קטרת תרני"ג מצות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על-ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק.

(כא) **פר אחד בין-בקר איל אחד כבש-אחד בין-שנתו לעלה:** כא תור חד פר תורי דכר חד אמר חד פר שתיה לעלתא:

כ"י • פר אחד • כנגד אברהם, שנאמר בו (בראשית יח): "ויקח בין-בקר". **איל אחד** • כנגד יצחק (שם כב): "ויקח את-האיל וגו'". **כבש-אחד** • כנגד יעקב (שם ל): "והכשבים הפריד יעקב".

(כב) **שעיר-עזים אחד לחטאת:** כב צפיר פר עזין חד לחטאתא:
כ"י • שעיר-עזים • לכפר על מכירת יוסף, שנאמר בו (שם לו): "וישחטו שעיר עזים".

אשל אברהם - הרב אלאטוילי

כותב "שנאמר בו", כיון שזה לא נאמר ביצחק אלא באברהם, אלא שאברהם הקריב את האיל במקום יצחק, ועל כן נקרא "אילו של יצחק". וראה גם לקמן שם. "ויקח את האיל וגו'" - "ויעלהו לעולה תחת בנו" - שם כב, יג. **כבש אחד** - בכמה כתבי-יד ובדפוס שני לא גורסים "אחד", שכן אינו מפרש כן למה דוקא "אחד". **כנגד יעקב** - גם כן אינו אומר "שנאמר בו", משום שמפורש כן בכתוב.

"והכשבים הפריד יעקב" - שם ל, מ. וראה גם רש"י לקמן שם. תורה כב (כב) **שעיר עזים** - **לכפר על מכירת יוסף** - וזה בנוסף למבואר ברש"י לעיל פסוק טו, שהוא בא לכפר על קבר התהום וטומאת ספק.

שנאמר בה - כן הגירסא בדפוס ראשון, והינו במקירת יוסף, וכמה דפוסים לא גורסים אותו בכלל, ובשאר דפוסים גורסים: "בו", והינו ביוסף, "וישחטו שעיר עזים" - שם לו, לא. תורה כג

עשרה זהב - **כנגד עשרת הדברות** - אף ש"זהב" מוסב על הקערה ולא על "עשרה", בדלעיל ברש"י פסוק יד, מכל מקום כיון שהתורה דקדקה לכתוב באופן כזה שיש במשמע ש"זהב" מוסב על "עשרה", ניתן לדרוש מזה על עשרת הדברות, שנאמר עליהם (תהלים יט, יא) "הנחמדים מזהב" (גרא). וראה גם רש"י שיר השירים ה, טו: "גלילי זהב - אלו הדברות שבהן, הנחמדים מזהב ומפז רב".

מלאה קטרת - גימטריא של "קטרת" תרני"ג מצות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת, על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק - וכאלו כתוב: דטרת. תורה כא

(כא) **פר אחד** - **כנגד אברהם, שנאמר בו** - בראשית יח, ז. "ויקח בן בקר" - אף כן הקריבו "פר אחד בן בקר". וראה גם רש"י לקמן כח, יט, אף שם הביא הפסוק "ואל הבקר רץ אברהם", וראה שם בבבאור.

איל אחד - **כנגד יצחק** - כן אינו

ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזרת המבול קדם תולדותיו, כמו שפרשתי אצל "והיו ימיו מאה ועשרים שנה" - בראשית ו, ג. לפיכך נאמר "מזרק אחד כסף", ולא נאמר "מזרק כסף אחד", כמו שנאמר בקערה - "קצרת כסף אחת".

לומר שאף אותיות של "אחד" מצטרפות למנין. **שבעים שקל** - **כנגד שבעים אמות שיצאו מבניו** - של נח. כיצד? מן פת י"ד, ומן חם ל' [שאת "פתרוסים" ואת "כסלוחים" מונים לאחד, מהטעם המבואר ברש"י בראשית י, יד], ומן שם כ"ו, הרי שבעים, וכתוב (שם י, לב) "ומאלה נפרדו איני הגוים" (מדרש תהלים בומר) מזמור ט). תורה כ

(כ) **כף אחת** - **כנגד התורה שנתנה מידו של הקדוש-ברוך-הוא** - כלומר "כף" רומז על ידו של הקדוש-ברוך-הוא, ו"אחת" על התורה. וראה גם רש"י ביצה כה, ב: "מיימינו אש דת למו - מיימינו נתן להם התורה".

- נקודות משיחות קודש - (לקוטי שיחות ח עמ' 46)

לכפר על מקירת יוסף (רש"י ז, כב)

יש לשאל, מדוע הביא גם נשיא בנימין שעיר עזים לכפר, והרי בנימין לא היה קשור כלל למכירתו של יוסף. ויש לומר, על שלא חפש אותו כל אותן השנים. או יש לומר, כדי לכפר על יעקב אביו, ששלח את יוסף לשכם. ושני הדברים שייכים לכל שבט ושבט.

(כג) ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן נתנאל בן־צוער:

כג ולנכסת קוד־שנא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין פני שנא חמשא דין קרבן נתנאל בר צוער:

רש"י - ולזבח השלמים בקר שנים - כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. אילם עתדים כבשים - שלשה מינים - כנגד פהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים; שלש חמשות כנגד חמשה חמשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני, עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן.

(כד) ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן־חלן:

כד ביומא תלימאה רבא לבני זבולן אליאב בר חלון:

רש"י - ביום השלישי נשיא וגו' - ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולן, וכן פלם, אבל בנתנאל שנאמר בו: "הקריב נתנאל", נופל אחריו הלשון לומר "נשיא יששכר", לפי שכבר הזכיר שמו והקריבו, ובשאר - שלא נאמר בהן "הקריב", נופל עליהן לשון זה "נשיא לבני פלוני", אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני.

(כה) קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלילה בשמן למנחה:

כה קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרגיהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא:

(כו) בף אחת עשרה זהב מלאה קטורת:

כו בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דזהב מליא קטרת בוסמיא:

(כז) פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה:

כז תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתה לעלתא:

אשל אברהם - הרב אלאשולי

לומר "נשיא יששכר", לפי שכבר הזכיר שמו והקריבו ובשאר שלא נאמר בהן "הקריב", נופל עליהן לשון זה: נשיא לבני פלוני, אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני. - ולכן לא אמר "נשיא לבני יששכר", כי אז היה משמעו: נשיא המקריב לבני יששכר, והרי כבר אמר "הקריב" (נ"א). תורה כה

של רבי משה הדרשן. - "אילם חמשה, עתדים חמשה, כבשים בני שנה חמשה". תורה כד (כד) ביום השלישי נשיא וגו' - "ביום השלישי" היה "נשיא" המקריב "לבני זבולן" - והרי זה מקרא קצר. וכן פלם, אבל בנתנאל שנאמר בו - פסוק יח. "הקריב נתנאל", נופל אחריו הלשון

(כג) ולזבח השלמים בקר שנים - כנגד משה ואהרן, שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. אילם .. עתדים .. כבשים - שלשה מינים, כנגד פהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חמשין, וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו

כח צפיר בר עזין חד לחטאתא:

כט ולנכסת קודשא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא
דין קרבן אליאב בר הלון:

ל ביומא רביעאה רבא לבני ראובן אליצור
בר שדיאור:

לא קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף
מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סלתא דפילא במשח
למנחתא:

לב בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדבב מליא קטרת בוסמיא:

לג תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר
שתה לעלתא:

לד צפיר בר עזין חד לחטאתא:

לה ולנכסת קודשא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא
דין קרבן אליצור בר שדיאור:

לו ביומא חמישאה רבא לבני שמעון
שלמיאל בר צורישידי:

לז קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף
מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סלתא דפילא במשח
למנחתא:

לח בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדבב מליא קטרת בוסמיא:

לט תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר
שתה לעלתא:

מ צפיר בר עזין חד לחטאתא:

מא ולנכסת קודשא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא
דין קרבן שלמיאל בר צורישידי:

(כח) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(כט) וּלְזֹבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֲתִידִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
אֱלִיאָב בֶּן־חֶלְוִן: פ

(ל) בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוֹר
בֶּן־שְׁדִיאוֹר:

(לא) קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(לב) כַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְמֹרֶת:

(לג) פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בְּנֵי־שָׁנָתוֹ
לְעֹלָה:

(לד) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(לה) וּלְזֹבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֲתִידִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
אֱלִיצוֹר בֶּן־שְׁדִיאוֹר: פ

(לו) בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שְׁמֹעוֹן שְׁלֵמִיאל
בֶּן־צוּרִישִׁדִי:

(לז) קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(לח) כַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְמֹרֶת:

(לט) פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בְּנֵי־שָׁנָתוֹ
לְעֹלָה:

(מ) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(מא) וּלְזֹבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עֲתִידִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
שְׁלֵמִיאל בֶּן־צוּרִישִׁדִי: פ

♦ יום שישי י"א סיון ♦

מב פיזמא שתיתתאה רבא לכני גְד אֶלְיֶסְף בר דְעוּאֵל :

מג קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא :

מד בזיכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא :

מה תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתה לעלתא :

מו צפיר בר עזין חד לחטאתא :

מז ולנכסת קודשא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שְנא חמשא דין קרבן אֶלְיֶסְף בר דְעוּאֵל :

מח פיזמא שביעאה רבא לכני אפרים אלישמע בר עמיהוד :

מט קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא :

נ בזיכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא :

נא תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתה לעלתא :

נב צפיר בר עזין חד לחטאתא :

נג ולנכסת קודשא תורין תרין דכרין חמשא גדיי חמשא אמרין בני שְנא חמשא דין קרבן אלישמע בר עמיהוד :

נד פיזמא תמינאה רבא לכני מנשה גמליאל בר פדהצור :

(מב) בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבָנִי גֵד אֶלְיֶסְף בֶּן־דְּעוּאֵל:

(מג) קָרְבְּנוֹ קִעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(מד) כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֶת:

(מה) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(מו) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(מז) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֶלְיֶסְף בֶּן־דְּעוּאֵל: פ

(מח) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבָנִי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד:

(מט) קָרְבְּנוֹ קִעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(נ) כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֶת:

(נא) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(נב) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(נג) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד: פ

(נד) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדֵהצֹר:

נה קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין תוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא:

נו בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא:

נז תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתה לעלתא:

נח צפיר בר עזין חד לחטאתא:

נט וילנכסת קודשא תורין תרין דכרין חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן גמליאל בר פדהצור:

ס ביומא תשיעא רבא לבני בנימן אבידן בר גדעני:

סא קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין תוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא:

סב בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא:

סג תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתה לעלתא:

סד צפיר בר עזין חד לחטאתא:

סה וילנכסת קודשא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אבידן בר גדעני:

סו ביומא עשירא רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:

סז קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין תוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא:

סח בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא:

(נה) קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

(נו) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

(נז) פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:

(נח) שעיר עזים אחד לחטאת:

(נט) ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן גמליאל בן פדהצור: פ

(ס) ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבידן בן גדעני:

(סא) קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

(סב) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

(סג) פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה:

(סד) שעיר עזים אחד לחטאת:

(סה) ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אבידן בן גדעני: פ

(סו) ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי:

(סז) קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

(סח) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

טט תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתה לעלתא :

ע צפיר בר עזין חד לחטאתא :

עא ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קרבן אחיעזר בר עמישדי :

עב ביומא חד עשר יומין רבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן :

עג קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין תוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא :

עד בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא :

עה תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתה לעלתא :

עו צפיר בר עזין חד לחטאתא :

עז ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קרבן פגעיאל בר עכרן :

עח ביומא תרי עשר יומין רבא לבני נפתלי אחירע בר עינן :

עט קרבנה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין תוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקלה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרגויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא :

פ בזיקא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטרת בוסמיא :

פא תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתה לעלתא :

פב צפיר בר עזין חד לחטאתא :

(טט) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(ע) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(עא) וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדִּי: פ

(עב) בַּיּוֹם עֲשֵׂתִי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פָּגְעִיאַל בְּוַעֲכָרָן:

(עג) קֶרְבְּנוֹ קֶעֱרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(עד) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת:

(עה) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(עו) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

(עז) וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן פָּגְעִיאַל בְּוַעֲכָרָן: פ

(עח) בַּיּוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירֵע בְּוַעֲיִנָן:

(עט) קֶרְבְּנוֹ קֶעֱרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(פ) כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת:

(פא) פֶּר אֶחָד בֶּן־בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(פב) שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:

פג וּלְנִכְסֵי קוֹדֶשֶׁיךָ תוֹרִין תִּרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא
גְּדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין
קָרְבַּן אֲחִירַע בַּר עֵינָן :

(פג) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים
חֲמִשָּׁה בְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע
בְּנֵי־עֵינָן: פ

♦ שבת קודש י"ב סיון ♦

פד דָּא חֲנֻכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּינֵי יִתְה מִן
רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מְגִיִּסֵי כִסְפָא תְּרַתָּא עֲשָׂרֵי
מִזְרְקֵי כִסְפָא תִּרְיִן עֲשָׂר בְּזִיכֵי דְדִהָבָא
תְּרַתָּא עֲשָׂרֵי:

(פד) זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ מֵאֵת
נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי
כֶּסֶף שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה כְּפֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה:

טו"ו בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ • בּוֹ בְּיוֹם שְׁנַמְשַׁח הַקְּרִיב, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּם "אֲחִירַי הַמִּשְׁחָ"? שְׁנַמְשַׁח תַּחֲלָה וְאַחֲרֵי־כֵן
הַקְּרִיב, אוֹ "אֲחִירַי הַמִּשְׁחָ" – לְאַחַר זְמַן וְלֹא בָּא לְלַמּוֹד בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ, אֲלֵא לֹאמַר שְׁנַמְשַׁח בְּיוֹם? כִּשֶׁהוּא
אוֹמֵר (ויקרא ז): "בְּיוֹם מִשְׁחוֹ אֲתֵם", לְמַדְּנֵנוּ שְׁנַמְשַׁח בְּיוֹם. וּמָה תִּלְמוּד לֹאמַר: "בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ"? בְּיוֹם
שְׁנַמְשַׁח – הַקְּרִיב. קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה • (ספרי במ"ד) הֵם הֵם שֶׁהִתְנַדְּבוּ וְלֹא אָרַע בָּהֶם פְּסוּל.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ז עמ' 47)

וְלֹא אָרַע בָּהֶם פְּסוּל (רש"י ז, פד)

עֲבָדָה זוֹ נִרְמְזָה בְּפִסּוּק שְׁבוּ וְנִלְלִים יַחַד קָרְבָּנוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַנְּשִׂאִים. וְאֵף בְּתַפְלָה, שֶׁהִיא בְּמִקּוּם קָרְבָּן, כִּי: הַמִּתְפַּלֵּל
צָרִיף לְקַבֵּל עֲלָיו מִצְוֹת־עֲשֵׂה שֶׁל אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו הַתַּפְלָה, וְגַם בְּעַת הַתַּפְלָה עָלָיו לְאַחַד אֶת עֲצֻמוֹ עִם הַכֹּלֵל, שֶׁהִרִי
גַם תַּפְלַת הַיְחִיד נֶאֱמַרְתָּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים. וְאִזּוּ מִבְּטָח לוֹ שֶׁלֹּא יֵהָא "פְּסוּל" בְּתַפְלָתוֹ, כִּמְאֹמֵר "אֵין הַקְּבָ"ה מוֹאֵס בְּתַפְלָתוֹ שֶׁל
רַבִּים".

פה מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיָה מִתְקָלָא
דְּמִגִּיסְתָּא חֲדָא דְּכִסְפָא וְשִׁבְעִין דְּמִזְרְקָא
חַד כֹּל כֶּסֶף מְנַיָּא תִּרְיִן אֲלִפִּין וְאַרְבַּע מָאָה
בְּסַלְעֵי קוֹדֶשֶׁא:

(פה) שְׁלֹשִׁים וּמָאָה הַקִּעְרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים
הַמִּזְרְקֵי הָאֶחָד כֹּל כֶּסֶף הַכֹּלִים אֲלִפִּים וְאַרְבַּע־
מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

טז"ו בְּשִׁלְשִׁים וּמָאָה הַקִּעְרָה הָאֶחָת וְגו' • מָה תִּלְמוּד לֹאמַר? לְפִי שְׁנַאָמַר: "שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָה", וְלֹא
פִירֵשׁ בְּאִיזוֹ שֶׁקֶל, לְכַף חֲזוֹר וּשְׁנַאָה פֶּאן וְכֹלֵל בְּכֵלֵן "כֹּל כֶּסֶף הַכֹּלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ". כֹּל כֶּסֶף הַכֹּלִים

אשל אברהם - הרב אלאשולי

שְׁהִרֵי שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה נְשִׂאִים הַקְּרִיבוּ,
אֲלֵא לֹאמַר לָנוּ שְׁכָל מָה שֶׁהִתְנַדְּבוּ
נִשְׁאָרוּ בְּקִדְשָׁתֶם וְלֹא אִירַע פְּסוּל
בְּאֶחָד מֵהֶם. תוֹרָה פה
(פה) שְׁלֹשִׁים וּמָאָה הַקִּעְרָה הָאֶחָת
וְגו' – מָה תִּלְמוּד לֹאמַר – הִרִי כֶּבֶר
נֶאֱמַר (לְעֵיל פְּסוּק יג, וְכֵן בְּכָל שְׂאָר
הַנְּשִׂאִים) "שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָה".
לְפִי שְׁנַאָמַר – לְעֵיל פְּסוּק יג.
"שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָה", וְלֹא פִירֵשׁ
בְּאִיזוֹ שֶׁקֶל – וְרַק בְּמִזְרְקֵי נֶאֱמַר (סג)
"שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ".
לְכַף חֲזוֹר וּשְׁנַאָה פֶּאן, וְכֹלֵל בְּכֵלֵן "כֹּל
כֶּסֶף הַכֹּלִים .. בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ". כֹּל

הַגִּירְטָא: "בְּיוֹם מִשְׁחוֹ אֹתוֹ", אֵף אֵין
בְּמִקְרָא כְּזֶה פְּסוּק. וּבְקִיצוֹר מִזְרְחֵי
כְּתַב שִׁישׁ כָּאן טְעוֹת סוּפֵר, וְצָרִיף
לְהִיּוֹת "בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ", וְהַכְּנָנָה
לְהֶאֱמֹר לְעֵיל פְּסוּק י, וְהִנְנוּ שְׁמִכְפֵּל
הַלְשׁוֹן "בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ" לֹאמְדִים:
שְׁנַמְשַׁח בְּיוֹם, וְשִׁבְּיוֹם שְׁנַמְשַׁח הַקְּרִיב.
לְמַדְּנֵנוּ שְׁנַמְשַׁח בְּיוֹם, וּמָה תִּלְמוּד
לֹאמַר: "בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ"? בְּיוֹם
שְׁנַמְשַׁח הַקְּרִיב. קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה – הֵם הֵם שֶׁהִתְנַדְּבוּ, וְלֹא
אַרְעֵי כְּהֵם פְּסוּל – וּמִשׁוּם כִּי מְנָה
הַכְּתוּב טְכוּם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהִתְנַדְּבוּ,
אֵף שְׁאֵנָּה יוֹדְעִים שֶׁהִיוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה,

(פד) בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ – בּוֹ בְּיוֹם
שְׁנַמְשַׁח – הַמִּזְבֵּחַ.
הַקְּרִיב – נְשִׂאֵי שְׁבֹט יְהוּדָה.
וּמָה אֲנִי מְקַיֵּם "אֲחִירַי הַמִּשְׁחָ" –
לְקַמֵּן פְּסוּק פח.
שְׁנַמְשַׁח תַּחֲלָה וְאַחֲרֵי־כֵן הַקְּרִיב. אוֹ
"אֲחִירַי הַמִּשְׁחָ" לְאַחַר זְמַן, וְלֹא בָּא
לְלַמּוֹד "בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ" אֲלֵא לֹאמַר
שְׁנַמְשַׁח בְּיוֹם? כִּשֶׁהוּא אוֹמֵר –
ויקרא ז, לו.
"בְּיוֹם מִשְׁחוֹ אֲתֵם" – פְּסוּק זֶה מְדַבֵּר
עַל מְשִׁיחַת אֶהְרֹן וּבְנָיִו לְכֹהֲנִים, אֲבָל
מְנָה נִיתֵן לְלַמּוֹד לְכָל מְשִׁיחָה שְׁאִינָה
אֲלֵא בְּיוֹם. וְהִנֵּה בְּדָפוּס רֵאשׁוֹן

וְגו' • (ספרי) לְמִדָּה שֶׁהָיוּ כָּלֵי הַמִּקְדָּשׁ מְכוּנָיִם בְּמִשְׁקָלָן, שׁוֹקֵלֵן אֶחָד אֶחָד וְשׁוֹקֵלֵן כָּלֵן כְּאַחַד, לֹא רִבָּה וְלֹא מַעֲט.

פו בְּזִיכֵי דְדִבְחָא תִּרְתִּי עֲשֵׂרִי מְלִיץ קִטְרֵת בּוֹסְמִינָא מִתְקַל עֲשֵׂר סִלְעִין הִנֵּה מִתְקַלָּא דְבְּזִיכָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא כֹּל דְּהֵב בְּזִיכָא מֵאָה וְעֲשָׂרִין :

(פו) כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְמֻרַת עֲשָׂרָה
עֲשָׂרָה הַכֹּף בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב הַכַּפֹּת עֲשָׂרִים
וּמֵאָה:

טז «כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה • לְמָה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "כֹּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב" - הֲיֵא שֶׁל זָהָב וּמִשְׁקָלָהּ עֲשָׂרָה שִׁקְלִים שֶׁל כֶּסֶף. אוֹ אֵינּוּ אֵלָּא כֹּף אַחַת שֶׁל כֶּסֶף וּמִשְׁקָלָהּ עֲשָׂרָה שִׁקְלֵי זָהָב, וְשִׁקְלֵי זָהָב אֵין מִשְׁקָלָם שׁוֹה לְשֶׁל כֶּסֶף? תִּלְמוּד לֹא מֵר "כַּפֹּת זָהָב" - שֶׁל זָהָב הָיוּ (ספרי).

פז כֹּל תוֹרֵי לְעֻלְתָּא תִּרְי עֲשֵׂר תוֹרִין דְּכָרִין תִּרְי עֲשֵׂר אִמְרִין בְּגִי שְׁנָא תִּרְי עֲשֵׂר וּמִנְחָתָהוּן וְצִפְרֵי בֵר עֲזִין תִּרְי עֲשֵׂר לְחֻטָּאָתָא :

(פז) כָּל־הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִים פָּרִים אֵילָם
שְׁנַיִם־עֶשְׂרִי כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּמִנְחָתָם
וְשִׁעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לְחֻטָּאת:

פח וְכֹל תוֹרֵי לְנִכְסֵת קוּדְשָׁא עֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָא תוֹרִין דְּכָרִין שְׁתֵּין גְּדִין שְׁתֵּין אִמְרִין בְּגִי שְׁנָא שְׁתֵּין דָּא חֲנֻפֵת מְדֻבְחָא בְּתֵר דְּרִבְיָו יָתֵה :

(פח) וְכֹל בָּקָר יֶזְבַּח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים
אֵילָם שְׁשִׂים עֶתְדִים שְׁשִׂים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁשִׂים
זֹאת חֲנֻפֵת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ:

פט וְכֹד עֲלִיל מִשָּׁה לְמִשְׁפָּן זְמַנָּא לְמִלְלָא עֲמָה וְשָׁמַע יָת קִלְא דְמִתְמַלֵּל עֲמָה מַעֲלִי כַּפְרָתָא דִּי עַל אַרְוָא דְסִדְרוּתָא מִבִּין תִּרִין כְּרִיבְיָא וּמִתְמַלֵּל עֲמָה: פ פ פ

(פט) וּבְבֹא מִשָּׁה אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע
אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּת אֲשֶׁר עַל־אָרֶן
הָעֹדֵת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: פפפ

סז «וּבְבֹא מִשָּׁה • שְׁנֵי כְּתוּבִים הַמְּכַחֲשִׁים זֶה אֶת זֶה, כֹּא שְׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בֵּינֵיהֶם. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (ויקרא א): "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהֱל מוֹעֵד" - וְהוּא חוּץ לְפָרֻכַת, וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (שמות כח): "וַיְדַבְּרָתִי אִתְּךָ מֵעַל

אשל אברהם - הרב אלאשולי

הָיוּ - וְהַמִּשְׁקָל הִנֵּה בְּשִׁקְלֵי שֶׁל כֶּסֶף כְּשֶׁאֵר כֹּל הַכֵּלִים. אֲךָ עֲדִין צָרִיף עֵינִין לְשֵׁם מָה צָרִיף פְּסוּק נּוֹסֵף, הָרִי גִיתָן לְלִמּוּד מִפְּסוּק פֹּד עֲצָמוּ אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר, שֶׁהָרִי מְפוֹרֵשׁ שֵׁם "כַּפֹּת זָהָב". וְאוֹלֵי מִשׁוּם שֶׁבְּפְּסוּק זֶה מְפוֹרֵשׁ הַחִילּוּק שֶׁבֵּין הַכַּפֹּת שֶׁהֵן מְזֻהָב לְמִשְׁקָלָן שֶׁהֵן בְּשִׁקְלֵי כֶסֶף. וְרֵאזָה גַם "בְּאֵר בְּשֻׁדָּה". תוֹרָה פו (פט) וּבְבֹא מִשָּׁה - רֵאזָה רִשׁׁי שְׁמוֹת מ, לֵה, שׁוּה הִנֵּה קוֹרָה כְּאֲשֶׁר הִעֲנִין הִנֵּה מִסְתַּלַּק מֵעַל הַמִּשְׁפָּן, מִדֵּה־שְׂאִיךְ כֵּן כְּאֲשֶׁר שָׁכַן עֲלָיו הִעֲנִין, נֶאֱמַר (שם): "וְלֹא יָכוֹל מִשָּׁה לְבֹא אֶל אֶהֱל מוֹעֵד". שְׁנֵי כְּתוּבִים הַמְּכַחֲשִׁים זֶה אֶת זֶה, כֹּא שְׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בֵּינֵיהֶם. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר - וַיְקַרָּא א, א.

זָהָב, וּמִשְׁקָלָהּ עֲשָׂרָה שִׁקְלִים שֶׁל כֶּסֶף - כְּשֶׁאֵר כֹּל הַכֵּלִים שֶׁשִּׁקְלוֹ אוֹתָם בְּשִׁקְלֵי הַכֶּסֶף. וְרֵאזָה גַם רִשׁׁי לְעִיל שֵׁם. אוֹ אֵינּוּ אֵלָּא כֹּף אַחַת שֶׁל כֶּסֶף - כְּשֶׁאֵר כֹּל הַכֵּלִים שֶׁהִבְיָאוּ, שֶׁהָיוּ מְכֻסָּףִים. וּמִשְׁקָלָהּ עֲשָׂרָה שִׁקְלֵי זָהָב - כְּפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁ"זָהָב" מוֹסֵב עַל "עֲשָׂרָה". וְשִׁקְלֵי זָהָב אֵין מִשְׁקָלָם שׁוֹה לְשֶׁל כֶּסֶף - כְּלֹא־מֵר, מִשְׁקָל הַשִּׁקְלֵי שֶׁל זָהָב הוּא פְּחוּת מִמִּשְׁקָל הַשִּׁקְלֵי שֶׁל כֶּסֶף. וְרֵאזָה גַם חֲגִיגָה כּו, א: "כְּעֵבִי דִינֵר זָהָב", וּבְרִשׁׁי שֵׁם: "דְּבָר מוֹעֵד". וְרֵאזָה רִשׁׁי שְׁמוֹת כּא, לֵב. שֵׁם כּה, לט. תִּלְמוּד לֹא מֵר "כַּפֹּת זָהָב", שֶׁל זָהָב

כֶּסֶף הַכֵּלִים וְגו' - לְמִדָּה שֶׁהָיוּ כָּלֵי הַמִּקְדָּשׁ מְכוּנָיִם בְּמִשְׁקָלָן, שׁוֹקֵלֵן אֶחָד אֶחָד וְשׁוֹקֵלֵן כָּלֵן כְּאַחַד - לֹא רִבָּה וְלֹא מַעֲט - שֶׁלֹּא הִנֵּה בְּשׁוּם כָּלֵי מָהֵם גְּרַעוֹן אוֹ תוֹסֶפֶת בְּמִשְׁקָל שֶׁנִּקְבַּע לָהֶם, וְלָכֵן כְּשֶׁשִּׁקְלוּ אוֹתָם יַחַד, נִמְצָא מִשְׁקָלָם הַכּוֹלֵל מְדוּיָק, לֹא שׁוּם תוֹסֶפֶת אוֹ גְּרַעוֹן. תוֹרָה פו (פו) כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה - לְמָה נֶאֱמַר - וְהָרִי כְּבֵר נֶאֱמַר בְּפְּסוּק פֹּד: "כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה", שֶׁמִּשְׁם לְמִדֵּים שֶׁלֹּא אֵירַע בְּהֵם פְּסוּל, וּמִמִּילָא הִנֵּה צָרִיף לְהַתְחִיל הַפְּסוּק: "עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֹּף בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ" [נְכֻמוֹ שֶׁהַתְחִיל בְּפְּסוּק פֹּה] (גריא). לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר - לְעִיל פְּסוּק יֵד. "כֹּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב", הִיא שֶׁל

הפפרת". בא זה והקריע ביניהם: משה בא אל אהל מועד, ושם שומע את הקול הבא מעל הפפרת. מבין שני הכרובים • הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים, ומשם יצא לאהל מועד. מדבר • כמו "מתדבר". כבודו של מעלה לומר בן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו. וידבר אליו • (ספר) למעט את אהרן מן הדברות. וישמע את-הקול • יכול קול נמוך? תלמוד לומר: "את-הקול", הוא הקול שנדבר עמו בסיני, וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה):

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יג פרשת נשא)

מ"ינה של תורה" שבפרוש רש"י:

לכאורה זה עצמו דורש באור: מפני שעלפי טבע היה הקול צריך להיות נשמע למרחוק גם מחוץ לאהל מועד, למה נפסק כשהגיע לפתח (ומשום כך הוזקק משה לבוא "אל אהל מועד לדבר אתו")? ובפרט שהיה בזה נס מיוחד להפסיק את הקול!

אשל אברהם - הרב אלאשילי

וישמע את הקול - יכול קול נמוך - פיין שפירש לעיל שהיה "מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו", אם בן ניתן לומר שהיה זה קול נמוך. ונראה שזו הסיבה שרש"י פירש דבור זה רק לאחר שפירש הדבור של "מדבר אליו", אף שהוא קדם לו בפסוק.

תלמוד לומר: "את הקול" - הקול הידוע.

הוא הקול שנדבר עמו בסיני - ושם בודאי היה קול רם, שהרי כל העם שמעו את הקול המדבר אליהם, וכן מפורש בדברים ה, יח: "קול גדול" (הרב). אבל ראה רש"י ויקרא שם: "מהו הקול? הוא הקול המפורש בתהלים (כט, ד) קול ה' בכה, קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים".

וכשמגיע לפתח היה נפסק - ומשמע שבפתח עדין היה נשמע הקול. וכן משמע מלשון רש"י שהובא לעיל: "וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד".

ולא היה יוצא חוץ לאהל - וממילא ישראל לא יכלו לשמוע את הדברות, ולכן אין צורך בלימוד מיוחד למעט מהדברות כמו שמיעט את אהרן. אבל ראה רש"י יומא ד, ב: "וישמע את הקול מדבר אליו, לו היה יכול לומר, וכתב מדבר אליו, ללמדך שאליו לבדו היה נמשך הקול באהל מועד, משהוקם המשכן ונדבר עמו מעל הכפורת לא היה הקול נשמע לישראל".

יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד".
מדבר - כמו מתדבר - הדגש שבתוך הדלת מורה על חסרון התיי, והוא מלשון התפעל, שפועל בעצמו הדבור (באר רחובות). וראה גם רש"י דברים לג, ג.

כבודו של מעלה לומר בן, מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו - ראה גם רש"י שמות לג, ט: "כשהוא קורא מדבר, פתרונו: הקול מדבר בינו לבין עצמו, וההדיט שומע מאליו. וכשהוא קורא מדבר, משמע שהמלך מדבר עם ההדיט". וראה גם רש"י יחזקאל מג, ו: "מדבר אלי - מתמלל עמי, כבוד הוא לומר כלפי מעלה מדבר, כמו מתדבר, כלומר בינו לבין כבודו מדבר, והקול בא אליו".

וידבר אליו - מה שהקדים לפרש דבור המתחיל זה מיד לאחר הפירוש של דבור המתחיל "מדבר". יש לומר, משום שמכאן לכאורה קשה על הביאור הקודם שמשם היה שומע את הקול מאליו, והרי כאן מפורש "וידבר אליו", שהיה מדבר אליו ישירות. ולכן מבאר מיד, שזה בא רק למעט את אהרן מהדברות, ולא ליחס דבור ישיר של ה' למשה.

למעט את אהרן מן הדברות - לומד בן מיתור הלשון "וידבר אליו", שהרי כבר נאמר לעיל "מדבר אליו" (הרב). וראה רש"י ויקרא שם שהביא את דברי רבי יהודה בן בתיא, שאהרן התמעט מהדברות גם במקום שנאמר במפורש שהדבור היה עם משה ועם אהרן.

"וידבר ה' אליו מאהל מועד", והוא חוץ לפרכת - כלומר, במשכן מחוץ לפרכת (רש"י שמות כה, כב).

וכתוב אחר אומר - שמות כה, כב. "וידברתי אתך מעל הפפרת", בא זה והקריע ביניהם - ראה גם רש"י שמות שם.

משה בא אל אהל מועד - ככתוב "ובבא משה אל אהל מועד". ומה שכתוב "לדבר אתו", פירושו בשביל שה' דבר אתו, ולא שמשם ידבר עם ה', וכן משמע גם מרש"י ויקרא א, א. עין שם (הרב).

ושם שומע את הקול הבא מעל הפפרת" - ככתוב: "וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת". וראה גם רש"י ויקרא שם: "מאהל מועד לאמר - יכול מכל הבית? תלמוד לומר: "מעל הכפורת", ושם הוסיף רש"י: "אם בן למה נאמר מאהל מועד? מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל".

וראה גם רש"י בדבור הבא. וראה רש"י שמות כט, מב שהביא דעה מרבנותינו שהקדוש-ברוך-הוא היה מדבר עם משה מעל מזבח הנחושת.

מבין שני הכרובים - הקול יוצא מן השמים ל"בין שני הכרובים" - ולא שהקול יצא "מבין שני הכרובים" (כמשמעות לשון הכתוב). אלא הקול הגיע מהשמים אל בין שני הכרובים. וראה רש"י ויקרא שם: "יכול מעל הכפורת כולה? תלמוד לומר: מבין שני הכרובים".

ומשם יצא לאהל מועד - ראה גם רש"י שמות כה, כב: "משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול

וההסברה הזו (בפנימיות העניינים) מבוארת במה שכתב רש"י "הוא הקול שנדבר עמו בסיני":
 בקול שנדבר עמו בסיני מציינו גם כן ענין של הפסק, אלא שהפסק זה היה לא במקום כמו בקול שבמשכן, אלא
 בזמן. שלאחרי מתן תורה, "במשך היובל", נפסק הקול דמתן תורה, וכמו שפרש רש"י: "כשימשך היובל הוא סימן סלוק
 שכינה והפסקת הקול".

וכשם שטעם הפסקת הקול דמתן תורה (בזמן) מובן הוא, פי אילו היה נמשך גם לאחרי מתן תורה, היה זה שולל את
 ענין העבודה התלויה בבחירתם החפשית של בני ישראל, כי בהגלות הקול גדולי "אנכי הו' - אלקיך" - אין מקום
 לבחירה באפן הפכי,

- כן הוא גם בהפסקות הקול שבמשכן (במקום) ש"הוא הקול שנדבר עמו בסיני": אילו היה קולו ודבורו של הקב"ה
 נמשך בעולם (בקביעות ובתמידות) גם מחוץ לאהל מועד, הרי אז היה נעשה העולם פלו בבחינת אהל מועד, ולא היה
 מקום ואפשרות לבחירה חפשית.

ועוד: נתאנה הקב"ה להיות לו יתברך דינה בתחתיים יוקא, הינו שיוקא "תחתון" פזה שמצד-עצמו אין בו (בגילוי)
 קולו ודבורו של הקב"ה, ימשיכו ויגלו בו את קולו יתברך, ויעשה על ידי עבודת האדם לדינה לו יתברך.

קע"ו פסוקים, עמו"ס סימן. חסלת פרשת נשא

הפטרה לפרשת נשא נדפסה בעמוד רנו

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ט
 ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"א סיון, בקשת ברכה פ"נ עבור הנער... שי.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע להמצטרך לו
 מתאים לתוכן כתבו.

וכפי שמתאר מצבו במכתבו, יש מקום לומר, שאם היו מעסיקים את הנער בענין שיכול להיות
 מנהיג משפיע וכיו"ב (בדוגמת מסיבות שבת של ילדים קטנים ממנו באיזה שנים וכיו"ב) הי זה מוסיף
 בבטחה שלו וביציבות שלו, כיון שהי רואה שמצליח וישנם כאלה הנשמעים לקולו והדרכתו, וע"י
 הזזה זו, יש מקום לומר, שכמה מהפרעות היו בטלים מעצמן. ובודאי כמה אופנים ודרכים ישנם לסדר
 קבוצה כהאמור וכיו"ב ולהמשיכו (ארייניצהען עם) שירצה להנהגה, וכשעושים בדרך הטבע היי כלי
 לקבלת ברכות השם יתברך גם למעלה מדרך הטבע.

ובודאי ימצא אותיות מסבירות מתאימות, להסבירם (ההורים שי) שכל הוספה בעניני תורה
 ומצות מביאה הוספה בברכות השי"ת בהמצטרך לאדם ולביתו.

בברכה לבשו"ט.

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שיי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - ט' סיון פרק כ, מפרק מט עד סוף פרק נד</p>	<p>יום ראשון - ו' סיון פרק כ, מפרק לה עד סוף פרק לח</p>
<p>יום חמישי - י' סיון פרק כ, מפרק נה עד סוף פרק נט</p>	<p>יום שני - ז' סיון פרק כ, מפרק לט עד סוף פרק מג</p>
<p>יום שישי - י"א סיון פרק כ, מפרק ס עד סוף פרק סה</p>	<p>יום שלישי - ח' סיון פרק כ, מפרק מד עד סוף פרק מח</p>
<p>שבת קודש - י"ב סיון פרק כ מפרק סו עד סוף פרק סח</p>	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרו שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון ו' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' עו, אך הנה ידוע... עד עמ' עו, יתברך וית'.

41 מְכַל הָאָדָם בְּעֲבוֹדָתוֹ, כִּי נִשְׁאָר כָּהּ – בעבודתו, בְּחִינַת
42 רְשִׁימוֹ – רושם, מְמַדְרַגְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה. אֲךָ עֲקָרָה – עיקר
43 עבודתו באה אז מֵאֲהָבָה שְׁנֵתְחַנֵּךְ וְהַרְגֵל כָּהּ מְנַעֲרִיו, בְּמָרָם
44 – לפני, שְׁהַגִּיעַ לְמַדְרַגַת צְדִיק. – ולמדריגה העליונה יותר של
45 אהבה; שאז היתה עבודתו
46 בהאבה זו הבאה
47 מהתבוננות, האהבה של
48 "חינוך" – הנה גם כעת

49 ולא לגבי שאר כל אדם ח"ו שאעפ"כ 11 עיקר עבודתו הוא באהבה
50 הוא למעלה מכל האדם בעבודתו כי 12 זו. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב: "גַּם כִּי
51 נִשְׁאָר כֹּה בַח" רְשִׁימוֹ מְמַדְרַגְתּוֹ 13 נשאר כה בח" רשימו ממדריגתו
52 הָרִאשׁוֹנָה אֲךָ עֲקָרָה מֵאֲהָבָה שְׁנֵתְחַנֵּךְ 14 והרגל כה מנעוריו במדרגה
53 וְהַרְגֵל כֹּה מְנַעֲרִיו בְּמָרָם שְׁהַגִּיעַ 15 מהנכס את ה"נער". – לא
54 לְמַדְרַגַת צְדִיק וְ"ש גַם כִּי יִזְקֵן וְגו'. 16 נאמר "גם בוקנתו לא יסור
55 וְהָנָה רִאשִׁית הַדְּבָרִים הַמְעוֹרְרִים הָאֲהָבָה 17 והנה ראשית הדברים המעוררים האהבה
56 וְהִירָאָה וְיִסוֹדֵן הִיא הָאֲמוּנָה הַטְּהוּרָה 18 והיראה ויסודן היא האמונה הטהורה
57 וְנִאֲמָנָה בִּיחודו וְאֲחֵדוּתוֹ יִתְבַרַךְ וִית' 19 ונאמנה ביחודו ויחדותו יתברך וית':

58 יִזְקֵן" – כשהוא בתהליך
59 של התבגרות כלומר: בהליכתו ועלייתו ממדריגה למדריגה,
60 ובהיותו בין מדריגה אחת לשניה (שזה "כי יזקין", שהוא
61 בתהליך של התבגרות ושל התעלות למדריגה עליונה יותר) –
62 לא יסור אז מהדרך (מהאהבה) בה נתחנך בנערותו. וְהִנֵּה,
63 רִאשִׁית הַדְּבָרִים הַמְעוֹרְרִים הָאֲהָבָה וְהִירָאָה וְיִסוֹדֵן –
64 אהבה ויראה הן הרי, כאמור, השורש והיסוד לעבודת ה',
65 וראשית ויסוד האהבה והיראה¹⁷, הִיא הָאֲמוּנָה הַטְּהוּרָה
66 וְנִאֲמָנָה בִּיחודו וְאֲחֵדוּתוֹ יִתְבַרַךְ וִיתְעַלָּה: – "אחדות" היינו
67 מה שכל הנבראים מאוחדים אתו ובטלים לגמרי אליו. – אמונה
68 טהורה, היינו ש"לוקחים" באמונה את הענינים שלמעלה
69 מהשכל ונתפסים בכוח האמונה בלבד. שכן, זה הרי ענין כוח
70 האמונה לתפוס מה שלמעלה מהשכל. שהרי דבר שהשכל יכול
71 לתפוס ו"לוקחים" אותו באמונה, אין זו תפיסה בחוש ובכוח
72 הנכון, כי "כל חוש תופס מוחשו": על שכל "לקחת" ענינים של
73 שכל, ועל אמונה "לקחת" ענינים שלמעלה מהשכל. וכיוון
74 שבענינים שהוא מאמין בהם ישנם כאלה שאפשר להבין אותם
75 – אין זו אמונה טהורה. דוקא כשבשכל מבינים מה שניתן
76 להבנה, והאמונה היא רק במה שלמעלה מהבנה, אז היא
77 אמונה טהורה. כמו בענין אחדות ה', שישנם בו ענינים שהשכל
78 יכול וצריך להבין אותם, וישנם בו ענינים שהם למעלה מהבנה,
79 צריכים איפוא להסביר את הענינים שביכולת השכל להבינם,
80 כדי שהאמונה תהיה טהורה ונקיה רק בענינים שלמעלה מהבנה.

1 אֲךָ הֵנָּה יָדוּעַ לְיֹדְעִים, מְעַמָּא דְקָרָא מֵאֵי דְכְּתִיב: – טעם
2 הפסוק מה שנאמר: "כִּי שְׁבַע יָפוּל צְדִיק וְקָם"¹⁴, – שגם
3 בצדיק שייך ענין ה"נפילה", שהוא נופל ממדריגתו ועולה לאחר
4 מכן שוב – כך, שישנו זמן שאין הוא במדריגת אהבה בתענוגים,
5 וּבְפָרְט – שמצד סדר

6 העבודה נדרש שבזמנים
7 מסויימים לא יעמוד
8 הצדיק במדריגתו, מפני 1
9 שְׁהָאָדָם נִקְרָא "מְהַלֵּךְ" 2
10 וְלֹא "עוֹמֵד", – האדם
11 נקרא "מהלך", הוא הולך 3
12 ועולה 4
13 ממדריגה 5
14 למדריגה, 6
15 ובאופן 7
16 שהמדריגה אליה הגיע 8
17 היא באי-ערוך למעלה 9
18 מהמדריגה הקודמת, וזה 10
19 ענינו האמיתי של

18 "מהלך", ולא "עומד" הנמצא תמיד במדריגה אחת, או גם
19 כשהעליונות של המדריגה השניה היא ביחס מסויים למדריגה
20 הראשונה, שאז לא נדרש (כפי שיוסבר להלן) שלפני שהוא
21 מגיע למדריגה השניה, הוא מוכרח לסור ממדריגתו הראשונה.
22 להיפך, המדריגה הראשונה מסייעת למדריגה השניה. ואילו
23 ב"מהלך" אמיתי, ההולך ועולה ממדריגה אחת למדריגה שניה,
24 שהיא עליונה שלא בערך – מפריעה או המדריגה הראשונה
25 למדריגה העליונה השניה, ולכן מן ההכרח שיסור לגמרי
26 ממדריגתו הראשונה, כדי שיוכל להגיע למדריגה השניה¹⁵,
27 וְצְדִיק – האדם המהלך, לִילֵךְ – ללכת, מְמַדְרַגְתָּה לְמַדְרַגְתָּה,
28 וְלֹא לְעַמֵּד בְּמַדְרַגְתָּה אַחַת לְעוֹלָם, – שכאמור, גם
29 כשהמדריגה (העליונה) השניה היא בערך למדריגה הראשונה,
30 הן נקראות שתיהן מדריגה אחת, וְכִינן מְדַרְגָּה לְמַדְרַגְתָּה מְרָם
31 שְׁיַגִּיעַ לְמַדְרַגְתָּה עֲלִיּוֹנָה מְמַנָּה, הוּא בְּחִינַת "נְפִילָה"
32 מְמַדְרַגְתָּה הָרִאשׁוֹנָה. – כך, שאז אין לו את מדריגתו הגבוהה
33 של אהבה בתענוגים. אֲךָ "כִּי יָפוּל לֹא יוֹטֵל" כְּתִיב¹⁶, – גם
34 כשהוא נופל, אין הוא ניטל לגמרי מעבודתו, וְאִינָה נְקִרָאת
35 נְפִילָה – מה שאומרים "כי יפול" ו"שבע יפול צדיק", שלפעמים
36 הצדיק הוא במצב של נפילה, אין זה נקרא נפילה, אֲלֵא לְגַבֵּי
37 מְדַרְגְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, – בהשוואה למדריגתו המעולה הקודמת
38 לפני ה"נפילה", זה נקרא נפילה, וְלֹא לְגַבֵּי שְׁאָר כָּל אָדָם
39 חֶסֶד וְשָׁלוֹם, – שיהיה חלילה למטה מאלה שאינם במדריגת
40 צדיק, שְׁאֵף-עַל-פִּי כֵן – למרות ה"נפילה" שלו, הוּא לְמַעְלָה

14. משלי כד, טז. 15. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בדוגמא דר"ז צם דלישכח בבלי כו' (ב"מ פה, א)". 16. תהלים לז, כד. 17. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה כ"מ (קצת) הפי' גם בפלח הרמון, אלא שלפ"ז זהו סותר הנ"ל – שבאים ע"י הבינה ודעת כו' (היפך, דאמונה, ובפרט – טהורה), או ע"י האהבה העליונה – (דרך באבותיך גו'). – וכנראה הפי' שצ"ל האמונה הטהורה ביחודו כו' (יחוד ע ויחודת וכו'. שבא לבארם עתה) ואיך מעוררת האהבה וכו'?" ע"י הבינה ודעת ככו" (ושאעפ"כ באבותיך חשק גו' והוא חיינו כו') וכו'. ולפ"ז הפי': 'ראשית הדברים' – שכמה 'דברים' ישנם (שה' חיינו, גדלות ה' וכו' – כדלעיל) וראשית כולם האמונה כו'.

יום שני ז' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 152, שער היחוד והאמונה... עד עמ' 152, ימי בראשית.

שער היחוד והאמונה

- 1 נאמר מכבר, לפני כמה אלפים שנה" - פְּדָכְתִּיבּ: - כמו 40
 2 (השורות דלהלן, משמשות כמבוא ל"שער היחוד והאמונה")
 3 לְהִבִּין מַעַט מוֹעַר מַה שְּׁכָתוּב בִּיהָר, ד"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל כּו"ו"
 4 - הוא יְהוּדָא עֲלֵיָהּ, ו"כְּרִיף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
 5 וְעַד" - הוא יְהוּדָא
 6 תְּתַאֲהֵ. - הערת כ"ק
 7 אַדְמוּר שְׁלִיט"א: "תוכן"
 8 שער היחוד והאמונה
 9 הוא" - להבין, ולו במעט
 10 משדו ממה שכתוב בוהר
 11 (ח"א יח, א. יב, א. ועוד),
 12 ש"שמע ישראל ה' אלקינו
 13 ה' אחד" הוא האופן
 14 העליון ביותר בהבנת
 15 אחדות ה', ו"ברוך שם
 16 כבוד מלכותו לעולם ועד"
 17 (המלה "ועד" בחילופי
 18 אותיות היא "אחד",
 19 כנאמר בוהר). הוא האופן
 20 התחתון יותר בהבנת
 21 אחדות ה', להבין, אין
 22 יתכנו שני אופני הבנה
 23 באחדות ה', עליון ותחתון,
 24 וביאורם -
 25 פְּרָק א. כתובי: "וידעת"
 26 הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לְבַבְךָ, בִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם
 27 מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת - אֵין עוֹד"² - פירושו הפשוט
 28 של הפסוק הוא, שאין אֵל נוסף בשמים ממעל ועל הארץ
 29 ומתחת לארץ. וְצִרִיף לְהִבִּין: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שִׁישׁ
 30 אֱלֹהִים נִשְׂרָה - שְׂרוּי בְּמִים מִתַּחַת לָאָרֶץ, שְׁצִרִיף
 31 לְהַזְהִיר לְכַבֵּד וְהַשְׁבַּח אֵל לְבַבְךָ? - כלומר, להתבונן
 32 היטב ולשים לב כי אין הדבר כך? הִנֵּה, בְּתִיבֵי: "לְעוֹלָם,
 33 ה', דְּכַרְךָ נִצָּב בְּשָׁמַיִם", וּפְרַשׁ הַפַּעַל-שֵׁם מוֹב ז"ל: -
 34 הסביר באריכות, ובביאור באופן של הפצה⁴ שפירוש הפסוק
 35 הוא: בִּי דְכַרְךָ - של הקב"ה, שְׁאֲמַרְתָּ "יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ
 36 הַמַּיִם וְגו'" - שמדיבור ואותיות אלו נברא רקיע השמים,
 37 תְּבוֹת וְאוֹתוֹת אֵלוֹ, הֵן נִצְבוֹת וְעוֹמְדוֹת לְעוֹלָם בְּתוֹךְ
 38 רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וּמְלַבְּשׁוֹת בְּתוֹךְ כָּל הַרְקִיעִים לְעוֹלָם
 39 לְהַחֲיוֹתָם, - הערת כ"ק אַדְמוּר שְׁלִיט"א: "ול"ק - שהדבר

שער היחוד והאמונה

להבין מעט מוֹעַר מ"ש בוהר דשמע ישראל כו' הוא יהודא עילאה
 ובשכמל"ו הוא יהודא תתאה:

**פרק א וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא
 האלהים בשמים ממעל ועל הארץ
 מתחת אין עוד.** וצריך להבין וכי תעלה על דעתך שיש
 אלהים נשרה במים מתחת לארץ שצריך להזהיר כ"כ
 והשבות אל לבבך. הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב
 בשמים ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע
 בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות
 לעולם בתוך רקיע השמים ומלוּבְּשׁוֹת בתוך כל הרקיעים
 לעולם להחיותם כדכתיב ודבר אלהינו יקום לעולם
 ודבריו חיים וקיימים לעד כו' כי אילו היו האותיות
 מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים
 אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר
 יהי רקיע כו' ממש וכן בכל הברואים שבכל העולמות
 עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם
 ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות

שממנה באות האותיות, היו כָּל הַשָּׁמַיִם - כל הרקיעים, אֵין
 וְאֵפֶס מִמֶּשׁ, וְהָיוּ כְּלֵא הָיוּ כְּלֵל, וְכִמּוֹ קִדְם מְאֹמֵר "יְהִי
 רְקִיעַ כּו"ו" מְפִישׁ - שאז לא הייתה קיימת כלל שום מציאות
 של רקיע, כך גם עתה לא הייתה קיימת שום מציאות של רקיע
 אילו האותיות היו מסתלקות ממנו. להלן מסביר רבנו הזקן,
 שהדברים אמורים לא רק לגבי רקיע, אלא כך הדבר גם בכל
 הנבראים: וְכֵן כָּל הַבְּרֹאִים שְׁבָבֵל הַעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים, וְאֵפֶלוֹ אֶרֶץ הַלְּזוֹ הַגְּשְׁמִית וְכַחֲיַת דוֹמָם מְפִישׁ,
 - הדברים הדוממים שבהם לא נראית שום תנועה של חיות
 ושל רוחניות, גם לא החיות הנראית ב"צומח" כשגדל מקטן
 לגדול, ואילו ב"דומם", כמו אדמה, אבנים וכדומה, לא נראית
 שום חיות, אלא חומר בלבד - אף-על-פי-כן גם ב"דומם" קיים
 תמיד הכוח האלקי שברא אותו, אֵלוֹ הָיוּ מִסְתַּלְקוֹת מִמֶּנָּה
 כְּרַנֵּעַ חֲסֵד-וְשְׁלוֹם הָאוֹתוֹת מַעֲשֶׂה מְאֹמְרוֹת שְׁבָחָן נְבִרָת

והוא ע"ד מש"כ פל"ג כשיעמיק כו' באמונה כו' באמונתו ביחוד ה' כו' כל התרי"ג מצות'. ועד"ז באגה"ק להצ"צ (דרמ"צ סוף ע'
 226): אמונת ה' אחד כו' אך כדי שיבוא... בגילוי כו' ע"י התבוננות כו' (עיי"ש). ועיי"ג"כ הקדמה לשיעור האמונה (ע' 14): ואחר חיזוק
 האמונה כו' התבוננות ביחודו ויחודת כו' אהוי"ר כו". 1. ואתחנן ד, לט. 2. הערת כ"ק אַדְמוּר שְׁלִיט"א: "שזה בא בהמשך לקודמו
 אתה הראת (בעת מ"ת), שאז וידבר גו' (ד, יב) פן תשחיתון גו' (- מלמטה מטה) דגה אשר במים מתחת לארץ (ועד למעלה) תשא
 עיניך השמימה גו'". 3. תהלים קיט, פט. 4. הערת כ"ק אַדְמוּר שְׁלִיט"א: "וכמובא בלקו"ת ר"פ אחרי שנקודת הענין היא במד"ת"
 [על הפסוק]. 5. ישע"י מ, ח.

- 1 הארץ בששת ימי בראשית – בתחילת בריאת העולם, היתה
2 – הארץ, חוזרת לאין ואפס ממש, כמו לפני ששת ימי
3 בראשית ממש – שאז
4 הרי לא היתה קיימת שום
5 מציאות של ארץ, כך לא
6 הייתה קיימת גם עתה
7 שום מציאות של ארץ.
8 והו' שכתב 'הארץ' ו'ל',
9 שגם בדומם ממש, כמו
10 אבנים ועפר ומים, –
11 בהם לא נראית שום חיות
12 ושום רוחניות, יש בחינת
13 נפש וחיות רוחנית. דהיינו, – איזו חיות רוחנית ישנה
14 ב"דומם", מאחר שגם החיות שקיימת ב"צומח", אינה נמצאת

שער היחוד והאמונה

- מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי
בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת
ימי בראשית ממש וז"ש הארץ וז"ל שגם בדומם ממש
כמו אבנים ועפר ומים יש בחי' נפש וחיות רוחנית
דהיינו בחי' התלבשות אותיות הדבור מעשרה מאמרו'
המחיות ומהוות את הדומם להיות יש מאין ואפס
שלפני ששת ימי בראשית
"עשרה מאמרות" – ואם כן, האותיות של "עשרה מאמרות" הן
הנפש והחיות הרוחנית של ה"דומם".

יום שלישי ח' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 152, ואף שלא הוזכר שם... עד עמ' עז, כולא חד.

- 29 ואף שלא הוזכר שם "אבן" בעשרה מאמרות שבתורה, –
30 כיצד, איפוא. אנו אומרים שב"אבן" נמצאות האותיות של
31 "עשרה מאמרות" שבתורה? אף-על-פי-כן נמשך חיות לאבן
32 – מעשרה מאמרות, על-ידי צרופים וחלופי אותיות, –
33 אות אחת מחליפה את
34 השנייה, לדוגמה: האות
35 אל"ף מתחלפת באות
36 ה"א, כי שתיהן הן ממוצא
37 אחד, וכדומה,
38 המתנגלות ברל"א
39 שערים פנים ואחור, –
40 המתנגלות ומתחלפות
41 לפי מאתים שלושים
42 ואחד אופנים, באופן של
43 "פנים ואחור", כמו
44 שכתוב בספר יצירה,
45 עד שמשתלשל מעשרה
46 מאמרות ונמשך מהן
47 צרוף – האותיות המהוות
48 שם "אבן", והוא –
49 צירוף האותיות
50 המשתלשלות מעשרה
51 מאמרות" ומצטרפות
52 למלה "אבן", הן חיותו
53 של האבן. וכן ככל הנבראים שבעולם, השמות שנקראים
54 בהם – הנבראים, בלשון תקדש – לשון הקודש היא הלשון
55 שבה נברא העולם – והשמות בלשון הקודש של הדברים
56 קשורים למהותם – שלא כמו בשפות אחרות, שהן שפות

שער היחוד והאמונה

- ואף שלא הוזכר שם אבן
בעשרה מאמרות שבתורה אעפ"כ נמשך חיות לאבן
ע"י צירופים וחילופי אותיות המתנגלות ברל"א שערים
פנים ואחור כמו"ש כס' יצירה עד שמשתלשל מעשרה
מאמרות ונמשך מהן צירוף שם אבן והוא חיותו של
האבן וכן ככל הנבראים שבעולם השמות שנקראים
בהם בלשון הקדש הן הן אותיות הדבור המשתלשלו'
ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה ע"י
חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים עד שמגיעות
ומתלבשות באותו נברא להחיותו לפי שאין פרטי
הנבראים יכולים לקבל חיותם מעשרה מאמרות עצמן – גדול
שבתורה שהחיות הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחי' – מאד
הנבראים פרטיים ואין כח בהם לקבל החיות אלא ע"י
שיורד החיות ומשתלשל ממדרגה למדרגה פחותה
ממנה ע"י חילופים ותמורות האותיות וגימטריאות
שהן חשבון האותיות עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש
אלא על-ידי שיורד
החיות ומשתלשל ממדרגה – שלה, למדרגה פחותה ממנה,
– וירידה זו נעשית על-ידי חלופים ותמורות האותיות,
וגימטריאות שהן חשבון האותיות, – החיות היא לא רק
על-ידי חילוף אות אחת בשניה, אלא גם על-ידי חישוב חשבון

6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "להעיר מע"ח ש"נ (פ"ב, יוד)". 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אויסגערעכנט בפרטיות בס' הפרדס ש' הצירוף פ"ה" – מפורטים בפרוטרוט בספר הפרדס שער הצירוף פרק ה.

- 1 האות, עד שיוכל – שתוכל החיות, להתצמצם ולהתלבש ולהחיותו – את ה"יש" הנברא, לעולם, – מדוע יש בהם כח
 2 ולהתהוות ממנו –
 3 מהחיות, נברא פרטי.
 4 וזה שמו אשר יקראו
 5 לו – השם שקוראים
 6 לנברא, בלשון הקדש,
 7 הוא כלי לחיות
 8 המצמצם פאותיות שם
 9 זה, שנשתלשל מעשרה
 10 מאמרות, שבתורה,
 11 שיש בהם – ב"עשרה מאמרות", בה חיות לברא יש מאין,

שער היחוד והאמונה

ולהתהוות ממנו נברא פרטי וזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקב"ה כולא חד:

מ"איך."

יום רביעי ט' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' עז, פרק ב והנה מכאן... עד עמ' 154, הבריאה.

- 23 פרק ב. בפרק הקודם, פרק א, הסביר רבנו הזקן, שהכוח האלקי שברא
 24 כל נברא, חייב להתקיים תמיד בנברא, לברוא אותו ולהחיותו מחדש.
 25 שכן, אם הכוח האלקי שברא את הנברא היה חוזר למקורו, היה הופך
 26 הנברא ל"אין ואפס", הוא היה מתבטל ממציאיותו, כפי שהיה לפני
 27 שנברא.

שער היחוד והאמונה

פרק ב והנה מכאן תשובת המינים וגילוי שורש מעשותם הכופרים בהשגחה פרטית ובאותו' ומופתי התורה שטועי' בדמיונם הכוזב שמדמין כי כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורף כי אף שידיי מסולקות הימנו והולך לו בשוק הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורף כך מדמין הסכלים האלו מעשה שמים וארץ אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו שהוא יש מיש רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף עד"מ

- 28 והנה, מכאן – ממה
 29 שהוסבר עד עתה, שהכוח
 30 האלקי שברא את הנברא
 31 חייב להתקיים תמיד
 32 בנברא, לבראו ולהחיותו
 33 מחדש, תשובת המינים
 34 – התשובה למינים, וגילוי
 35 שרש מעותם, – של
 36 המינים. הכוונה ב"מינים"
 37 כאן, היא לא לאלה
 38 שכופרים בחידוש העולם,
 39 שהעולם נברא על-ידי
 40 הבורא – בכך הם מודים,
 41 אלא חופרים בהשגחה
 42 פרטית ובאותות

- 43 ומופתי התורה, – הם כופרים בכך שהקב"ה משגיח בהשגחה
 44 "פרטית" על כל נברא ויצור, וכופרים גם באותות ובמופתים
 45 הכתובים בתורה; מדוע הם אכן כופרים בכך, למרות שהם
 46 מודים שהקב"ה ברא את העולם? הרי זה מפני שטועים
 47 בדמיונם הפזיז, – הם טועים בהשוואתם הכוזבת והם טועים
 48 גם בנוסף לכך. שכן, גם לפי השוואתם הכוזבת צריך להיות
 49 אחרת מכפי שהם חושבים, כפי שמובן מההסבר הבא: שמדמין
 50 – שהם משווים מעשה ה' עשה שמים וארץ' למעשה אנוש ותחבולותיו, כי כאשר יצא לצורף כלי – כשכלי יוצא
 51 מתחת ידי האומן, שוב אין הכלי צריך לידי הצורף, כי –
 52 שהרי, אף שידיי – של האומן, מסלקות הימנו – מהכלי,
 53 והולך לו בשוק – הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר
 54 יצא מידי הצורף, כך מדמין – משווים, הסכלים האלו
 55 מעשה שמים וארץ. – שאחרי שהקב"ה ברא שמים וארץ, אין
 56 החומר של הכלי, היתה קיימת גם לפני עשיית הכלי; וגם
 57 הצורה והתבנית של הכלי שיצר האומן מחתיכת הכסף, אין
 58 בהם באמת משום חידוש בכסף, כי מציאות הכסף נבראה כך,
 59 שהיא ניתנת לעיצוב בכל מיני צורות ותבניות של כלים – הרי
 60 שהאדם לא חידש חידוש מהותי במציאות הכסף, ולכן אין
 61 הכלי, אחרי יצירתו, צריך להזדקק לידי האדם שיצר אותו –
 62 ואילו ה"מינים" אינם רואים כיצד אי אפשר להשוות יצירת כלי
 63 – למעשה שמים וארץ, שהוא יש מאין. – לפני שנבראו
 64 השמים והארץ, הם היו אין ואפס, הם לא היו קיימים כלל, ועם
 65 התהוותם הם נעשו בבחינת "יש" דבר ממשי – הרי שנתחדש
 66 כאן דבר חדש שלא היה קיים מקודם כלל. ומכיוון שנוצרת כאן
 67 יצירה מהותית חדשה – יסביר להלן – מן ההכרח, איפוא,
 68 שהכוח שיצר חידוש זה יהווה תמיד את החידוש, שאם לא כן
 69 – יתבטל הדבר ממציאיותו. והוא – בהתהוותם של שמים וארץ

45 אחר שיחזיק אותם – שְׁהָרִי חוֹמַת אֲבָנִים נֶצְבֶת מַעֲצָמָה בְּלִי
 46 רוּחַ – שיחזיק אותה, רַק שְׁטַבְעַת הַמִּים אֵינוּ כֵּן; – ואם למים
 47 יש טבע לא להיות עומדים, אלא להיות ניגרים מלמעלה למטה,
 48 הרי שטבע זה הוא בריאה "יש מאין" במים עצמם, הרי שהכוח
 49 האלקי שברוח, לא היה
 50 צריך ליצור מציאות
 51 חדשה "יש מאין", דבר
 52 חדש שלא היה לפני כן
 53 בנבראים, אלא רק שינוי
 54 "יש" אחד ל"יש" שני – מן
 55 הטבע להיות ניגרים,
 56 לטבע של עמידה כחומה
 57 – ואף־על־פי־כן יש בכך
 58 משום פלא־חידוש גדול,
 59 עד שלשם כך מוכרח
 60 הכוח מחדש לברוא תמיד
 61 את החידוש (ובאם לאו –
 62 מתבטל החידוש מיד), הרי
 63 מכל־שכן וקל־יחומר

שבחידוש של "יש מאין", שזה התהוותם של כל הנבראים, על
 64 הכוח האלקי שברא אותם, לברוא את החידוש תמיד ובלי
 65 הפסק, שהיו "יש" ולא יחורו ל"אין" כלפני בריאתם – הרי שגם
 66 לפי ההשוואה הכוחת, מה שהמינים מדמים מעשה שמים וארץ
 67 ("יש מאין") ליצירתו של אדם שהיא רק "יש מיש", צריכים
 68 לומר שגם בשינוי מ"יש" אחד ל"יש" שני ובאופן של חידוש (כמו
 69 מטבע המים להיות ניגרים, לטבע של עמידה כחומה) מוכרח
 70 הכוח לחדש זאת באופן תמידי; דבר זה עצמו כבר מחייב,
 71 שהכוח האלקי שברא את הנברא חייב לעמוד תמיד בנברא
 72 ולברוא אותו תמיד בלי הפסק. כך, שנוסף על הכוח
 73 שבהשוואתם, הם גם טועים, בחשבם שהכוח המחדש אינו
 74 מוכרח לעמוד תמיד בחידוש – ואם בקריעת ים סוף, שינוי "יש"
 75 אחד לשני בלבד, מן ההכרח שהכוח המחדש יברא את החידוש
 76 תמיד ובלי הפסק – וְכַל־שֶׁכֶּן וְקָל וְחִמְדַּבְּרִיאַת – הנבראים,
 77 יֵשׁ מֵאֵין, שְׁהִיא לְמַעְלָה מִשְׁטַבְעַת, וְהַפְּלֵא וְהַפְּלֵא יוֹתֵר
 78 מִקְרִיעַת ים סוף, עַל־אֲחַת־בְּמֵה־וְכַמָּה שֶׁהַסְתַּלְקוֹת בְּחַ
 79 הַפְּרֵא מִן הַנְּבְרָא חֲסִד־שְׁלֹום – יְשׁוּב הַנְּבְרָא לְאֵין וְאִפְסַ
 80 מְשֵׁ. אֶלָּא צְרִיךְ לְהִיֹּת בְּחַ הַפְּעֵל – המהווה את הנברא,
 81 בְּנַפְעֵל – בנברא, תְּמִיד, לְהַחְיֹתוֹ וְלִקְיָמוֹ. וְהֵן הֵן בְּחִינַת
 82 אוֹתִיּוֹת הַדְּבוּר מַעֲשֵׂרָה מֵאֲמֹרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָאוּ – הנבראים.
 83 לכן אומר הפסוק: "לעולם הוי' דברך נצב בשמים" – הדיבור,
 84 שהוא הכוח האלקי שברא את הנברא, מוכרח לעמוד תמיד
 85 בנברא לברוא אותו ולהחיותו מחדש* וְעַל זֶה נֶאֱמַר: – על מה
 86 שדובר לעיל, שהחיות האלקית שבראה את הנברא מוכרחת
 87 לעמוד תמיד בנברא לבראו ולהחיותו מחדש, אומר הפסוק:
 88

1 "יש מאין", פְּלֵא גְרוֹל יוֹתֵר מִקְרִיעַת ים סוף עַל־דְּרָךְ־מְשֵׁל,
 2 – שהיתה על־ידי שְׁהוּלִיךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל
 3 הַלַּיְלָה – כלומר, הכוח שבקע את הים התלבש ברוח הקדים
 4 וְיִבְקְעוּ הַמִּים, וְנִצְבּוּ כְּמוֹ נֵד וְכַחֲמוֹמָה, – שלא זו בלבד
 5 שהמים לא המשיכו
 6 בזרימתם הטבעית, אלא
 7 גם עמדו כחומה בצורה. 1
 8 וְאֵלוֹ הַפְּסִיק ה' אֶת 2
 9 הַרוּחַ בְּרִנֵּעַ - הָיוּ הַמִּים 3
 10 חוֹזְרִים וְנִגְרִים בְּמוֹרֵד 4
 11 בְּדְרָכָם וְשִׁבְעָם, וְלֹא 5
 12 קָמוּ כַחֲמוֹמָה בְּלִי שִׁפְק, 6
 13 – כלומר, אין מקום 7
 14 לחשוב כלל, שהמים היו 8
 15 נשאים עומדים כחומה 9
 16 אחרי שהרוח היתה 10
 17 מפסיקה לנשוב עליהם 11
 18 בחזקה, אלא בודאי היו 12
 19 המים חוזרים לטבעם

20 וניגרים מלמעלה למטה. אֶף שְׁהַטְּבַע תְּהֵא בְּמִים נָם כֵּן נִבְרָא
 21 וְמִחְדָּשׁ יֵשׁ מֵאֵין, – שבמקום שמקודם היה "אין", שלא היה
 22 טבע כזה – נעשה "יש", נתהווה טבע כזה. כלומר, כפי שמפרש
 23 הרבי שליט"א – שטבע זה במים, הניגרים תמיד ואינם עומדים
 24 כחומה, גם הוא נברא "יש מאין": לא רק מציאות המים נבראה
 25 "יש מאין", אלא שגם נברא במים הטבע להיות ניגרים ולא
 26 לעמוד כחומה. הרי כשהרוח החזקה משפיעה על המים
 27 שיעמדו כחומה, אין זה באופן שנוצר דבר חדש לגמרי, "יש
 28 מאין", אלא רק שינוי "יש" אחד (טבע המים להיות ניגרים)
 29 ל"יש" שני (לעמוד כחומה); ואף על פי כן, כדי שהמים יעמדו
 30 באופן של חידוש, מן ההכרח שעל הכוח הפועל חידוש זה,
 31 לברוא את החידוש בלי הפסק – הרוח מוכרחה תמיד ובאופן
 32 סדיר לעשות את המים עומדים כחומה – וכשכוח זה מפסיק
 33 לרגע פעילותו זו, מתבטל החידוש. אם כן מוכיח הדבר שגם
 34 בחידוש של "יש" מ"יש", מן ההכרח שהכוח המחדש לא יפסיק
 35 מלברוא את החידוש. וכלפי מה שדובר שטבע המים להיות
 36 ניגרים הוא בריאה "יש מיש" ולא ענין עצמי במים – כלומר,
 37 שנאמר, שאם נוצרת מציאות של מים, מן ההכרח שעליהם
 38 להיות ממילא דבר שניגור מלמעלה למטה (כמו למשל, הענין
 39 מה שנברא תופס מקום, הרי זה ענין עצמי בנברא, באופן שעל
 40 תפיסת המקום שלו אין בריאה מיוחדת "יש מאין", אלא עם
 41 יצירת נברא הוא ממילא באופן שהוא תופס מקום, ואילו מה
 42 שהמים ניגרים אינו כך). אלא טבע זה עצמו הוא בריאה "יש
 43 מאין" – על כך מביא רבנו הזקן מיד להלן ראייה ממה שישנם
 44 נבראים, כמו קיר, חומה, העומדים מעצמם מבלי להזדקק לכוח

(* על השאלה, כיצד אפשר לשכנע את ה"מינים" הכופרים במופתית התורה וגם בקריעת ים סוף, על ידי השתמשות בדוגמה של קריעת ים סוף? – ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אין זה מכוון אליהם – שהרי אומרים להד"ם – כ"א זהו מעין מאמר המוסגר, המבאר אליבא דאמת – איך שזהו פלא גדול וכו' [כן בזה מסולקת קושיא עצומה לכאורה ודוקא אצל המאמינים דאין לדמות מעשה ה' עושה שו"א למעשה כו' ולכן מעשיו עצמאיים לגמרי אחרי שבראם – אלא שקרי"ס שהולך ה' מוכיחה שאינן]. 1. נחמיה ט, ו.

31 הפתיב: "וידבר ה'", "ויאמר ה'", - ענין של דיבור ושל
 32 אותיות, והיא - מה שכתוב "וידבר ה'", ויאמר ה'", הכוונה
 33 לפתינת התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאים,
 34 ומתלבשות - האותיות העליונות, כשכלם והשגתם - של
 35 הנביאים, כמראה
 36 הנבואה, - ולא רק
 37 בשכלם ובהשגתם, אלא
 38 וגם במחשבתם ודבורם,
 39 כמו שכתוב: "רוח ה'
 40 דבר בני, ומלתו על
 41 לשוני", וכמו שכתב
 42 האר"י ז"ל [בשער
 43 הנבואה]. - הרי, שקיים
 44 למעלה ענין של אותיות,
 45 השייכות להתלבש עד
 46 במחשבתם ודיבורם של
 47 הנביאים. וקעין זה -
 48 דומה לכך, היא
 49 התלבשות האותיות -
 50 שלמעלה, כברואים,
 51 כדכתיב: - כמו שכתוב: "כדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו
 52 - נבראו, כל צבאם", - הרי זה ענין של "דיבור" ו"רוח פה", כמו
 53 שבנבואה הוא ענין של "דיבור" ו"רוח ה'" רק שהיא - מה
 54 שהדיבור מתלבש בנבואים, הוא על-ידי השתלשלות רבות
 55 ועצומות, עד שיורדות לעשיה גופנית, - בעולם העשיה,
 56 שהוא עולם גופני בעל נבואים גופניים מה-שאין-בן השגת
 57 הנביאים היא - בעולם האצילות המתלבשת בעולם
 58 הפריאה: - וממדירגה עליונה זו, מאיר ומתגלה לנביאים. ברם,
 59 על כל פנים, מדובר כאן על האותיות שלמעלה המתלבשות
 60 בנבואים להחיותם באופן של התהוות יש מאין.

1 "ואתה מתיחה את כלם" - אתה מחיה את השמים ואת הארץ
 2 ואת כל הנבואים שבתוכם - הנזכרים בתחילת הפסוק, אל תקרי
 3 "מתיחה" אלא "מהיחה", - כך נאמר ב"ראשית חכמה" ובשל"ה
 4 (מח. ב. ע. א) שלמרות שנאמר "מחיה", אין הכוונה שהקב"ה
 5 מחיה בלבד את הנבואים,
 6 שבתחילה ברא אותם
 7 ועתה הוא רק נותן להם
 8 חיים בלבד, כמו מה
 9 שהנשמה נותנת לגוף,
 10 אלא הכוונה היא שהחיות
 11 גם ממחדשת את קיומו של
 12 הנבוא, דתינו יש מאין, -
 13 דבר קיים מדבר שלא היה
 14 קיים, ובלעדי החיות
 15 האלקית לא היה הדבר
 16 נמצא כלל, ועל-ידי החיות
 17 הדבר הוא "יש", דבר קיים.
 18 ו"אתה" - המלה "אתה",
 19 הן פתינת האותיות
 20 מאל"ף - האות הראשונה
 21 באותיות - ועד תי"ו, - האות האחרונה באותיות - זהו הא'
 22 והת' שבמלה "אתה", ותי"א - שבמלת "אתה", היא - רומזת על
 23 ה' מוצאות הפה, - חמשת המוצאות של הדיבור, מקור
 24 האותיות. - זהו פירוש "ואתה מחיה את כלם", ש"אתה" -
 25 האותיות שלמעלה, הבאות מה' המוצאות שלמעלה, מקור
 26 האותיות, הן מחיות כל הנבואים באופן של התהוות "יש מאין",
 27 שהתהוות "יש מאין" באה בעיקר מצד האותיות, ולא מצד האור
 28 המאיר על-ידי האותיות. ואף שאין לו - להקב"ה, דמות הגוף
 29 - כיצד, איפוא, אומרים אנו שקיים ענין האותיות למעלה, ואשר
 30 מהן דוקא באה התהוות "יש מאין"? - הרי מקרא מלא דבר

שער היחוד והאמונה

מהוה דהיינו יש מאין ואתה הן בחי' האותיות מאל"ף ועד תי"ו והה"א היא ה' מוצאות הפה מקור האותיות ואף שאין לו דמות הגוף הרי מקרא מלא דבר הכתוב וידבר ה' ויאמר ה' והיא בחי' התגלות הכ"ב אותיות עליונות לנביאי' ומתלבשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במחשבתם ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר בני ומלתו על לשוני וכמ"ש האר"י ז"ל [בשער הנבואה] וכעין זה היא התלבשות האותיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם רק שהיא ע"י השתלשלות רבות ועצומות עד שיורדות לעשיה גופנית משא"כ השגת הנביאי' היא באצילו' המתלבשת בעולם הבריאה:

יום חמישי י' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' עח, פרק ג והנה אחרי... עד עמ' עח, בלעדו באמת.

73 נראה ל"מציאות", ל"יש", הרי הוא באמת נחשב לאין ואפס
 74 ממש לגבי כח הפועל ורוח פיו - של הקב"ה, שבנפעל, -
 75 בדבר הנבוא, הקהוה אותו תמיד ומוציאו - בלי הפסק,
 76 מאין ממש ליש. - שבמקום שיהיה "אין" - דבר שאינו בנמצא
 77 - כפי שהיה לפני שנברא
 78 - יהיה "יש", דבר קיים. -
 79 כיוון שהכוח האלקי צריך
 80 תמיד לברוא את הנבוא
 81 מ"אין" ל"יש", ובלעדי כוח
 82 זה, היה הנבוא הופך
 83 ל"אין ואפס", הרי שהכוח
 84 האלקי הוא כל מציאותו של הנבוא, וממילא הנבוא הוא כלא

61 לעיל הסביר רבנו הזקן, שהכוח האלקי שברא את הנבוא, חייב
 62 להתקיים תמיד בנבוא לבראו ולהחיותו מחדש, ושאלה הן האותיות
 63 שלמעלה, הבאות מ"מוצא פי ה'", המתלבשות בנבוא ומחיות אותו
 64 באופן של התהוות "יש מאין".

שער היחוד והאמונה

65 והנה, אחרי הדברים
 66 והאמת האלה, -
 67 שהוסברו לעיל, שהכוח
 68 האלקי מוכרח "לעמוד"
 69 תמיד בנבוא ולברוא
 70 אותו בלי הפסק מ"אין
 71 ליש". כל משכיל על
 72 דבר יבין לאשורו, אף שכל נבוא ויש - למרות שהנבוא

- 1 כלום לגבי הכוח האלקי הממציא בלי הפסק את מציאותו של
2 הנברא. ומה שכל נברא ונפעל נראה לנו ליש וממשות, –
3 כדבר מציאותי וממשי, ולא ככוח אלקי רוחני בלבד, והו
4 מחמת – מפני, שאין אנו משיגים ורואים בעיני בשר את
5 ב' ה' ורוח פיו
6 שבנברא, אבל אלו
7 נתנה רשות לעין
8 לראות ולהשיג את
9 החיות ורוחניות שבכל
10 נברא, השופע בו ממוצא
11 פי ה' ורוח פיו – אילו
12 היינו רואים בעיני בשר
13 ומבחינים באותו כוח אלקי
14 רוחני השופע בכל נברא,
15 האותיות מ"מוצא פי ה'".
16 לא היה נשמיות הנברא
17 וקמרו וממשו נראה כלל
18 לעינינו, כי הוא – החומר
19 והממשות של הנברא, כמל במציאות ממש – נחשב כאפס, לגבי
- החיות והרוחניות שבו, מאחר – כיוון, שמבלעדי הרוחניות –
שבנברא, היה – הנברא, אין ואפס ממש, כמו קדם ששת ימי
בראשית ממש, – שאז היה "אין ואפס" ממש; והרוחניות
השופע עליו – על הנברא, ממוצא פי ה' ורוח פיו, הוא לבדו
המוציא תמיד תמיד מאפס
ואין ליש, ומתנה אותו –
החיות האלקית מקיימת
את הנברא ועושה אותו
לדבר ממשי, אס"כ אפס
בלעדו באמת. – אין הוא
באמת כלום, מלבד החיות
הרוחנית המקיימת אותו,
כיון שרק היא, היא
המציאות האמיתית; ואילו
הנברא, הנברא ללא הרף
מן החיות הרוחנית, אין
מציאותו אמיתית. שכן, כל
מציאותו באה רק ממה
שהחיות הרוחנית "עומדת" בו תמיד ומעניקה לו את מציאותו.

שער היחוד והאמונה

- ליש ומה שכל נברא ונפעל נראה לנו ליש וממשו' זהו
מחמת שאין אנו משיגים ורואים בעיני בשר את כח ה'
ורוח פיו שבנברא אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות
ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא השופע בו
ממוצא פי ה' ורוח פיו לא היה גשמויות הנברא וחומר
וממשו נראה כלל לעינינו כי הוא בטל במציאות ממש
לגבי החיות והרוחניות שבו מאחר שמבלעדי הרוחנות'
היה אין ואפס ממש כמו קודם ששת ימי בראשית ממש
והרוחניות השופע עליו ממוצא פי ה' ורוח פיו הוא לבדו
המוציא תמיד מאפס ואין ליש ומתנה אותו א"כ אפס
בלעדו באמת

יום שישי י"א סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' עת, והמשל לזה הוא... עד עמ' 156, להקדים.

- 39 והמשל לזה – שאנו אומרים, שהנבראים, למרות שהם נראים
40 בעינינו כ"יש" ו"מציאות", אין הם לאמיתו של דבר, מציאות
41 אמיתית, כיוון שכל מציאותם הוא הכוח האלקי שבהם, המשל
42 לכך הוא, אור השמש המאיר לארץ ולדרים – עליה,
43 כלומר, קרני השמש,
44 שהוא זיו ואור
45 המתפשט מגוף השמש
46 ונראה – אור זה, לעין
47 כל, – כפי שהוא מאיר
48 על הארץ ובחלל
49 העולם. והנה, זה פשוט,
50 – ודאי הדבר, שאור זיו
51 הזה ישנו – אותו זיו, קרני
52 השמש שמגיעים לארץ,
53 נמצאים, גם בן גוף
54 וקמרו כדור השמש
55 עצמו שבשמים, שאם –
56 שהרי אם אור זה,
57 מתפשט ומאיר למרחוק
58 כל-כך, – עד לארץ, כל-
59 שכן שיוכל להאיר במקומו ממש, – כלומר, בכדור השמש
60 עצמו; רק ששם במקומו ממש – בכדור השמש עצמו, נחשב
61 תדיו תהא לאין ואפס ממש, כי – הוא, כמל ממש במציאות
62 לגבי גוף כדור השמש, שהוא – כדור השמש, מהווה מקור
63 האור ותדיו תהא, שהיו והאור תהא אינו רק הארה מאירה
64 מגוף ועצם כדור השמש; – ומכיון שאור השמש אינו רק זיו
- מגוף השמש, לכן בהיותו במקורו, בגוף השמש, בטלה הארה זו
במציאות לגבי גוף השמש שהוא ה"עצם" שלה, ואין כל מקום
לומר שבגוף השמש מאיר אור השמש, אלא – שם קיימת
ומאירה השמש עצמה בלבד, רק בחלל העולם, – בלבד,
תחת כל השמים ועל
הארץ, שאין כאן גוף
כדור השמש במציאות
– אלא קיים כאן זיו
השמש בלבד, נראה כאן
האור ותדיו תהא – של
השמש, ליש ממש לעין
כל, ונפול עליו כאן שם
"יש" באמת. – מתאים
באמת לומר, שהזיו הוא
כאן דבר ממשי, שהרי
השמש עצמה איננה
נמצאת כאן, רק אורה
חיווה. מה שאין בן
כשהוא – הזיו, במקורו
בגוף השמש – אין נפול
עליו שם – אינו מוגדר בתואר "יש" כלל, רק שם הוא, "אין"
ואפס, כי באמת הוא – הזיו, שם – בתוך גוף כדור השמש,
לאין ואפס ממש, שאין מאיר שם רק מקורו לבדו, שהוא
גוף השמש המאיר, ואפס בלעדו. – הרי, למרות שהאור
המתפשט מהשמש נמצא בודאי בשמש עצמה, אף על פי כן,
אין הוא יכול להיחשב כ"יש". אך באיזה אופן הוא נמצא שם?

שער היחוד והאמונה

- והמשל לזה הוא אור השמש המאיר
לארץ ולדרים שהוא זיו ואור המתפשט מגוף השמש
ונראה לעין כל מאיר על הארץ ובחלל העולם והנה זה
פשוט שאור זיו הזה ישנו ג"כ בגוף וחומר כדור השמש
עצמו שבשמים שאם מתפשט ומאיר למרחוק כ"כ
כ"ש שיוכל להאיר במקומו ממש רק ששם במקומו
ממש נחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש כי בטל
ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש שהוא
מקור האור והזיו הזה שהזיו והאור הזה אינו רק
הארה מאירה מגוף ועצם כדור השמש רק בחלל
העולם תחת כל השמים ועל הארץ שאין כאן גוף
כדור השמש במציאות נראה כאן האור והזיו הזה
ליש ממש לעין כל ונפול עליו כאן שם יש באמת

39 היו מחוץ למקורם (כמו אור השמש כשהוא נמצא מחוץ
 40 לשמש שהיא מקורו). אבל האמת היא, שהמקור נמצא בהם,
 41 למרות שאין אנו רואים אותו, ולכן אין הם באמת מציאות
 42 כלל, אלא הם בטלים במציאות למקורם. רק שפנה אין
 43 המשל דומה לנמשל
 44 לגמרי לכאורה, - יש,
 45 לכאורה, הבדל בין
 46 המשל לבין הנמשל,
 47 שבמשל - של אור
 48 השמש לגבי השמש, אין
 49 המקור - השמש, נמצא
 50 במציאות כלל בחלל
 51 העולם ועל הארץ
 52 שנראה שם אורו ליש
 53 נמור, - הרי כיוון
 54 שהשמש המקור, איננה
 55 נמצאת שם כלל, לכן
 56 אור השמש הוא שם
 57 בבחינת מציאות, ומוכן
 58 מדוע הוא נראה
 59 כמציאות. מה שאין
 60 כל הברואים הם
 61 במקורם תמיד, - שהרי
 62 המקור, הכוח האלקי,
 63 נמצא תמיד בתוך הנברא
 64 ובורא אותו תמיד מחדש
 65 מ"אין" ל"יש", רק שאין
 66 המקור נראה לעיני
 67 בשר. - אך, באמת הם
 68 נמצאים תמיד במקורם,
 69 ואם כך - ולמה אינם בטלים במציאות למקורם? - מדוע
 70 אין ביטולם במציאות של הנבראים, באופן שיראה איך הם
 71 בטלים במציאות, וממילא לא לתת מקום לראות את הנבראים
 72 כ"יש" וכ"מציאות"? אך להבין זה - צריך להקדים: - רבנו
 73 הזקן יסביר בפרק הבא, שדבר זה בא מהכוח האלקי של
 74 צמצום והעלם המכסה על האור ועל החיות האלקית ו"פועל"
 75 שהנבראים יוכלו להיראות כ"יש" וכ"מציאות", למרות
 76 שבאמת הם בטלים במציאות.

1 - באופן שהוא בטל במציאות, וכשאנו רוצים להגדיר מי נמצא
 2 שם במציאות - הרי זה רק על השמש עצמה ולא על האור
 3 והזיו. וכדברים האלה ממש, פרמיתם בצלמם, הם כל
 4 הברואים לפני שפע האלהי מרוח פיו, השופע עליהם
 5 ומתנה אותם, והוא -
 6 "רוח פיו" של הקב"ה,
 7 מקורם, והם עצמם -
 8 הנבראים, אינם רק כמו
 9 אור וזיו מתפשט מן
 10 השפע ורוח ה' השופע
 11 ומתלבש בתוכם -
 12 בתוך הנבראים, ומציאים
 13 מאין ליש, ולכן הם -
 14 הנבראים, בטלים
 15 במציאות לפני מקורם,
 16 כמו אור השמש שבטל
 17 במציאות ונחשב לאין
 18 ואפס ממש, ואינו
 19 נקרא בשם "יש" כלל
 20 כשהוא במקורו, - גוף
 21 כדור השמש, רק תחת
 22 השמים שאין שם
 23 מקורו, - שם נקרא
 24 האור והזיו בשם "יש",
 25 ואילו בתוך גוף כדור
 26 השמש, אין הוא נקרא
 27 בשם "יש" כלל. כך כל
 28 הברואים אין נופל
 29 עליהם שם "יש" כלל,
 30 אלא לעיני בשר שלנו,
 31 - נראים הנבראים כ"יש". מדוע? מפני שאין אנו רואים
 32 ומשיגים כלל את המקור, - של הנבראים שהוא רוח ה'
 33 המתנה אותם, ולכן - מפני שאין אנו רואים ומשיגים את
 34 מקורם של הנבראים, נראה לעינינו גשמיית הנבראים
 35 וחקרם וממשם שהם יש נמור, כמו שנראה אור השמש
 36 יש נמור כשאנו במקורו. - אלא נמצא בחלל העולם או
 37 על הארץ. כך, שרק לגבי עיני הבשר שלנו, מכיוון שאין הן
 38 רואות את מקור הנבראים, הרי לגביהן הנבראים הם כאילו

שער היחוד והאמונה

משא"כ כשהוא במקורו בנוף השמש אין נופל עליו שם
 יש כלל רק שם אין ואפס כי באמת הוא שם לאין ואפס
 ממש שאין מאיר שם רק מקורו לבדו שהוא גוף
 השמש המאיר ואפס בלעדו וכדברים האלה ממש
 בדמותם בצלמם הם כל הברואים לפני שפע האלהי
 מרוח פיו השופע עליהם ומהוה אותם והוא מקורם והם
 עצמם אינם רק כמו אור וזיו מתפשט מן השפע ורוח
 ה' השופע ומתלבש בתוכם ומציאים מאין ליש ולכן
 הם בטלים במציאות לפני מקורם כמו אור השמש
 שבטל במציאות ונחשב לאין ואפס ממש ואינו נקרא
 בשם יש כלל כשהוא במקורו רק תחת השמים שאין
 שם מקורו כך כל הברואים אין נופל עליהם שם יש כלל
 אלא לעיני בשר שלנו שאין אנו רואים ומשיגים כלל
 את המקור שהוא רוח ה' המהוה אותם. ולכן נראה
 לעינינו גשמיית הנבראים וחומרם וממשם שהם יש
 נמור כמו שנרא' אור השמש יש נמור כשאנו במקורו
 רק שבזה אין המשל דומה לנמשל לגמרי לכאורה
 שבמשל אין המקור במציאות כלל בחלל העולם ועל
 הארץ שנראה שם אורו ליש נמור משא"כ כל הברואים
 הם במקורם תמיד רק שאין המקור נראה לעיני בשר
 ולמה אינם בטלים במציאות למקורם אך להבין זה
 צריך להקדים:

יום שבת קודש י"ב סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 156, פרק ד כי הנה... עד עמ' עט, להטיב.

83 ה' - כבמשל של אור השמש, כשהוא מחוץ למקורו, בגוף כדור השמש,
 84 אלא בחלל העולם או על הארץ, הוא נראה או כ"יש". על כך שאל:
 85 אמנם במשל, כיוון שאור השמש אכן אינו נמצא במקורו בשעה שהוא
 86 מאיר על הארץ - מוכן מדוע הוא נראה כ"יש", אך, בנמשל, הרי הנברא
 87 נמצא תמיד במקורו, שהוא דבר ה', העומד תמיד בתוך הנברא - מדוע,
 88 איפוא, אין הנבראים בטלים במציאות למקורם, באופן שלא יהיה מקום

77 פרק ד. בפרק הקודם, פרק ג, הסביר רבנו הזקן, שכיוון שהכוח האלקי,
 78 שברא את הנברא, "עומד" תמיד בנברא לבראו מחדש - ובאם לא, היה
 79 הנברא חוזר ל"אין" ו"אפס" כמו לפני שנברא - פירוש הדבר, שהנברא
 80 אינו מציאות כלל והוא בטל לגמרי למקורו, דבר ה', הבורא אותו תמיד
 81 מ"אין" ל"יש", ומה שהנברא נראה לעינינו כ"יש" וממשות, הרי זה מפני
 82 שבעיני הבשר שלנו אין אנו רואים ואין אנו משיגים את מקורו, את דבר

45 תמידיות הפעולה. כְּדַרְשׁ רַשִׁי – כמו שמפרש רש"י, עַל
46 פְּסוּקֵי: "כִּכְהָ יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל הַיָּמִים", – לא כתוב "עשה" אלא
47 "יעשה", ביו"ד, להורות שתמיד היה עושה כך. כך גם היא
48 משמעות היר"ד של שם הוי", שהפעולה של הוי", בריאת הכל
49 "מאין ליש", היא תמידית,

50 שתמיד בורא הקב"ה את
51 הכל "יש מאין", וְהִינּוּ
52 הַחַיּוֹת הַנִּשְׁפָּעִים כְּכֹל רִנֵּעַ
53 מִמֶּשׁ כְּכֹל הַבְּרֹאִים
54 מִמוּצָא פִּי ה' וְרוּחוֹ,
55 וּמִהֵנָּה אוֹתָם מֵאֵין לִישׁ
56 כְּכֹל רִנֵּעַ, כִּי לֹא דִי לָהֶם
57 – לברואים, כְּמֵה שֶׁנִּבְרָאוּ
58 בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית
59 לְחַיּוֹת קְיָמִים בְּזוֹה, –
60 אלא מוכרחים הם
61 להיברא תמיד מחדש
62 מ"אין" ל"יש", כְּמֹ
63 שֶׁנִּתְבָּרַר לְעֵיל. – זהו
64 ה"שמש" של שם הוי",
65 שאורה מאיר לנבראים,
66 וממנו הם נוצרים כל רגע
67 "מאין ליש", ברם, מבחינת
68 אור הוי" המאיר באופן
69 גלוי, היו הנבראים בטלים
70 במציאות לגמרי ולא

71 היתה נראית שום מציאות של נברא. שהרי, כשהחיות האלקית
72 המהווה את הנברא מתגלה, לא נראית אז מציאותו של הנברא.
73 לשם כך נדרש ה"מגן" של שם אלקים, המסתיר על האור של שם
74 הוי", שלא יהיה גלוי לנברא, וכך מתאפשר לנברא להרגיש את
75 עצמו כאילו הוא דבר נפרד ועצמאי, ואז נחשב הנברא
76 ל"מציאות" ול"יש", כפי שיוסבר להלן. וְהֵנָּה, כְּסִדּוֹר שֶׁבְּחִיו שֶׁל
77 תְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִיבָה: "תְּגִדּוֹל תְּגִבּוֹר כּוֹ", וּפְרוּשׁ
78 "תְּגִדּוֹל" הִיא מִדַּת חֶסֶד וְהַתְּפַשְׁטוּת הַחַיּוֹת כְּכֹל הַעוֹלָמוֹת
79 וּבְרֹאִים לְאֵין קִין וְתִכְלִית, לְחַיּוֹת בְּרֹאִים – כדי שיתהוו
80 מֵאֵין לִישׁ וְקְיָמִים בְּחֶסֶד חֶסֶם, – של הקב"ה – בין אם הם ראוים
81 לכך ובין אם לאו, הם קיימים מחסדו של הקב"ה בלבד. וְנִקְרָאת
82 – מדת החסד, "גְּדֻלָּה", כִּי – מפני, שְׂבָאָה מְגִדְלָתוֹ שֶׁל תְּקִדּוֹשׁ
83 בְּרוּךְ הוּא כְּבִבּוּדוֹ וְנִצְעָמוֹ, כִּי גְדוֹל ה' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר,
84 – מפני שאין לה גבול, וְלִכֵּן מִשְׁפִּיעַ גַּם בֵּין חַיּוֹת וְהַתְּהוֹת מֵאֵין
85 לִישׁ לְעוֹלָמוֹת וּבְרֹאִים אֵין קִין, – מפני שְׂבָאָה הַטּוֹב – זה
86 שטוב בעצם, לְחֵטִיב – עם אחרים, כך גם למעלה: מבחינת מדת
87 החסד והטוב של הקב"ה נדרש שיתהוו נבראים, להם תושפע
88 חסדו וחיותו.

1 לחשוב אותם כ"יש" וכ"מציאות"? – כדי להבין זאת, אמר רבנו זקוק שיש
2 להקדים מה שיוסבר בפרק הנוכחי, שהסיבה לכך היא הכוח האלקי של
3 צמצום.

4 כִּי הֵנָּה בְּתִיבָה: – כתוב בפסוק: "כִּי שָׁמַשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים", –
5 כמו שהשמש מאירה, כך
6 מאיר לנו הקב"ה בשם הוי"
7 שלו, וכמו ה"מגן" השומר
8 ומבטיח, כך מגן עלינו
9 הקב"ה בשם אלקים שלו.
10 פְּרוּשׁ – המלה "מִגֵּן" – אין
11 הכוונה למגן סתם שאין לו
12 שייכות לשמש אודותה
13 מדובר בפסוק, אלא הוּא
14 נִרְתֵּק לְשֵׁמֶשׁ – כדי לְהִגֵּן,
15 שְׂיִכְלוּ הַבְּרִיּוֹת לְסַבְּלוֹ,
16 – כדי שהנבראים יוכלו
17 לקלוט את קרני השמש,
18 יש לה לשמש "מגן"
19 ונרתיק,
20 לנבראים לקלוט את אור
21 השמש. כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ
22 וְזָרְזָנוּם לְבִרְכָה:
23 "לְעֵתִיד לְבֵא תְקִדּוֹשׁ"
24 בְּרוּךְ הוּא מוּצִיא תְּמָה
25 מִנִּרְתֵּקָה, רַשִׁעִים נִדְוִינִן
26 בָּהּ כּוֹ". – הרשעים

27 ייענשו באמצעות החמה כיוון שלא יהיו מסוגלים לשאת את
28 אורה החזק של השמש – וצדיקים (לא זו בלבד שיוכלו לשאת
29 את האור, אלא יתירה מזו, יוכלו) להירפא על-ידי אור השמש –
30 רואים ממאמר זה של חכמינו ז"ל, שלשמש יש "מגן" ו"נרתק"
31 המאפשר לקבל את אור השמש. וְכֵמוֹ שֶׁהִנְרֵתֵק מִגֵּן בְּעֵד
32 הַשֶּׁמֶשׁ, – שיוכלו בני האדם לקבל את אורה, כִּף שֶׁם "אֱלֹהִים"
33 מִגֵּן לְשֶׁם הַיְיָ הַבְּרוּךְ הוּא. – שיוכלו הנבראים לקבל את האור
34 של שם הוי", – זוה, איפוא, פירוש "כי שמש ומגן הוי" אלקים": שם
35 הוי" הוא כמשל ה"שמש", ושם "אלקים" מגין על האור של שם
36 הוי" שיוכלו לקבל אותו – כמו ה"מגן", הנרתק, על השמש. רבנו
37 הזקן יסביר להלן, מדוע זקוק האור של שם הוי" ל"מגן" כדי
38 שיוכלו לקבל אותו: דָּשֶׁם הַיְיָ ה' – מלשון מהוה, פְּרוּשׁוֹ שְׂמֵהוּוֹ
39 אֵת הַכֹּל מֵאֵין לִישׁ, – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זהו
40 האותיות – תיבת הוה" – אלו הן שלש האותיות "הוה" משם "הוי"
41 המרכיבות את המלה "הוה" מלשון מהוה, וְתִיּוֹד – שבשם הוי",
42 מִשְׁמָשֶׁת – מורה על הַפְּעֵלָה שֶׁהִיא בְּלִשׁוֹן הוֹה וְתִמִּיד, –
43 כשרוצים לומר, שהפעולה לא היתה רק אי פעם, אלא נמשכת
44 תמיד, מוסיפים את האות יו"ד למלת-הפעולה, דבר המראה על

1. תהלים פד, יב. 2. ראה נדרים ח, ב. 3. איוב א, ה. וראה רש"י חיי שרה כד, מה. בשלח טו, א. 4. בתפילת שמונה עשרה. ראה יומא טט, ב.

יום ראשון

ה'תש"ג

ו סיון, א דחה"ש

יום רביעי

בשעת קריאת צערת הדברות עומדים ופניהם אל הספר תורה, אין אומרים אקדמות. שיעורים. חומש: נשא, רביעי עם פירש"י.
תהלים: להלח.
תניא: לקוטי אמרים .. הנקרא בשם . . . ואחדותו ית'.

הסתלקות הבעל-שם-טוב - ביום הרביעי א דחג השבועות תק"ך, ומנוחתו כבוד במעזיבוש. אדמו"ר הזקן אמר על זה - יום ד כ בכסלו תקנ"ט בפעטערבורג - ביום הרביעי גטלו המאורות.

יום שני

ה'תש"ג

ז סיון, ב דחג השבועות [בחול"ל]

יום חמישי

שיעורים. חומש: נשא, חמישי עם פירש"י.
תהלים: לט"ג.
תניא: שער היחוד . . . כולא חד.

גשיאות בפנים:

כשאומרים תבת יברכה - המתברך ראשו באמצע. ה' - מסב ראשו לימינו, שהיא שמאל המברך. וישמרך - באמצע. יאר - לשמאלו שהיא ימין המברך וכו'. שלום - ראשו באמצע. אמירת רבונו של עולם - בשעה שהכהנים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התבות צריך לשמוע. כשמנגנים ל'וישם', אומרים רבונו של עולם . . . הצדיק. כשמנגנים לתבת "לך" - ואם . . . אלישע. ל'שלום" - וכשם . . . לטובה. כשאומרים [הכהנים] "שלום" - אומרים [הקהל] "ותשמרני ותחנני ותרצני". "אדיר במרום" אומרים אחר עניית אמן, כשעדין הטלית על פניו.

יום שלישי

ה'תש"ג

ח סיון, אסרו חה"ש [בחול"ל]

יום ששי

שיעורים. חומש: נשא, ששי.
תהלים: מד"ח.
תניא: פרק ב. והנה . . . 154 אינו כן.

דער עולם הזה הגשמי איז א געמיש פון גינזיא של הקב"ה (א צוזאמענקונפט פלאץ, וואו השי"ת כביכול קומט זיך צוזאמען מיט דעם אדם בחיר הנבראים) און גנת אגוז (בגימטריא חטא). און השי"ת גיט א בחירה חפשית צום מענשען, אז דער מענש קען זיך אליין אויסקלייבן א וועג אין לעבען.

העולם הזה הגשמי הוא תערובת של "גינזיא" של הקדוש-ברוך-הוא (מקום מפגש, שבו ה' יתברך כביכול מזדמן עם האדם בחיר הנבראים) ו"גנת אגוז" [=המלה 'אגוז' עם הכולל] (בגימטריא חטא). והשם יתברך מעניק בחירה חפשית לאדם, שהאדם יכול לבחור בעצמו דרך בחיים.

יום רביעי

ה'תש"ג

ט סיון

שבת

שיעורים. חומש: נשא, שביעי עם פירש"י.
תהלים: מט"ד.
תניא: וכ"ש . . . 154 הבריאה.

די וועלט דארף האבען טהרת האויר. טהרת האויר איז נאר דורך אותיות התורה. די אותיות שבתורה זיינען א שמירה כללית און א שמירה פרטית. חלוקת השתא סדרי

היום יום . . .

משנה (בעל-פה) איז א "ובלכתך בדרך" דיקער. די משנה משניות וואס מען וועט חזר'ן וואו מען וועט זיין, אין וואס פאר א פלאץ מען וועט זיין, וועט באלייכטען די פארבינדונג פון ישראל מיט קוב"ה. משנה איז אותיות נשמה. עס איז זייער שווער צו געפינען די ווערטער אויסצודריקען דעם גרעסטען תועלת בעזה"י אין דער שמירה כללית און דער שמירה פרטית, וואס דער כסדר'דיגער חזר'ן משניות וועט בעזה"י בריינגען. און עס פעלען אויס די ווערטער צו באשרייבען דעם גרויסען נחת רוח, וואס מען וועט פארשאפען דעם בורא עולם ב"ה.

העולם זקוק לטהרת האויר. טהרת האויר היא רק על ידי אותיות התורה. האותיות שבתורה הן שמירה כללית ושמירה פרטית. חלקת הששה סדרי משנה (בעל פה) היא "ובלכתך בדרך". המשנה-משניות שישננו אותם היכן שימצאו, באיזה מקום שימצאו - יאירו את הקשר של ישראל עם קודשא-בריך-הוא. משנה היא אותיות נשמה. קשה מאד למצא את המלים להביע את התועלת הגדולה ביותר, בעזרת ה' יתברך, בשמירה הכללית ובשמירה פרטית, שהחזרה הסדירה של משניות תביא, בעזרת ה' יתברך, וחסרות המלים לתאר את גדל נחת הרוח שיגרמו לבנורא עולם ברוך-הוא.

יום
חמישי

ה'תש"ג

י סיון

יום ראשון

שיעורים. חומש: בהעלותך, פ' ראשונה עם פירש"י.
תהלים: נה"נט.
תניא: פרק ג. והנה . . . אפס בלעדו.

רבינו הזקן ענה לאחד בהכנסו ליחידות: ... בני ישראל ווערען אנגערופען נרות. א נר איז כלול פון כלי פתילה שמן ואש. מען מוז אבער אנצינדען דעם אש און דעמאלט איז דאס מאיר. בא דיר איז א גוטער נר, אבער עס פעלט דיר דער אנצינדער. דורך הכאה בכח אין דעם אבן של נפש הבהמית, געהט ארויס א ניצוץ אש, וועלכער צינדט אן דעם אש אלקי.

רבנו הזקן ענה לאחד בהכנסו ליחידות: ... בני ישראל קרויים נרות. נר כלול מפלי, פתילה, שמן ואש. אף חייבים להצית את האש, ואז הוא מאיר. הנה שכתב הוא טוב, אף חסר לך המדליק; על ידי הפאה בכח באבן של נפש הבהמית, נתו ניצוץ אש, שמצית את האש האלקי.

יום
שישי

ה'תש"ג

יא סיון

יום שני

שיעורים. חומש: בהעלותך, שני עם פירש"י.
תהלים: ס"סה.
תניא: והמשל . . . 156- ואפס בלעדו.

משיחות אאמו"ר: אין דער עבודה פון עבודת ה' ע"ד החסידות, זיינען פאראן אלע מדריגות ... די דרגא פון מת באדארף קיין סך הסבר ניט האבען. עס איז אבער אויך פאראן - ת"ל - תחית המתים אין עבודה רוחנית. א מת איז קאלט, עס איז ניטא אזא קאלטע זאך ווי שכל הטבעי און שכל אנושי, און ווען דער שכל הטבעי פארשטעהט א השגה אלקית און די מדות שבשכל ווערען נתפעל און גערירט פון דעם געשמאק שכלי, איז דאס דער אמת'ער תחית המתים.

משיחות אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב]: בסדר העבודה של עבודת ה' על דרך החסידות, נמצאות כל הרמות.. דרגת מת אינה זקוקה להסבר רב. אף קנימת גם - תודה לה' - תחית המתים

בעבודה רוחנית. מת הוא קר, אין דבר כל-כך קר כמו השכל הטבעי ושכל אנושי, וכאשר השכל הטבעי מביין השגה אלקית, והמדות שפשכל מתפעלות ומגיבות מהערבות השכלית - הרי זו תחית המתים האמתית.

שבת קודש

יום שלישי

יב סיון

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: בהעלותך, שלישי עם פירש"י. תהלים: סו"סח.

תניא: וכדברים . . . 156- להקדים.

בברכת "שהכל נהיה בדברו": נהיה - הי"ד בקמץ ולא בסגול.

אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] כותב באחד ממכתביו: אהוב את הבקרת, כי היא תעמידך על הגבה האמתי.

המשך ביאור למסכת כתובות ליום ראשון עמ' ב

1 אין בו מעם, תלמוד לומר, (שם מט יב) 'הכלילי עינים מיין, ותיבת
2 'הכלילי יש לדרוש, שכל חיך שמועמו, אומר לי לי - תנו לי עוד
3 מאותו יין, ומשמע שטעמו טוב, ושמא האמר, לנערים יפה יין זה,
4 ולזקנים אינו יפה, תלמוד לומר, 'ולבן שנים מחלב, ומשמעות
5 הפסוק היא, שייך זה יפה אף לזקנים, שכן אל תיקרי לבן שנים,
6 אלא לבן שנים, כלומר זקן שהוא מלא שנים.
7 שואלת הגמרא: פשיטה דקרא במאי כתיב - מהו פשוטו של
8 הפסוק 'הכלילי עינים מיין' וגו'. משיבה הגמרא: כי אתא רב דימי
9 מארץ ישראל, אמר על פסוק זה, אמרה בנסת ישראל לפני הקדוש
10 ברוך הוא, רבוננו של עולם, רמוז לי בציניך - הראה לי פנים
11 שוחקות, דבסיים - ודבר זה מתוק יותר מחמרא-מיין. והמשך
12 הפסוק ולבן שנים מחלב, מלמד שהוסיפה כנסת ישראל ובקשה
13 ואתני - הראה לי שניך, דבסיים מחלבא - שדבר זה יותר מתוק
14 מחלב.
15 מוסיפה הגמרא: פירוש זה של הפסוק מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר
16 רבי יוחנן, טוב המלבין שינים לחבירו, כלומר המראה לחברו פנים
17 שוחקות, יותר ממשקו חלב, שניאמר 'ולבן שנים מחלב', ופירוש
18 הפסוק לפי זה הוא, אל תיקרי לבן שנים, אלא לבן שנים.
19 הגמרא שבה לענין השבח של פירות ארץ ישראל: רב תייא בר
20 דא, מקרי דרדקי דריש לקיש הנה - היה מלמד תינוקות של בני
21 ריש לקיש. אפינר תלתא זמי, ולא אתא - התבטל ממלאכתו
22 שלשה ימים, ולא בא ללמד. כי אתא לאחר שלשה ימים, אמר ליה
23 ריש לקיש לרב חיאי בר אדא, אמאי אפינרת - מדוע התבטלת.
24 אמר ליה רב חיאי בר אדא לריש לקיש, דלית אחת - כרם אחת
25 המורמת ונתונה על גבי כלונסאות הניח לי אבא, ובצרתי ממנה יום
26 ראשון שלש מאות אשכולות, אשכול לרב - כל אשכול מהם עשה
27 גרב (סאה) של יין. יום שני, בצרתי שלש מאות אשכולות, שתי

28 אשכולות לרב - כל שני אשכולות הוציאו סאה יין. יום שלישי,
29 בצרתי ממנה שלש מאות אשכולות, שלש אשכולות לרב - כל
30 שלש אשכולות הוציאו סאה יין. ולאחר שבצרתי כל זאת נשאר
31 עוד בכרם והפקרתי יותר מהצאה. אמר ליה ריש לקיש לרב חיאי
32 בר אדא, אי לאו דאיפנרת, הנה עקבא מפי - אם לא היית מתבטל
33 מלימוד התינוקות, והיית עושה את המלאכה על ידי אחרים,
34 הייתה הכרם עושה יותר יין.
35 הגמרא מביאה עדויות חכמים על השפע שהיה בארץ ישראל:
36 רמי בר יחזקאל איקלע - נקלע לבני ברק, חזנהו להנהו עיני, דקאכלן
37 תותי תאיני - ראה עיזים שאוכלות מתחת לעצי תאנה, וקנטיף
38 דובשא מתאיני, ותלבא מייה מנייהו, ומיערב כהדי דדי - והדבש
39 נטף מהתאנים, והחלב נטף מהעיזים, עד שהתערבו ביחד החלב
40 והדבש. אמר רמי בר יחזקאל, היינו מה שכתוב בפסוק (שמות ג ח)
41 'ארץ זבת חלב ודבש'.
42 עדות נוספת: אמר רבי יעקב בן דוסתאי, מלוד לאונו יש מרחק של
43 שלשה מילין. פעם אחת קדמתי בנשה - הקדמתי לפני עלות השחר,
44 ומזמות החשיכה לא ראיתי היכן רגלי פוסעות, והלכתי עד קרסולי
45 בדבש של תאנים. אמר ריש לקיש, לדידי חזי לי - אני בעצמי ראיתי
46 את זבת חלב ודבש של צפודי - את החלב והדבש שנטפו מהעיזים
47 והתאנים בציפורי והתערבו ביחד כנחל, והניו כל כך הרבה, עד
48 שאם היו מביאים את כל העיזים והתאנים של ציפורי למקום
49 אחד, אזי היה שטחו של הדבש והחלב שזב מהם, שיתפר מילין
50 אשיתפר מילין - ששה עשר מילין על ששה עשר מילין.
51 עדות נוספת: אמר רבה בר רב הונא, לדידי חזי לי - אני בעצמי
52 ראיתי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל - את החלב והדבש
53 שנטפו מהעיזים והתאנים בכל ארץ ישראל והתערבו ביחד כנחל,

האם חייבים להודות? יום ראשון חג השבועות ו' סיון ה'תשע"ה

קרבן אחד וכשר. ולכאורה יש להוכיח מכאן שקרבן תודה הוא חובה כי אם אין כלל חיוב להביא קרבן על נס, בודאי שבאופן כזה הקרבן כשר כי החיוב אינו נובע מהנס אלא מהנדר שנדר, ונמצא שאין כאן כל שינוי במחשבת הקרבן שהרי שחט לשם תודה, והקרבן הוא אכן קרבן תודה ואין חילוק כלל מה היתה סיבת הנדר! ורק אם אירוע הנס הוא המחייב את הבאת הקרבן, יתכן שקרבנות על שני ניסים נחשבים קרבנות נפרדים.

וכתב ה'חתם סופר' (שו"ת אר"ה סי' נא) שאמנם קרבן תודה הוא נדבה אך אין זה בגדר רשות, אלא חובה על האדם שאירע לו נס להתנדב קרבן תודה, ולפי זה קרבן תודה בא 'בנדר או נדבה' כדברי הרמב"ם, ומכל-מקום אינו רשות אלא חובה מצד הנס, ולכן יש מקום לדון האם קרבנות על שני ניסים נפרדים נחשבים מסוג אחד או שניים (ראה להורות נתיב ד', יא).

הלכות מעשה הקרבנות פרק ט, הלכה ה: שְׁלַמֵי יְחִיד שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין... וְהִשְׁנִי – שְׁלָמִים הַבָּאִים עִם הַלֶּחֶם בְּנֶדֶר או נְדָבָה. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא תוֹדָה.

הרמב"ם מונה שלושה מינים של קרבן שלמים, והשני הוא 'שלמים הבאים בנדר או נדבה, וזהו הנקרא תודה'. ומשמע מלשונו שקרבן תודה אינו חובה אלא שהאדם נודר מרצונו להביא קרבן על נס שאירע לו וכד', אך יש מהראשונים שכתבו שחובה להביא קרבן תודה על נס (רש"י מנחות עט, ב מכת"י ד"ה לאחר כפרה. אבן עזרא תהלים קז, כב).

והנה, בגמרא (זבחים ז, א) דנו לגבי אדם שהפריש שני קרבנות תודה על שני ניסים, כגון שהיה חולה ונתרפא וגם יצא מבית האסורים, ושחט את התודה שהפריש על נס אחד לשם תודה על הנס השני – האם זהו שינוי מקרבן לקרבן, כגון השוחט שלמים לשם תודה ופסול או הכל נחשב

האם יש מצוה על בעל הקרבן לאכול מקרבנו? יום שני ז' סיון ה'תשע"ה

הקרכת הקרבן ואינה מעכבת את ההקרבה. וכך כתב גם ב'ספר המצוות' (מצוה פט) שאכילת קדשים קלים "נגררת אחר המצוה". ובוזה היא חלוקה מאכילת הכהנים בקדשי קדשים (שנלמד מ'ואכלו אותם אשר כופר בהם', ש"הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים") שם הכפרה תלויה באכילת הכהנים ואכילתם מעכבת. אבל גם בקדשים קלים שאין אכילתם מעכבת, מקיימים הבעלים מצות-עשה באכילתן, כחלק ממצות ההקרבה, כמשמעות הגמרא.

ובעל ה'חפץ חיים' (ליקוטי הלכות, זבח תודה, פסחים שם) נקט בשיטת הרמב"ם שמצות אכילת קדשים היא רק לכהנים, אבל ישראל שהביא שלמים אין עליו מצות אכילה. ומפרש את דברי הגמרא (שם), שהמצוה שמקיים המצורע ודוחה את המצוה של 'עליה השלם' אינה הקרבת השלמים ואכילתן (כפיירוש רש"י) אלא זה שמביא קרבן לכפרתו, כי מצווה להביא כפרתו בהקדם כדי שיטהר לגמרי.

אמנם, אכילת בשר קרבן הפסח לישראל נמנית כמצוה בפני עצמה (להלן הל' קרבן פסח פ"ח ה"א. ספר המצוות מצוה נו), בנוסף למצות אכילת קדשים (ראה לקוטי שיחות טז, עמ' 104 ואילך).

הלכות מעשה הקרבנות פרק י, הלכה א: אֲכִילַת הַחֲטָאת וְהַאֲשֵׁם מִצֹּט עֲשֵׂה, שְׁנֵאמַר: וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם – הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים וּבָעָלִים מִתְּכַפְּרִים. וְהוּא תָּרִין לְשֵׁאֵר הַקְּדָשִׁים שְׂאוּכְלִין אוֹתָן הַכֹּהֲנִים, שְׂאִכְלִיתָן מִצֹּוָה.

מדברי הרמב"ם משמע שבאכילת הכהנים יש מצות-עשה, אך באכילת הבעלים, בקדשים קלים, אין מצוה. ומקשים האחרונים (שאגת אריה, ק"א סי' לג. צ"ח ביצה יט, ב): אמרו בגמרא (פסחים נט, א) שמצורע המביא שלמים לנדבה יכול להביאו לאחר הקרבת התמיד ובכך יוכל לאכול מבשר שלמיו ולקיים מצות אכילת קדשים (אף שעובר על ה'עשה' 'עליה השלם...'). ושואלת הגמרא: מדוע דוחה מצות-עשה של אכילת קדשים מצוה אחרת, ומזה מוכח שגם אכילת בעל הקרבן היא מצוה! וכדברי רש"י שם (ד"ה בשאר) "אכילת קדשים 'עשה' הוא, בין הנאכלים לכהנים בין הנאכלים לישראל".

והביאור: לדעת הרמב"ם, אכילת הקרבן היא חלק ופרט ממצות

מחשבה בלב לענין קדשים יום שלישי ח' סיון ה'תשע"ה

ובאותה עת היתה גמירות דעת בלב, ומה בכך שאמר אחרת - נבטל את האמירה בטעות ותישאר מחשבת לב, והרי בהקדש ובתרומה אין צורך להוציא בפיו אלא די במחשבת הלב?

ומבאר:

אמנם בתרומה וקדשים די בכוננת הלב, אך כאשר גמר בלבו להוציא בפיו לא היתה דעתו שהתרומה והקדשים יחולו על ידי מחשבה בלב, ואם התכוון לומר בפיו 'תרומה' או 'עולה' והאמירה לא היתה שווה לכוננת הלב -

הלכות מעשה הקרבנות פרק יד הלכה יב: בְּנֶדֶרִים וְנִדְבֹת... אִם גָּמַר בְּלִבּוֹ וְלֹא הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו בְּלוֹם - חֵיב. בִּיצֵר? גָּמַר בְּלִבּוֹ שׂוּוּ עוֹלָה... הֲרִי זֶה חֵיב לְהֵבִיא... וְכֵן בֹּל בִּיצֵא בְּזֶה מִנְדְרֵי קְדָשִׁים וְנִדְבֹתָן.

והקשה ה'טורי אבן' (חגיגה, אבני שהם, י, א):

שנינו (תרומות ג, ח) "המתכוון לומר 'תרומה' ואמר 'מעשר'... 'עולה' ואמר 'שלמים'... לא אמר כלום, עד שיהיו פיו ולבו שווין". וצריך להבין: הרי כוונת לבו היתה שהבהמה תהא קרבן עולה או שהתבואה תהא תרומה,

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ קיט

גמר בלבו לומר שור זה לעולה - הרי הוא עולה", כלומר שגם אם גמר בלבו לומר בפיו, מועילה מחשבתו בקדשים. ואת ההוכחה של ה'טורי אבן' מהמשנה, שהמתכוון לומר 'עולה' ואמר 'שלמים' לא הועילה מחשבתו להקריב את הבהמה לעולה, יש ליישב: כאשר כוונת הלב והאמירה בפה סותרות זו את זו (הכוונה - עולה, והאמירה - שלמים) אכן לא יכולה המחשבה לחול, אבל אם אין סתירה בין המחשבה לדיבור - חלה המחשבה שבלב אף אם גמר בלבו להוציא דיבור ולא הוציא.

"לא אמר כלום", וכאשר אין אמירה הרי זה חסרון גם בכוונת הלב. ולפי זה, דברי הרמב"ם "גמר בלבו שזו עולה... הרי זה חייב להביא" אמורים רק אם לא התכוון להוציא בפיו, אבל אם גמר בלבו להוציא גם בפיו - לא די בכוונת הלב. ובספר 'אפיקי ים' (ח"א סי' כד, בשם הגדול ממינסקי) הוכיח מדברי רש"י (קרושין מא, ב, ד"ה שכן) שבקדשים ותרומה די בגמירות הלב אפילו אם התכוון להוציא בשפתיו ולא הוציא. וזה לשון רש"י: "קדשים נמי איתנהו במחשבה;

יום רביעי ט' סיון ה'תשע"ה

עלייה לתורה - גם לאילמים

מצד מניעה חיצונית (האיסור להפסיק בתפילה), ואינו נחשב 'שאינו ראוי', אך באילם המנוע מדובר אינו יכול להחשב 'כעונה' אף בדינים דרבנן (יביע אומר ח"ד או"ח סי' ד, כד).

ויש המבארים באופן אחר מדוע אין חסרון של 'אינו ראוי' בקדושה באמצע התפילה: מי שאין לו תפילין של יד מניח רק של ראש. ולכאורה, מדוע לא נאמר כי מאחר ואינו ראוי להנחת תפילין של יד, יפטר אף משל ראש?

אלא שדין זה נאמר רק בשתי מצוות התלויות זו בזו, כגון בלילת המנחה שאין קיום מצות בלילה ללא המנחה, וכן בטבילה שאין משמעות לטבילת חלק מהגוף בלבד, ולכן היא מותנית באפשרות ביאת המים לכל הגוף. אך תפילין של יד ושל ראש הן שתי מצוות נפרדות וקיום האחת אינו מותנה באפשרות קיום השניה.

וכך גם לגבי 'שומע כעונה': השמיעה והדיבור הם שני עניינים נפרדים, וכמו שיכול לקיים את המצוה בדיבור בלבד, כך יכול לקיימה בשמיעה בלבד. ולכן קיום המצוה בשמיעה אינו מותנה באפשרות קיומה בדיבור, והאילם רשאי לעלות לתורה (עמק יהושע סי' ג).

הלכות מעשה הקרבנות פרק יז, הלכה ו: אָמְרו חֲכָמִים: כָּל הָרְאוּי לְבִילָה – אֵין הַבִּילָה מְעַבְּרַת בּוּ, וְכֵן שְׂאִינוּ רְאוּי לְבִילָה – הַבִּילָה מְעַבְּרַת בּוּ.

כלל זה נאמר בכמה דינים, וכגון לגבי טבילה שמועילה אם המים יכולים להגיע גם למקומות הנסתרים שבגוף (בית הסתרים), אך אין חובה שיכנסו בפועל.

ויש לדרון לגבי עליית אילם לתורה: האם יכול לצאת ידי חובת הברכה והקריאה בשמיעה מה'בעל קורא' מדין 'שומע כעונה' או שהשמיעה נחשבת כדיבור רק אם יש לשומע יכולת לדבר, ואם לאו השמיעה מעכבת?

וכתב על כך ה'משאת בנימין' (סי' סב): דין 'כל שאינו ראוי לביילה...' נאמר רק בחיובים מהתורה כגון מנחות וטבילה, ולא בקריאת התורה שהיא מדרבנן. וראיה לדבר מהעומד בתפילת לחש, ושומע קדיש או קדושה שצריך לעצור בתפילתו ולשמוע את הקדושה מהשליח ציבור ובכך יצא ידי חובתו מדין 'שומע כעונה'. ואף שכעת אינו ראוי לומר בעצמו אין זה מעכב, כי מדובר בחיוב מדרבנן.

אך יש לדחות, שהמתפלל שמונה-עשרה אינו יכול לענות

יום חמישי י' סיון ה'תשע"ה

בגדים מכובדים לעבודה מכובדת

את אותם הבגדים שלבש בעת העבודה הפחותה (ה'בישול').

ויסוד לכך מדברי הגמרא (שבת קיד, א), שמהלכה זו למדים חיוב החלפת בגדים מחול לשבת, והרי בזה בוודאי אין הטעם משום לכלוך אלא משום עצם שינוי הבגדים שרגילים בהם בחול לבגדי שבת, והוא הדין כאן שעצם שינוי הבגדים לעבודה נעלית הוא כבוד השכינה.

ולפי זה מובן שאפילו אם הכהן נזהר שהבגדים לא יתלכלכו מהדשן, מכל'מקום צריך להחליפם. אך לדעת רש"י שהטעם הוא משום לכלוך, אם לא התלכלכו הבגדים לכאורה אין טעם להחליפם. אבל לא מצינו חילוק זה בהלכה, ופירש מהר"ם שיק (מצוה קלב, ב) שאכן גם במקרה כזה חובה להחליף בגדים. והטעם הוא משום מראית העין, שמה הרואים לא יראו שבגדיו נותרו נקיים.

הלכות תמידין ומוספין פרק ב, הלכה י: וּבְגָדֵי כְהֵנָּה שְׂתוֹרֵם כְּהֵן הַדָּשָׁן וְהָיוּ פְּחוּתֵינּוּ מִן הַבְּגָדִים שֶׁמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם בְּשָׂאֵר עֲבוֹדוֹת... לְפִי שְׂאִינוּ דָרָךְ אֲרִיץ שִׁמּוֹנָה בּוֹם לְרַבּוֹ בְּבָגָדִים שֶׁבִשְׁלָ בָהֶם קִדְרָה לְרַבּוֹ.

לדעת רש"י (יומא יב, ב ד"ה את), דין לבישת בגדים פחותים נאמר על הוצאת הדשן (פינוי האפר שהצטבר מעל המזבח אל מקום מיוחד מחוץ לעיר), אך תרומת הדשן (הרמת מקצת האפר מעל המזבח בכל יום והנחתו בצד המזבח) אינה צריכה להיעשות בבגדים פחותים, כי היא נעשית בכף אחת של דשן ואין הבגדים מתלכלכים בכך.

אך הרמב"ם כתב דין זה לגבי תרומת הדשן, ויש להבין מה טעמו, שהרי כאמור עבודה זו אינה כרוכה בכלל? ונראה שלדעתו שינוי הבגדים הוא משום שעצם ההתעסקות באפר הקרבנות נחשבת עבודה פחותה ואין זה מן הראוי שבזמן העבודה המכובדת ('מזיגת הכוס') ילבש

ספירת בני ישראל

יום שישי י"א סיון ה'תשע"ה

ומבאר הגרי"פ פערלא (בביאורו לספר המצוות לרס"ג, ח"ב עמ' שכב):

אמנם לדעת רש"י נצטווה משה למנותם על ידי מנין השקלים אבל כל מוני המצוות סוברים שאין מפסוקי התורה משמעות איסור לספור את בני ישראל, אלא המנין היה עם מחצית השקל לכפרה, כי האיסור אינו בספירה מצד עצמה, אלא היות והיא מביאה לידי סכנה ("ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם") צריך לתת מחצית השקל לכופר נפש, ואז מותר לסופרם (מן התורה) גם לגולגולתם.

ומדוע לא למדים מכאן מצוה שבכל פעם שסופרים את בני ישראל יש לתת מחצית השקל?

מבאר בספר 'פענח רזא' (ריש כי תשא): מכך ששאלו ספר את אנשי צבאו על ידי טלאים ולא על ידי נתינת מחצית השקל, משמע שרק בספירה שעשה משה נצטוו לתת מחצית השקל, וזאת כדי לכפר על מעשה העגל, אבל לא היה זה ציווי לדורות, ומהפסוק 'ויפקדם בטלאים' למדים "שאסור למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר".

וכתב אדמו"ר הזקן (אור"ח סי' קנו ס"ו) ש"אפילו לדבר מצוה" אסור למנות את ישראל "אלא מוציאים אצבעותיהם ומונים האצבעות".

הלכות תמידין ומוספין פרק ד, הלכה ד: וְלָמָּה מוֹנֶה הַמִּנִּין... עַל הָאֲצָבָעוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ, וְלֹא הָיָה מוֹנֶה עַל הָאֲנָשִׁים עֲצֵמָן? לְפִי שְׂאִסוּר לְמִנּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵא עַל יְדֵי דְבַר אַחֵר, שְׂנֵאָמַר: וַיִּפְקְדֵם בְּטַלָּאִים.

האיסור לספור את בני ישראל נלמד בגמרא (יומא כב, ב) מהנאמר בשאלו המלך שלא ספר את אנשי צבאו לפי גולגולתם אלא "ציווים לקחת כל אחד טלה מצאן המלך... ונמנו הטלאים" (רש"י שם).

והקשה ה'באר שבע' (תמיד כח, ב): נאמר בתורה (שמות ל, יב) "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם", ופירש רש"י (שם): "כשתחפוץ לקבל סכום מניינם לדעת כמה הם - אל תמנם לגולגולת אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מניינם". ויש להבין:

א. מדוע נלמד האיסור לספור את ישראל מהאמור בבבאי (שמואל ב טו, ד) 'ויפקדם בטלאים', ולא מהאמור בתורה שספירת בני ישראל צריכה להיות על ידי מנין השקלים?
ב. מדוע לא הביאו מוני המצוות (הרמב"ם, הרס"ג ועוד) את האיסור לספור את בני ישראל במנין המצוות?

חובה לקיים את המצוה מיד?

שבת קודש י"ב סיון ה'תשע"ה

לתמיד של מחר, שהרי 'אין מעבירין על המצוות'. אך יתכן לחלק:

כאשר מדובר באדם יחיד, עליו לקיים את המצוה הבאה לידו מיד ולא להמתין כי אינו יודע אם יחיה מחר. אך בהלכה זו מדובר בקרבן ציבור, ו'ציבור אינם מתיים' ואין חשש שלא יקיימו את המצוה למחר (לקט הקמח, הובא בבאר היטב אר"ח צ, סקי"א).

ויש שחילקו באופן אחר:

כאשר הדיון הוא לגבי אותה מצוה אם לקיימה מיד או לאחר זמן, כגון תפילה בציבור היום או במועד מאוחר יותר, 'אין מעבירין על המצוות' ויש לקיימה מיד. אך בשתי מצוות שונות אין אומרים כן, ולכן לגבי הקרבת קרבן תמיד וקרבן מוסף שהן מצוות נפרדות, יכול לבחור איזה שירצה (הגהה למשנה למלך הל' מגילה א, יא).

הלכות תמידין ומוספין פרק ח, הלכה כ: לֹא מִצְוָה אֲלֵא שְׁנֵי כְּבָשִׂים, אִם יִקְרִיבוּ אוֹתָן לְמוֹסֵף הַיּוֹם אִין לְתַן תְּמִידִין לְמָחָר – תְּרֵי תְּדָרָךְ שְׁקוּל; אִם הִקְרִיבוּם לְמוֹסֵף הַיּוֹם – הִקְרִיבוּ, וְאִם רָצוּ לְהַנִּיחָם לְמָחָר לְתַמִּידִין – יַנִּיחוּ.

הרדב"ז (שו"ת ח"ד, יג) נשאל במי שהיה כלוא בבית הסוהר ונמנעה ממנו האפשרות להתפלל בציבור, מלבד יום אחד שבו יוכל לצאת להתפלל לפי בחירתו – באיזה יום יבחר? והשיב, כי עליו לנצל מיד את האפשרות שניתנה לו ולא להמתין לתאריך מיוחד כגון יום הכיפורים וכדומה, שהרי 'אין מעבירין על המצוות'.

וה'חכם צבי' (שו"ת סי' קו) נחלק על הרדב"ז לפי הלכה זו שאם יש מחסור בכבשים להקרבה, ואם יקריבו את קרבן מוסף של שבת לא יוכלו להקריב קרבן תמיד למחרת, שניהם שקולים ואיזה מהם שירצו יקדימו, ולפי דברי הרדב"ז היו צריכים להקריב מוסף של שבת ולא להמתין

1 **שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – ו'י"ב סיון ה'תשע"ה**

11 ב. וכיצד מעשה חטאות הנשפכות? שוחט וזורק?¹²
 12 דמם כמו שבארנו¹³, ואחר כך קורעם¹⁴ ומוציא
 13 האמורים¹⁵ ונותנן בכלי¹⁶, ומולחן¹⁷ וזורקן על גבי
 14 האשים. ומוציא שאריתם¹⁸ חוץ לעיר¹⁹, ומנתחין אותן
 15 שם בנתחי העולה בעורן²⁰, ושורפין אותן שם בבית
 16 הדשן²¹.
 17 ג. שלשה מקומות לשרפה²²: אחר - בתוך העזרה²³.
 18 ובו שורפין פסולי המקדש²⁴, ואמורי קדשים קלים
 19 שנספסלו²⁵, ופרים ושעירים של חטאות הנשפכות אם
 20 ארע בהם פסול בין לפני זריקה בין לאחר זריקה²⁶,

2 **יום ראשון ו' סיון ה'תשע"ה**
 3 **הלכות מעשה הקרבנות**

4 **פרק שביעי**

5 א. מצות עשה לעשות החטאות כמצותן האמורה
 6 בתורה². וכיצד מעשה חטאת הנאכלת³? שוחט ונותן
 7 הדם כמו שבארנו⁴, ומפשיטה⁵ ומפריש האמורים⁶,
 8 ומולחן⁷ וזורקן⁸ על גבי האשים⁹. ואם רצה לתן את
 9 האמורין בכלי כשמוליכן למזבח¹⁰. ושאר בשרה
 10 נאכל לזכרי בהנה בעזרה¹¹.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(1) בו תבואר מצות עשיית החטאת, וכיצד היא נעשית, ודין חטאות הנשרפות. (2) שנאמר (ויקרא ו, יח) "זאת תורת החטאת וגו'", ומבואר (שם ד, א-לה) איך יקרב ומה ממנה נקטר ומה יאכל. (3) ראה למעלה פרק א הלכה ט-טז איוו חטאת נאכלת ואיוו נשרפת. (4) למעלה פרק ה הלכה א-ב, לעניין שחיטה, ובהלכה ז לעניין זריקת הדם. (5) מעורה. (6) כלומר, מוציא את האמורים, ראה למעלה שם הלכה יח: "כל הזבחים וכו' מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אמוריהם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל". (7) במנחות כ. על הפסוק "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח" (שם ב, יג) אמרו: "ואין לי אלא קומץ (מנחה), מנין לרבות את הלבונה וכו', אימורי חטאת ואימורי אשם וכו', תלמוד לומר (שם) "על כל קרבנך תקריב מלח". (8) [למעלה פרק ו הלכה ד כתב כן רבינו בקרבן עולה ולמדה מן הפסוק "ועשית עולותיך הבשר והדם", וצריך עיון מהיכן למדו כן בחטאת?]. (9) שנאמר (שם ד, ח"י) "ואת כל חלב וגו' שתי הכליות וגו' והקטירים הכהן על מזבח העולה". (10) בתוספתא זבחים פרק א: "הקטר חלבים וכו' ונתנן על גבי האשים בין ביד בין בכלי בין בשמאלו בין בימינו הרי אלו כשירין". ואף על פי שכל מעשה חטאת טעון יד ימין (ענין זבחים יא.) לעניין הולכת חלבים ואמורים, שגם בשמאל כשר, מותר גם בכלי. (11) משנה בזבחים נג. "ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה". שנאמר בתורה על החטאת (שם ו, יט) במקום קדוש תיאכל בחצר אהל מועד, והוא ענין לפנים מן הקלעים. והעוזה במקדש כנגד לפנים מן הקלעים במשכן. (12) באצבע (למעלה פרק ה הלכה ט). (13) למעלה בפרק ה הלכות א-ב לעניין שחיטה, ובהלכות יא-יב לעניין זריקת הדם. (14) ואין מפשיטין אותן, שהרי החטאות הנשרפות נשרפות עם עורן. (15) משנה יומא פז: "קרען והוציא את אימוריהן". (16) כלי שרת. שם במשנה "נתן במגיס", "נראה דהא דבעינן כלי בחטאות הנשרפות טפי משאר זבחים, משום דכתיב בהו לשון הרמה, כדכתיב (שם ו, ג) והרים, והוי בכלי". (17) שנאמר (שם ב, יג) "על כל קרבנך תקריב מלח". (18) עורו, בשרו, ראשו, כרעיו, קרבו ופרשו (שם ד, יא). (19) חוץ לירושלים, שנאמר (שם, יב) "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה", ואמרו: "אל מחוץ למחנה, חוץ לשלוש מחנות, אתה אומר חוץ לשלוש מחנות או אינו אלא מחנה אחת, כשהוא אומר בפר העדה (שם, כא) אל מחוץ למחנה שאין צריך לומר, שהרי כבר נאמר (שם) כאשר שרף את הפר הראשון, ליתן לו מחנה שנייה, כשהוא אומר מחוץ למחנה בדשן (שם ו, ד), "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה", שאין צריך לומר, שהרי כבר נאמר (שם ד, יב) על שפך הדשן ישרף - ליתן לו מחנה שלישית". והעוזה היא מחנה שכנה והר הבית, מחנה לווייה וירושלים מחנה ישראל, שהיא מחנה שלישית. (20) כלומר, מוציאן מן העיר כשהן שלמות, ושם מנתחין כנתחי העולה, אבל בלא הפשט העור לפי שנאמר (שם, יא-יב) "ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא". ואמרו (זבחים נ). יומא שם וספרא שם, הלכה ב) "מלמד שמוציאו שלם, יכול ישרפנו שלם, נאמר כאן ראשו וכרעיו ונאמר להלן (בעולה שם א, ח-ט) ראשו וכרעיו, מה להלן אצל עולה על ידי ניתוח (שנאמר שם א, ו "ונתח אותה לנתחיה") אף כאן על ידי ניתוח, אי מה להלן בהפשט (שהרי נאמר שם "והפשיט את העולה) אף כאן נמי הפשט, תלמוד לומר וקרבו ופרשו - כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו". (21) שנאמר (שם ד, יב) "על שפך הדשן ישרף". (22) בזבחים קד: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא וכן תני לוי "שלושה בית הדשנין הן" היינו שלושה מקומות לשריפה, אבל בית הדשנים להניח שם הדשן, היו יותר, שהרי חוץ משלושה הנ"ל היה בעזרה מקום להרמת הדשן (ולא מקום שריפה) ששם היו נותנין מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה, ונקרא בית הדשן, והיה במזרחו של כבש. (23) זבחים שם. והיה במזרחו של מזבח. (24) פסולי קדשים קדשים ולמדו זאת (פסחים כד. ועוד) ממה שנאמר (שם ו, כג) "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף" ודרשו "בקדש באש תשרף", ומכאן למדו לפסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים שנסרפים בקדש = בעזרה, ופירש רש"י שרק פסולי קדשי קדשים, שאכילתם בעזרה, נשרפים בעזרה. אבל פסולי קדשים קלים, שנאכלים בכל העיר, אף שריפתם בכל העיר. (25) כלומר, "אפילו של קדשים קלים, הואיל והקטרת הכשירין בעזרה, אף שריפת פסוליהם בעזרה". (26) זבחים שם. כי אפילו אחר זריקה, אף שהגיע הזמן לצאת, הואיל ועדיין לא יצאו - נשרפין בעזרה.

קכב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 כגון שנטמאו או שיצאו חוץ לעזרה עד שלא הגיע זמן
2 לצאת²⁷, או שלק הבשר או לנו האמורין שלהן²⁸.
- 3 ד. והמקום השני - בהר הבית, ושמו בירה. וכו' שורפין
4 חטאות הנשרפות אם ארע בהן פסול אחר צאתן מן
5 העזרה²⁹. והמקום השלישי - חוץ לירושלים, והוא
6 הנקרא בית הדשון³⁰. ושם שורפין חטאות הנשרפות
7 בזמן שהן נשרפות כמצותן.
- 8 ה. ושרפת כל הנשרפין כשרה בזר ובלילה. וכל
9 הנשרפין חוץ לעזרה³¹ - כל העצים כשרין לשרפתן,
10 אפלו בקש ובגבבא³²; שגאמר: על עצים באש - אש
11 מכל מקום. ולמה נאמר עצים? להוציא את הסיד ואת
12 הרמץ³³.
- 13 ו. חטאת העוף כיצד היתה נעשית? מולק אותה בקרן
14 דרומית מערבית כמו שבאנו, ויורד בצפרנו³⁴ עד
15 שפחתה הסימנין³⁵ או רב אחד מהן, ואינו מבדיל הראש
16 מן הגוף³⁶. ואם הבדיל - פסל, ולוקה³⁷; שגאמר: ומלק
17 את ראשו ממול ערפה ולא יבדיל. ומזה מדמה על קיר
18 המזבח³⁸ למטה מאמצעו³⁹, ושרי הדם מתמצים על
19 היסוד⁴⁰. שגאמר: והנשאר בדם ימצה על יסוד המזבח;
- 20 מכלל שהנתנה על קיר שהשרין שלו מתמצין אל
21 יסוד, וזהו קיר התחתון.
- 22 ז. ומצוי דם חטאת העוף מעכב. ואין למזבח בה אלא
23 דמה⁴¹, והשאר נאכל לזכרי פהנה⁴² כבשר חטאת
24 הבהמה.
- 25 ח. כיצד אוהז חטאת העוף בשעת מליקה? אוהז שתי
26 רגליה בין שתי אצבעותיו⁴³, ושתי אגפיה בין שתי
27 אצבעותיו⁴⁴, ומוחצ צנארה אל רחב שתי אצבעותיו
28 ומולק⁴⁵. וזו מעבודות קשות שבמקדש⁴⁶. ואם שנה
29 ואחז בכל מקום - כשרה.
- 30 ט. וכל מקום מן המזבח כשר למליקה, ובלבד שיזה
31 דמה למטה מאמצע המזבח⁴⁷. ואם הנה בכל מקום -
32 כשרה. והוא שיתן למטה מעט מדם הנפש.
- 33 י. שלשה דברים היתה קרן דרומית מערבית משמשת
34 למעלה⁴⁸, ושלשה למטה⁴⁹. מלמטה: חטאת העוף,
35 והגשת המנחות⁵⁰, ושרי הדם של עולות⁵¹ וחסאות
36 הנאכלות⁵² ונאשמות ושלמים⁵³ ששופכין עליה.
37 והשלשה של מעלה: נסוף המים ששופכין בחג⁵⁴, ונסוף
38 היין של נסכים⁵⁵, ועולת העוף⁵⁶ בזמן שהיא רבה⁵⁷,

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(27 כלומר, קודם זריקה. 28) שבדבר הנקטר, אין כל ספק שלינה פוסלת. והוא הדין לאימורים שיצאו שוודאי נפסלו וודאי נשרפים בעזרה, שהרי אין סופם לצאת. (29) בגמרא שם: "תני לוי וכו' ובית הדשן היה בהר הבית ששם שורפין פרים ושעירים הנשרפים שארע בהן פסול ביציאתן", ומפרש רש"י: "ביציאתן, לאחר שיצאו". (30) במשנה שם: "פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים בזמן שהן נשרפין כמצוותן נשרפים בבית הדשן". ולמדו כן ממה שנאמר (ויקרא ד, יב) "והוציא את כל הפר אל הפר אל מחוץ למחנה". (31) אבל הנשרפים בפנים, נשרפין רק בעצים הכשרים למערכה. (32) "זבל השדות". (33) "אפר חם שיש בו שארית מן האש". (34) "יכול ימלקנו בסכין וכו' הכהן ומלק" וכו' (ויקרא א, טו) מלמד שלא תהיה מליקה אלא בעצמו של כהן". (35) הקנה והוושט. (36) בזבחים סד: במשנה: "חטאת העוף וכו' היה מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל", והיינו, שלא יבדיל הראש מהגוף. (37) כדן כל לאו שיש בו מעשה. (38) משנה זבחים שם. שנאמר (ויקרא ה, ט) "והיזה מדם החטאת על קיר המזבח". והזאה זו, שאוחז בראש ובגוף (ולא באצבע ולא בכלי) ומזה על קיר המזבח. (39) כלומר, למטה מחוט הסקרא. (40) שם במשנה, ומפרש רש"י שם "שמקיף ומקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד". (41) משנה שם, משום שלא נאמרו בה אלא הזאה ומיצוי הדם בלבד. (42) ולמדו כן ממה שנאמר "כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם וגו' קדש קדשים לך הוא ולבניך, בקדש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אותו קדש יהיה לך" - "ולכל חטאתם, לרבות חטאת העוף" (שנאכלת לזכרי כהונה). (43) "של יד השמאלית", שהרי ביד ימין מולק. כלומר, "מכניס שני רגליה בין אצבע קטנה (=זרת) לקמיצה" (רש"י שם). (44) כלומר, שתי הכנפיים מכניס בשתי האצבעות האחרות של אותה יד שמאלית, דהיינו "בין אמה לאצבע". (45) כלומר, "העוף על גב ידו לא שיהיה בפנים על הכף ומושך צווארו על הבהן כשיעור רוחב שתי אצבעות ומולק ממול העורף". (46) גם קמיצה וחיפיה הן עבודות קשות במקדש. (47) במשנה שם סג. "ובכל מקום הייתה כשרה אלא זה היה מקומה". (48) מחוט הסקרא שבאמצעו של מזבח. (49) מחוט הסקרא. (50) שם במשנה: "וההגשות", והיינו הגשה אל המזבח. (51) בזבחים נא. למדו כן ממה שנאמר בשעיר נשיא (שם ד, כה) "אל יסוד מזבח העולה" - "תן יסוד למזבח של עולה" היינו שכל הקרבים על מזבח העולה טעונים שפיכת שיריים ליסוד. (52) אבל חטאות הנשרפות שופך דמן על היסוד המערבי. (53) וכל אלו, הנקרבים על המזבח החיצון, נלמדו מהחטאות הנשרפות, שכשם ששפיכת השיריים שלהן היא על היסוד המערבי, מפני שבו הוא פוגע תחילה בצאתו מן היכל, כמו כן הנקרבים על המזבח החיצון נשפכים על היסוד שבו הוא פוגע תחילה, והוא היסוד הדרומי הפוגע בו בירידתו מן הכבש שהוא בדרום, ולפי שהיסוד שבדרום לא תפס אלא אמה אחת בלבד - הרי זה קרן מערבית דרומית. (54) חג הסוכות, ש"כל שבעת ימי חג מנסכין את המים על גבי המזבח". (55) אף הם של חג (=הסוכות), אבל נסכים של כל השנה, קרבו למטה כי "בקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין והם הנקראים שיתין". (56) שעיקר מקום מליקתן הוא בקרן דרומית מזרחית. (57) שיש הרבה כהנים באותה קרן, העוסקין בעולות.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות כג

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ואם אין גרן דרומית מזרחית מכילה אותה - נפנין
 2 לגרן דרומית מערבית ועושין אותה שם⁵⁸.
 3 יא. כל העולין למזבח - עולין דרך ימין⁵⁹, ומקיפין
 4 ויורדין דרך שמאל⁶⁰; חוץ מן העולה⁶¹ לאחד משלשה
 5 דברים אלה⁶² שלמעלה⁶³ בגרן זו⁶⁴. שהן עולין ונפנין
 6 על השמאל לגרן, ועושין מלאכתן וחוזרין לעקב⁶⁵.
 7 ומפני מה נפנין לשמאל? פדי שיפגעו בגרן מערבית
 8 דרומית תחלה; שאם נפנין על ימין ומקיפין את כל
 9 המזבח עד שיגיעו לגרן דרומית מערבית, שמא יתעשן
 10 המים והיין⁶⁶ או שמא ימות העוף בעשן המזבח⁶⁷.
 11 יב. לפיכך, המנסף מים או יין, קשה הוא מקיף את
 12 המזבח לא יהיה בידו כלום⁶⁸. ומתחיל ומקיף מקרן
 13 דרומית מזרחית למזרחית צפונית, לצפונית מערבית,
 14 למערבית דרומית, ולא יהיה בידו כלום. וכשמגיע
 15 למערבית דרומית נוהגין המים או היין בידו ומנסף.
- 16 ואם לא הקיף - עולה ופונה על שמאלו, ועושה
 17 מלאכתו יורד.
 18 פָּרַק שְׁמִינִי
 19 א. חמר בחטאת הבהמה משאר קדשי קדשים², שדם
 20 חטאת הבהמה³ שנתז מן הכלי⁴ שקבל בו הדם⁵ קדם
 21 הזיה⁶ על הגגד - טעון כבוס⁷ במים⁸ בעזרה⁹; שנגמר:
 22 ואשר יזה מדמה על הגגד אשר יזה עליה תכבס
 23 במקום קדש¹⁰.
 24 ב. אַחַד הַגָּד וְאֶחָד הָעוֹר הָרַף¹¹ וְאֶחָד הַשֶּׁקֶל¹² טְעוּנִין
 25 כבוס. אַבְל הָעוֹר הַקָּשָׁה - הָרִי הוּא כְּעֵץ¹³, וְגוֹרֵד הָדָם
 26 מְעֲלִי¹⁴. וְאֶחָד דָּם חֲטָאת הַנֶּאֱכָלֶת או דם חטאת
 27 הַנְּשַׁרְפֶּת¹⁵, אַבְל לֹא דָם חֲטָאת הָעוֹף; שְׁנֶאֱמַר: תִּשְׁחַט
 28 הַחֲטָאת¹⁶ - בְּנִשְׁחַטֶּת הַכְּתוּב מְדַבֵּר, לֹא בְּנִמְלֶקֶת¹⁷.
 29 ג. חֲטָאת שְׁנֶפְסָלָה - אֵין דָּמָה טְעוּן כְּבוֹס¹⁸, בֵּין

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

58 משום שקרן זה יותר קרוב לבית הדשן (ששם זורק מוראה ונוצה) מיתר שתי הקרנות. 59 כלומר, עולין לכבש ומשם פונים לקרן מזרחית דרומית, בצד ימין של כבש, וראה שם סב: "כל פנות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזבח".
 60 של כבש. 61 למזבח. 62 ניסוך המים והיין ושיירי הדם. אבל בשלושה הדברים שמקומם למטה מחוט הסקרא, אינו עולה למזבח ואינו מקיף, אלא עומד על הרצפה. 63 מחוט הסקרא. 64 דרומית מערבית. 65 כלומר, מהצד שעלו, ונמצאת פנייתם לימין. 66 שם סד. "אמר רבי יוחנן נסכים שמא יתעשנו בעשן המזבח בשעת סובכו ויפסיד ריחו ואנו צריכים תמימים יהיו לכם ונסכייהם". ויין מעושן פסול למזבח ומיכן שהוא הדין למים מעושנים שהם פסולים.
 67 שם המשך דברי רבי יוחנן "ועולת העוף שמא תמות בעשן". [שהרי במערבו של הכבש הגדול לא היה כבש קטן לרדת בו אל הסובב והוצרכו לעלות לראש המזבח ממש. 68 משנה בתמיד לג: "בא לו להקיף את המזבח מהיכן הוא מתחיל מקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, נתנו לו יין לנסך", ומפרש הרא"ש שם וכן פירש רש"י בזבחים סד. כי משנה זו דווקא בכהן גדול, אבל כהן הדיוט פונה לשמאל לקרן דרומית מערבית, כמבואר למעלה. אבל רבינו כתב בפירושו המשנה: "הקפה זו אינה מיוחדת לכהן גדול, אלא כל המקיף את המזבח כך הוא מקיף", וכן כתב המאירי שם. באופן שהכל תלוי ברצונו של הכהן: רצה לעלות עם הנסכים בידו, עולה דרך שמאל, רצה לעלות בלי הנסכים עולה לימין וכשבא לקרן מערבית דרומית נותנים בידו הנסכים. 1) יבואר בו דין בגד שניתן עליו מדם חטאת. 2) לשון המשנה בזבחים צג: 3) ולא דם חטאת העוף, ראה להלן הלכה ב. 4) שם צג. במשנה. אבל לא שניתז מן הצוואר או מקרן המזבח, ראה להלן הלכה ו. 5) ולא שנשפך מן הצוואר על הרצפה, ואספו בכלי וניתז מן הכלי (משנה שם), וראה להלן הלכה ו. 6) אבל לא הדם שנשאר לאחר ההזיה, ראה להלן הלכה ז. 7) שם במשנה. 8) ראה להלן הלכה י. והנה, בגמרא לא מפורש שהכיבוס במים (ושם צה. אמרו שמעבירים עליו שבעה סממנים). ויתכן כי רבינו למד כן מההיקש שבין כיבוס למריקה ושטיפה (ראה בספרא צו פרק ו הלכה ז, שלמדו מהיקש זה לענין מריקה ושטיפה במקום קדוש, הביאו רבינו להלן הלכה יא), ושם נאמר (ויקרא ו, כא) "ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים", כמו כן כיבוס של בגד הוא במים. אלא שיש ספק בדבר אם גם בכיבוס אין להכשיר אלא מים דוקא, ולא יין ולא מזוג, ראה להלן הלכה יב לגבי מריקה ושטיפה. 9) שם צד: במשנה. 10) והיינו בעזרה. 11) שם צג: במשנה: "אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס". ובגמרא שם הביאו ברייתא: "בגד (שם) אין לי אלא בגד, מנין לרבות עור שהופשט, ת"ל אשר יזה עליה תכבס (שם) וכו' דברי ר' יהודה", וראה להלן הלכה ה, כי דווקא אחר שהופשט טעון כיבוס, ולא לפני ההפשט. 12) "בגד" הוא מצמר או מפשתים, ו"שק" הוא מנוצה של עזים (ראה רש"י שם). 13) ראה להלן הלכה ד כי אם ניתז על כלי עץ או כלי מתכת אינו טעון כיבוס לפי שאינן ראוין לכיבוס, אלא גורדן בלבד. 14) שם צד. פלוגתא בין רבנן ואחרים אם מכבסים את העור, או שמגררים (=מגרדים) אותו. ורבא מעמיד חלוקתם בעור קשה. אבל עור רך, מכבסים אותו לדברי הכל. ורבינו פוסק כרבנן כי העור הקשה אינו בר כיבוס. 15) משנה שם צב. "דם חטאת שניתז על הבגד הרי זה טעון כיבוס, אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות, שנאמר (שם ו, יט) במקום קדוש תאכל, אחר הנאכלות ואחד הפנימיות (=הנשרפות) טעונות כיבוס, שנאמר (שם, יח) תורת החטאת, תורה אחת לכל החטאות, וראה גם תוספתא זבחים פ"י (עמ' 495). 16) וסמוך לו נאמר (שם, כ) "ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדוש". 17) זבחים צב. כדברי ריש לקיש בשם בר קפרא. 18) משנה שם, ובברייתא שם צג. "מדמה (שם) מדם כשרה, ולא מדם פסולה".

קכד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 שְׁהִיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר¹⁹ בֵּין שְׁלֹא הִיְתָה לָהּ שְׁעַת
2 הַכֹּשֶׁר. אִי זֶה הָיָא שְׁהִיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר? שְׁלֵנָה,
3 וְשִׁנְטָמָא, וְשִׁצְאָת חוּץ לְעִזְרָה²⁰. וְאִי זֶה הָיָא שְׁלֹא
4 הִיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר? שְׁנַפְסָלָה בְּשַׁחֲטָהּ²¹ אוּ בְזִיקַת
5 הַדָּם²².
- 6 ד. אֵין טְעוֹן כְּבוֹס אֶלָּא מְקוּם הַדָּם בְּלִבְד²³. וְהוּא
7 שְׁהִיְתָה עַל פְּלִי²⁴ שְׁרָאוּי לְקַבֵּל טְמֵאָה²⁵ וְרָאוּי לְכְבוֹס²⁶;
8 אֶבֶל אִם נִתְּזוּ עַל פְּלִי עֵץ²⁷ אוּ פְלִי מִתְּכַת - אֵינוּ טְעוֹן
9 כְּבוֹס, לְפִי שְׁאִינֵן רָאוּיִן לְכְבוֹס, אֶלָּא גּוֹרְדֵן בְּלִבְד²⁸.
- 10 ה. נִתְּזוּ עַל עוֹר הַדָּג - אֵינוּ טְעוֹן כְּבוֹס, לְפִי שְׁאִינֵן רָאוּי
- 11 לְקַבֵּל טְמֵאָה²⁹. אֶבֶל אִם נִתְּזוּ עַל עוֹר הַבְּהֵמָה: עַד שְׁלֹא
12 הַפֶּשֶׁט - אֵינוּ טְעוֹן כְּבוֹס³⁰, אַחַר שְׁהַפֶּשֶׁט - טְעוֹן
13 כְּבוֹס³¹; שְׂאָף עַל פִּי שְׁאִינֵן מְקַבֵּל טְמֵאָה עִתָּה, הָרִי
14 הוּא רָאוּי לְקַבֵּל טְמֵאָה לְאַחַר שְׁהִתְעַבְד³².
- 15 ו. נִתְּזוּ מִן הַצְּוָאר עַל הַבְּגָד³³ אוּ מֵעַל קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ³⁴, אוּ
16 שְׁנַשְׂפָּף הַדָּם עַל הַרְצָפָה וְאֶסְפוּ³⁵ וְנִתְּזוּ מִמֶּנּוּ עַל הַבְּגָד
17 - אֵינוּ טְעוֹן כְּבוֹס; שְׁנֵאָמַר: וְאֶשֶׁר יִזְהַ מִדְּמָה - לֹא
18 אֲמַרְתִּי אֶלָּא בְּדָם שְׁנִתְקַבֵּל בְּכָלִי שְׂרֵת, וְרָאוּי לְהִזְיָה³⁶,
19 וְיֵשׁ בּוֹ פְּדֵי הִזְיָה³⁷.
- 20 ז. נִתְּזוּ אַרְבַּע הַמִּתְּנוֹת³⁸ וְאַחַר כֵּן נִתְּזוּ מִן הַכּוֹס עַל

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

19) סתם משנה שם, ובברייתא (שם צג.) נחלקו בזה: ר' עקיבא אומר היתה לה שעת הכושר ונפסלה, דמה טעון כיבוס. לא היתה לה שעת הכושר ונפסלה, אין דמה טעון כיבוס. ר' שמעון אומר, אחד זה ואחד זה אין דמה טעון כיבוס. מאי טעמיה דר' שמעון, כתיב (שם, כב) אותה (= כל זכר בכהנים יאכל אותה), וכתוב (שם, כ) מדמה, חד להיכא היתה לה שעת הכושר (וחד ללא היתה לה שעת הכושר). ופסק רבינו כר' שמעון, וכסתם משנה שם. וראה ב'תוספות יום טוב' שם פ"א משנה ז מה שתמה על דברי רבינו כאן, ממה שכתב להלן הלכה יד. 20) שם במשנה. אבל השחיטה והזריקה היו כדין. ואם כן, לפני שנפסלה היתה לה שעת הכושר. 21) ראה במשנה שם "שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה", כלומר, חשב בשעת שחיטה שיאכלו אותה או יזרקו דמה מחוץ לזמן או מחוץ למקום, וכמו כן אם נשחט שלא לשמו, כי החטאת שנעשתה במחשבת שינוי השם – פסולה (להלן פט"ו מהלכות פסולי המוקדשין הלכה א). 22) כגון שקיבלו פסולין וזרקו דמה. שם במשנה, וראה שם ברש"י שלא גרס "וזרקו דמה", שהרי אף דם הכשרה, שניתזו דמה לאחר זריקה, אין הבגד טעון כיבוס (ראה להלן הלכה ז), אבל ראה בתוס' ד"ה ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה, שכתבו כי איצטריך בפסולין לומר דדם דחוי הוא, ואין הנותר במזרק כשר לזריקה, ולא תימא ויחזור הכשר ויזרוק. 23) שם צג: במשנה, ובגמרא (שם צד.) "יכול ניתז על מקצת בגד, יהא כל הבגד טעון כיבוס, תלמוד לומר (שם, כ) אשר יזה, לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד". 24) כלומר, לאו דוקא על הבגד, אלא גם על כל כלי, וכר' יהודה (שם) שמרבה מ"בגד" כל דבר שמקבל טומאה. 25) שם במשנה: "אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם, ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה". ובגמרא (שם צד.) אמרו: סתמא כרבי יהודה (האומר שם צג: בברייתא, - "מה בגד הראוי לקבל טומאה, אף כל הראוי לקבל טומאה"). 26) שם במשנה. 27) ראה למעלה הלכה ב. 28) בגמרא (שם צד.) "ראוי לכיבוס למעוטי כלי, דבר גרירה הוא". ומפרש רש"י שאין מכבסין אותו אלא גוררו. וכן בברייתא שם, לא נחלקו אלא לענין עור. אבל לענין כלי, הכל מודים שמגררו (=מגדרו). [וראה להלן (הלכה ט) שפסק רבינו, שרק בליעת הדם נבלע בהם, וצריך עיון]. 29) נלמד ממה שאמרו (שם צג: במשנה, וראה למעלה הלכה ד) כי אינו טעון כיבוס אלא דבר שראוי לקבל טומאה, וראה פ"ז ממסכת כלים משנה יג (ובדברי רבינו להלן פ"א מהלכות כלים הלכות ג"ד), כי כל שבים אינו מקבל טומאה. וראה גם בפ"י ממסכת כלים משנה א, ובדברי רבינו בפכ"א מהלכות טומאת מת הלכה א, משום שנאמר (שם יא, לב) "או בגד או עור", מפי השמועה למדו (בספרא פ' שמיני פרשה ו הלכה י') "מה בגד מין הגדל בארץ, אף עור מין הגדל בארץ" (רבינו בהלכות כלים שם). ולפי מה שכתב רבינו בהלכות כלים שם הלכה ד, כי עור העוף אינו מקבל טומאה, גם עור העוף אם ניתז עליו דם החטאת – אינו טעון כיבוס. 30) זבחים שם במשנה לדברי הכל. ובגמרא שם אמרו הטעם, ממה שנאמר (שם) "בגד", מה בגד הראוי לקבל טומאה, אף כל הראוי לקבל טומאה. ועור עד שלא הופשט, אינו ראוי לכלי ואינו מקבל טומאה. 31) שם במשנת כדעת רבי יהודה. 32) כן הוא בשבת מט: ועיין בתוספות שם ד"ה לא אמרו, ובזבחים שם ד"ה מנין. ולדברי רבינו, הכל מיושב אל נכון, וראה בלחם-משנה. 33) שם צג. במשנה: "ניתזו מן הצואר על הבגד, אינו טעון כיבוס". 34) שם במשנה: "מן הקרן ומן היסוד, אינו טעון כיבוס". 35) שם המשנה: "נשפך על הרצפה ואספו, אינו טעון כיבוס", שכיון שנשפך לו מן הצואר על הרצפה, אינו ראוי שוב להזאה, אף-על-פי שיאספוהו אחר-כך בכלי שרת (להלן פ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כה). אבל אם קיבל מן הצואר בכלי, ואחר-כך נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו, שהדם ראוי לזריקה (להלן בהלכות פסולי המוקדשין שם) אם ניתז על הבגד, טעון הבגד כיבוס. וכן מפורש בספרא פ' צו פ"ו הלכה ה, ועיין בזבחים צב: וברש"י שם ד"ה אי אוספו. 36) שם במשנה: "אין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזאה", ובברייתא שם: "יכול ניתז מן הצואר על הבגד יהא טעון כיבוס, תלמוד-לומר אשר יזה, לא אמרתי לך אלא בראוי להזאה (=שנתקבל בכלי – רש"י שם)". ואף ניתז מן הקרן מתמעט מהפסוק הנ"ל "אשר יזה", פרט לזה שכבר הוזה (ברייתא שם). 37) אבל אם אין בו כדי הזייה, אינו טעון כיבוס (שם צג:), לפי שפסול להזאה. ראה למעלה פ"ד הלכה ח, ופ"ה הלכה ט. 38) ראה למעלה פ"ה הלכה ז, כי "החטאות הנאכלות, דמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות המזבח החיצון".

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קכה

מתוך מהדורת וגשל

7	החטאת על הבגד, ונתז על דם החטאת דם חלין - טעון	1	הבגד משירי הדם - אינו טעון כבוס, אף על פי שעדין
8	כבוס ⁴⁶ . אכל אם נתז דם החלין תחלה, (או אפלו דם	2	לא זרק השירים על היסוד ³⁹ . וכן בחטאות הנשרפות ⁴⁰ .
9	עולה), ונתז עליו דם החטאת - אינו טעון כבוס, שירי	3	ח. נתז מאצבעו ⁴¹ אחר שיצאת הנזה מידו - אינו טעון
10	לא נבלע בו ⁴⁷ .	4	כבוס ⁴² ; שירי הדם שבאצבע פסולין להנזה ⁴³ .
11	י. פשמיכבסין את מקום הדם ⁴⁸ - מכבסין אותו במים ⁴⁹	5	ט. נתז מן הבגד לבגד שני - אין הבגד השני טעון
12	יפה יפה עד שלא ישאר לו רשם ⁵⁰ . וכל שבעת	6	כבוס ⁴⁴ . נתז על בגד טמא - אינו טעון כבוס ⁴⁵ . נתז דם

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(39 שם במשנה: "מן הקרן ומן היסוד, אינו טעון כיבוס", ובגמרא (שם לט.) אמרו "מן הקרן, מן הקרן ממש. מן היסוד, מן הראוי ליסוד (=שיירי הדם הראויין לישפך ליסוד)", ראה רש"י שם במשנה, ובברייתא שם צג. אמרו "יכול ניתז מן הקרן ומן היסוד יהא טעון כיבוס, תלמוד-לומר אשר יזה, פרט לזה שכבר הוזה". (40) לאחר שנתן המתנות הראויות להן, ראה למעלה פ"ה הלכות יב"ג, אין הדם הנשאר מצריך כיבוס לבגד אשר ניתז עליו, ולא כר' נחמיה שסובר (שם לט.) כי שיירי הדם הפנימיים טעונים כיבוס, וראה כסף-משנה ולחם-משנה. (41) ראה למעלה פ"ה ה"ט, ש"אין בכל הקרבנות קרבן שטעון הזיית דם באצבעו אלא חטאת בלבד, שנאמר בה וטבל אצבעו בדם". (42) שם צג: והיינו אפילו אם נתן, לא נתן אלא מתנה אחת בלבד שהדם שבמזרק ראוי להזאה, וטעון כיבוס, - הדם הנשאר באצבע אינו טעון כיבוס, ראה להלן. (43) שם. וראה למעלה פ"ה הלכה ח: "וצריך לטבול אצבעו על כל קרן וקרן, וכשגומר הנתינה על הקרן מקנח אצבעו בשפת המזרק, ואחר-כך טובל פעם שניה, ששיירי הדם שבאצבעו פסולין ליתן מהם על קרן אחרת". (44) שם צב: "בעי מיניה לוי מרבי, ניתז מבגד לבגד מהו, מבגד קמא אידחי ליה לכיבוס (=שכיון שנזקק לכיבוס, נדחה הוא ממזבח, ואינו ראוי להזאה ואינו טעון כיבוס), או דילמא לא. אמר ליה, זו שאלה (=יפה שאלת - רש"י שם), טעון כיבוס ממה-נפשך, אי אוספו וכשר (ואע"פ שנזקק לכיבוס, אינו בטל מתורת דם כל זמן שלא כיבסו, והרי הוא כנשפך מן הכלי על הרצפה - רש"י, וראה למעלה הלכה ו) הא כשר (וטעון כיבוס) ואם תמצי לומר (כגירסת רש"י שם) שגם אוספו מן הראשון פסול (משום שהזקק לכיבוס בטיל ליה מתורת דם - רש"י) אנא כר' עקיבא סבירא-לי דאמר היתה לו שעת הכושר ונפסלה, דמה טעון כיבוס (והאי הרי מתחילתו בכלי נתקבל והיתה לו שעת הכושר ואח"כ נפסל בנפילתו על בגד ראשון - רש"י שם)". והרי רבינו פוסק תמיד כ"אם תמצי לומר" שבגמרא, ואם כן דם זה נדחה הוא ופסול, והרי פסק כתנא-קמא (ולא כר' עקיבא), שאפילו אם היתה לה שעת הכושר, אינה טעונה כיבוס (למעלה הלכה ג), לפיכך פסק כאן שאינו טעון כיבוס. ועיין בכסף-משנה. [ואף-על-פי שדם זה שעל הבגד, שטעון כיבוס, נדחה מהזאה, כנ"ל, ואע"פ שיש אומרים שניתז על בגד טמא (שטומאתו והתזתו באין כאחד), אינו טעון כיבוס (ראה להלן), אין לערער על כל דין של דם חטאת שניתז על בגד שטעון כיבוס, ולומר: כיון שטעון כיבוס, נדחה הוא מהזאה, ופסולו והזאתו באין כאחד, ולמה צריך כיבוס? - שאם נפסוק להלכה שאינו צריך כיבוס, שוב אינו נפסל כלל מהזאה, וחוזר חלילה]. (45) שם צג. "בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא, ניתז על בגד טמא מהו וכו', היתה לה שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס. הני מילי בזה אחר זה, אבל בבת אחת לא. או דילמא לא שנא. אמר ליה, פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן וכו' בדנין טומאה קדומה מטומאה שבאותה שעה קמיפלגי" (כגון מי חטאת שנטמאו לפני הזאתן, אם אפשר להשוותם להזאה על נדה שטומאת המים וההזאה באין כאחד (רש"י), שרבי אליעזר סבר דנין, ורבנן סברי אין דנין. וניתז דם חטאת על בגד טמא, גם כן תלויה בפלוגתת ר' אליעזר ורבנן, שרבי אליעזר אין טעון כיבוס, שטומאה שבשעת נפילה כטומאה שלפני נפילה, ולרבנן לא דמו אהדדי). ולפי זה הגיה ר"י קורקוס (הובאו דבריו בכסף-משנה) בדברי רבינו "ניתז על בגד טמא טעון כיבוס", וכדעת רבנן ולא כדעת רבי אליעזר. ולפי מה שפסק רבינו להלן בסמוך שהבליעה בבגד מחייבת את הכיבוס ולא הנגיעה, נמצא שבניתז על בגד טמא באה הטומאה לפני חיוב הכיבוס, שהרי היא באה משעת נגיעה, ולכן אינו צריך כיבוס לדברי הכל, אפילו לדברי רבנן (חק נתן). (46) שם צח. צח: "אמר רבא, פשיטא לי דם חטאת ודם עולה למעלה (=נפל דם חטאת תחילה על הבגד וחוזר וניתז דם עולה על אותו כתם - רש"י) טעון כיבוס (דהא דם חטאת נוגע בבגד ובלוע בו - רש"י)". ורבינו העתיק "דם חולין" לפי שבענין זה אין הבדל בין דם עולה לדם חולין, שהרי זהו החומר שבדם חטאת על כל יתר הקרבנות, שרק דמה טעון כיבוס (למעלה הלכה א). (47) שם: "בעי רבא, דם עולה למטה ודם חטאת למעלה מהו, משום נוגע הוא (כלומר, אם כל הדין שדם החטאת בניתז על הבגד שטעון כיבוס הוא משום שהדם נוגע בבגד) והוא נוגע (כלומר, דם החטאת נוגע באופן זה בבגד, שדם עולה נבלע בבגד, וכשנפל דם החטאת עליו נוגע הוא בבגד, אם כי אינו נבלע דהא שבע ליה בבלוע דם עולה - ראה רש"י שם), או דילמא משום בלוע הוא (שכל זה, שדם החטאת שניתז על הבגד טעון כיבוס, הוא משום שהדם נבלע בבגד, ואם נוגע ולא נבלע אינו טעון כיבוס) והא לא בלע. הדר פשטה, שאין טעונין כיבוס (שמשום בלוע הוא, והרי נבלע). (48) ראה למעלה הלכה ד. (49) ראה למעלה הלכה א. (50) יתכן כי אם לא נשאר שום רושם, אין צורך עוד בשבעה סממנים (מרכבת המשנה פ"ט מהלכות איסורי ביאה הלכה ו).

קבו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 הסממנים שפועבירין על הפתם⁵¹ מעבירין על דם
 2 חטאת⁵², חוץ ממי רגלים, שאין מכניסין מי רגלים
 3 למקדש⁵³.
 4 יא. פלי חרש שנתבשלה בו החטאת הנאכלת טעון
 5 שביירה⁵⁴ בעזרה⁵⁵. וכלי מתכות שנתבשלה בו טעון
 6 מריקה ושטיפה במים⁵⁶ בעזרה⁵⁷. שנאמר: וכלי חרש
 7 אשר תבשל בו ישבר⁵⁸. אף על פי שלא נאמר כאן
 8 במקום קדוש – הרי דינן כדין הפבוס: מה פבוס הבגד
 9 בקדש, אף שביירת פלי חרס ושטיפת פלי מתכות
 10 ומריקתו בקדש⁵⁹. ואחד פלי שפשל בו או פלי
 11 שפעה⁶⁰ לתוכו רותח⁶¹.
- 12 יב. מריקה – בחמין, ושטיפה – בצונן⁶². 'במים' – לא
 13 ביין, ולא בפמזג⁶³, ולא בשאר משקין. והמריקה
 14 והשטיפה – פמריקת הכוס ושטיפתו⁶⁴. והשפורד⁶⁵
 15 והאסכלא⁶⁶ – מגעילן במים חמים על גבי האש⁶⁷ ואחר
 16 פך מדיחן⁶⁸.
 17 יג. במה דברים אמורים? שפשל פהן אחר שנזרק דמה
 18 פהלקתו; אבל אם בשל קדם זריקה⁶⁹, או שפשל פה
 19 בשור חטאת הנשפרת⁷⁰ – אינו טעון מריקה ושטיפה.
 20 בשל במקצת הפלי – פלו טעון מריקה ושטיפה⁷¹.
 21 יד. צלה הפשור באויר תנור של חרס⁷² – יש בדבר ספק
 22 אם ישבר, הואיל ונתבשלה בו, או לא ישבר, הואיל

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(51) אם נמצא כתם על בגד של אשה, וספק הוא אם זה דם נדה או צבע אדום, מעבירין עליו שבעה סממנים שהם: רוק תפל, לעיסת גריסין של פול, מי רגלים שהחמיצו, בורית, נתר, קימוניא ואשגל, אם עבר או כהה עינו, הרי זה כתם דם וטמאה. ואם עמד כמות שהוא, הרי זה צבע וטהור (פ"ט מהלכות איסורי ביאה הל' לולז). (52) זבחים צה. "אמר רבה בר אבוא, דם חטאת ומראות נגעים צריכין שבעת סממנין". (53) שם בבביתא. אבל בגמרא שם אמרו, שמבליעים את מי הרגלים בתוך הרוק התפל. ויתכן כי גם רבינו נתכוין לומר שאין מכניסים מי רגלים לחוד, לבית המקדש, אבל הבלעה ברוק תפל מכניסים אותם (הר המוריה). (54) שנאמר (ויקרא ו, כא) "וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר". ופסוק זה נאמר בחטאת הנאכלת, ואף כי גם הפסוק (שם, כ) "ואשר יזה מדמה על הבגד וגו' תכבס במקום קדוש", נאמר בחטאת הנאכלת, ואעפ"כ כתב רבינו למעלה (הלכה ב) כי אחד דם חטאת הנאכלת ואחד דם חטאת הנשפרת טעונין כיבוס – לענין כיבוס ריבתה התורה בפסוק מיוחד (ראה שם צב. במשנה וצב: בבביתא), אבל לענין מריקה ושטיפה (ראה להלן הלכה יג) ולענין שביירת כלי חרס, לא ריבתה התורה. (55) משנה שם צג: (56) שנאמר (שם, כא) "ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים", "הכיבוס המופלג עד שמסיר מה שנדבק בכלים יקרא מריקה, ותוספת הנקיות יקרא שטיפה, והוא שיתן מים לתוך הכלי ואינו ממרק בידו הכלי אלא משפשף" (רבינו בפיה"מ צו:). וראה להלן הלכה יב. (57) שם במשנה. (58) וגומר: "ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים" הרי שביירה ומריקה ושטיפה. (59) ספרא פ' צו פרק ו הלכה ז, וזבחים צד: (60) ששפך. (61) משנה שם צה: "אחד שבישל בו, ואחד שעירה לתוכו רותח", ובספרא שם (פרק ז הלכה א) "אין לי אלא שבישל בה. עירה לתוכה רותח מנין, תלמוד-לומר (שם), אשר תבשל בו ישבר". כלומר, מכיון שנסמך "בו" ל"ישבר" – הרי זה בא ללמדנו שאפילו אם רק נבלע בו – ישבר (רש"י). (62) כדעת חכמים בבביתא שם צז. ולא כרבי, וכן הוא בסתם משנה שם צז: לפי גירסת רבינו שם: "מריקה בחמין, ושטיפה בצונן" (ראה בפירוש המשנה). וכן הוא במשנה שבמשניות. ומריקה בחמין, היינו הגעלה (שם צז: וברש"י שם ד"ה אלא למאן דאמר, ותוספות שם ד"ה לא צריכא). וראה להלן הלכה יד. (63) שם צז: וספרא שם הלכה ג. ומוזג הוא תערובת יין ומים, וראה למעלה פ"ו הלכה ו. (64) משנה שם: "מריקה כמריקת הכוס, ושטיפה כשטיפת הכוס", רוצה לומר, שאינו חייב להפליג עד שיסיר כל הרושם (רבינו בפירוש המשנה שם). (65) ברזל דק שחורזים עליו נתחי בשר וצולים אותם על האש. (66) "שבכה של ברזל שצולין עליה בשר" (רבינו בפירוש המשנה). ורק בקדשים הסתפקו בהגעלה, לפי שבשעת הבליעה היה היתר, אבל שפוד ואסכלא שבלע איסור – טעונים ליבון על האש (פ"ז מהלכות מאכלות אסורות – הלכה ג). (67) במשנה שם צז. "השפוד והאסכלא (=שצלו בהן בשר חטאת) מגעילן בחמין". ופירושו מגעילן, שיסיר השמנונית שנבלעה בשפוד, שהנפש מואסת אותה מגיזרת געלה נפשי ("צל: געלה נפשם" – ויקרא כו, מג) מענין הזה, נשתמשו בכל דבריהם: גיעול, גיעולי גוי, ומגעילן. וזולתן, רוצה לומר להסיר ההגעלה. וסדר המעשה הזה לתת אותן הכלים לתוך המים רותחין כשהן על גבי האש, ושופכין עליהן מאותן המים ושוטפן במים קרים" (=כלומר, זהו מה שאומר רבינו מיד בסמוך "ואחר-כך מדיחין") – פיה"מ שם. וראה בפירוש המשנה בעבודה זרה עו. (68) כלומר, שוטף בצונן, כנזכר לעיל. ונראה שגיזרת הכתוב היא, שהרי רק בקדשים אמרו כן ולא בתרומה. וטעם שטיפה זו, ראה בזבחים צו: ובפ"ו מהלכות תרומות הלכה יט. ועוד, שהרי בישראל במקצת הכלי צריך מריקה ושטיפה בכל הכלי, ראה להלן הלכה יג. נומה שכתב רבינו בפ"ה מהלכות חמץ ומצה הלכה כג ששוטף בצונן, אינה אלא חומרא בחמץ, שחששו שמא יחזור ויבלע הכלי מהמים החמים (ראה בטור אורח-חיים סימן תנב בשם רב האי גאון ורש"י), אבל בשאר האיסורים לא הזכיר רבינו שטיפה בצונן, ראה בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכות ג-ד]. (69) בביתא שם צז: "חומר בהזאה מבמריקה ושטיפה וכו' שהזאה ישנה בחטאות החיצוניות ובחטאות הפנימיות וישנה לפני זריקה, מה-שאיין-כן במריקה ושטיפה", וגזירת הכתוב היא כנ"ל. (70) שם בבביתא, וכמו כן בבביתא שם צב: ובספרא פ' צו פרשה ג' הלכה יא. וראה למעלה הלכה יא. (71) שם צז: בעיא שנפשטה, ממה שמפורש בבביתא "חומר מריקה ושטיפה מבהזאה וכו' בישראל במקצת הכלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי, מה-שאיין-כן בהזאה וכו'". ובגמרא שם אמרו "וטעמא מאי, אמר קרא (ויקרא ו, כא) ואם בכלי נחושת בושלה, ואפילו במקצת כלי (=מורק ושוטף כולו)", כי גזירת הכתוב היא, ראה למעלה. (72) ראה להלן בהערה הסמוכה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קכז

מתוך מהדורת וגשל

- 9 מִיד, בֵּין בְּכָלִי מִתְּכוֹת בֵּין בְּכָלִי חֶרֶס, וּמִמָּרְק וְשׁוֹטֵף⁸⁰ 9
 10 עַד סוֹף אֲכִילָה⁸¹.
 11 טו. כָּלִי גְלָלִים⁸² וְכָלִי אֲבָנִים וְכָלִי אֲדָמָה⁸³ - אֵינָן 11
 12 טְעוּנֵין מְרִיקָה וְשׁוֹטֵפָה, אֲפֹלוּ בַחֲטָאת, אֲלֵא הִדְחָה 12
 13 בְּלִבָּד⁸⁴.⁸⁵ נֶאֱמַר בַּחֲטָאת: כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ 13
 14 - לְהִיּוֹת כְּמוֹהָ⁸⁶. אִם פְּסוּלָה הִיא - הַנּוֹגֵעַ בָּהּ פְּסוּל, 14
 15 וְאִם כְּשֶׁרָה - הַנּוֹגֵעַ בָּהּ יֵאָכֵל כְּמוֹהָ וּבְקִדְשָׁתָהּ⁸⁷. 15
 16 טז⁸⁸. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים⁸⁹? כְּשֶׁנִּבְלָעָהּ בּוֹ; אֲבָל 16
- 1 וְלֹא נִגְעָה בּוֹ⁷³. וְלֹא בַחֲטָאת בְּלִבָּד, אֲלֵא כָּל הַכֹּלִים
 2 שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בָּהֶן בְּקִדְשֵׁים עַל יְדֵי חֲמִיזָה⁷⁴, בֵּין קִדְשֵׁי
 3 קִדְשֵׁים בֵּין קִדְשֵׁים קָלִים, טְעוּנֵין מְרִיקָה וְשׁוֹטֵפָה⁷⁵
 4 עַקֵּב אֲכִילָה⁷⁶. וְכֵן הַשְּׁפוּד⁷⁷ וְהַאֲסָפָלָה - מִגְעִילָן עַקֵּב
 5 אֲכִילָה. וְאֵינוּ מְנִיחֵן עַד זְמַן אֲכִילָה שְׁנִיָּה, אֲלֵא
 6 כְּשֵׁי־שְׁלִים לְאָכֵל - יִגְעִיל הַשְּׁפוּד וְהַאֲסָפָלָה, וּמִמָּרְק⁷⁸
 7 וְשׁוֹטֵף הַכֹּלִי, בֵּין כָּלִי מִתְּכוֹת בֵּין כָּלִי חֶרֶס; חוּץ מִן
 8 הַחֲטָאת שְׁשׁוּבָר בָּהּ כָּלִי חֶרֶס⁷⁹. וּמִבְּשֵׁל וְשׁוֹנָה וּמִשְׁלֵשׁ

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

73) שם זה: בעיא שלא נפשטה, ונראה שם שהבעיא היא גם בתנור של מתכת, אם צריך מריקה ושיטיפה או לא, וא"כ יש להבין למה כתב רבינו רק תנור של חרס, ולא הזכיר גם תנור של מתכת (ראה לחם-משנה והרה-מוריה). (74) שם זה. במשנה "אחר שבשיל בו, ואחד שעירה לתוכו ורוחח". ראה למעלה הלכה יא. (75) משנה שם זה: כדעת חכמים, שאמרו: "אחד קדשי הקדשים ואחד קדשים קלים, טעונין מריקה ושיטיפה", ולא כר' שמעון האומר "קדשים קלים אין טעונין מריקה ושיטיפה". ובברייתא שם צו: "חטאת, אין לי אלא חטאת, כל הקדשים מנין, תלמוד לומר (ויקרא ו, כב) קודש קדשים היא (= כל זכר בכהנים יאכל אותה, קדש קדשים היא). יכול שאני מרבה את התרומה, תלמוד לומר אותה (= כל זכר בכהנים יאכל אותה), פרט לתרומה, דברי ר' יהודה. רבי שמעון אומר, קדשי קדשים טעונין מריקה ושיטיפה, קדשים קלים אינן טעונין מריקה ושיטיפה וכו'" ופסק כר' יהודה נגד ר' שמעון (ראה בעירובין מו:). וראה הלכה ג ובהגהה שנדפסה בדפוסים חדשים, וכן ב'תוספות יום טוב' זבחים פ"א משנה ז, ובלחם-משנה שם, ובהרה-מוריה כאן. (76) כלומר, מיד עם גמר האכילה (כסף-משנה), לפני שיהיה נותר (לחם-משנה), וכדברי חכמים במשנה שם צו: שאמרו "בישל בתחילת הרגל, יבשל בו עד זמן האכילה". ובגמרא שם צו. "מאי קאמר, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב, ממתין לה עד זמן אכילה, והדר עביד לה מריקה ושיטיפה. מנהני מילי, א"ר יוחנן משום אבא יוסי בן אבא, כתיב (שם, כא) ומורק ושוטף, וכתיב (שם, כב) כל זכר בכהנים יאכל. הא כיצד, ממתין לה עד זמן האכילה, והדר עביד לה מריקה ושיטיפה". וכתב רבינו בפירושו המשנה שם: "שלא יאחר למרקו אלא כפי זמן האכילה בלבד, וכשתכלה האכילה ממרק אותה", ועיין בראב"ד וברש"י שנוסחתם במשנה ובגמרא שם: "זמן האכילה", ולא "עד זמן אכילה". (77) כן נראה במשנה שם לדברי חכמים (כסף-משנה). (78) [מלה זו מיותרת, שהרי כבר כתב "יגעיל" דהיינו מריקה, ראה למעלה הלכה יא. ואם נפרש כאן על-פי מה שכתב רבינו בפירושו המשנה שם, שמריקה היא שפיכת מים חמים על הכלי לאחר העגלה, יהיה קשה ממה שכתב למעלה הלכה יב "והשפוד והאסכלה מגעילן במים חמים על גבי האש, ואחר-כך מדיחין", הרי שמריקה היינו העגלה. וראה עוד להלן]. (79) והשיג עליו הראב"ד, וז"ל: "ומה שאמר בכלי חרס טעון מריקה ושיטיפה, טעות היא בידו. ובהדיא בתוספתא (זבחים פ"י) שאין טעון אלא שבירה, אבל הכל טעון מריקה ושיטיפה, פירוש קדשי קדשים וקדשים קלים", ובכסף-משנה כתב "שרבינו מפרש דלא קיימא תוספתא אלא לחטאת בלבד, שהרי לא מצינו שהצריכה תורה שבירה לכלי חרס, אלא בחטאת בלבד. אבל שאר קדשים, אף כלי חרס אינם טעונים אלא מריקה ושיטיפה". וראה בברכת הזבח, שמקשה על רבינו ממה שאמרו בפסחים ל: "התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם", הרי שבכל האיסורים הוא טעון שבירה. וראה במעשה וקח ובהר המוריה. [ואם נאמר שדעת רבינו שמריקה ושיטיפה הן לאחר הגעלה, יתכן כי הכוונה כאן שלאחר הכשרו של כלי החרס על-ידי ליבון באש (ראה בפ"ה מהלכות תמץ ומצה הלכה כב) – הוא טעון מריקה ושיטיפה, וראה למעלה]. (80) בספרא פ' צו פרק ז הלכה ב: "ואם בכלי נחושת בושלה, מלמד שמבשל ושונה ומשלש, ובאחרונה מורקו ושוטפו. אין לי אלא כלי נחושת, שמבשל ושונה ומשלש ובאחרונה מורקו ושוטפו. ומנין לכלי חרס שמבשל ושונה ומשלש ובאחרונה שוברה, תלמוד לומר ישרב ואם בכלי נחושת בושלה", וסבור רבינו כי המדובר רק בחטאת, אבל בקדשים אחרים – אף כלי חרס מורקו ושוטפו (הר המוריה). (81) כלומר, עד סוף זמן אכילה מבשל ושונה ומשלש, וראה הר המוריה. (82) "הם כלים העשויים מרפת בקר והעפר" (פירושו המשנה לכלים פ"י משנה א). (83) שלא נצרפו בתנור ואינם ככלי חרס. (84) תוספתא זבחים פ"י (הוצאת צוקרמנדל עמוד 495 14). [וראה בשער המלך לפ"ה מהלכות תמץ ומצה הלכה כג בשם הר"ר יונה]. (85) כאן התחלת הלכה טז. וכן נראה בדפוס רומי. (86) ספרא צו פרשה ג ה"ה, וברייתא זבחים צו. פסחים מה. ושם נסמן. (87) בברייתא וספרא, הלשון "ואם כשרה, יאכל כחמור שבה", ומפרש רש"י, שנאכל רק לזכרי כהונה וליום ולילה ובעזרה, כחטאת. והר"ח (ראה תוס' פסחים וחולין שם) גורס: "כחמור שבהן", ואם נבלע החטאת בשלמים שנשחט היום, נאכל כחומר החטאת ואינו נאכל למחר. (88) התחלת ההלכה היא למעלה (הערה פד), וכן נראה בדפוס רומי. (89) ש"כל אשר יגע בבשרה יקדש" (למעלה הלכה טו).

קכת שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 נגיעה בלא הכלצה אינה מקדשת⁹⁰. ואחד החטאת
 2 ואחד שאר קדשים, בין קדשים קלים בין חמורים⁹¹;
 3 שנגמר: זאת התורה לעלה למנחה⁹².
 4 יז. נגע בשירה בריקוק⁹³ ונבלע במקצתו – לא נתקדש
 5 בלו, אלא חותך מקום הכלצה⁹⁴.
 6 יח. פלי שבשל בו קדשים וחלין או קדשי קדשים
 7 וקדשים קלים: אם יש בהן בנותן טעם⁹⁵ – הרי הכל
 8 נאכל פחמור שבהן⁹⁶, וטעון הפלי מריקה ושטיפה⁹⁷,
 9 והכל פחמור שבהן לכל דבר; ואם לא נתן טעם זה
 10 בזה⁹⁸ – אין הקלין נאכלין פחמורים⁹⁹, ואינן פחותן לכל
 11 דבר, אכל הפלי¹⁰⁰ טעון מריקה ושטיפה¹⁰¹.
 12 יט. בגד שנתן עליו דם החטאת ויצא חוץ לעזרה –

- מחזירו לעזרה ומכבסו שם¹⁰². נטמא חוץ לעזרה¹⁰³ –
 כיצד יעשה? קורעו¹⁰⁴ כדי שיתהרס¹⁰⁵, ומכניסו ומכבסו
 בפנים¹⁰⁶. וצריך להניח בו שלם כדי מעפרת¹⁰⁷. לפי
 שנגמר 'בגד'¹⁰⁸, צריך לכבס בגד¹⁰⁹. ואף על פי שהוא
 טמא מדבריהם מפני כדי המעפרת שנגמרה בו, פיון
 שנקרע רבו טהור מן התורה ומתן להכניסו למקדש
 לכבס הדם¹¹⁰.
 כ. מעיל¹¹¹ שנתן עליו דם חטאת ויצא ונטמא לחוץ –
 כיצד הוא עושה? והרי הקורע אותו – לוקה¹¹², כמו
 שבארנו¹¹³. מכניסו פחות פחות משלש אצבעות
 ומכבסו בפנים¹¹⁴, ואחר שיתפכס כל הדם מעט מעט
 מטבילין אותו בחוץ¹¹⁵.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

90 ספרא וברייתא בזבחים ופסחים שם "כל אשר יגע (שם), יכול אפילו שלא בלע, תלמוד-לומר (שם) בבשרה, עד שיבלע בבשרה (=כגון המחה שומן חטאת, וסך ממנו צלי של שלמים ונבלע בו – רש"י)". 91 כלומר, קדשי קדשים. 92 זבחים צד: "אשכחן חטאת דמקדשת בבלוע, שאר קדשים מנלן. אמר שמואל משום ר"א, זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים" (שהוקשו כולם זה לזה, ולמידים כולם מחטאת), "מה חטאת מקדשת בבלוע, אף כל מקדשת בבלוע" (שם צח.). 93 "ריקוק סופגין, חררה דקה ורכה" (רש"י בבא בתרא יט:). וראה בתרגום אונקלוס (שמות כט, ב): "וריקקי מצות" – "ואיספוגין פטירין", וראה בפירושו המשנה לחלה פ"א משנה ד. 94 משנה שם צד. וברייתא שם צד: 95 שאין ששים בחולין נגד הקדשים, וכמו כן אין ששים בקדשים קלים נגד קדשי הקדשים. 96 משנה שם צד. וספרא צו פרק ז הלכה ז. 97 ראה שם במשנה "אם יש בהן בנותן טעם, הרי הקלים נאכלים כחמורים, ואינן טעונין מריקה ושטיפה", ובגמרא שם אמרו: "מאי קאמר, חסורי מחסרא והכי קתני (ראה הגהה שם), אם יש בהן בנותן טעם, הרי הקלין נאכלין כחמורים, וטעונין מריקה ושטיפה, ופוסלין במגע. אין בהם בנותן טעם, אין הקלין נאכלים כחמורים, ואין טעונין מריקה ושטיפה, ואין פוסלין במגע". 98 כגון שבקלים יש ששים נגד הקדשי-קדשים, או בחולין יש ששים נגד הקדשים. 99 שהרי החמורים בטלו בתוך הקלים. 100 כנראה מדברי הראב"ד (למעלה הלכה יד), שבספר הרמב"ם שלו היה כתוב "הכל". ונוסחתנו עיקר (כסף-משנה). 101 שם בגמרא, לפי מה שביארו במשנה, שאם "אין בהם בנותן טעם וכו' אין טעונין מריקה ושטיפה", הקשו: נהי דקדשי-קדשים לא בעי (כלומר, אין צורך במריקה לסוף זמן אכילת קדשי-קדשים, שהם מועטים והם בטלים – רש"י) קדשים קלים ניבעי (= יצטרכו מריקה מחמת קדשים קלים). אמר אביי, מאי אין טעונין דאמר, קדשי קדשים. אבל קדשים קלים, טעונין. רבא אמר, הא מני ר' שמעון היא, דאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה", ורבינו פוסק כי טעון מריקה ושטיפה בגלל הקדשים-קלים, לכל הדיעות. אם כדברי אביי, הרי גם דעת המשנה כן. ואם כדברי רבא, הרי המשנה היא כר' שמעון, ורבינו פוסק שלא כר' שמעון, ראה למעלה הלכה יד. 102 שם צד: במשנה וספרא פר' צו פרק ו הלכות ז-ח. 103 שמעתי אסור להכניסו לעזרה (למעלה פ"ג מהלכות ביאת המקדש הלכה טז, וירושלמי נזיר פ"ז הלכה ד). 104 רוב הבגד, ראה להלן בהמשך ההלכה. והמדובר בכלי בגד, בין בגד של חול ובין בבגדי כהונה, וכיון שאינו קורעו דרך השחתה, אינו לוקה, ראה בפ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה ג. וראה להלן הלכה כ לגבי מעיל, ובמשנה-למלך שם. 105 ראה בפכ"ג מהלכות כלים הלכה יא. 106 משנה וספרא שם. 107 "כדי רוחב סודר" (רש"י שם). 108 "ואשר יזה מדמה על הבגד". 109 שם בגמרא: "מתקיף לה רבינא, קורעו - בגד אמר רחמנא ולא בגד הוא" (בגד אמר רחמנא, שיהא בגד עליו בשעת כיבוסו" (רש"י – שם) – דמשייר כדי מעפורת". 110 שם בגמרא: "איני, והאמר רב הונא, לא שנו אלא שלא שיר בה כדי מעפורת. אבל שיר בה כדי מעפורת, חיבור הוי (וברש"י שם: והאמר רב הונא בפרק העור והרוטב (חולין קכג): לא שנו דטלית טמאה שהתחיל בה לקורעה, כיון שנקרע רובה טהורה, אלא שלא שיר באותו מיעוט כדי מעפורת. אבל שיר בה כדי מעפורת, חיבור הוי ועדיין הוא בטומאתו). מדרבנן הוא (גזירה דילמא לא אתיא למיקרע רובה, אבל מדאורייתא טהורה, ומותר להכניסה משום מצות כיבוס – רש"י)", כלומר, כדי לקיים מצות כיבוס, לא אסרו חכמים להכניס בעזרה דבר שהוא טמא מדרבנן. וראה לחם-משנה כאן, ובמשנה-למלך הלכות כלים שם. 111 מבגדי הכהן הגדול. 112 אף אם קרעו שלא כדרך השחתה. 113 למעלה פ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה ג. 114 שם צה. "אמר ריש לקיש, מעיל שנטמא, מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו, משום שנאמר (שמות כח, לב) לא יקרע" (=מעיל של בגדי כהונה שניתן עליו דם חטאת, ויצא חוץ לקלעים ונטמא, מכניס מקום הדם לפניו בפחות משלש על שלש, שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה, לפי שאי אפשר לקורעו ולהכניסו, משום שנאמר לא יקרע – רש"י), "ואפילו למאן דאמר בריש כל הפסולין (שם לב): ביאה במקצת שמה ביאה, שאני בגד הואיל ויכול לחותכו, לא חשיב כאילו נכנס כולו" (תוספות שם ד"ה מכניסו), כלומר, אין הבגד דומה לאדם. שבאדם, החיות שבו מאחדת את כל האיברים, מה שאין חיבור פנימי בין חלקיו, ומה שנכנס בפנים אין לו קשר עם מה שנשאר בחוץ, שהרי יכול לחתכו, אע"פ שאסור לעשות כן, ראה בהר המוריה (אנציקלופדיה תלמודית ערך ביאה במקצת, ח"ג עמ' קב). 115 ולהטבילו קודם בחוץ, ואחר-כך להכניסו בפנים

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קכט

מתוך מהדורת וגשל

- 1 כ.א. פלי חרס שבשל בו החטאת ויצא - מכניסו
 2 ושוברו בפנים¹¹⁶. נטמא בחוץ - נוקבו בכדי שרש קטן
 3 כדי שיטהרה¹¹⁷, ומכניסו ושוברו בפנים¹¹⁸. ואם נקבו
 4 נקב גדול מזה - אינו שוברו בפנים; שהרי אינו פלי¹¹⁹,
 5 ואין שוברין בפנים אלא פלים¹²⁰. וכן פלי מתכות
 6 שבשל בו ויצא חוץ לעזרה - מכניסו ומורקו ושוטפו
 7 בפנים¹²¹. נטמא כשיצא - פוחתו עד שיטהר ומכניסו
 8 בפנים¹²², וחוזר ומרדדו עד שישתם הפחת ויחזור
 9 כתבנית הפלים, ואחר כך מורקו ושוטפו בעזרה¹²³;
 10 שנגמר: ואם בכלי נחשת וגומר - אין מורקין בפנים
 11 אלא פלים¹²⁴.
- 12 **פרק תשיעי**
- 13 א. מצות עשה לעשות כל האשמות כמצותן האמורה
 14 בתורה. וכיצד מעשה האשמות? בין אשם ודאי בין
 15 אשם תלוי - שוחט וזורק הדם כמו שבארנו, ומפשיט
 16 ומוציא האמורין ומולחן וזורקן על גב האשים. ואם
 17 רצה להוליכן בכלי - מוליך. ושאר בשרם נאכל לזכרי
 18 בהנה בעזרה כחטאת.
- 19 ב. אשם מצרע יש בקבלת דמו שנוי, כמו שיתבאר
 20 בהלכות מחסרי פרה. ואף על פי כן, שאר מעשיו
 21 וזריקת דמו על המזבח ואכילתו - כשאר האשמות לכל
 22 דבר.
- 23 ג. עשיית כל שלמים כמצותן - מצות עשה. והן ארבעה
 24 מינין: האחד שלמי צבור, והשלישה שלמי יחיד.
- ד. וכיצד מעשה שלמי צבור? שוחט וזורק הדם כמו
 שבארנו, ומפשיט ומוציא האמורין ומולחן ומקטירן,
 והשאר נאכל לזכרי בהנה בעזרה כחטאת וכאשם, מפני
 שהן קדשי קדשים כמו שבארנו.
- ה. שלמי יחיד שלשה מינין: האחד הוא הבא שלמים
 בלא לחם, כגון שלמי חגיגה ושמחה. וזהו הנקרא
 שלמים. והשני - שלמים הבאים עם הלחם בנדר או
 נדבה. וזהו הנקרא תודה. ואותו הלחם נקרא לחם
 תודה. והמין השלישי - שלמים שמקריב הנזיר ביום
 מלאת נזרו, והם באים עם לחם. וזהו הנקרא איל נזיר.
 ו. וכיצד מעשה שלשתן? שוחט וזורק הדם כמו
 שבארנו, ומפשיט ומוציא האמורין, ואחר כך מנתח את
 הבשר ומפריש החזה ושוק הימין, ונותן האמורין עם
 החזה והשוק על ידי הבעלים, וכהן מניח ידו תחת ידי
 הבעלים ומניף הכל לפני ה' במזרח. וכן כל הטעון
 תנופה - במזרח מניפין אותו.
- ז. וכיצד הוא מניף? מוליך ומביא, מעלה ומוריד. ואם
 היה הקרבן תודה - לוקח מן הלחם הבא עמה אחד
 מעשרה ומניחו עם החזה והשוק והאמורין, ומניף הכל
 על ידי הבעלים כמו שבארנו.
- ח. וכיצד מניחן על ידי הבעלים? נותן את החלבים על
 ידי הבעלים, וחזה ושוק למעלה, ושתי הפליות ויתרת
 הכבד למעלה מהם, ואם יש לחם - מניחו למעלה,
 ומניף הכל.
- ט. היה הקרבן איל נזיר - מוציא האמורין ומפריש

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

לכיבוס אי-אפשר, שהרי שרייתו של בגד במים זהו כיבוסו, ואם כן הרי הוא מכבסו בחוץ, והתורה אמרה "תכבס במקום קדוש", ראה למעלה הלכה א (משנה-למלך להלן פכ"ג מהלכות כלים הלכה יא). וכל זה הוא במעיל שאסור לקרעו, אפילו שלא כדרך השחתה, אבל למעלה הלכה יט לא הביא רבינו שמתבילו, מפני ששם מדובר בכבד שאפשר לקרעו ועל-ידי-זה יטהר גם מטומאה דרבנן, וראה הר המוריה כאן. (116) משנה שם צד: ולמדו זאת מדין כבוס, שמפורש בו "תכבס במקום קדוש", וסמוך לו נאמר "וכלי חרש אשר תבושל בו ישר", מה כיבוס במקום קדוש, אף שבירה במקום קדוש". ובגמרא (שם צה.) אמרו הלכה יא. (117) שם: "כלי חרס וכו', נטמא חוץ לקלעים, נוקבו ונכנסו ושוברו במקום קדוש". ובגמרא (שם צה.) אמרו "כלי חרס שיצא נוקבו, כלי אמר רחמנא, ולא כלי הוא – שניקב בשורש קטן". וצריך לומר, כי אם ניקב כשורש קטן נטהר מדאורייתא וטמא מדרבנן (ראה תוספות שם סוף ד"ה לא שנו), שעדיין חשוב הוא כלי לקבל זיתים (ראה להלן פי"ט מהלכות כלים הלכה ב) וכדי לקיים מצות שבירה בכלי-חרס, לא אסרו חכמים להכניסו בפנים. ראה למעלה הלכה יט. (118) אף-על-פי שלגבי טומאה הרי הוא ככלי שבור – לענין שבירה במקדש עדיין הוא כלי. (119) צריך להבין, הרי כתב רבינו בהלכות כלים שם, ש"אם ניקב כמוציא זיתים טהור, והרי הוא ככלי גללים ואבנים שאין מקבלים טומאה, ועדיין כלי הוא חשוב, להציל בצמיד פתיל עד שיפחת רובו". אם כן, למה אם ניקב נקב גדול מזה של כשורש קטן אינו שוברו בפנים שהרי אינו כלי, הלא הוא נחשב לכלי לענין להציל בצמיד פתיל. ויתכן שהוא רק ככלי גללים וכלי אדמה, ואילו דין כלי חרס ירד ממנו בשעה שניקבו נקב כמוציא זיתים, ולפיכך אינו צריך שבירה. (120) שם צה. כלי אמר רחמנא (=וכלי חרס וגו' ישר, ויקרא ו, כא) – כשהוא כלי ישר. (121) שם צד: במשנה. ולמדו כן בהיקש מכיבוס, כמו שלמדו שבירה בכלי חרס. ראה למעלה הלכה יא. (122) שם. "כלי מתכות אינו טהור בנקב כל שהוא, אלא בנקב גדול" (רש"י שם). וראה בפ"א מהלכות כלים הלכות א-ב. (123) שם צה. בגמרא "והא לאו כלי הוא – דרציף ליה מרציף", ופירש רש"י: "אחר שפוחתו, מכין עליו בקורנס ומחברו וחור שם כלי עליו". ואף כי אחרי תיקון הכלי, חוזרת טומאתו הישנה (פי"ב מהלכות כלים הלכה א) – אין זה אלא מדברי סופרים (שם הלכה ב) ובמקום מצות מריקה, בפנים לא גזרו, ראה למעלה הלכה יט. (124) שם בגמרא. (1) תתבאר בו מצות עשיית האשם, וכיצד הוא נעשה.

42 עֵבֶה וְקִשָּׁה וּפְעָמִים בָּךְ - אֵין מְשַׁגְּחִין אֲלָא עַל מִדְתָּהּ
 43 עֵתָהּ, וְהָרִי הוּא מוֹדֵד עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן שְׁלָמִים. וְהַעֲשֶׂרָה
 44 עֲשָׂרוֹנִים שֶׁל מִצֵּה עוֹשֶׂה מִהֵן שְׁלֹשִׁים חֲלוֹת שְׁוֹת, וְהַעֲשֶׂרָה
 45 עֲשָׂר חֲלוֹת מִכָּל מִין: עֲשָׂר חֲלוֹת מֵאַפָּה תַנּוּר, וְעֲשָׂר
 46 חֲלוֹת רִקְקִים, וְעֲשָׂר חֲלוֹת מִרְבֵּכָת.
 47 **יט.** וְכִיצַד הִיא הַמְרַבֶּכֶת? חוֹלְטָה בְרוֹתְחִין וְאוֹפָה
 48 אוֹתָהּ מֵעַט, וְאַחַר כֵּן קוֹלָה אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן עַל הָאֶלְפֶס
 49 וְכִיּוֹצֵא בּוֹ כְּדָרְךָ שְׁקוֹלֵין הַסַּפְגָּנִין, וּמְרַבֵּין בְּשֶׁמֶנָּה. וְזֶהוּ
 50 הַרְבוּף הָאֲמוּר בְּכָל מְקוֹם.
 51 **כ.** וּבִכְמָה שֶׁמֶן הוּא עוֹשֶׂה הַשְּׁלֹשִׁים חֲלוֹת? בְּחִצֵי לֶג
 52 שֶׁמֶן. וְשַׁעוֹר זֶה הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי. רְבִיעִית מִמֶּנּוּ
 53 לְרַבּוּכָה, וְשִׁמְיָנִית לְחֲלוֹת, וְשִׁמְיָנִית לְרִקְקִין.
 54 **כא.** הַחֲלוֹת - לוֹתֵת הַסֵּלֶת שֶׁלֶהֵן בְּשִׁמְיָנִית שֶׁל שֶׁמֶן,
 55 וְאַחַר כֵּן לֵשׁ וְאוֹפָה אוֹתָן. וְהִרְקִיקִין - מוֹשְׁחֵן בְּשִׁמְיָנִית
 56 שֶׁלֶהֵן אַחַר אֲפִיָתָן. וְהַכֶּהֵן לוֹקֵחַ מִן הַכֹּל אַרְבַּע חֲלוֹת,
 57 אַחַת מִכָּל מִין וּמִין; שְׁנָאֲמַר: אֶחָד מִכָּל קֶרֶן.
 58 **כב.** וְלַחֲמֵי תוֹדָה שְׁאָפָה אוֹתָן אַרְבַּע חֲלוֹת - יִצָּא. לֹא
 59 נֶאֱמַר אַרְבַּעִים אֲלָא לְמַצְוָה. וְהוּא שִׁפְרִישׁ הַחֲלָה שֶׁלֶהֵן
 60 אַחַת מִכָּל קֶרֶן כְּשֶׁהֵן בָּצֵק, שְׂאִין מְפָרִישִׁין פְּרוֹסָה;
 61 שְׁנָאֲמַר: אֶחָד מִכָּל קֶרֶן - שְׂלָא יֵטֵל פְּרוֹס.
 62 **כג.** וְכִיצַד הוּא הֵלְחָם הַבָּא עִם אֵיל נְזִיר? לוֹקֵחַ שִׁשָּׁה
 63 עֲשָׂרוֹנוֹת וְשִׁנֵי שְׁלִישֵׁי עֲשָׂרוֹן וְעוֹשֶׂה מִהֵן עֲשָׂרִים חֲלוֹת
 64 שְׁוֹת, וְהַכֹּל מִצֵּה. עֲשֶׂרָה רִקְקִין מְשׁוּחִין בְּשֶׁמֶן, וְעֲשָׂר
 65 חֲלוֹת לוֹתֵת הַסֵּלֶת שֶׁלֶהֵן בְּשֶׁמֶן, וְהַכֹּל מֵאַפָּה תַנּוּר.
 66 וְשֶׁמֶן שֶׁלֶהֵן רְבִיעִית. וְשַׁעוֹר זֶה הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי.
 67 וְהַכֶּהֵן לוֹקֵחַ מִהֵן שְׁתֵּי חֲלוֹת, אַחַת מִכָּל מִין.
 68 **כד.** שְׁנֵי מִינֵי לֶחֶם שֶׁבְנִזְיֹר וְאַרְבַּעִה מִינֵי לֶחֶם שֶׁבַתּוֹדָה
 69 מְעַבְבִּין זֶה אֶת זֶה. וּמַעֲשֶׂה הֵלְחָם שֶׁל שְׁנֵיהֶן חוּץ
 70 לְעִזְרָה.
 71 **כה.** כִּיצַד מַעֲשֶׂה הַבְּכוֹר וְהַמְעַשֵּׂר וְהַפֶּסֶח? אַחַר שְׁזוֹרֵק
 72 דָּמֶן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ מִפְּשִׁיט וּמוֹצִיא הָאֲמוּרִים וּמוֹלֵחֵן
 73 וּמְקַטְרִין. וְשָׂאֵר הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לְכַהֲנִים. וְשָׂאֵר בֶּשֶׂר
 74 הַמְעַשֵּׂר נֶאֱכָל לְבַעֲלִים. וְשָׂאֵר הַפֶּסֶח נֶאֱכָל לְמִנְיָו
 75 בְּהַלְכוּתוֹ, כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בְּהַלְכוֹת הַפֶּסֶח.

יום שני ז' סיון ה'תשע"ה

פָּרֶק עֲשִׂירִי

76 **א.** אֲכִילַת הַחֲטָאֹת וְהַזָּשִׁים מִצְוֹת עֲשֶׂה, שְׁנָאֲמַר: וְאָכְלוּ
 77 אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם - הַכַּהֲנִים אוֹכְלִים וּבַעֲלִים
 78 מִתְּכַפְּרִים². וְהוּא הַדִּין לְשָׂאֵר הַקִּדְשִׁים שְׂאוּכְלִין אוֹתָן
 79 הַכַּהֲנִים³, שְׂאֲכִילְתָן מִצְוָה.
 80
 81

1 חֲזָה וְשׁוֹק, וּמְבַשֵּׁל שְׂאֵר הָאֵיל בְּעִזְרַת הַנְּשִׁים, וְלוֹקֵחַ
 2 הַכֶּהֵן הַזֶּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל עִם אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מִן
 3 הַלֶּחֶם הַבָּא עִמּוֹ עִם הַחֲזָה וְהַשׁוֹק וְהָאֲמוּרִין וּמִנֵּי הַכֹּל
 4 עַל יְדֵי הַנְּזִיר, וְהַכֶּהֵן מִנֵּי יְדֵי תַחַת יְדֵי הַבַּעֲלִים וּמִנֵּי
 5 הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.
 6 **י.** אֵי זֶהוּ חֲזָה? כָּל הַרוֹאֶה אֶת הַקֶּרֶקַע, לְמַעַלָּה עַד
 7 הַצְּוָאֵר, לְמִשְׁה עַד הַכֶּרֶס. וְחוֹתֵף עִמָּה שְׁתֵּי צְלָעוֹת אֵילֶךְ
 8 וְאֵילֶךְ. וְאֵי זֶהוּ זְרוּעַ? מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְבַּבָּה עַד כַּף שֶׁל
 9 יָד, שֶׁהֵם שְׁנֵי אֵיבָרִים מְעֵרִין זֶה בְּזֶה. וְהַזֶּרֹעַ הָאֲמוּרָה
 10 הִיא זְרוּעַ שֶׁל יָמִין. וְשֶׁכַּנְגְּדָהּ בְּרִגְלָהּ הוּא הַשׁוֹק הָאֲמוּר
 11 בְּכָל מְקוֹם.
 12 **יא.** וְאַחַר שֶׁמִּנֵּי מוֹלַח הָאֲמוּרִין וּמְקַטְרִין עַל גְּבִי
 13 הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל הַחֲזָה וְהַשׁוֹק נֶאֱכָל לְכַהֲנִים, שְׁנָאֲמַר: כִּי
 14 אֶת חֲזָה הַתְּנוּפָה וְאֶת שׁוֹק הַתְּרוּמָה. וְשָׂאֵר הַשְּׁלָמִים
 15 נֶאֱכָלִים לְבַעֲלִים. וְאֵין הַכַּהֲנִים זוֹכִין בְּחֲזָה וְשׁוֹק אֲלָא
 16 לְאַחַר הַקֶּטֶר הָאֲמוּרִין.
 17 **יב.** וְכֵן הַלֶּחֶם שֶׁמִּנֵּי בְּתוֹדָה וּבְאֵיל נְזִיר וְהַזֶּרֹעַ
 18 הַבְּשֵׁלָה נֶאֱכָלִין לְכַהֲנִים, וְשָׂאֵר הַלֶּחֶם עִם שְׂאֵר הַבְּשֵׂר
 19 נֶאֱכָל לְבַעֲלִים. וְהַלֶּחֶם שֶׁמִּנֵּי עִם הַחֲזָה וְהַשׁוֹק - הֵם
 20 הַנֶּקְרָאִין מוֹרֵם מִתּוֹדָה; וְהַזֶּרֹעַ בְּשֵׁלָה עִם הַחֲזָה וְהַשׁוֹק
 21 עִם הַלֶּחֶם שֶׁמִּנֵּי - הֵם הַנֶּקְרָאִין מוֹרֵם מֵאֵיל נְזִיר.
 22 **יג.** הַלֶּחֶם הַמּוֹרֵם מִן הַתּוֹדָה סֶפֶק תְּרוּמָה הוּא. לְפִיכֶךָ
 23 אֵין חֲבִיבֵין עֲלֵיו מִיתָה וְחִמּוּשׁ כְּתְרוּמָה, וְאֵינוּ מְדַמְעֵ
 24 כְּתְרוּמָה.
 25 **יד.** הִנֵּה בַעַל הַתּוֹדָה כֶּהֵן - הָרִי שְׂאֵר הַלֶּחֶם נֶאֱכָל
 26 לְבַעֲלִים כְּתוֹדָה יִשְׂרָאֵל; שְׂאִין הַלֶּחֶם הַבָּא עִם הַתּוֹדָה
 27 אוֹ עִם אֵיל נְזִיר קְרוּי מִנְחָה.
 28 **טו.** שְׁנֵים שֶׁהִבִּיאוּ שְׁלָמִים בְּשִׁתְּפוֹת - הָאֶחָד מִנֵּי
 29 בְּרִשׁוֹת חֲבָרוּ. אֲפֹלוּ הֵם מֵאֶה - אֶחָד מִנֵּי עַל יְדֵי כֶּלֶן.
 30 מֵה שְׂאִין בֶּן בְּסִמְכָה.
 31 **טז.** הִנֵּה אִשָּׁה בַעֲלַת הַקֶּרֶן - אֵינָה מְנִיפָה, אֲבָל
 32 הַכֶּהֵן מִנֵּי; שֶׁקְרַבְנָה טְעוֹן תְּנוּפָה, וְהִיא פְּסוּלָה
 33 לְתְנוּפָה. וְלַעוֹלָם אֵין אִשָּׁה מְנִיפָה, אֲלָא הַסּוֹטָה וְהַנְּזִירָה
 34 בְּלִבָּד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְתְנוּפָה קוֹדֶמֶת לְהַגְשָׁה בְּכָל
 35 מְקוֹם.
 36 **יז.** כִּיצַד הוּא הַלֶּחֶם שֶׁמְבִיא עִם הַתּוֹדָה? לוֹקֵחַ עֲשָׂרִים
 37 עֲשָׂרוֹן סֵלֶת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲשֶׂרָה עֲשָׂרוֹנִים חֲמִץ וְעֲשֶׂרָה
 38 מִצֵּה. הַעֲשֶׂרָה שֶׁל חֲמִץ עוֹשֶׂה אוֹתָם עֲשָׂר חֲלוֹת.
 39 **יח.** וְכִיצַד מִתְּחַמֵּץ? מְבִיא שְׂאוֹר כְּדֵי חֲמוּצָן וְנוֹתְנוּ
 40 לְתוֹף הַמֶּדָּה וּמְמַלֵּא אֶת הַמֶּדָּה. אֵף עַל פִּי שְׁסוּפָה
 41 לְהִיּוֹת חֲסָרָה אוֹ יִתְרָה מִפְּנֵי הַשְּׂאוֹר, שֶׁפְּעָמִים יִהְיֶה

(1) יבאר בו מצות-עשה של אכילת קדשי קדשים לכהונה, ובאיזה מקום הם נאכלים. (2) ובספרא פרשת שמני פרק ב הלכה ד: "מניין שאכילת קדשים כפרה על כל ישראל, תלמוד לומר (ויקרא י, יז) ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליהם לפני ה', הא כיצד, הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים". (3) שהם קדשי קדשים, וחזה ושוק של שלמי יחיד

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שני ז' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קלא

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ב. וכן אכילת שְׂרֵי מְנַחֲתוֹ מִצֹּת עֲשֵׂה, שְׁנָאֲמַר: וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנָּה יֵאָכְלוּ אַהֲרֹן וּבְנָיָו.¹⁸
- 2 ג. וְאִין חֲטָאת וְאִשָּׁם וְשִׂרֵי מְנַחֲתוֹ נֶאֱכָלִין אֲלָא לְזֹכְרֵי
- 3 כְּהֵנָּה בְּעִזְרָה⁶; וְאִם נֶאֱכָלוּ בְּהִכָּל⁷ - נֶאֱכָלוּ⁸. שְׁנָאֲמַר:
- 4 לְכָל מְנַחֲתָם וְלְכָל חֲטָאתָם וְלְכָל אִשָּׁמָם בְּקֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים
- 5 תֵּאֱכָלוּ, כֹּל זָכָר יֵאָכֵל אֹתוֹ⁹. וְכֵן שְׁלָמֵי צְבוּר הֲרִי הֵם
- 6 כְּחֲטָאת וְכָאִשָּׁם¹⁰, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
- 7 ד. חֲזָה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים נֶאֱכָלִין לְכֹהֲנִים זָכְרִים
- 8 וְנִקְבֹּת¹¹, שְׁנָאֲמַר בְּהֵם: לֵךְ נִתְּתִים וְלִבְנֵיךָ וְלִבְנֵי־
- 9 וְכֵן הַמּוֹרֵם מִתּוֹדָה וְהַמּוֹרֵם מֵאֵיל נְזִיר, שְׁנָאֲמַר: כֹּל
- 10 תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ כְּגִי יִשְׂרָאֵל לַה' נִתְּתִי לֵךְ
- 11 וְלִבְנֵיךָ וְלִבְנֵי־¹².
- 12 ה. וְכֵן הַבְּכוֹר¹³, שְׁהָרִי נֶאֱמַר בוֹ: וּבִשְׂרָם יִהְיֶה לֵךְ
- 13 כְּחֵזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין¹⁴. וְכֹל אֵלוֹ הַנֶּאֱכָלִים
- 14 לְכֹהֲנֹת - נֶאֱכָלִים לְעַבְדֵי הַכֹּהֲנִים וְלְנִשְׁיָהֶם¹⁵
- 15 כְּתוּרִי¹⁶. וְכֹלֵן נֶאֱכָלִים כְּכֹל הָעִיר, שְׁנָאֲמַר: אֵת חֲזָה
- 16 הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֵּאֱכָלוּ בְּמִקּוֹם טְהוֹר. לֹא
- 17

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

שאינן באכילת אלו כפרה לבעלים. וראה ברש"י שם. דיבור המתחיל בשאר ימות השנה, שכתב שגם החלק הנאכל לישראל יש בו מצות-עשה. [וכן הוא בתוספתא סוף מסכת פסחים: "איזו היא ברכת הזבח אומר ברוך אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכול את הזבח"]. (4) מה שנשאר מן המנחה לאחר שנקמצה. (5) ובהמשך הפסוק שנאמר "מצות תאכל במקום קדוש" ו"ולשון ספרא (פרשת צו פרק ב הלכה ט) מצות תאכל מצוה, כיצא בו יבמה יבא עליה (דברים כה, ה) מצוה, כלומר, שאכילת שיירי מנחות היא כמו ביאת היבמה שהיא מצות-עשה לא דבר של רשות בלבד" (6) ולעניין שיירי מנחות, ראה זבחים סג. במשנה: "מנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה ונאכלים לפני מן הקלעים (=בחצר אהל מועד, והעזרה במקדש כנגד לפני מן הקלעים שבמשכן, רבינו בפירוש המשנה זבחים נב): לזכרי כהונה". ומשום שנאמר (ויקרא ב, ג) "והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו", וכמו כן נאמר (שם ו, ט) "והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו, מצות תאכל במקום קדוש. בחצר אהל מועד יאכלוה" ונאמר גם (שם, יא) "כל זכר בבני אהרן יאכלנה" (7) ראה פרק א מהלכות בית הבחירה הלכה ה, כי הקודש וקדש הקדשים והאולם שלושתן נקראים היכל. (8) כלומר, היא אכילה כשרה. (9) ואמרו במנחות ח: "רבי יהודה בן בתירא אומר מניין שאם הקיפו גויים את העזרה, שהכהנים נכנסים להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושיירי מנחות, תלמוד לומר, בקדש הקדשים תאכלנו". (10) ונאכלים בעזרה רק לזכרי כהונה. (11) משנה זבחים נה. "המורם מהם (=מן השלמים, שהם חזה ושוק) כיצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולעבדיהם". (12) כן הוא בפרק א מהלכות ביכורים הלכה י. אבל בפירוש המשניות שם כתב רבינו "וכל אלו אוכלין אותם הכהנים זכרים ונקבות לפי שכן בא הכתוב עליהן (ויקרא י, יד) חקך וחק בניך וגו'" ועיקר הלימוד מתחילת הפסוק "ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך אתך כי חקך וחק בניך וגו'". (13) נאכל לכהנים זכרים ונקבות. (14) של קרבן שלמים שנאכלים לכהנים זכרים ונקבות. ראה בזבחים נז, שמהפסוק הנ"ל אנו לומדים "מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד". ובתוספתא זבחים פרק ו: "הבכור והמורם מן התודה ואיל הנזיר נאכלים לאנשים ולנשים ולעבדים ולשפחות". (15) לנשי הכהנים. (16) תוספתא שם: "זה הכלל כל שהוא אוכל בתרומה אוכל באלו וכל שאינו אוכל בתרומה אינו אוכל באלו". ודע כי יש יוצא מן הכלל הזה והוא: בת כהן שנישאה לישראל ואחר כך נתגרשה, או מת הבעל, ולא היה לה זרע, שחוזרת לבית אביה ההכן לאכילת תרומה, ואף על פי כן אינה חוזרת לאכילת חזה ושוק. (17) ובכור נלמד ממה שנאמר בו "ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק התרומה". והיינו שנאכלים בכל העיר. (18) כלומר, עובי חלל החלונות שבחומת ירושלים ועובי החומה בראשה למעלה, הם כלפנים, כלומר, כירושלים. (19) ברייתא שם נו: "קדשים הנאכלים לשני ימים ולילה אחת מחשבין בדמן משתשקע החמה וכו' ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים". (20) המשך הפסוקים: "והנפש האוכלת ממנה עוונה תשא". (21) במשנה שם: "שלמים וכו' ונאכלין וכו' לשני ימים ולילה אחד, המורם מהם (=חלק הכהנים) כיצא בהם". (22) שנאכלין לשני ימים ולילה אחד, אבל הפסח אינו נאכל אלא בלילה. (23) שלאחריו. (24) נאכל ליום ולילה. ולמדו זאת (שם לו.) ממה שנאמר (ויקרא ז, טו) "ובשר זבח תודת שלמיו, שלמיו, לרבות שלמי נזיר וכו'". (25) עם התודה ועם איל הנזיר. (26) שם לו. אמרינן: "לחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר מניין (=שנאכלין ליום ולילה), תלמוד לומר (שם) קרבנו (=ביום קרבנו יאכל, לא יניח ממנו עד בקר)". (27) שם נה. במשנה "המורם מהם (=מן התודה ומאיל הנזיר, שהם חזה ושוק וארבע

קלב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שני ז' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 שְׁנָאֵמָר: בְּיוֹם קָרְבָנוּ יֵאָכֵל - כָּל הַקָּרְבָנוֹת בְּמִשְׁמַעֲמֵם.²⁸
- 2 חוּץ מִן הַשְּׁלָמִים, שֶׁפָּרֵשׁ בְּהֵן הַכְּתוּב, וּבְכוֹר וּמִצֵּשׁוֹר
- 3 הַדּוּמִים לָהֶם.
- 4 ח. כָּל אֱלוֹ הַנְּאָכְלִין לְיוֹם וְלַיְלָה - דִּין תּוֹרָה שֶׁהֵן
- 5 נְאָכְלִין עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר; וְכִדִּי לְהִרְחִיק מִן
- 6 הַעֲבָרָה²⁹, אֲמָרוּ חֲכָמִים, שֶׁאֵין נְאָכְלִין אֶלָּא עַד חֲצוֹת
- 7 הַלַּיְלָה.
- 8 ט. כָּל הַקָּרְבָנוֹת, בֵּין קִדְשֵׁי קִדְשִׁים בֵּין קִדְשֵׁי קָלִים,
- 9 אֵין אוֹכְלִין אוֹתָם אֶלָּא הַטְּהוֹרִים³⁰ בְּלִבְד הַמּוֹלִין³¹.
- 10 אֶפְלוּ הַעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ³² וְלֹא הִבִּיא פְּפָרְתוֹ³³ - אֵינוֹ אוֹכֵל
- 11 בְּקִדְשִׁים³⁴. וְהַטְּמֵטוּם³⁵ אָסוּר לְאָכֵל בְּקִדְשִׁים, לְפִי
- 12 שֶׁהוּא סֶפֶק עָרְלָה³⁶. אֶבֶל הַאֲנָדְרוּגִינוֹס³⁷ - יִרְאָה לִי
- 13 שֶׁאוֹכֵל בְּקִדְשִׁים קָלִים³⁸.
- 14 י. וּמִתָּר לְאָכֵל אֶת הַקָּדְשִׁים בְּכָל מִאֲכָל³⁹. אֶפְלוּ

- 15 הַכֹּהֲנִים⁴⁰ מִתְּרִין לְאָכֵל חֲלָקָם, בֵּין מִקְדָּשִׁים קָלִים בֵּין
- 16 מִקְדָּשֵׁי קִדְשִׁים, בְּכָל מִאֲכָל, וְלִשְׁנוֹת בְּאֲכִילַתָּן⁴¹,
- 17 וְלְאָכֵלִם צְלוּיִים שְׁלוּקִים⁴² וּמִבְּשָׁלִים⁴³, וְלִתְת לְתוֹכָן
- 18 תְּבִלִין שֶׁל חֲלִין, אֶבֶל לֹא תְּבִלִין שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא יִבְיֵאוּ
- 19 אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְּסוּל⁴⁴. וְהַעֲצָמוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת⁴⁵ -
- 20 מִתְּרוֹת, וְעוֹשָׂה אָדָם מֵהֶם כָּל פְּלִים שִׁירְצָה.
- 21 יא. הֵיחָה לָהֶם אֲכִילָה מוֹעֲטָה - אוֹכְלִין⁴⁶ עֲמָה⁴⁷
- 22 חֲלִין וְתוּרוֹמוֹת, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה נְאָכְלָה עִם הַשֶּׁבַע⁴⁸.
- 23 הֵיחָה לָהֶן אֲכִילָה מְרֻבָּה - אֵין אוֹכְלִין עֲמָה חֲלִין
- 24 וְתוּרוּמָה, כְּדִי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה נְאָכְלָה אֲכִילָה גְּסָה⁴⁹. וְכֵן
- 25 בְּשִׁנֵּי הַמְּנַחֲחוֹת⁵⁰.
- 26 יב. אֵין מְבַשְּׁלִין חֲטָאֹת אוֹ אֲשָׁם⁵¹ עִם מוֹרֵם מִתּוֹדָה אוֹ
- 27 מֵאֵיל גְּזִיר⁵², מִפְּנֵי שֶׁמִּמֶּעַט בְּאוֹכְלֵיהֶן⁵³ וּבִמְקוֹם
- 28 אֲכִילַתָּן⁵⁴. וְלֹא מוֹרֵם מִתּוֹדָה וּמֵאֵיל גְּזִיר עִם בְּכוֹר אוֹ

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

חלות שבתורה וזרוע בשלה וחזה ושוק ושתי חלות שבאיל נזיר) כיוצא בהן (=כבשר)”. (28 ראה שם לו. בברייתא: “ובשר זבח תודת שלמיו (שם) למדנו לתודה שנאכלת ליום ולילה, חליפין וולדות תמורות מניין, תלמוד לומר ובשר. חטאת ואשם מניין, תלמוד לומר זבח. ומניין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח (=חגיגת י”ד), תלמוד לומר שלמיו. לחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר מניין, תלמוד לומר קרבנו”. ורבינו שכתב כי מ”קרבנו” משמע כל הקרבנות, “כוונתו לומר מהכרח הייתורים כמו שאמרו בגמרא, אלא שלא נראה לו להאריך” (לחם משנה). (29 שלא תדחק עליו השעה ויבוא לאכול לאחר שעלה עמוד השחר. (30 שנאמר (במדבר יח, יא) “כל טהור בביתך יאכל אותו”. (31 אבל הערלים אינם אוכלים בקדשים, שאצל פסח (שהוא מקדשים קלים) נאמר (שמות יב, מח) “וכל ערל לא יאכל בו”, ומזה אפשר ללמוד שהוא הדין בקדשים קלים אחרים, ואילו קדשי קדשים יש ללמוד בקל וחומר. (32 כלומר, אפילו טבל הטמא וגם שקעה שמשו של יום הטהרה שבתרומה הוא מותר. (33 קרבן טהרה, כגון הזב והזבה היולדת והמצורע. (34 ולמדו זאת (יבמות עד: ממה שנאמר (ויקרא יב, ח) “וכפר עליה הכהן וטהרה”, שכל זמן שלא הביא קרבן (אף על פי שטבל והעריב שמשו) אינו אוכל בקדשים. (35 שאין לו לא זכרות ולא נקבות, אלא הוא אטום, ואין ידוע אם הוא זכר או נקבה. (36 שמא הוא זכר. (37 שיש לו גם זכרות וגם נקבות. (38 אם נימול (כסף משנה). לפי שגם נקבה אוכלת בקדשים קלים. אבל בקדשי קדשים שאינם נאכלים אלא לזכרים - אינו אוכל שמא הוא נקבה. (39 והיינו, בין צלי בין שלוק ובין מבושל, ולא כקרבן פסח, שאינו נאכל אלא צלי. ומה שנאמר באיל נזיר (במדבר ו, יט) “ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל” - בישול לאו דווקא, אלא אף צלי ושלוק. (40 [עיקר החידוש בזה שמותר לשנות אפילו קדשי קדשים שאינם נאכלים אלא לכהנים]. (41 כלומר, לא רק שמותר לאכול בכל מאכל אלא גם רשאי לשנות, דהיינו שאם צלאו, יכול להוסיף עליו בתבלין וכן אם בשלו יכול אחר כך לשלקו או לצלאו. (42 מבושלים הרבה מאד עד שנימוחו. (43 בגמרא זבחים צא. למדו כן ממה שנאמר (במדבר יח, ח) “למשחה” - “לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים”. ומה שכתב רבינו בפרק ט מהלכות ביכורים הלכה כב: “ואין הכהנים אוכלין המתנות אלא צלי בחרדל, שנאמר למשחה כדרך שאוכלים המלכים” - אין הכוונה שאינו אוכל אלא צלי, שהרי כאן מפורש שאוכל בין צלי בין שלוק ובין מבושל אלא הכוונה שאם הוא נהנה הנאה שווה בצלי ובמבושל ובשלוק, יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר. אבל אם נהנה מבישול ושלוק - אוכל מבושל ושלוק כדרכו. (44 שהרי זמן אכילת תרומה אינו מוגבל, ואילו זמן אכילת קדשים מוגבל הוא, ואחרי עבור זמן אכילת קדשים, הם נעשים נותר ונאסרו באכילה ואם ייתן לתוכם תבלין של תרומה, יאסרו גם התבלין, שהרי יש בהם טעם של בשר נותר. (45 והיינו, כשאין בעצמות שום דבר הראוי לאכילה. (46 כלומר, אם היו הקדשים הנאכלים מעט ואין בהם כדי שביעה. (47 ועיין שם ברש”י ותוספות שנחלקו אם מותר לאכול החולין בעזרה, או שאוכלם מחוץ לעזרה. (48 על השובע, “דרך גדולה” (קריית ספר). ו”שלא יצא משולחן רבו רעב”. (49 ואכילה גסה אינה אכילה. (50 ובתמורה שם על הפסוק (ויקרא ו, ט) “והנתורת ממנה (=מן המנחה) יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדוש בחצר אוהל מועד יאכלוה” אמרו: “יאכלו מה תלמוד לומר, מלמד שאם הייתה אכילה מועטת אוכלין עימה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע, יאכלוה מה תלמוד לומר, שאם הייתה אכילה מרובה אין אוכלין עימה חולין ותרומה, כדי שלא תהא נאכלת על הגסה”. (51 שאינם נאכלין אלא לזכרי כהונה, ובעזרה. (52 שנאכלין לזכרים ונקבות בכל העיר. (53 של מורם מתודה ואיל נזיר, שאין הנשים אוכלות אותם בגלל טעם החטאת והאשם אשר בהם. (54 שלא יוכלו לאוכלם בכל העיר, בגלל החטאת והאשם. אבל מזמן אכילתם אינו ממעט, שהרי כולם אינם נאכלים אלא ליום ולילה. ועל אחת כמה וכמה שאין לבשל החטאת והאשם עם השלמים, שממעט גם בזמן אכילתו, שהרי השלמים נאכלים לשני ימים ולילה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שני ז' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קלג

מתוך מהדורת וגשל

1 עם חזה ושוק של שלמים⁵⁵, מפני שממעט זמן
 2 אכילתו⁵⁶. ולא מורם משלמים של אמש⁵⁷ עם חטאת
 3 ואשם של יום, מפני שממעט באוכליה⁵⁸ ובמקום
 4 אכילתו⁵⁹ ובזמן אכילתו⁶⁰. אבל חטאת ואשם מתבשלין
 5 זה עם זה⁶¹, ותודה ואיל נזיר זה עם זה⁶², והבכור וזה
 6 ושוק זה עם זה⁶³. חתיכה של קדשי קדשים⁶⁴ או של
 7 פגול⁶⁵ או נותר⁶⁶ שנתבשלה עם חתיכות אחרות⁶⁷ -
 8 אותן החתיכות אסורות לזרים ומתרות לכהנים⁶⁸.
 9 יג. בשר קדשי קדשים או בשר קדשים קלים שנתבשל
 10 עם בשר תאנה - הרי⁶⁹ בשר התאנה אסור לטמאים
 11 ומתיר לטהורים⁷⁰.
 12 יד. נאמר בעולה: עור העלה אשר הקריב לפהו לו
 13 יהיה; ונאמר בחטאת: הפהו המחטא אתה יאכלנה;
 14 ונאמר באשם: הפהו אשר יכפר בו לו יהיה; ונאמר
 15 בשלמים: לפהו הזרק את דם השלמים לו יהיה; ונאמר
 16 במנחה: הפהו המקריב אתה לו יהיה. אין הפתוב מדבר
 17 בכל אלו אלא בראוי: שהכהו הראוי לעבודה⁷¹ - זהו
 18 שיש לו חלק לאכל; ומי שאינו ראוי בשעת הקרבן,
 19 כגון שהיה טמא - אין לו חלק לאכל אפלו כשיטהר
 20 לערב. אבל לענין חלקה - הכל לאנשי בית אב⁷²

21 שמקריבין באותו היום. וכלם חולקים בכל קדשי
 22 המקדש איש פאחיו, בין זה שהקריב בין אחיו שעמו
 23 במקדש שלא הקריב⁷³.
 24 טו. ולמה חלק הפתוב במנחות בין מנחות האפויזות
 25 ומנחת הסלת? שהרי באפויזות הוא אומר: כל המנחה
 26 אשר תאפה בתנור, לפהו המקריב אתה לו תהיה⁷⁴;
 27 ובמנחת הסלת הוא אומר: וכל מנחה בלולה בשמן
 28 וחרבה, לכל בני אהרן תהיה איש פאחיו⁷⁵. שהאפויזת,
 29 כשחולקין אותה אנשי בית אב, כל שיעיז לו חלקו,
 30 אפלו כזית פת - הרי הוא ראוי לו, שהרי אוכלו מיד;
 31 אבל הסלת, אם יחלקוה ביניהן, נמצא מגיע לזה מלא
 32 כפו סלת או פחות, שאינו ראוי לא ללוש אותו ולא
 33 לאפותו, לפיכך היה עולה על הדעת שיחלקו מנחה
 34 כנגד מנחה⁷⁶, ולא יחלקו מנחה זו בפני עצמה על כל
 35 אנשי בית אב; הדרך הפתוב לומר בה: לכל בני אהרן
 36 תהיה איש פאחיו - לומר שיחלקוה בפני עצמה. מפאן
 37 אמרו חכמים: אין חולקין מנחה כנגד מנחה, אפלו
 38 מעשה מחבת כנגד מעשה מחבת או סלת כנגד סלת;
 39 אלא כל אחת ואחת חולקין שריה בפני עצמה.
 40 טז. וכן אין חולקין עוף כנגד עוף⁷⁷, ולא חטאת כנגד

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

55) הוא הדין שאסור לבשל בשר תודה ואיל נזיר עם בשר של שלמים, אלא שכיוון שדובר פה גם בחטאת ואשם, שאינם נאכלים אלא לכהנים, נקט גם מורם מתודה ואיל נזיר ומשלמים, שהם לכהנים]. (56) שהרי מורם מתודה ואיל נזיר נאכלין ליום ולילה, והבכור והשלמים נאכלין לשני ימים ולילה. אבל באוכלים ובמקום האכילה הם שווים, כי כולם נאכלים בכל העיר לזכרים ולנקבות. (57) שעבר יום ולילה ונשאר רק יום אחד לאכילה. (58) של השלמים. כי החטאת והאשם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, ואילו המורם מהשלמים נאכלים גם לזכרים וגם לנקבות, כנ"ל. (59) של השלמים, שהחטאת והאשם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, ואילו השלמים נאכלים בכל העיר. (60) של החטאת והאשם, שהם נאכלים ליום ולילה, ואילו השלמים של אמש אחרי שעברו עליו יום ולילה לא נשאר מזמן אכילתן אלא יום אחד בלבד. (61) לפי שדינם שווה. (62) שדינם שווה. (63) שאף הם דינם שווה. (64) ערלה פרק ב משנה טז, כדעת תנא קמא, ולא כרבי שמעון האומר שגם לזרים מותרות. (65) כלומר, חתיכה זו של קדשי קדשים הייתה של פיגול וכן "או נותר" שבסמוך, היינו, שחתיכה זו של קדשי קדשים הייתה נותר, אבל קדשים קלים שהם פיגול או נותר שנתבשלו עם החתיכות - אותן החתיכות מותרות גם לזרים וגם לכהנים. (66) "נותר" זה אינו הנותר שבכל מקום אלא המדובר שחשב בשעת העבודה לאכלו חוץ לזמנו, שהוא פיגול, ו"פיגול" שלמעלה הוא שחשב בשעת העבודה לאכלו חוץ למקומו]. (67) של חולין או של קדשים קלים. [והמדובר כשהיה בהן כדי ביטול, דהיינו מאה כנגד האיסור, שביטול קדשים - במאה]. והמדובר כשהכירו את החתיכה האסורה והוציאוה, באופן שאין כאן בעיה של "חתיכה הראויה להתכבד" שאינה בטלה בתערובת. (68) [כן כתב רבינו גם בהלכות פסולי המוקדשין (שם הלכה כד) שחתיכה של חטאת [טהורה] או פרוסה של לחם הפנים טהור שנתערבו במאה חתיכות של חולין הרי אלו לא יעלו, אלא יאכל הכל לכהנים (שאינן כאן אלא הפסד מועט - ואף על פי שתרומה עולה במאה ואחד אף על פי שגם שם אינו אלא הפסד מועט - בקדשים החמירו)]. (69) בשר חולין. (70) כלומר, "אם היה בשר קדשי קדשים (הוא) זה שנתבשל עם בשר תאוה, אוכלין הכל טהורי זרים ולא נחוש בזה העניין ודומה לו לאחד משישים כיוון שהכל מותר ואין שם דבר ייאסר אכילתו". (71) אף על פי שלא עבד. והמדובר כשראוי גם לאכילת קדשים. (72) ספרא שם. [ומה שאמרו (ובחים צט).] "והרי משמרה כולה דאין מחטיין (=זורקים הדם על גבי המזבח) ואוכלים", לא אמרו כן אלא להיתר אכילה, שהרי בתחילת הסוגיא שם לא דיברו על חלוקה, וראה בלחם משנה. ומה שאמרו בפסחים נו. שתיקנו שיחלקו בערב שבת לכל המשמר (ולשון הגמרא "דאתיין כולהו משמרות", לאו דווקא) - אין זה אלא בעורות, אבל בבשר אי אפשר לתקן כן, שהרי ייפסל בנותר]. (73) אלא שראוי להקריב. (74) שהיה נראה שכל המנחה שייכת לכהן המקריב. (75) שמכאן למדו שהיא נחלקת לכל אנשי בית אב, ולא אמרה התורה דין חלוקה במנחת סולת. (76) כלומר, מנחה שלמה, שאם היו עשרים כהנים בבית אב והיו שם עשרים מנחות, יקבל כל אחד מנחה שלמה, ולא שכל אחד ואחד יקבל חלק אחד מעשרים מכל מנחה ומנחה. (77) היינו חטאת העוף הנאכלת לזכרי כהונה.

קלד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שני ז' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 חטאת, ולא תזוה וְשוק פְּנַגְד תְּזוה וְשוק⁷⁸; אֶלֶּא כֹּל חֶלֶק
2 וְחֶלֶק חוֹלְקִין אוֹתוֹ בִּיגִיחֵן בְּשֹׁה.
3 יז. אֵין הֶקְטָן חוֹלֵק⁷⁹ אֶפְלוּ בְּקִדְשֵׁי קָלִים⁸⁰, אָף עַל
4 פִּי שְׁמַתָּה לְהַאֲכִילוֹ קִדְשֵׁי קָדְשִׁים⁸¹. וְכֵן אֲשֶׁה
5 וְאֶנְדְּרוּגִינוֹס אֵין חוֹלְקִים לָהֶם בְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ כִּלְכֵּל⁸²,
6 שְׁנַאָמֵר: אִישׁ פְּאָחִירוֹ⁸³. אֶבֶל בְּעַל מוֹם, בֵּין קְבוּעַ בֵּין
7 עוֹבֵר, בֵּין שְׁנוּלַד בְּמוֹמוֹ בֵּין שֶׁהִיָּה תָמִים וְנִפְסָל⁸⁴ -
8 חוֹלֵק⁸⁵ וְאוֹכֵל; שְׁנַאָמֵר: לָחֶם אֱלֹהֵיוּ מִקְדְּשֵׁי הַקְּדָשִׁים⁸⁶
9 וְגוֹמֵר. וְהוּא שֶׁהִיָּה רָאוּי לְאֲכִילָה⁸⁷. אֶבֶל אִם הָיָה טָמֵא
10 - אֵינוֹ חוֹלֵק לְאֹכֵל לְעֶרֶב.
11 יח. וְכֵהֵן גְּדוֹל אוֹכֵל⁸⁸ שְׁלֵא בְּחֻלְקָה, אֶלֶּא נוּטֵל כֹּל מֵהַ
12 שְׁרִצָּה⁸⁹.
13 יט. כֹּל הָרָאוּי לְאֲכִילַת הַקְּדָשִׁים⁹⁰ בְּשַׁעַת הַקְּרִבָּן -
14 חוֹלֵק לְאֹכֵל; וְכֹל מִי שְׁאֵינוֹ רָאוּי לְאֹכֵל בְּשַׁעַת הָעֲבוּדָה,
- 15 אָף עַל פִּי שֶׁהוּא רָאוּי לְעֲבוּדָה⁹¹ וְהָרִי הוּא רָאוּי לְאֹכֵל
16 לְעֶרֶב - אֵין חוֹלֵק כְּדֵי לְהַנִּיחַ חֶלְקוֹ לְעֶרֶב. פִּי צָד? טְבוּל
17 יוֹם⁹² וּמְחַסֵּר כְּפוּרִים⁹³ וְהַאוֹנֵן⁹⁴ בְּיוֹם הַקְּבוּרָה⁹⁵, בֵּין
18 כֵּהֵן גְּדוֹל⁹⁶ בֵּין כֵּהֵן הַדְּיוּט, אֵין חוֹלְקִין לְאֹכֵל לְעֶרֶב.
19 כ. כֹּל שְׁאֵינוֹ רָאוּי לְאֹכֵל - אֵינוֹ רָאוּי לְעֶבֶד; חוּץ מִכֵּהֵן
20 גְּדוֹל הַאוֹנֵן, שֶׁהוּא מְקָרִיב וְאֵינוֹ אוֹכֵל⁹⁷, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרֹנוֹ.
21 וְכֹל שְׁאֵינוֹ רָאוּי לְעֶבֶד - אֵינוֹ רָאוּי לְאֹכֵל; חוּץ מִבְּעַל
22 מוֹם, שֶׁהָרִי נִתְפָּרֵשׁ בְּתוֹרָה⁹⁸.
23 כא. כֹּל שְׁאֵין לוֹ חֶלֶק בְּבִשָּׁר - אֵין לוֹ חֶלֶק בְּעוֹרוֹת⁹⁹.
24 אֶפְלוּ טָמֵא בְּשַׁעַת זְרִיקַת דָּמִים וְטָהוֹר בְּשַׁעַת הַקְּטָר
25 חִלְבִּים¹⁰⁰ - אֵינוֹ חוֹלֵק בְּבִשָּׁרוֹ¹⁰¹. שְׁנַאָמֵר: הַמְקָרִיב אֶת
26 דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אֶהֱרֹן, לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק
27 הַיָּמִין לְמִנֵּה - עַד שֶׁהִיָּה טָהוֹר וְרָאוּי לְעֲבוּדָה מְשַׁעַת
28 זְרִיקָה עַד אַחַר הַקְּטָר חִלְבִּים¹⁰².

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(78) (ויקרא ז, י"ב) איש כאחיו - וסמך ליה ואם על תודה, כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך אין חולקים בקדשים קלים". (79) כלומר, אין לו חלק במתנות כהונה, משום שנאמר (שם ז, י) "איש כאחיו" ודרשו (קידושין ומנחות וספרא שם) "איש חולק וכו' ואין הקטן חולק וכו'". (80) שהרי הפסוק "איש כאחיו", שממנו למדו חלוקת קדשים ושארין הקטן חולק - מדבר גם בקדשים קלים. (81) זבחים צט. "הרי קטן דאינו ראוי לחיטוי - ואוכל", וכתב רש"י שם בדיבור המתחיל קטן: "דאמרין במנחות (עג). איש כאחיו, איש חולק ואין קטן חולק ומדמעית ליה מחלוקה מכלל דאכיל, ועוד כל זכר כתיב" (ויקרא ו, יא; ז, ו). והרי הפסוק הראשון מדבר במנחה והפסוק השני במנחה ובאשם, ושניהם קדשי קדשים. (82) כלומר, לא רק בקדשי קדשים שאסורים בהם באכילה - אינם חולקים, אלא אפילו בקדשים קלים שמתירים להם באכילה, אינם חולקים בהם, כדן הקטן. (83) עיקר הלימוד הוא מתחילת הפסוק: "לכל בני אהרן" - "בני אהרן ולא בנות אהרן". (84) ונתרבה ממה שכתוב (ויקרא ז, ו) אצל אשם "כל זכר בכהנים יאכלנו". (85) יש לו חלק. (86) בזבחים שם למדו מפסוק זה שבעל מום אוכל בקדשים, ואילו זכות חלוקה בקדשים למדו ממה שנאמר שלש פעמים "כל זכר": (א) אצל מנחה (שם ו, יא); (ב) אצל חטאת (שם, כב); (ג) אצל אשם (שם ז, ו). אנו למדים מפסוק אחד כי בעל מום חולק, אף כי אינו ראוי לעבודה. ומפסוק שני - כי גם הנוול במומו חולק, ומהפסוק השלישי - כי גם בעל מום קבוע בכלל זה. (87) בזבחים צט. "בעי ריש לקיש בעל מום והוא טמא מהו שיחלק לו כיוון דלא חזי ורחמנא רבייה לא שנא מה לי טמא מה לי בעל מום, או דלמא ראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק, אמר רבה תא שמע כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל, ואינו חולק לאכול בערב, שמע מינה ראוי לאכילה בעינן, שמע מינה". (88) בקדשי המקדש אבל לא בקדשי הגבול. (89) בספרא פרשת צו פרשה ב הלכה ח על מה שנאמר (ויקרא ו, ט) "והנתרת ממנה יאכלו אהרן ובניו", דרשו: "לאהרן ובניו", לאהרן תחילה ואחר כך לבניו, לאהרן שלא במחלוקת ולבניו במחלוקת, מה אהרן כהן גדול אוכל שלא במחלוקת אף בניו כהנים גדולים אוכלים שלא במחלוקת". (90) [נוסף למה שהוא ראוי לעבודה (למעלה הלכה יד) ואם כן קטן שאינו ראוי לעבודה, אף על פי שהוא ראוי לאכילה - אינו חולק. ולא הוצרך רבינו למעטו, שהרי ממילא הוא ממועט, והוא הדין לאשה ואנדרוגינוס, ועיין בלחם משנה]. (91) כגון כהן גדול אונן, וטמא שראוי בקרבנות צבור (להלן הלכה כג), וכגון שהקריבו הטהורים, אבל בהקריבו הטמאים אינו נאכל כלל, אלא נשרף כשאר קדשים שנטמאו. (92) כל שנטמא בטומאה מן התורה וטבל ועדיין לא העריב שמש. (93) כגון הזב, הזבה, היולדת והמצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפתן (=קרבן טהרה). (94) "אונן נקרא האדם, שימות לו מת שחייב עליו אבלות, ויום המיתה בלבד הוא אונן מדאורייתא, ואסור לו לאכול בקדשים כל זמן שהוא באנינות. (95) היינו כשיום הקבורה אינו ביום המיתה, שאז אינו אונן בלילה שלאחריו אפילו מדרבנן. (96) אף על פי שהוא מקריב. (97) והטעם בזה "משום שנאמר (ויקרא כא, יב ככהן גדול) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, כלומר ישב, ויעבוד עבודה שהיה עוסק בה ואינה מתחללת", ו"אסור לאכול בקדשים משום שנאמר (שם י, יט באהרן הכהן הגדול) ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'" (שם הלכה ח). וטמא שמקריב בקרבנות צבור ואינו אוכל (ראה השגת הראב"ד) אינו משום שהוא פסול, אלא מחמת שהקרבן נטמא ואינו ראוי לאכילה. (98) ויקרא ו, כב, "כל זכר בכהנים" לרבות בעל מום. (99) ולמדו זאת בספרא פרשת צו פרק ט הלכה ה ממה שנאמר (ויקרא ז, ח) "עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה - פרט לטבול יום ולמחוסר כיפורים ולאונן". (100) כלומר, בלילה שטבל והעריב השמש. (101) להשמיענו שצריך "שיהיה טהור וראוי לעבודה משעת זריקה עד אחר הקטר חלבים". למעט מי שהיה טהור בשעת זריקה וטמא בשעת הקטרה. (102) למעט מי שהיה טהור בשעת זריקה וטמא בשעת הקטר חלבים.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שני ז' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קלה

מתוך מהדורת וגשל

- 1 כב. נטמא אחר זריקה וטבל, ונהרי הוא טהור אף
 2 בשעת הקטר חלבים - הדרך ספק אם חולק אם אינו
 3 חולק. לפיכך, אם תפס - אין מוציאין מידו.
 4 כג. קרבן צבור הבא בטמאה, אף על פי שהטמאים
 5 מקריבין אותו¹⁰³ - אין חולקין עם הטהורין לאכל
 6 לערב, מפני שאינם ראויים לאכילה¹⁰⁴.
 7 **פרק אחד עשרי**
 8 א. כל האוכל פזית³ מבשר העולה, בין לפני זריקת
 9 דמה⁴ בין לאחר זריקת דמה - לוקה. שנגמר: לא תוכל
 10 לאכל בשעריך מעשר דגנך תירשך ויצהרך וגומר וכל
 11 נדריך אשר תדר; מפי השמועה למדו⁵, שזו אזהרה⁶
 12 לאוכל בשר העולה.
 13 ב. והלכה ובשרה וסלתה ושמןה וזין של נסכיה⁷ -
 14 חמשתן מצטרפין לכזית⁸.
 15 ג. וכן האוכל פזית מפל האמורי⁹, בין לפני זריקה בין
 16 לאחר זריקה, בין כהן בין ישראל¹⁰ - לוקה. שהאמורין
 17 כליל למזבח ככל העולה¹¹, ונהרי נאמר ממנחת פהנים:
- 18 כליל תהיה לא תאכל; כל שהוא כליל למזבח - אכילתו
 19 בלא תעשה, ולוקין עליו בכזית¹². וכן האוכל פזית מבשר
 20 חטאות הנשרפות¹³ - לוקה¹⁴; שנגמר: וכל חטאת אשר
 21 יובא מדמה אל אהל מועד לא תאכל, באש תשרף¹⁵.
 22 ד. כל האוכל פזית מבשר הקדשים, אפלו קדשים
 23 קלים, קדם זריקת דמם¹⁶ - לוקה. שנגמר: לא תוכל
 24 לאכל בשעריך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ונדבתיך.
 25 כלומר, לא תוכל לאכל נדבתיך בשעריך קדם שזרקין
 26 דמן בשערי המקום. מפי השמועה למדו¹⁷, שזו אזהרה
 27 לאוכל תודה או שלמים קדם זריקת דמים. והוא הדין
 28 לשאר קדשים, בין קלים בין חמורים¹⁸. וששה דברים
 29 שבתודה, שהם: החלב והבשר, והסלת¹⁹ והשמן והזין,
 30 והלחם - כלן מצטרפין לכזית²⁰.
 31 ה. כל האוכל פזית מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה -
 32 לוקה. שנגמר: לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך
 33 תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך; מפי השמועה
 34 למדו²¹, שזו²² אזהרה לאוכל מבשר חטאות ואשמות

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

103 כלומר, ראויין להקריב אותו, אבל למעשה לא הקריבוהו אלא הטהורים, שאם הקריבו הטמאים, אין הקרבן נאכל אלא נשרף כשאר הקרבנות שנטמאו. 104) בזבחים צט. "בעי רב אושעיא טמא בקרבנות צבור (=שהקריבוהו טהורים) מהו שיחלקו לו, מי אמרינן המחטא אמר רחמנא, והאי נמי מחטא הוא, או דלמא ראוי לאכילה חולק, שאין ראוי לאכילה אינו חולק, אמר רבינא תא שמע כהן גדול מקריב אונו ואינו אוכל, ואינו חולק לאכול לערב, שמע מינה ראוי לאכילה בעינן שמע מינה". 1) יבוארו בו איסורי אכילת בשר עולה ואיסורי שאר הקרבנות גם לכהנים, ובשר קדשי קדשים לזר. 2) בין כהן ובין ישראל (רש"י במכות יז:). 3) אף-על-פי שכתב רבינו בספר המצוות (לא-תעשה קמו) כי הלאו הזה של "לא תוכל לאכול וגו'" הוא האזהרה לכל מועל (וכן כתב הכסף-משנה כאן, והמשנה-למלך בפ"א מהלכות מעילה הלכה ג), ובמעילה אין שיעור של כזית אלא שוה פרוטה (הלכות מעילה שם הלכה א) – עולה לאחר שחיטה שאינה ראויה לכלום, אלא להקריבה על גבי מזבח, אין לה ערך של ממון כלל, ולפיכך דנו בה בשיעור כזית ככל איסורי המאכלות ולא בשוה פרוטה (ראה במנחת-חינוך מצוה תמו). 4) מה-שאי-כן בקדשים הנאכלים, ראה להלן הלכה ד. 5) בספרי פ' ראה (לדרים יב, יז) ומכות יז. 6) "נדרוך זה עולה" (שם ושם). 7) כי קרבן עולה טעון נסכים (למעלה פ"ב הלכה ב) ומנחת נסכים נשרפת כולה על המזבח, והיין מתנסך על המזבח ויורד לשיתין (שם הלכה א). 8) להלקותו. מעילה טו: במשנה: "חמשה דברים בעולה, מצטרפין זה עם זה", ופירש שם רבינו, וכן רש"י שם שמצטרפין גם לענין מעילה, שאם אכל מכולם כזית אחד הרי זה מעל, וחייב מלקות, וכן פירש"י שם. ואף-על-פי שיש שיעורו תמיד ברביעית, אין זה אלא בשתייה. אבל בדרך אכילה, כגון ששרה פתו ביין – שיעורו בכזית (תוספות זבחים קט. ד"ה עולה, וראה במנחת-חינוך מצוה קמח). 9) האימורים של כל הקרבנות ולא רק של עולה. 10) ראה ברייתא מנחות עד: המובא בדברינו להלן בהמשך ההלכה. 11) ראה לחם-משנה למעלה ה"א. 12) כלומר, נוסף על איסור מעילה (ראה למעלה הלכה א, ולהלן פ"א ופ"ב מהלכות מעילה), לוקה גם על כל לאו של "כליל תהיה לא תאכל". מקור הדברים במנחות עד. עד: "בעא רבינא, כהן שאכל מן האימורין מהו, לאו דורות (=זור לא יאכל קודש – שמות כט, לג) לא קמביעיא לי (=שאינו חייב ודלא כפירש"י), שלא נאמר הלאו הזה אלא בדבר הנאכל לכהנים, אבל אימורים שאינם נאכלים לכהנים, אין בהם הלאו של "זור לא יאכל קודש", ראה מכות יח. ובתוספות מנחות שם – הר המוריה, וראה להלן הלכה ח), כי קמביעיא לי לאו דכליל תהיה, מאי (מי הוי כהן חייב משום לאו דכליל תהיה, כמו שהוא חייב על אכילת מנחת כהן – רש"י), אמר רב אהרן לרבינא, תא שמע, דתניא רבי אליעזר אומר כל שהוא בכליל תהיה, ליתן לא-תעשה על אכילתו". וראה גם מכות יח: וספרא צו פרק ה הלכה ד. 13) שאינן בכלל כליל תהיה, שהרי אינם נקרבות על המזבח אלא נשרפות בבית הדשן (למעלה פ"ז הלכות ב"ד, וראה לחם-משנה למעלה הלכה א, ומשנה-למלך כאן ובפ"א מהלכות מעילה הלכה ג). 14) כלומר, נוסף על זה שלוקה מטעם מעילה (ראה להלן פ"א מהלכות מעילה הלכה ג, ופ"ב שם הלכה ד). 15) ספרא צו פ"ח הלכה ה, ופסחים פג. וזבחים פב. 16) שאין בהם דין מעילה, ראה להלן פ"ב מהלכות מעילה הלכה א. 17) מכות יז. וספרי ראה (לדברים שם). 18) במכות שם אמרו, כי בכור וחטאת ואשם ועולה נלמדים בקל-וחומר מתודה ושלמים. 19) שהרי התודה טעונה נסכים (מנחות צ:). 20) משנה במעילה טו: "חמשה דברים בעולה, מצטרפין זה עם זה וכו'". וששה בתודה, הבשר והחלב והסולת והיין והשמן והלחם". 21) מכות וספרי שם. 22) בקרך וצאנך. ולא כתב

קלו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שני ז' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 חוץ לעזרה. והוא הדין לאוכל קדשים קלים חוץ
 2 לירושלים²³, שהוא לוקה; שחומת ירושלים לקדשים
 3 קלים כחומת העזרה לקדשי קדשים. ואחד בשר חטאת
 4 ואשם או שיגרי מנחות²⁴.
- 5 ו. בשר קדשי קדשים שיצא חוץ לחומת העזרה, ובשר
 6 קדשים קלים שיצא חוץ לחומת ירושלים - נפסל ונאסר
 7 לעולם²⁵, ואף על פי שחזר למקומו - אסור לאכל²⁶.
- 8 והאוכל ממנו פזית - לוקה²⁷; שגאמר: ובשר בשדה
 9 טרפה לא תאכלו - פיון שיצא בשר חוץ למחיצתו
 10 נעשה כטרפה, כמו שבארנו בהלכות מאכלות
 11 אסורות²⁸.
- 12 ז. נכנס²⁹ בשר קדשים קלים³⁰ להיכל - הרי זה בשר.
 13 ח. זר³¹ שאכל פזית מבשר קדשי קדשים בעזרה אחר
 14 זריקת דמים - לוקה. שגאמר: ואכלו אתם אשר פפר
 15 בהם וגומר, וזר לא יאכל וגומר; במקום שהכהן
 16 אוכל³² ובעת שראוי לאכל³³, אם אכלו שם הזר -
 17 לוקה³⁴. אכל אם אכל הזר בשר קדשי קדשים בחוץ -
 18 לוקה משום אוכל בחוץ³⁵, לא משום זר שאכל קדש³⁶,
 19 שהרי אינם ראויין שם לפנהיגים³⁷. וכן אם אכל בעזרה
 20 קדם זריקה - לוקה משום אוכל קדם זריקה בלבד, לא
 21 משום זרות³⁸.
- 22 ט. זר³⁹ שאכל פזית מחטאת העוף⁴⁰ - לוקה שתיים:
 23 אחת משום זר שאכל את הקדש, ואחת משום אוכל
 24 נבלה. שפל מליקה נבלה היא, וכשהתרה - לפנהיגים

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

רבינו שלוקה גם משום "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" (ראה להלן הלכה ו'), לפי שיתכן כי הבשר לא יצא חוץ לעזרה, אלא הוא עמד בחוץ והכניס ראשו בפנים. ורק על ר' שמעון שמנה חמש מלקיות בור שאכל מן העולה לפני זריקה, מקשה הגמרא (מכות יח.) למה לא מנה גם לאו של "ובשר בשדה", לחייבו בשש מלקיות, וראה בלחם-משנה. 23) מכות יז. במשנה וספרי שם. ובגמרא שם: "ונדרבותיך זו תודה ושלמים". (24) ראה למעלה פ"י הלכה ג, כי "אין החטאת והאשם ושירי מנחות נאכלים אלא לזכרי כהונה בעזרה". (25) חולין סח: מכות יח. זבחים פב. (26) חולין שם. (27) מכות שם. כלומר, בין אם חזר למקומו ובין לא חזר למקומו. (28) פ"ה הלכה ט. (29) זבחים פב: (30) כלומר, בשר קדשי קדשים בוודאי אינו נפסל, שהרי בשעת הדחק, גם ההיכל הוא מקום אכילה (זבחים סג. ולמעלה פ"י הלכה ג), אלא אפילו קדשים קלים שהבעלים הישראלים האוכלים אותם אסורים ליכנס להיכל לאכלן - גם הם אם נכנס הבשר שלהם להיכל הרי הוא כשר, שהרי אמר ר' יוחנן (זבחים סג.) "שלמים ששחטן בהיכל כשרים, שנאמר (ויקרא ג, ב) ושחטו פתח אהל מועד, ולא יהא טפל חמור מן העיקר" (ראה למעלה פ"ה הלכה ד). הרי שאם נכנס בשר קדשים קלים להיכל הוא כשר, וראה גם שם פב: "בשר הנכנס לפני כשר", ולא חילקו בין קדשי קדשים לבין קדשים קלים. (31) מכות יח: (32) בעזרה. (33) אחרי זריקת הדמים. (34) במכות שם: "איתמר, אמר רב גידל אמר רב, זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור. מאי טעמא, דאמר קרא, ואכלו אותם אשר כופר בהם, כל היכא דקרינן ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם, קרינן ביה זור לא יאכל קודש. וכל היכא דלא קרינן ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם, לא קרינן ביה זור לא יאכל". ומכאן שגם מתוך לעזרה הוא פטור, לפי שאין שם "ואכלו אותם אשר כופר בהם", וראה גם שם יח. "זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה, לר' שמעון לוקה חמש. ולילקי נמי משום זור לא יאכל כי קודש הם, הני מילי היכא דלכהניס חזי, הכא דלכהניס נמי לא חזי", ראה בהמשך ההלכה. (35) ראה למעלה הלכה ה. (36) שם יח. (37) ראה למעלה הלכה ד. (38) דברי רב גידל שם. (39) יבמות לב: כר' חייא. (40) לאחר הזאה ומיצוי (ראה למעלה פ"ז הלכות וז'), אבל לפני כן אינו לוקה על איסור זרות (ראה למעלה הלכה ח). (41) שם בגמרא. וראה למעלה פ"ז שם. (42) כלומר, מיד אחד הזאה ומיצוי, שאז פקע איסור מעילה (כי אין מעילה בדבר הנאכל) - חלים שני האיסורים הנ"ל, של זרות ונבלה כאחד (יבמות שם, ועיין שם ברש"י ותוספות). (43) בפ"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה ת. וראה גם להלן פ"ד מהלכות שגגות הלכה א. (1) יבאר בו המנחות הבאות עם הקרבן, והבאות בפני עצמן, וכמה הן.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שני ז' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות קלז

מתוך מהדורת וגשל

44 גבי קרקע. ומאימתי יתרו השירים באכילה? משיצית
45 האור ברב הקמץ.
46 יד. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח - מצה. וכן שירי
47 המנחות שאוכלין הפהנים, אף על פי שהן מתרין
48 לאכלן בכל מאכל ויבדכש - אין אוכלין אותן חמץ;
49 שנגמר: לא תאפה חמץ חלקם - אפלו חלקם לא
50 יחמיצו. ואם החמיץ שיריה - לוקה. והמחמץ אחר
51 המחמץ - חיב. ולוקין על כל עשיה ועשיה שבה.
52 טו. כיצד? לשה חמץ, או ערכה חמץ, או קטפה חמץ,
53 או אפאה חמץ - לוקה. שנגמר: לא תעשה חמץ,
54 ונגמר: לא תאפה חמץ - לחיב על כל מעשה יחידי
55 שבה. עשה חמץ מתחלה ועד סוף - לוקה על כל
56 מעשה מהן.
57 טז. הניח שאור על גבי העסה והלף וישב לו ונתחמץ
58 מאליה - לוקה; שהנחת השאור הוא המעשה.
59 יז. תבל השירים בקצח או בשמשמין או בכל מיני
60 תבלין ושמןים - כשרה. מצה היא, אלא שנקראת מצה
61 מתבלת.
62 יח. המחמץ מנחה פסולה - פטור; שנגמר: אשר
63 תקריבו לי לא תעשה חמץ - הכשרה להשם, לא
64 הפסולה. חמץ פשהיא כשרה ויצאת לחוץ, וחזר
65 וחמץ אחר שנפסלה ביציאתה - אינו לוקה. חמץ
66 בראשו של מזבח - אינו לוקה; שנגמר: אשר תקריבו,
67 וכבר קרבה זו והיא כשרה.
68 יט. המחמץ לחם הפנים - לוקה; שנגמר: כל המנחה.
69 אבל מנחת נסכים - אין בה מלקות; שאם גבלה במים
70 - הרי נפסלה קדם שתתחמץ, ואם גבלה ביין של נסכים
71 - מי פרות הן ואין מחמיצין.
72 כ. החטים של מנחות אין לותתין אותן, שפא יחמיצו;
73 שהרי בחוץ לותתין אותן, ואין הכל זריזין לשמרן. אבל
74 מנחת העמר, הואיל והיא של צבור - לותתין אותה;
75 שהרי הצבור זריזין הן ומשמרין אותה.
76 כא. כל המנחות הנאפות גלושות בפושרין, ומשמרן
77 שלא יחמיצו; הואיל ולישתן ואפיתן בפנים בעזרה,
78 אנשי פנים זריזין הן.
79 כב. ובמקום שמבשלין קדשי קדשים, שם אופין את
80 המנחות; שנגמר: זה המקום אשר יבשלו שם הפהנים
81 את האשם ואת החטאת, אשר לאפו את המנחה וגומר.
82 כג. כל המנחות - טחינתן והרקדתן בחוץ, ולישתן
83 ועריכתן ואפיתן בפנים. וכל מעשיהן כשרים בנר, עד
84 שיבאו לבית הקמיצה. ומחבת ומרחשת היו בעזרה,
85 ושתייהם מפלי השרת ומקדשין. ותנור של מקדש של
86 מתכת היה.

1 המרחשת. והיא באה בנדר ונדבה. מנחת מאפה תנור.
2 והיא באה בנדר ונדבה. מנחת קרקין. והיא באה בנדר
3 ונדבה.
4 ה. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח - אין כל אחת
5 מהן פחותה מעשרון. ומעוטו מעכב את כלו. וחמש
6 מנחות הבאות בנדר ונדבה - יש לו להתנדב ולנדר מהן
7 כל מה שירצה, אפלו אלף עשרון. אבל מנחת העמר
8 ומנחת חוטא ומנחת קנאות ומנחת חנוף והחבתין - כל
9 אחת מהן עשרון אחד, לא פחות ולא יתר.
10 ו. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח טעונות הגשה
11 במערב בנגד חדה של קרן דרומית מערבית, ואינן
12 טעונות תנופה; חוץ ממנחת סוטה ועמר התנופה,
13 ששניהן טעונות תנופה והגשה.
14 ז. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח טעונות שמן
15 ולבונה. לג שמן לכל עשרון, וקמץ לבונה לכל מנחה,
16 בין שהיתה עשרון אחד בין שהיתה ששים עשרונים;
17 שאין מביאין בכלי אחד יתר על ששים עשרון, כמו
18 שיתבאר. חוץ ממנחת קנאות ומנחת חוטא, שנגמר:
19 לא ישם עליה שמן ולא יתן עליה לבנה.
20 ח. נתן והקריב - לוקה על השמן בפני עצמו ועל
21 הלבונה בפני עצמה. נתן פלי שיש בו שמן או לבונה
22 על גביה - אינו עובר, ולא פסל. מנחת חנוף והחבתין
23 - מוסיף לכל אחת מהן שמן, כמו שיתבאר.
24 ט. כל המנחות הקרבות לגבי המזבח נקמצות, ומקטיר
25 הקמץ כלו על גבי המזבח, והשאר נאכל לפהנים; חוץ
26 ממנחת זכרי פהנה, שאינה נקמצת, אלא מקטירין אותה
27 פלה, שנגמר: וכל מנחת כהן וגומר. הא למדת,
28 שמנחת חנוף והחבתין ולהן שהביא מנחת חוטא או
29 מנחת נדבה - פלן נשרפות על גבי המזבח, ואינן
30 נקמצות.
31 י. הפהנת - מנחתה נקמצת כמנחת ישראל, ושיריה
32 נאכלין.
33 יא. ולדות שנתערכו והרי כל אחד מהן ספק - מנחתם
34 נקמצת כמנחת ישראל, ואינה נאכלת כמנחת פהנים.
35 כיצד עושים? הקמץ קרב בפני עצמו, והשירים
36 מתפורין על בית הדשן.
37 יב. כל הנשואות לפהנים, בין כהנת בין ישראלית -
38 אין שירי מנחותיהן נאכלים, מפני חלק הפעל שאינו
39 אוכל, ואינה פלה לאשים, מפני חלק האשה; אלא
40 הקמץ קרב לעצמו, והשירים מתפורין על בית הדשן.
41 הקמיצה בכל מקום בעזרה. ואם קמץ בהיכל - כשרה.
42 יג. מקדישין מנחה בכלי שעל גבי קרקע, וקומצין
43 מפלי שעל גבי קרקע; ואין מקדישין הקמץ בכלי שעל

ד. ואחר כך חולק כל חלה וחלה לשנים באמד¹⁷,
 כדי שיקריב החצי בבקר והחצי בערב. ולוקח
 החציים וכוכל כל אחד מהן לשנים ופותת, עד
 שתמצא כל פתיחה כפולה לשנים¹⁸. ומקריב החצין
 עם חצי קמץ לבונה בבקר¹⁴, והחצי הנשאר עם
 חצי קמץ לבונה - בערב. ואם היתה מנחת חנוף¹⁵
 - אינו חוצה, אלא מקריבה פלה פאחת עם קמץ
 לבונה¹⁶. ושתייהן כליל לאשים.
 ה. מנחת הסלת ביצד היתה נעשית? מביא עשרון
 סלת¹⁷, או פמה עשרונות¹⁸, או כפי נדרו¹⁹, ושמן
 הראוי לה²⁰. ומודד בעשרון של מקדש²¹. ונותן שמן
 בכלי, ואחר כך נותן עליו את הסלת²², ואחר כך
 נותן שמן אחר על הסלת ובולל הסלת בו²³, ואחר
 כך נותנה בכלי שרת וצק לתוכה שמן²⁴. ושמן שנתן
 תחלה עם השמן הבולל עם שמן שיצק - הכל לג
 לעשרון. ונותן עליה לבונה²⁵.
 ו. מנחת המנחת והמרחשת ביצד? נותן השמן בכלי

יום ג' ח' סיון ה'תשע"ה

פרק שלשה עשר

א. מצות עשה לעשות כל מנחה במצותה האמורה
 בתורה².
 ב. וכיצד עשית חבתי כהן גדול? מביא עשרון שלם³
 ומקדישו⁴, וחוצהו בחצי עשרון שבמקדש; שאף על פי
 שהיא קרבה חצין - אינה מתקדשת לחצין⁵. ומביא
 עמה שלשת לגין שמן. שנאמר: בשמן תעשה - להוסיף
 לה שמן פנסכי הפכוש. ובולל הסלת בשמן, וחולטה⁶
 ברותחין, ולש מפל חצי עשרון שש חלות. נמצאו
 שתיים עשרה חלות⁸.
 ג. ואחת אחת היו נעשות. וכיצד עושה? מחלק
 השלשה לגין ברכיעית שבמקדש, רביעית לכל חלה,
 ואופה החלה מעט ואחר כך קולה אותה על המנחת¹⁰
 בשאר רביעית השמן שלה. ואינו מבשלה הרבה¹¹,
 שנאמר: תפיגי - בין בשל ונא.

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(1) מביא בו מצות עשיית המנחות, וכיצד הן נעשות, ומעשה הקמיצה. (2) שנאמר (ויקרא ב, א-ז) "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' וגו' ואם מנחה על המחבת קרבנך וגו' ואם מנחת מרחשת", ואמר להשלמת המעשה (שם ו, ז) "וזאת תורת המנחה". (3) של סולת. (4) על ידי נתינת הסולת לתוך מדת העשרון שבמקדש. (5) משנה שם נ: ובגמרא שם: "אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו ושחית ומקריב, חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב, תלמוד לומר (שם, יג) מחציתה בבקר ומחציתה בערב, מחצה משלם (=מעשרון שלם שנאמר שם עשירית האיפה סלת מנחה) הוא מקריב, הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר, ומחצה בין הערביים". (6) "כשנותנין וכו' הרותחים על הקמח קורין אותו חליטה". (7) "תעשה מרכבת, מלמד שנעשית ברותחין כל צרכה". ובפירוש המשנה למנחות פרק ט משנה ג כתב רבינו על דברי הספרא הנ"ל: "והעניין הזה הוא שיהא כל שמן שעושין עימה רותח. אבל מדברי רבינו כאן ולמעלה פרק ט הלכה יט נראה כי חליטה היא במים רותחים וכן פירש הראב"ד בספרא שם. (8) משנה מנחות עו. "כל המנחות באות עשר עשר, חוץ מלחם הפנים וחבתי כהן גדול שהם באות שתיים עשרה". ובגמרא שם נלמדו חבתי כהן גדול בגזירה שווה "חוקה - חוקה" מלחם הפנים: נאמר בחבתי (ויקרא ו, טו) "חק עולם לה'" ונאמר בלחם הפנים (שם כד, ט) "מאשי ה' חק עולם" מה בלחם הפנים שתיים עשרה חלות, שנאמר (שם, ה) "ואפית אותה שתיים עשרה חלות", אף חבתי כהן גדול שתיים עשרה חלות. (9) מטגן בשמן. (10) שהרי נאמר בהם (שם ו, יד) "על מחבת בשמן תעשה", הרי שצריכים טיגון בשמן, וגם נאמר (שם) "תופיני", הרי שצריך גם אפייה בתנור. (11) כלומר, אינו אופה אותה הרבה, "כיוון שצריך לטגנה אחר כך במחבת". (12) כלומר, ביד ולא בכלי. וכן הוא במנחות פז: "בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא חבתי כהן גדול במה מחלקן לחלות, ביד או בכלי, פשיטא דביד, דאי בכלי, וכי טורטני (=משקולת) יכניס (=בעזרה), ויכניס, כיוון דבקללה כתבי (והשיבו לחמכם במשקל" - שם כו, כו), לאו אורח ארעא". (13) במנחות עה: במשנה: "מנחת כהן משיח לא היה מקפלה" ובגמרא שם: "אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשניים". (14) כדעת חכמים במנחות נב. שמפריש לה קומץ אחד, חצי קומץ שחית וחצי קומץ בין הערביים. (15) ראה למעלה פרק י"ב הלכה ד כי כל כהן, כשינסע לעבודה בתחילה, מקריב מנחת חינוך. (16) כן הוא בספרא (פרשת צו פרק ד הלכה ו): "מה אהרן מביא חצאים אף בניו יהיו מביאים חצאים, תלמוד לומר זה" (משנה למלך). (17) "כל המנחות הקריבות לגבי המזבח אין כל אחד מהן פחותה מעשרון". (18) כגון במנחת נסכים, שמביא על הכבש שלושה עשרונים ועליהם שלושה לוגים שמן. (19) כי "חמש מנחות הבאות בנדר ונדבה (ומנחת סולת אחת מהן), יש לו להתנדב ולנדר מהן כל מה שירצה אפילו אלף עשרון". (20) דהיינו לוג שמן לכל עשרון. (21) מנחות פז. במשנה: "שתי מדות של יבש היו במקדש, עשרון וחצי עשרון וכו', עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לכל המנחות". (22) משנה במנחות עד: "כל המנחות הנעשות בכלי (=כגון מחבת ומרחשת) - רש"י ורבינו בפירוש המשנה שם) טעונות שלשה (ה) מתנות שמן, יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן". (23) שם עה. בברייתא: "כיצד עושה (המדובר בכל המנחות - רש"י) נותן שמן בכלי קודם לעשייתן ונותנה (לסולת) ונותן שמן עליה ובוללה וכו'". (24) שם בברייתא: "נותן שמן כו' ונותן שמן עליה ובוללה וכו' ונותן עליה שמן וכו'". וממה שאמרו בסוטה יד: "ונותנה לתוך כלי שרת ומקדשה בכלי שרת ונותן עליה שמנה ולבונה", נראה שקודם היציקה נותן אותה בכלי שרת. (25) שנאמר (ויקרא ב, א) "ויצק עליה שמן ונתן עליה

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ג' ח' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות קלט

מתוך מהדורת וגשל

1 וְנוֹתֵן עָלָיו הַסֵּלֶת, וְנוֹתֵן עַל הַסֵּלֶת שֶׁמֶן אַחַר וּבֹלֵל
 2 הַסֵּלֶת, וְאַחַר כֵּן לִשֶׁה בְּפוֹשְׁרֵין²⁶ וְאוֹפֶה אוֹתָהּ בְּמַחֲבַת
 3 אוּ בְּמַרְחֶשֶׁת כְּמוֹ שֶׁנֶּדְר²⁷, וּפּוֹתֶת אוֹתָהּ פְּתִים²⁸ וְנוֹתְנָהּ
 4 בְּכָלִי שְׂרֵת²⁹, וְיוֹצֵק עָלֶיהָ שָׂרָר הַשֶּׁמֶן³⁰, וְנוֹתֵן
 5 לְבוֹנֵתָהּ³¹.
 6 ז. מַה בֵּין מַחֲבַת לְמַרְחֶשֶׁת? מַרְחֶשֶׁת יֵשׁ לָהּ שֶׁפָּה³²,
 7 וְהַבָּצֵק שְׂאוּפִין אוֹתוֹ עָלֶיהָ רֶךְ, שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ שֶׁפָּה וְאִינוּ
 8 יוֹצֵא. וּמַחֲבַת אֵין לָהּ שֶׁפָּה, וְהַבָּצֵק שְׂאוּפִין אוֹתוֹ בַּה
 9 קֶשֶׁה, כִּדִּי שְׂלֵא יֵצֵא מִפָּאן וּמִפָּאן.
 10 ח. מִנְחַת מֶאֱפָה תִּנּוֹר כִּיצַד? אִם חֲלוֹת הִיא³³ - בּוֹלֵל³⁴
 11 הַסֵּלֶת בְּשֶׁמֶן, וְלֵשׁ בְּפוֹשְׁרֵין וְאוֹפֶה, וּפּוֹתֶת³⁵ וְנוֹתֵן בְּכָלִי
 12 שְׂרֵת, וְנוֹתֵן עָלֶיהָ לְבוֹנֵתָהּ. וְאֵין בַּה יֵצִיקֶת שֶׁמֶן³⁶,
 13 שְׂנַאָמֶר: חֲלוֹת מִצֵּת בְּלוֹלֶת בְּשֶׁמֶן³⁷. וְאִם רִקִּיקִין הִיא -
 14 לֵשׁ אֶת הַסֵּלֶת בְּפוֹשְׁרֵין³⁸ וּמוֹשֵׁחַ אֶת הַרְקִיקִין בְּשֶׁמֶן,

15 שְׂנַאָמֶר: וְרִקִּיקֵי מִצֵּת מְשָׁחִים בְּשֶׁמֶן. וְיִרְאֶה לִי, שְׂאָחֵר
 16 אָפִיָּה מוֹשֵׁחַ אוֹתָם³⁹.
 17 ט. וְכִיצַד מוֹשֵׁחֵן? מְבִיא לֵג שֶׁמֶן לְכָל עֶשְׂרוֹן וּמוֹשֵׁחֵן
 18 וְחוֹזֵר וּמוֹשֵׁחֵן עַד שֶׁיִּכְלֶה כָּל הַשֶּׁמֶן שְׁבֵלֵג.
 19 י. כָּל אַרְבַּע מְנַחוֹת אֵלוֹ הָאֲפוּיּוֹת⁴⁰, כְּשֶׂאוּפִין אוֹתָן -
 20 אוֹפִין כָּל עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרֵת חֲלוֹת⁴¹. וְאִם רַבָּה בְּחֲלוֹת אוּ חֶסֶר
 21 - כְּשֶׂרָה⁴². וְכִיצַד פּוֹתְתִין אוֹתָן⁴³? כּוֹפֵל הַחֲלָה לְשֵׁנִים,
 22 וְהַשֵּׁנִים לְאַרְבָּעָה, וּמְבַדִּיל⁴⁴. וְאִם הֵיִתָּה הַמְּנַחָה שֶׁל
 23 זָכָרִי כִּהְנֵה⁴⁵ - אִינוּ מְבַדִּיל וּפּוֹתְתִין⁴⁶. וְכֵלֵן⁴⁷ פְּתִיתִין
 24 כְּזִיתִים⁴⁸. וְאִם הִגְדִּיל הַפְּתִיתִין אוּ הִקְטִין אוֹתָן -
 25 כְּשֶׂרִים⁴⁹.
 26 יא. לֹא בְּלֵל⁵⁰, לֹא פִתִּי⁵¹, לֹא הִגִּישׁ⁵², לֹא מְשָׁח אֶת
 27 הַרְקִיקִין - כְּשֶׂרָה⁵³; לֹא נֶאֱמָרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ אֶלָּא
 28 לְמַצָּוָה, שֶׁכֵּן הִיא מְצֻוָּה.

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

לבונה". והיינו קומץ לבונה. (26) משנה שם נה. "כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו". (27) אם מרחשת - מרחשת, ואם מחבת - מחבת. (28) משנה שם עה. "כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיחה". שנאמר במחבת (שם ב, ו) "פתות אותה פתים ויצקת עליה שמן מנחה היא", ואמרו שם בברייתא "לרבות כל המנחות לפתיחה", אפילו מאפה תנור. (29) לכאורה נראה שעד כאן לא היה בכלי שרת, אבל צריך עיון, הרי מחבת ומרחשת הן כלי שרת. (30) שכן נאמר (שם) "פתות אותה פתים ויצקת עליה שמן". וראה מנחות עה. שלדעת כולם, יצק אחר פתיחה. (31) משנה מנחות נט. "ואלו טעונות שמן ולבונה, מנחת הסולת והמחבת והמרחשת", משום שנאמר (שם ב, א) במנחת סולת, "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה", ודרשו בגמרא שם "נפש" לרבות כל מנחת יחיד שטעונה לבונה, וכשם שבמנחת סולת נותן הלבונה אחר יציקת השמן, כן במחבת ומרחשת. (32) סביב. וכדברי ר' חנינא (במשנה במנחות סג). "מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין ורכין, מחבת צפה ומעשיה קשין". כלומר, "מרחשת כלי עמוק שיש לו שפה והעיסה שמבשלים בה רך וניגר מאד, הוא עניין מה שאמר ומעשיה רכין, ומחבת כלי שאין לו שפה ולפיכך תהיה העיסה קשה כדי שלא תגר, וזה העניין שאמר מעשיה קשין". (33) שכן נאמר (שם, ד) "וכי תקריב וגו' מאפה תנור וגו' חלות מצות וגו' ורקיקי מצות וגו'". (34) ראה מנחות עד: במשנה: "החלות טעונות בלילה ורקיקיין משיחה". ושם עה. "חלות בלולות ואין רקיקיין בלולין, רקיקיין משוחין ואין חלות משוחות". (35) שם עה. במשנה: "כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיחה", שנאמר במנחת מחבת (שם ב, ו) "פתות אותה פתים ויצקת עליה שמן, מנחה היא", ואמרו בברייתא שם "לרבות כל המנחות לפתיחה", אפילו מאפה תנור. (36) שנתמעטה מנחת מאפה מיציקת שמן. (37) לפיכך צריכה בלילה. (38) כלומר, בזה מתחיל עשיית המנחה, כי אין בה בלילה. (39) כן נראה ממה שאמר רבי (שם עה). חלות בוללן אחר האפייה, ואם כן הוא הדין לרקיקיין, שלדברי הכל "רקיקים מושחין" - שמושחין אחר האפייה. (40) מחבת, מרחשת, מאפה תנור חלות, ומאפה תנור רקיקיין. אבל מנחת סולת לא הייתה נאפית לפני שמחלקים אותה לכהנים, ואין לה צורך בעשר חלות. (41) ובגמרא שם למדו כן מלחמי תודה "מה לחמי תודה עשר (=לכל מין עשר), אף כאן עשר". (42) וכן הדין נותן שהרי תודה עצמה שממנה למדו לכל המנחות - לא נאמר בה ארבעים חלות אלא למצוה. (43) לארבע מנחות הללו, אבל מנחת סולת אין בה פתיחה, שאין פתיחה אלא לפני קמיצה, וזו נקמצה בעודה סולת. (44) כלומר, מקפל את החלה לארבע, ומבדיל (=מנתק) את כל ארבעת החלקים אחד מן השני. (45) שאינה נקמצת, אלא כולה כליל על המזבח. אבל מנחת נקבות מן הכהנים, שנאכלת ונקמצת, דינן כדין מנחת ישראל. ולעניין מנחת חבתי כהן גדול. (46) כלומר, פותת (=כופל לארבע), אבל אינו מבדיל את הפתיחים אחד מן השני, וכן הוא במשנה שם: "מנחת כהנים קופל אחד לשנים ושניים לארבעה ואינו מבדיל", משום דלא בעי קמיצה. (47) אף אלו שפותתן ומבדיל. (48) משנה שם: "וכולן פותתן כזיתים" ופירש רבינו שם: "אמר רחמנא פתות אותה פתים, ואמרו [בגמרא] אותה פתים ולא פתתה פתיחין, רוצה לומר שאינו מפליג בפתיחה, רק לא יהו פחות מכזית". (49) משנה במנחות יח. "לא יצק וכו' ולא פתת וכו' או שפתתן פתים מרובות וכו' כשרה", ובגמרא (שם יח): "מאי פתיין מרובות, שריבה בפתיחין (=באופן שכל פתיחה ופתיחה פחותה משיעור כזית), ואיבעית אימא לעולם פתים מרובות ממש (=שמיעט בפתיחין, באופן שכל פתיחה ופתיחה הייתה גדולה יותר משיעור כזית)". (50) את הסולת עם השמן. (51) מדברי רבינו נראה שאפילו לא פתת כלל כשר. ומה שכתב רש"י שם "לא פתת אלא כדי קמיצה" היינו שבקמיצתו פתת שיעור קומץ. (52) את המנחה לקרן דרומית מערבית. (53) במשנה שם: "לא יצק לא בלל ולא פתת ולא מלח ולא הניף לא הגיש וכו' ולא משחן כשרה" ורבינו השמיט "לא יצק" משום שאמרו שם בגמרא, שאין הכוונה שלא יצק כלל, שאם כן - פסול, אלא "לא יצק כהן אלא זר".

- 1 **יב.** סדר הנצאת המנחה כיצד? מביא אדם סלת מתוך
 2 ביתו בקלתות של כסף או של זהב או של שאר מיני
 3 מתכות, כלי שהוא ראוי לכלי שרת⁵⁴. ואם היתה מנחת
 4 הסלת⁵⁵ - נותנה לכלי שרת⁵⁶ ומקדשה בכלי שרת⁵⁷.
 5 ואם היתה מן המנחות הנאפות - אופה אותה שם
 6 במקדש, ופותת כמו שבארנו, ונותן הפתיתין לכלי
 7 שרת. ונותן עליה שמנה ולבונה ומוליכה אצל כהן⁵⁸.
 8 והכהן מוליכה אצל המזבח⁵⁹ ומגישה בקרן דרומית
 9 מערבית כנגד חדה של קרן ודי'. ומסלק את כל לבונה
 10 לצד אחר⁶⁰, וקומץ מקומם שנתרבה שמנה; שנגמר:
 11 מסלתה ומשמנה. ונותן הקמץ לכלי שרת ומקדשו בכלי
 12 שרת⁶¹. וקמץ שחלקו בשני כלים - אינו קדוש⁶², וחזור
 13 ומקדשו⁶³. ומלקט את כל לבונה ונותנה על הקמץ
 14 שבכלי ומעלהו על המזבח ומולחו⁶⁴, ונותנו על גבי
 15 האשים מקלי שרת⁶⁵. ואם מנחת כהנים היא - אינו
- 16 קומץ⁶⁶, אלא נותן מלח על פלה⁶⁷ ומשליך הכל על גבי
 17 האשים.
 18 **יג.** כיצד קומצין מנחות הנקמצות? כדרך שקומץ כל
 19 האדם⁶⁸: פושט אצבעותיו על פס ידו וקומץ⁶⁹. קמץ
 20 בראשי אצבעותיו⁷⁰ או מן הצדדין⁷¹ - לא יקטיר, ואם
 21 הקטיר - הרצה⁷². ואם הוסיף בקמץ, כגון שהרחיק
 22 אצבעותיו וקמץ - הרי זה פסול⁷³.
 23 **יד.** אין קמץ פחות משני זיתים. ומקצת הקמץ מעכב
 24 את פלו⁷⁴. והקמץ והלבונה מעכבין זה את זה. הסלת
 25 והשמן מעכבין זה את זה, ומקצת השמן מעכב את
 26 פלו⁷⁵. אין פחות מלג לעשרון, כמו שבארנו.
 27 **פרק ארבעה עשר**
 28 **א.** מתנדב אדם ונדר עולה ושלמים² וכל מין שירצה
 29 מתמשה מיני מנחות הבאין בנדר ונדבה³. ומתנדב או

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(54) בגמרא סוטה שם אמרו: "בקלתות של כסף ובקלתות של זהב וכו', בכלים הראויין לכלי שרת וכו' דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל" וכן פסק רבינו למעלה (פרק א מהלכות בית הבחירה הלכה יח): "וכל כלי שרת אין עושין אותן אלא מן המתכת לבד ואם עשאן של עצים או של עצם או אבן או של זכוכית פסולין". (55) למעט מאפה תנור. (56) והיינו לאחר הבליחה, לפני היציקה. (57) היינו, שמכווין לקדשה, לפי שאין כלי שרת מקדשין, אלא מדעת. (58) "דכתיב (ויקרא ב, ב) "והביאה אל בני אהרן וגו'". (59) דכתיב (שם, ח) והגישה אל המזבח". (60) ובגמרא שם: "כי היכי דלא תקמוץ בהדי מנחה, כדתנן קמץ ועלה בידו צורו או גרגר מלח או קורט לבונה פסול". (61) בגמרא שם: "למה לי, הא קדשה חדא זימנא - דם אף על גב דקדישתיה סכין בצוואר בהמה, הדר מקדיש ליה בכלי שרת, הכא נמי לא שנא". (62) במנחות ז: "איתמר קומץ שחלקו בשני כלים רב נחמן אמר אינו קדוש ורבא אמר קדוש, הדר ביה רבא מההיא (=רבא חזר בו מדעתו, והסכים לדעת רב נחמן, שאינו קדוש)". (63) כלומר, על ידי עירובן ונתינתן בכלי אחד (משנה למלך). [נאין זה דומה ל"גשפך הדם מצוואר הבהמה ואספו", שפסול - שכיוון שנתנו לכלי שרת, אף על פי שנתנו לחצאין, אינו נפסל, והוא הדין לדם שנתקבל בשני כלים בזה פחות משיעור הזאה ובזה פחות משיעור הזאה, שגם כן חוזר ומערב כולו בכלי אחד, וכשר. ומקור דברי רבינו ממה שאמרו קומץ שחלקו בשני כלים - אינו קדוש (וכן הלשון גבי דם) ולא אמרו: הרי זה פסול]. (64) שנאמר (שם ב, יג) "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח" (סוטה שם). וראה למעלה בפרק ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יג: "בשלושה מקומות היו נותנין המלח, בלשכת המלח וכו' ובראשו של מזבח מולחין הקומץ והלבונה וכו'". (65) בגמרא (שם טו.) "ומקטירו בכלי שרת, בכלי שרת מקטיר ליה? אלא אימא מעלהו בכלי שרת להקטירו". (66) "חוז מנחת זכרי כהונה שאינה נקמצת אלא מקטירין אותה כולה, שנאמר וכל מנחת כהן כליל תהיה". (67) ראה למעלה בפרק ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יג ש"בראשו של מזבח מולחין הקומץ והלבונה ומנחות הנשרפות (=מנחת כהנים. ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים - מנחות כא:): "אמר רב פפא פשיטא לי מלוא קומצו, כדקמצי אינשי". (69) שם במשנה. ופס ידו פירושו כף ידו. ו"כך היא עבודת הקמיצה: קודם שיתחב אצבעותיו בקמח, כופף ופושט אצבעותיו על פס ידו, ומניח ריווח בין האצבעות לפס היד, ומכניס צד פסת ידו בקמח, ועל ידי זה הקמח נדחק ונכנס לתוך הרווח שבין האצבעות הכפופים לפס היד, ומוציא ידו מהקמח". (70) "שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי הקמח וקומץ מלא קומצו עד פס ידו". (71) "שנתן גב ידו על הקמח והוליך ידו עד שנכנס הקמח דרך צידו לתוך ידו (=דרך אצבעותיו). לשון אחר: מן הצדדין מצדי הכלי שלא קמץ באמצע הכלי". (72) במנחות וביומא שם הן בעיות של רב פפא, ונשארן כולן ב"תיקו". ולפיכך פסק רבינו שלכתחילה לא יקטיר, ובדיעבד הורצה. (73) משנה במנחות ו. "הקומץ היתר והחסר, פסול, ואיזהו היתר שקמצו מבורץ", ומבורץ הוא גדוש. ולמדו כן ממה שנאמר "מלא קומצו" (ויקרא ב, כ) יכול מבורץ, תלמוד לומר (שם ו, ח) בקומצו, "שאיין לך כשר אלא מה שבתוך הקומץ". (74) משנה שם כז. "הקומץ מיעוטו מעכב את רובו", "שאם חיסר כל שהוא פסול" (רש"י) ובגמרא שם: "מאי טעמא, אמר קרא (שם ב, ב) מלא קומצו". (75) שם במשנה: "השמן מיעוטו מעכב את רובו". ובגמרא שם: "אמר קרא (שם ב, ב) ומשמנה, שאם חסר כל שהוא פסולה". (1) יבאר בו שמתנדב אדם ומביא עולה או שלמים או אחת מחמשה מיני מנחות הבאות בנדבה. (2) שנאמר (ויקרא א, ב-ג) "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' אם עולה קרבנו וגו'", והמדובר בקרבן נדבה (ספרא שם פרשה ב הלכה ד, ורש"י שם). (3) כגון מנחת הסולת, מנחת המחבת, מנחת המחרשת, מנחת מאפה תנור, חלות ומנחת מאפה תנור ריקין, ראה למעלה פי"ב הלכה ד.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ג' ח' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות קמא

מתוך מהדורת וגשל

- 1 נודר מנחה ממנחת נסכים⁴ לבדה⁵ מאי זה מין משלשה
 2 מיני מנחות נסכים⁶, כמו שבארנו⁷. ומתנדב או נודר יין
 3 בפני עצמו⁸, או לבונה בפני עצמה⁹, או שמן בפני
 4 עצמו¹⁰, או עצים למערכה¹¹, מפני שהן בקרבן¹²,
 5 שונאמר: וילקרבן העצים¹³.
 6 ב. שנים¹⁴ מתנדבין או נודרין קרבן אחד עולה או
 7 שלמים, אפלו פרידה¹⁵ אחת של תורים או פני יונה
 8 מביאין אותה בשתפות¹⁶. אבל המנחה אינה באה
 9 בשתפות¹⁷. ודברים אלו הן דברי קבלה¹⁸.
 10 ג. הניח מנחה לשני בניו ומת¹⁹ - הרי אלו מביאין
 11 אותה²⁰.
 12 ד. אי זה הוא נדר ואי זה היא נדבה²¹? האומר: הרי
 13 עלי עולה²², או הרי עלי שלמים, או הרי עלי מנחה,
 14 או הרי דמי בהמה זו²³ עלי עולה או שלמים - זהו
 15 הנדר. אבל האומר: הרי בהמה זו או דמי בהמה זו

- עולה או שלמים, או הרי העשורן הזה מנחה - הרי זו
 נדבה.
 מה בין נדרים לנדבות? שהנודר, אם הפריש
 קרבנו ואכד²⁴ או נגנב - חיב באחריותו²⁶ עד שיקריב
 כמו שנדר²⁷; והמתנדב ואומר 'זו', אם מת או נגנב -
 אינו חיב באחריותו.
 ו. האומר: דמי שור זה עלי עולה ודמי בית זה עלי
 קרבן, ומת השור ונפל הבית - חיב לשלם²⁸. אמר: הרי
 עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה - אינו חיב
 באחריותה²⁹.
 ז. פכר בארנו³⁰, שהעושה בית חוץ למקדש להקריב
 בו קרבנות³¹ - אינו פכית עבודה זרה. והאומר: הרי
 עלי עולה³² שאקריבה במקדש³³, והקריבה פכית זה -
 לא יצא³⁴. שאקריבה פכית זה³⁵, והקריבה במקדש -
 יצא³⁶; ואם הקריבה באותו הפית - יצא. הרי הוא כמי

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

4) ראה למעלה פ"ב הלכה א, כי היין והסולת שמביאים עם הקרבן, הם הנקראים "נסכים", והסולת לבדה נקראת "מנחת נסכים". (5) כלומר, אפשר לנדר או לנדב מנחת נסכים אפילו בלי קרבן, וראה בזבחים פד. ומנחות קד: קו. דברי רבא. (6) נסכי כבש, נסכי איל ונסכי פר. (7) למעלה שם הלכה ד. (8) משנה מנחות קד: תוספתא מנחות פי"ב, וספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ח הלכה ה. וראה זבחים צא: כיצד היה מקריב את היין בפני עצמו, וראה גם להלן פט"ז הלכה יד, ופי"ז הי"ב. (9) מנחות קו: וספרא שם הלכה ד. וראה להלן פט"ז שם. (10) כרבי טרפון במשנה שם קד: ובספרא שם הלכה ז. ולא כרבי עקיבא, משום שסתם משנה (שם קז). כר' טרפון: "הרי עלי שמן, לא יפחות מלוג. רבי אומר, שלשה לוגין". ומחלוקת ואחר-כך סתם, הלכה כסתם (כסף-משנה בשם ר"י קורקוס). ועוד, כי גם רבי הנ"ל סובר כמותו (כסף-משנה). וראה להלן פט"ז שם. (11) שם כ: קו: וספרא שם. וראה למעלה פ"ו מהלכות כלי המקדש הלכות ט"י, ובפ"ח שם הלכה ז. (12) מנחות וספרא שם. (13) במנחות שם, מובא הפסוק "הגורלות הפלנו על קרבן העצים" (נחמיה י, לה). (14) מנחות שם. (15) יחידה. (16) ראה למעלה פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות הלכה א. (17) מנחות קד: וספרא שם פרק י הלכות ג' ו. שנאמר במנחה (שם ב, א) "סולת יהיה קרבנו", היחיד מביא מנחת נדבה, ואין השותפים מביאין מנחת נדבה. ולא הזכיר רבינו אם שנים מביאים יין או לבונה או עצים, ועיין ספרא שם הלכה ו, ובפירוש המיוחס לר"ש שם. (18) כלומר, הלכה למשה מסיני. אבל צריך עיון, כי הרי למדו כן מן הפסוק "קרבנו", ראה למעלה. (19) כלומר, הפריש מנחה ולא הספיק להקריבה עד שמת. (20) מימרא של ר' יוחנן בזבחים ה: "הניח מנחה לשני בניו ומת, קריבה ואין בו שותפות". ומה שכתב רבינו בפ"א מהלכות תמורה הלכה ה "הניח בהמה לשני בניו ומת, קריבה ואין ממירין בה, שהרי הם בה שותפין, והשותפין אין עושין תמורה", - הכוונה שהם שותפין במקצת, ואינם שותפים לגמרי, לפי שמתכפרים בה רק מקופיא (ראה שם ו.), ולענין הקרבה, קרבה משום דנפש מקרי (=נפש כי תקריב, ראה שם ה:) כיון שאינם שותפין לגמרי (לחם-משנה כאן). (21) ראה בפ"א מהלכות נדרים הלכה ב. (22) קנין פרק א משנה א. וראה גם ראש השנה ו. מגילה ת. וחולין קלט. והיינו קבלת התחייבות להביא קרבן, ולא ייחד לכך בשעת ההתחייבות בהמה זו או אחרת. (23) ראה להלן הלכה ו. (24) ראה גם בהלכות נדרים שם. (25) הוא-הדין אם מת, וכן הוא במקורות הנ"ל. וכן כתב רבינו להלן בדין הרי זו. (26) ראה קנין וראש השנה ומגילה וחולין שם. ורועה לומר: חייב להביא אחר. (27) כלומר, עד שיקריבו על המזבח. וכל זמן שלא הקריב על המזבח, חייב באחריות, שהרי אפילו אם הקריב, אלא שהקריב שלא לשמו (בכל הקרבנות חוץ מחטאת ופסח), כשר ולא עלה לבעלים, וצריך להביא אחר, כמפורש בזבחים ב. ולהלן פט"ו מהלכות פסולי המוקדשין הלכה א (משנה-למלך). וראה בספרי פ' ראה (לדברים יב, כו). (28) בערכין כ: במשנה: "שור זה עלי עולה, ובית זה עלי קרבן, מת השור ונפל הבית - חייב לשלם", ובגמרא שם, "אמר ר' חייא בר אבא, לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי. אבל אמר שור זה עולה, כיון דאמר זה ומת - אינו חייב באחריות, עלי להביאו קאמר". כלומר, אם אמר "דמי שור זה עלי", אנו אומרים כי הכוונה כמה שאמר "עלי" לקבלת אחריות אם נאבד או מת, אבל אם לא אמר "דמי" אלא "שור זה עלי", כוונתו כמה שאמר "עלי", להתחייב להביא שור זה", אבל לא להתחייב באחריות אם נאבד או מת. (29) מנחות קט. ואף שאמר "עלי" אינו חייב באחריות, כיון שפירש שכונתו שלא יתחייב באחריותה. (30) למעלה פרק ט מהלכות ביאת המקדש הלכה יד. (31) כגון מקדש בית חוניו, אשר באלכסנדריא של מצרים. (32) שם במשנה. (33) במשנה שם: "הרי עלי עולה, יקריבנה במקדש. ואם הקריבה בבית חוניו, לא יצא". הרי שהמדובר באומר סתם "הרי עלי עולה", אע"פ שלא פירש שיקריבה במקדש. ודברי רבינו צריכים עיון (הר המוריה). (34) משנה שם. שהי זה כמת או נגנב, שאם אמר הרי עלי, חייב באחריותו. (35) כלומר, אמר הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו. (36) שם

- 1 שְׁנֹדֵר עוֹלָה עַל מְנַת שְׁלֵא יִתְחַיֵּב בְּאַחֲרֵי־וְתָהּ³⁷. וְעִנּוּשׁ
 2 פָּרַת עַל הַעֲלֹתָהּ בַּחוּץ³⁸. וְכֵן אִם אָמַר: הֲרִינִי נֹזֵר עַל
 3 מְנַת שְׁאֵגְלַח בְּבֵית זֶה³⁹, אִם גִּלַּח שָׁם - יִצְאֵא⁴⁰. הֲרִי הוּא
 4 כְּמִי שְׁנֹדֵר לְצַעַר עֲצָמוֹ, וְהֲרִי צַעַר עֲצָמוֹ, וְאִינְיָה
 5 נְזִירוֹת⁴¹.
 6 ח. חֲטָאת וְאֶשֶׁם אֵינָן בְּאֵין אֱלֵא עַל חֲטָא, וְאֵינָן בְּאֵין
 7 בְּנֹדֵר וּנְדָבָה⁴². הַאֲמַר: הֲרִי עָלֵי חֲטָאת אוֹ אֶשֶׁם, אוֹ
 8 שְׂאֵמֶר: הֲרִי זֶה חֲטָאת אוֹ אֶשֶׁם - לֹא אָמַר כְּלוּם⁴³. הִיָּה
 9 מְחַיֵּב חֲטָאת אוֹ אֶשֶׁם וְאָמַר: הֲרִי זֶה לְחֲטָאתִי אוֹ
 10 לְאֶשְׁמִי, אוֹ הֲרִי הַמַּעוֹת הָאֵלוֹ לְחֲטָאתִי אוֹ לְאֶשְׁמִי -
 11 דְּבָרָיו קִיָּמִים⁴⁴.
 12 ט. הַאֲמַר: קָרְבֵן מְצַרַע זֶה אוֹ יוֹלְדֵת זֶה עָלֵי, אִם הִיָּה
 13 אוֹתוֹ מְצַרַע אוֹ הַיּוֹלְדֵת עֲנִיִּים - מְבִיא הַנּוֹדֵר קָרְבֵן
 14 עֲנִי⁴⁵; וְאִם הָיוּ עֲשִׂירִים - מְבִיא הַנּוֹדֵר קָרְבֵן עֲשִׂיר, אִף
 15 עַל פִּי שֶׁהַנּוֹדֵר עֲנִי⁴⁶.
- י. הַאֲמַר: חֲטָאתוֹ וְעוֹלָתוֹ וְאֶשְׁמוֹ וְשִׁלְמִיו שֶׁל פְּלוֹנִי
 עָלַי⁴⁷, אִם רָצָה אוֹתוֹ פְּלוֹנִי - הֲרִי זֶה מְנִיחוֹ לְהַקְרִיב עַל
 יָדוֹ וּמִתְכַפֵּר לוֹ⁴⁸. רָצָה בְשַׁעַת הַפָּרִשָׁה וְלֹא רָצָה בְשַׁעַת
 הַקְּרָבָה, אֱלֵא חֲזוֹר בּוֹ: בְּעוֹלָה וּבְשִׁלְמִים - מְקַרְבִּין
 וּמִתְכַפֵּר לוֹ בְּהֵן, אִף עַל פִּי שְׂאֵינוֹ רוֹצֵה עִתָּהּ, שֶׁהֲרִי רָצָה
 בְשַׁעַת הַפָּרִשָׁה⁴⁹; אֲכַל בְּחֲטָאת וְאֶשֶׁם לֹא נִתְכַפֵּר לוֹ עַד
 שִׁיָּרְצָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף⁵⁰.
 יא. הַאֲמַר⁵¹: הֲרִי עָלֵי בְּנֹדְרֵי רְשָׁעִים⁵² שֶׁמְנַדְרִיָּהֶן נֹזֵר
 וְקָרְבֵן וְשִׁבּוּעָה⁵³ - חַיֵּב בְּכָלֶן⁵⁴. בְּנֹדְרֵי כְּשָׂרִין - לֹא
 נִתְחַיֵּב כְּלוּם⁵⁵. הֲרִי עָלֵי בְּנֹדְבוֹת כְּשָׂרִין⁵⁶ - הֲרִי זֶה נֹדֵר
 בְּנֹזֵר וּבְקָרְבָן⁵⁷. וְכֵל כְּנֹזֵר⁵⁸ קָרְבֵן - כְּקָרְבָן⁵⁹.
 יב. אֵין הַנּוֹדֵר וְלֹא הַמִּתְנַדֵּב חַיֵּב עַד שִׁיָּהֵא פִּי וְלָבוֹ
 שְׂוִין⁶⁰. בִּיצֵד? הַמִּתְנַפֵּן לֹמַר 'הֲרִי עָלֵי עוֹלָה' וְאָמַר
 'שִׁלְמִים', אוֹ שֶׁנִּתְנַפֵּן לֹמַר 'הֲרִי זֶה עוֹלָה' וְאָמַר
 'שִׁלְמִים' - לֹא אָמַר כְּלוּם. נִתְנַפֵּן לְנֹדֵר בְּעוֹלָה וְאָמַר

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

במשנה כדברי תנא-קמא. ואף כי הקרבן הזה אינו נחשב לקרבן כלל, שהרי הוא שחוטי חוץ – אינו חייב באחריות. (37) ראה למעלה הלכה ו. והם דברי רב המנונא בגמרא שם. (38) כלומר, על שחוטי חוץ למקדש. והם דברי רב המנונא ור' יוחנן, וכן הוא בברייתא שם. (39) כלומר, ע"מ שאביא קרבנות תגלחת אחרות במקדש. וחייב כרת על העלאה בחוץ, כמבואר למעלה. (40) שם בגמרא. כלומר, לא התחייב בנזירות, אלא רק לצער עצמו. ואם כן, אינו חייב בקרבנות נזיר, והקרבנות שהביא – אינם קרבנות תגלחת, אלא התכוון לדורון בעלמא, שאמר: אם אפשר להביא בבית חונוי, יטרח להביא, יותר מזה לא יטרח. (41) משנה חולין מא: (וראה גם זבחים ב.) שהרי נאמר בהם (ויקרא ה, א – יז) "נפש כי תחטא". וראה בפ"א מהלכות נדרים הלכה י. (42) תוספתא תמורה פ"ג: "הרי זו חטאת והרי זו אשם, אף-על-פי שחייב (= כלומר, עבר עבירה שחייב בה חטאת או אשם) לא אמר כלום". כיון שלא אמר מפורש "לחטאתי", "לאשמי". וראה בחולין שם. (43) שם בתוספתא: "הרי אלו לחטאתי והרי אלו לאשמי, אם היה חייב דבריו קיימין, ואם לאו לא אמר כלום". (44) משנה בערכין יז. וראה להלן פ"א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ג, כי קרבנה של היולדת הוא: כבש לעולה וכן יונה או תור לחטאת. ואם אין ידה משגת, מביאה שתי תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת. והמצורע קרבנו שלשה: שני כבשים, אחד לעולה ואחד לאשם, וכבשה לחטאת. ואם אין ידו משגת, מביא קן: אחד לעולה ואחד לחטאת וכבש לאשם. וכל זה אם הנודר הוא עני, אבל אם הנודר הוא עשיר, אף שהמצורע או היולדת עניים, מביא קרבן עשיר, ראה להלן בפ"ה מהלכות מחוסרי כפרה הלכה יא. (45) משנה שם, וכן הוא בהלכות מחוסרי כפרה שם. (46) כלומר התחייב להביא עבור הפלוני, הקרבנות שהפלוני מחוייב בהם. (47) ערכין כא: (48) ערכין כא: (49) ערכין שם כדעת שמואל, שאינו צריך לדעתו, כיון שאינם באים על חטא (תוספות שם ד"ה מאי). (50) שהם באים על חטא וצריכין להתוודות, ולכן צריכים דעת גם בשעת כפרה (תוספות שם). (51) נדרים ט. במשנה. (52) הנודרים בעת כעסם בנזיר ובקרבן ושבועה, ונקראו כך משום שכתוב (דברים כג, כג) "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא", ואמר שמואל (נדרים כב). הנודר – אף-על-פי שמקיימו נקרא רשע. (53) כלומר, שהרשעים נודרים בנזיר וקרבן ושבועה. וכל זה הוא מדברי הנודר. (54) משנה שם: "כנודרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ושבועה". (55) שם במשנה: "כנודרי כשרים לא אמר כלום", "שאינן הכשרים נודרים בדרך איסור וכעס" (רבינו בפ"א מהלכות נדרים הלכה כב) "שהחסידים אינם מחייבין עצמן בנדר, מפני שלא יכינו עצמם לעבירה, והוא מה שאמר הכתוב (שם, כב) לא תאחר לשלמו" (רבינו בפירושו המשנה שם). (56) ראה למעלה הלכה ד, אי זהו נדר ואי זוהי נדבה. (57) במשנה נדרים שם: "כנדבותם (של הכשרים) – נדר בנזיר ובקרבן". כלומר, כנדבת החסידים, ו"החסידים גם כן אינם מתנדבים בקרבן, ואפילו נדבה, מפני שלא יתאחרו ויעברו על מה שנאמר (שם) לא תאחר לשלמו, ואמנם היו מביאין הקרבן והוא חולין עד העזרה, ושם יתנדב בו כל מה שירצה" (פירושו המשנה שם). וכל זה בנזיר וקרבן, אבל לא בשבועה, כי אין החסידים נשבעין. וראה ברש"י ורא"ש ור"ן שם, ובפ"א מהלכות נדרים הלכה כה. (58) כלומר, שמות לוואי לקרבן, כגון "קונם, קונח, קונז" (פ"א מהלכות נדרים הלכה טז). (59) ראה משנה בנדרים שם. (60) תרומות פ"ג משנה ח. שנאמר (שם, כד) "מוצא שפתיך תשמור", ונאמר (ויקרא ה, ד) "לבטא בשפתיים", ונאמר (שמות לה, ה) "כל נדיב לבו" – הרי שצריך גם גמר בלב ומבטא בשפתיים (ראה פסחים סג. ושבועות כו:). וכל זה אינו אלא כשפתיו מכחישות את לבו, אבל אם אין שפתיו מכחישות את לבו, כגון שלא הוציא בשפתיו כלום, אלא רק גמר בלבו שזו עולה או שלמים – הרי הוא חייב להביא, ראה להלן בהמשך ההלכה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ג' ח' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קמג

מתוך מהדורת וגשל

- 1 'קָרְבָּן', לַנֶּדֶר בְּחֶרֶם⁶¹ וְאָמַר 'הִקְדַּשׁ' - דְּבָרָיו קָמִים⁶² ;
 2 שְׁהֵעוּלָה קָרְבָּן, וְהִחֲרַם הִקְדַּשׁ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה.
 3 בְּנִדְרִים וּנְדָבוֹת אֵינוֹ צָרִיף לְהוֹצִיא בְּשִׁפְטָתָיו כְּלוּם, אֲלָא
 4 אִם גָּמַר בְּלָבוֹ וְלֹא הוֹצִיא בְּשִׁפְטָתָיו כְּלוּם - חֵיב. כִּיצַד ?
 5 גָּמַר בְּלָבוֹ שָׁזָו עוֹלָה אוֹ שִׁיבֵיא עוֹלָה - הָרִי זֶה חֵיב
 6 לְהֵבִיא; שְׁנֵאמַר: כָּל נָדִיב לֵב יְבִיאָהּ - בְּנִדְבוֹת לֵב
 7 יִתְחַיֵּב לְהֵבִיא⁶³. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה מִנְדָרֵי קִדְשִׁים
 8 וּנְדוּבוֹתָן.
 9 י.ג. אֶחָד נְדָרִים וּנְדָבוֹת עִם שְׁאָר הַדְּבָרִים שְׁאָדָם חֵיב
 10 בָּהֶן מַעֲרִכִין⁶⁴ וְדָמִים⁶⁵ וּמַעֲשָׂרוֹת⁶⁶ וּמִתְנוֹת עֲנִיִּים⁶⁷,
 11 מִצְוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה שִׁיבֵיא הַכֹּל בְּרִגְלָא שְׁפָגַע בּוֹ
 12 תַּחֲלָה⁶⁸. שְׁנֵאמַר: וּבִאֲתָ שְׁמָה וְהִבְאֲתָם שְׁמָה וְגוֹמְרֵם⁶⁹.
 13 כְּלוּמַר, בְּעַת שִׁתְּבוּא לְחַג - תְּבִיא כָּל מַה שְׁאֲתָה חֵיב

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

61) לבדק הבית. ואף חרמי כהנים, כל זמן שהם ביד הבעלים, הם הקדש, כמו שאמרו בכורות לב. וראה בתוספות ראש השנה ה: ד"ה ערכין (הר המוריה). 62) כן מפורש בתוספתא נדרים פ"א (הוצאת צוקרמנדל עמ' 281 2) – אור-שמח במילואים. וראה שבועות שם, שגמר בלבו שלא יאכל פת חטים והוציא מפיו פת סתם, אסור בפת חטים. שפת חטים, פת שמה (ראה בהלכות שבועות פ"ב הלכה יד), והוא-הדין כאן, כיון שאין שפתיו מכחישים את לבו (ראה הר המוריה ואור שמח כאן). 63) בשבועות שם: "אין לי אלא שהוציא בשפתיו. גמר בלבו מנין, תלמוד-לומר (שמות לה, ה) כל נדיב לבו". 64) שאמר ערכי עלי או ערך זה עלי או ערך פלוני עלי (ראה פ"א מהלכות ערכין הלכה ב). 65) שאמר דמי עלי או דמי זה עלי או דמי פלוני עלי, אפילו היה אותו פלוני קטן בן יומו וכו' (שם הלכה ט). 66) מעשר דגן ומעשר בהמה. 67) כגון לקט שכחה ופאה. אבל צדקה, ראה למעלה פ"ח מהלכות מתנות עניים הלכה א, שאם מצויין עניים, חייב ליתן להם מיד, ולא ימתין עד לרגל הראשון, ואם עבר הרי זה חייב בכל תאחר (הר המוריה). 68) דהיינו אחד משלושת הרגלים: פסח, שבועות וסוכות. וראה בספר המצוות, עשה פג. 69) ראה ספרי פ' ראה (לדברים יב, ה'): "ובאת שמה והבאתם שמה. לקבעם חובה, שלא יחא אלא ברגל ראשון שקבע ושפגע בו וכו'". ובראש השנה ו. ת"ר מוצא שפתיך (דברים כג, כד) זו מצות-עשה. תשמור, זו מצות לא-תעשה. ועשית, אזהרה לבית-דין שיעשון. כאשר נדרת, זה נדר. לה' אלקיך, אלו חטאות ואשמות, עולות ושלמים. נדבה, כמשמעו. אשר דברת, אלו קדשי בדיק הבית. בפיו, זו צדקה. אמר מר: מוצא שפתיך זו מצות-עשה, למה לי, מובאת שמה והבאתם שמה, נפקא. תשמור זו מצות לא-תעשה, למה לי, מלא תאחר לשלמו נפקא. ועשית אזהרה לבית-דין שיעשון, למה לי, מיקריב אותו נפקא וכו'. חד דאמר ולא אפריש, וחד אפריש ולא אקריב, הרי כי מ'ובאת שמה והבאתם שמה" למדו כל מה שלמדו ממוצא שפתיך תשמור, הרי שגם בדיק הבית ומתנות עניים בכלל עשה זו (מעשה רוקח). 70) כן הוא בראש השנה שם, ובתמורה יח. "אמר רבא, כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה". 71) מדבריו כאן נראה, שכל שעברו עליו שלשה רגלים אפילו שלא כסדרן (פסח, שבועות וסוכות) – עובר בכל תאחר. וכן נראה מדבריו בספר המצוות לאוין קנה (כפי הנדפס בסה"מ לעם, וכן הוא בהוצאת הגר"ח הדר) שכתב "ובא בקבלה שאינו עובר על לאו זה עד שיעברו עליו שלשה רגלים" (אבל בספר המצוות בדפוסים ישנים: "עד שיעברו עליו שלשה רגלים כסדרן"). והוא כדעת תנא-קמא בראש השנה ד: ולא כר' שמעון שם שאינו מחייב בכל תאחר אלא-אם-כן היו שלשת הרגלים כסדרן וחג המצות תחילה, וכן כתב רבינו בפירושו המשנה בתחילת ראש השנה: "ור' שמעון ואומר וחג המצות תחילה כדי שיהיו על הסדר, והוא ענין אמרו כבאן לרגלים, ואינה הלכה". 72) כן דעת הר"ן בנדרים ט: כי על הנדבה עובר בכל תאחר, אבל בפירוש המיוחס לרש"י שם כתב, כי בנדבה אינו עובר על כל תאחר. 73) בראש השנה ד. "תנו רבנן, חייבי הדמין והערכין והחרמין וההקדשות חטאות ואשמות עולות ושלמים צדקות ומעשרות בכור ומעשר ופסח לקט שכחה ופאה, כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עובר בכל תאחר". ומפרש רש"י "והחרמין חרמי גבוה", אבל התוספות שם כתבו: החרמין, בין חרמי גבוה ובין חרמי כהנים. 74) ספרי פ' ראה (לדברים יב, ה'): "יכול אם עבר רגל אחד ולא הביא, יכול יהיה עובר עליו משום כל תאחר, ת"ל אלה תעשו לה' במועדיכם. הא אין עובר עליו משום כל תאחר עד שיעברו עליו רגלי שנה כולה". 75) תוספתא מכות פ"ד: "המאחר במוקדשין וכו' עובר בלא-תעשה, אבל אינו לוקה את הארבעים לפי שאין בהן מעשה". 76) בראש השנה ה: "תנו רבנן וכו' לא תאחר לשלמו, הוא ולא חילופיו וכו'. אמר רב ששת, לעולם למעוטי חילופי עולה ושלמים, והכא במאי עסקינן כגון שעברו עליו שני רגלים והומם וחיללו על אחר ועבר עליו רגל אחד, סלקא-דעתך-אמינא הואיל ומכח קמא קאתי, כמאן דעברו עליו שלשה רגלים דמי, קא משמע לן". וראה ירושלמי שם פ"א הלכה א. 77) שם ו: "בעי ר' זירא, אשה מה היא בכל תאחר, מי אמרינן הא לא מחייבא בראיה, או דילמא היא איתא בשמחה. אמר ליה אביי ותיפוק ליה דהא איתא בשמחה. ומי אמר אביי הכי, והאמר אביי אשה בעלה משמחה, לדבריו דר' זירא קאמר", ולפי שפסק רבינו (פ"א מהלכות חגיגה ה"א), כר' זירא שהנשים חייבות במצוה זו (= של שמחה), פסק כאן שגם באשה שייך הלאו של כל תאחר, כדברי הגמרא שם. 78) על נדרו של

19 דְּבָרָיו קְיָמִים; וְאִם אַחַר שֶׁגָּמַר בְּלָבוֹ וְהוֹצִיא בְשִׁפְתָּיו
 20 שְׂתֵּהִיגָה שְׁלָמִים חֹזֵר בּוֹ וְאָמַר 'וּלְדָה עוֹלָה', אִף עַל פִּי
 21 שְׁחֹזֵר בּוֹ בְּתוֹף כְּדֵי דְבוּר - הֲרִי וְלָדָה שְׁלָמִים; שְׂאִין
 22 חֲזָרָה בְּהִקְדָּשׁ וְאָפְלוּ בְּתוֹף כְּדֵי דְבוּר.
 23 ב. הָאוֹמֵר: קָדָה שָׁל זו עוֹלָה אוֹ רְגֵלָה שָׁל זו עוֹלָה -
 24 תִּמְכַּר לְחֵיבֵי עוֹלוֹת, וְדָמֶיהָ חָלִין חוּץ מִדְּמֵי אוֹתוֹ אֲכָר.
 25 וְהוּא שְׂיֵהִיגָה זֶה הַמְחִיב עוֹלָה שֶׁקָּנָה אוֹתָהּ נָדַר עוֹלָה
 26 בְּדָמִים קְצוּבִים. הָאוֹמֵר: לָבָה אוֹ רֵאשָׁה שָׁל זו עוֹלָה,
 27 הוֹאִיל וְדָבָר שֶׁהִנְשָׂמָה תְלוּיָהּ בּוֹ הוּא - כָּלָה עוֹלָה.
 28 הַקֹּדֵשׁ אֲכָר אֶתְד מִן הָעוֹף - הֲרִי זֶה סָפַק אִם נִתְקַדָּשׁ
 29 כֵּלָו אוֹ לֹא נִתְקַדָּשׁ.
 30 ג. הָאוֹמֵר: בְּהֵמָה זוֹ חֲצִיָּה עוֹלָה וְחֲצִיָּה שְׁלָמִים -
 31 קָדָשָׁה, וְאֵינָה קָרְבָּה, אֲלָא תִרְעָה עַד שִׁיפֵל בָּהּ מוֹם
 32 וְתִמְכַּר, וְיָבִיא בְּחֻצֵי דְמֵיהָ עוֹלָה וּבְחֻצֵי דְמֵיהָ שְׁלָמִים.
 33 הִיא מְחִיבַת חֲטָאת וְאָמַר: חֲצִיָּה חֲטָאת וְחֲצִיָּה עוֹלָה אוֹ
 34 שְׁלָמִים, אוֹ שְׂאָמֵר: חֲצִיָּה עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים וְחֲצִיָּה
 35 חֲטָאת - הֲרִי הִיא תְמוֹת, כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּחֲטָאוֹת
 36 הַתְמוֹת.
 37 ד. בְּהֵמַת הַשְּׂפִיץ שֶׁהִקְדִּישׁ אֶתְד מִהֵן חֲצִיָּה שָׁלוֹ, וְחֹזֵר

1 נִפְסְלוֹ, אֲלָא מְקַרְיָבֵן וּכְשָׁרִים⁷⁹. וּבְכָל יוֹם יוֹם אַחַר
 2 הַשְּׁלֵשָׁה רְגָלִים הוּא עוֹבֵר בְּלֹא תִאֲחִיר⁸⁰. וּבֵית דִּין מְצוּיָן
 3 לְעִשׂוֹתוֹ מִיָּד⁸¹ עַד שִׁיקְרִיב קְרָבָנוֹתָיו בְּרִגְלָה שֶׁפָּגַע בּוֹ
 4 תַּחֲלָה.
 5 טז. אִף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר 'לְרִצְנוֹ'⁸², כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד
 6 שִׁיאֲמַר רוּצָה אָנִי⁸³. בֵּין שֶׁנָּדַר וְלֹא הִפְרִישׁ בֵּין שֶׁהִפְרִישׁ
 7 וְלֹא הִקְרִיב - כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שִׁיקְרִיב⁸⁴.
 8 יז. כָּל חֲיִבִי⁸⁵ עוֹלוֹת⁸⁶ וְשְׁלָמִים - מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָם⁸⁷. אִף
 9 עַל פִּי שְׂאִין מִתְפַּפֵּר לוֹ עַד שִׁירְצָה⁸⁸, שֶׁנֶּאֱמַר 'לְרִצְנוֹ' -
 10 כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שִׁיאֲמַר רוּצָה אָנִי. אֲבָל חֲיִבֵי חֲטָאוֹת
 11 וְאֲשָׁמוֹת - אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן⁸⁹; הוֹאִיל וְהֵם מְעַכְבִּי
 12 פְּפָרָה, אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם שְׂמָא יִפְשְׁעוּ וַיִּשְׁהוּ
 13 קְרָבָנוֹתֵיהֶן. חוּץ מִחֲטָאת נִזִּיר, הוֹאִיל וְאֵינָה מְעַכְבֵּת⁹⁰
 14 מְלִשְׁתוֹת יָיִן - שְׂמָא יִאֲחַר אוֹתָהּ, לְפִיכָף מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ
 15 עַלִּיהָ⁹¹.

פָּרֶק חֲמוּשָׁה עֶשְׂרִי

17 א. הָאוֹמֵר: וְלָדָה שָׁל זו עוֹלָה וְהִיא שְׁלָמִים - דְּבָרָיו
 18 קְיָמִים. הִיא שְׁלָמִים וְלָדָה עוֹלָה: אִם לְכָף נִתְפָּן -

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

אביו, כיון שהוא (=היורש) לא נדר. וגם זה שם: "בעי ר' זירא, יורש מהו בכל תאחר. כי תדור נדר אמר רחמנא (דברים כג, כב) והא (=היורש) לא נדר, או דילמא ובאת שמה והבאתם שמה (שם יב, הו) והא מיחייב (=לבוא לרגל ולהביא אף של אביו). תא שמע, דתני ר' חייא, מעמך (=כי תדור נדר לה' אלוֹקִיךָ לא תאחר לשלמו כי דרוש ידרשנו ה' אלוֹקִיךָ מעמך" שם כג, כב) פרט ליורש". (79) ברייתא שם ו. "דתניא, בן עזאי אומר, אותו (= "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו" – ויקרא ז, יח) מה תלמוד לומר, לפי שנאמר (דברים כג, כב) לא תאחר לשלמו, שומע אני אף מאחר נדרו בכל ירצה, תלמוד לומר אותו. אותו בלא ירצה, ואין מאחר נדרו בלא ירצה", וראה גם זבחים כט. ותמורה כא: (80) ראש השנה ו: "אמר רבא, כיון שעברו עליהן שלשה רגלים, בכל יום ויום עובר בכל תאחר". (81) כלומר, בית-דין הוזהרו להכריח אותו שיביא ברגל הראשון, שכתב (שם, כד) "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת". ואמרו בברייתא שם ו. "ועשית – זו אזהרה לב"ד שיעשוך". וראה בתוספות שם ד"ה יקריב, "דחזינן שהוא מתעצל להביא ומוציא הוצאות חנם שלא לצורך כדי שלא ישאר בידו מה לקנות, ולהכי ממשכנין, ואם אין מוצאין במה למשכנו אז כופיין", ומסתבר שכופין אותו מיד שנדר (עוד לפני שעבר על העשה) שיקיים את המצוה בהגיע רגל הראשון, ראה כתובות פו. פו: כי במצות-עשה, כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו, ומפרש רש"י: מכין אותו קודם שעבר על העשה, ויש בידו לקיים. (82) "יקריב אותו לרצונו לפני ה'". (83) ראש השנה שם, יבמות קו. קדושין מט: ב"ב מח. ערכין כא. "יקריב אותו (שם), מלמד שכופין אותו. יכול בעל כרחו, תלמוד לומר (שם) לרצונו. הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני". וראה בפ"ב מהלכות גירושין הלכה כ. (84) ראש השנה שם: "ועשית, אזהרה לבית-דין שיעשוך. למה לי, מיקריב אותו נפקא, דתניא, יקריב אותו, מלמד שכופין אותו וכו', חד דאמר ולא אפריש, וחד אפריש ולא אקריב", כלומר, פסוק אחד בא לומר שכופין אותו אם נדר ועדיין לא הפריש, ופסוק אחד בא לומר כי כופין אותו אם כבר הפריש, ועדיין לא הקריב. (85) ערכין כא. במשנה. (86) נראה מזה, כי בכלל זה גם עולת מצורע. ואף-על-פי שאמרו שם "אמר רב פפא, פעמים וכו' חייבי עולות אין ממשכנין אותן וכו' בעולת מצורע, דתניא ר' ישמעאל וכו' אומר כשם שחטאתו ואשמו מעכבתו, כך עולתו מעכבתו", וכך כתב פירוש המשנה בערכין שם – הרי פסק רבינו להלן פ"א מהלכות מחוסרי כפרה ה"ה, שעולה אינה מעכבת (ועיין כסף-משנה והר המוריה). (87) משנה שם. וראה בפ"ג מהלכות ערכין הלכה יד "ממשכנין אותן ולוקחין מהן בעל כרחן מה שנדרו, ואינן חייבין להחזיר להם המשכון ביום או בלילה, ומוכרין כל הנמצא להם מן הקרקע ומן המטלטלין, מכסות וכלי תשמיש הבית ועבדים ובהמה ונפרעין מן הכל". "והואיל ואין בהן (בעולות ושלמים) כפרה, לפעמים מתעצלין בהן, ולפיכך ממשכנין אותן" (פירוש המשנה שם). (88) שם בערכין. (89) שם במשנה. (90) ראה להלן פי"ח הלכה ט. (91) שם בגמרא: "אמר רב פפא, פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותן וכו' בחטאת נזיר, דכיון דאמר מר, אם גילח על אחד משלשתן יצא, ואם נזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים, פשע בה ולא מייתי". (1) יבאר בו דין האומר ולדה של זו עולה והיא שלמים, ודין חזרה בהקדש תוך כדי דיבור.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי ט' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות קמה

מתוך מהדורת וגשל

23 זָכַר וּנְקָבָה - הַזָּכָר יִקְרַב עוֹלָה, וְהַנְּקָבָה זֹבְחֵי שְׁלָמִים.
 24 יִלְדָה שְׁנֵי זָכָרִים - אֶחָד יִקְרַב עוֹלָה, וְהַשֵּׁנִי יִמְכַר לְצָרְכֵי
 25 עוֹלָה וְדָמָיו חֲלִין. וְכֵן אִם יִלְדָה שְׁתֵּי נְקָבוֹת - אַחַת
 26 תִּקְרַב שְׁלָמִים, וְהַשֵּׁנִי תִמְכַּר לְצָרְכֵי שְׁלָמִים וְדָמֶיהָ חֲלִין.
 27 יִלְדָה טַמְטוּם וְאֶנְדְרוֹגִינוֹס - אֵינָן קֹדְשִׁים וְהָרִי הֵן חֲלִין,
 28 כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְהַמְקַדֵּשׁ עֶבֶר בְּמַעֲוֵי בְעֵלְת מוֹם וְכִיּוֹצֵא
 29 בָּהּ - הָרִי זֶה קָדוֹשׁ.

יום רביעי ט' סיון ה'תשע"ה

פֶּרֶק שְׁשִׁי עֶשְׂרִי

32 א. הַנוֹדֵר גְּדוֹל וְהִבִּיא קֶטֶן - לֹא יֵצֵא;² קֶטֶן וְהִבִּיא
 33 גְּדוֹל - יֵצֵא.³ כִּיצַד? אָמַר הָרִי עֲלֵי עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים⁴
 34 כְּבֶשֶׂט⁵ וְהִבִּיא אֵיל⁶, אוֹ שֶׁנֶּדֶר עֲגֹל⁷ וְהִבִּיא שׁוֹר⁸, גְּדִי⁹
 35 וְהִבִּיא שְׁעִיר¹⁰ - יֵצֵא¹¹.
 36 ב. נִדֵּר עוֹלָה¹² מִן הַכְּבָשִׁים אוֹ מִן הָאֵילִים¹³ וְהִבִּיא
 37 פְּלֶגֶס¹⁴ - הָרִי זֶה סֶפֶק אִם יֵצֵא יְדֵי נִדְרוֹ אוֹ לֹא יֵצֵא¹⁵.
 38 וְכֵן הַנוֹדֵר עוֹלַת עוֹף¹⁶ מִן הַתּוֹרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיְּוֹנָה¹⁷
 39 וְהִבִּיא תַחֲלַת הַצְּהוּב¹⁸ שֶׁבְּנֵה וְשֶׁבְּנֵה¹⁹ - הָרִי זֶה סֶפֶק²⁰.
 40 נִדֵּר שְׁחוֹר וְהִבִּיא לְבָן, לְבָן וְהִבִּיא שְׁחוֹר, זָכָר וְהִבִּיא
 41 נְקָבָה, נְקָבָה וְהִבִּיא זָכָר²¹ - לֹא יֵצֵא.
 42 ג. הַנוֹדֵר סֶתֶם - מִבִּיא מִן הַגְּדוֹלִים²² שֶׁבְּמִין שֶׁנֶּדֶר.

1 וְלִקַּח חֲצִיָּה הָאֲחֵר וְהִקְדִּישׁוּ - הָרִי זֶה קֹדֶשׁ וְהִקְרַבָּה. אִף
 2 עַל פִּי שֶׁמִּתְחַלְתָּה דְחוּיָה הִיְתָה כְּשֶׁהִקְדִּישׁ חֲצִיָּה - אֵין
 3 הַדְּחוּי מְעַקְרוֹ דְחוּי. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא קֹדֶשֶׁת דָּמִים,
 4 הוֹאִיל וְהִיא בְּעֲלֵי חַיִּים - אֵין בְּעֲלֵי חַיִּים נְדָחִים. וְהָרִי
 5 נִרְאִית בְּלָה לְהִקְרַבָּה, לְפִיכָף תִּקְרַב, וְעוֹשָׂה תְּמוּנָה.
 6 ה. הָאוֹמֵר: דְּמֵי בְּהֵמָה זֶה עוֹלָה, אוֹ הָרִי זֶה לְעוֹלָה, אִם
 7 הִיְתָה רְאוּיָה לְקָרֵב עוֹלָה - נִתְקַדְּשָׁה קֹדֶשֶׁת הַגּוֹף, וְהִיא
 8 עֲצָמָה תִּקְרַב עוֹלָה; וְאִם אֵינָה רְאוּיָה - תִּמְכַּר וְיָבִיא
 9 בְּדָמֶיהָ עוֹלָה.
 10 ו. אָמַר עַל בְּהֵמָה טַמְאָה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מְאֹסוּרֵי קָרְבָן
 11 שֶׁאֵין קֹדֶשׁ חֲלָה עֲלֵיהֶן; הָרִי אֵלּוּ עוֹלָה - לֹא אָמַר
 12 כְּלוּם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ הַהֲלָכוֹת אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ. אָמַר: הָרִי
 13 אֵלּוּ לְעוֹלָה - יִמְכְּרוּ וְיָבִיא בְּדָמֵיהֶן עוֹלָה.
 14 ז. הָאוֹמֵר: דְּמֵי פָּרָה זֶה לְעוֹלָה כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֵאחֶר
 15 שְׁלֹשִׁים יוֹם לְשְׁלָמִים, אוֹ שֶׁאָמַר: דְּמֵיָה לְשְׁלָמִים כָּל
 16 שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֵאחֶר שְׁלֹשִׁים יוֹם לְעוֹלָה - דְּבָרָיו
 17 קִיָּמִים. וְאִם הִקְרִיב דְּמֵיָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מִבִּיא
 18 בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁנֶּדֶר, וְאִם הִקְרִיבוּ לֵאחֶר שְׁלֹשִׁים יוֹם -
 19 מִבִּיא כְּמוֹ שֶׁנֶּדֶר.
 20 ח. הִיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מְעַבְרַת וְאָמַר: אִם תִּלְד זָכָר - הָרִי
 21 הוּא עוֹלָה, וְאִם הִיא נְקָבָה - זֹבְחֵי שְׁלָמִים, יִלְדָה זָכָר
 22 - יִקְרַב עוֹלָה, יִלְדָה נְקָבָה - תִּקְרַב זֹבְחֵי שְׁלָמִים. יִלְדָה

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(1) דין הנודר ושינה ממה שנדר. (2) משנה במנחות קז: לדברי הכל. משום שלא הביא כמו שנדר. (3) משום שיש בכלל מרובה מועט. [=יש בכלל מאתיים - מנה]. (4) ראה למעלה פרק י"ד הלכות א-ח, כי רק עולה ושלמים באים בנדר ונדרה, ולא חטאת ואשם. (5) שהוא בן שנה. (6) שהוא בן שנתיים. (7) שהוא בן שנה. (8) שהוא בן שתיים. (9) הוא שעיר עזים, שהוא בן שנה. (10) שהוא בן שתיים. (11) ולהיפך, שאם הביא קטן במקום גדול, לא יצא. (12) הוא הדין אם נדר שלמים. (13) כלומר, בין אם נדר רק כבש או רק איל ובין אם נדר ואמר הרי עלי עולה מאיזה שארצה אם מן הכבשים אם מן האילים. (14) כי "כל מקום שנאמר בתורה כבש או כבשה או כבשים הרי אלו בני שנה, וכל מקום שנאמר איל או אילים הם הזכרים בני שנתיים ומאימתי נקרא איל משייכנס בשנה שנייה ל"א יום, אבל ביום ל"מ"ד, אינו כשר לא לכבש ולא לאיל והוא הנקרא פלגס". (15) בחולין שם: "בעי ר' זירא האומר עלי עולת בהמה מן האיל או מן הכבש והביא פלגס מהו, אליבא דר' יוחנן לא תיבעי לך דאמר ברייה הוי וכו'. כי תיבעי לך אליבא דבר פדא דאמר מייתי ומתני (מביא נסכים בתנאי) מי אמרינן איל וכבש מתנה (שספק הוא אם הוא כבש או איל), בברייה לא מתנה (שוודאי אינו ברייה בפני עצמו), או דלמא בברייה נמי מתנה, דאמר אי בריה הוה ליהוי כולה (כל הנסכים) נדבה, תיקו". כלומר, בעיית ר' זירא היא במה שאמר בר פדא כי הפלגס הוא ספק, אם כוונתו לספק כבש ספק איל, ולפי זה אם אמר "הרי עלי עולה מאיזה שארצה, אם מן הכבשים ואם מן האילים", יכול להביא פלגס, ממה נפשך, או אולי יש גם ספק שלישי אם הוא ברייה בפני עצמו, או לא, ולפי זה אינו יכול להביא פלגס, שמא אינו לא כבש ולא איל, אלא ברייה בפני עצמו, ומכיוון שנשאר הדבר בתיקו, פסק רבינו כי הרי זה ספק אם יצא ידי נדרו או לא. (16) ואילו שלמים אינם באים מן העוף. (17) כלומר, מאיזה שירצה: מן התורים או מן בני היונה. וראה למעלה פרק ג מהלכות איסורי מזבח הלכה ב כי המביא ממין התורים צריך להביא גדולים, ואילו ממין היונים צריך להביא קטנים, ואילו גדולים פסולים. (18) שהוא פסול גם בתורים וגם בבני יונה, מספק שמא כבר גדלו (לענין בני יונה) או לא גדלו עדיין (לענין תורים). וראה עוד להלן שישנו ספק נוסף: אולי הם ברייה בפני עצמה. ותחילת הציהוב הוא כשמתחילים להביא נוצה יפה צהובה סביב לצוואר. (19) כלומר, הביא שניהם: גם תורים בתחילת ציהוב וגם בני יונה בתחילת ציהוב, וחזק מהספק הרגיל שמא הם גדולים ושמא הם קטנים, שלפי זה היה יוצא ידי נדרו, ממה נפשך, אם תחילת ציהוב הוא סימן גדלות, הרי הוא יוצא ידי חובתו בבני היונים. וכגון שעבר הכהן והקריב, אבל לכתחילה אסור להקריבם שהרי ממה נפשך אחד מהם פסול. (20) חולין כב: בעיית ר' זירא ולא נפשטה. ולפיכך פסק שהרי זה ספק, כלומר, מספק יש בו שלושה ספקות, כנ"ל. (21) "נלמד בקל וחומר משחור והביא לבן". (22) "האומר אחד מכבשיי הקדש וכו' והיו לו שניים, הגדול שבהן הקדש". [אבל צריך עיון: הרי אם יש שם שלושה - חוששין לבינוני].

קמו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי ט' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 וְאִם אוֹתוֹ הַמָּקוֹם רְגִילִין לְקָרוֹת בְּסֵתֶם לְאַחַד מִן
 2 הַמֵּינִין - מִבֵּיא כְּאֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם. פִּיצַד? נָדַר עוֹלָה מִן
 3 הַבָּקָר - יָבִיא שׁוֹר. אָמַר: הָרִי עָלַי עוֹלָה, אִם דָּרָךְ
 4 אֲנִשֵׁי הַמָּקוֹם לְקָרוֹת עוֹלָה סֵתֶם אֶפְלוּ לְעוֹלַת הָעוֹף
 5 - מִבֵּיא פְרִידָה אַחַת תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה²³; וְאִם דָּרָךְ
 6 שְׂאִין קוֹרִין עוֹלָה סֵתֶם אֶלָּא לְעוֹלַת בָּקָר - יָבִיא
 7 שׁוֹר. וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה.²⁴
 8 ד. מִי שְׁנָדַר שׁוֹר אוֹ אֵיל אוֹ כֶּבֶשׂ אוֹ עֶגְל וְכִיּוּצָא בְּהֵם
 9 - לֹא יָבִיא כְּחוֹשׁ בְּיֹתֵר שְׁבָאוֹתוֹ הַמֵּינִין, מִפְּנֵי שְׂדֵמִי
 10 מוֹעֲטִין²⁵; וְאִינוּ חֵיב לְהֵבִיא הַזֶּפֶה הַשָּׂמֵן בְּיֹתֵר שְׂאִין
 11 שֵׁם לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ²⁶, אֶלָּא יָבִיא הַבֵּינוֹנִי. וְאִם הֵבִיא
 12 הַכְּחוֹשׁ - יִצָּא יָדֵי נְדָרוֹ²⁷.
 13 ה. הָאוֹמֵר: הָרִי עָלַי שׁוֹר שְׁוֵה מִנֶּה - יָבִיא שׁוֹר שְׁוֵהוּ
 14 מִנֶּה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם חוּץ מִמֶּסְכִּיּוֹ. הֵבִיא שְׁנַיִם בְּמִנֶּה - לֹא
 15 יִצָּא.
- 16 ו. הָאוֹמֵר: שׁוֹר זֶה עוֹלָה, וְנָפַל בּוֹ מוֹם - אִם רָצָה, יָבִיא
 17 בְּדָמָיו שְׁנַיִם²⁸; וְאֶפְלוּ הֵבִיא בְּדָמָיו אֵיל אַחַד - יִצָּא²⁹.
 18 אָמַר: שְׁנֵי שְׁוֹרִים אֵלוּ עוֹלָה, וְנָפַל בָּהֶם מוֹם - אִם רָצָה,
 19 יָבִיא בְּדָמֵיהֶם אַחַד. אֵיל זֶה עוֹלָה, וְנָפַל בּוֹ מוֹם - אִם
 20 רָצָה, יָבִיא בְּדָמָיו כֶּבֶשׂ. וְכֵן אִם נָדַר כֶּבֶשׂ וְנָפַסְלוּ³⁰ - אִם
 21 רָצָה, יָבִיא בְּדָמָיו אֵיל.
 22 ז. אָמַר: הָרִי עָלַי עוֹלָה³¹, וְהִפְרִישׁ שׁוֹר וְנִגְנַב - פּוֹטֵר
 23 עֲצָמוֹ בְּשָׂה³². אָמַר: שׁוֹר זֶה וְדָמָיו עָלַי עוֹלָה - הִקְבַּע³³,
 24 וְאִם נָפַסְלוּ³⁴ - לֹא יָבִיא בְּדָמָיו אֶלָּא שׁוֹר³⁵.
 25 ח. הָאוֹמֵר: אַחַד מִכְּבָשֵׁי הַקֹּדֶשׁ וְאַחַד מִשְׁוֹרֵי הַקֹּדֶשׁ,
 26 וְהָיוּ לוֹ שְׁנַיִם - הַגְּדוֹל שֶׁבֵּהֶן הַקֹּדֶשׁ³⁶. הָיוּ שְׁלֹשָׁה -
 27 הַגְּדוֹל שֶׁבֵּהֶן הַקֹּדֶשׁ, וְחוֹשְׁשִׁין לְבֵינוֹנִי³⁷. פִּיצַד יַעֲשֶׂה³⁸?
 28 יִמְתִּין לְבֵינוֹנִי עַד שִׁפְלַת בּוֹ מוֹם, וְתַחֲוֵל הַקֹּדֶשׁ עַל
 29 הַגְּדוֹל לְבָדוּ³⁹. וְאִם אָמַר: שׁוֹר שֶׁבְּשׁוֹרֵי הַקֹּדֶשׁ - הַגְּדוֹל
 30 שֶׁבָּהֶם הַקֹּדֶשׁ, וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְבֵינוֹנִי⁴⁰.

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

23 שם במשנה: "הרי עלי עולה יביא כבש, ר' אלעזר בן עזריה אומר או תור או בן יונה". ובגמרא (שם קז): "ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה" ומפרש רש"י "באתריה דתנא קמא גריעא כבש מעוץ ובאתריה דר' אלעזר גריע עוף מכבש", וכתב רבינו שם בפירושו המשנה כי "במקומו של תנא קמא לא היו קורין שם עולה מוחלט אלא עולת בהמה וכו' ובמקומו של ר' אלעזר בן עזריה קורין שם עולה מוחלט אפילו לעולת העוף ועל כן אמר תור או בן יונה". אבל צריך עיון, למה בנודר מן הבקר מביא מן הגדולים, ובאומר "הרי זה עלי עולה", מביא מן הקטנים שבו, אם הם נקראים עולה, ועיין לחם משנה. 24) אם קוראים עולה רק לכבש - יביא כבש. 25) כלומר, כל זה הוא רק אם יש לו שמן ומביא כחוש בגלל ערכו המועט, אבל אם הסיבה להבאת הכחוש אינו משום כך, אלא בגלל שאין לו אחר, ואין לו להשיג יותר משובת, שאז מביא הכחוש לכתחילה. 26) במשנה מנחות קז: "הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה, עגל יביא הוא ונסכיו בחמש, איל יביא הוא ונסכיו בשתיים, כבש יביא הוא ונסכיו בסלע". ושמענו לרבינו שדמים אלו הם דמי הבינוני שבכל מין" 27) דבר זה יצא לו לרבינו מהפסוק במלאכי האומר "וארור נוכל ויש בעדרו זכר ונודר זובח משחת לה", הרי שגם המביא משחת לה' הוא נקרא "נודר זובח" למדנו מכאן שיצא ידי נדרו גם בכחוש. 28) שם קח. במשנה: "שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שניים", ואף כי באומר הרי עלי שור שווה מנה והביא שניים במנה לא יצא, היינו משום שאמר "הרי עלי" שחייב באחריותו עד שביאנו, מה שאין כן באומר "שור זה עולה" שאינו חייב באחריותו. 29) בגמרא שם: "איבעיא להו ממינא למינא מאי? (כגון שור שנסתאב אם אפשר לו להביא איל), תא שמע שור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל, אבל מביא בדמיו שתי אילים וכו' שמע מינה. אי הכי מאי איריא תרי אפילו חד נמי וכו' תרי תנאי ואליבא דרבנן", ופסק רבינו כדעת התנא המתיר אפילו אחד. ואם כי בנדבה אינו חייב באחריות, - אין זה אלא אם נגב או נאבד, שאינו ברשותו, אבל אם נפל בו מום - מוכרו ומביא בדמיו אחר. 30) שנפל בו מום. 31) שחייב באחריותו עד שיקריב כמו שנדר. והמדובר כשדרך בני אדם לקרוא עולה סתם, גם בכבש, שאם רצה מביא כבש. 32) כלומר הנודר פוטר עצמו. 33) במנחות קח: על דברי המשנה שם עמוד א: "שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שניים" - "אמר רב מנשה בר זביד אמר רב לא שנו אלא דאמר שור זה עולה אי נמי אמר שור זה עלי עולה, אבל אמר שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע", וכתב רש"י: "הוקבע אחריותו עליו להביאו עולה אחת ולא לשתי עולות". 34) נפל בו מום. 35) ולא שה, שמכיוון שהוקבע להביא עולה אחת ולא שתיים הוקבע גם להביא שור ולא שה. 36) משום שכל המקדיש בעין יפה הוא מקדיש. 37) כלומר, אף לבינוני. וראה במשנה שם: "אחד מכבשי הקדש ואחד משורי הקדש והיו לו וכו' שלושה בינוני שבהם הקדש", ובגמרא שם הקשו על זה: הרי אמרו, אם היו שניים - הגדול שבהם הקדש, אלמא מקדיש בעין יפה מקדיש, אימא סיפא בינוני שבהם הקדש, אלמא מקדיש בעין רעה מקדיש, אמר שמואל חוששין אף לבינוני, שלגבי קטן עין יפה הוא. 38) שם בגמרא: "היכי עביד, אמר רבי חייא בר רב ממתין לו עד שיוקם ומחיל לה לקדושתיה בגדול". 39) כלומר, מחלל הקדושה של הבינוני על הגדול, ואומר כך: אם הקדשתי את הבינוני, יהא מחולל על הגדול, והגדול יהיה הקדש, ואם הקדשתי את הגדול, הרי הבינוני חולין מלכתחילה. 40) שם בגמרא: "אמר רבה בר אבבה לא שנו (דחוששין אף לבינוני) אלא דאמר אחד משוורי הקדש, אבל אמר שור בשוורי הקדש, הגדול שבהם הקדש, תורא בתוראי קאמר (=שור החשוב שבשוורי קאמר)", ודווקא אם אמר "שור שבשוורי", אבל אמר "שור משוורי" - חוששין לכולם.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי ט' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות קמו

מתוך מהדורת וגשל

- 15 מין קבע נדרו - מביא תור וכן יונה.
 16 יא. האומר: הרי עלי למזבח - יביא קמץ לבונה; שאין
 17 לך דבר שיקרב פלו למזבח כמות שהוא אלא לבונה⁵⁹.
 18 פירש נדרו ושכח מה פירש - יביא מכל דבר שיקרב פלו
 19 למזבח. לפיכך מביא עולת בהמה, ועולת העוף, ומנחת
 20 נסכים⁶⁰, ולבונה, ויין בפני עצמו⁶¹.
 21 יב. אמר: הרי עלי בסלע למזבח - יביא פכש⁶²; שאין
 22 לך דבר שיקרב בסלע למזבח אלא פכש. פירש ושכח
 23 מה שפירש⁶³ - יביא בסלע מכל דבר ודבר שיקרב
 24 למזבח⁶⁴.
 25 יג. האומר: הרי עלי לבונה - לא יפחת מקמץ⁶⁵. הרי
 26 עלי עצים - לא יפחת משני גזרים, עבין פמחוקות⁶⁶
 27 וארפן אמה⁶⁷. הרי עלי עץ - מביא גזר אחד ארכו אמה.
 28 ואם רצה להביא דמי העצים - יביא⁶⁸.

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(41 כלומר, היו לו שלושה בעדרו, ובירר אחד מהם, והקדישו. (42 בשעת מיתתו. (43 כלומר, בירר אחד משלושת השוורים והקדישו. (44 אין הכוונה שצריך להקדישו, שהרי כבר הקדישו הוא או אביו, אלא מחזיקו בתורת הקדש. (45 שם במשנה: "פירשתי ואיני יודע מה פירשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה? הגדול שבהן הקדש", שכן הסתם הגדול שבהם הקדיש, שכן נאמר (דברים יב, יא) "וכל מבחר נדריכם" (רש"י שם). ומה שחוששין לבינוני אם אמר אחד משוורי הקדש הוא משום "שכיוון שאמר אחד מהן הקדש ולא ידענא אהי מינייהו חייל ההקדש, אי אגדול, אי אבינוני, דהווי עין יפה לגבי הקטן, הלכך אתרווייהו חייל, ומיהו לא קרב למזבח אלא חד מינייהו, אבל היכא דאמר פירשתי, ליכא לספוקי דוודאי גדול פירש" (רש"י שם). (46 שאינה אלא זכר ולא נקבה. (47 ראה שם קז. במשנה: "פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל", ובגמרא (שם קז): אמרו: "הא מני רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא". ואם כן, לדעת רבינו (למעלה הלכה א) שהנודר קטן והביא גדול יצא - אינו צריך להביא אלא שור בלבד. (48 אם מן הבקר אם מן הכבשים אם מן העזים. (49 שהם הגדולים שבכל מין ומין, ואף על פי שבמשנה שם (קז): אמרו: "מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל ואיל ושעיר גדי וטלה". הרי בגמרא שם אמרו שמשנה זו היא לפי דעתו של רבי שהנודר קטן והביא גדול לא יצא, אבל לרבנן - מביא הגדול שבכל מין ממיני הבהמה, ויצא, וכן פסק רבינו. וראה בהשגת הראב"ד. (50 משנה שם. ורוצה לומר שיביא גם תור וגם בן יונה, שהרי הם שני מינים נפרדים כמו כבשים ובקר בבהמה. (51 שלמים הבאים עם הלחם הם תודה. (52 כי השלמים באים מזכרים ונקבות. (53 שאמר הרי עלי תודה או שלמים, מזה או מזה. (54 במין הבקר. (55 אם זכר אם נקבה. (56 במשנה שם: "פירשתי מן בקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה". והוא לפי דעת רבי, שהנודר קטן והביא גדול לא יצא, אבל לרבנן - די בפר ופרה בלבד, וצריך שניהם, שהרי המשנה מזכר לנקבה או להיפך - לא יצא. (57 אם מן הכבשים אם מן העזים אם מן הבקר, וכמו כן שכח במי קבעו אם זכר אם נקבה. (58 שהם הגדולים שבכל מין ומין, ומספק מביא מכל מין ומין, זכר ונקבה. (59 ובגמרא שם הקשו: "והא איכא עולה (שהיא כליל), איכא עורה לכהנים. והא איכא עולת העוף, איכא מוראה ונוצה (שמשליכן לבית הדשן), והאיכא נסכים, לשיתין אזלי, והאיכא מנחת נסכים (היינו הסולת שבה והיא כולה כליל), כיוון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה - לא פסיקא ליה". (60 אף על פי שאם אמר "הרי עלי למזבח", אין עולת העוף ומנחת נסכים בכלל - בפירש ואינו יודע מה פירש, יש להסתפק אולי אמר מפורש "הרי עלי עולת העוף למזבח", שהרי סוף סוף כל בשרה ועורה נקטרים על גבי המזבח, או הרי עלי עולת בהמה למזבח, שהרי כל בשרה נקטר על גבי המזבח, וכמו כן במנחת נסכים שכולה ממש על גבי המזבח. וראה ברש"י שם שלא הזכיר אלא עולת העוף ומנחת נסכים, ונראה מדבריי שעולת בהמה אינה בכלל, שהרי עורה לכהנים. (61 כלומר, חוץ מן היין שמביא במנחת נסכים - מביא גם יין בלי מנחה וואף על פי שגם יין הבא בפני עצמו אינו לאישים, אלא לשיתין - אף על פי שאינו בכלל "הרי עלי למזבח", הרי הוא בכלל המפורש ואינו יודע מה פירש (כסף משנה)). (62 ברייתא במנחות קז: וכריתות י: ובכריתות שם: "ממאי, מדאמר רחמנא (ויקרא ה, טא) איל אשם, בכסף שקלים (דהיינו שני סלעים) מכלל דכבש בן שנה בסלע". (63 כלומר, אמר הרי עלי בסלע דבר מסויים ושכח. (64 מנחות שם. "ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם בסלע". (65 "מגלן דכתיב (שם ו, ח) והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה, מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ, אף לבונה נמי קומץ". (66 ראה למעלה פרק ז מהלכות איסורי מזבח הלכה ג: "והגזרין שעשה משה אמה אורכן ואמה רוחבן ועוביין כמחך גודש של סאה וכמותן עושין לדורות", היינו, כעובי מדת סאה כשהיא מלאה וגדושה, אבל מחוקה למעלה, כלומר, ישרה עם פי הכלי. (67 וכמו כן רחבן אמה. (68 תוספתא שקלים פרק ג: "האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גיזרי עצים ונותן לשופר וכהנים לוקחים בהם עצים ומקריבין אותן לגבי המזבח".

קמח שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום רביעי ט' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 יד. מי שְׁנָדַר או הִתְנַדַּב שְׁמֹן⁶⁹ - בַּיָּצֵד עוֹשִׂין בוֹ? קוֹמֵץ
2 מִמֶּנּוּ קִמֵּץ וְנֹתֵן עָלָיו מֶלַח⁷⁰ וְזוֹרְקוֹ עַל גְּבֵי הָאֲשִׁים,
3 וְהַשָּׂר אֶנְאָל לִפְהֵנִים פְּשִׁירֵי מְנַחֹת. וְכִי־צֵד עוֹשִׂין בֵּינָן
4 הָבֵא בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ? נֹתֵן עָלָיו מֶלַח⁷¹ וּמְנַסְכוּ כְּלוּ עַל גְּבֵי
5 הַשִּׁיתִין⁷² כְּכֹל הַנְּסָכִים⁷³. וְהַלְבוֹנָה הָבֵאָה בַּפְּנֵי עֲצָמָה⁷⁴
6 - נֹתֵן עָלֶיהָ מֶלַח⁷⁵ וְכֹלֶהָ לְאֲשִׁים.
7 טו. מי שְׁנָדַר גָּדַר - לֹא יִבְיָאֵנוּ מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי;
8 שְׁהָרִי נִתְחַיֵּב בְּקֶרְבָּן זֶה, וְכֹל הַמְחַיֵּב בְּקֶרְבָּן - לֹא יִבְיָא
9 קֶרְבָּנוֹ אֶלָּא מִן הַחֲלִין⁷⁶.
10 טז. אָמַר: הָרִי עָלֵי תוֹדָה מִן הַחֲלִין וְלַחְמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר
11 - לֹא יִבְיָא לַחְמָה אֶלָּא מִן הַחֲלִין; שְׁהָרִי גָדַר בְּקֶרְבָּן
12 תוֹדָה, וְהַתּוֹדָה אֵינָה בָּאָה אֶלָּא עִם הַלֶּחֶם⁷⁷ מִן הַחֲלִין.
13 יז. פֶּרֶשׁ וְאָמַר: הָרִי עָלֵי הָבֵיָא תוֹדָה מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר
14 שְׁנֵי וְלַחְמָה מִן הַחֲלִין - יֵשׁ לוֹ לְהִבְיָא כְּמוֹ שְׁנָדַר⁷⁸. וְאִם
15 הִבְיָא הַכֹּל מִן הַחֲלִין - יִצְא⁷⁹. וְכֵן אִם פֶּרֶשׁ וְאָמַר: הָרִי
16 עָלֵי תוֹדָה הִיא וְלַחְמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר - בִּיבֵא⁸⁰. וְלֹא יִבְיָא
17 לַחְמָה מִחֲטֵי מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, אֶלָּא מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, כְּמוֹ
18 הַבְּהֵמָה שֶׁהִיא מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. וְאִם עַל פִּי שְׁפָרֶשׁ
19 שְׁיִבְיָא לַחְמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר - לֹא יִבְיָא נְסִיחָה מִמַּעוֹת

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

69) ראה למעלה פרק י"ד הלכה א, שמתנדב אדם, או נודר, שמן בפני עצמו. (70) כי "מצות עשה למלוח כל הקרבנות קודם שיעלו למזבח, שנאמר על כל קרבנך תקריב מלח". (71) ואף שכתב רבינו כי יין הנסכים קרב בלא מלח - אין זה אלא ביין הבא עם הנסכים, אבל יין הבא בפני עצמו טעון מלח (כסף משנה). [ואף על פי שכל עיקר דבר זה, שיין הבא עם הנסכים אינו טעון מלח, הוא, משום שאינו על האישים (מנחות כא.), והרי גם יין הבא בפני עצמו אינו בא על גבי האישים - כבר כתבנו (למעלה הלכה יא ובפרק ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יא) שעיקרו של יין הבא בפני עצמו, לבוא על האישים, אלא שאיסור אחר גרם לו]. (72) ואינו מזלפו על גבי האש, מפני שאסור לכבות האש שעל המזבח, ואף על פי שאינו מתכוון לכך - הרי זה פסיק רישיה. (73) כלומר, כמו היין הבא עם הנסכים. (74) כי מתנדב או נודר לבונה בפני עצמה. (75) כי "בראשו של מזבח מולחין הקומץ והלבונה וכו'". (76) במשנה שם פב. "מנין לאומר הרי עלי תודה שלא יביא אלא מן החולין, תלמוד לומר (דברים טז, ב) וזבחת פסח לה' אלוֹקֶיךָ צֹאן וּבָקָר, והלא פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן העזים, אם כן מה תלמוד לומר צֹאן וּבָקָר, להקיש כל הבא מן הצֹאן ומן הבָּקָר לפסח, מה פסח דבר שבחובה, ואין בא אלא מן החולין (שנלמד מפסח מצרים שאז לא היה עוד מעשר שני - גמרא ורש"י שם), אף כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין. לפיכך האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין". (77) כלומר, כיוון שאמר הרי עלי תודה מן החולין נתחייב מיד בתודה, ודינה של תודה לבוא עם הלחם, ונתחייב מיד גם בלחם, ואם כן גם הלחם הוא דבר שבחובה, ואינו בא אלא מן החולין. (78) שם במשנה: "תודה מן המעשר ולחמה מן החולין, יביא". כלומר, ואין מקום לחייבו להביא גם לחם מן המעשר, שהואיל ועיקר המצוה הוא להביא מן החולין והוא לא מביא את הזבח מן החולין כמצוותו - לא נגרר הלחם אחר הזבח. (79) כן כתב רבינו בפירושו המשנה שם: "מה שאמר (במשנה) יביא, רוצה לומר, שמתור לו להביא כמו שאמר, ואם הביא הכל מן החולין הרי זה משובח". (80) שניהם מן המעשר. גם על זה כתב רבינו שם "יביא, רוצה לומר, מותר להביא כמו שאמר, ואם הביא מן החולין הרי זה משובח". (1) המשך מהפרק הנ"ל בקרבן מנחה. (2) משנה במנחות סג. וברייתא שם למדו כן ממה שנאמר (ויקרא ב, ד) "מאפה תנור", ולא מאפה כופח ולא מאפה רעפים ולא מאפה יורות הערביים. וראה גם בספרא פ' ויקרא דבורא דנדבה פרשה י הלכה ג. (3) כתנא-קמא שם ולא כרבי יהודה. וכופח הוא "מקום שפיתת קדרה אחר שמסירין האש מאותו המוקד, ונותנין שם העיסה והיא נאפת, ומעשה התנור הוא שמחממין אבן קשה ושברי חרס עד שיתלבנו ומשליכים עליהם העיסה וכופין עליה כלי ונאפת בו" (פירושו המשנה שם). (4) לאחר שהוסקו. (5) "גומא בארץ טוחה בטיט כמו קדרה, ומסיקין האש בתוכה עד שתלבן ומשליכין בה העיסה" (פירושו המשנה שם). (6) מנחות קב: במשנה. ועיין עוד שם סג. (7) כלומר, המנחה היא כשרה, שהרי מתנדב אדם ומביא מנחת מחבת, או מנחת מרחשת, ראה למעלה פ"ב הלכה ד. (8) כלומר, חובת נדרו. (9) שהרי לא קיים נדרו. הוא נדר מחבת והביא מרחשת, מרחשת והביא מחבת. (10) שם קב: במשנה. "דקבעה כלי שהזכיר בה, ואין יכול לשנותה לכלי אחר" (רש"י שם). (11) במנחות אחרות (ראה למעלה פ"ב שם) אם שינה מזו לזו. (12) ראה למעלה פ"ב הלכה ה, כי חמש מנחות הבאות בנדר ונדבה, יש לו להתנדב ולנודר מהן כל מה שירצה, אפילו אלף עשרון. (13) שם במשנה. (14) שם קג. בגמרא. (15) והמדובר באופן שאינו יכול לקמוץ מכל אחת

קנ שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום רביעי ט' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ח. קבע נדרו ושכח פמה עשורנות נדר ויכמה פלים
 2 נדר⁴⁴ - הרי זה מביא מאחד ועד ששים בששים פלים⁴⁵.
 3 פיצד? מביא עשרון אחד בכלי ראשון, ושני עשורנים
 4 בכלי שני, ושלשה עשורנים בשלישי, עד שיהיו עד
 5 ששים עשרון בכלי האחרון. ואם שכח אף באי זה מין
 6 קבע - מביא על סדר זה ששים פלים מכל מין⁴⁶. ונמצא
 7 מביא מכל מין אלה ושמנה מאות ושלשים עשורין⁴⁷.
 8 ט. האומר⁴⁸: הרי עלי מנחת שעורים⁴⁹, או מנחת חצי
 9 עשורין⁵⁰, או מנחת⁵¹ בלא שמן ולבונה⁵² - הרי זה
 10 פטור; שלא התנדב דבר שפמזהו מקריבין⁵³. אומר: הרי
 11 עלי מנחה מן השעורים או מן העדשים⁵⁴, או מנחה
 12 בלא שמן ולבונה, או מנחה חצי עשורין⁵⁵ - שואלין
 13 אותו. אם אומר: לא נדרתי אלא על דעת שמתר להקריב
 14 כזה, ואלו ידעתי שאין מקריבין אלא עשורן שלם סלת

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

כמה פירשתי, יביא חמש מנחות של ששים ששים עשורנים שהן שלש מאות". (44) כלומר, נוסף לספק כמה עשורנות פירש (שמביא ששים עשורן, ראה למעלה הלכה ז), שכח גם בכמה כלים נדר, וראה למעלה הלכות ב-ג שאם נדר בכלי אחד והביא בשני כלים, או נדר בשני כלים והביא בכלי אחד – לא יצא. (45) משנה שם, דברי רבי. ואין חכמים חולקים עליו (לחם משנה). (46) מחמשת מיני המנחות הבאות בנדר ונדבה. (47) שהם ביחד תשעה אלפים ומאה וחמשים. (48) שם קג. במשנה, וכדעת רבי שמעון. (49) ראה למעלה פי"ב הלכה ב, כי "כל המנחות סולת חטיין, חוץ ממנחת סוטה ועומר התנופה שהם מן השעורים". (50) ראה למעלה שם הלכה ה. כי "כל המנחות (הקרבנות לגבי המזבח) אין כל אחת מהן פחותה מעשורן". (51) כן צריך להיות בסמיכות (כסף-משנה), אף-על-פי שאין זו לשון מתוקנת, עיין שם בתוספות ד"ה לא שנו, וראה להלן. (52) ראה למעלה שם הלכה ז, כי "כל המנחות הקריבות לגבי המזבח, טעונות שמן ולבונה". (53) במנחות קג. "האומר הרי עלי מנחה מן השעורים, יביא מן החטים. קמח - יביא סולת. בלא שמן ובלא לבונה - יביא שמן ולבונה. חצי עשורן - יביא עשורן שלם. עשורן ומחצה - יביא שנים". ובגמרא שם: "אמר חזקיה, הא מני בית שמאי היא, דאמרי תפוס לשון ראשון וכו'. ר' יוחנן אפילו תימא בית הלל (דאמרי תפוס לשון אחרון), באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך, לא הייתי נודר כך אלא כך", ובסוף הסוגיא (שם קג): "אמר זעירי, לא שנו אלא דאמר מנחה, אבל אמר מנחת (כן הוא ברש"י שם, ובתוספות שם ד"ה לא שנו בשם אית דגרסי), לא". ונראה מדברי רבינו, שזעירי בא לפרש דברי ר' יוחנן שאמר: אפילו תימא וכו'. ועל זה אמר זעירי: לא שנו אלא שאמר מנחה (בנפרד), אבל אם אמר מנחת (בסמיכות) לאו כלום הוא (כסף-משנה וקריית-ספר). [ונוסבר רבינו שטעמו של ר' יוחנן שלא אמרו כאן בית הלל תפוס לשון אחרון, מפני שהלשון האחרון הוא בטעות. ואם כן זה אינו אלא באומר "מנחה", אבל אם אמר "מנחת" (בסמיכות), אין כאן לשון ראשון כלל]. (54) הכסף-משנה העיר מדברי הגמרא מנחות שם, ששמעו כי בעדשים אין אדם טועה. והלחם-משנה פירש בדוחק, שהמדובר כשהזכיר בנדרו גם שעורים וגם עדשים, ומתוך זה ניכר שהוא טועה בכך. (55) לפי דברי הקריית-ספר להלן הלכה יד (מובא בדברינו שם) דוקא חצי עשורן, אבל לשליש ולרביע לא שמענו (הר המוריה). (56) כלומר, אמר הרי עלי מנחה עשורן ומחצה, אבל אם לא אמר מנחה אלא אמר הרי עלי עשורן ומחצה (ראה להלן), או שאמר הרי עלי מנחת עשורן ומחצה - אינו מביא אלא עשורן אחד (כסף-משנה). (57) כלומר, ששואלין אותו והוא עונה על השאלה, וכמו למעלה בהלכה ט (כסף-משנה). (58) שם במשנה. והמדובר באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך, לא הייתי נודר כך אלא כך", ולא יכול לפטור עצמו בעשורן אחד, דהרי על השלם אין ספק שצריך להביא, כי כך נודרים. ועל החצי הוא שאומר אילו הייתי יודע, משום כך מביא שנים, ראה בקריית-ספר. (59) ראה למעלה פי"ב הלכה ב, כי כל המנחות סולת. (60) ראה שם במשנה: "האומר הרי עלי מנחה וכו' קמח - יביא סולת וכו'" חצי עשורן - יביא עשורן שלם", ובגמרא (שם קג): "אמר זעירי, לא שנו אלא דאמר מנחה, אבל אמר מנחת לא" (ראה למעלה הלכה ט), ושם נראה שאם לא אמר כלל מנחה, הרי הוא דומה לאומר "מנחת". (61) במנחות פא: "האומר הרי עלי תודה בלא לחם, וזבח בלא נסכים - כופין אותו ומביא תודה ולחמה זבח ונסכים וכו', אמר חזקיה, הא מני בית שמאי היא, דאמרי תפוס לשון ראשון וכו'. רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל, באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך". ופסק רבינו כר' יוחנן. (62) היינו על ידי שאלה ששואלין אותו לפני זה, והוא עונה לשאלה, וכמו בהלכה ט (כסף-משנה). (63) דברי רב הונא במנחות פא: ובחולין כג: "האומר הרי עלי לחמי תודה, מביא תודה ולחמה, מאי טעמא? מידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה לא איקריב, והאי תודה ולחמה קאמר. והאי דקאמר לחמי תודה, סוף מילתא נקט". "כיון לנדר תודה תחילה ואח"כ לחם" (רש"י כת"י). "וכי אמר לחמי תודה, הוי כמאן דאמר תודה ולחמה" (רש"י).

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום רביעי ט' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קנא

מתוך מהדורת וגשל

- 1 פלוני⁶⁴ - יביא להם תודה עם תודה חברו⁶⁵.
- 2 יב. מתנדב או נדר אדם יין בפני עצמו⁶⁶. ואין
- 3 מתנדבין לג יין ולא שני לגין, שאין בנסכים לא לג ולא
- 4 שנים. ואין מתנדבין חמשה⁶⁷, שאין חמשת לגין ראויין
- 5 לא לנסכי בהמה אחת ולא לנסכי שתי בהמות. אבל
- 6 מתנדבין שלשה וארבעה וששה ומששה ומעלה⁶⁸,
- 7 מפני שהן ראויין לנסכי בהמות.
- 8 יג. כיצד? נדר שבעה - הרי הן פנסכי פכש ואיל⁶⁹.
- 9 נדר שמונה - הרי אלו פנסכי שני אילים. תשעה -
- 10 פנסכי שור וכבש, או פנסכי שלשה כבשים. נדר עשרה
- 11 - הרי אלו פנסכי שור ואיל, או שני כבשים ואיל. וכן
- 12 עד לעולם⁷⁰.
- 13 יד. נדר⁷¹ חמשה לגין⁷² - אומרין לו השלם ששה;
- 14 ששרי קבצן לקרבן⁷³. אבל אם נדר לג או שנים - פטור;
- 15 ששרי אינן ראויין פלל, לא הן ולא מקצתן⁷⁴. ואין
- 16 מתנדבין ולא נודרין פחות מלג שמן⁷⁵; שאין לה מנחה
- 17 פחותה מעשרון⁷⁶, והיא צריכה לג אחד שמן⁷⁷.
- 18 טו. האומר: הרי עלי יין - לא יפחת משלשה לגין⁷⁸.
- 19 הרי עלי שמן - לא יפחת מלג⁷⁹. פרש נדרו ושכח פמה
- 20 לג נדר מן היין או מן השמן - יביא ארבעים ומאה לג;
- 21 שאין לה יום שמקריבין בו הצבור קרבנות מרבות יותר
- 22 מיום טוב הראשון של חג⁸⁰ שחל להיות בשבת⁸¹, והיו
- 23 הנסכים בו מאה וארבעים לג שמן וכמותם יין⁸², כמו
- 24 שיתבאר בהלכות תמידין ומוספין⁸³.
- 25 **פרק שמונה עשר**
- 26 א. כל הקרבנות פלן, בין קרבנות בהמה ועוף בין
- 27 קרבנות מנחות, מצות עשה להקריבן בבית הבחירה;

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

64 כגון שראובן קיבל על עצמו להביא קרבן תודה, שצריך להביא גם לחם, ובא שמעון וקיבל על עצמו להביא את הלחם עבור ראובן. 65 מנחות וחולין שם. 66 משנה במנחות קד: וראה למעלה פי"ד ה"א, ובפ"ז הי"ד. 67 משנה שם קד. משום "נסכי כבש שלשה לוגין, ונסכי איל ארבעה, ונסכי שור ששה, ולפיכך אי-אפשר לאדם שיביא נדבה לוג לא שנים, שאין בידניו שיעור זה במצות לגבי המזבח. ולא יתנדב גם כן חמשה לוגין, לפי שהן פחות מנסכי שור ואין ראויין לנסכי שתי בהמות, אבל ששה לוגין הן כדי נסכי שור" (פירוש המשנה שם). 68 משנה שם. 69 כן כתב רבינו בפירוש המשנה שם. 70 "תמצא תמיד איזה חשבון שיעלה בדתך עולה למה שאפשר מכיון לנסכי מספר בהמות על דרך שהמשלנו (פירוש המשנה). 71 גמרא שם, וראה להלן. 72 כלומר, בדיעבד. אבל לכתחילה אין מתנדבין חמשה, כמפורש למעלה הלכה יב. 73 כלומר, מכיון שהוא קבע אותן לקרבן, אינו יכול להקריבן כי אם ביחד. ומכיון שאין בנסכים חמשת לוגין, שאין ראויין לא לנסכי בהמה אחת ולא לנסכי שתי בהמות (ראה למעלה הי"ב), לכך אינם קרבים עד שישלים לששה לוגין, שאז הם ראויין לנסכי שור. בגמרא שם: "איבעיא להו, יש קבע לנסכים או אין קבע לנסכים" (אם אמר הרי עלי כך וכך לוגין לנסכים מי הוי קבע, שאין יכול להקריבם אלא הכל ביחד, דהו קרבי בקרבן אחד, או אין קבע ויכול להקריבם מה דחזי באפי נפשיה" – רש"י שם). היכי דמי, כגון דאייתי חמשה, אי אמרת אין קבע לנסכים משיך ומקריב ארבעה מינייהו דחזי לאיל, ואידך הוי נדבה. ואי אמרת יש קבע לנסכים עד דממלי להו לא קרבי, מאי וכו', ולא נפשטה הבעיא, ופסקה רבינו לחומרא (כסף-משנה). וכל זה בנדר חמשה, שמקצת מהם ישנם בנסכים, שהרי שלשה ראויים לנסכי כבש וארבעה לנסכי איל. אבל בנדר שני לוגים או לוג אחד, ראה להלן. 74 כך נשמע מדברי הבריייתא מנחות שם וקו. "האזרח (במדבר טו, יג), מלמד שמתנדבין נסכים, וכמה? שלשת לוגין. ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף, תלמוד-לומר (שם, טו) יהיה. יכול יפחות, תלמוד-לומר (שם, יג) ככה" (כסף-משנה, וראה בהר המוריה). ומה שכתב רבינו למעלה הלכה ט, שאם אמר הרי עלי מנחה חצי עשרון – מביא עשרון שלם, היינו משום שחצי עשרון קרב בחייתי כהן גדול, חציו בבוקר וחציו בערב (ראה למעלה פי"ג הלכות כ"ד), אבל לוג אחד או שנים אינם ראויין כלל, לא הן ולא מקצתן (קריית ספר, וראה לחם-משנה ומשנה-למלך). 75 כן הוא במשנה מנחות קז. (הובאה להלן הט"ו) "הרי עלי וכו' שמן לא יפחות מלוג, רבי אומר שלשה לוגין" ופסק כתנא-קמא. ואם נדר חצי לוג – פטור, כמו ביין (הר המוריה). 76 ראה למעלה פי"ב הלכה ה. 77 ראה למעלה פי"ב הלכה ז, ופי"ג הלכה ה והלכה יד. 78 במשנה שם לדברי הכל, משום שהפחות בנסכים הם נסכי כבש, שהם שלשה לוגין. 79 כדברי תנא-קמא במשנה שם. וראה למעלה הלכה יד, שזוהו הפחות שבשמן במנחת נדבה. 80 של חג הסוכות. 81 שם במשנה: "פירשתי ואיני יודע מה פירשתי - יביא כיום מרובה", ובגמרא שם: "תנא, כיום טוב הראשון של חג (הסוכות) שחל להיות בשבת", שמקריבים בו שלשים ושלש בהמות עולות, וחטאת אחת, ראה להלן. 82 שהרי מקריבים בו שלשה עשר פרים למוסף החג, לכל פר נותנים חצי ההין, היינו ששה לוגין שמן, וששה לוגים יין (למעלה פי"ה הלכה ד), הרי בסך-הכל שבעים ושמונה לוגים שמן, וכן יין. כמו כן מקריבים שני אילים, שלכל אחד מהם שלישית ההין, היינו ארבעה לוגים שמן, וכן יין, הרי שמונה. כמו כן מקריבים ארבעה עשר כבשים, שלכל אחד רביעית ההין, היינו שלשה לוגים שמן, וכן יין, הרי עוד ארבעים ושנים לוגים. עוד מקריבין שני כבשים תמידים, ביחד ששה לוגים. עוד מקריבים שני כבשים למוסף שבת, הרי שוב ששה לוגים. וכשתחבר כל הנ"ל יהיו מאה וארבעים. 83 פרק י הלכה ג, שמקריבים בו עשרים ותשע בהמות חוץ משעיר לחטאת, ושני תמידים. ובשבת הרי ישנם גם שני מוספים. 1) יבאר בו מצות הקרבת כל הקרבנות בבית הבחירה, ודיני שחיטת חוץ.

46 י. אָשֶׁם תְּלוּי וְחִטָּאת הַעוֹף הַבָּהָה עַל הַסֶּפֶק שֶׁהִקְרִיבֶן
 47 בַּחוּץ - פֶּטוּר; שֶׁהָרִי לֹא נִקְבַע הָאֶסוּר. אָשֶׁם מְצָרַע
 48 שֶׁשֶּׁחֲטוּ בַּחוּץ שְׁלֹא לְשִׂמּוֹ - חֵיב, הוֹאִיל וְשֹׁלֵא לְשִׂמּוֹ
 49 רְאוּי בִּפְנֵים וְכֹשֶׁר, כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר. וְכָל קֶרֶבֶן שֶׁהוּא פֶטוּר
 50 עַל שֶׁחִטָּתוֹ בַּחוּץ - כֶּף הוּא פֶטוּר עַל הַעֲלָאתוֹ.
 51 יא. שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁשֶּׁחֲטִם בַּחוּץ: אִם
 52 עַד שְׁלֹא הִתּוּדָה עֲלֵיהֶם - חֵיב כָּרַת עַל שְׁנֵיהֶן,
 53 הוֹאִיל וְרֵאוּיִן לְבֹא לְפָנֵי הַשֵּׁם לְוָדוּי; וְאִם אַחַר
 54 שֶׁהִתּוּדָה - פֶּטוּר עַל הַמְשַׁתְּלַח, שֶׁהָרִי אֵינוֹ רְאוּי
 55 לְבֹא לְפָנֵי הַשֵּׁם.
 56 יב. הַשּׁוֹחֵט שְׁלָמִים בַּחוּץ קָדֵם שִׁפְתָּחוּ דְלִתּוֹת הַהִיכָל
 57 - פֶּטוּר; שֶׁהָרִי הֵן מְחַסְרִים מֵעֲשֵׂה וְאַחַר כֵּף יִהְיוּ רְאוּיִן
 58 לְקַרֵב לְפָנֵי הַשֵּׁם, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. וְהַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח
 59 בַּחוּץ, אֶפְלוּ בִשְׁעָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין לְשִׂמּוֹ בֵּין שְׁלֹא
 60 לְשִׂמּוֹ - חֵיב; שֶׁהַפֶּסַח בִּשְׁעָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שְׁלָמִים הוּא.
 61 יג. כְּהֵמַת חֲלִין שֶׁעֲבָרָה קִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ - אֶסוּר לְשַׁחֲטָהּ
 62 בַּחוּץ. וְאִם שֶׁחֲטָהּ - אֵינוֹ לוֹקָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָה רְאוּיָה
 63 לְבֹא לְפָנֵי הַשֵּׁם.
 64 יד. גִּבַּב וְהַקְדִּישׁ וְאַחַר כֵּף שֶׁחֲט בַּחוּץ - חֵיב. וּמֵאֵמֶתִי
 65 הַעֲמִידוּהָ בְּרִשּׁוֹתוֹ כְּדִי לְחִיבּוֹ עֲלֶיהָ כָּרַת? מִשְׁעָה
 66 שֶׁהִקְדִּישָׁה. וְהוּא שֶׁשֶּׁחֲטָהּ אַחַר יְאוּשׁ; אֲבָל לְפָנֵי יְאוּשׁ
 67 - אֵינָה קְדוּשָׁה.
 68 טו. הֵיחָה הַבְּהֵמָה כְּלָה בַּחוּץ וְצִוְּאָרָה בִּפְנֵים וְשֶׁחֲט -
 69 חֵיב; שֶׁנֶּאֱמָר: אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ כֶּשֶׁב אוֹ עֵז בַּמִּחְנֶה,
 70 אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחְנֶה. אַחַד הַשּׁוֹחֵט בַּמִּקְדָּשׁ
 71 וְצִוְּאָרָה בִּפְנֵים וְשֶׁאֵר גּוֹף הַבְּהֵמָה בַּחוּץ, אוֹ שֶׁהָיָה גּוֹפָה
 72 בִּפְנֵים וְצִוְּאָרָה בַּחוּץ - חֵיב, עַד שֶׁתְּהִיָּה הַבְּהֵמָה כְּלָה
 73 בַּמִּקְדָּשׁ; שֶׁנֶּאֱמָר: וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאוּ. אֲבָל
 74 הַשּׁוֹחֵט בְּגֹוֹ שֶׁל הִיכָל, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְזַבְּיחָה
 75 כְּלָל - הָרִי זֶה פֶטוּר.
 76 טז. שְׁנַיִם שֶׁאֲחֻזוּ בְּסִפִּין וְשֶׁחֲטוּ בַּחוּץ - פֶּטוּרִין;
 77 שֶׁנֶּאֱמָר: אֲשֶׁר יִשְׁחַט, אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט - אַחַד וְלֹא שְׁנַיִם.
 78 וְאַחַד שֶׁשֶּׁחֲט בַּחוּץ, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְכַּנֵּן לְשַׁחַט
 79 קִדְשִׁים אֵלּוּ לְה' - הָרִי זֶה חֵיב. שֶׁנֶּאֱמָר: דָּם יִחָשֵׁב
 80 לְאִישׁ הַהוּא דָּם שֶׁפָּד; אֵף עַל פִּי שֶׁזֶה הַדָּם בְּמִחְשַׁבְתּוֹ
 81 כְּדָם הַנִּשְׁפָּף, לֹא כְּקֶרֶבֶן - הָרִי זֶה חֵיב.
 82 יז. הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ בְּלִילָה - חֵיב, הוֹאִיל וְהַשְּׁחִיטָה
 83 בְּלִילָה כְּשֶׁרָה בַּחוּץ. וְכֵן אִם הִעֲלָה בְּלִילָה מִזֶּה שֶׁשֶּׁחֲט
 84 בַּחוּץ בְּלִילָה - חֵיב עַל הַעֲלָאָה. אֲבָל אִם שֶׁחֲט בִּפְנֵים
 85 בְּלִילָה וְהִעֲלָה בַּחוּץ - פֶּטוּר, לְפִי שְׁלֹא הִעֲלָה אֶלָּא דָּבָר
 86 פְּסוּל; שֶׁאֵין לָהּ שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה בְּלִילָה בַּמִּקְדָּשׁ. וְכֵן אִם
 87 קָבַל בְּכָלִי חַל בִּפְנֵים וְזָרַק בַּחוּץ - פֶּטוּר.
 88 יח. וְכֵן הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף בַּחוּץ - פֶּטוּר. וְאִם הִעֲלָהּ
 89 - פֶּטוּר. מֶלֶק בִּפְנֵים וְהִעֲלָה בַּחוּץ - חֵיב עַל הַעֲלָאָה.
 90 שֶׁחֲט בִּפְנֵים וְהִעֲלָהּ בַּחוּץ - פֶּטוּר; שְׁלֹא הִעֲלָה אֶלָּא

1 שֶׁנֶּאֱמָר: וְשֵׁם תַעֲשֶׂה כָל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה. וְכֵן מְצוֹת
 2 עֲשֵׂה לְהִיּוֹת כָּל אָדָם מִטְּפֵל וּמִבֵּיא קֶרֶבֶנוֹת בְּהֵמָה
 3 שֶׁנִּתְחַיֵּב לְהִקְרִיבֶן מִחוּצָה לְאֶרֶץ לְבֵית הַבְּחִירָה.
 4 שֶׁנֶּאֱמָר: קִדְשִׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וְגוֹמֵר; מִפִּי
 5 הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ, שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּקִדְשֵׁי חוּצָה לְאֶרֶץ,
 6 שֶׁהוּא מִטְּפֵל בְּהֵם עַד שִׁיבִיאֵם לְבֵית הַבְּחִירָה.
 7 ב. הַמִּקְרִיב קֶרֶבֶן חוּץ לְעִזְרָה - בְּטֵל מְצוֹת עֲשֵׂה, וְעֵבֶר
 8 עַל לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמָר: הַשֶּׁמֶר לָךְ פֶּן תַעֲלֶה עֲלֵתֶיךָ
 9 בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה. וְאִם הִקְרִיב: בְּמִזְדֵּי - חֵיב כָּרַת,
 10 שֶׁנֶּאֱמָר: אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלֶה אוֹ זָבַח וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
 11 לֹא יִבְיָאוּ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ; בְּשׂוּגָג - מִבֵּיא חִטָּאת קְבוּעָה.
 12 ג. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט קִדְשִׁים חוּץ לְעִזְרָה, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא
 13 הִעֲלֵם: אִם הָיָה מְזִיד - חֵיב כָּרַת, שֶׁנֶּאֱמָר: אֲשֶׁר יִשְׁחַט
 14 שׂוֹר אוֹ כֶּשֶׁב אוֹ עֵז וְגוֹמֵר, דָּם יִחָשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָּם
 15 שֶׁפָּד וְנִכְרַת; וְאִם שֶׁחֲט בְּשׂוּגָג - מִבֵּיא חִטָּאת קְבוּעָה.
 16 ד. וְהֵיכָן הַזְהִיר עַל הַשְּׁחִיטָה בַּחוּץ? בְּהַקְשׁ. וְנֶאֱמָר:
 17 שֵׁם תַעֲלֶה עֲלֵתֶיךָ, וְנֶאֱמָר: וְשֵׁם תַעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי
 18 מְצַוֶּה; מַה הִעֲלִיָּה בַּחוּץ, שֶׁעֲנַשׁ עֲלֶיהָ, הַזְהִיר עֲלֶיהָ
 19 בְּפָרוֹשׁ, שֶׁנֶּאֱמָר: הַשֶּׁמֶר לָךְ פֶּן תַעֲלֶה עֲלֵתֶיךָ; אֵף
 20 עֲשֵׂיָהּ, שֶׁבְּכָלֵל הַשְּׁחִיטָה, שֶׁעֲנַשׁ עֲלֶיהָ בְּפָרוֹשׁ, הָרִי הוּא
 21 מְזַהֵר עֲלֶיהָ. שְׁלֹא עֲנַשׁ הַכְּתוּב אֶלָּא אִם בֶּן הַזְהִיר.
 22 ה. הַשּׁוֹחֵט קִדְשִׁים וְהִעֲלֵם בַּחוּץ - חֵיב שְׁתִּים: אַחַת
 23 עַל הַשְּׁחִיטָה וְאַחַת עַל הַעֲלִיָּה. שֶׁחֲט בִּפְנֵים וְהִעֲלָה
 24 בַּחוּץ - חֵיב עַל הַעֲלִיָּה. וְכֵן אִם שֶׁחֲט בַּחוּץ וְהִעֲלָה
 25 בִּפְנֵים - חֵיב עַל הַשְּׁחִיטָה.
 26 ו. אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא עַל שֶׁחִטָּת קִדְשִׁים הָרְאוּיִן לְקַרֵב
 27 לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ; אֲבָל הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ אַחַד מֵאֶסְרוֹי מִזְבֵּחַ
 28 אוֹ מִחִטָּאוֹת הַמִּתּוֹת - הָרִי זֶה פֶטוּר. שֶׁנֶּאֱמָר: לְפָנֵי
 29 מִשְׁפַּח ה'; וְכָל שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְבֹא אֶל מִשְׁפַּח ה' -
 30 אֵין חֵיבִין עֲלָיו.
 31 ז. שֶׁחֲט בַּחוּץ מְחַסֵּר זְמַן בְּגוּפוֹ אוֹ בְּבַעֲלִים, הוֹאִיל
 32 וְאֵינוֹ רְאוּי עֲתָה לְבֹא בִּפְנֵים - פֶּטוּר.
 33 ח. אֵי זֶהוּ מְחַסֵּר זְמַן בְּגוּפוֹ? בְּהֵמָה בְּתוֹף שֶׁבָּעַת יְמֵי
 34 הַלָּדָה; וְתוֹרִין שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּן; וְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ שֶׁנִּשְׁחַט
 35 אַחַד מֵהֶם הַיּוֹם, שֶׁאֵין הַשְּׁנַיִ רְאוּי עַד לְמִחְרָה.
 36 ט. וְאֵי זֶהוּ מְחַסֵּר זְמַן בְּבַעֲלִים? קֶרֶבֶן שֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ
 37 זְמַן בְּעֲלָיו לְהִקְרִיבוֹ. בִּיצֵד? הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַיִּילָדָת
 38 שֶׁשֶּׁחֲטוּ חִטָּאתָם בַּחוּץ [בְּתוֹף] יְמֵי סְפִירָה - פֶּטוּרִין.
 39 וְכֵן מְצָרַע שֶׁשֶּׁחֲט חִטָּאתוֹ וְאֲשֶׁמוּ בַּחוּץ בְּתוֹף יְמֵי
 40 הַסְּפִירָה - פֶּטוּר. שֶׁעֲדִין לֹא נִרְאוּ בְּעֲלֵי הַקֶּרֶבֶנוֹת הָאֵלוּ
 41 לְכַפְּרָה. אֲבָל אִם שֶׁחֲטוּ עוֹלוֹתֵיהֶן בַּחוּץ בְּתוֹף יְמֵי
 42 הַסְּפִירָה - חֵיבִין; שֶׁהַעוֹלָה דוֹרוֹן הִיא, וְהַחִטָּאת וְהָאֲשֵׁם
 43 הִיא עֶקֶר הַכַּפְּרָה. וְכֵן נִזִּיר שֶׁשֶּׁחֲט חִטָּאתוֹ בַּחוּץ בְּתוֹף
 44 יְמֵי נִזִּירוֹתוֹ - פֶּטוּר, הַקֶּרֶבֶב עוֹלָתוֹ אוֹ שְׁלָמָיו בַּחוּץ -
 45 חֵיב; שֶׁהַחִטָּאת הִיא הַמְעַכְבָּתוֹ, וְהִיא עֶקֶר הַנִּזְרוּת.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום חמישי ל' סיון – ספר עבודה – הלכות מעשה הקרבנות קנג

מתוך מהדורת וגשל

1 דָּבָר שְׂאִינוּ רְאוּי לְקַרְבֵּי. שְׁחַט אֶת הַעֹדֵף בַּחוּץ וְהַעֲלֵהוּ
2 בַּחוּץ - חֵיב שְׂתִים; שֶׁהַשְּׂחִיטָה בַּחוּץ כְּשֶׁרָה, וְהָרִי הִיא
3 כְּמִלְקָה בַּפְּנִים.

יום חמישי י' סיון ה'תשע"ה

פָּרֶק הַשְּׂעָה עֶשְׂרִי

4
5
6 א. אֵין הַמַּעֲלָה בַּחוּץ חֵיב עַד שְׂיַעֲלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ
7 שְׂיַעֲשֶׂה בַּחוּץ²; אָכֵל אִם הָעֵלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֶבֶן
8 - פְּטוּר. שְׂאִין קְרוּי קָרְבָן אֲלֵא עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאֵף עַל פִּי
9 שֶׁהוּא בַּחוּץ, שְׂנֹאֲמַר: וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ³. וְאִינוּ חֵיב עַד
10 שְׂיַעֲלָה לְשֵׁם⁴; שְׂנֹאֲמַר: לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לְה'⁵ - עַד שְׂיִתְפַּוֵּן
11 לְשֵׁם.

12 ב. אִינוּ חֵיב אֲלֵא עַל הַעֲלָאתָ דָּבָר הָרְאוּי לְאֲשִׁים
13 וְלַמִּזְבֵּחַ⁶, כְּגֹוֶן הַעֹלָה⁷; שְׂנֹאֲמַר: אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלָה אוֹ זָבַח
14 - מָה עֹלָה שְׂרָאוּיָה לְאֲשִׁים, אֵף כֹּל שְׂרָאוּי לְאֲשִׁים הוּא
15 שְׂחִיבִין עַל הַעֲלָאתוֹ בַּחוּץ.

16 ג. מִכָּאן אָמְרוּ: הַזֹּרֵק אֶת הַדָּם⁸, אוֹ הַמְקַטֵּר אֵיבְרִי
17 עֹלָה⁹ אוֹ אֲמֹרִין¹⁰, אוֹ קִמֵּץ אוֹ לְבוֹנָה¹¹ אוֹ קִטְרֵת¹²,
18 אוֹ מִנְחַת כֹּהֲנִים¹³ אוֹ מִנְחַת נְסֻכִים¹⁴, אוֹ הַמְנַסֵּף שְׁלֶשֶׁה

19 לְגִין יִזְן¹⁵ אוֹ מִים¹⁶ בַּחוּץ - חֵיב¹⁷; שְׂנֹאֲמַר: לֹא יִבְיָאוּ
20 לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ - כֹּל הַמִּתְקַבֵּל בַּפְּנִים חֵיבִין עֲלָיו בַּחוּץ.
21 ד. אָכֵל הַזֹּרֵק שְׂנִירֵי הַדָּם בַּחוּץ, אֲפִלוּ שְׂנִירֵי דָמִים
22 הַפְּנִימִים¹⁸ - פְּטוּר; שְׂזָרִיקַת שְׂנִירֵי הַדָּם שְׂנִירֵי מִצְוָה הֵם
23 וְאִינוּ מְעַכְבִּין¹⁹. וְכֵן הַמְנַסֵּף יִזְן אוֹ מִים פְּחוֹת מִשְׁלֶשֶׁה
24 לְגִין בַּחוּץ - פְּטוּר²⁰, בֵּין בְּחַג בֵּין בְּשֶׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה;
25 הוֹאִיל וְחֶסֶד הַשְּׂעִוּר²¹ הָרִי אִינוּ רְאוּיִן לְהִתְקַבֵּל בַּפְּנִים.
26 וְכֵן הַמַּעֲלָה מִבְּשָׂר חֲטָאת²², מִבְּשָׂר אֶשֶׁם, מִבְּשָׂר
27 שְׁלָמִים, בֵּין שֶׁל יָחִיד בֵּין שֶׁל צְבוּר, מִשְׂנִירֵי מִנְחוֹת,
28 מִשְׂתֵי הַלֶּחֶם, מִלֶּחֶם הַפְּנִים, בַּחוּץ - פְּטוּר; שְׁכָל אֵלוֹ
29 רְאוּיִן לְאֲכִילָה, לֹא לְאֲשִׁים²³.

30 ה. הַמַּעֲלָה אֶת הַבְּהֵמָה כֹּלָה בַּחוּץ - חֵיב מִפְּנֵי
31 הָאֲמֹרִין. וְאֵף עַל פִּי שְׂלֵא הַפְּרִישָׁן - אֵין בְּשָׂר הַזָּבַח
32 חוּצָין, וְכֹאֵלוּ הַקְּטִיר הָאֲמֹרִים בַּפְּנֵי עֲצָמוֹן²⁴. אָכֵל
33 הַמַּעֲלָה מִנְחָה שְׂלֵא נִקְמָצָה - פְּטוּר²⁵; שְׂאִין הַקִּמֵּץ
34 בְּרוּר וּמְבֻדָּל²⁶. קִמֵּצָה וְחֶזֶר קִמֵּצָה לְתוֹכָהּ²⁷ וְהַקְּרִיב
35 כֹּלָה בַּחוּץ - חֵיב²⁸.

36 ו. הַיּוֹצֵק²⁹ וְהַבּוֹלֵל³⁰, וְהַפּוֹתֵחַ³¹ וְהַמּוֹלֵחַ³², וְהַמְנִיף³³
37 וְהַמְגִישׁ³⁴, וְהַמְסַדֵּר אֶת הַשְּׁלֶחָן³⁵ וְהַמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת³⁶,

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

1) יבאר בו דין המעילה בחוץ, שאינו חייב אלא אם ראוי לבוא בפנים. (2) משנה בזבחים קח. כדעת ר' יוסי. ובתוספתא שם נוסף עוד בדברי ר' יוסי "ויסדר את המערכה". (3) שם קח: בגמרא בדברי רב הונא. וברש"י שם: "ויבין נח מזבח, אלמא במת יחיד, שהיא בחוץ, אינה העלאה בלא מזבח", ומה שנאמר אצל מנוח (שופטים יג, יט) "ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה", הוראת שעה הייתה. (4) להקב"ה. אבל המעלה לשם הדיוט - אינו חייב. וראה למעלה פרק י"ח הלכה טז, כי בשחיטה חייב אף אם כיוון להדיוט. (5) "ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה". שם בגמרא. (6) כלומר, דבר הראוי לשריפה על המזבח, ולא דבר הראוי לאכילה ולא דבר הראוי לשריפה שלא על המזבח. (7) שכולה ראוייה להקרבה על המזבח. (8) משנה בזבחים קי. ובברייתא (שם קז): "מנלן, מדתניא דם ייחשב (ויקרא יז, ד) לרבות הזורק, דברי ר' ישמעאל. רבי עקיבא אומר או זבח (שם, ח) לרבות את הזורק". (9) שם קט. ודווקא איברי עולה, אבל לא איברי שאר קרבנות, שהם לאכילה. (10) בין של עולה ובין של שאר הקרבנות. בברייתא שם: "תנו רבנן אשר יעלה עולה או זבח, אין לי אלא עולה, מנין לרבות אימורי אשם ואימורי חטאת ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים, תלמוד לומר זבח. מנין לרבות הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח והמנסך שלושת לוגין יין ושלושת לוגין מים, תלמוד לומר, ואל פתח אוהל מועד, כל הבא לפתח אוהל מועד חייבין עליו בחוץ". (11) שנקרבים על גבי המזבח. (12) שמקטירין אותם על מזבח הזהב בכל יום. (13) שקריבה כולה על גבי המזבח. (14) כי הסולת לבד, שמביאין עם הקרבן, נקראת "מנחת נסכים", ונשרפת כולה על גבי המזבח. (15) ודווקא שלושה לוגין יין או שלושה לוגין מים ולא פחות. (16) כלומר, שלושה לוגין מים. (17) במים אינו חייב אלא בחג הסוכות (כסף משנה). וראה להלן הלכה ד, שכתב "בין בחג בין בשאר ימות השנה", וצריך עיון. וראה בזבחים קי: וברש"י ותוספות שם. (18) כלומר, של חטאות הפנימיות, והן החטאות הנשרפות, שזריקת דמן לפנים בהיכל על מזבח הזהב ושיירי הדם שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. (19) שלא כר' נחמיה (שם קי): שאמר שיריים הפנימיים שהקריבם בחוץ, חייב, לפי שהם מעכבים, אלא כר' עקיבא (שם קיא). שאפילו השיריים הפנימיים אינם מעכבים. (20) כן הוא בברייתא (שם קט): "יכול המנסך פחות מג' לוגין יין ופחות מג' לוגין מים יהא חייב, תלמוד לומר (שם) לעשות, על השלם חייב ואינו חייב על החסר". (21) שלושה לוגין יין הם הפחות שבנסכים. וכמו כן שיעור המים שמנסכים בהם הוא שלושה לוגין. (22) כלומר, חטאת חיצונה, שבשרה נאכל לכהנים. (23) כלומר, אינם ראויים להעלאה על המזבח. (24) בגמרא (שם קי): "אמאי, האיכא חציצה (בין האימורים למערכה), אמר שמואל כשהפכן וכו', רב אמר מין במינו אינו חוצץ", ופסק כרב. (25) על העלאת חוץ. (26) אלא לאחר הקמיצה, אבל האימורים ברויים ומובדלים, אף קודם ההפרשה. (27) ונתערב עם שאר הסולת. (28) ואין הקומץ בטל ברוב. (29) משנה שם קיב: "והוא שיוצק השמן על המנחות והוא מה שנאמר (שם, ו) ויצקת עליה שמן". (30) שבולל הסולת בשמן. (31) "הוא הפותח לחם המנחות, כמו שנאמר (שם) פתות אותה פתים". (32) "הוא נותן המלח למנחה, שנאמר (שם, יג) על כל קרבנך תקריב מלח". (33) "הוא מה שנאמר (במדבר ו, כ) והניף אותם תנופה". (34) "הוא מה שנאמר (שם, ח) והגיש" (35) "הוא המסדר את לחם הפנים על השולחן". (36) [אין הכוונה להטבת הנרות בבוקר, שהרי לדעת רבינו "הדלקת הנרות היא הטבתם".

קנד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי ל' סיון - ספר עבודה - הלכות מעשה הקרבנות

מתוך מהדורת וגשל

- 1 והקומץ³⁷ והמקבל דמים בחוץ - פטור; לפי שכל אֶחָד
2 מאלו אינו גמר עבודה, ונאמר: אֶשֶׁר יַעֲלֶה עִלָּה או זָבַח
3 - מה העֲלָאָה שֶׁהיא גַּמְר עֲבוּדָה, אֶף כֹּל שֶׁהוא גַּמְר
4 עֲבוּדָה חֵיבִין עָלָיו.
5 ז. פְּרָה אֲדָמָה שֶׁשָּׂרְפָה חוּץ מִמָּקוֹם שֶׁרִפְתָּהּ³⁸, וְכֵן
6 שְׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ שֶׁהִקְרִיבוּ בַּחוּץ אַחַר שֶׁהִתְנַדָּה עָלָיו -
7 פְּטוֹר; שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיאוּנוּ - כֹּל
8 שְׂאִינוּ רְאוּי לְבוֹא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵין חֵיבִין עָלָיו.
9 אֲבָל קִדְשִׁים פְּסוּלִין שֶׁהֵיָה פְּסוּלִין בְּקִדְשׁ, אִם הֵעֲלָה
10 מִהֵן בַּחוּץ - חֵיב. בִּיצַד? כְּגוֹן הֶלֶן³⁹ וְהַיּוֹצֵא⁴⁰ וְהַטְּמֵא⁴¹
11 וְשֶׁנִּפְסַל בְּמִחְשַׁבַּת הָעוֹבֵד⁴², שֶׁכֵּלֵן נִשְׂרָפִין כְּמוֹ
12 שִׁיתְבָּאָר בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין, אִם עָבַר וְהֵעֲלָה
13 מִהֵם בַּחוּץ - חֵיב⁴³; שֶׁנֶּאֱמַר: לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לֵה' - כֹּל
14 הַנְּעֻשָׂה לֵה' חֵיבִין עָלָיו, וְאֵלּוּ נַעֲשׂוּ לְשֵׁם⁴⁴.
15 ח. כֹּל דָּבָר שֶׁחֵיבִין עַל הָעֲלָאָתוֹ בַּחוּץ, בִּיּוֹן שֶׁהֵעֲלָה
16 מִמֶּנּוּ בְּזֵית בַּחוּץ - חֵיב. בֵּין שֶׁהֵעֲלָה בְּפָנִים תְּחִלָּה וְשִׁיר
17 מִמֶּנּוּ בְּזֵית וְהֵעֲלָהוּ בַּחוּץ⁴⁵, בֵּין שֶׁהֵנִיחַ הַכֹּל בְּפָנִים⁴⁶
18 וְלָקַח מִמֶּנּוּ בְּזֵית וְהֵעֲלָהוּ בַּחוּץ⁴⁷. אֲבָל אִם חָסַר אוֹתוֹ
19 דָּבָר הַקָּרֵב⁴⁸ כֹּל שֶׁהוא⁴⁹ בְּפָנִים⁵⁰, וְהֵעֲלָה שְׂאִרִיתוֹ
20 בַּחוּץ - פְּטוֹר.
- ט. בִּיצַד? הַקֹּמֵץ⁵¹ אוֹ הַלְּבוֹנָה⁵² וְהַאֲמוּרִין וְהָעוֹלָה⁵³
וּמִנְחָה הַנִּשְׂרָפֶת⁵⁴ וְהַנִּסְכִּין⁵⁵ שֶׁחָסְרוּ מִקְצָתָם בְּפָנִים
וְהִקְרִיב שְׂאִרִיתָן בַּחוּץ - פְּטוֹר; שֶׁהָרִי נֶאֱמַר: לַעֲשׂוֹת
אֹתוֹ - עַל הַשָּׁלֵם הוּא חֵיב, וְאִינוּ חֵיב עַל הַחֶסֶר.
הוֹצִיאוּ שָׁלֵם וְחָסַר בַּחוּץ וְהֵעֲלָהוּ - הָרִי זֶה סַפֵּק⁵⁶,
לְפִיכָף אִינוּ לוֹקָה.
י. הֵעֲלָה אֶבֶר שְׂאִין בּוֹ בְּזֵית בְּשִׁיר וְהֵיָה הַעֲצָם מְשֻׁלְּמוֹ
לְכַזִּית - חֵיב, מִפְּנֵי שֶׁהוא מִחֶבֶר⁵⁷. הֵיָה מִלַּח מְשֻׁלְּמוֹ
לְכַזִּית - הָרִי זֶה סַפֵּק, לְפִיכָף אִינוּ לוֹקָה⁵⁸. וְעוֹלָה
וְאֲמוּרִיָּה מִצְטָרְפִין לְכַזִּית⁵⁹.
יא. הֵעֲלָה וְחָזַר וְהֵעֲלָה - חֵיב עַל כָּל אֶבֶר וְאֶבֶר⁶⁰. זָרַק
הָדָם וְהֵעֲלָה הַאֲיִכָּרִים - חֵיב שְׁתֵּים⁶¹, שֶׁהָרִי חָלַק
הַפְּתוּב בֵּין מַעֲלָה לְעוֹשָׂה; שֶׁהָרִי נֶאֱמַר: אֶשֶׁר יַעֲלֶה
עִלָּה, וְנֶאֱמַר: לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ. הֵעֲלָה אֶבֶר חָסַר - פְּטוֹר⁶²;
שֶׁנֶּאֱמַר: לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ - עַל הַשָּׁלֵם הוּא חֵיב.
יב. שְׁנַיִם שֶׁשָּׁחְטוּ - פְּטוֹרִים. שְׁנַיִם שֶׁאֶחָזוּ בְּאֶבֶר
וְהֵעֲלָהוּ בַּחוּץ - חֵיבִין; שֶׁנֶּאֱמַר: אִישׁ אִישׁ אֶשֶׁר יַעֲלֶה
עִלָּה - אֶפְלוּ אִישׁ וְאִישׁ שֶׁהֵעֲלוּ חֵיבִין.
יג. הַזּוֹרֵק מִקְצַת מִתְּנוֹת⁶³ בַּחוּץ - חֵיב. הַמִּקְבֵּל דָּם
חֲטָאָת⁶⁴ בְּכוֹס אֶחָד, נִתֵּן מִמֶּנּוּ בַּחוּץ וְחָזַר וְנִתֵּן⁶⁵

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

ואם כן הרי היא גמר עבודה, אלא הכוונה להטבת הנרות בערב, שהיא דישונם, והיא אינה גמר עבודה, אלא הכנה להדלקה[. (37) צריך עיון למה לא מנה הקומץ ביחד עם כל עבודות המנחה, יוצק ובוילל וכו'. (38) משנה שם קיב. והיינו חוץ ממקום מערכתה ששחטוה שם. (39) כלומר, עבר עליו הלילה, ולא זרקו את הדם, או שלא הקריבו את הבשר או את האימורים על גבי המזבח. (40) שיצא בשר הזבח חוץ לעזרה. (41) שנטמא הקרבן. (42) כגון מחשבת זמן, או מחשבת מקום, או מחשבת שינוי השם ושינוי בעלים. (43) בברייתא שם: "מנין לרבות פסולין כגון הלך והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכו', תלמוד לומר (שם) יביאנו לעשות, כל המתקבל בפתח אוהל מועד חייבין עליו בחוץ". (44) שכל אלו אם עלו למזבח, לא ירדו. (45) במשנה שם קט: לדברי הכל. (46) ולא קרבו. (47) שם במשנה מחלוקת תנא קמא ור' אליעזר, והלכה כתנא קמא. (48) אבל אם חסרו השיריים, ולא הדבר הקרב, והקריב הדבר הקרב בשלימותו, בחוץ - חייב, שהרי שיריים שחסרו מקטיר עליהם הקומץ. (49) כגון שנאבד או נשרף. (50) אבל אם נחסר בחוץ, הדבר ספק. (51) כי מקצת הקומץ מעכב את כולו. (52) וכגון שהתנדב קומץ לבונה בפני עצמו, שאם חסר כל שהוא פסול. או בלבונה הבאה עם המנחה, וחסרה, ולא נשאר בה אלא קורט אחד, שהיא פסולה. (53) דעת רבינו, כי מה שאמרו במשנה שם: "וכולן שחסרו כל שהוא והקריבו בחוץ פטור", מוסב גם על אימורים ועולה המזוכרים במשנה הקודמת "המעלה כזית מן העולה ומן האימורים בחוץ חייב". (54) מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים. אבל שאר המנחות - נקמצות והשאר נאכל לכהנים. (55) היין והמים. (56) בגמרא שם קי. "איבעיא להו חיסרון דחוץ (הוציאו שלם וחסר בחוץ) שמיה חיסרון או לא שמיה חיסרון", ולא נפשטה. (57) שם קז: "איתמר המעלה ואין בו כזית ועצם משלימו לכזית, ר' יוחנן אומר חייב לקיש אמר פטור. ר' יוחנן אמר חייב חיבורי עולין (=הקריבים על המזבח) כעולין וכו', ופסק כר' יוחנן. (58) שם: "בעי רבא המעלה ראש בן יונה שאין בו כזית ומלח משלימו לכזית מהו וכו', תיקו". (59) שם קט. במשנה: "המעלה כזית מן העולה ומן האימורים בחוץ חייב", שהרי כולה כליל (רש"י שם). (60) במשנה שם קח. העלה וחזר והעלה וחזר והעלה, חייב על כל עלייה דברי ר' שמעון. ר' יוסי אומר אינו חייב אלא אחת", ואמר ר' יוחנן (שם קח): כי לא נחלקו אלא באבר אחד, אבל בארבעה וחמשה אברים - לדברי הכל חייב על כל אבר ואבר. (61) בגמרא שם קז: "אמר ר' אבהו וכו' זרק והעלה לדברי ר' ישמעאל חייב שתיים, לדברי רבי עקיבא אינו חייב אלא אחת, אביי אמר אפילו לדברי רבי עקיבא חייב שתיים, להכי פלגיניהו קרא (דברים יב, יד) שם תעלה ושם תעשה". (62) כרבי יוסי לפי פירושו של ר' יוחנן (שם קח): בחוץ חייב ומר סבר (ר"י פטור. (63) אף מתנה ראשונה של דם מדמים הפנימיים, בכלל זה, אף על פי שאין הקרבן כשר בפנים, אלא אם כן קיים כל המתנות כמפורש במשנה זבחים לו: (64) משנה שם קיא: ונקט רבינו "חטאת" כלשון המשנה, אף על פי שהוא הדין לקרבנות אחרים, והמשנה נקטה "חטאת" דווקא, שהרי מפורש בה שאם נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ - חייב, וכדעת ר' נחמיה הסובר "שיריים מעכבים" וזה אינו אלא בדמים הפנימיים, ומכיוון שאין דמים פנימיים אלא בקרבן חטאת - נקטה המשנה "חטאת". (65) הוא הדין אם לא

הלכות תמידין ומוספין

22
 23 יש בכללן תשע עשרה מצות. שמונה עשרה מצות
 24 עשה, ואחת מצות לא תעשה, וזה הוא פרטן: א)
 25 להקריב שני כבשים בכל יום עולות. ב) להדליק אש
 26 על המזבח בכל יום. ג) שלא לכבותה. ד) להרים את
 27 הדשן בכל יום. ה) להקטיר קטרת בכל יום. ו)
 28 להדליק גרות בכל יום. ז) שיקריב פהן גדול מנחה
 29 בכל יום, והיא הנקראת חבתין. ח) להוסיף שני
 30 כבשים עולות בשבת. ט) לעשות להם הפנים. י) מוסף
 31 ראשי חדשים. יא) מוסף הפסח. יב) להקריב לעמר
 32 התנופה. יג) מוסף עצרת. יד) להביא שתי הלחם עם
 33 הקרבנות הבאות בגלל הלחם ביום עצרת. טו) מוסף
 34 ראש השנה. טז) מוסף יום צום. יז) מוסף הקג. יח)
 35 מוסף שמיני עצרת. יט) לספר פל איש ואיש שבועה
 36 שבועות מיום הקרבת העמר.
 37 ובאור מצות אלו בפרקים אלו:
 38
פרק ראשון
 39 א. מצות עשה² להקריב שני כבשים עולות בכל יום³,
 40 והם הנקראים תמידין, אחד בבקר⁴ ואחד בין הערבים⁵;
 41 שנגמר: שנים ליום עלה תמיד וגומר⁶.

1 בפנים⁶⁶ - תיב על הנתן בחוץ, שהרי בלו ראוי לקרב
 2 בפנים; ואם נתן ממנו בפנים⁶⁷ וחזר ונתן בחוץ -
 3 פטור, מפני שהן שירים⁶⁸. אבל אם קבל בשני
 4 כוסות, בין שנתן שניהן בחוץ⁶⁹, או אחד בחוץ ואחד
 5 בפנים⁷⁰, או אחד בפנים ואחד בחוץ⁷¹ - הרי זה
 6 תיב.
 7 יד. הקמץ והלבונה⁷² של מנחה שהקריב אחד מהן
 8 בחוץ⁷³, או הקריב האחד בפנים והשני בחוץ - תיב⁷⁴.
 9 וכן שני בזיכי לבונה של לחם הפנים⁷⁵ שהקריב אחד
 10 מהן בחוץ⁷⁶, או אחד בפנים והשני בחוץ - תיב⁷⁷.
 11 טו. מי ששחט קדשים בזמן הזה והעלם חוץ לעזרה⁷⁸
 12 - תיב, מפני שהוא ראוי לקרב בפנים; שהרי מתר
 13 להקריב אף על פי שאין בית, מפני שקדשה ראשונה
 14 קדשה לשעמה וקדשה לעתיד לבוא.
 15 טז. השוחט קדשי נדרים⁷⁹ בחוץ - תיב. וכן המעלה
 16 אותן בחוץ⁸⁰. והנכרים מתרין להקריב עולות לשם בכל
 17 מקום⁸¹. והוא שיקריבו בכמה שייבנו⁸². ואסור לסייען⁸³
 18 ולעשות שליחותן⁸⁴, שהרי נאסר עלינו להקריב בחוץ.
 19 ומתר להורות להם וללמדם היאך יקריבו⁸⁵ לשם האל
 20 ברוך הוא.
 21 סליקו להו הלכות מעשה הקרבנות בסיעתא דשמיא

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

נתן אחר כך בפנים, ונקט "ונתן בפנים" אגב הדין הבא "נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ". (66) על המזבח. (67) היינו, כל המתנות שבפנים. (68) ואינם מעכבים. ואף על פי שבמשנה שם מפורש שגם באופן זה חייב, - הרי אמרו בגמרא (שם קיב.) כי משנה זו היא כר' נחמיה, אבל לר' עקיבא - גם שיריים הפנימיים אינם מעכבים, ופסק רבינו כמותו. (69) ואם הייתה לו ידיעה בינתיים - חייב שתיים. (70) שם במשנה: "חייב על החיצון והפנימי מכפר". (71) במשנה שם מפורש שהוא פטור, ובגמרא שם קיב. אמרו, כי אפילו ר' נחמיה שאומר "שיריים מעכבים", מודה בזה שפטור, משום שאין שיריים אלא באותו הכוס אבל הכוס השני - האחד עושה מחבירו דחוי. (72) שמעכבים זה את זה. (73) כתנא קמא (שם קי. במשנה) ולא כר' אליעזר הסובר כי מכיוון שהם מעכבים זה את זה - אינו חייב עד שיקריב שניהם. (74) שם במשנה, ובה ר' אליעזר מודה, כיוון שכבר הקריב הראשון בפנים. (75) לחם הפנים היה ערוך בשני סדרים: שש חלות בכל סדר, ובצד כל מערכה נותנים כלי שיש בו קומץ לבונה, וכלי זה הוא הנקרא בוך, נמצאו שני קומצי לבונה בשני הבזיכין. ואין הכהנים אוכלים לחם הפנים עד שיקטירו שני בזיכי לבונה על האש. (76) ואף כי שני הבזיכין מעכבים זה את זה, אין צריך שיקריב את שניהם כדי להתחייב על העלאת חוץ, וכתנא קמא (שם במשנה) ולא כר' אליעזר הסובר כי מכיוון ששניהם מעכבים זה את זה - אינו חייב עד שיקריב שניהם. (77) וגם ר' אליעזר מודה בזה. (78) כרבי יוחנן בזבחים קז: ושם אמרו: "המעלה בזמן הזה, רבי יוחנן אמר חייב - קדושה ראשונה קדושה לשעמה וקדושה לעתיד לבוא". ולא נזכרה שחיטה בחוץ, אלא העלאה בלבד, וכתבו התוספות (שם נט. דיבור המתחיל עד) שעל שחיטה פטור, לפי שאינו ראוי לפתח אהל מועד, שהרי אין מקריבין אלא אם יש מזבח, ואם כן מה שכתב רבינו "מי ששחט" אין כוונתו לחייבו גם על השחיטה, אלא כתב כן, לפי שכן הוא הדרך: לשחוט ולהקריב, שהרי אי אפשר להקריב מחיים, ועיין משנה למלך. (79) כי מקבלים מהגויים עולות להקריב למזבח. (80) חייב, שהרי הושווה העלאה ושחיטה. (81) ברייתא שם קטז: "דבר אל בני ישראל (ויקרא יז, ב), בני ישראל מצווין על שחוטי חוץ ואין הגויים מצווין על שחוטי חוץ". (82) שם בברייתא: "לפיכך כל אחד ואחד בונה במה לעצמו ומקריב עליה כל מה שירצה". וראה שם קח: ולמעלה הלכה א, כי אין העלאה בלא בנין, שנאמר (בראשית ח, כ) "ויבן נח מזבח לה'". (83) שם: "אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אסי אסור לסייען ולעשות שליחותן". (84) אף בעבודה כזו שאין חייבים עליה בחוץ (תוספות שם דיבור המתחיל אסור). (85) שם: "אמר רבה ולאורינהו שרי". (1) תתבאר בו מצות הקרבת שני תמידים בכל יום, ואימתי זמן הקרבתם. (2) יש אומרים שמברכין על מצוה זו (מעשה רוקח). וראה במשנה-למלך מעשה הקרבנות פ"א הלכה א. (ועיין רש"י עירובין נ. ד"ה והרי מעשר). (3) ראה בספר המצוות, עשה לט. (4) ראה להלן הלכה ב, אימתי זמן שחיטתו. (5) ראה להלן הלכה ג, זמן שחיטתו. (6) "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" (שם, ד).

קנו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום חמישי י' סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ב. ואימתי זמן שחיטתן? של בקר שוחטין אותו קדם
 2 שתעלה החמה, משיאור פני כל מזרח. ופעם אחת
 3 דתקה השעה את הצבור בבית שני⁸, והקריבו תמיד של
 4 שחר בארבע שעות ביום.
 5 ג. תמיד של בין הערבים שוחטין אותו משיאריף הצל
 6 ויראה לכל שהאריף⁹, והוא משש ומחצה¹⁰ ומעלה, עד
 7 סוף היום¹¹. ולא היו שוחטין אותו בכל יום אלא
 8 בשמונה שעות ומחצה, וקרב בתשע ומחצה¹². ולמה
 9 מאחרין אותו שתי שעות אחר תחלת זמן שחיטתו?
 10 מפני הקרבנות של יחידים או של צבור¹³. לפי שאסור
- 11 להקריב¹⁴ קרבן כלל קדם תמיד של שחר¹⁵, ולא
 12 שוחטין קרבן אחר תמיד של בין הערבים¹⁶; חוץ
 13 מקרבן פסח לבדו¹⁷, שאי אפשר שיקריבו כל ישראל
 14 פסחיהן בשתי שעות.
 15 ד. אין שוחטין את הפסח אלא אחר תמיד של בין
 16 הערבים¹⁸. וכן מחסרי פפורים¹⁹ מקריבין פפרתן אחר
 17 תמיד של בין הערבים ביום ארבעה עשר²⁰, כדי שיהיו
 18 טהורין לאכל פסחיהן לערב.
 19 ה. ערבי פסחים, בין בחל בין בשבת, היה התמיד
 20 נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה²¹, כדי

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(7 כמתיא בן שמואל (יומא כח. ותמיד ל.) שאומר – "האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון, והוא אומר הן", כלומר, שיאיר כל המזרח לא שיתחיל האור בנקודה ממנו, ולפיכך אומרים לו העומדים בקרקע העזרה, הגיע האור לפי ראות עיניך עד חברון אמר להם הין, ואז שוחטין התמיד וכו' וכבר הקדמנו וכו' שהלכה כרבי מתיא בן שמואל" (פירוש המשנה בתמיד). אבל לפני כן השחיטה פסולה, שהרי אין שוחטין זבחים אלא ביום (ראה למעלה שם פ"ד ה"א ובמגילה כ:). ומשום "זריזין מקדימין למצוות" (ראה פסחים ד.) – היו מקריבין אותו מיד עם הגיע הזמן הכשר. (8 ראה עדיות פ"ו משנה א "רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים, שממאנים את הקטנות וכו' ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות", וזה היה "בימי מלכות יון, שהיו משלשלים להם שתי קופות של זהב והעלו להם שני טליים. פעם אחת שלשלו להם שתי קופות של זהב, והיו מעלין להם שני גדיים, באותה שעה האיר הקב"ה את עיניהם ומצאו שני טליים מבוקרים בלשכת הטלאים, על אותה שעה העיד ר' יודה בר בבא על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות" (ירושלמי ברכות פ"ד הלכה א, ועיין בפירוש המשנה בעדיות שם). (9 שהרי לפני הצהריים, שהמש בצד מזרח, נוטה הצל למערב. ואילו אחר הצהריים, שהמש נוטה למערב, הצל נוטה למזרח. ובאמצע היום אין הצל נוטה לא לכאן ולא לכאן אלא הוא תחתיו של המיצל. ומשעה שהצל מתחיל להאריך, כלומר, שמתחיל לנטות לצד מזרח, ונראה לכל שהאריך אז הוא זמן שחיטת התמיד של בין הערביים. וכן הוא בפסחים נח. "אלא אמר רבא, מצוותו דתמיד משינטו צללי ערב, אי טעמא דאמר קרא בין הערביים, מעידנא דמתחיל שמשא למערב וכו' מוקמינן ליה אדינא בשש ומחצה". וראה רש"י שם ד"ה אלא אמר רבא, וראה גם בפירוש המשנה לרבינו, פסחים שם. (10 ברכות כו: (11 בברכות שם: "ומפני מה אמרו תפלת מנחה עד הערב, שהרי תמיד של בין הערביים קרב והולך עד הערב". (12 משנה בפסחים שם: "תמיד נשחט בשמונה ומחצה, וקרב בתשעה ומחצה". (13 שם בגמרא: "אמר רבא, מצוותו דתמיד משינטו צללי ערב וכו' הילכך בשאר ימות השנה דאיכא נדרים ונדרות, דרחמנא אמר (ויקרא ו, ה) והקטיר עליה (=על תמיד של שחר) חלבי השלמים, ואמר מר (שם נט:)) עליה השלם כל הקרבנות כולם, מאחינן ליה תרתי שעי, ועבדינן ליה בשמונה ומחצה". (14 להלן לגבי "אחר תמיד של בין הערביים", כתב "ולא שוחטין". וכאן דדקדק וכתב "שאסור להקריב", שלגבי "קודם תמיד של שחר" לא נאסרה שחיטה שאינה עבודה, אבל אחר תמיד של שחר – אסור גם לשחוט, לפי שלא יוכל לזרוק, ויבוא לידי פסול (משנה-למלך). (15 שם נח: "תנו רבנן, מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר, תלמוד-לומר (ויקרא שם) וערך עליה (= על תמיד של שחר) העולה. מאי תלמודא, אמר רבא, העולה עולה ראשונה". ואין זה טעם למה שכתב כאן, שמאחרים אותו, אלא למה שכתב למעלה (הלכה ב) שמקדימים לשחטו משיאור פני כל המזרח (מעשה רוקח). (16 שם בפסחים: "ומנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערביים, תלמוד-לומר (שם) והקטיר עליה חלבי השלמים, עליה (= על תמיד של שחר) השלם כל הקרבנות כולן". (17 צ"ל "מערב פסח לבדו", וזה מוסב למה שאמר למעלה, שמאחרים את התמיד עד שמונה שעות ומחצה, ועל זה אמר שבערב פסח אינו כן, אלא מקדימים את התמיד (כדלהלן הלכה ה), לפי שאין שוחטים את הפסח אלא אחר התמיד (להלן שם). ואם ישחטו התמיד בשמונה ומחצה ויקריבוהו בתשע ומחצה, לא יספיקו כל ישראל לעשות פסחיהם (הר המוריה. וראה בלחם-משנה ובצל"ח לפסחים נט.). (18 פסחים נח. במשנה. ובברייתא שם נח: נט. "תמיד קודם לפסח וכו', יאחר דבר שנאמר בו בערב ("תזבח את הפסח בערב", דברים טז, ו) ובין הערבים (שמות יב, ו), לדבר שלא נאמר בו ערב אלא בין הערבים (במדבר כח, ד) בלבד". (19 הזב, הזבה, היולדת והמצורע. שכל אחד מהן אע"פ שטהר מטומאתו וטבל והעריב שמשו, עדיין הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול בקדשים, עד שיביא קרבנו, וקודם שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים" (פ"א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה א). וכגון ששכחו ביום השמיני להביא קרבנם עד שהקריבו התמיד של בין הערביים. (20 כתנא-קמא בברייתא שם נט. כי רק ביום ארבעה עשר בניסן הותר למחוסר כפרה להקריב קרבנו לאחר הקרבת תמיד של בין הערביים, שמצות-עשה של קרבן פסח (שאי-אפשר להביאו אלא לאחר שיביא כפרתו) שיש בה כרת דוחה את העשה של השלמה (=עליה השלם, ראה למעלה הלכה ג) שאין בה כרת. אבל בשאר ימות השנה, שאין שם כרת, אינו מקריב לאחר תמיד של בין הערביים. (21 שם נח. במשנה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום חמישי י' סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קנז

מתוך מהדורת וגשל

- 1 שְׁיִהְיֶה לָהֶם פְּנָאֵי לְשַׁחַט פְּסָחֵיהֶם²². וְאִם חָל עָרַב פֶּסַח
2 לְהִיּוֹת עָרַב שֶׁבֶת - הָיָה שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּשֵׁשׁ וּמְחַצֵּה²³,
3 בְּתַחֲלַת זְמַנּוֹ²⁴, וְקָרַב בְּשֶׁבַע וּמְחַצֵּה, כְּדֵי שְׁיִהְיֶה לָהֶם
4 רֵוַח לְצִלוֹת קֹדֶם שְׂיִכַּנְס שֶׁבֶת²⁵.
5 ו. אָף עַל פִּי שְׂאִין שׁוֹחֲטִין אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין
6 הָעֲרָבִים,²⁷ מְקַטְרִין כָּל דְּבַר הָרְאוּי לְהַקְטִירָה כָּל הַיּוֹם²⁸.
7 וּמְקַטְרִין אִיבְרֵי עוֹלוֹת וְהָאֻמּוּרִין²⁹ עַד חֲצֵי הַלַּיְלָה, כְּמוֹ
8 שְׂבָאֲרָנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת³⁰. וְאִיבְרֵין וְאֻמּוּרִין שְׂלֵא
9 נְתַאֲפְלוּ³¹, בֵּין מִן הַתְּמִיד בֵּין מִשְׂאֵר הַקְּרָבָנוֹת - מִהֶפְכִּין
10 בְּהֵן כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֶּקֶר³²; שְׁנֵאֲמַר: כָּל הַלַּיְלָה עַד
11 הַבֶּקֶר.
12 ז. אִיבְרֵים שֶׁל תְּמִיד דּוֹחִין אֶת הַטְּמֵאָה³³, וְאִין דּוֹחִין
13 אֶת הַשֶּׁבֶת³⁴. אֲלֵא בְּעָרַב שֶׁבֶת בְּלִבְד³⁵ מְקַטְרִין אִיבְרֵי
14 תְּמִיד שֶׁל עָרַב שֶׁבֶת. שְׁהַתְּמִיד - תַּחֲלָתוֹ דּוֹחָה שֶׁבֶת³⁶,
- 15 וְסוּפּוֹ אִינוֹ דּוֹחָה³⁷. חֲלָבֵי שֶׁבֶת³⁸ קָרְבִין בְּלִילֵי יוֹם טוֹב,
16 אִם חָל יוֹם טוֹב לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת³⁹, אֲבָל אִין קָרְבִין
17 בְּלִילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים⁴⁰; שְׁנֵאֲמַר: עֲלַת שֶׁבֶת בְּשֶׁבֶתוֹ - וְלֹא
18 עוֹלַת שֶׁבֶת זֹאת בְּשֶׁבֶת אַחֲרָתוֹ⁴¹, וְלֹא עוֹלַת חָל בְּיוֹם טוֹב⁴².
19 ח. אַרְבַּעַה עֶשְׂרִים⁴³ שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּשֶׁבֶת - מְקַטְרִין חֲלָבֵי
20 הַפְּסָחִים בְּלִילֵי יוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהֶם כְּחֲלָבֵי שֶׁבֶת⁴⁴.
21 ט. אִין פּוֹחֲתִין⁴⁵ מְשַׁשָּׁה טְלָאִים⁴⁶ הַמְּבַקְרִין⁴⁷ בְּלִשְׁכַּת
22 הַטְּלָאִים⁴⁸ שְׂבַמְקַדָּשׁ. וְיִהְיוּ מוֹכְנִים קֹדֶם יוֹם הַקְּרָבָה
23 בְּאַרְבַּעַה יָמִים⁴⁹. וְאָף עַל פִּי שֶׁהֵיוּ מְבַקְרִין אוֹתוֹ
24 מִתַּחֲלָה, לֹא הָיָה שׁוֹחֲטִין אֶת הַתְּמִיד עַד שְׂמַבְקְרִין אוֹתוֹ
25 שְׁנֵי קֹדֶם שְׁחִיטָה לְאוֹר הָאֲבוֹקוֹת⁵⁰. וּמְשַׁקֵּין אוֹתוֹ מִיָּם
26 בְּכּוֹס שֶׁל זֶהָבִי⁵¹, כְּדֵי שְׁיִהְיֶה נּוֹחַ לְהַפְּשֵׁט⁵².
27 י. כְּמַעֲשֵׂה תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, כֶּף מַעֲשֵׂה תְּמִיד שֶׁל בֵּין
28 הָעֲרָבִים⁵³. וְהִלְכַל כְּמַעֲשֵׂה הָעוֹלָה שֶׁכְּתִבְנוּ בְּמַעֲשֵׂה

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(22 שם בגמרא. (23 משנה שם. (24 ראה למעלה הלכה ג. (25 שם בגמרא: "חל ערב פסח להיות ערב שבת, דאיכא נמי צלייתו דלא דחי שבת, מוקמינן ליה אדיניה בשש ומחצה". (26 בדפוסים חדשים, מתחילה כאן הלכה ו, אבל בדפוס רומי אין כאן סימן הפסק. ונראה שהמלים "אע"פ שאין שוחטין אחר תמיד של בין הערבים" שייכות להלכה ה. וזה פירושו: "אע"פ שאין שוחטין וכו' בין הערביים, ואם כן אם מקדימים התמיד לשש ומחצה לא יוכלו לשחוט אחריו נדרים ונדרות (ראה למעלה הלכה ג) – לא התחשבו בזה, בכדי לתת שהות לצלות הפסח קודם השבת (הר המוריה, וראה להלן). (27 כאן מתחילה הלכה ו. וכן נכון. שהרי לפי הנוסחא שלנו יוצא שבהקטרה אין 'עשה' של השלמה, וזה לא יתכן, שהרי כל עיקר הפסוק אינו אלא בהקטרה, שנאמר "והקטיר עליה חלבי השלמים", וכן כתבו התוספות במנחות מט: . וראה בהר המוריה. (28 היינו לאחר שהקטירו התמיד, שאם לא כן, ישנה ה'עשה' של השלמה, ראה למעלה. (29 שמן הדין מעלין אותן כל הלילה, ראה בפ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ב. (30 שם: "כדי להרחיק מן הפשיעה". (31 כלומר, לא נשרפו באש. (32 עיין יומא כ. כ: וכיון שכבר היו על המזבח מלפני חצות, לא גזרו עליהם חכמים אחר חצות. (33 כרובא לדעת רב הונא (יומא מו.), שכיון שנעשה בטומאה, אף הקטרתו דוחה את הטומאה (שם מו:). (34 כלומר, איברי התמיד של ערב שבת אין מקריבין אותן בליל שבת, שכיון שתחילתו לא דחה את השבת, שהרי נעשה בערב שבת, גם הקטרתו אינה דוחה את השבת (יומא שם לדעת רבא). (35 כלומר, ולא בליל שבת. (36 כלומר, תמיד של שבת נשחט בשבת ונקרב בשבת. (37 כלומר, תמיד של ערב שבת שלא נקרב בערב שבת - אסור להקריבו בשבת. (38 החלבים של הקרבנות שהקריבו בשבת. (39 ראה שבת כד: קיד. ופסחים נט: (40 שבת קיד: כרבי עקיבא, ולא כרבי ישמעאל. והמדובר כשחל יום הכיפורים ביום א' בשבת, ובזמן שמקדשים על פי הראיה, כמפורש בפ"ח מהלכות עירובין הלכה י. (41 שם: "רבי עקיבא אומר, עולת שבת בשבתו, לימד על חלבי שבת שקרבים ביום-טוב. יכול אף ביום הכיפורים, תלמוד-לומר בשבתו", ומפרש רש"י "וי"ו מיעוטא הוא, בשבתו ולא בשבת אחרת". (42 שבת כד: ופסחים נט: "אביי אמר, אמר קרא (שם) "עולת שבת בשבתו, ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום-טוב". (43 בניסן. (44 פסחים נט: וכן כתב גם בפ"א מהלכות קרבן פסח הלכה ח: "ומקטירין חלבי פסחים כל הלילה וכו' כשחל ארבעה עשר להיות בשבת, שהרי חלבי שבת קרבין ביום-טוב, אבל אם חל ארבעה עשר להיות בחול, אין מקטירין חלבי חול ביום-טוב". (45 משנה בערכין יג. (46 לצורך התמידים. (47 "ר"ל שבקרו אותן ופשפשו במומין להכין אותן לשחיטה" (רבינו בפירוש המשנה שם). (48 ארבע לשכות היו בבית המוקד, ואחת מהן לשכת הטלאים (פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה י). (49 כי התמיד טעון ביקור ארבעה ימים קודם השחיטה, שנאמר בתמיד (במדבר כח, ב) "תשמרו להקריב לי במועדו", ונאמר בפסח (שמות יב, ו) "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש", מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה, אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה (ברייתא שם). וראה בפירוש המשנה שם שנראה מסוף דבריו כי צריך ארבעה ימים מלבד יום השחיטה (הר המוריה, ועיין לחם-משנה). (50 משנה בתמיד ל: (51 במשנה תמיד שם. "והיו משקין אותו בכוס של זהב, להראות עשירות ויכולת (כי) אין עניות במקום עשירות" (רבינו בפירוש המשנה שם). (52 כן כתב גם בפירוש המשנה שם: "לפי שזה ממהר להפשיטו כמו שנתבאר בביצה" (דף מ. במשנה: "משקין ושוחטין את הבייתות", ובגמרא שם "משום סירכא דמשכא", כלומר, שתהא נוחה להפשיטה (רש"י שם). אבל בפירוש המשנה לביצה שם, כתב רבינו: "כי ההשקאה קודם שחיטה יתיר ריאתה. ואם יש שם סירכא חלושה, נשמטת ונכרתת". וראה בהר המוריה כאן). (53 כן פשוט בכמה מקומות (הר המוריה). שהרי נאמר (במדבר שם, ד) את הכבש אחד תעשה בבוקר, ואת הכבש השני תעשה בין הערביים – משמע ששניהם שווים (קרית ספר).

קנח שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י' סיון - ספר עבודה - הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 הקרָבנות⁵⁴. וְלֹא הָיוּ כּוֹפְתִין אֶת הַטֵּלָה⁵⁵, שְׁלֹא יִחַד
2 אֶת הַמִּינִין⁵⁶, אֲלֵא אוֹחֲזִין יָדוֹ וְרַגְלֵי בִידִיהֶן⁵⁷. וְכָךְ
3 הָיְתָה עֲקִידָתוֹ: רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם⁵⁸ וּפְנָיו לְמַעְרָב⁵⁹.
4 יֵא. תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה נִשְׁחַט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מְעֻרְבִית
5 שֶׁל בֵּית הַמִּטְבָּחִים עַל טַבְעַת שְׁנֵי⁶⁰; וְשֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים
6 - עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מְזֻרְחִית מְנַהֵה עַל טַבְעַת שְׁנֵי⁶¹, כְּדִי
7 שִׁיחֶה כְּנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ⁶². דְּבָרֵי קְבֻלָּה הֵן, שִׁיחֵהוּ נִשְׁחַטִּין
8 כְּנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ.
9 יֵב. טַעַם אוֹ שְׂגָגוּ, אֲפֹלוּ הַזִּידוּ, וְלֹא הִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל
10 שַׁחַר - יִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים⁶³. בְּמָה דְּבָרִים
11 אֲמֹרִים? בְּשִׁנְתַּחֲנֹךְ הַמְזֻבָּח; אֲבָל הָיָה מְזֻבָּח חֲדָשׁ
12 שְׁעִדִּין לֹא קָרַב עָלָיו כְּלוֹם - לֹא יִקְרִיבוּ עָלָיו תַּחֲלָה בֵּין
13 הָעֲרָבִים⁶⁴; שְׂאִין מְחַנְכִּין מְזֻבָּח הָעוֹלָה אֲלֵא בְּתָמִיד שֶׁל
14 שַׁחַר⁶⁵.
15 פָּרָק שְׁנִי
16 א. מְצוֹת עֲשֵׂה לַהֲיוֹת אֵשׁ יְקוּדָה עַל הַמְזֻבָּח תָּמִיד,
17 שְׁנֵאמַר: אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְזֻבָּח. אֵף עַל פִּי שְׁהֵאשׁ
18 יְרֻדָה מִן הַשָּׁמַיִם, מְצוּהָ לְהִבְיֵא אֵשׁ מִן הַהָרִיזוֹט,
19 שְׁנֵאמַר: וְנִתְּנוּ בְּגֵי אֶהָרָן הַכֹּהֲנִים אֵשׁ עַל הַמְזֻבָּח.
20 ב. בְּבִקְרָ עוֹרְכִין עֲצִים, וְעוֹרְכִין בְּרֹאשׁ הַמְזֻבָּח מְעֻרְכָה
21 גְּדוּלָה שֶׁל אֵשׁ, שְׁנֵאמַר: וּבִעַר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבִקְרָ

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(54 בפ"ו. שהרי נאמר בה "עולת תמיד" (קריית ספר). וכן מבואר בפ"ד דתמיד, ודלא כר' שמעון איש המצפה (יומא יד:), שהיה משנה בזריקת דם התמיד מבזריקת העולה (אור שמח). (55 משנה תמיד שם. 56) בגמרא תמיד לא: "רב הונא ורב חסדא: חד אמר משום בזיון קדשים, וחד אמר משום דמהלך בחוקי העמים" (כן הוא לפנינו, אבל רבינו גרס "בחוקי המינים", וכן הביא הכסף-משנה). (57 בגמ' שם "תנא, יד ורגל כעקידת יצחק בן אברהם". וכתב המפרש שם (וכן הסמ"ג עשין קצב, וכ"ה ברבינו גרשום ובפני' הראב"ד) שלא כפתו אותו ארבע רגלים, אלא יד ורגל בלבד. אבל רבינו מפרש שלא היו כופתין אותו וכו' אבל היו אוחזין ידו ורגלו בלבד, והוא מה שאמרו עקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם (פירוש המשנה שם, וכן כוונתו כאן) וכן נראה מלשון המשנה (תמיד שם) "מי שזכו באברים אוחזים בו" ('תוספות יום טוב' שם). (58) לדרום המזבח. תמיד שם במשנה. וכן הוא ביומא לו: במשנה. ואמרו בגמרא (שם לז). כי לא העמידוהו כשזנבו למזרח וראשו למערב, שמא יריבין גללים לצד המזבח. (59) לפי שנאמר (ויקרא א, יא) ושחט אותו לפני ה' (המפרש בתמיד שם). (60) תמיד פ"ד משנה א. וראה למעלה פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה יד, כי "בצד מקום השולחנות מקום הטבעות עשרים וארבע אמה, ושם שוחטין את הקדשים". ושחטוהו על הטבעת השניה ולא על הטבעת הראשונה, מפני שמעולם לא יצאה חמה בקרן צפונית מזרחית, ולא שקעה בקרן מערבית צפונית (עירובין נו). לפיכך, כשם שהחמה מופלגת קצת מהקרנות בזריחתה ובשקיעתה, כך מפליגין שחיתת התמיד מקרנות של צפון המזבח (רז"ה ביומא סב: וראה בתפארת ישראל לתמיד שם). (61) גם זה שם בתמיד, אבל בספרי פנחס (לבמדבר כ, ג), אמרו להיפך, כי תמיד של שחר נשחט על קרן צפונית מזרחית, ואילו תמיד של בין הערביים נשחט על קרן צפונית מערבית. (62) בגמ' תמיד לא: על דברי במשנה: "מנא הני מילי, אמר רב חסדא, דאמר קרא (במדבר שם) שנים ליום, כנגד היום (=נגד השמש, "כמו שנאמר ביחזקאל ל, יח, ובתחפנחוס חשך היום" - רבינו בפי"ה" תמיד שם), תניא נמי הכי, שנים ליום כנגד היום, אתה אומר נגד היום או אינו אלא חובת היום, כשהוא אומר (במדבר שם ד) את הכבש אחד תעשה בכוקר, ואת הכבש השני תעשה בין הערביים, הרי חובת היום אמור. הא מה אני מקיים שנים ליום, נגד היום. הא כיצד, תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית (שבבוקר החמה זורחת ממזרח וכותלי המזרח מאפילים, לכך היה צריך להרחיק מן המזרח למערב) על טבעת שניה. ושל בין הערביים היה נשחט על קרן צפונית מזרחית על טבעת שניה (שבערב חמה בצד מערב וכותלי מערב מאפילין, לכך צריך להרחיק מן המערב למזרח שיהיה נגד השמש). (63) מנחות מט. במשנה וכדעת תנא-קמא, ולא כר' שמעון האומר שאלו שהזידו אינם יכולים להקריב בערב. (64) מנחות נ. גם לדעת תנא-קמא של ר' שמעון, שאף הוא לא נחלק אלא בשנתחנך המזבח (שם). (65) משנה במנחות שם. 1) יבאר בו רבינו שמצות-עשה להיות אש יקודה תמיד על גבי המזבח, ומצות העלאת שני גזרי עצים עם תמיד של שחר.

38 וְחֻתְּהָ מִן הַגְּחָלִים שֶׁנִּתְּאֲכְלוּ בְּלֵב הָאֵשׁ, וַיִּוָּרֵד לְמִטָּה
 39 לְאַרְצָה. וְהוֹפֵךְ פָּנָיו לְצַפּוֹן, וּמִהֲלֵךְ בְּאַרְצָה לְמִזְרַח הַכְּבֹשׁ
 40 כְּמוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת כָּלִפִּי הַצַּפּוֹן, וְצוּכַר אֶת הַגְּחָלִים שֶׁחֲתָה
 41 עַל גְּבִי הַרְצָפָה רְחוֹק מִן הַכְּבֹשׁ שֶׁלִּשָׁה טֶפְחִים, בְּמִקּוֹם
 42 שְׁנוֹתָנִים מֵרֶאֱתָ הָעוֹף וְדָשׁוּן הַמְּזַבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוּרָה.
 43 וְחֻתְּהָ זֹאת שֶׁחֻתְּהָ בַּמִּחְתָּה וּמוֹרֵד לְרַצְפָּה אֶצֶל הַמְּזַבֵּחַ
 44 הִיא הַמְּצֻוֶה שֶׁל כָּל יוֹם.
 45 יג. אַחֲרֵי שֶׁיָּרַד זֶה שֶׁתָּרַם רְצִים אֲחִיו הַכֹּהֲנִים
 46 וּמִקְדָּשֵׁי יְדִיהֶם וְרִגְלֵיהֶם בַּמִּחְתָּה, וְנוֹטְלִין אֶת
 47 הַמְּגַרְפוֹת וְאֶת הַצְּנוּרוֹת וְעוֹלִין לְרֹאשׁ הַמְּזַבֵּחַ, וְכָל
 48 אֵיבָרֵי הָעוֹלוֹת וְאִמּוּרֵי הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁלֹּא נִתְּאֲכְלוּ כָּל
 49 הַלַּיְלָה מִחֻזְרֵינָא אֹתָם לְצַדִּי הַמְּזַבֵּחַ. אִם אֵין הַצְּדִידִין
 50 מִחֻזְרֵינָא - סוֹדְרִים אֹתָם בְּכֹשׁ כְּגֹדֶה הַסּוּכָה. וְאַחֲרֵי
 51 כֵּן גּוֹרְפִין אֶת הַדָּשָׁן בַּמְּגַרְפוֹת מִכָּל צַדִּי הַמְּזַבֵּחַ,
 52 וּמַעֲלִין אוֹתוֹ עֲרֻמָּה עַל גְּבִי הַתְּפוּחִת. וְגוֹרְפִין אוֹתָהּ
 53 הָעֲרֻמָּה בַּפְּסֻכְתָּהּ, וְהוּא כְּלִי גְדוֹל שֶׁמְחֻזֵּק לְתָךְ,
 54 וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ לְמִטָּה. וּבְרִגְלֵים לֹא הָיוּ מוֹרִידִין אוֹתוֹ,
 55 אֲלָא מִנִּיחִין הָעֲרֻמָּה גְבוּהָה בְּאֲמֻצֵּעַ הַמְּזַבֵּחַ, מִפְּנֵי
 56 שֶׁהוּא נוֹי לְמִזְבֵּחַ.
 57 יד. כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה מִן הַכֹּהֲנִים מִמֶּלֶא מִן הַדָּשָׁן שֶׁהוֹרִידוּ
 58 לְמִטָּה וּמוֹצִיא חוּץ לְעִיר לְשִׁפְףֵי הַדָּשָׁן. וְאֵין לְהוֹצִיאַת
 59 הַדָּשָׁן לְחוּץ פִּיּוֹס, אֲלָא כָּל הַרוּצָה. וּמַעֲוֹלָם לֹא נִתְּעַצֵּל
 60 כִּהֵן מִלְּהוֹצִיאַת אֶת הַדָּשָׁן.
 61 טו. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הוֹצִיאָתוֹ לְחוּץ עֲבוּדָה, אֵין בְּעֵלֵי
 62 מוּמִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ. וְכִשְׁמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ לְעִיר -
 63 מִנִּיחִין אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם שֶׁאֵין הַרוּחוֹת מְנַשְׁבוֹת בּוֹ בְּחֻזְקָה,
 64 וְלֹא חֻזְרִים גּוֹרְפִים אוֹתוֹ. וְלֹא יִפְרְנוּ שָׁם, שֶׁנֶּאֱמָר:
 65 וְשָׂמוּ - שִׁינִיחֶנּוּ בְּנַחְתָּה. וְאָסוּר לְהִנּוֹת בּוֹ.

יום שישי י"א סיון ה'תשע"ה

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

68 א. מִצְוֹת עֲשֵׂה? לְהַקְטִיר הַקְּטֹרֶת עַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב³
 69 שֶׁבַּהֵיכָל פְּעָמִים כָּכָל יוֹם: בְּבֹקֶר וּבֵין הָעֲרִבִים, שֶׁנֶּאֱמָר:
 70 וְהַקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סְמִימִים⁴. לֹא הַקְטִירוֹ בְּבֹקֶר -
 71 וְהַקְטִירוֹ בֵּין הָעֲרִבִים⁵, אֲפֹלוּ הָיוּ מוֹרִידִין⁶. וְאֵין מְחַנְכִּין
 72 מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב אֲלָא בְּקֹטֶרֶת שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים⁷.

1 אֲפֹלוּ גִחְלַת אַחַת, וְאֲפֹלוּ הוֹרִידָה מֵעַל הַמְּזַבֵּחַ וְכִבְּה -
 2 לֹקְהָ. אֲבָל אִשׁ מִחֲתָה וְאִשׁ מִנּוּרָה שֶׁהִכִּינָה בַּמְּזַבֵּחַ
 3 לְהַדְלִיק מִמֶּנָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁכִּבְּה אוֹתָן בְּרֹאשׁ הַמְּזַבֵּחַ
 4 - פְּטוּר; שֶׁהָיָה נִתְּקָה לְמִצְוַת אַחֲרָת, וְאֵין אֵנִי קוֹרָא בֵּהֵן
 5 אִשׁ הַמְּזַבֵּחַ.
 6 ז. כְּשֶׁמְסַדֵּר עֲצֵי מַעֲרְכָה גְדוּלָה - מְסַדֵּרָה בְּמִזְרַח
 7 הַמְּזַבֵּחַ, וְיִהְיֶה מֵרָאֵה שֶׁהִתְחִיל לְסַדֵּר מִן הַמְּזַבֵּחַ. וְרוּחַ
 8 הָיָה בֵּין הַגְּזָרִים. וְרֹאשֵׁי הַגְּזָרִים הַפְּנִימִיִּים הָיוּ נוֹגְעִין
 9 בְּדָשָׁן שֶׁבְּאֲמֻצֵּעַ הַמְּזַבֵּחַ, וְהוּא הַנִּקְרָא תְּפוּחִת.
 10 ח. וְאַחֲרֵי שֶׁמְסַדֵּר מַעֲרְכָה גְדוּלָה חוּזֵר וּבוֹרֵר עֲצֵי תֵּאֲנָה
 11 יָפִים וּמְסַדֵּר מַעֲרְכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת מְכַנְגֵּד קֶרֶן
 12 מַעֲרֵבִית דְּרוּמִית, מְשׁוּכָה מִן הַקֶּרֶן כָּלִפִּי צַפּוֹן אֲרֻבַּע
 13 אַמּוֹת, וְכֵה כְּמוֹ חֲמֵשׁ סְאִין גְּחָלִים. וְכִשְׁבֵּת עוֹשִׂין בֵּהּ
 14 כְּמוֹ שְׁמוֹנֶה סְאִין גְּחָלִים, מִפְּנֵי שֶׁעֲלֵיהָ מְקַטְרִין בְּכָל
 15 שְׁבֵת שְׁנֵי בִזְכִּי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים.
 16 ט. מַעֲרְכָה שְׁלִישִׁית שֶׁל קִיּוֹם הָאֵשׁ עוֹשָׂה אוֹתָהּ בְּכָל
 17 מִקּוֹם שֶׁיִּרְצֶה מִן הַמְּזַבֵּחַ, וּמִצִּית בֵּהּ אֶת הָאֵשׁ. וְלֹא
 18 יִצִּית הָאֵשׁ לְמִטָּה וְיַעֲלֶה אוֹתָהּ לְמִזְבֵּחַ, אֲלָא בַּמְּזַבֵּחַ
 19 עֲצָמוֹ מִצִּיתִין; שֶׁנֶּאֱמָר: וְאִשׁ הַמְּזַבֵּחַ תִּיקַד בּוֹ, מִזְּאֵן
 20 לְהַצְתָּהּ שֶׁלֹּא תִהְיֶה אֲלָא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ.
 21 י. הִרְמַת הַדָּשָׁן מֵעַל הַמְּזַבֵּחַ כָּכָל יוֹם - מִצְוֹת עֲשֵׂה,
 22 שֶׁנֶּאֱמָר: וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן. וְהִיא עֲבוּדָה מְעַבְדוֹת כִּהֵנָּה.
 23 וּבְגִדֵי כֹהֵנָה שֶׁתּוֹרֵם בֵּהֵן הַדָּשָׁן יִהְיֶה פְּחוּתִין מִן הַבְּגָדִים
 24 שֶׁמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם בְּשָׂאֵר עֲבוּדוֹת; שֶׁנֶּאֱמָר: וּפְשַׁט אֶת
 25 בְּגָדֶיךָ וְלִבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן. אֵינוֹ אוֹמֵר
 26 'אֲחֵרִים' שֶׁיִּהְיֶה בְּגָדֵי חֵל, אֲלָא שֶׁיִּהְיֶה פְּחוּתִין מִן
 27 הָרֹאשׁוֹנִים. לְפִי שֶׁאֵינוֹ דָּרָךְ אֲרָץ שִׁמְשׁוּג כּוֹס לְרַבּוֹ
 28 בַּבְּגָדִים שֶׁבְּשַׁל בָּהֶם קְדֻרָה לְרַבּוֹ.
 29 יא. אֵימְתִי תוֹרְמִין הַדָּשָׁן? כָּכָל יוֹם - מִשְׁעִיעֶלָה עֲמוּד
 30 הַשֶּׁחֵר; וּבְרִגְלֵים - מִתְּחִלַּת שְׁלִישׁ אֲמֻצֵּעֵי שֶׁל לִילָה;
 31 וּבָיִים הַפְּפוּרִים - מִחֻצוֹת הַלַּיְלָה.
 32 יב. בִּיצֵד תוֹרְמִין? מִי שֶׁנִּזְכָּה לְתָרֵם - טוֹבֵל וְלֹבֵשׁ בְּגָדֵי
 33 הַרְמָה, וּמִקְדָּשׁ יְדִיו וְרִגְלָיו. וְאוֹמְרִים לוֹ: הִזְהַר שֶׁמֵּא
 34 תִּגַּע בְּכִלֵּי עֵד שֶׁתִּקְדָּשׁ יְדִיךָ וְרִגְלֵיךָ. וְאַחֲרֵי כֵּן לֹקֵחַ
 35 הַמִּחְתָּה, וְשֶׁל כֶּסֶף הִיתָה. וְהִיא הִיתָה נִתּוּנָה בְּמִקְצוֹעַ,
 36 בֵּין כְּבֹשׁ לְמִזְבֵּחַ, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כְּבֹשׁ. וְנוֹטֵל אֶת הַמִּחְתָּה
 37 וְעוֹלָה לְרֹאשׁ הַמְּזַבֵּחַ, וּמִפְּנֵי אֶת הַגְּחָלִים אֵילָךְ וְאֵילָךְ,

(1) בו יבאר רבינו מצות הקטרת הקטורת על מזבח הזהב, וכמה מקטירים ממנה. (2) על הכהנים. (3) שנאמר (שמות ל, א-ג) "ועשית מזבח מקטר קטורת וגו' וצפית אותו זהב טהור וגו'". והוא המזבח הפנימי שבהיכל. (4) וגומר: "בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה, ובהעלות אהרן את הנרות בין הערביים יקטירנה". (5) כלומר, יקטיר קטורת של בין הערביים וכתנא קמא של ר' שמעון במנחות מט. במשנה. ודלא כר' שמעון (שם), שמקטיר בערב של הבוקר ושל בין הערביים. (6) אין הקטורת של הבוקר מעכבת את הקטורת של בין הערביים, ואף לר' שמעון (שם) שאמר: "אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערביים" - אין זה אלא בתמיד שהוא עולה ומצויות עולות במקדש לכן גזרו חכמים שלא יקריבו, חששו שמא יפגעו ולא יקריבו עוד, אבל בקטורת שאינה מצוייה אלא פעמיים ביום ועוד שהיא מעשרת - לא חששו שמא יפגעו ולא יביאו קטורת. (7) ובגמרא שם (ג,.) למדו זאת ממה שנאמר (שמות שם, ז) "בבוקר

- 1 ב. כמה מקטירין ממנה בכל יום? משקל מאה דינרין.⁸
  - 2 חמשים בבקר וחמשים בין הערבים.⁹ מזבח שנגעקרו¹⁰ -
  - 3 מקטירין הקטרת במקומה¹¹. וקטרת שפקעה¹² מעל
  - 4 המזבח, אפלו קרטין שבה¹³ - אין מחזירין אותן¹⁴.
  - 5 ג. בעת שמקטירין הקטרת בהיכל בכל יום¹⁵ פורשין
  - 6 כל העם מן ההיכל ומבין האולם ולמזבח¹⁶, לא יהיה
  - 7 שם אדם עד שיצא זה שהקטיר הקטרת¹⁷. וכן בשעיה
  - 8 שפינס בדם חטאות הנעשות בפנים¹⁸ פורשים הכל
  - 9 מבין האולם ולמזבח עד שיצא. שגומר: וכל אדם לא
  - 10 יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש וגומר - בנין אב
  - 11 לכל פפרה שבקדש שלא יהא שם אדם.
  - 12 ד. כיצד סדר הקטרת הקטרת בכל יום? מי שזכה
  - 13 בדרשון המזבח הפנימי נכנס¹⁹ בכלי קדש, וטני היה
  - 14 שמו²⁰, ושל זהב היה, ומחזיק קבים ונצי. מניח הטני
- 15 בארץ לפניו, וחופן בנידיו האפר והפקחם שבתוך המזבח
 16 ונותן לתוף הטני, ובאחרונה²¹ מכבד²² את השאר
 17 לתוכו²³, ומניחו²⁴ שם בהיכל ויצא²⁵. ומי שזכה
 18 בקטרת נוטל כלי מלא קטרת גדוש. וכסוי היה לו²⁶,
 19 ובוז היה שמו²⁷. ונותן הבזבז בתוף כלי אחר, וכף היה
 20 שמו²⁸. ומכסה את הפך בכבד קטן²⁹, ואוחז הפך בידו,
 21 ונכנס עמו אחד במחטה של אש בידו³⁰.
- 22 ה. וכיצד חותה? זה שזכה במחטה³¹ לוקח מחטה
 23 של פסוק³² ועולה לראש המזבח³³, ומפנה את
 24 הגחלים אלף ואילף, ונוטל מן הגחלים³⁴ שנתאכלו
 25 במערכה שניה, ויורד³⁵ ומערך³⁶ לתוף מחטה של
 26 זהב³⁷. אם נתפזרו מן הגחלים כמו קב או פחות³⁸
 27 - מכבדן לאמה³⁹. ובשבת⁴⁰ כופה עליהן הפסכת⁴¹.
 28 ואם נתפזר יתר על קב - חוזר וחותה⁴².

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה". ואף כי רבינו סובר להלן הלכה יב, כי הטבת הנרות היא הדלקתם, אין זה אלא בנר שכבה, אבל נר שלא דלק מעולם והדליקו אין זה נחשב הטבה, וכן נשמע בדברי רבינו שם, שהרי כתב: "ומדליק נר שכבה והדלקת הנרות היא הטבתם". וראה בלחם משנה שם. (8) כי משקל כל הקטורת בכל שנה הוא שלוש מאות ושישים ושמונה מנה, ומקטיר ממנה בכל יום מנה, שהם שס"ה מנים כנגד ימות החמה, ונשארו שלושה מנים שמהם מכניס כהן גדול מלוא חפניו ביום הכיפורים. (9) משנה יומא מג: "בכל יום מקריב פרס (=חצי מנה) בשחרית ופרס בין הערביים", משום שנאמר (שמות שם) "בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה, ובהעלות וגו' בין הערביים יקטירנה", אם כן חציו בבוקר וחציו בין הערביים. (10) שנהרס. (11) כלומר, במקום שהיה המזבח קיים, והם דברי רב גידל בזבחים נט. אף על פי שלענין דמים הכל מודים שצריך מזבח. (12) שקפצה בכח האש, מנחות כו: (13) שלמים וחשובים שבה" (רש"י במנחות שם). (14) למזבח. משום שנאמר (ויקרא ו, ג) "אשר תאכל האש את העולה על המזבח", ודרשו (מנחות שם, יומא מה: זבחים פג:): "עיקולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיקולי קטורת", שהיו על מזבח הזהב ופקעו ממנו. (15) אבל בקטורת של יום הכיפורים שהיא לפני ולפנים, בקודש הקדשים, אמרו בברייתא שאין צריך לפרוש אלא מההיכל שהוא קרוב לקודש הקדשים, אבל מבין האולם ולמזבח אין צריך לפרוש (כסף משנה). (16) ולמדו זאת ממה שנאמר (ויקרא טז, ז) "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו", - "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד, יכול אפילו בעזרה, תלמוד לומר באוהל מועד, אין לי אלא באוהל מועד שבמדבר, שילה ובית עולמים מנין, תלמוד לומר לומר בקודש, אין לי אלא בשעת הקטרה, בשעת מתן דמים מנין, תלמוד לומר בבואו לכפר". (17) יומא שם: "אין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מנין, תלמוד לומר (ויקרא שם) עד צאתו". (18) בהיכל, והוא דם פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה. (19) להיכל. (20) "לשון ושמת בטנא, דומה לסל ופיו רחב". (21) כלומר, אחרי שגמר כל החפינה, שאפשר שנשאר רק קצת שאינו ניתן לקבלו בחפניו. (22) כלומר, מטאטא אותם בדבר המיוחד לכך. (23) לתוך הטני. (24) לטני. (25) שם משנה ט: "נכנס ונטל את הטני והניחו לפניו והיה חופן ונותן לתוכו, ובאחרונה כיבד את השאר לתוכו והניחו ויצא". ואחרי זריקת דם התמיד ודישון המנורה, היה מוציאו ומניחו אצל המזבח החיצון במקום הדשן. ועשו כן מפני הנס שהיה בזה, שדישון מזבח הפנימי ודישון המנורה היו נבלעים במקומם, ובכדי שלא להטריח, כביכול כלפי מעלה, לעשות הנס פעמיים, כרכו את שניהם ביחד. (26) לאותו כלי. ומה ששינוי שם בפרק ז משנה ב "והכף וכסויו", הכוונה למטוטלת. (27) של הכלי הנ"ל. (28) והוא דומה לתרוב גדול ומחזיק שלושה קבין, ומשל זהב היה. (29) במשנה שם: "וכיסוי היה לו וכמין מטוטלת היה עליו מלמעלן", ופירש רבינו שם: "שהיו ממלאין הבזק קטורת, ומכסים במכסה, ונותנין על המכסה מלמעלה מפה קטנה". הרי ששני כסויים היו: האחד, הכיסוי שהיה לו לבזק, והשני המטוטלת. (30) הוא זה שזכה בתרומת הדשן, שזוכה גם בזה. (31) כלומר, זה שזכה בתרומת הדשן. (32) של ארבעה קבין. (33) החיצון. (34) היינו שלושה קבים גחלים. (35) מעל המזבח. (36) מריקן. (37) מחתה של זהב בת שלושת קבין (יומא מג: במשנה). שתהא מלאה, שזהו כבוד של מעלה. ולא היה חותה בשל זהב שמא תתקלקל, והתורה חסה על ממונן של ישראל. ולא היה מריקה לתוך של זהב, בהיותו למעלה על גבי המזבח, לפי שהמחתה של זהב הייתה מלאה, וחששו שמא יתפזרו ברדתו בשיפוע הכבש. (38) משנה בתמיד שם: "נתפזר ממנו כקב גחלים (ו)היה מכבדן לאמה". (39) כלומר, לאמת המים שבעזרה שלא ייכוו בהן הכהנים, שהולכין יחפין ואין כאן איסור כיבוי גחלת של המזבח - כיוון שניתקה למצוה אחרת. (40) שאסור לכבות. (41) והוא כלי גדול שמחזיק לתך. (42) כן נראה מלשון המשנה "כקב", הרי שרק אם נתפזרו קב עדיין שם "מליאה" עליה, אבל ביתר מכן, אין זו מליאה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"א סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קסא

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ו. שלשה דברים היה הפסכתו משמש: כופין אותו על
2 הגחלים ועל השרץ בשבת⁴³, ומורידין בו את הדשן
3 מעל המזבח.
4 ז. ומקדים לפניהם זה שדשן המזבח הפנימי⁴⁴ ונוטל
5 הטני שבו דשון המזבח⁴⁵ ומשתחוה ויוצא⁴⁶. וזה
6 שבידו המחתה צובר את הגחלים על גבי המזבח
7 הפנימי, ומרדדן⁴⁷ בשולי המחתה, ומשתחוה ויוצא⁴⁸.
8 וזה שבידו הפך נוטל את הבזוף מתוף הפך⁴⁹ ונותנו⁵⁰
9 לאוהבו או לקרובו⁵¹. ורואה, אם נתפזר מן הקטרת
10 מעט כפף - אוהבו או קרובו נותן לו⁵² לתוף חפניו זה
11 שנתפזר עם הקטרת שבבזוף⁵³, ומשתחוה ויוצא⁵⁴.
12 ח. ואומרין לזה המקטיר⁵⁵: הזהר שלא תתחיל
13 מלפניך, שלא תפנה⁵⁶. ומתחיל ומשליף הקטרת על
14 האש בנחת כמי שמרקד סלת עד שתתרדד על כל
15 האש.
16 ט. ואין המקטיר מקטיר עד שהממנה⁵⁷ אומר לו
17 הקטר. ואם כהן גדול הוא⁵⁸ - אומר לו הממנה: אישי

- 18 כהן גדול, הקטר⁵⁹. ואחר שאומר פרושו כל העם⁶⁰,
19 ויקטיר המקטיר וישתחוה ויצא.
20 י. דשון המנוחה והטבת הנרות בבקר ובין הערבים -
21 מצות עשה, שנאמר: יערף אתו אהרן ובניו⁶¹. והדלקת
22 הנרות דוּתָה אַת השבת⁶² ואת הטמאה⁶³ פקרבנות
23 שקבוע להן זמן, שנאמר: להעלת נר תמיד.
24 יא. וכמה שמן הוא נותן לכל נר? חצי לג שמן.
25 שנאמר: מערב עד בקר⁶⁴ - תן לו פמדה שיהיה דולק
26 מערב עד בקר. ואין מתנכין את המנוחה אלא בהדלקת
27 שבועה גרוּתִיה בין הערבים⁶⁵.
28 יב. מהו דשון המנוחה? כל נר שפכה - מסיר הפתילה
29 וכל השמן שבגרה⁶⁶ ומקנחו⁶⁷, ונותן בו פתילה אחרת
30 ושמן אחר במדה, והוא חצי לג⁶⁸. וזה שהסיר משליכו
31 במקום הדשן אצל המזבח עם דשון המזבח הפנימי⁶⁹
32 והחיצון, ומדליק נר שפכה. והדלקת הנרות היא
33 הטבתם, ונר שמצאו שלא ככה - מתקנו⁷⁰.
34 יג. נר מערבי⁷¹ שפכה - אין מדליקין אותו אחר דשונו

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

43) השרץ שנמצא בעזרה וחוששין שמה יגע בו אדם, כופין עליו הפסכתו, ואין מוציאין אותו בשבת משום איסור מוקצה, שיש שבות שאסרוהו גם במקדש, כמו שאמרו גבי לחם הפנים. 44) ראה שם פרק ו משנה א: "החלו עולים במעלות האולם, מי שזכו בדישון מזבח הפנימי והמנורה היו מקדימים לפניהם". ורבינו לא הזכיר כאן את זה שזכה בדישון המנורה, מפני שאינו מדבר כאן אלא בעבודה שעל מזבח הפנימי. 45) שם במשנה. כלומר, נכנס להיכל ונוטל את הטני שהשאר שם כשיצא לאחר שדישן את המזבח. 46) "כעבד שמשמש את רבו וגמר עבודתו ונוטל רשות ויוצא". 47) כלומר, מציע ופורש אותם על המזבח שלא יהיו משופעים כדי שלא יפול הקטורת אחר שיניחם. 48) כי עתה גמר עבודתו. 49) כי הבזך היה בתוך הכף. 50) לבזך. 51) "שבא לשם עימו לצורך כך". 52) כלומר, אוהבו וקרובו, נותן לו, למקטיר. 53) שם במשנה ג: "מי שזכה בקטורת היה נוטל את הבזך מתוך הכף ונותנו לאוהבו או לקרובו, נתפזר ממנו נותנו לו בחפניו". כלומר, אוהבו וקרובו נותן בחפניו של המקטיר את כל הקטורת, גם מה שנשאר בבזך וגם מה שנתפזר לתוך הכף. 54) במשנה לא הוזכר כאן שמשתחוה ויוצא, אבל פשוט הוא, לפי שכל אדם אסור להיות שם בהיכל ובין אולם למזבח בשעה שמקטיר עד שיצא המקטיר, לכן כשגמר מעשהו השתחוה ויצא. 55) שלא הקטיר מעולם, לכן לפני שנכנס להקטיר למדוהו להיזהר. 56) כלומר, המקטיר עומד במזרחו של המזבח ומלמדים אותו להתחיל בפנים, במערב, ולהמשיך למזרח, שאם יתחיל לפניו במזרח, וימשיך בפנים למערב - ייכוהו. 57) לדעת רש"י (יומא כח.) הוא הסגן, ולדעת התוספות מנחות ק. דיבור המתחיל אמר, הוא הממונה על הפייסות. 58) המקטיר. 59) משום דרך של כבוד. 60) מן ההיכל ומבין האולם ולמזבח. 61) וגומר: "מערב עד בוקר לפני ה', חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל". 62) שמותר להדליק בשבת. 63) שמותר להדליק גם בטומאה, וכגון שנטמאו הנרות או הכהנים. 64) ברייתא שם פט. "מערב עד בוקר, תן לה מידתה שתהא דולקת והולכת מערב עד בוקר וכו' ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא (=מערב) ועד צפרא (=בוקר)", כלומר, אפילו בלילה ארוך כלילי טבת, שיערו חכמים, שאין צריך יותר מחצי לוג מערב עד בוקר. 65) ולמדו זאת ממה שנאמר (שמות ל, ז) "בבוקר בבוקר בהיטוב את הנרות יקטירנה", - ו"אי לא דעבד הדלקה מאורתא, הטבה בצפרא מהיכא?" הרי שחינוך המנורה - בין הערביים. 66) שכיוון שכבו, הרי הם כדשן, ואינם ראויים עוד. 67) לנר. 68) שם בגמרא: "איבעיא ליה ר' זריקא, כשהוא נותן בה שמן כמדה ראשונה (דהיינו חצי לוג) או כמי שחסרה. אמר ר' ירמיה פשיטא דכמידה ראשונה, דאי כמה שחסרה מנא ידעינן מאי חיסר". 69) "שני בתי דשנין היו שם אחד במזרחו של כבש ואחד במזרחו של מזבח, זה שבמזרחו של כבש, שם היו נותנין מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה". 70) כלומר, "הטבה" היא הדלקת נר שכבה, או תיקון נר שלא כבה, אבל הדלקת נר שלא הודלק מעולם, אין זה נחשב להטבה, כי אם להדלקה. 71) הוא הנר האמצעי שבמנורה והמנורה עמדה ברוחב הבית, בין הצפון ובין הדרום. ומה שכתב רבינו בפירושו המשנה (תמיד פרק ג משנה ט) כי נר מערבי הוא הנר הראשון - לא כתב כן אלא לפי דעת משנה זו הסוברת כמאן דאמר שהמנורה עמדה לאורך הבית בין המזרח והמערב, אבל לפי מה שפסק רבינו (שם הלכה יב) שעמדה בין הצפון והדרום - נר המערבי הוא האמצעי, וראה לחם משנה כאן.

קסב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"א סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 אֵלָא מִמְזַבַּח הַחִיצוֹן⁷²; אֲבָל שְׁאֵר הַנְּרוֹת, כֹּל נֵר שְׂכֵבָה
2 מֵהֵן - מְדַלֵּיקוּ מִנֵּר חֲבֵרוֹ⁷³.
- 3 יד. וְכִיצַד מְדַלֵּיקוּ? מוֹשֵׁף הַפְּתִילָה עַד שְׂמֵדִלִיקָה
4 וּמְחִזְיָהָ⁷⁴. לְפִי שְׁהַנְּרוֹת קְבוּעִים בְּמִנְרָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל
5 לְהַדְלִיק בְּנֵר אַחֵר⁷⁵ מִשּׁוּם בְּזִיוּן⁷⁶.
- 6 טו. כֹּל הַפְּתִילוֹת⁷⁷ שְׂאֵסוּר לְהַדְלִיק בְּהֵן בְּשֶׁבֶת - אֶסוּר
7 לְהַדְלִיק בְּהֵן בְּמִקְדָּשׁ בְּמִנְרָה⁷⁸; שְׂנֵאָמַר: לְהַעֲלֹת נֵר
8 תְּמִיד - שְׂתֵהָא שְׁלֵהֶבֶת עוֹלָה מֵאֲלִיָּה⁷⁹.
- 9 טז. לֹא הִיָּה מְטִיב כֹּל הַנְּרוֹת בְּפַעַם אַחַת, אֵלָא מְטִיב
10 חֲמִשָּׁה נְרוֹת וּמִפְסִיק, וְעוֹשִׂין עֲבוּדָה אַחֲרֵת, וְאַחַר כֵּן
11 נִכְנָס וּמְטִיב הַשְּׁנַיִם, כְּדִי לְהַרְגִישׁ אֶת כֹּל הָעֲזָרָה.
- 12 יז. כֹּל נֵר שְׂכֵבָה - מְדַלֵּיקִין אוֹתוֹ מִנֵּר אַחֵר מֵהֵן, כְּמוֹ
13 שְׂבָאָנָנוּ. וְכִיצַד סֵדֵר הַתְּטֵבָה? זֶה שְׂכֵבָה בְּדִשּׁוֹן הַמִּנְרָה
14 נִכְנָס⁸⁰ וְכִי בְּזִיוּן, וְכֹזֵב שְׁמוֹ, וְשָׁל זָהָב הִיָּה, הוֹמָה
15 לְקִיתוֹן גְּדוֹל. מְדַשֵּׁן בּוֹ אֶת הַפְּתִילוֹת שְׂכֵבּוּ וְאֶת הַשְּׂמֵן
16 הַנִּשְׁאָר בְּנֵר, וּמְטִיב חֲמִשָּׁה נְרוֹת, וּמְנִיחַ הַכּוֹז שֶׁם לְפָנָי
17 הַמִּנְרָה עַל מַעֲלָה שְׁנֵיהָ מְשַׁלֵּשׁ מַעֲלוֹת שְׁלִפְנֵיהָ⁸¹,
- 18 וְיוֹצֵא. וְאַחַר כֵּן⁸² נִכְנָס וּמְטִיב שְׁנֵי הַנְּרוֹת, וְנוֹטֵל הַכּוֹז
19 בְּיָדוֹ וּמְשַׁתְּנָה וְיוֹצֵא.
- 20 יח. חֲבַתִּי כֵהֵן גְּדוֹל⁸³ - מִצּוֹת עֲשֵׂה לְהַקְרִיבֵן כֹּל יוֹם
21 מִחֻצָּה בְּבִקְרָע עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחֲרָי⁸⁴ וּמִחֻצָּה בֵּין הָעֲרֵבִים
22 עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים⁸⁵. וְלִישְׁתֵּן וְאַפִּיתֵן דּוֹחִין אֶת
23 הַשֶּׁבֶת⁸⁶ וְאֶת הַשְּׂמֵאָה⁸⁷, כֹּכַל קָרְבָּן שְׂקָבוּעַ לוֹ זְמַן;
24 שְׂנֵאָמַר: תְּפִינִי - שְׂתֵהָא נָאָה וְלֹא תֵאָפֶה מִבְּעֵרֵב⁸⁸.
25 וְעוֹד, אִם תֵּאָפֶה מִבְּעֵרֵב - תְּפַסֵּל בְּלִינָה⁸⁹; שְׁהַמְרַחֵשׁת
26 מִכְּלֵי הַקֹּדֶשׁ הִיא, כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוּ.
- 27 יט. טְחִינַת סֶלְתָּן וְהַרְקֵן - בַּחוּץ⁹⁰, וְאֵינְךָ דּוֹחִין אֶת
28 הַשֶּׁבֶת⁹¹.
- 29 כ. כֵהֵן⁹² שְׁהַקְרִיב מִחֻצָּה בְּשַׁחֲרִית, וּמַת אוֹ נְטֵמָא אוֹ
30 נוֹלַד לוֹ מוּם, וּמְנַו כֵהֵן אַחַר תְּחִתִּי - לֹא יָבִיא חֻצִי
31 עֲשָׂרוֹן מִבֵּיתוֹ וְלֹא חֻצִי עֲשָׂרוֹן שֶׁל רֵאשׁוֹן; אֵלָא מִבֵּיא⁹³
32 עֲשָׂרוֹן שְׁלֵם וְחוּצָהוּ, וּמִקְרִיב מִחֻצָּה⁹⁴ וּמִחֻצָּה אֲבָד⁹⁵.
33 (כא). נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֻצָּאִים קְרִבִין⁹⁶, וְשְׁנֵי חֻצָּאִין
34 אוֹבְרִין⁹⁷. וְאֵלּוֹ שְׁנֵי הַחֻצָּאִין הַאוֹבְרִים - מְנִיחִין אוֹתָן⁹⁸

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(72) ולמדו כן ביומא מה: ממה שנאמר (ויקרא ו, 1) "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" "אש תמיד" שאמרתי לך (הוא של מנורה, שנאמר בה (שמות כז, כ) "להעלות נר תמיד"), לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון" ומה שאמרו בתמיד פרק ג משנה ט "שמדליקין מן הדולקים" (ראה בראב"ד) אין המדובר שם בנר מערבי (לחם משנה). (73) ואינו יכול להדליק בנר אחר משום בזיון. (74) כי הפתילות היו ארוכות. (75) כלומר, להדליק נר מנר על ידי נר של חולין. (76) שמדליק נר של חולין מנר של מנורה. (77) בשבת כא. "תני רמי בר חמא פתילות שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת, אין מדליקין בהן במקדש, משום שנאמר (שמות כז, כ) להעלות נר תמיד, הוא תני לה והוא אמר לה כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר". (78) אבל שלא במנורה, כגון בשמחת בית השואבה מותר להדליק בפתילות של בלאי מכנסי כהנים ומהמייניהם שיש בהם הרבה צמר, אף על פי שבשבת אסור להשתמש בפתילות של צמר. (79) פרט לאלה שאינן עולות אלא על ידי תיקון. (80) כי נכנס ביחד עם זה שזכה בדישון מזבח הפנימי, וכאן לא הזכיר אלא מה ששייך לעבודת המנורה. (81) כי "אבן הייתה לפני המנורה ובה שלוש מעלות (=דרגות) שעליה כהן עומד ומטיב את הנרות ומניח עליה כלי שמנה ומלקחיה ומחתותיה בשעת הטבה". (82) אחר שנעשו העבודות, המפורטות להלן פרק ו הלכות ג-ד. (83) המנחה שמקריב כהן גדול בכל יום נקראת חביתין. (84) שנינו במשנה יומא לא: שמקריבים את איברי התמיד, ואחרי כן את החביתין, ואחרי כן את היין (של מנחת התמיד), "ואבריים [קודמים] למנחה ומנחה לחביתין וחביתין לנסכים". הרי שהחביתין קרבים עם תמיד של שחר. (85) נלמד מחביתין של בוקר, שהם תמיד של שחר, שהוא הדין לחביתין של ערב, שהם עם תמיד של בין הערביים. (86) משנה צו. "ודוחות את השבת וכו' כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת וכו' ושאי אפשר לה לעשותה מערב שבת, דוחה את השבת". (87) מנחות נ: "דברי ר' ישמעאל תנא תעשה ואפילו בשבת, תעשה ואפילו בטומאה" והיינו כשנטמאה כל הסולת, ואין סולת אחרת, או שנטמאו כל הכהנים, אבל אם נטמא רק הסולת של החביתים או נטמא רק הכהן הגדול, - מביאים עשרון אחר וממנין כהן אחר. (88) במנחות שם: מנא הני מילי, אמר רב הונא תופיני תאפינה נאה ואי אפי לה מאתמול אינשפה לה (=נפוחה ברוח - רש"י). (89) שם נא. "רבא אמר על מחבת (שם) מלמד שטעונה כלי, ואי אפי לה מאתמול איפסל ליה בלינה". (90) לעזרה ככל המנחות. אבל לישתן ועריכתן ואפיתן בפנים העזרה. (91) משנה מנחות צו. "טחינתן והרקדתן אינו דוחה את השבת, כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר וכו'". (92) כהן גדול. (93) מביתו. (94) משום שנאמר (ויקרא ו, יג) "מחציתה בבוקר ומחציתה בערב" ומהאזנה היתירה של "ומחציתה, למדו ש"מחצה משלם הוא מביא ומקריב, הא כיצד? מביא עשרון שלם וחוצהו". וחזן מזה מביא עוד עשרון שלם לחינוכו. (95) "אבד" היינו שאינו ראוי לכלום, לא להקרבה ולא להשתמשות אחרת. (96) מחצית של הכהן הקודם ומחצית של הכהן שבא אחריו. (97) המחצית הנשארת של הכהן הראשון והמחצית הנשארת של הכהן שבא במקומו. (98) מנחות שם: "תני תנא קמיה דרב נחמן מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה".

14

פָּרָק רְבִיעִי

15 א. כָּל הַעֲבוֹדוֹת הָאֵלוֹ שְׁעוֹשֵׁי² בְּכָל יוֹם³ - בְּפִסֵּס⁴ הָיוּ
 16 עוֹשִׂין אוֹתָן. וְכִיצַד הָיוּ עוֹשִׂין? כָּל כְּהֵנִי בְּתֵי אֲבוֹתַי⁵ שֶׁל
 17 יוֹם⁶ נִכְנְסִין⁷ לְלִשְׁפַת הַגְּזִית⁸ אַחַר שְׁיַעֲלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר⁹,
 18 וּמִלְבָּשִׁין הֵן בְּבִגְדֵי כְּהֵנָה¹⁰, וְהַמְמָנָה שֶׁעַל הַפְּסוֹת
 19 עֲמָהֶן¹¹, וְהֵן עוֹמְדִין בְּהַקְפָּה¹², וְהַמְמָנָה נוֹטֵל מִצְנַפֶּת
 20 מֵעַל רֵאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֵן וּמְחַזְרָה¹³, וְהוּא הָאִישׁ
 21 שֶׁמְתַחֲלִילִין לְמִנּוֹת מִמֶּנּוּ וּמְפִיסִין כְּמוֹ שְׂיַתְבָּאֲרָ¹⁴.
 22 ב. וְיוֹצֵאִין לְעֲבוֹדָה אֲנָשִׁים שְׁעוֹבְדִין בּוֹ¹⁵. וְשָׂאֵר
 23 הַכְּהֵנִים¹⁶ מוֹסְרִין אוֹתָן לַחֲנֻנִין¹⁷, וּמְפַשְׁטִין אוֹתָן אֶת
 24 בְּגָדֵי הַקֶּדֶשׁ¹⁸, וְלֹא הָיוּ מְנִיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא הַמְכַנְּסִים
 25 בְּלִבָּד¹⁹, עַד שְׁלוֹבְשִׁין בְּגָדֵי הַל, וְחוֹזְרִין וּפּוֹשְׁטִין אֶת

1 עַד שֶׁתַּעֲבֹר צוֹרֶתָן⁹⁹, וְיוֹצֵאִין לְבֵית הַשְּׂרָפָה¹⁰⁰. וְגַן אִם
 2 אָבָד אוֹ נִטְמָא הַחֲצִי שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים¹⁰¹. וְהֵיכָן שׁוֹרְפִין
 3 אוֹתָן? בְּעִזָּה.
 4 כב. מֵת כִּהֵן גָּדוֹל בְּשַׁחֲרִית אַחַר שֶׁהִקְרִיב חֲצִי הָעֶשְׂרֹן
 5 וְלֹא מָנוּ כִּהֵן אַחַר - מְבִיאִין הַיּוֹרֶשֶׁן עֶשְׂרֹן שְׁלֹם¹⁰²
 6 עֲבוּר כְּפָרְתוֹ¹⁰³ וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ חֲבַתִּין, וְשִׁלְמָה הִזְתָּה
 7 קְרָבָה¹⁰⁴. מֵת כִּהֵן גָּדוֹל קִדְם שֶׁיִּקְרִיבוּ בְּבִקְרָה וְלֹא מָנוּ
 8 כִּהֵן אַחַר - מְקַרְבִּין אוֹתוֹ עֶשְׂרֹן שְׁלֹם בְּבִקְרָה וְעֶשְׂרֹן
 9 שְׁלֹם בֵּין הָעֲרָבִים¹⁰⁵. וְאֵין כּוֹפְלִין שְׂמָנָה וְלִבְנָתָה, אִף
 10 עַל פִּי שֶׁנִּכְפְּלָה הַסֵּלֶת; אֶלָּא מְפָרִישִׁין לָהֶם שְׁלֹשָׁה לְגִי
 11 שְׂמֵן וְקִמְץ לְבִנָּה, לֵג וּמְחַצֵּה שְׂמֵן וְחֲצִי קִמְץ לְבִנָּה -
 12 לְעֶשְׂרֹן שֶׁל בִּקְרָה, וְלֵג וּמְחַצֵּה שְׂמֵן וְחֲצִי קִמְץ לְבִנָּה -
 13 לְעֶשְׂרֹן שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

99) כלומר, יניח אותן עד שיתקלקלו או עד שייפסלו בלינה, ואחר כך יישרפו, אבל בלי עיבור צורה אסור לשרפן, שמכיוון שהפסול אינו בסולת עצמה, הרי אם ישרפן הוא מבזה קדשים, אבל אחר שעובר צורתם הרי נפסל גם הסולת עצמו ואין זה מבזה קדשים. וביארו בגמרא שם: שהמחצה הנשארת מן הכהן הראשון בוודאי טעונה עיבור צורה, שהרי מקודם הייתה ראוייה להקרבה, אלא אפילו המחצית הנשארת מהכהן השני שלכתחילה הופרשה לשריפה - גם היא צריכה עיבור צורה, שהרי לא היה ידוע בתחילה איזו מחצית תקרב ואיזו תישאר ותישרף. (100) היינו, בעזרה. (101) מביא הכהן הגדול עשרון שלם מביתו וחוצהו ומקריב מחצה, והמחצה השנייה וכמו כן המחצה שנטמאה יצאו לבית השריפה, אלא שזו השנייה תעובר צורתה. אבל זו שנטמאה, שפסולה בגופה, תישרף מיד. (102) ולמדו זאת ממה שנאמר (ויקרא ו, טו) "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה". (103) כלומר, במקומו, מה שהוא היה צריך להביא, מביאים יורשיו תחתיו. (104) שם במשנה. ואמרו שם בברייתא "כול יקריבנה חצאין תלמוד לומר (שם) "אותה", כולה ולא חצויה, דברי רבי יהודה". (105) וראה בתוספתא הטעם דשלימה הייתה קריבה בין בבוקר בין בערביים שנאמר (שם) "כליל תקטור". (1) יבאר בו דיני הפייסות. (2) הכהנים. (3) כלומר, קרבנות ציבור הקבועים בכל יום. אבל קרבנות יחיד, לא היה בהם פייס (רש"י ביומא כו: ד"ה אם רצה). וראה משנה למלך להלן הלכה ט, והר המוריה. (4) בגורל. ומקור הדבר ביומא כב. במשנה "בראשונה כל מי (= כל כהן) שרוצה לתרום את המזבח תורם, ובזמן שהן מרובין, רצין ועולין בכבש, כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה, ואם היו שניהם שוין, הממונה אמר להן והצביעו וכו' מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש, ודחף אחד מהן את חבירו, ונפל ונשברה רגלו, וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה, התקינו שלא יהיו תורמין את המזבח אלא בפייס". (5) ראה למעלה פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ג, כי "בימי שמואל חלקם (לכהנים) הוא ורוד המלך לארבעה ועשרים משמר". ו"כל ראש משמר מחלק משמרו לבתי אבות, עד שיהיה כל בית אב ואנשיו עובר ביום אחד מימות השבת (= השבוע), והאחד ביום של אחרי" (שם הלכה יא). (6) אין כוונת רבינו לומר ששני בתי אבות יעבדו ביום אחד (כמפורש בתוספתא תענית פ"ב "כל משמר שיש בו ז' בתי אבות, כל אחד ואחד מקריב יום א'. ומשמר שיש בו ח' בתי אבות, ו' מקריבין ו' ימים, כל אחד יום אחד, ושנים מקריבין יום אחד"), שהרי למעלה בהלכות כלי המקדש שם כתב רבינו כי כל בית אב עובד יום אחד מימות השבת, והאחר ביום של אחרי, אלא הכוונה לכהני בתי אבות של כל יום ויום, אבל ביום אחד אין אלא בית אב אחד, ראה בהר המוריה. (7) יומא כה. בברייתא. וראה בתוספתא שם פ"א, ותוספתא סוכה פ"ד. וראה פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה יז. (8) שהיתה בצפון העזרה. וחצויה בקודש וחצויה בחול, ובה היתה סנהדרי גדולה יושבת (פ"ה מהלכות בית הבחירה שם). ולא עשו את הפייס בעזרה עצמה, לפי שגנאי הוא לעמוד אפילו שעה קלה בעזרה בראש מגולה. ועיין תוספות יומא שם ד"ה והא. (9) שאז מתחיל זמנה של תרומת הדשן, שהפייס הראשון היה עליה (להלן הלכה ה). וראה למעלה פ"ב הלכה יא. (10) כרב ששת ביומא כד: ולא כרב נחמן, לפי שהלכה כרב ששת באיסורים לגבי רב נחמן (לחם-משנה). וטעמו של רב ששת, נאמר שם בגמרא "דאי אמרת בבגדי חול, אגב חביבותיה מיקרו ועבדי" (עבודה בבגדי חול, אותן שזכו לפייס - רש"י). וראה בפירוש המשנה לתמיד פ"ה משנה ג. (11) יומא כה. ותוספתא יומא וסוכה שם: "לשכת הגזית כמין בסילקי (=בית גבוה שעל עלייה - רש"י) גדולה היתה, פייס במזרחה וזקן יושב במערבה, וכהנים מוקפין ועומדין כמין בכוליאר (= עיגול - רש"י) והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן, ויודעין שממנו פייס מתחיל". ורבינו השמיט מה שאמרו "וזקן יושב במערבה", וראה בלחם-משנה. (12) בעיגול. (13) מיד, לפי שגנאי הוא בלא מצנפת, ועיין תוספות יומא שם ד"ה והא. וראה בפירוש המשנה לתמיד שם. (14) להלן הלכה ג. (15) כלומר, אלו הכהנים שזכו בפייס, ויצאין לעבוד עבודת הקודש בבגדי הקודש הלבושים בהם. (16) שלא זכו בפייס. (17) משנה בתמיד שם. והם השמשים של המקדש (פירוש המשנה שם), הממונים להלביש את הכהנים (רא"ש שם). וראה שקלים פ"ה משנה א. (18) בתמיד שם: "מסרום בלבד". ולפי דברי רב ששת (יומא כה. ראה למעלה), שהיו מלובשים בגדי קודש בעת הפייס, כוונת דברי המשנה שהפשיטום את בגדי הקודש שהיו לבושים בהם. (19) משום צניעות (רא"ש שם).

קסד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"א סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 המכנסים של קדש²⁰, ומחזירים התזנים את הפלים
2 לחלונות²¹.
- 3 ג. כיצד מפיסין? עומדין בהקף²², ומסכימין על מנין
4 - שמונים, מאה, או אלה, או כל מנין שייספיו עליו²³.
- 5 והמנה אומר להם הצביעו²⁴, והן מוציאתן אצבעותיהן
6 אחת או שתים²⁵. ואם הוציא שלש²⁶ - מונין לו שלש²⁷.
- 7 ואין מוציאתן גודל במקדש מפני הרמאים²⁸; שהגודל
8 קצר ונוח להוציאו ולקפותו²⁹. והמוציא גודל - אין
9 מונין אותו לו³⁰. ומתחיל המנה למנות מן האיש
10 הידוע שהסיר מצנפתו תחלה³¹, ומונה על
11 אצבעותיהן³², וחזר תלילה, עד שישלים המנין
- 12 שהסכימו עליו. והאיש ששלם המנין אצל אצבעו הוא
13 שייצא בפיו ראשון לעבודה.
- 14 ד. ולמה מונה המנין שהסכימו עליו על האצבעות
15 שהוציאו, ולא היה מונה על האנשים עצמן? לפי
16 שאסור למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר³³, שנאמר:
17 ויפקדם בטלאים.
- 18 ה. ארבעה פסות היו מפיסין בכל יום³⁴ בשחרית³⁵.
19 הפיס הראשון - מי תורם את המזבח³⁶. הפיסו וזכה מי
20 שזכה לתורם, והוא מסדר את המערכה, והוא מעלה שני
21 גזרי עצים³⁷ למזבח, והוא מכניס מחתה מלאה אש מן
22 המזבח החיצון למזבח הנהב להקטיר עליה קטרת³⁸.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(20) כן כתב רבינו גם בפירושו המשנה שם. וכן הוא לפי פירושו של הרא"ש שכל עיקר השאירם במכנסים לאחר הפייס, אינו אלא שלא יעמדו ערומים. ואם כן, לאחר שלבשו בגדי חול, עליהם לפשוט את המכנסים הנ"ל. (21) בתמיד שם: "וחלונות היו שם, וכתוב עליהם תשמיש הכלים". וראה למעלה פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכות ח"ט כי ששה ותשעים חלונות היו במקדש להניח בהן הבגדים, ולכל משמר היו ארבעה חלונות: למכנסים ולאבנטים למצנפת ולכותנות, ועל כל אחד היה כתוב שם המשמר ושם הבגד הנמצא שם. (22) ברייתא יומא שם, ותוספתא יומא וסוכה שם, וראה למעלה הלכה א. (23) כן כתב רש"י ביומא כב. (24) משנה ביומא שם. "וזה אחר שיעמידם שורה, ויסכימו ביניהם ממי יתחיל המנין" (פירושו המשנה שם). (25) שם במשנה. ובגמרא (שם כג.) אמרו שבריא אינו מוציא אלא אחת וחולה מוציא שתיים, ורבינו לא חילק בזה, עיין לחם-משנה, וראה להלן. (26) ראה בברייתא שם "אין מוציאתן לא שליש וכו' ואם הוציא שליש מונין לו", ומפרש רש"י שליש, אצבע שליש. אבל רבינו גורס "שלש", וכן הגירסא בכ"י מינכן וברבינו חננאל שם, ורוצה לומר שהוציא שלש אצבעות. (27) רבינו מפרש מה שאמרו שם בברייתא "ואם הוציא שלש מונין לו – גודל אין מונין לו" – היינו שהמוציא שלש מונים לו גם השלישי, ואילו המוציא גודל, אין מונים לו את הגודל. אבל דברי רבינו תמוהים, שהרי בגמרא שם אמרו כי מה שאמרו בברייתא שאם הוציא שליש מונין, היינו מונין לו אחת. ואף לדברי הירושלמי (יומא פ"ב הלכה א, והובא בר"ח שם) "אחת מונין לו (אחת), שתיים מונין לו (שתיים), שלש אין מונין לו וכו' את היתירה", ואילו רבינו כותב שמונין לו שלש. וראה בהר המוריה כאן, שיש מגיחים בלשון רבינו "ב" במקום "ג". (אבל שיטת רבינו מתבארת בתשובתו (הוצאת פריימן סימן שמת, והוצאת בלוי סימן קכו) וזה-לשונו שם: "אחת מוציאתן, שתיים אין מוציאתן, ויחידים מוציאים שתיים, ואין מונין להם אלא אחת וכו' והתניא אין מוציאתן לא שלש ולא גודל במקדש מפני הרמאים, ואם הוציא שלש, מונין לו. גודל אין מונין לו, מאי מונין לו אחת אגודל (כן גירסת רבינו), ורוצה לומר שמאמר הברייתא שהמוציא שתיים מונין לו אחת הוא, אם אחת מן השתיים, גודל". עד כאן לשון רבינו שם. היוצא מהדברים הנ"ל, כי גם בשתיים וגם בשלש מונין לו כולם, ומה שאמרו בברייתא ראשונה שאין מונין לו אלא אחת, אין זה אלא בגודל בלבד. ולפי זה מיושבים דברי רבינו כאן, אלא שעדיין לא מובן למה השמיט רבינו ההבדל בין בריא שמצביע אחת, לחולה שמצביע שתיים, ראה בלחם-משנה. ועיין במבוא של הגר"ש ליברמן להלכות הירושלמי להרמב"ם עמ' יא הערה (84). (28) במשנה שם כב. "אין מוציאתן אגודל במקדש", ובברייתא שם כג. הטעם מפני הרמאים. (29) כלומר, "נוח לפשוט ולקפצו, ושמה יפשוט אותו או יקפוץ אותו כשיקרב המנין לצאת כדי שיבא הפייס אצלו" (פירושו המשנה שם). אבל רש"י מפרש שם במשנה, את דברי הברייתא "מפני הרמאים", שיראה כאילו הוא שני בני אדם, כשיקרב המנין לכלות ויביט למי יכלה, יוציא זה העומד לפניו שתי אצבעות כדי שימנה בשני בני אדם, וימהר המנין לכלות בו, והממונה לא יבין לפי שהאדם יכול להרחיק אגודל מן האצבע הרבה, ונראין כאצבעות ב' בני אדם. ורש"י פ"י כן משום שהוא סובר שאם מוציא שתיים מונין לו אחת, אבל רבינו סובר שאם הוציא שתיים מונין לו שתיים – הוכרח לפרש באופן אחר (הר המוריה). (30) כלומר, אין מונין את האגודל, אבל האצבע שהוציא אתו – מונין לו. ונגם זה מתאים למה שכתב בתשובה, הובא למעלה, שמה שאמרו בברייתא ראשונה, שאין מוציאתן שתיים, ואם הוציא שתיים, אין מונין לו אלא אחת, היינו במוציא אגודל ואצבע, שאין מונין אלא אצבע, ולא גודל. (31) ראה למעלה הלכה א. (32) בירושלמי (יומא פ"ב הלכה ב) אמרו שהוא מהלך לימינו של האיש הידוע, וראה להלן הלכה ו. (33) שם כב: "ונמניניהו לדידהו. מסייע ליה לרבי יצחק, דאמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, דכתיב וכו' וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים". (34) משנה שם כב. וראה שם כה. (35) אבל בתמיד של בין הערביים לא היו מפיסין, אלא כל כהן שזכה בעבודה מן העבודות שחרית, יזכה בה בין הערביים, ראה להלן הלכה ח. (36) כלומר, מי מרים את הדשן מן המזבח (ראה למעלה פ"ב הלכה יב כיצד תורמין). וראה במשנה שם כב. (37) ברייתא שם כב. כז: כח. ומכין שנאמר "מערכה" סתם, נראה שהכוונה לשתי המערכות: מערכה גדולה, ומערכה שניה של קטורת. וכן מפורש להלן פ"ו הלכה א. (38) דברי רבינו תמוהים, שהרי ביומא כה: כו. נחלקו רבי יהודה ורבי אליעזר בן יעקב, ר' יהודה סובר כי לא היה פייס במחתה, אלא כהן

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"א סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קסה

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ו. הפיס השני זוכין בו שלשה עשר³⁹ על סדר
- 2 עמידתן⁴⁰. פיצד? הממנה אומר להם הצביעו, ומונה
- 3 פדרף שבאנו. וזה שיצא פפיס ראשון הוא שוחט
- 4 תמיד של שחר. והשני שעומד בצדו⁴¹ הוא מקבל את
- 5 דם התמיד והוא זורק⁴². והשלישי הסמוך לשני מדשן
- 6 המזבח הפנימי⁴³, שהוא מזבח הקטרת. והרביעי
- 7 שבצדו מדשן את המנוחה⁴⁴ ומיטיב את הנרות⁴⁵.
- 8 והחמישי מעלה ראש התמיד ורגלו⁴⁶ לפכש⁴⁷. והשישי
- 9 מעלה שתי הידים⁴⁸. והשיביעי מעלה העקץ⁴⁹ והרגלו⁵⁰.
- 10 והשמיני מעלה התזה⁵¹ והגרה⁵². והתשיעי מעלה שתי
- 11 הדפנות. והעשירי מעלה הקרבים⁵³. והאחד עשר מעלה
- 12 סלת הנסכים⁵⁴. והשנים עשר מעלה התבתי⁵⁵.
- 13 והשלשה עשר מעלה היין של נסכים⁵⁶.

- 14 ז. הפיס השלישי - אומר להן הממנה לכל אנשי בית
- 15 אב של אותו היום: מי שלא הקטיר קטרת מימיו יבוא
- 16 ופיס⁵⁷. ויתקבצו אצל הממנה ופיסו, ומי שיצא פפיס
- 17 זה ראשון הוא שיזכה להקטיר קטרת.
- 18 ח. הפיס הרביעי - מתקבצין פלן⁵⁸ ומפיסין לידע מי
- 19 מעלה איברים מן הכבש למזבח⁵⁹. הפיסו וזכה מי
- 20 שזכה⁶⁰. תמיד של בין הערבים אין מפיסין לו פיס
- 21 אחר, אלא כל כהן שזכה בעבודה מן העבודות שחרית
- 22 יזכה בין הערבים⁶¹; חוץ מן הקטרת⁶², שהן מפיסין לה
- 23 פיס אחר בין הערבים, ויבוא כל מי שלא הקטיר קטרת
- 24 מעולם מאנשי אותו בית אב ופיסו עליה. ואם כבר
- 25 הקטירו כלן מימיהן - מפיסין להן פלן בשחרית⁶³ בפיס
- 26 שלישי, וזה שזכה בה שחרית מקטירה בין הערבים.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

שזכה בקטורת אומר לזה שעמו, זכה עמי במחתה. ולר' אליעזר בן יעקב יש פייס במחתה, ורבינו שפוסק שמי שזוכה בתרומת הדשן – זכה במחתה, אין זה לא כמר ולא כמר (לחם-משנה). ויתכן כי מקורו של רבינו הוא בתמיד פ"ה משנה ה: "מי שזכה במחתה, נטל מחתת הכסף וכו'". ושם פ"ו משנה ב: "מי שזכה במחתה, צבר את הגחלים על גבי המזבח (=הפנימי)". וסובר רבינו, כי מי שזכה במחתה, היינו מי שזכה בתרומת הדשן, הוא נוטל מחתת הכסף להכניס אש על המזבח הפנימי (הר המוריה). וראה למעלה פ"ג הלכה ה. (39) כהנים, משנה שם כה. וראה שם כו: שבחג זוכים בו ארבעה עשר, ובשבת חמשה עשר, ובשבת שבתוך החג – ששה עשר, וכן הוא בירושלמי יומא פ"ב הלכה ב, וראה בתוספתא שם פ"א. (40) שם כה: "דתני ר' חייא, לא לכל עבודה ועבודה מפיסין, אלא כהן שזכה בתמיד (= שחיטת התמיד), שנים עשר אחיו הכהנים נמשכים עמו". (41) [במנין הפייס מהלך לימינו, ראה למעלה הלכה ג, ובוודאי גם כאן הולך לימין]. (42) כן היא מסקנת הגמרא (יומא שם), והוכיחו זאת ממה ששנינן בתמיד פ"ד, משנה א "שחט השוחט, וקיבל המקבל ובא לו לזרוק". (43) שם במשנה, וראה למעלה פ"ג הלכה ד סדר הדישון. (44) שם במשנה, וראה למעלה פ"ג הלכה יב מהו דישון המנורה. (45) כלומר, מדליק את הנרות, ראה למעלה שם. (46) הימנית. ראה למעלה פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יא, ובתמיד לא: במשנה. (47) כבש המזבח. (48) יומא ותמיד שם, וראה בהלכות מעשה הקרבנות שם הלכה יב. (49) לדעת רש"י (יומא שם), והראב"ד (תמיד לג.), והמפרש (שם וכן בדף לא.). וכן כתב הכסף-משנה שם הלכה ח. ולדעת הערוך (מובא ב'תוספות יום טוב' תמיד פ"ג משנה א) הוא העצה הנוכח בויקרא (ג, ט) "לעומת העצה", ולדעת הרא"ש (שם לא:) הוא סוף השדרה הסמוך לאליה. וראה רע"ב פ"ג שם. (50) רגל שמאלית, ראה בהלכות מעשה הקרבנות שם, ובתמיד ויומא שם. (51) כל הרואה את הקרקע למעלה עד הצואר (פ"ט מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י). (52) גרה הוא הצוואר, ונקרא גרה כי הוא מעלה גרה בצוואר (כסף-משנה פ"ו שם הלכה ח). (53) המעיים, וראה בהלכות מעשה קרבנות שם הלכה טו, ובתמיד ויומא שם. (54) "שלאחר הקטרת אברי התמיד, מקטירין מנחתו, דהיינו סולת", ראה תמיד ויומא שם, והלכות מעשה הקרבנות שם, כמו שנאמר (במדבר כח, ה) "ועשירית האיפה סולת למנחה". (55) שכהן גדול מקריב: חצי עשרון בבוקר עם תמיד של שחר, וחצי עשרון בין הערביים עם תמיד של בין הערביים, ראה למעלה פ"ג הלכה יח, ופ"ג הלכות מעשה הקרבנות הלכה ד. ופ"ו שם הלכה טז. וראה תמיד ויומא שם. (56) ראה תמיד ויומא שם, והלכות מעשה הקרבנות שם. שנאמר (שם, שם, ז) "ונסכו (=יין) רביעית ההין לכבש האחד, בקודש הסך נסך שכר לה". (57) ביומא כו. במשנה "הפייס השלישי, חדשים (= מי שלא הקטיר קטורת מימיו) לקטורת בואו והפיסו". וכן הוא בתמיד פ"ה משנה ב. ובגמרא יומא שם אמרו, למה הכריזו דוקא לאלו שלא הקטירו, משום שהיו הכהנים מתברכים בהקטרת הקטורת, והיו אומרים כל מי שמקטיר קטורת היה מתעשר וממונו מתרבה, למאמרו השם יתברך (דברים לג, י) ישימו קטורה באפך, וכתוב (שם, שם, יא) ברך ה' חילו וגו'. ולפיכך כל מי שהקטיר לא היו מניחין אותו להקטיר פעם שניה, שישאר זולתו מן הכהנים שלא יקטירו, ולא היו אוספים לפייס הקטורת אלא למי שלא הקטיר קטורת מימיו (פירוש המשנה ביומא שם). (58) כלומר, בניגוד לקטורת שהפיסו רק חדשים ולא ישנים, כאן הפיסו גם ישנים, שכבר העלו פעם האברים מן הכבש למזבח. וכן אמרו שם במשנה "והרביעי, חדשים עם ישנים, מי מעלה אברים מן הכבש למזבח", וכן הוא בתמיד שם. (59) ולא כדעת רבי אליעזר בן יעקב, האומר (תמיד שם) "המעלה אברים לכבש הוא המעלה את כל האברים מן הכבש למזבח, ראה תוספות יומא שם ד"ה דתנן. (60) דברי ר' יוחנן ביומא שם. ואע"פ ששני גזרים של שחר היו ככהן אחד, ושל בין הערביים היו בשני כהנים (ראה למעלה פ"ב הלכה ג) – כבר כתב הריטב"א שמי שזכה בהם בבוקר, אומר בערב לחבירו זכה עמי בעץ שני (כסף-משנה). (61) של בין הערבים. בגמרא יומא שם. וראה גם בפירוש המשנה לתמיד סוף פ"ו. (62) זה פשוט, שכיון שלא שייך בזה "חדשים לקטורת באו והפיסו" וכולם שוים בזה – שוה קטורת לשאר דברים (הר המוריה). (63) שנאמר (במדבר כח, ט"ז) "וביום השבת שני כבשים

קסו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"א סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ט. בשבת, שיש שם תמידין ומוספין⁶⁴ ושני בזיכי
 2 לבונה⁶⁵ - כיצד הם עובדין? מפסיין בשחר אנשי אותו
 3 בית אב⁶⁶ של משמר היוצא⁶⁷, ומקריבין תמיד של שחר
 4 ושני כבשי עולה של מוספין⁶⁸. וכל שזכה בעבודה
 5 מעבודת התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי
 6 מוסף⁶⁹. והמשמר האחר שזכנו בשבת מפסיין פיסות
 7 אחרות לתמיד של בין הערבים⁷⁰. ואלו ואלו חולקין
 8 בלחם הפנים⁷¹.
 9 י. ואין אוכלין את הלחם עד שיקטירו שני בזיכי לבונה
 10 על האש⁷². והלבונה טעונה מלח⁷³ כשאר הקרבנות⁷⁴.
 11 יא. ואחר קרבן המוספין מקטירין שני הבזיכין⁷⁵. ושני
 12 בהנים מקריבין את שני הבזיכין⁷⁶.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

בני שנה תמימים ושני עשרונים סולת מנחה כלולה בשמן ונסכו. עולת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה" (64) ראה להלן פ"ה הלכה ב. (65) נראה מדברי רבינו, שגם בשבת היה בית אב, ואם כן המשמר נחלק לשבעה בתי אב, וכן פירש"י בתענית טו: . אבל במנחות קז: מבואר שהיו רק ששה בתי אב, ובשבת היו כל בתי אב שוין. וכן הוא בירושלמי שקלים פ"ו, הלכה ד. וכן כתב רש"י בפסחים נו. (חידושים ומקורים לבעל מנ"ח). וראה תוספתא תענית פ"ב, שהובאה למעלה ה"א. (66) ראה למעלה בפ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ג, כי המשמרות היו מתחלפות ביום השבת, וראה ביומא כו. כי בשבת היו מפייסין גם בשחרית וגם בערבית, כיון שהמשמרות מתחדשות, והיה פייס בבוקר, עבור אנשי בית האב מן המשמר היוצא. ובערבית, עבור אנשי בית האב מן המשמר הנכנס. (67) ברייתא בסוכה נו: "משמרה היוצאת, עושה תמיד של שחר ומוספין". (68) זה פשוט, שהרי לא מצאנו פייס בשבת אלא בתמיד של שחר ובתמיד של בין הערביים (כמבואר ביומא שם, ובירושלמי שם פ"ב ה"ב). אבל בקרבן מוסף לא מצאנו פייס, ועל-כרחינו שזה שזוכה בעבודה מעבודת התמיד של שחר, זוכה בה גם בעבודת המוספין (הר המוריה). (69) לא כתב רבינו מי הקריב את שני הבזיכין, וראה להלן הלכה יא. (70) משנה בסוכה נו. וראה להלן הלכה יב כיצד חולקין. (71) שנאמר (ויקרא כד, ז) והיתה לחם לאזכרה, נאמר כאן אזכרה, ונאמר אצל מנחה (שם ו, ח) אזכרה, מה אצל המנחה הקומץ מתיר את השיריים, אף לבונה מתרת את הלחם (ראה קרית ספר, למעלה פ"ט מהלכות מעשה הקרבנות ה"ד). וראה מנחות צט: במשנה: "הקטירו הבזיכים, והחלות מתחלקות לכהנים" (כסף-משנה). וכן מפורש בספרא (פ' אמור פרק יח הלכה ו) "והיתה לחם, מלמד שהיתה מעכבת וכו' את הלחם". (72) במנחות כ. "מנין לרבות לבונה הבאה בפני עצמה ולבונה הבאה בבזיכין וכו' תלמוד-לומר (ויקרא ב, יג) על כל קרבן תקריב מלח". וראה למעלה פ"ה מהלכות איסורי מזבח הלכה יג, ובפס"ז מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יד. (73) ראה בהלכות איסורי מזבח שם הלכה יא. (74) כאביי משמיה דגמרא, ואלויבא דאבא שאול ש"מערכה גדולה קודמת למערכה שניה וכו' ומוספין לבזיכין וכו'" (יומא לג). וכו' ישמעאל בפסחים נח. וראה להלן פ"ו הלכה יא, ש"מקטירין את שני בזיכי לבונה עם המוספין, קודם ניסוך היין של מוספין", ואם כן, הכהנים מן המשמר היוצא, שזכו בתמיד של שחר והמוספין, הם המקריבים את הבזיכין, עיין שם. (75) משנה יומא כו: ומשנה מנחות צט: וראה תוספתא מנחות פרק יא. (76) משנה סוכה נו. כתנא-קמא ולא כר' יהודה. וראה להלן פ"ה הלכה ב, כי לחם הפנים היו שתיים עשרה חלות. ומשום ששתי המשמרות עובדים בשבת, זה תמיד של שחר וזה תמיד של בין הערביים, לכך חולקים ביניהם בלחם הפנים. (77) משנה בסוכה שם. (78) ומקום עבודתם הוא בצפון, שהרי שחיתת הקדשים היא בצפון, ראה למעלה פ"ה מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ג. וראה בגמרא שם נו: "הנכנסים חולקים בצפון, כדי שיראו שהן נכנסין". ובפירוש המשנה שם: "ומפני מה חולקים לחם הפנים הנכנסים בצפון העזרה, כדי שידעו כי העבודה בשבוע זה – שלהם, כי השחיטה היא בצפון". (79) שם במשנה. ובגמרא שם: והיוצאים חולקים בדרום, כדי שיראו שהן יוצאין". וברש"י (שם נו.) "כדי שיראו שהן יוצאין והולכין להן, לפיכך שינו מקומן אצל רוח שאינו עיקר". (80) פסח, או שבועות או סוכות. (81) שבת של חול המועד פסח או סוכות. (82) ולא רק אנשי המשמר של אותו שבוע, ראה משנה שם נח: וגמרא שם נו. וראה למעלה פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכות דה. וכל זה אינו אלא באכילת לחם הפנים, אבל עבודת לחם הפנים היא על ידי המשמר הקבוע, ראה בהלכות כלי המקדש שם הלכה ו. (83) כן צריך להיות. ובדפוסים חדשים נשמטה מילה זו בטעות. (84) משנה וגמרא שם נו. (85) שם בגמרא, וראה להלן בסוף הלכה זו. (86) משנה וגמרא שם. (87) כלומר, משום כך תיקנו שיתחלקו בלחם הפנים, כדי שהכהנים יתאחרו וישארו לעבוד גם בשבת שאחרי החג, כדי שיהיו כהנים מצויים לעבודה, ואם אחד מאנשי המשמר הנכנס יתאחר ולא יופיע, ימלא את מקומו אחד מאלו שהתעכבו בגלל לחם הפנים. והנה בגמרא שם אמרו: "יום-טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה בין לאחריה – לפניה יום טוב אחרון, לאחריה יום טוב ראשון. מאי טעמא, כיון דהני מקדמי והני מאחרי, תיקון רבנן מילתא כי היכי דניכלו בהדי הדדי". וסבור רבינו, כי

19 ב. וְדָבָר בְּרוּר בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא שְׁתֵּים עָשָׂרָה חֳלוֹת, כָּל
 20 חֶלֶה שְׁנֵי עָשָׂרוֹנִים. וְעוֹרְכִין אוֹתוֹ שְׁנֵי סְדָרִים, שֵׁשׁ
 21 חֳלוֹת בְּכָל סֵדֶר, חֶלֶה עַל גְּבִי חֶלֶה, וּבֵין כָּל שְׁתֵּי חֳלוֹת
 22 שְׁלֹשָׁה קָנִים שֶׁל זָהָב, כְּדֵי שִׁתְּהִיָּה הַרוּחַ מִנְשָׁבֶת בּוֹ.
 23 וְסוּמָךְ כָּל מַעֲרָכָה בְּשְׁתֵּי קְשׁוּוֹת. וְנוֹתְנִין בְּצַד כָּל
 24 מַעֲרָכָה כְּלֵי שֵׁשׁ בּוֹ קָמָץ לְבוֹנָה, שְׁנָאֲמַר: וְנִתְּתָה עַל
 25 הַמַּעֲרָכֶת לְבוֹנָה זָפָה. וְכֵלֵי זֶה הוּא הַנֶּקְרָא בְּזָף. נִמְצְאוּ
 26 שְׁנֵי קָמָצֵי לְבוֹנָה בְּשְׁנֵי הַבְּזִיכִין. וְשׁוֹלֵים הֵיוּ לְבְּזִיכִין,
 27 כְּדֵי שִׁינְיָחוּם עַל הַשְּׁלֶחֶן.
 28 ג. שְׁנֵי הַסְּדָרִים מְעַפְּבִין זֶה אֶת זֶה, וְשְׁנֵי הַבְּזִיכִין
 29 מְעַפְּבִין זֶה אֶת זֶה, וְהַסְּדָרִין וְהַבְּזִיכִין מְעַפְּבִין זֶה אֶת
 30 זֶה. וְאֵין מְחַנְכִין אֶת הַשְּׁלֶחֶן אֲלָא בְּלַחֵם הַפָּנִים בְּשַׁבָּת.
 31 מִיּוֹם הַשַּׁבָּת לְיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹצִיאִין אֶת הַלֶּחֶם שֶׁהוּא שָׁם
 32 עַל הַשְּׁלֶחֶן מִשַּׁבָּת שֶׁעֲבָרָה וּמְסַדְרִין לֶחֶם אַחֵר. וְזֶה
 33 שְׁמוֹצִיאִין הוּא שְׁחוֹלְקִין שְׁתֵּי הַמְּשֻׁמְרוֹת, הַנִּכְנָסֶת
 34 וְהַיּוֹצֵאתָ, עִם כֶּהֵן גְּדוֹל, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ.
 35 ד. וְכִיצַד מְסַדְרִין אֶת הַלֶּחֶם? אַרְבַּעַת כֶּהָנִים נִכְנְסִים,
 36 שְׁנַיִם בְּיָדָן שְׁנֵי סְדָרִין וְשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בְּזִיכִין. וְאַרְבַּעַת
 37 מְקַדְּמִין לְפָנֵיהֶם, שְׁנַיִם לְטַל שְׁנֵי סְדָרִים וְשְׁנַיִם לְטַל

1 שִׁיתְּאֲחֵרוּ הַכֶּהָנִים בְּשִׁבִיל חֲלוֹק לֶחֶם הַפָּנִים; וְאִם
 2 נִתְּאֲחַר אֶחָד מִבְּעַלֵּי מִשְׁמֵר וְלֹא בָא - יִמְצָא אַחֲרָיִם.⁸⁸
 3 יג. חַל יוֹם אֶחָד לְהַפְסִיק⁸⁹ בֵּין הַשַּׁבָּת וּבֵין יוֹם טוֹב,
 4 כְּגוֹן שֶׁהִיָּה יוֹם טוֹב הַרְאִשׁוֹן שֶׁל חַג בְּשָׁנֵי, אוֹ יוֹם טוֹב
 5 הָאַחֲרוֹן בְּחַמִּישֵׁי, אוֹ יוֹם שֶׁל עֲצָרָתָ⁹⁰ שֶׁחַל לְהִיּוֹת בְּשָׁנֵי
 6 אוֹ בְּחַמִּישֵׁי - מִשְׁמֵר שְׁזַמְנוּ קְבוּעֵי⁹¹ בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת נוֹטֵל
 7 עֶשֶׂר חֳלוֹת, וְזֶה הַנִּכְנָס⁹² נוֹטֵל שְׁתֵּים. שֶׁהָרִי לֹא נִשְׂאָר
 8 לָהֶם לְעִבּוּדָה הֵם לְבָדָם אֲלָא יוֹם אֶחָד, שֶׁהוּא עָרַב
 9 שַׁבָּת אוֹ אֶחָד בְּשַׁבָּת, וּמִתְעַצְּלִין וְאֵין בָּאִין מִהֵן אֲלָא
 10 מְעַט⁹³.
 11 יד. כֶּהֵן גְּדוֹל לְעוֹלָם נוֹטֵל מִכָּל מִשְׁמֵר חֲצֵי הַחֳלוֹת
 12 שְׁזָכָה בְּהוֹ⁹⁴; שְׁנָאֲמַר: וְהִיתָה לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו - מִחֻצָּה
 13 לְאֶהֱרֹן וּמִחֻצָּה לְבָנָיו. וְאֵין כֶּהֵן גְּדוֹל נוֹטֵל פָּרֶסֶס⁹⁵, שְׁאֵין
 14 זֶה כְּבוֹדוֹ⁹⁶.
 15 פָּרֶק חַמִּישֵׁי
 16 א. מִצְוַת עֲשֵׂה לְסֵדֶר לֶחֶם הַפָּנִים בְּכָל יוֹם שַׁבָּת עַל
 17 הַשְּׁלֶחֶן לְפָנֵי ה' בְּהִכָּל, שְׁנָאֲמַר: בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם
 18 הַשַּׁבָּת יַעֲרַכְנוּ הַכֶּהֵן וְגוֹמֵר.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

לא ענו כאן על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, אלא להיפך. ואם כן, בדין יום-טוב ראשון שלאחר השבת, אמרו: "הני מקדמי", ובדין יום-טוב אחרון שלפני השבת, אמרו "הני מאחרי", ואם כן זהו פירושו: "הני מקדמי" שהם מקדמים לבוא לפני היום-טוב, ולכן זיכו אותם בלחם הפנים שבשבת שלפני החג. ו"הני מאחרי" היינו ביום-טוב אחרון שלפני השבת, הם מאחריים, כלומר בני המשמר הנכנס, ותיקנו שהמשמר היוצא יתאחר, כלומר יתעכב במקדש. ולכן זיכו אותו בלחם הפנים אף לאחרי החג. ועיי' ראב"ד. (88) במשנה שם: "חל להיות יום אחד להפסיק בינתיים, משמר שזמנו קבוע היה נוטל עשר חלות, והמתעכב נוטל שתיים". וכתב רבינו בפירושו המשנה "הוא שהיה יום-טוב הראשון של חג יום שני או יום-טוב האחרון יום חמישי, וכשאיירע כן (=יום-טוב האחרון ביום חמישי) לא ישאר למשמר השני הנכנס, אלא עבודת יום אחד בלבד, ויבוא החג וישתתפו כולם בעבודה. אם יחול יום-טוב הראשון יום שני או יכנס משמר שני יום שבת אם יחול יום-טוב האחרון יום חמישי, לפי שכל יום שבת הוא היום שמתחלפין המשמרות: תצא אחת ותיכנס השנית, ומחלקין לחם הפנים, וכשיזדמן לאחת המשמרות זה המשמר שלא ישאר לו לעבוד אלא יום אחד, יתעצל בדבר ויתעכב מלבוא, ותרגום ויתמהמה (בראשית יט, טז) ויתעכב, לפיכך תיקנו לו שיקח מלחם הפנים שתי ככרות בלבד", ע"ש. "נמצא לפירוש זה, כשחל יום-טוב ביום שני בשבת שקודם יום-טוב, משמר היוצא נוטל עשר והנכנס נוטל שתיים, וכשחל יום-טוב האחרון להיות בחמישי שאחר המועד, משמר הנכנס נוטל עשר והיוצא נוטל שניים" (כסף-משנה). וראה ברש"י ובראב"ד שמפרשים המשנה באופן אחר. (89) להלן כתב רבינו "שהרי לא נשאר להם לעבודה הם לבדם, אלא יום אחד וכו'", וזה לא שייך בעצרת, שאינה אלא יום אחד בלבד – כיון שביום העצרת הם מתעצלים ואינם באים שם, מפני שיש אחרים, גם אחר-כך אינם באים בשביל יום אחד שנשאר, כשחל עצרת ביום חמישי, שכיון שלא באו לעצרת מתעצלים הם גם אחריה. וכמו כן כשחל עצרת בשני, מתעצלים הם ביום הראשון, מפני שאין להם אלא אותו היום לבד כי למחרת חל עצרת, ואף כי לאחר העצרת לא יתעצלו שנשאר ארבעה ימים לעבודה, מתעצלים הם ביום הראשון (לחם-משנה). (90) הוא המשמר שעבד לבדו בכל ימות השבוע. באופן שאם היה יום-טוב הראשון של חג בשני בשבת, וחולקים בשבת שלפני החג, המשמר היוצא הוא המשמר שזמנו קבוע שמקבל עשר חלות. והנכנס הוא שמקבל שתי חלות בלבד, ואם חל יום-טוב האחרון להיות בחמישי בשבת, המשמר הנכנס הוא המשמר הקבוע, המקבל עשר חלות, והמשמר היוצא הוא שמקבל שתי חלות בלבד. (91) היינו באופן שחל יום-טוב הראשון של חג להיות בשבת. שהרי באופן שחל יום-טוב האחרון של חג להיות בחמישי בשבת – היוצא הוא המקבל רק שתי חלות בלבד (ראה למעלה). (92) ולפיכך אינם מקבלים אלא שתי חלות בלבד. (93) כדעת רבי, ביומא יז: והיינו שלש חלות מזה ושלוש חלות מזה. ואף כי ביומא שם אמרו, שאינו נוטל אלא חמש – אין זה אלא לר' יהודה הסובר שמשמר היוצא נוטל חמש, ומשמר הנכנס – שבע. חמש כמשמר היוצא, ושתיים שכר הגפת דלתות, וכהן גדול אין לו מחצה אלא מעשר. אבל לדעת רבינו, הנכנס נוטל שש, והיוצא נוטל שש (ראה למעלה הלכה יב). (94) כלומר, חלה פרוסה (=חתוכה). (95) כאביי ביומא שם, ולא מצאנו שום חולק עליו בזה. (1) תתבאר בו מצות-עשה של סידור לחם הפנים על השולחן בכל שבת.

37 מיום רביעי.
 38 יא. לא סדור הקנים ולא נטילתן דוחה את השבת;
 39 אלא מערב שבת נכנס ושומטן ונותנן לארץ השלחן,
 40 ובאחד בשבת נכנס ומכניס את הקנים בין החלות.
 41 יב. סדר הלחם בשבת כמצותו, ולא הניח עמו בזיכי
 42 לבונה עד למחר, ולשבת הבאה הקטיר הבזיכין - נפסל
 43 הלחם ואינו קדוש. וכן אם סדר הלחם והבזיכין באחד
 44 בשבת והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה - הלחם אינו
 45 קדוש ונפסל. אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת - [לא]
 46 נפסל הלחם.
 47 יג. כיצד יעשה בלחם ובזיכין שסדרן לאחר השבת?
 48 יניחם שם על השלחן עד שייעבר עליהן יום השבת והן
 49 מסדרין, ואחר כך יקטיר הבזיכין לשבת הבאה אחר
 50 השבת שעברה עליהן והן מסדרין. שאפלו נשאר הלחם
 51 עם הבזיכין על השלחן כמה שבתות - אין בכך כלום.
 52 יד. סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת כמצותן,
 53 והקטיר את הבזיכין לאחר השבת, בין לאחר שבת זו
 54 בין לאחר שבת אחרת הבאה - נפסל הלחם. והרי הוא
 55 כקדשים שנפסלו, שחביב עליהן משום פגול ונותר
 56 וטמא, כמו שיתבאר.
 57 טו. נפרסה חלה אחת מן הלחם: אם עד שלא הסיר
 58 הלחם מעל השלחן נפרסה - הלחם פסול, ואינו מקטיר
 59 עליו את הבזיכין; ואם אחר שהסיר הלחם נפרסה -
 60 הלחם פסול, ומקטיר עליו את הבזיכין.
 61 טז. הגיע זמן הלחם להסירו - הרי זה כמי שהסירו,
 62 ואם נפרס הלחם - מקטיר הבזיכין ואף על פי שלא
 63 פרק המערכה. נטמא אחד מן הסדרין, בין לפני הקטרה
 64 בין לאחר הקטרה, או שנטמא אחד מן הבזיכין -
 65 הטמא בטמאתו והטהור בטטהורו.

יום ש"ק י"ב סיון ה'תשע"ה

פרק ששיו

66 א. סדר עבודות התמידות בכל יום כך הוא: סמוך
 67 לעלות השחר² יבוא הממנה שעל הפיסות³ ויקיש על
 68 העזרה⁴ ופותחין לו⁵. ומבלשין את כל העזרה⁶.

1 שני בזיכין שהיו שם על השלחן. הנכנסין עומדין
 2 בצפון ופניהם לדרום, והיוצאין עומדים בדרום ופניהם
 3 לצפון. אלו מושכין ואלו מניחין, וטפחו של זה בתוך
 4 טפחו של זה; שגאמר: לפני תמיד.
 5 ה. יצאו ונתנו את הלחם שהוציאו על שלחן זהב
 6 אחר שהיה באולם, והקטירו הבזיכין, ואחר כך
 7 מחלקין החלות. ואם חל יום הכפורים להיות בשבת
 8 - החלות מתחלקות לערב.
 9 ו. כיצד מעשה לחם הפנים? מביא ארבע ועשרים
 10 סאים חטים הראויין למנחות, ושפין אותם ובוטטין
 11 בהן כשאר חטי מנחות, וטוחנין אותן, ומנפין מהן
 12 באחת עשרה נפה ארבעה ועשרים עשרון סלת,
 13 ועושין מהם שתיים עשרה חלות מצות. לא נפה אותם
 14 באחת עשרה נפה, או שלא הוציאן מעשרים וארבע
 15 סאים, הואיל ונעשו סלת מכל מקום - בשרות; לא
 16 נאמרו השעורין האלו אלא למצוה.
 17 ז. לישתן ועריכתן - בחוץ, ואפיתן - בפנים בצורה,
 18 כשאר המנחות. ולשין אותן אחת אחת, ואופין אותן
 19 שתיים שתיים.
 20 ח. ושלשה דפוסיין של זהב היו להם: אחד שנותנין בו
 21 החלה והיא בצק; והשני שאופין אותה בו; והשלישי
 22 שנותנין אותה בו כשרודה אותה מן התנור, כדי שלא
 23 תתקלקל.
 24 ט. כל חלה מהן מרבעת, שגאמר: לחם הפנים - שיהיו
 25 לו פנים רבים. ארץ כל חלה מהן עשרה טפחים, ורחבה
 26 חמשה טפחים, ורומה שבע אצבעות. והשלחן ארכו
 27 שנים עשר טפח, ורחבו ששה טפחים. נותן ארץ החלה
 28 על רחב השלחן, נמצאת החלה יוצאת שני טפחים
 29 מכאן ושני טפחים מכאן. וכופל את היוצא מכאן
 30 ומכאן, וישאר בין שני הקצוות רוח באמצע. וכן מניח
 31 חלה על גבי חלה, עד שעורף שש חלות. וכן עושה
 32 בצד המערכה שניה שש חלות.
 33 י. אין אפית לחם הפנים דוחה את השבת ולא
 34 את יום טוב; אלא בערב שבת אופין אותן, ועורכין
 35 אותן למחר. ואם חלו שני ימים טובים של ראש
 36 השנה להיות בחמישי ובערב שבת - אופין אותן

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(1) יבאר בו סדר העבודות התמידיות בכל יום, ועל מה היו אומרים שירה. (2) ראה משנה תמיד כו. "וכי באיזה שעה בא הממונה לא כל העתים שוות, פעמים שהוא בא מקרות הגבר או סמוך לו מלפניו או מאחוריו", ובפירוש המשנה שם: "וקריאת הגבר וכו' שהיה מכריז במקדש בעלות השחר רוצה לומר קרוב לעלות השחר". (3) למעלה בהלכות בית הבחירה שם כתב רבינו: "יבוא הממונה של מקדש". (4) שם במשנה "הממונה בא דופק עליהן", ובפירוש המשנה שם: "ולשון דופק מורה על המקיש בפתח בנחת, כמו קול דודי דופק" (שיר השירים ה, ב), וראה למעלה בהלכות בית הבחירה שם כי "היה דופק על הכהנים שבבית המוקד", וכן נשמע מדברי המשנה שם כח. "ומשום שחציו של בית המוקד היה בנוי בקדש, לכך קורא לו רבינו, עזרה". (5) שם במשנה. וראה שם כח. במשנה ולמעלה בהלכות בית הבחירה שם, כי אחרי שפתחו לו הכהנים את בית המוקד היה נוטל את המפתח ופתח את הפשפש (=השער הקטן) שהיה אצל השער הגדול שבין בית המוקד לעזרה ונכנס לשם. (6) בודקין את העזרה. ראה במשנה שם ובהלכות בית הבחירה שם, כי אחר הממונה

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קסט

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ומצמידין עושי חבתיין לעשות חבתיין. וכל הפהנים
 2 ששם כבר טבלו קדם שיבוא הממנה ולבשו בגדי
 3 פהנה, ויבואו ויעמדו בלשפת הגזית⁸ ויפסו פיס ראשון
 4 ושני⁹ ויזכה כל אחד במלאכתו, כמו שבארנו. ומתחיל
 5 זה שזכה בתרומת הדשון¹⁰ ותורם על הסדר שאמרנו,
 6 ואחר כך מסדר מערכה גדולה¹¹, ואחר כך מסדר
 7 מערכה שניה¹², ואחר כך מעלה שני גזרי עצים ומניחן
 8 על מערכה גדולה להרבות האש. ואחר כך נכנסין
 9 ללשפת הפלים¹³ ומוציאין כל פלי השרת הצריכין להן
 10 כל היום¹⁴. ומשקין את התמיד מי¹⁵, וזה שזכה
 11 בשחיטתו מושכו לבית המטבחיים, והולכין אחריו
 12 הפהנים שזכו להעלות האיקרים¹⁶, ושוהין שם עד
 13 שפותחין שער ההיכל הגדול¹⁷, ובשעת פתיחת השער
 14 שוחטין את התמיד¹⁸. ואחר כך נכנסין להיכל שני
 15 כהנים¹⁹: האחד שזכה בדשון המזבח הפנימי, והשני
 16 שזכה בדשון המנורה.
 17 ב. והמדשן את המזבח מדשנו בשעה שהשוחט שוחט
- 18 אַת התמיד. ואחר כך זרק הדם²⁰ זה שקבלו.
 19 ג. ואחר שזרקין את הדם מטיב²¹ זה שפכה כל חמש
 20 גרות, ויוצאין שניהן מן ההיכל²². ואלו שבבית
 21 המטבחיים מפשיטין ומנתחין, וכל אחד ואחד²³ מעלה
 22 אבר שזכה בו לכבש. ונותנין האיקרים מחצי כבש
 23 ולמטה במערבו. ושל מוספין היו נותנין אותן מחצי
 24 כבש ולמטה במזרחו. ושל ראשי חדשים²⁴ נותנין על
 25 המזבח מלמעלה בין קרן לקרן במקום הלוח רגלי
 26 הפהנים²⁵, כדי לפרסמו שהוא ראש חדש²⁶. ומולחין
 27 שם את האיקרים. וזרקין מלח על גבי הכבש, אפלו
 28 בשבת, כדי שלא יחליק ויפלו הפהנים שם²⁷ בעת
 29 הליכתן בעצים למערכה²⁸. ואף על פי שהמלח חוצץ
 30 בין רגליהם וביין הכבש, הואיל ואין ההולכה הזאת²⁹
 31 עבודה - אינן חוששין.
 32 ד. ואחר שמעלין האיקרים לכבש מתפנסין כלן
 33 ללשפת הגזית³⁰, והממנה אומר להם: ברכו ברכה
 34 אחת. והן פותחין וקורין אהבת עולם, ועשרת

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

היו נכנסים הכהנים ושתי אבוקות של אור בידם ונחלקו לשתי כתות, כת אחת הולכת למזרח וכת אחת הולכת למערב, והיו בודקים את כל העזרה עד שמגיעים למקום בית עושי חבתיין, לראות אם ימצאו כלי המקדש במקומם, ושיהיו שמורים יפה. (7) כלומר, חבתיי כהן גדול, ראה פירוש המשנה שם. ואמרו (תמיד כח): כי עשייה זו אינה ההקטרה, שהרי היא הייתה אחר תמיד של שחר, אלא הכנת החמין לרבוכה ועל הכנה זו לא היה פייס. (8) וזה היה אחר שיעלה עמוד השחר, שאף על פי שהממונה היה בא קודם עלות השחר, עד שנכנסו כולם וברדקו ובאו ללשכת הגזית, כבר עלה השחר. (9) נראה מכאן כי הפיס הראשון והשני היו תכופים זה לזה, וזה תמוה שהרי במשנה (יומא כב.) ובגמרא שם כד: מבואר כי הייתה שהות והפסק בין כל פיס ופיס. (10) מעל המזבח החיצוני. (11) כי "מי שזכה לתרום הוא מסדר את המערכה והוא מעלה שני גזרי עצים למזבח והוא מכניס מחתה מלאה אש מן המזבח החיצון למזבח הזהב להקטיר עליה קטורת". (12) ויש אומרים כי היה מסדר גם מערכה שלישית לקיום האש. (13) לפי סדר המשנה היה כאן הפיס השני, אבל כבר כתבנו למעלה, בהלכה זו, כי לדעת רבינו היה הפיס השני מיד אחרי הפיס הראשון. ולשכת הכלים לא מבואר במשנה (וכמו כן בדברי רבינו בהלכות בית הבחירה) היכן מקומה, וכמו כן לא נזכרת במסכת מדות, וראה ירושלמי שקלים פרק ה הלכה ד כי שתי לשכות היו במקדש אחת לשכת חשאין ואחת לשכת הכלים, וראה פירוש הראב"ד תמיד שם שכתב וזה לשונו "ולא ידענא אי דווקא במקדש קאמר כגון סניף למקדש או בעזרה וכדאמר בעלמא אין שבות במקדש דהיינו נמי העזרה וכו'". (14) במשנה תמיד שם: "נכנסו ללשכת הכלים והוציאו משם תשעים ושלושה כלי כסף וכלי זהב", ורבינו בפירוש המשנה שם כתב: "מנין זה אפשר שהוא כנגד מה שצריכין לעבודת היום מן הכלים, ובגמרא חגיגה ירושלמי אמרו כנגד תשעים ושלוש אזכרות שכתוב בפרשת חגי זכריה ומלאכי". (15) תמיד שם במשנה, כדי שיהא נוח להפשט. (16) שם במשנה. כדי שיאחזו את התמיד בשעת השחיטה שהרי "לא היו כופתין את הטלה אלא עוקדין אותו, מי שזכו באברים אוחזין בו". (17) כלומר השער הגדול של ההיכל. (18) תמיד שם במשנה: "לא היה השוחט עד ששומע שער הגדול שנפתח". (19) הם שפתחו את השער הגדול שבהיכל. (20) כחכמים הסוברים שבקטורת הוא מפסיק בין חמש נרות לשתי נרות, ולא כאבא שאול האומר (שם לג.) שבשחיטת התמיד ובזריקתו הוא מפסיק ביניהם. (21) כלומר, מדליק. (22) שהרי גמרו עבודתם. (23) מאלו שזכו בפיס. (24) כלומר מוספי ראשי חדשים. (25) שקלים שם: "של ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח מלמעלן", וירושלמי שם: "איזהו כרכוב המזבח אמה בין קרן לקרן מקום הלוח רגלי הכהנים". (26) ירושלמי שקלים שם וכן בבלי סוכה נה. "אמר ר' יוחנן כדי לידע שהוקבע ראש חודש בזמנו". ומפרש רש"י סוכה שם "לכך סודרין אותן למעלה משאר אברים להראות שהן חשובין ולהודיע שהוקבע החדש בזמנו". (27) משנה עירובין קד. "בוזקין מלח על גבי כבש (בשבת) בשביל שלא יחליקו". ומפרש רש"י: "מפויין ומכתתין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק". (28) כן הוא בגמרא שם כי דברי המשנה הנ"ל אינם אלא בעת הולכת עצים למערכה, שאין זו עבודה, אבל בשעת הולכת האברים, שהיא עבודה, המלח חוצץ בין רגלי הכהנים לכבש. (29) של העצים. (30) משנה תמיד פרק ד (לא:): "ובאו להן ללשכת הגזית לקרות את שמע", וברש"י שם: "והכי נכון הדבר שיתפללו קודם שיקטירו שום הקטר ויעלה קרבנם לריח ניחוח".

1 הַדְּבָרוֹת³¹, וְשָׁמַע, וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ³², וַיֹּאמֶר, וַיֵּאמֶר
 2 וַיִּצְיִב³³, וְרָצָה, וְשִׁים שְׁלוֹם³⁴. וּבְשֶׁבֶת³⁵ מוֹסִיפִין בְּרָכָה
 3 אַחַת, וְהָיָה שִׁיאֲמָרוּ אֲנָשִׁי מִשְׁמֵר הַיּוֹצֵא לְאֲנָשִׁי מִשְׁמֵר
 4 הַנִּכְנָס: מִי שֶׁשָּׁפֵן אֶת שְׁמוֹ בְּבֵית הַזֶּה לְשָׂפֵן בִּיגִיכֶם
 5 אֲהַבָּה אַחֲרָה שְׁלוֹם וְרַעוּת³⁶. וְאַחַר כֶּף מְפִיסִין פִּיס
 6 שְׁלִישִׁי³⁷ וְרִבְעִי³⁸, וְזוֹכָה בְּקִטְרֵת מִי שְׁזוֹכָה, וְנִכְנָס
 7 וּמְקַטֵּיר. וְאַחַר כֶּף נִכְנָס זֶה שְׁזוֹכָה בְּדִשּׁוֹן הַמְּנוּחָה וּמְטִיב
 8 שְׁתֵּי הַנְּרוֹת³⁹. וַיּוֹצֵא זֶה שֶׁהַקְטִיר עִם מִדְּשָׁן הַמְּנוּחָה,
 9 וְעוֹמֵד עַל מַעְלוֹת הָאוֹלָם הוּא וְאָחִיו הַכֹּהֲנִים⁴⁰.
 10 ה. כְּשִׁיגִיעַ בֵּין הָאוֹלָם לְמִזְבֵּחַ⁴¹, נָטַל אֶחָד הַמַּגְרָפָה
 11 וְזָרְקָהּ בֵּין הָאוֹלָם לְמִזְבֵּחַ⁴², וְהָיָה לָהּ קוֹל גְּדוֹל⁴³.
 12 וְשִׁלְשָׁה דְּבָרִים הֵיטָה מִשְׁמֶשֶׁת בֵּהֶן: הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ
 13 הָיָה יוֹדֵעַ שְׁאָחִיו הַכֹּהֲנִים נִכְנְסִין לְהַשְׁתַּחֲוֹת וְהוּא רִץ
 14 וּבָא⁴⁴. וְכֵן לְוֵי הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ הָיָה יוֹדֵעַ שְׁאָחִיו

15 הַלְוִיִּם נִכְנְסִין לְדַבֵּר בְּשִׁיר וְהוּא רִץ וּבָא⁴⁵. וְרֹאשׁ
 16 הַמַּעְמָד, כְּשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, הָיָה מַעְמִיד אֶת
 17 הַטְּמָאִים⁴⁶ עַל שֶׁעַר הַמְּזוּרָח⁴⁷, מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד, שֶׁיִּדְעוּ הַכֹּל
 18 שֶׁעֲדִין לֹא הִבִּיאוּ כִּפְרָתָן⁴⁸. וְאַחַר כֶּף מַעְלָה זֶה שְׁזוֹכָה
 19 בְּאִבְרִים אֶת הָאִבְרִים מִן הַכֶּכֶשׁ לְמִזְבֵּחַ⁴⁹. וְאַחַר
 20 שְׁמַעְלִין אֶת הָאִבְרִים, מִתְחִילִין אֵלָיו שָׁעַל מַעְלוֹת
 21 הָאוֹלָם⁵⁰ וּמְבָרְכִין בְּרַכַּת כֹּהֲנִים⁵¹ בְּרָכָה אַחַת בְּשֵׁם
 22 הַמִּפְרָשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּמִקּוּמָה⁵². וְאַחַר כֶּף מַעְלִין סֵלֶת
 23 הַנְּסָכִים⁵³. וְאַחַר הַסֵּלֶת מְקַטֵּיר הַחֻבְתִּין. וְאַחַר הַחֻבְתִּין
 24 מַעְלִין אֶת הַיַּיִן לְנִסּוֹף. וּבִשְׁעַת הַנִּסּוֹף אוֹמְרִין הַלְוִיִּם
 25 הַשִּׁיר, וּמִכֵּין הַמְּשׁוֹרְרִין בְּמִיגֵי נִגּוֹן שֶׁבְּמִקְדָּשׁ, וְתוֹקְעִין
 26 תְּשֻׁעַ תְּקִיעוֹת עַל פְּרָקֵי הַשִּׁיר.
 27 ו. כְּשֶׁהָיָה נוֹתֵן הַיַּיִן לְמִנְסָף⁵⁴, הָיָה שֹׁנֵי כֹהֲנִים עוֹמְדִין
 28 עַל שְׁלֹחַן הַחֻלְבִּים⁵⁵ וְשְׁתֵּי חֻצְרוֹת בִּידָן, וְהִסְגִּין⁵⁶

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

(31 שם במשנה. "ולפי שהם עיקר הדת וראשיתו". (32 שם במשנה. ואף על פי שלא הגיע זמן קריאת שמע (כמו שאמרו ביומא לז: הקורא שמע עם אנשי משמר לא יצא, מפני שאנשי משמר משכימין), מקדימים הכהנים, שהעבודה מוטלת עליהם, לקרותה קודם היום, שמה תימשך עליהן העבודה ויימנעו לקרות. (33 כלומר פרשת הציצית. (34 שם במשנה: "ברכו את העם שלוש ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים", וכתב רבינו בפירושו המשנה שם כי ברכת כהנים הכוונה לברכת "שים שלום", ולפי שכולן (=אמת ויציב, רצה ושים שלום) תפלה על ישראל ועליהם אמרו וברכו את העם, אבל ברכת כהנים הידועה והוא "יברכך ה'", לא הייתה בלשכת הגזית, אלא על מעלות האולם אחר גמר העבודה. (35 שאז מתחלפין המשמרות. (36 שם במשנה: "ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא", ובברכות יב. אמרו: "מאי ברכה אחת? אמר רבי חלבו משמר היוצא אומר למשמר הנכנס מי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישיכן ביניכם אהבה ואחוה ושלום ורעות". (37 מי מקטיר הקטורת. (38 מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. (39 כרבנן (יומא יד: ש) מקטיר קטורת ואחר כך מטיב שתי נרות, ולא כאבא שאול (שם לג.) שהטבת שתי נרות קודמת לקטורת. (40 תמיד פרק ז משנה ב: "באו ועמדו על מעלות האולם עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים". (41 זה היה בשעה שנכנסו להקטיר הקטורת, כמבואר בתמיד פרק ה משנה ו. ואם כן זה היה לפני שעמדו על מעלות האולם. באופן שדברים אלו לא נכתבו לפי הסדר (כסף משנה). (42 תמיד שם במשנה. וראה בתוספות יום טוב שם שכתב שהיו שלוש מגרפות, אחת שגורפים בה הדשן (שם פרק ב משנה א), השנייה שהיא כלי שיר (שם פרק ג משנה ח) ושלישית, מגריפה זו שמשמיעה קול בשעה שזורקין אותה. (43 ראה שם במשנה כי "אין אדם שומע קול חבריו בירושלים מקול המגריפה. (44 ואין הכוונה שמיד השתחוו, אלא לאחר גמר עבודת התמיד. (45 שם. ואין הכוונה שהיו שרים מיד, אלא מכינים עצמם לשיר, שהרי השיר היה אחר גמר כל העבודות, בשעת ניסוך היין. (46 המצורעים שכבר טהרו מצרעתם, אלא שצריך עוד לזרוק עליהם דם האשם. (47 שער ניקור. (48 פסחים פב. כדעת רבא. ורוצה לומר שלא יחשדום שאינם נכנסים לפי שאין נכבד בעיניהם המקום המקודש. אלא עומדים ומחכים להיכנס בשער זה ולקבל את ההזאות. (49 ביומא לג. אמרו שלדעת אבא שאול "הטבת שתי נרות קודם לקטורת וקטורת קודם לאברים". ולדעת רבנן (שם יד: קטורת קודמת להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודמת לאברים. (50 מכאן מוכח שמה שכתב רבינו למעלה (בתחילת ההלכה) "כשיגיע בין האולם וכו', לא נכתב לפי הסדר, שאם זהו לפי הסדר, אם כן הרי כבר ירדו ממעלות האולם. (51 "אף על פי שהמשנה סתמה הסדר, למדנו מתוך המקראות וההלכות שבמסכת יומא, שאלו העומדים על מעלות האולם לא היו נושאים את כפיהן עד שהעלה, מי שזכה באברים, את האברים מן הכבש למזבח שנאמר וירד מעשות וכו' וישא אהרן את ידיו וכו'". (52 בפרק י"ד מהלכות תפילה הלכה י. (53 ראה יומא שם "אבי מסדר וכו', ואברים למנחה ומנחה לחביתין וחביתין לנסכים". ומפרש רש"י: "למנחה, מנחת נסכו של תמיד, דכתיב (במדבר כח, ה) ועשירית האיפה סולת למנחה וכו'. לנסכין, לנסך יינו של תמיד". (54 תמיד פרק ז משנה ג. ונראה מסתימות לשונו של רבינו כי משנה זו היא בכל הכהנים, ולא דווקא בכהן גדול. וכן הוא בפירושו המשנה שם על דברי המשנה "בא לו להקיף את המזבח מהיכן מתחיל מקרן דרומית מזרחית", כי הוא בכל הכהנים, וכן דעתו גם למעלה בפרק ז מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יב. וראה להלן בסמוך. אבל הרא"ש שם כתב כי משנה זו היא דווקא בכהן גדול (וכן דעת רש"י בזבחים סד.). (55 משנה שם. "כבר נתבאר בששי משקלים (משנה ד. וראה למעלה פרק ב מהלכות בית הבחירה הלכה טו) שהיו במערבו של כבש שתי שולחנות אחד של כסף ונתנין עליו כלי שרת ואחד של שיש ונתנין עליו האברים והוא שולחן החלבים הנזכר כאן". (56 ראה פרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה טז כי "ממנין כהן אחד יהיה לכהן גדול כמו המשנה למלך והוא הנקרא סגן והוא הנקרא ממונה". וברור הדבר כי

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קעא

מתוך מהדורת וגשל

- 1 עומד על קרן המזבח⁵⁷ והסודרין⁵⁸ בידו, ותקעו והריעו
 2 ותקעו. ובאו ועמדו אצל זה המנחה על הצלצל⁵⁹, אחד
 3 מימינו ואחד משמאלו⁶⁰.
 4 ז. שקה המנסף לנסף⁶¹, מניף הסגן בסודרין⁶², הקיש
 5 זה בצלצל⁶³, ותקעו אלו בהצוצרות⁶⁴, ודברו הלויים
 6 בשיר. הגיעו לפרק - תקעו⁶⁵, והשתחוו כל העם
 7 שבעזרה. על כל פרק תקיעה, ועל כל תקיעה
 8 השתחוה. וכל התקיעות שעל התמיד תשע, כמו
 9 שבארנו.
 10 ח. אין אומרין שירה אלא על עולות הצבור וזבחי
 11 שלמיהם האמורין בתורה; אבל עולות נדבה שמקריבין
 12 ממותר תרומת הלשכה, אף על פי שהן של צבור - אין
 13 אומרין שירה עליהן. וכן נסקים הפאין בפני עצמן -
 14 אין אומרין עליהן שירה.
 15 ט. השיר שקהו הלויים אומרין: ביום הראשון היו
 16 אומרין: לה הארץ ומלואה⁶⁶. בשני היו אומרין: גדול
 17 ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו וגומר⁶⁷.
 18 בשלישי היו אומרין: אלהים נצב בעדת אל, בקרב
- 19 אלהים ישפט⁶⁸. ברכיעי היו אומרין: אל נקמות ה', אל
 20 נקמות הופיע⁶⁹. בתמישי היו אומרין: הרנינו לאלהים
 21 עזנו, הריעו לאלהי יעקב⁷⁰. בששי היו אומרין: ה'
 22 מלך גאות לבש, לבש ה', עז התאזר וגומר⁷¹. בשבת
 23 היו אומרין: מזמור שיר ליום השבת⁷². במוספי שבת
 24 אומרים שירת האזינו. וחולקין אותה לששה פרקים,
 25 הזי"ו ל"ף⁷³, בדרך שקוראין אותה ששה בבית הכנסת,
 26 ואומרין פרק בכל שבת. גמרו השירה בששה שבתות
 27 - חזרין לראש. במנחה של שבת אומר אז ישיר משה⁷⁴
 28 ומי כמכה⁷⁵ וגומר⁷⁶. במוסף של ראש השנה היו
 29 אומרין: הרנינו לאלהים עזנו⁷⁷. ואם חל להיות
 30 בתמישי⁷⁸ - אומר⁷⁹: הסירותי מסבל שכמו וגומר⁸⁰.
 31 במנחה של ראש השנה היו אומרים: קול ה' יחיל
 32 מדבר וגומר⁸¹.
 33 י. ראש חדש שקל להיות בשבת - שירה של ראש
 34 חדש דוחה את שירה של שבת, כדי לפרסם שהיום
 35 ראש חדש.
 36 יא. בשבת מקטירין את שני בזיכי לבונה עם

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

הסגן אינו מופיע אלא עם הכהן הגדול אבל אם כהן הדיוט הוא המנסך - עומד כהן הדיוט על הקרן ולא הסגן. וראה בפירוש הראב"ד (סוף מסכת תמיד) שגם דעתו כנ"ל, אלא שהסתפק אם כהן אחר מחזיק את הסודרים, או שהמנסך עצמו היה מניף ומנסך. (57) שהיא אמה על אמה. (58) "הם דגלים". (59) שם במשנה: "באו ועמדו אצל בן ארזא וכו' והקיש בן ארזא בצלצל". "והצלצל הן שתי קערות נחושת שמכין זה בזה" (ערוך). (60) כדי לתקוע. (61) כלומר "כל מה שהיה לו לנסך היה מניף" (מלאכת שלמה בשם ראב"ד). [ורוצה לומר: המנסך היה שוהה בניסוכו והיה מנסך לאט לאט ולא בבת אחת, מפני ש"אין אומרים שירה אלא על היין" (ברכות לה.). היינו, "בעת ניסוך היין" (למעלה פרק ג מהלכות כלי המקדש הלכה ב.). ולפיכך דקדקו שהמניף ניף בעת פעולת הניסוך, בכדי שהשירה אף היא תתחיל בעת הניסוך ממש, ולא אחריו]. (62) לסימן ללויים שעומדים על הדוכן, שידעו להתחיל בשיר בשעת הניסוך. (63) ראה למעלה הלכה ה כי המשוררים מכים במיני ניגון, "אלא שהצלצל היה כלי זמר מיוחד שאין שם אלא הוא וקול גדול היה לו והוא המתחיל". (64) לפי שאפשר ללוי שלא יראה הנפת הסודרים כשיפנה לבו לדבר, וגם אפשר שהיו בתוך הלשכות או בהר הבית, לא בעזרה (שאינם רואים בעת שמניף הסודרים), אבל קול התקיעות אי אפשר שלא ישמעו, ולפיכך תקעו כדי שיפנו לראות בהנפת הסודרים הואיל ועיקר התקנה הנפת הסודרים היא. (65) "פרקים היה להם בשיר שהיו מפסיקין שם, ובתוך אותו הפיסוק היו תוקעין" (הראב"ד). "ושלושה פרקים היה בשיר שהן מפסיקין, ועל כל פרק ופרק תקיעה, תרועה ותקיעה וכו' והיינו דתנן (סוכה נג:) אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, שלוש לפתיחת שערים ותשע לתמיד של שחר וכו' והיינו שלוש תקיעות, תקיעה ותרועה ותקיעה, על כל פרק" (הרא"ש שם). (66) וטעם לאמירת פרק זה ביום ראשון הוא משום שיום ראשון הוא תחילת מעשה בראשית. ולשון הגמרא (ראש השנה לא.) "על שם שקנה והקנה ושלט בעולמו". (67) "משום שביום שני נחלקו המים והיו השמים תחתיהם אומר גדול ה'. ולשון הגמרא ראש-השנה שם "על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן". (68) משום שביום שלישי נראתה הארץ שעליה יהיה הדין והדיינין, אומר א' ניצב בעדת אל (רבינו שם). ולשון הגמרא שם: "על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו". (69) משום שבו נבראו השמש והירח, אומר אל נקמות ה' שהוא נוקם מן התועים אחר עבודתם (רבינו שם). ולשון הגמרא שם "על שם שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן". (70) משום שבו נבראו מיני בעלי חיים, ויש בזה פלאים מפני החילוק שבמיניהם ותנועתם מעצמם ופלאים אחרים שיש בבעלי חיים, אומר הרנינו לא' עזינו, לפי שבשעה שרואים אותן משבחים הבורא ומגדלים אותו, ולשון הגמרא שם "על שם שברא עופות ודגים לשבח שמו". (71) משום שבו נשלמו מעשי בראשית, ונברא האדם גם כן, שמבין גדולת הבורא יתעלה, אומר ה' מלך גאות לבש. ולשון הגמרא שם "על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן". (72) "על שם ששבת". (73) ה'אזינו, ז'כור ימות עולם, י'רכבהו על במתי ארץ, ו'ירא ה' וינאץ, ל'ו חכמו, כ'י אשא אל שמים (ראה בפרק י"ג מהלכות תפילה הלכה ה.). (74) שירת הים עד "מי כמוכה". (75) שם, יא עד סוף כל השירה. (76) בגמרא שם אמרו: אז ישיר, ומי כמוכה, ואז ישיר [וישראל עלי באר - במדבר כא, יז] ונראה שרבינו לא גרס שם אלא "אז ישיר משה ומי כמוכה". (77) שבו נאמר "תקעו בחודש שופר". (78) שאומרים בו בשחרית תמיד הרנינו, כנ"ל. (79) במוסף. (80) והטעם בזה כדי שלא לחזור ולכפול את כל הפרק. (81) כדי להזכיר זכות קול שופר של מתן תורה (רש"י).

קעב שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ב סיון - ספר עבודה - הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 המוספין⁸², קדם נסוף היין של מוספין. וכסדר שְׁעוּשִׁין
 2 בְּכָל יוֹם בַּבֶּקֶר, כֶּף עוֹשִׂין בֵּין הָעֲרֵבִים; חוּץ מִהֶרְמַת
 3 הַדָּשָׁן מִמִּזְבַּח הַחִיצוֹן⁸³ וְסִדּוּר הַמַּעֲרֻכּוֹת וְהַפִּסּוֹת⁸⁴,
 4 שָׂאִין עוֹשִׂין דְּרָרִים אֵלּוּ אֲלֵא בְּכָל יוֹם בְּשַׁחַר לְבַד, כְּמוֹ
 5 שְׁבֹאֲרָנוּ⁸⁵.
 6 **פֶּרֶק שְׁבִיעִי**
 7 א. בְּרֵאשֵׁי הַדָּשִׁים מְקַרְבִּין מוֹסֵף רֹאשׁ הַדָּשׁ² אַחַר
 8 תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר³. וְכִמָּה הוּא מוֹסֵף רֹאשׁ הַדָּשׁ? פְּרִים
 9 שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִּבְשִׁים⁴, הַכֹּל עוֹלוֹת⁵, וְשְׁעִיר
 10 עֲזִים חֲטָאֵת⁶.
 11 ב. מַעֲשֶׂה כָּל הָעוֹלוֹת אֶחָד הוּא כְּמַעֲשֶׂה הַתְּמִיד⁷,
 12 וּמַעֲשֶׂה הַחֲטָאוֹת שֶׁל רֵאשֵׁי הַדָּשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת -
 13 כְּמַעֲשֶׂה הַחֲטָאֵת הַנֶּאֱכָלֶת⁸ שְׁבֹאֲרָנוּ⁹.
 14 ג. בְּפֶסַח מְקַרְבִּין קֶרְבַּן מוֹסֵף בְּכָל יוֹם, מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 15 עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי¹⁰, כְּמוֹסֵף רֵאשֵׁי הַדָּשִׁים¹¹: פְּרִים שְׁנַיִם

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

(82 כלומר, אחר הקרבת המוספין. 83 שאינה אלא בבוקר. אבל דישון המזבח הפנימי ורישון המנורה היו גם בערב. 84 פיס ראשון ושני ורביעי, אבל פיס שלישי של קטורת - מפסין גם בערב. 85 למעלה פרק ד שם לענין פייסות, ולמעלה פרק ב הלכה ב לענין סידור מערכות. 1) בו תבואר מצות-עשה של הקרבת מנחת העומר ביום שני של פסח. 2) שנאמר (במדבר כח, יא) "ובראשי חדשיכם תקריבו וגו'". 3) כי כל התדיר מחבירו קודם את חבירו, ראה זבחים פט. וכמו כן אין שום דבר קרב בין תמיד של שחר למוסף, וכסדר המערכה של אביי (יומא לג.) "תמידין קודמין למוספין". 4) שנאמר (שם) "פרים בני בקר שנים ואיל אחד, כבשים בני שנה שבעה תמימים". 5) שנאמר (שם שם, יד) "זאת עולת חודש בחדשו". 6) שנאמר (שם שם, טו) "ושעיר עזים אחד לחטאת לה", על עולת התמיד". 7) שהרי אף הוא עולה, כמו שנאמר (שם שם, ג) "כבשים בני שנה תמימים, שנים ליום עולה תמיד". וראה למעלה פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות. 8) שכיון שהן חטאת - דינן כסתם חטאת הנאכלת (קרי' ספר). וראה בתוספתא שבועות פ"א, שכל החטאות החיצונות נאכלות, וכל הפנימיות נשרפות. ראה למעלה פ"ה ממעשה הקרבנות הלכות ז"א. 9) למעלה שם פ"ז הלכה א, כיצד מעשה החטאת הנאכלת. 10) כמו שנאמר (שם שם, י"ט-כד) "והקרבתם אשה עולה וגו' כאלה תעשו ליום שבעת ימים". 11) ראה למעלה ה"א. 12) שכן נאמר (שם) "והקרבתם אשה עולה לה", פרים בני בקר שנים ואיל אחד, ושבעה כבשים בני שנה". 13) שנאמר (שם שם, כב) "ושעיר חטאת אחד". 14) ראה למעלה הלכה ב. 15) שנאמר (ויקרא כג, יא) "והניף את העומר לפני ה' לרצונכם, ממחרת השבת יניפנו הכהן. ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לה". וראה במנחות (סו: סז.) ממחרת השבת = ממחרת יו"ט (ראשון של פסח). ו"עומר" הוא עשירית האיפה, וכך היה שמה, כמו שנאמר (שמות טז, יח) "וימודו בעומר" (רש"י ויקרא שם). 16) למעלה פ"ב ממעשה הקרבנות הלכה ג. 17) ממחרת השבת, ראה למעלה. 18) ראה בתוספתא מנחות פ"א, כי כל המנחות שיש להן זמן קבוע מן התורה, דוחות את השבת ואת הטומאה. ובמנחות עב. למדו כן ממה שנאמר (ויקרא ב, יד) "ואם תקריב מנחת ביכורים (=עומר) לה" - "תקריב ואפי' בשבת, תקריב ואפי' בטומאה". וראה שם עב: כי דברי המשנה (שם עא.) "ודוחה את השבת" הוא להקריב, וכן הברייתא שם: "רבי אומר, וידבר משה את מועדי ה' (שם כג, מד), מה תלמוד-לומר, לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח, שנאמר בהן במועדו, במועדו ואפילו בשבת, במועדו ואפילו בטומאה וכו' עומר והקרב עמו וכו' ת"ל וידבר משה את מועדי ה', הכתוב קבע מועד לכולן וכו' עומר להקריב וכו'". 19) משנה במנחות פג: כלים פ"א משנה ו, ופרה פ"ב משנה א, ותוספתא שם פ"ט. וראה בירושלמי שביעית פ"א הלכות א"ב, ושקלים פ"ד הלכה א. 20) הכוונה לתחילת הפסוק: "כי תבואו אל הארץ", וכן מבואר בסמ"ג (לחם-משנה). וכן הוא בדברי רבינו בפירושו המשנה במנחות שם. 21) לירושלים. משנה במנחות סד: ובגמרא שם: "מאי עמא, אי בעית אימא משום כרמל (=שיהא רך ומלא, ואם יביאוהו מרחוק יתייבש ולא יהיה מלא - רש"י שם). ואי בעית אימא משום דאין מעבירין על המצוות". והטעם הזה האחרון הביא רבינו בפירושו המשנה שם. 22) שם במשנה: "לא ביכר (=לא בישל כל צרכו - רש"י) הקרוב לירושלים - מביאין אותו מכל מקום". 23) משנה שם עא. "מצוותו לקצור בלילה". ואמרו בגמרא (שם סו.) "יכול יקצור ויספור ויביא ביום, תלמוד לומר (שם, טו) "שבע שבתות תמימות תהיינה" וכו'. בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב": לפי שתחילת היום מתחילת לילו, ונאמר (דברים טז, ט) מהחל חרמש בקמה וכו', וזו ראייה שקצירת העומר בלילה" (ראה בפירושו המשנה מנחות סה.). 24) "כיון שזמנו קבוע" (קרי' ספר). וראה למעלה הלכה ד, כן הוא במשנה שם: "ודוחה את השבת". ואף כי בגמרא (שם עב:) פירשו משנה זו בהקריב, ולא בקצירה - פסק רבינו כדברי הירושלמי ראש השנה פ"א הלכה ח, ומגילה פ"ב הלכה ז, המובאים להלן הלכה ז. 25) משנה במגילה כ: "כל הלילה כשר לקצירת העומר וכו' זה הכלל דבר שמצוותו ביום כשר כל היום, דבר שמצוותו בלילה - כשר כל הלילה". 26) מערב יום-טוב או ביום-טוב (עיין תוספות מנחות עב. ד"ה אף). 27) כן הוא

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קעג

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ח. מְצוֹתוֹ לְבֹא מִן הַקָּמָה²⁸. לֹא מְצֹאוֹ²⁹ - יָבִיאוּ מִן
- 2 הַעֲמִירִים³⁰.
- 3 ט. מְצוֹתוֹ לְבֹא מִן הַלַּח³¹. לֹא מְצֹאוֹ³² - יָבִיאוּ מִן
- 4 הַיָּבֵשׁ³³.
- 5 י. דְרָפָן הִיָּה לְהֵבִיא מִשְׁדוֹת שְׁבֵדָרוֹם³⁴. הִיָּה נָר חֲצִי
- 6 הַשֶּׁדֶה וְזוֹרַע חֲצִיָּה בְּשָׁנָה זוֹ³⁵, וּבְשָׁנָה אַחֲרַת נָר חֲצִי
- 7 הַשֶּׁדֶה שְׂזָרַע וְזוֹרַע חֲצִי שְׁנָר וּמִבֵּיא מִמֶּנּוּ.
- 8 יא. עֹמֵר זֶה מִן הַשְּׂעוּרִים הִיָּה בְּאֶרֶץ³⁶. וְדָבָר זֶה הֵלְכָה
- 9 מִמֶּשֶׁה רַבְנֵנוּ³⁷. וְכִיצַד הִיָּה נִעְשָׂה³⁸? מְעַרְב יוֹם טוֹב
- 10 יוֹצֵאִין שְׁלוֹחֵי בֵית דִּין וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ כְּרִיכוֹת³⁹ בְּמַחְבֵּר
- 11 לְקַרְקַע, כְּדִי שִׁיְהִיָּה נוֹחַ לְקַצֵּר. כָּל הַעֲזִירוֹת הַסְּמוּכוֹת
- 12 לְשֵׁם מִתְכַּפְּנוֹת, כְּדִי שִׁיְהִיָּה נִקְצָר בְּעֶסֶק גְּדוֹל⁴⁰. וְקוֹצְרִין
- 13 שְׁלֹשׁ סְאִין⁴¹ שְׂעוּרִין בְּשִׁלְשָׁה אֲנָשִׁים, וּבְשִׁלְשׁ קְפוֹת⁴²,
- 14 וּבְשִׁלְשָׁה מְגָלוֹת⁴³. כִּינּוּן שֶׁחֲשָׁכָה⁴⁴, אוֹמֵר לָהֶם הַקּוֹצֵר⁴⁵
- 15 לְכָל הָעוֹמְדִים שָׁם: בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? אוֹמְרִין לוֹ⁴⁶: הֵן! בָּא
- 16 הַשֶּׁמֶשׁ? אוֹמְרִין לוֹ: הֵן! בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? אוֹמְרִין לוֹ: הֵן!

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

במשנה מנחות עא. "נקצר ביום כשר", ואף כי בגמרא (שם עב.) אמרו כי הסובר נקצר ביום כשר, אינו דוחה שבת (ראה לחם-משנה כאן) – פסק רבינו כדברי הירושלמי ראש השנה ומגילה שם, שאמרו: "רשב"ל בעי, קצירת העומר מהו שתדחה את השבת ביום (=ביום טז). התיב רבי אביי, והא תנינן מצוותו לקצור בלילה. נקצר ביום, כשר ודוחה השבת, ולא קיבלה. אמר ר' אחא, חזר רשב"ל מן הדא, כיון שחשיכה אמר להן: בא השמש, אומר הין. בא השמש, אומר הין. מה אנן קיימין, אם ללילה כבר הוא אומר, אלא אם אינו ענין ללילה, תניהו עניין ליום", הרי מבואר מזה שאף הסובר קצירה ביום ט"ז כשרה, היא דוחה את השבת (ראה הר המוריה כאן, וחכם צבי סימן קסו, ושיירי קרבן בראש השנה שם). (28 כלומר, שיקצור העומר מן התבואה המחוברת לקרקע. שם עא. במשנה "מצות העומר לבוא מן הקמח". וברש"י שם ד"ה מן הקמה, שתהא קצירה לשמה, כדכתיב (דברים טז, ט) "מהחל חרמש בקמה". (29 שכבר נקצרה כל התבואה. (30 כלומר מן התלוש, שם במשנה "לא מצא, יביא מן העמרים". ובגמרא (שם עב.) "תנו רבנן, ואם תקריב מנחת ביכורים (ויקרא ב, יד) מה תלמוד-לומר, לפי שמצות העומר לבוא מן הקמה, מנין שאם לא מצא מן הקמה - יביא מן העומרים, תלמוד-לומר תקריב". (31 משנה במנחות שם: "מצוותו לבוא מן הלח", ופירש"י דכתיב (שם כג, יד) "כרמל – רך ומל". היינו שהקמה המחוברת תהיה לחה, ואף אם מביא מן העומרים, ישתדל שיהיו לחים, וכן הוא בתוספתא שם פ"י "מצות העומר להביא מן הקמה, אין לו – יביא מן העומרים, אין לו – יביא מן האצור ומן הקצור, אין לו – יביא מן הלח, אין לו וכו'", וראה בתפארת ישראל שם. (32 שם במשנה. ובברייתא שם עב. "ומנין שאם לא מצא מן הלח, יביא מן היבש, תלמוד-לומר (שם ב, יד) "ואם תקריב". (33 מנחות פה. פה: "אין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות", כלומר "מושפעות לצד דרום, שאז חמה זורחת בהן יותר" (תוספות שם פה. ד"ה מודרמות). (34 חרש ולא זרע. (35 שם פה: שכשהקרקע נחרשת ונזרעת בכל שנה, אין בכוחה להוציא תבואה יפה, עיין רש"י שם. וראה למעלה פ"ז מהלכות איסורי מזבח הלכה ד, ובלחם-משנה כאן. (36 ראה למעלה פ"ב מהלכות מעשה הקרבנות ה"ב. (37 כלומר, הלכה למשה מסיני, ואינו מפורש בתורה. ובמנחות סח: ופד. אמרו: "מהיכן באה מן השעורין, אתה אומר מן השעורין או אינו אלא מן החיטין. רבי אליעזר אומר, נאמר אביב במצרים, ונאמר אביב לדורות. מה אביב האמור במצרים (שמות ט, לא), שעורין, אף אביב האמור לדורות שעורין. ורבי עקיבא אומר, מצינו יחיד שמביא חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין, וציבור שמביאין חובתן מן החיטין, מביאין חובתן מן השעורים. ואם אתה אומר (עומר) בא מן החיטין, לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין. ד"א, אם אתה אומר עומר בא מן החיטין, אין שתי הלחם ביכורים". וראה גם בסיפרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יג, הלכות דה. (38 משנה במנחות סח. (39) "כורכים וקושרים ראשי שבלים מלוא אגרוף" (רש"י שם). (40 המולה גדולה לפרסם הדבר שבמוצאי יום-טוב קוצרים אותו, להוציא מלבם של בייתוסין שאומרים כי ממחרת שבת בראשית קוצרין, ראה להלן בדברי רבינו. (41 כחכמים במשנה (שם ג:). (42 שלשה סלים שרגילים להכניס בהן תבן ושבלים בשעה שקוצרים, ראה שבת קכו. (43 שם במשנה, כדי לפרסם הדבר מפני הבייתוסין, ראה להלן. (44 מוצאי יום-טוב. (45 היינו כל אחת משלושת הקוצרים, אומר לבני העיירות שנתקבצו. (46 כלומר, כל אחד משלושת הקוצרים אומר. (47 הצדוקים והבייתוסים. (48 ראה בפירוש המשנה לאבות פ"א משנה ב. (49 שם סה. במשנה "כל כך למה, מפני הבייתוסין (והרע"ב גרס: הצדוקים והבייתוסים) שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום-טוב (אלא במוצאי שבת, כדמפרש בגמרא – רש"י). (50 שם סה: סו. (51 כלומר קבלה בידנו מהנביאים והסנהדרין איש מפי איש. (52 הוא יום הבאת העומר. (53 היינו ממחרת יום ראשון של פסח, שהוא טז בניסן. (54 הרי שהביאו את העומר למחרת הפסח שהוא יום טז.

קעד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

1 תאמר, שאותו הפסח בשבת ארע, כמו שדמו
 2 הטפשים⁵⁵ - היאך תלה הפתוב החר אכילתם
 3 לתדש בדרך שאינו העקר ולא הסבה אלא נקרה
 4 נקרה? אלא מאחר שתלה הדבר במחירת הפסח,
 5 הדבר ברור שמחירת הפסח היא העלה המתרת את
 6 התדש⁵⁶, ואין משגיחין על אי זה יום הוא מימי
 7 השבוע.
 8 יב. קצרוהו ונתנהו בקפות, והביאהו לעזרה⁵⁷
 9 וקטבוהו⁵⁸, וזרין ובוררין⁵⁹. ולקחין את השעורין
 10 ומהבהבין אותו באור⁶⁰ באבוב⁶¹ מנקב, כדי שיהיה
 11 האש שולט בכל⁶². שנאמר: אביב קלוי באש גרש
 12 פרמל; מפי השמועה למדו⁶³, שאינו מדבר אלא במנחת
 13 העמר בלבד. ואחר שקולין אותו שוחטין אותו בעזרה

14 והרוח מנשבת בו⁶⁴. ונותנין אותו לריחים של גרוסות,
 15 ונותנין⁶⁵ את השלש סאין⁶⁶, ומוציאין מן הכל עשרון⁶⁷
 16 שהוא מנפה בשלש עשרה נפה⁶⁸. והשאר נפדה⁶⁹
 17 ונאכל לכל אדם, ותיב בחלה⁷⁰ ופטור מן המעשרות⁷¹,
 18 כמו שבארנו⁷². ולקחין זה העשרון של סלת
 19 השעורים⁷³, ובוללין אותו בלג שמן⁷⁴ בששה עשר
 20 בניסין⁷⁵, ונותנין עליו קמץ לבנה⁷⁶ כשאר המנחות⁷⁷.
 21 ומניפו⁷⁸ במזרח⁷⁹, מוליך ומביא מעלה ומוריד⁸⁰,
 22 ומגישו⁸¹ כנגד תדה של קרן מערבית דרומית כשאר
 23 המנחות⁸². וקומץ ומקטיר⁸³, והשאר נאכל לפניהם⁸⁴
 24 כשירי כל המנחות⁸⁵. ואימתי קומצין אותו? לאחר
 25 שמקריבין מוסף היום⁸⁶ וכבש העולה⁸⁷, קדם תמיד של
 26 בין הערב⁸⁸.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

55 הצדוקים והבייתוסים. אבל לפי מסורת שלנו, היה אז יו"ט א' של פסח ביום ראשון או ביום שני. כפי שתי הדעות שנחלקו באיזה יום מימי השבוע חל יום ז' אדר שמת בו משה, אם בשבת או בערב שבת. ראה תוספות מנחות ל. ד"ה מכאן, ורא"ש פ"י דפסחים סימן יג (הר המוריה). 56 ראה זו הביא גם הסמ"ג, ראה לחם-משנה כאן, והיא כתובה גם בפירוש הרלב"ג לספר יהושע שם. והר"ר אברהם בן עזרא (ויקרא שם) הביא ראה זו בשם חכם אחד מרומי, והשיג עליו. וראה גם בפירוש הרד"ק (יהושע שם), ובהר המוריה כאן. 57 משנה במנחות סו. משום שנאמר (ויקרא כג, י) "וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", הרי שמשעת קצירה יביאהו לעזרה (קריית ספר). 58 כחכמים במשנה שם, ולא כר' מאיר הסובר כי היו מהבהבין אותם באש בעודם שבלים לפני החביטה. והסביר רבינו בפירוש המשנה שם "שלא יגישו אותן באש קודם שידוש אותן, לפי שהוא מתלחלח, ובשעת הדישה יתפרד ויפסד". 59 זה לא נזכר במשנה, אבל הרי אי-אפשר בלא זה, וראה רש"י שם סג: ד"ה ואל ירבה וכו' (הר המוריה). 60 כדי לקיים בו מצות קלי (ראה שם במשנה). 61 כלי מיוחד לקליה. כחכמים שם. וראה גם בסיפרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יג, הלכה ו. 62 סיפרא שם וגמרא מנחות סו: 63 סיפרא שם הלכה ד. 64 שם במשנה. כדי שתתייבש הזיעה מהגרעינין שהזיעו באבוב (תפארת ישראל שם). 65 שם במשנה. ופירש רש"י שם "של גרוסות, שלא היו טחונות דק אלא עבה, שכן דרך הסולת, ואין מוציאה אלא הקליפה בנפה מהגרעינין בעצמן, שאם יטחנו יפה יעבור כל הקליפה בנפה עם הסולת, ועל שם כך נקראת גרש כרמל". ו"גרש לשון שבירה וטחינה – כמו ויגרס בחצץ (איכה ג, טז). וכן, גרסה נפשי" (תהלים קיט, יט – רש"י בויקרא ב, יד). 66 ראה למעלה הלכה יא. 67 שם במשנה: "והוציאו ממנו עשרון", וכן הוא במשנה שם עו: והיינו משום שנאמר (ויקרא כג, י) "והבאתם את עומר ראשית קצירכם", וראה רש"י שם כי הכוונה לעשרית האיפה, שכך היתה נקראת, כמו שנאמר (שמות טז, יח) "וימורו בעומר", וראה גם למעלה פ"ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ה. ולפי שהעומר בא משעורים, לא יצא משלשה סאין אלא עשרון אחד בלבד. אבל משתי הלחם, שהן מחיטים, יצאו שני עשרונים משלושה סאין (גמרא שם עו:). 68 שם ושם במשנה. "ואילו הי"ג נפות, היתה כל אחת דקה מחבירתה על הסדר, ודע שאם לא הפליגו בניפוי או שלא הוציאו משלושה סאין (אלא הוציאו עשרון מב' סאים או מד' סאין) לא פסל, ואין כל אלו אלא למצוה" (רבינו בפי"מ שם עו:). 69 כלומר, מה שנשאר יותר על העשרון, נפדה ויוצא לחולין (שם סו. במשנה). 70 שם במשנה. לפי שחייב חלה היינו לגלול דעיסה, וגלגול של זו ביד הדיוט הוא, לאחר שנפדה" (רש"י). 71 כחכמים (החולקים על ר"ע) שם במשנה, הסוברים שחייב מעשר חל בשעת מירוח, ומירוח של זה היה ביד הקדש, ומירוח הקדש פוטר מן המעשרות. 72 בפ"ג מהלכות מעשר הלכה כה, ופ"ו מהלכות ביכורים הלכה ג. 73 ראה משנה סוטה יד. "מנחת העומר אף-על-פי שהיא באה מן השעורים, היא היתה באה גרש", ומפרש רש"י "בשעורין מובחר שבו מנופה בשלוש עשרה נפה, כעין סולת חיטים". 74 ראה משנה מנחות סז: משום שנאמר (ויקרא ב, טו) "ונתת עליה שמן", וראה למעלה פ"ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ז, ופ"ב הלכה ח, לכל עשרון צריך לוג אחד. 75 כלומר ביום (פירוש המשנה שם). 76 ראה מנחות שם במשנה. משום שנאמר (שם) "ושמת עליה לבונה מנחה היא". 77 ראה בפ"ב מהלכות מעשה הקרבנות שם, כי כל המנחות טעונות קומץ לבונה. 78 ראה במשנה שם סז: וסא. משום שנאמר (שם כג, יא) "והניף את העומר לפני ה'", וראה למעלה פ"ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו, ולהלן פ"ח הלכה יא. 80 ראה למעלה פ"ט שם הלכה ז. וראה מנחות סא. במשנה. 81 ראה מנחות שם, ופ"ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו. 82 ראה בהלכות מעשה קרבנות שם. 83 שם סז: במשנה, משום שנאמר (שם ב, טז) "והקטיר הכהן את אזכרתה", ואזכרה זו קומץ. 84 שם במשנה. 85 ראה בהלכות מעשה הקרבנות שם הלכה ט. 86 משום דתדיר קודם (כסף-משנה). 87 כאן מתחיל ענין חדש, ואין זה מוסב למה שלמעלה, שהרי "העומר קודם לכבש הבא עמו" (להלן פ"ט הלכה ט), באופן שהעומר אחר המוסף, והכבש אחרי העומר ולפני התמיד של בין הערבים. וראה בכסף-משנה ולחם-משנה. 88 ראה למעלה פ"א הלכה ג, כי אין שוחטין קרבן אחר תמיד

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין קעה

מתוך מהדורת וגשל

- 1 יג. אסור לקצור⁹⁹ בארץ ישראל⁹⁰ מין מחמשת מיני
  - 2 תבואה⁹¹ קדם לקצירת העמר⁹², שנגמר: ראשית
  - 3 קצירכם - שיהיה תחלה לכל הנקצרים⁹³. במה דברים
  - 4 אמורים? בקציר שאוי להביא ממנו עמר; אבל בית
  - 5 השלחין⁹⁴ שבעמקים⁹⁵, הואיל ואינו ראוי להביא
  - 6 ממנו⁹⁶ - קוצרין אותו מלפני העמר⁹⁷, אבל לא יגדשו⁹⁸.
  - 7 יד. תבואה שהשרישה⁹⁹ קדם העמר¹⁰⁰ - העמר
  - 8 מתירה¹⁰¹; ואם לא¹⁰² - אסור לקצרה כדרך שאסור
  - 9 לאכלה עד שיבוא העמר הפא¹⁰³.
- 10 טו. תבואה שלא הביאה שלישי¹⁰⁴ - מתר לקצר
  - 11 ממנה¹⁰⁵ להאכיל לבהמה¹⁰⁶. וקוצרין¹⁰⁷ מפני הנטיעות
  - 12 שלא יפסדו¹⁰⁸. וקוצרין לפנות מקום לבית האבל¹⁰⁹ או
  - 13 לבית המדרש¹¹⁰; שנגמר: קצירכם - ולא קציר
  - 14 מצוה¹¹¹.
  - 15 טז. ואף על פי שמתר לקצר¹¹² - לא יעשה אותן
  - 16 כריכות¹¹³ כדרך הקוצרין, אלא יניחם צבתים צבתים¹¹⁴.
  - 17 יז. כבר בארנו¹¹⁵, שאין מביאין מנחות ולא מנחת
  - 18 נסקים¹¹⁶ ולא בפורים¹¹⁷ מן החדש קדם הבאת העמר,

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

של בין הערביים, לפי שנאמר אצל תמיד של בין הערביים (ויקרא ו, ה) והקטיר עליה חלבי השלמים, ודרשו חכמים: "עליה השלם כל הקרבנות כולם". (89) משנה במנחות ע. ובחלה פ"א משנה א. (90) אבל בחוץ לארץ מותר, לפי שאין מביאין משם (ראה למעלה הלכה ה). וראה להלן, כי גם בבית השלחין שבעמקים, מותר לקצור (הר המוריה). (91) שהם חטים, שעורים, כוסמין, שיבולת שועל ושיפון. (92) אף-על-פי שבענין אכילת חדש, כתב רבינו (פ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה ב) שאסור עד שיקרב העומר – קצירה אינה אסורה אלא לפי קצירת העומר, וראה כסף-משנה ולחם-משנה ו'תוספות יום טוב' בחלה שם. (93) סיפרא אמור פרשה י הלכה ג. (94) ארץ יבשה שצמאה למים, והתבואה גדלה בה בהשקאה. (95) כלומר, נוסף להיותה ארץ צמאה, היא גם בעמק, שהתבואה הגדלה בה אינה משובחת. (96) כלומר, לכתחלה אין מביאין ממנו, ראה מנחות פה. במשנה "אין מביאין וכו' ולא מבית השלחין – ואם הביא כשר". וראה גם למעלה פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה יב. ואע"פ ששם שנינו "אין מביאין – מבית השלחין", ומשמע אף אלה שאינם בעמקים, ואילו כאן לא התירו אלא בית השלחין שבעמקים – יתכן כי מן התורה מותר אפילו בבית השלחין שאינו בעמקים, מאחר שאין מביאין ממנו, אבל חכמים אסרו גם אם אינו בעמקים, ראה תוספות מנחות סח. ד"ה קוצרים. (97) משנה שם עא. "קוצרים בית השלחין שבעמקים". ובגמרא שם "תניא, ר' בנימין אומר, כתוב אחד אומר (ויקרא שם) וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר, וכתוב (שם) ראשית קצירכם אל הכהן. הא כיצד, ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר, ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר", וראה גם בסיפרא אמור פרשה י הלכה ג שהטעם שאין מביאים מבית השלחין שבעמקים הוא ממה שנאמר "קצירכם" – "קצירכם של כולכם", וראה קרית ספר כאן. (98) כלומר לא יעשה גדיש לצורך דשה (פירוש המשנה שם). שדווקא קצירה התירו שאם לא יקצרוה מיד אפשר שתיפסד. אבל להגדיש, שאין שום הפסד אם ימתין עד אחר הפסח – לא התירו (ראה רע"ב ותפארת ישראל מנחות פ"י משנה ח). (99) כלומר נזרעה וגם נשרשה. וראה בשו"ע יורה-דעה סימן רצג סעיף ג ובמפרשים שם, כי זמן השרשה הוא ארבעה עשר יום. (100) היינו קודם הבאת העומר (רש"י בבבא מציעא נו: ותפארת ישראל במנחות פ"י משנה ז). ויש מפרשים קודם קצירת העומר (רע"ב שם. וראה בתוספות הגרע"א שם). ועיין במנחות ע: וראה להלן. (101) משנה שם ע. [היינו אם השרישה לפני קצירת העומר – מותרת אף בקצירה, ואם השרישה אחרי הקצירה ולפני ההבאה – מותרת רק באכילה. וראה להלן]. (102) שלא השרישו אלא לאחר העומר. (103) שם. משום שנאמר (שמות כג, טז) "אשר תזרע בשדה", משעה שנזרע ונשרש בשדה (שם עא. וראה ברע"ב ובקריית ספר) וראה באור-שמח שפירש דעת רבינו שהכל תלוי באיסור אכילה, ואם נשרשה לפני ההקרבה ואחר הקצירה – שמותרת באכילה – מותרת גם הקצירה, וראה למעלה. (104) כלומר, שלא נגמר השליש האחרון לגמר בישולו (רבינו בפירוש המשנה שם, וראה בתפארת ישראל שם). (105) לפני העומר. (106) משנה שם עא. לפי דברי ר' יהודה. ומשום שכל לשחת (=לאכילת בהמה) לאו קציר הוא (רע"ב). (107) לפני העומר. (108) האילנות. משנה שם עא. "וקוצרין מפני הנטיעות", והוא שיכוון בשעת קצירה להתרחק מהאילנות כדי שלא יפסיק) [יפסידו] (פירוש המשנה שם). והתירו כן משום שתבואה זו אינה ראויה לעומר. ראה במשנה מנחות פה. שאין מביאין לא מבית השלחין ולא משדה אילן, וממקום שאי אתה מביא – אתה קוצר (ראה למעלה הלכה יג. ועיין ברש"י שם לפי פירוש אחד, שקוצר מפני הנטיעות שלא יהא איסור כלאים. ולדעת רבינו פ"א מהלכות כלאים הלכה ו שאין זה איסור, הוכרח לפרש פירוש אחר, כנ"ל). (109) שם במשנה. והיינו לעשות מקום פנוי לישב ברחבה לברך ברכת רחבה הנזכרת במסכת כתובות (ח:): אחינו המיוגעים וכו' (רש"י שם). (110) שם במשנה: "וקוצרין וכו' מפני ביטול בית המדרש", "לעשות להם מקום לישב התלמידים" (רש"י). (111) שם עב. בגמרא, ולכן התירו לקצור לטובת בית האבל ובית המדרש, שהוא קציר מצוה. (112) כמבואר למעלה הלכה טו. (113) אלומות גדולות. (114) אגודות קטנות. שם עא. במשנה "לא יעשה אותן כריכות, אבל מניחן צבתים", וכתב רבינו בפירוש המשנה שם: "וצבתים הן האגודות הקטנות, ומקבצין קצתם לקצתם ועושין מהן אלומות גדולות, והן נקראין כריכות". ולפי זה גם צבתים וגם כריכות היו קשורות, אבל דעת רש"י שם כי כריכות הם אלומות קשורות, וצבתים הם אלומות שאינן קשורות, ובגמרא שם עב. "מאי טעמא, דכמה דאפשר לא טרחינן". (115) למעלה פ"ה מהלכות איסורי מזבח הלכה ט. (116) [היינו הסולת (ראה למעלה פ"ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה א) האסורה מחמת חדש. אבל היין הרי אינו אסור]. (117) ביכורים לא נזכרו בהלכות איסורי מזבח שם. ויתכן כי כללם רבינו בכלל מנחות (מעשה רוקח שם). וביכורים היינו

קעו שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ש"ק י"ב סיון – ספר עבודה – הלכות תמידין ומוספין

מתוך מהדורת וגשל

- 1 ואם הביא - פסול. ולא יביא¹¹⁸ קדם להבאת שתי
 2 הלחם, ואם הביא - פשוט¹¹⁹.
 3 יח. וכל המקריב מנחה מן החדש תחלה - מברך
 4 שהחיינו¹²⁰.
 5 יט. תבואה שזרעה אחר שקרב העמר וקצרה אחר
 6 שקרב העמר של שנה הבאה - הרי זו ספק¹²¹ אם
 7 מביאין מנחה מנחות לכתחלה טרם הבאת שתי הלחם,
 8 הואיל ותבואה זו עבר עליה הבאת שתי הלחם וקצירת
 9 העמר, או אין מביאין עד שיביאו שתי הלחם אחר
 10 הבאת העמר של שנה אחת.
 11 כ. וכן¹²² תבואה¹²³ שהיתה בקרקע¹²⁴ וחסו עליה או
 12 הנצו עליה שלא פשהביאו שתי הלחם - הרי זה ספק,
- 13 אם הנצת העלין או חנטתן כמו השרשה¹²⁵ והתרה
 14 להביא מנחה מנחות, או אינה תשובה השרשה. לפיכך
 15 לא יביא¹²⁶, ואם הביא - הרצה¹²⁷.
 16 כא. והקוצר קדם קצירת העמר¹²⁸ - אינו לוקה¹²⁹,
 17 והקציר כשר¹³⁰.
 18 כב. מצות עשה לספר שבע שבתות תמימות מיום
 19 הבאת העמר¹³¹, שנגמר: וספרתם לכם מן חרות השבת
 20 שבע שבתות. ומצה למנות הימים עם השבועות¹³²,
 21 שנגמר: תספרו חמשים יום. ומתחלת היום מונין,
 22 לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן¹³³.
 23 כג. שכח ולא מנה בלילה - מונה ביום¹³⁴. ואין מונין
 24 אלא מעמד¹³⁵, ואם מנה מישב - יצא¹³⁶.

מתוך רמב"ם לעם – הוצאת מוסד הרב קוק

ביכורי דגן, שאסורים מחמת איסור חדש. ראה בגמרא שם וברש"י ובהגהות וחייושי הרש"ש. (118) כלומר, מן החדש. (119) ראה בהלכות איסורי מזבח שם הלכה י. וכל הלכה זו היא במשנה מנחות סה: "אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר, ואם הביא פסול. קודם לשתי הלחם לא יביא, ואם הביא כשר". (120) ברייתא במנחות עה: ובברכות לז: "היה עומד ומקריב מנחות בירושלים, אומר ברוך שהחיינו וקיימנו", ומפרש רש"י מנחות שם "כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחות מימיו, או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר, אומר כהן שהחיינו". (121) זוהי בעיא שלא נפשטה במנחות סח: (122) בעיא של רמי בר חמא במנחות טז. ולא נפשטה, ועלתה בתיקו. ורוצה לומר, כשם שנסתפקו בגמרא במה שלמעלה הלכה יט, כמו כן נסתפקו במה שלפנינו. (123) רש"י שם פירש שהמדובר בפירות האילן, ולענין ביכורים. אבל רבינו מפרשה בחמשת מיני דגן, ולענין מנחות, וראה להלן. (124) [כלומר, מונחת בקרקע בלי השרשה, וראה בפ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה ה, ובכסף-משנה שם. והמדובר כשזרעה לפני העומר והשרישה אז, שהעומר התיירה, ושוב יצאה מן הארץ עם שרשיה בשכבר נראו סימני חניטה או הנצה בעלים שלה, ראה להלן]. (125) [כלומר, אם נאמר שיציאתה מן הקרקע, כשהיא ממשיכה להיות חונטת או מניצה – ביטלה ההשרשה, או מכיון שהיא ממשיכה לחנוט ולהניץ, הרי היא כממשיכה גם להיות מושרשת. וראה להלן]. (126) [לענין איסור חדש במדינה, גם כן יש כאן ספק, שאם יציאתה ביטלה השרשתה, בוודאי שהיא נאסרה, ואינה מותרת עד שיבוא העומר הבא (וכן נראה בהלכות מאכלות אסורות שם, שלא נסתפקו אלא בהביאה שליש לפני העומר, ועקרה ושתלה מחדש לאחר העומר, אבל בהשרשה לבד לפני העומר – נאסרה אם נעקרה אחר העומר ושתלה מחדש), אלא שכיון שספק בדינו אם בטלה ההשרשה – מעמידים אותה בחזקת היתר, שהרי היה עליה שם היתר עם הבאת העומר, ואין אתה יכול לאסרה מספק (אבל צ"ע בהלכות מאכלות אסורות שם). אבל לענין מנחות שלא היה עליה עוד שם היתר, שהרי הספק נתעורר לפני הבאת שתי הלחם – אין להתירה מספק]. (127) [אף-על-פי שלענין מנחות לא היה לה עוד היתר, ואם כן היה לנו לאסרה מספק לענין זה, גם מטעם חדש שלפני העומר (ראה למעלה), ובכל זאת הורצה בדיעבד, שכן פסק רבינו בכל הספקות בדיני הקרבנות, ראה להלן פ"ח הלכה ג, ולמעלה פ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה יב, ופ"ו שם הלכה יג. וראה במרכבת המשנה, באבן האזול, ובגן שאול להרב חנניה שאול בלשונות הרמב"ם דפוס שאלוניקי דף ט ע"ב, מה שהאריכו בזה]. (128) ראה למעלה הלכה יג ש"אסור לקצור וכו' קודם לקצירת העומר". (129) שאין בזה לאו מפורש, אלא לאו הבא מכלל עשה בלבד: "ראשית קצירכם" (הר המוריה). (130) לאכלו אחר שיקריב העומר. כן מוכח ממה שאמר ר"ש בן לקיש (מנחות ה). "מנחת העומר שקמצה שלא לשמה, כשרה, ושיריה אין נאכלין (משום איסור חדש. רש"י), עד שתביא מנחת העומר אחרת, ותתירנה" – הרי שדבר הנקצר לפני העומר – אינו אסור באכילה, שהרי נתברר שעומר זה לא היה עומר, ואם כן הרי נקצר לפני קצירת העומר הכשר (אור שמח). (131) ראה בספר המצוות, עשה קסא. (132) מנחות סו. ראש השנה ה. וחגיגה יז: "מצוה למימני יומא, ומצוה למימני שבועי", וראה בספר המצוות שם שמבאר רבינו כי אין שתי מצוות נפרדות (=מצוה אחת למנות ימים, ומצוה אחרת למנות שבועות), אלא הן מצוה אחת, למנות הימים עם השבועות. (133) שנאמר (ויקרא כג, טו) "תמימות תהיינה", וראה מנחות שם: "אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות, בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב". וכן הוא בספרא אמור פרק יב הלכה ו, וראה במגילה כא. (134) נראה שיש ללמוד מן המשנה במנחות עא. "מצוותו לקצור בלילה, ואם נקצר ביום כשר", ובגמרא שם סו. אמרו: "איתקש ספירה לקצירה" (מעשה רוקח). וכן פסק בה"ג, ראה תוספות שם סו. ד"ה זכר למקדש, וראה גם תוספות מגילה כ: ד"ה כל הלילה, וש"ע או"ח סימן תפט סעיף ז, ובאור שמח כאן. (135) כתב הר"י בן גיאת שזה קבלת מפי רבותינו, והסמיכוהו על מה שנאמר (דברים טז, ט) "מהחל חרמש בקמה", אל תקרא "בקמה" אלא "בקומה". ובזוהר פרשת תצוה כתב סוד הדבר, למה צריך למנות מעומד (כסף-משנה). וראה ברא"ש פסחים פ"י סימן מא, ובהגהות הגר"ב שם. ומקור הדבר בספר לקח טוב שם. (136) זה פשוט, שהרי כמה כרכורים כרכרו למצוא סמך שצריך לכתחילה מעומד (הר המוריה).

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ב סיון - ספר עבודה - הלכות תמידין ומוספין קעז

מתוך מהדורת וגשל

- 1 כד. מצנה ז'171 על פל איש מישראל¹³⁸, ובכל מקום
2 ובכל זמן¹³⁹. ונשים ועבדים פטורין ממנה¹⁴⁰.
- 3 כה. וצריך לברך בכל לילה¹⁴¹: ברוך אתה יי אלהינו
4 מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצננו על ספירת
5 העמר - קדם שישפור. מנה ולא ברוך - יצא, ואינו חוזר
6 ומברך¹⁴².
- 7 **פָּרָק שְׁמִינִי**
- 8 א. ביום חמשים מספירת העמר הוא חג השבועות,
9 והוא עצרת. וביום הזה מקריבין מוסף כמו מוסף ראש
10 חדש: שני פרים ואיל ושבעה כבשים, פלם עולות,
11 ושעיר חטאת. ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש
12 הפקודים, והם מוסף היום. ועוד מביאין יתר על המוסף
13 ביום הזה מנחה חדשה - שתי הלחם; ומקריבין עם
14 הלחם פרו ושני אילים ושבעה כבשים, הפל עולות,
15 ושעיר חטאת, ושני כבשים זבח שלמים. ואלו הן
16 הקרבנות האמורות בחמש ויקרא. נמצא הקרב ביום זה
17 יתר על שני התמידין: שלשה פרים ושלשה אילים
18 וארבעה עשר כבשים, הכל עשרים בהמה עולות, ושני
19 שעירי חטאות נאכלים, ושני כבשים שלמים נאכלים.
20 ב. שתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ ומן החדש,
21 שנגאמר: ממושבתכם תביאו לחם תנופה וגומר. לא
22 מצאו חדש - יביאו מן העליה.
- 23 ג. חטים שירדו בעבים - יש בהם ספק, אם אני קורא
24 בהם 'ממושבתכם' או אינם 'ממושבתכם'; לפיכך לא
25 יביא, ואם הביא - כשר. וכיצד היו עושין? מביאין
26 שלש סאין חטין חדשות, ושפין אותן ובוטעין בהם
27 פדרך כל המנחות, וטוחנין אותן סלת, ומנפין מהן שני
28 עשרונות מגפה בשתיים עשרה נפה. והשאר נפדה
29 ונאכל לכל אדם, וחיב בחלה ופטור מן המעשרות, כמו
30 שבארנו.
- 31 ד. שתי הלחם, שהן מן החדש - צריכין לבוא עשרון
32 מכל סאה ומחצה, ומנפין אותן בשתיים עשרה נפה.
33 ולחם הפנים, שהוא בא מן הישן - די לו באחת עשרה
34 נפה, והוא בא עשרון מכל סאה. אבל העמר, שהוא בא
35 מן השעורים חדשות - אינו בא מן המבחר, אלא
36 משלש סאין ובשלש עשרה נפה.
- ה. וכלן, אם רבה במדת הסאין שבאין מהן או מעט
37 - כשר.
38 ו. ולוקחין שני העשרונות ולשין אותן אחת אחת,
39 ואופין אותן אחת אחת.
40 ז. ולישתן ועריכתן - בחוץ, ואפיתן בפנים, ככל
41 המנחות.
42 ח. ואין עשיתן דוחה יום טוב, ואין צריך לומר שבת,
43 אלא אופין אותן מערב יום טוב. שנגאמר: הוא לבדו
44 יעשה לכם; 'לכם' - ולא לגבוה.
45 ט. היה ערב יום טוב שבת - אופין אותן מערב שבת;
46 ונאכלות בשלישי לאפיתן, שהוא יום טוב. והרי מפרש
47 בתורה שהם חמץ, וכיצד עושה? מביא שאור ממקום
48 אחר ונותנו לתוף העשרון, וממלא העשרון סלת
49 ומחמצו באותו השאור.
50 י. ומרבעות הן. ארץ כל חלה שבעה טפחים, ורחבה
51 ארבעה טפחים, וגובהה ארבע אצבעות.
52 יא. כיצד הנפת הלחם עם שני כבשי השלמים? מביא
53 שני הכבשים ומניפם בעודן חיים, שנגאמר: והניף אתם
54 תנופה. ואם הניף זה בפני עצמו וזה בפני עצמו - יצא.
55 ואחר כך שוחטין אותן ומפשיט, ולוקח חזה ושוק מכל
56 אחד משניהם ומניחין בצד שתי הלחם, ומניח שתי ידיו
57 מלמטן ומניף הכל כאחד במזרח במקום כל התנופות,
58 מוליך ומביא מעלה ומוריד. ואם הניפן אחד אחד -
59 יצא. ואחר כך מקטיר אמורי שני הכבשים, ושאר
60 הכשר נאכל לכהנים. וכן שתי החלות - נוטל כהן גדול
61 אחת מהן, והשניה מתחלקת לכל המשמרות. ושתיהן
62 נאכלות אותו היום וחיזי הלילה, ככשר קדשי קדשים.
63 יב. שחט שני כבשים על ארבע חלות: אם אמר יקדשו
64 שתיים מתוך ארבע - מושך שתיים מהן ומניפן, והשאר
65 פודין אותן בפנים ונאכלין בחוץ כשאר החלין; ואם
66 לא התנה - לא קדש הלחם.
67 יג. שחט ארבעה כבשים על שתי חלות - מושך שנים
68 מהם וזורק דמן שלא לשמן, ומניף השנים הנשארים
69 הכשרים עם שתי הלחם.
70 יד. שתי החלות מעפבות זו את זו, ושני הכבשים
71 מעפבין זה את זה. מת אחד משניהם או ברח או נעשה
72 טרפה - יקח זוג לשני. שחט אחד לשמו - יקח לו זוג.
73

מתוך רמב"ם לעם - הוצאת מוסד הרב קוק

137) של ספירת העומר, בניגוד לספירת שמיטין ויובלות, שאינה אלא על בית-דין, ראה בפ"י מהלכות שמיטה ויובל הלכה א. (138) שנאמר (ויקרא כג, טו) "וספרתם לכם", ואמרו בברייתא (שם סה:): "שתהא ספירה לכל אחד ואחד". (139) ואף בזמן הזה היא מצוה מן התורה "שלא תלה הספירה בהקרבת העומר" (קריית ספר). וכן נשמע שם סו. שרק אמימר סובר שהיא זכר למקדש, אבל לשאר החכמים נראה שהיא מדאורייתא (ראה כסף-משנה והר המוריה כאן). (140) משום שהיא מצות-עשה שהזמן גרמא, ונשים ועבדים פטורים מכל מצות-עשה שהזמן גרמא (וראה ב'ספר המצוות לעם' שם, ובהערה קג). (141) "פשוט הוא שמברכין עליה, כדרך שמברכין על כל המצוות" (כסף-משנה). (142) "פשוט הוא, שברכות אינן מעכבות" (כסף-משנה). (1) ביאר בו רבינו כמה קרבנות מקריבים בחג השבועות, וסדר שתי הלחם.

- 1 טו. שְׂתֵי הַלֶּחֶם מֵעֲפָבִים אֶת הַכֶּבֶשִׂים, וְשְׁנֵי הַכֶּבֶשִׂים
2 אֵינָן מֵעֲפָבִים אֶת הַלֶּחֶם. וְאִם הוּנְפוּ עִם הַכֶּבֶשִׂים -
3 מֵעֲפָבִין זֶה אֶת זֶה; וְאִם אָבַד הַלֶּחֶם - יֵאבְדוּ הַכֶּבֶשִׂים,
4 וְאִם אָבְדוּ הַכֶּבֶשִׂים - יֵאבַד הַלֶּחֶם, וְיִבְיֵאוּ לֶחֶם אַחַר
5 וּכְבָשִׂים אֲחֵרִים.
6 טז. שְׂתֵי הַלֶּחֶם הַבָּאוֹת בַּפְּנֵי עֲצֻמָּן בְּלֹא כֶּבֶשִׂים -
7 כִּי־עַד עוֹשִׁין בָּהֶן? יוֹנְפוּ וְתַעֲבֵר צוּרְתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית
8 הַשְּׂרָפָה. גְּזֵרָה שְׂמָא יִמְצְאוּ כֶּבֶשִׂים לְשִׁנְיָה הַבָּאָה וְיִבְיֵאוּ
9 לֶחֶם בְּלֹא כֶּבֶשִׂים. הֲפֹר וְשְׁנֵי הָאֵילִים וְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׂים
10 וְהַשְּׂעִיר הַבָּאִים בְּיוֹם זֶה בְּגִלְל הַלֶּחֶם אֵינָן מֵעֲפָבִין אֶת
11 הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מֵעֲפָבִין.
12 יז. שְׁנֵי פָרִים שֶׁל מוֹסֵף הַיּוֹם וְפֹר הַבָּא בְּגִלְל הַלֶּחֶם -
13 אֵינָן מֵעֲפָבִין זֶה אֶת זֶה.
14 יח. אֵיל שֶׁל מוֹסֵף הַיּוֹם וְשְׁנֵי אֵילִים הַבָּאִין בְּגִלְל
15 הַלֶּחֶם - אֵינָן מֵעֲפָבִין (זֶה אֶת זֶה).
- 16 יט. שְׂבָעָה כֶּבֶשִׂים שֶׁל מוֹסֵף הַיּוֹם וְשִׁבְעָה כֶּבֶשִׂים
17 הַבָּאִים בְּגִלְל הַלֶּחֶם - אֵינָן מֵעֲפָבִין זֶה אֶת זֶה. וְאִם
18 נִשְׁחַטוּ בְּלֶן - מֵעֲפָבִין זֶה אֶת זֶה.
19 כ. הַתְּמִידִין אֵינָם מֵעֲפָבִין אֶת הַמוֹסֵפִין, וְלֹא הַמוֹסֵפִין
20 מֵעֲפָבִין אֶת הַתְּמִידִין; וְלֹא הַמוֹסֵפִין מֵעֲפָבִין זֶה אֶת זֶה,
21 וְלֹא מִנְיַן הַעוֹלוֹת בְּלֶן מֵעַבְב. כִּי־עַד? הֲרִי שְׂלֹא מִצְאוּ
22 אֶלָּא שִׁשָּׁה כֶּבֶשִׂים - מִקְרִיבִין שִׁשָּׁה. אֶפְלוּ לֹא מִצְאוּ
23 אֶלָּא אֶחָד - מִקְרִיבִין אוֹתוֹ. בֵּין בְּרֵאשֵׁי תְּדוּשִׁים בֵּין
24 בֵּימֵי הַמוֹעֲדוֹת וְהַשְּׁבֹתוֹת. וְאֵינָן תְּיָבִין לְהַקְרִיב הַשְּׂאֵר
25 לְמַחֵר אוֹ לְמוֹעֵד אַחֵר, אֶלָּא כָּל קֶרֶבֶן צָבוּר שֶׁעָבַר זְמַנו
26 - בְּטַל קֶרֶבְנוּ. לֹא מִצְאוּ אֶלָּא שְׁנֵי כֶּבֶשִׂים, אִם יִקְרִיבוּ
27 אוֹתָן לְמוֹסֵף הַיּוֹם אֵין לָהֶן תְּמִידִין לְמַחֵר - הֲרִי הַתְּדַבֵּר
28 שְׁקוּל; אִם הַקְרִיבוּם לְמוֹסֵף הַיּוֹם - הַקְרִיבוּ, וְאִם רָצוּ
29 לְהַנִּיחָם לְמַחֵר לְתְּמִידִין - יִנְיָחוּ.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - ו'י"ב סיון ה'תשע"ה

- 30 יום ראשון ו' סיון ה'תשע"ה
31 הַלְּכוֹת חֲמִץ וּמִצָּה
32 פֶּרֶק ד
- 33 א. כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "לֹא יֵרָאֶה לָךְ חֲמִץ". יָכוֹל אִם טָמֵן
34 אוֹתוֹ, אוֹ הִפְקִיד אוֹתוֹ בְּיַד גּוֹיִם, לֹא יִהְיֶה עוֹבֵר?
35 תְּלַמּוּד לומר: "שְׂאֹר לֹא יִמְצָא בְּכַתִּיבָם", אֶפְלוּ הִפְקִידוּ
36 אוֹ הִטְמִינוּ. יָכוֹל לֹא יִהְיֶה עוֹבֵר אֶלָּא אִם בֵּן הֵיָה הַחֲמִץ
37 בְּבֵיתוֹ, אֲבָל אִם הֵיָה רְחוֹק מִבֵּיתוֹ בַּשָּׂדֶה אוֹ בְּעִיר
38 אַחֲרָת, לֹא יִהְיֶה עוֹבֵר? תְּלַמּוּד לומר: "בְּכָל גְּבֻלְךָ",
39 בְּכָל רְשׁוּתְךָ. יָכוֹל יִהְיֶה חֵיב לְבַעַר מִרְשׁוֹתוֹ חֲמִץ שֶׁל
40 גוֹי, אוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ? תְּלַמּוּד לומר: "לֹא יֵרָאֶה לָךְ", שֶׁלָּךְ
41 אֵי אַתָּה רוֹאֶה; אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אַחֵרִים, אוֹ שֶׁל גְּבוּהַ
42 [הַקְּדוֹשׁ].
43 ב. הָא לְמַדְתָּ, שְׁחֲמִץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל - אִם הִנִּיחוּ בְּרִשׁוֹתוֹ,
44 אֶפְלוּ טָמוּן, וְאֶפְלוּ בְּעִיר אַחֲרָת, וְאֶפְלוּ מִפְּקֹד בְּיַד גּוֹיִם
45 - הֲרִי זֶה עוֹבֵר מִשׁוּם "לֹא יֵרָאֶה" וְ"לֹא יִמְצָא"; וְחֲמִץ
46 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ אוֹ שֶׁל גוֹי שֶׁהִיָה אֶצֶל יִשְׂרָאֵל - אֶפְלוּ הֵיָה
47 עֲמוּ בְּבֵית - הֲרִי זֶה מִתֵּר, מִפְּנֵי שְׂאִינוּ שְׁלוֹ. וְאֶפְלוּ הֵיָה
48 שֶׁל גֵר תוֹשֵׁב (גוֹי שְׁקִיבֵל ד' חֲצוּתוֹ) שֶׁיֵּד יִשְׂרָאֵל שׁוֹלְטֵת
49 עָלָיו, אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא הַחֲמִץ מִרְשׁוֹתָיו בַּפֶּסַח.
50 אֲבָל צָרִיף לְעִשׂוֹת מְחִיצָה גְבוּהָה עֲשֶׂרָה טְפָחִים בַּפְּנֵי
51 חֲמִצּוֹ שֶׁל גוֹי, שְׂמָא יְבוֹא לְהַסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ; אֲבָל שֶׁל
- 52 הַקְּדוֹשׁ, אֵינוּ צָרִיף, מִפְּנֵי שֶׁהִכֵּל פּוֹרְשִׁין [מוֹבְדִילִים] מִן
53 הַהַקְּדוֹשׁ, כִּדִּי שְׂלֹא יְבוֹאוּ לִידֵי מַעֲיָלָה.
54 ג. גוֹי שֶׁהִפְקִיד חֲמִצּוֹ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל - אִם קָבַל עָלָיו
55 יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיוֹת, שְׂאִם אָבַד אוֹ נִגְנַב יְשַׁלֵּם לוֹ דָּמָיו -
56 הֲרִי זֶה חֵיב לְבַעַר; הוֹאִיל וְקָבַל עָלָיו אַחֲרָיוֹת, נַעֲשֶׂה
57 כְּשִׁלוֹ. וְאִם לֹא קָבַל אַחֲרָיוֹת - מִתֵּר לְקַיְמוֹ אֶצְלוֹ, וּמִתֵּר
58 לְאֹכֵל מִמֶּנּוּ אַחֵר הַפֶּסַח, שֶׁבְּרִשׁוֹת הַגּוֹי הוּא.
59 ד. גוֹי אֶלֶם שֶׁהִפְקִיד חֲמִצּוֹ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל - אִם יוֹדֵעַ
60 הַיִּשְׂרָאֵלִי שְׂאִם אָבַד אוֹ נִגְנַב מִחֵיבוֹ לְשַׁלְּמוֹ וְכוּפָהוּ
61 וְאוֹנְסוֹ לְשַׁלֵּם, וְאָף עַל פִּי שְׂלֹא קָבַל אַחֲרָיוֹת - הֲרִי זֶה
62 חֵיב לְבַעַר; שֶׁהֲרִי נִחְשָׁב כְּאִלוֹ הוּא שְׁלוֹ, מִפְּנֵי שְׁמַחֲבֹ
63 הָאֲנָס בְּאַחֲרָיוֹתוֹ.
64 ה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִרְהִין [מִשְׁכּוֹן] חֲמִצּוֹ אֶצֶל הַגּוֹי - אִם אָמַר
65 לוֹ: "אִם לֹא הִבְאֵתִי לָךְ מְעוֹת מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוּנִי, קְנֵה
66 חֲמִץ זֶה מֵעַכְשָׁיו" - הֲרִי זֶה בְּרִשׁוֹת הַגּוֹי, וְאוֹתוֹ הַחֲמִץ
67 מִתֵּר לְאַחֵר הַפֶּסַח; וְהוּא שִׁיְהִיָה הַזְּמַן שֶׁקָּבַע לוֹ
68 [שִׁיקוּנָה] קֹדֶם הַפֶּסַח. וְאִם לֹא אָמַר לוֹ "קְנֵה מֵעַכְשָׁיו" -
69 נִמְצָא אוֹתוֹ הַחֲמִץ כְּאִלוֹ הוּא פְּקוּדוֹן אֶצֶל הַגּוֹי, וְאִסוּר
70 בְּהִנְיָה לְאַחֵר הַפֶּסַח.
71 ו. יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁהָיוּ בָּאִין בְּסַפְיָנָה, וְהֵיָה הַחֲמִץ בְּיַד
72 יִשְׂרָאֵל, וְהִגִּיעָה שְׁעָה חֲמִישִׁית - הֲרִי זֶה מוֹכְרוֹ לְגוֹי אוֹ
73 נוֹתְנֵנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה, וְחוֹזֵר וְלוֹקְחוֹ מִמֶּנּוּ אַחֵר הַפֶּסַח;
74 וְכִלְכַּד שִׁתְּנֵנוּ לוֹ מַתָּנָה גְמוּרָה.
75 ז. אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל לְגוֹי: "עַד שְׂאֵתָה לֹקַח [קוּנָה חֲמִץ]

45 ומי פרות, הן כגון: יין, וְחֶלֶב, וְדָבָשׁ, וְזֵיתַיִם (שמן), ומי
 46 תפוחים, ומי רמונים, וְכֹל פְּיוּצָא בְּהֵן מִשְׁאָר יֵינֹת
 47 וְשִׁמְנִים וּמִשְׁקִין - וְהוּא, שְׁלֹא יִתְעַרֵב בְּהֵן שֵׁם מִים
 48 בְּעוֹלָם; וְאִם נִתְעַרֵב בְּהֵן מִים כֹּל שֶׁהוּא, הָרִי אֵלָיו
 49 מִחֲמִיצֵין.
 50 ג. אֵין מְבַשְׁלִין חֲטִים בְּמִים - כְּגוֹן רִיפּוֹת (גרגרי חיטה),
 51 וְלֹא קִמַח - כְּגוֹן לְבִיבוֹת; וְאִם בִּשְׁל, הָרִי זֶה חֲמֵץ גְּמוּר
 52 - וְהוּא, שִׁתְּבַקְעוּ בַּתְּבַשִּׁיל [מנפוחות]. אֵין קוֹלִין
 53 [מטגנים] אֶת הַבָּצֵק בְּשִׁמֶן עַל הַמַּחְבֵּת, אֲבָל מְבַשְׁלִין
 54 אֶת הַפֶּת וְאֶת הַקִּמַח הַקְּלוּי. וְאִם הִרְתִּית הַמִּים הַרְבֵּה,
 55 וְאַחַר כֵּן הִשְׁלִיךְ לְתוֹכָן הַקִּמַח - הָרִי זֶה מֵתָר, מִפְּנֵי
 56 שֶׁהוּא מִתְּבַשֵּׁל מִיָּד קֹדֶם שִׁתְּחִמֵץ; וַיִּכְבֵּר נִהְגוּ בְּשִׁנְעָר
 57 [בבבל] וַיִּסְפְּרוּ וַיִּכְלֵל הַמְּעַרְבֵי, לְאַסֵּר דָּבָר זֶה - גְּזֵרָה,
 58 שְׁמָא לֹא יִרְתִּית הַמִּים יָפָה יָפָה.
 59 ד. מֵתָר לְבִשְׁל הַדָּגָן אוֹ הַקִּמַח בְּמֵי פְרוֹת. וְכֵן בָּצֵק
 60 שִׁלְשׁוּ בְּמֵי פְרוֹת - אִם בִּשְׁלוּ בְּמֵי פְרוֹת, אוֹ קָלְהוּ עַל
 61 הַמַּחְבֵּת בְּשִׁמֶן - הָרִי זֶה מֵתָר; שְׁמֵי פְרוֹת אֵינָן
 62 מִחֲמִיצֵין.
 63 ה. כְּרָמֶל (שיבליים) שְׁמֵהֶבְהִיבִין אוֹתוֹ [שורפין קצת]
 64 בְּאִיר וְיִטְחֲנִין אוֹתוֹ, אֵין מְבַשְׁלִין הַקִּמַח שְׁלֹו בְּמִים -
 65 שְׁמָא לֹא נִקְלָה בְּאִיר יָפָה, וְנִמְצָא מִחֲמֵץ כְּשִׁמְבַשְׁלִין
 66 אוֹתוֹ. וְכֵן כְּשִׁמּוֹלְלִים הַקְּדָרוֹת הַתְּדָשׁוֹת [- מבושלים בהם
 67 קמח עם מים לחזקם], אֵין מְבַשְׁלִין בְּהֵן אֲלֵא מִצֵּה אָפוּיָה
 68 שְׁחֲזָרוּ וְטָחְנוּ אוֹתָהּ; אֲבָל קִמַח קָלִי [קלוי] אֲסוּר - שְׁמָא
 69 לֹא קָלְהוּ יָפָה, וַיְבוֹא לִידֵי חֲמוּץ.
 70 ו. אֵין בּוֹלְלִין [מרטִיבִים] אֶת הַשְּׁעוּרִין בְּמִים בְּפִסְתָּה,
 71 מִפְּנֵי שֶׁהֵן רַפִּין [מתבקעים] וּמִחֲמִיצֵין בְּמִהְרָה. וְאִם בִּלְל
 72 - אִם רַפּוּ כְּדֵי שְׁאֵם הַנִּיחָן עַל פִּי הַבֵּיב (כלי מנוקב)
 73 שְׁאוּפִין עֲלֵיו הַחֲלוֹת יִתְּבַקְעוּ, הָרִי אֵלָיו אֲסוּרִין; וְאִם לֹא
 74 הִגִּיעוּ לְרִפּוּיָן זֶה, הָרִי אֵלָיו מִתְּרִין.
 75 ז. הַחֲטִים - מֵתָר לְבָלֵל אוֹתָן בְּמִים, כְּדֵי לְהַסִּיר סִבָּן,
 76 וְיִטְחֲנִין אוֹתָן מִיָּד, כְּדָרָךְ שְׁטוֹחֲנִין הַסֵּלֶת; וַיִּכְבֵּר נִהְגוּ
 77 כֹּל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁנְעָר וּבְאַרְץ הַצִּבִי וּבְסַפְרָד וּבְעָרֵי הַמְּעַרֵב,
 78 שְׁלֹא יִבְלְלוּ הַחֲטִים בְּמִים - גְּזֵרָה, שְׁמָא יִשְׁהוּ וְיִחֲמִיצוּ.
 79 ח. תְּבַשִּׁיל שְׁנִתְּבַשֵּׁל, וְנִמְצָאוּ בוֹ שְׁעוּרִים אוֹ חֲטִים -
 80 אִם נִתְּבַקְעוּ - הָרִי כֹּל הַתְּבַשִּׁיל אֲסוּר, שֶׁהָרִי נִתְּעַרֵב בוֹ
 81 הַחֲמֵץ. וְאִם לֹא נִתְּבַקְעוּ - מוֹצִיאִין אוֹתָן, וְשׁוֹרְפִין
 82 אוֹתָן, וְאוֹכְלִין שְׁאָר הַתְּבַשִּׁיל; שְׁאֵין הַדָּגָן שְׁנִבְלָל אוֹ
 83 נִתְּבַשֵּׁל וְלֹא נִתְּבַקְעַ, חֲמֵץ גְּמוּר שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵינּוּ אֲלֵא
 84 מִדְּבָרֵי סוּפְרִים.
 85 ט. מִשׁוּם שְׁנִינְאָמֵר: "וַיִּשְׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוֹת", כְּלוּמֹר:
 86 הִזְהָרוּ בְּמִצְוֵה וְשִׁמְרוּ אוֹתָהּ מִכֹּל צַד חֲמוּץ; לְפִיכֵךְ אָמְרוּ
 87 חֲכָמִים: צְרִיךְ אָדָם לְזַהֵר בְּדָגָן שְׂאוֹכֵל מִמֶּנּוּ בְּפִסְתָּה,
 88 שְׁלֹא יְבוֹא עֲלָיו מִים אַחַר שְׁנִקְצַר, עַד שֶׁלֹא יִהְיֶה בוֹ
 89 שֵׁם [קשור כלשהו ל]חֲמוּץ. דָּגָן שְׁנִטְבַּע בְּנִהָר, אוֹ שְׁנִפֵּל
 90 עֲלָיו מִים - כְּשֵׁם שְׁאֲסוּר לְאֲכֹלוֹ, כֵּן אֲסוּר לְקַיְמוֹ; אֲלֵא

1 בְּמִנְהָ, בּוֹא וְקַח בְּמֵאתִים' (כמות יותר גדולה, ורומז לו
 2 שיקנה ממנו בחזרה את החמץ), 'עַד שֶׁאֵתָּה לֹקַח מְגוּי,
 3 בּוֹא וְקַח מִיִּשְׂרָאֵל - שְׁמָא אֲצִטְרִיךְ וְאֶקַּח מִמֶּךָ אַחַר
 4 הַפִּסְחָ'. אֲבָל לֹא יִמְכַר לוֹ וְלֹא יִתֵּן לוֹ עַל תְּנָאי; וְאִם
 5 עָשָׂה כֵן, הָרִי זֶה עוֹבֵר עַל "בֶּל יִרְאֶה" ו"בֶּל יִמְצָא".
 6 ח. תְּעַרְבֵת חֲמֵץ, עוֹבְרִין עֲלֶיהָ מִשׁוּם "בֶּל יִרְאֶה" ו"בֶּל
 7 יִמְצָא" - כְּגוֹן הַמְּוִרָס (שומן דג מלוח עם קמח) וְכִתְחַ
 8 הַבְּבִלִי (טיבול עשוי מחלב חמוץ ולחם) וְשִׁכַר הַמְּדִי,
 9 שְׁעוּשִׁין אוֹתוֹ מִן הַקִּמַח, וְכֹל פְּיוּצָא בְּאֵלּוּ מְדָבָרִים
 10 הַנִּזְכָּרִים; אֲבָל דְּבָר שֵׁישׁ בוֹ תְּעַרְבֵת חֲמֵץ, וְאֵינּוּ רְאוּי
 11 לְאֲכִילָה - הָרִי זֶה מֵתָר לְקַיְמוֹ בְּפִסְתָּה.
 12 ט. בִּיצַד? עֲרֵבֵת [קערת] הַעֲבָדָנִין [מעבדי עורות] שְׁנִתְּנָן
 13 לְתוֹכָהּ קִמַח וְעוֹרוֹת, אֲפֵלּוּ נִתְּנוּ שְׁעָה אַחַת קֹדֶם שְׁעַת
 14 הַבַּעוּר - הָרִי זֶה מֵתָר לְקַיְמוֹ. וְאִם לֹא נִתֵּן הַעוֹרוֹת, וְנִתְּנָן
 15 הַקִּמַח קֹדֶם שֶׁלְשָׁה יָמִים לְשְׁעַת הַבַּעוּר - מֵתָר, שֶׁהָרִי
 16 נִפְסַד וְהִבְאִישׁ; תּוֹף שֶׁלְשָׁה יָמִים, חֵיב לְבַעֵר.
 17 י. וְכֵן הַקִּילּוֹר [משחה לעיון] וְהָרִטְיָה וְהָאֲסְפְּלוֹנִית
 18 וְהַתְּרִיאָק [- מיני תחבושות] שְׁנִתְּנָן לְתוֹכָן חֲמֵץ - מֵתָר
 19 לְקַיְמוֹ בְּפִסְתָּה, שֶׁהָרִי נִפְסַדָה צוּרַת הַחֲמֵץ.
 20 יא. הַפֶּת עֲצָמָה שְׁעַפְשָׁה [התעפשה] וְנִפְסְלָה מִלְּאֲכֹל
 21 הַכֶּלֶב, וּמִלְּגִמָּה [מין תחבושת מעורבת קמח] שְׁנִסְרְתָה -
 22 אֵינּוּ צְרִיךְ לְבַעֵר. בְּגָדִים שֶׁכִּבְסוּ אוֹתָן בְּחֶלֶב חֲטָה, וְכֵן
 23 נִירוֹת שֶׁדָּבְקוּ אוֹתָן בְּחֲמֵץ, וְכֹל פְּיוּצָא בְּאֵלּוּ - מֵתָר
 24 לְקַיְמוֹ בְּפִסְתָּה, וְאֵין בְּהֵן מִשׁוּם "לֹא יִרְאֶה" ו"לֹא יִמְצָא";
 25 שְׁאֵין צוּרַת הַחֲמֵץ עוֹמְדָת.
 26 יב. דְּבָר שְׁנִתְּעַרֵב בוֹ חֲמֵץ וְאֵינּוּ מְאָכֵל אָדָם כָּלּוּ, אוֹ
 27 שְׂאֵינּוּ מְאָכֵל כֹּל אָדָם, כְּגוֹן הַתְּרִיאָק וְכִיּוּצָא בוֹ - אִף
 28 עַל פִּי שְׁמֵתָר לְקַיְמוֹ, אֲסוּר לְאֲכֹלוֹ עַד אַחַר הַפִּסְתָּה; וְאִף
 29 עַל פִּי שְׁאֵין בוֹ מִן הַחֲמֵץ אֲלֵא כֹּל שֶׁהוּא, הָרִי זֶה אֲסוּר
 30 לְאֲכֹלוֹ.

יום שני ז' סיון ה'תשע"ה

פְּרָק ה

31 א. אֵין אֲסוּר מִשׁוּם חֲמֵץ בְּפִסְתָּה, אֲלֵא חֲמִשֶׁת מֵינֵי הַדָּגָן
 32 בְּלֶבֶד - וְהֵם שְׁנֵי מֵינֵי הַחֲטִים, שֶׁהֵן הַחֲטָה וְהַפִּסְתָּה,
 33 וְשֶׁלְשָׁה מֵינֵי הַשְּׁעוּרִים, שֶׁהֵן הַשְּׁעוּרָה וְשִׁבְלֵת שׁוּעַל
 34 וְהַשְּׁפוּן. אֲבָל הַקִּטְנִיּוֹת, כְּגוֹן אֲרִז וְדָחַן וּפּוֹלִים וְעֲדָשִׁים
 35 וְכִיּוּצָא בְּהֵן - אֵין בְּהֵן מִשׁוּם חֲמֵץ; אֲלֵא אֲפֵלּוּ לֶשׁ
 36 קִמַח אֲרִז וְכִיּוּצָא בוֹ בְּרוֹתְחִין וְכִסְהוּ בְּכַגְדִים עַד
 37 שְׁנִתְּפַח כְּמוֹ בָּצֵק שֶׁחֲמֵץ, הָרִי זֶה מֵתָר בְּאֲכִילָה -
 38 שְׁאֵין זֶה חֲמוּץ, אֲלֵא סְרַחוּן.
 39 ב. חֲמִשֶׁת מֵינֵי דָגָן אֵלּוּ - אִם לֶשֶׁן בְּמֵי פְרוֹת בְּלֶבֶד,
 40 בְּלֹא שֵׁם מִים בְּעוֹלָם - אֵינָם בְּאֵין לִידֵי חֲמוּץ; אֲלֵא
 41 אֲפֵלּוּ הַנִּיחָן כֹּל הַיּוֹם עַד שְׁנִתְּפַח כֹּל הַבָּצֵק, הָרִי זֶה
 42 מֵתָר בְּאֲכִילָה; שְׁאֵין מִי פְרוֹת מִחֲמִיצֵין, אֲלֵא מִסְרִיחִין.

46 ברותחין, ומניחין לפניהן; וכבר נהגו רב העולם שלא
 47 לחלט - וגזרה, שמא לא ירתיח המים יפה יפה.
 48 יח. ומתיר ללוש לתרנגולין מרסן או קמח, ומאכילן
 49 מיד, או נותן לפניהן, והוא עומד עליהן - עד שלא
 50 ישהה לפניהן כדי הלוח מיל. וכל זמן שהן מנקרין בו,
 51 או שהוא מהפך בו בידו - אינו מחמיץ; וכשפסקו
 52 מלאכל - ישטף הכלי במים, וישפך במקום מדרון.
 53 יט. לא תשרה אשה את המרסן, שתוליד בידה
 54 למרחץ; אבל שפה (משפופת במורסן) היא על בשרה,
 55 יבש. ולא ילעס אדם חטין ויתן על מכתו [לדפואה],
 56 מפני שהן מחמיצות. אין נותנין את הקמח לתוף
 57 החרסת; ואם נתן - ישרף מיד, מפני שהוא ממחר
 58 להחמיץ. אין נותנין את הקמח לתוף החרדל; ואם נתן,
 59 יאכל מיד.
 60 כ. מתיר לתן התבלין והשמשמין והקצח [מין תבלין]
 61 וכיוצא בהן, לתוף הפצק; וכן מתיר ללוש העסה במים
 62 ושמן, או דבש וחלב, או לקטף בהן [למרח מהם
 63 העיסה]. וביום הראשון, אסור ללוש ולקטף אלא במים
 64 בלבד - לא משום חמץ, אלא כדי שיהיה "לחם עני";
 65 וכראשון בלבד הוא שצריך להיות זכרון "לחם עני".
 66 כא. כל כלי חרש שנסתמש בהן חמץ בצונן, מתיר
 67 להשתמש בהן מצה בצונן - חוץ מכלי שמניחין בו
 68 השאור [בצק המחמיץ אחרים] וכלי שמניחין בו חרסת,
 69 מפני שחמוצן קשה; וכן ערבות שלשין בהן החמץ,
 70 ומניחין אותו שם עד שיהחמיץ - הרי הן כבית שאור,
 71 ואין משתמשין בהן בפסח.
 72 כב. ביב [שקט] של חרש שאופין עליו חלות חמץ כל
 73 השנה, אין אופין עליו מצה בפסח; ואם מלאו גחלים
 74 והסיק מקום שהיה מבשל בו החמץ, מתיר לבשל עליו
 75 מצה.
 76 כג. כלי מתכות וכלי אבנים שנסתמש בהן חמץ
 77 ברותחין בכלי ראשון, כגון קדרות ואלפסין [קערות
 78 גדולות] - נותן אותן לתוף כלי גדול, וממלא עליהן
 79 מים, ומרתיחן בתוכו; ואחר כך שוטף אותן, ומשתמש
 80 בהן במצה. וכן הסבינין, מרתיח את הלהב ואת הנצב
 81 [- קת] בכלי ראשון, ואחר כך משתמש בהן במצה.
 82 כד. כלי מתכות ואבנים וכלי עצים שנסתמש בהן חמץ
 83 בכלי שני, כגון קערות וכוסות - נותן אותן לתוף כלי
 84 גדול, ונותן עליהן מים רותחין, ומניחן בתוכו עד
 85 ש'פלטו; ואחר כך שוטף, ומשתמש בהן במצה.
 86 כה. כל כלי חרש שנסתמש בהן חמץ בחמין - בין כלי
 87 ראשון כגון קדרות, בין כלי שני כגון קערות, בין שהיו
 88 משוחין ושועין [מרוחין] באבר שעושין אותן פעין
 89 זכוכית, בין שהיו חרש כמה שהן - אין משתמשין בהן
 90 במצה, אלא מניחין לאחר הפסח ומבשל בהן.

1 מוכרו לישראל ומודיעו, כדי שיאכלנו קדם הפסח; ואם
 2 מכרו לגוים קדם הפסח, מוכר מעט מעט לכל אחד
 3 ואחד, כדי שיכלה קדם הפסח, שמא יחזור הגוי וימכרנו
 4 לישראל.
 5 י. דגן שנפל עליו דלף [שפסוף מים] - כל זמן שהוא
 6 טורד טפה אחר טפה, אפלו כל היום פלו - אינו בא
 7 לידי חמוץ; אבל כשפוסק - אם נשתהה כשעור
 8 [חימוץ], הרי זה אסור.
 9 יא. אין לשין בפסח עסה גדולה, שמא תחמיץ - אלא
 10 שעור חלה בלבד. ואין לשין לא בחמין, ולא בחמי
 11 חמה [שמש], ולא במים שנשאבו בו ביום - אלא במים
 12 שלנו [עבר עליהם הלילה]; ואם עבר ולש באחד מפל
 13 אלו, הרי הפת אסורה.
 14 יב. לא תשב אשה פחת השמש, ותלוש; ולא פחת
 15 הרקיע ביום העבים, אפלו במקום שאין השמש זורחת
 16 בו. ולא תניח את העסה, ותתעסק בדבר אחר. ואם
 17 היתה לשה ואופה, צריכה שני כלים של מים, אחד
 18 שמקשפת בו [מזלפת על העיסה טרם אפיה], ואחד
 19 שמצננת בו ידה [מחום התנור]. ואם עברה ולשה פחת
 20 השמש, או שלא צננה ידה, או שעשת עסה יתר משעור
 21 חלה - הפת מתרת. וכמה שעור חלה? כמו שלש
 22 וארבעים וחמש ביצה - כגוף [כמידת] הביצה הבינונית,
 23 לא כמשקלה.
 24 יג. כל זמן שאדם עוסק בפצק, אפלו כל היום פלו -
 25 אינו בא לידי חמוץ. ואם הגביה ידו והניחו, ושהה
 26 הפצק עד שהגיע להשמיע הקול בזמן שאדם מכה בידו
 27 עליו - כבר החמיץ, וישרף מיד; ואם אין קולו נשמע
 28 - אם שהה כדי שיהלף אדם מיל - כבר החמיץ, וישרף
 29 מיד. וכן אם הכסיפו פניו, כאדם שעמדו שערוותיו -
 30 הרי זה אסור לאכלו, ואין תביין עליו פרת.
 31 יד. היו שתי עסות שהגביהו היד מהן בעת אחת,
 32 ונשתהו, והאחת מהן יש לה קול, והאחרת אין לה קול
 33 - שתיהן ישרפו, והרי הן חמץ גמור.
 34 טו. אין עושין סריקין המצריין [פת עם ציורים] בפסח,
 35 מפני שהאשה שוקה עליהן [מתעכבת בעשייתן],
 36 ומתחמצין בעת עשייתן. לפיכך הנתחמין מתרין
 37 לעשותם, מפני שהן בקיאות באמנותן, וממהרין
 38 לעשותן; אבל בעלי בתים אסורין, ואפלו צרו אותן
 39 בדפוס [מסגרת בצורת הציור] - שמא יבואו אחרים
 40 לעשותן שלא בדפוס, וישהו בעשייתן ויחמיצו.
 41 טז. מים שרוחצין בו הידים והערכה אחר שלשין, וכן
 42 מים שמשתמשין בו בשעת לישה - הרי זה ישפך
 43 במקום מדרון, כדי שלא יתקבץ במקום אחד ויחמיץ.
 44 יז. אין שורין את המרסן [קליפות תבואה] ומניחין לפני
 45 התרנגולין, שמא יחמיץ. אבל חולטין להן המרסן

44 בין שהדביק הבצק באלפס ואחר כך הרתיח, בין
45 שהרתיח ואחר כך הדביק, אפלו אפיה [אפאה] בקרקע
46 - הרי זה יוצא בה ידי חובתו. וכן אם לא נאפית אפיה
47 גמורה, יוצאין בה - והוא, שלא יהיו חוטין של בצק
48 נמשכין ממנה בעת שפורסה. ויוצאין ברקיק השרוי
49 [מצה שרויה במים] - והוא, שלא נמוח; אבל מצה
50 שבשלה - אינו יוצא בה ידי חובתו, שהרי אין בה טעם
51 פת.

52 ז. אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה
53 לו, כגון שאכלה טבל [מתבואה שלא הופרשה], או
54 מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או שגנלה. זה
55 הפלל: כל שמברכין עליו ברפת המזון, יוצא בה ידי
56 חובתו; וכל שאין מברכין עליו ברפת המזון, אין יוצא
57 בה ידי חובתו.

58 ח. הכהנים יוצאין בחלה ובתרומה, אף על פי שהיא
59 מצה שאינה ראויה לכל אדם; וכן יוצאין במצה של
60 מעשר שני, בירושלים. אבל אין יוצאין במצה של
61 בכורים, אפלו בירושלים; מפני שהבכורים, אין בהן
62 התר [אכילה] בכל המושבות [אלא בירושלים], ומעשר
63 שני, אפשר שיפדה ויאכל בכל מקום, וכתוב: "בכל
64 מושבתכם תאכלו מצות" - מצה הראויה להאכל בכל
65 המושבות, היא שיוצאין בה ידי חובה.

66 ט. חלות תורה ויקיאי [חלות] נזיר שעשה אותן
67 לעצמו, אין יוצאין בהן, שגאמר: "ושמרתם את
68 המצות" - מצה המשתמרת [שלא תחמין] לענין מצה
69 בלבד, היא שיוצאין בה; אבל זו, משתמרת לענין
70 הזבח. ואם עשין למכר בשוק, הרי זה יוצא בה ידי
71 חובתו; שהעושה למכר בשוק, בדעתו שאם לא ימכרו
72 יאכל אותן, ונמצא בשעת עשייתן, שמרן לשם מצה.
73 י. הפל חביבין באכילת מצה, אפלו נשים ועבדים. קטן
74 היכול לאכל פת - מחנכין אותו במצות, ומאכילין
75 אותו פזית מצה. חולה או זקן שאינו יכול לאכל מצה,
76 שורין לו רקיק במים ומאכילין אותו - והוא, שלא
77 נמוח.

78 יא. מדברי סופרים, שאין מפטירין [מסיימים הסעודה]
79 אחר מצה כלום, ואפלו קליות ונגוזים וכיוצא בהן;
80 אלא אף על פי שאכל מצה, ואכל אחריה מאכלות
81 אחרות ופרות וכיוצא בהן - חזר ואוכל פזית מצה
82 באחרונה, ופוסק.

83 יב. אסרו חכמים לאכל מצה בערב הפסח, כדי שיהיה
84 הכר לאכילתה בערב; ומי שאכל מצה בערב הפסח,
85 מכין אותו מפת מרדות [מלקות מדרבנן]. וכן אסור
86 לאכל ערב הפסח מקדם המנחה במעט, כדי שייכנס
87 לאכילת מצה בתארה; אבל אוכל הוא מעט פרות או
88 ירקות, ולא ימלא פרושו [כרסו] מהן. וחכמים הראשונים,

1 כו. כלי ראשון שרצה להרתיחו [להכשירו] [פסח], ולא
2 מצא כלי אחר גדול ממנו כדי להרתיחו בתוכו - הרי
3 זה מקיף לו שפה של טיט על שפתו מבחוץ, וממלאהו
4 מים עד שיגברו המים על שפתו, ומרתיח המים בתוכו,
5 ודיו; ואחר כך שוטף אותו, ומשתמש בו במצה.

יום שלישי ח' סיון ה'תשע"ה

פרק ו

8 א. מצות עשה מן התורה לאכל מצה בליל חמשה
9 עשר, שגאמר: "בערב תאכלו מצת" - בכל מקום, ובכל
10 זמן. ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח, אלא זו מצוה
11 בפני עצמה; ומצותה כל הלילה. אבל בשאר הרגל,
12 אכילת מצה רשות - רצה, אוכל מצה; רצה, אוכל ארז
13 או דחן או קליות או פרות. אבל בליל חמשה עשר
14 בלבד, חובה; ומשאכל פזית, יצא ידי חובתו.
15 ב. בלע מצה, יצא; בלע מרור, יצא. בלע מצה ומרור
16 כאחד - ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא; שהמרור
17 בטפלה למצה. פרכן בסיב [של עין] וכיוצא בו ובלען,
18 אף ידי מצה לא יצא.

19 ג. אכל מצה בלא פונה, כגון שאנסוהו גזים לאכל -
20 יצא ידי חובתו; אבל פזית מצה והוא נכפה בעת
21 שטותו, ואחר כך נתפא - חייב לאכל אחר שנתפא;
22 לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל
23 המצוות.

24 ד. אין אדם יוצא ידי חובת אכילת מצה, אלא אם כן
25 אכלה מאחד מחמשת המינין - שגאמר: "לא יאכל
26 חמץ", ונאמר: "תאכלו מצות": דברים הבאים לידי
27 חמוץ - אם אכלן מצה, יצא בהן ידי חובתו; אבל שאר
28 הדברים, כגון ארז ודחן וקטניות - אין בהן [מצות]
29 מצה, לפי שאין בהן חמץ.

30 ה. העושה עשה מן החטים ומן הארז - אם יש בה טעם
31 דגן, יוצא בה ידי חובתו. עסת הפלכים [לאכילת
32 כלבים] - בזמן שהרועים אוכלין ממנה, יוצא בה ידי
33 חובתו; אין הרועים אוכלין ממנה, אינו יוצא בה, שאין
34 זו משמרת לשם מצה. מצה שלשה במי פרות, יוצא בה
35 ידי חובתו בפסח. אבל אין לשין אותה ביין, או שמן,
36 או דבש, או חלב - משום "לחם עני", כמו שבארנו;
37 ואם לש ואכל, לא יצא ידי חובתו. ואין יוצאין לא בפת
38 מרסן, ולא בפת סבין [מורסן וטובין - קליפות תבואה];
39 אבל לש הוא את הקמח בסבין שלו ובמורסנו ועושהו
40 פת, ויוצא בה ידי חובתו. וכן פת סלת נקיה ביותר -
41 הרי זו מתרת, ויוצא בה ידי חובתו בפסח; ואין אומרין
42 בה, 'אין זה לחם עני'.

43 ו. אחד מצה שגאפית בתנור, או באלפס [קערה גדולה],

44 את חיי אבותינו במצרים; מצה, על שם שנגאָלו.
 45 ודברים האלו פלן, הן הנקראין 'הגדה'.
 46 ו. בכל דור ודור, חוב אדם להראות את עצמו כאלו
 47 הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר:
 48 "ואתנו הוציא משם". ועל דבר זה צוה בתורה:
 49 "וזכרת, כי עבד היית"; כלומר, כאלו אתה בעצמך
 50 היית עבד, ויצאת לחרות ונפדית.
 51 ז. לפיכך, כששועבד אדם בלילה הזוה, צריך לאכל
 52 ולשתות והוא מסב דרך חרות. וכל אחד ואחד, בין
 53 אנשים בין נשים, חוב לשתות בלילה הזוה, ארבעה
 54 כוסות של יין - אין פחות מהן; ואפלו עני המתפנגס
 55 מן הצדקה, לא יפחתו לו [גבאי הצדקה] מארבעה
 56 כוסות; שעור כל כוס מהן, רביעית.
 57 ח. אפלו עני שבישראל, לא יאכל עד שסב. אשה
 58 אינה צריכה הסבה; ואם אשה חשובה היא, צריכה
 59 הסבה. וכן אצל אביו והשמש בפניו רבו, צריכין הסבה;
 60 אבל תלמיד בפניו רבו, אינו מסב אלא אם כן נתן לו
 61 רבו רשות. והסבת ימין, אינה הסבה; וכן המסב על
 62 ערפו, או על פניו - אין זו הסבה. ואימתי צריכין
 63 הסבה? בשעת אכילת כזית מצה, ובשתית ארבעה
 64 כוסות האלו. ושאר אכילתו ושתיתו - אם הסב, הרי זה
 65 משבח; ואם לאו, אינו צריך.
 66 ט. ארבעה כוסות האלו - צריך למזג אותן [לערבו עם
 67 מים], כדי שתהיה שתייה ערבה; הכל לפי היין, ולפי
 68 דעת השותה. ולא יפחות בארבעתן מרביעית יין חי -
 69 בכל כוס יהא רבע רביעית יין. שתה ארבעה כוסות אלו
 70 מיין שאינו מזוג - יצא ידי ארבעה כוסות, ולא יצא ידי
 71 חרות; שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת - ידי
 72 חרות יצא, ולא יצא ידי ארבעה כוסות. ואם שתה מפל
 73 כוס מהן רבו, יצא.
 74 י. כל כוס וכוס מארבעה כוסות האלו, מברך עליו
 75 ברכה בפני עצמו. וכוס ראשון, אומר עליו קדוש היום;
 76 וכוס שני, קורא עליו את ההגדה; כוס שלישי, מברך
 77 עליו ברכת המזון; כוס רביעי, גומר עליו את ההלל,
 78 ומברך עליו ברכת השיר [יהללוך]. ובין הכוסות האלו
 79 - אם רצה לשתות, שותה; בין שלישי לרביעי, אינו
 80 שותה.
 81 יא. התרסת - מצוה מדברי סופרים, זכר לטיט שהיו
 82 עובדין בו במצרים. וכיצד עושין אותה? לוקחין תמרים
 83 או גרוגרות [תאנים] או צמוקין וכיוצא בהן, ודורסין
 84 [מועכים] אותן, ונותנין לתוכן חמץ, ומתבלין אותן
 85 בתבלין כמו טיט בתבן; ומביאין אותן על השלחן
 86 בלילי הפסח.
 87 יב. אכילת מרור - אינה מצוה מן התורה בפני עצמה,
 88 אלא תלויה היא באכילת הפסח; שמצות עשה אחת

1 היו מרעיבין עצמן ערב הפסח, כדי לאכל מצה בתאנה
 2 ויהיו מצוות חביבים עליו; אבל בשאר ערבי ימים
 3 טובים, אוכל והולך עד שתחשף.

יום רביעי ט' סיון ה'תשע"ה

פרק ז

6 א. מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו
 7 לאבותינו במצרים, בליל חמשה עשר בניסן - שנאמר:
 8 "זכור את היום הזה", כמו שנאמר: "זכור את יום
 9 השבת". ומנין שבליל חמשה עשר? תלמוד לומר:
 10 "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה", בשעה
 11 שיש מצה ומרור מנחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן,
 12 אפלו חכמים גדולים - חביבין לספר ביציאת מצרים;
 13 וכל המצריך בדברים שארעו ושהיו, הרי זה משבח.
 14 ב. מצוה להודיע לבנים, ואפלו לא שאלו - שנאמר:
 15 "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן, אביו מלמדו. כיצד?
 16 אם היה קטן או טפש - אומר לו: 'בני, בלנו היינו
 17 עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים, ובלילה
 18 הזה פדה אותנו הקדוש ברוך הוא, ויצאנו לחרות'; ואם
 19 היה הבן גדול וחכם - מודיעו מה שארע לנו במצרים,
 20 ונסים שנעשו לנו על ידי משה רבנו, לפי דעתו של בן.
 21 ג. וצריך לעשות שני בלילה הזוה - כדי שיראו הבנים
 22 וישאלו ויאמרו: 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?'
 23 עד שישב להם ויאמר להם: 'כך וכך ארע, וכך וכך
 24 היה'. וכיצד משנה? מחלק להם קליות וקאזים,
 25 ועוקרין [מסירים] השלחן מלפניהם קדם שיאכלו,
 26 וחוטפין מצה זה מיד זה, וכיוצא בדברים האלו. אין לו
 27 בן, אשתו שואלתו; אין לו אשה - שואלין זה את זה
 28 'מה נשתנה הלילה הזה', ואפלו היו פלן חכמים. היה
 29 לבדו, שואל לעצמו 'מה נשתנה הלילה הזה'.
 30 ד. וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל
 31 ומספר, שבתחלה היו אבותינו - בימי תרח ומלפניו -
 32 כופרין וטועין אתרי ההבל, ורודפין עבודה זרה; ומסיים
 33 בדת האמת, שקרבנו הקדוש ברוך הוא לה, והבדילנו
 34 מן התועים, וקרבנו ליחודו. וכן מתחיל ומודיע,
 35 שעבדים היינו לפרעה במצרים, וכל הרעה שנגמלנו;
 36 ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו, ובחרותנו. והוא
 37 שידרש מ'ארמי אבד אבי', עד שיגמר כל הפרשה; וכל
 38 המוסרף ומצריך בדרש פרשה זו, הרי זה משבח.
 39 ה. כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל חמשה
 40 עשר, לא יצא ידי חובתו [לספור ביציאת מצרים]; ואלו
 41 הן: פסח, מצה, ומרורים. פסח, על שם שפסח המקום
 42 ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: "ואמרתם
 43 זבח פסח הוא לה"; מרורים, על שם שמררו המצרים

45 הקדוש ברוך הוא וגאלם מיד, שנגמר: ויאפו את הבצק
 46 אשר הוציאו ממצרים וכו'. ובזמן הזה אומר: פסח
 47 שהיו אבותינו אוכלין בזמן שבית המקדש קדם, על שם
 48 שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו וכו'.
 49 ה. ואומר: 'לפיקך אנו חבין להודות להלל לשבח
 50 לפאר לרומם לגדל ולהדר ולנצח למי שעשה לנו את
 51 כל הנסים האלו, והוציאנו מעבדות לחרות, ונאמר
 52 לפניו, הללו יה. "הללו יה, הללו עבדי ה" וגו', עד
 53 "חלמיש, למעינו מים"; וחותם: 'ברוך אתה ה' אלהינו
 54 מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים,
 55 והגיענו ללילה הזה לאכל בו מצה ומרורים'. ובזמן הזה
 56 מוסיף: 'כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו, יגיענו למועדים
 57 ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים
 58 בכבדן עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים
 59 ומן הפסחים שגייע דמם על קיר מזבחך לרצון, ונודה
 60 לך שיר תדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו. ברוך אתה
 61 ה', גאל ישראל'. ומברך על הגפן, ושותה הכוס השני.
 62 ו. ואחר כך מברך 'על נטילת ידים', ונוטל ידיו שניה
 63 - שהרי הסיח דעתו בשעת קריאת ההגדה; ולוקח שני
 64 ריקיין (מצות), חולק אחד מהן ומניח פרום לתוף שלם,
 65 ומברך 'המוציא לחם מן הארץ'. ומפני מה אינו מברך
 66 על שתי פרות (מצות), כשאר ימים טובים? משום
 67 שנגמר: "לחם עני" - מה דרכו של עני בפרוסה
 68 (וחיכה), אף כאן בפרוסה. ואחר כך (וכרף) (לוקח)
 69 מצה ומרור (באחד, ומטבל) (ומטבל כאחד) בחרסת,
 70 ומברך 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו
 71 במצוותיו וצונו על אכילת מצה ומרורים, ואוכלן. ואם
 72 אכל מצה בפני עצמה ומרור בפני עצמו, מברך על זה
 73 בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.
 74 ז. ואחר כך מברך: 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם,
 75 אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת הזבח, ואוכל
 76 מבשר חגיגת ארבעה עשר תחלה. ומברך: 'ברוך אתה
 77 ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על
 78 אכילת הפסח, ואוכל מגופו של פסח. ולא ברכת הפסח
 79 פוטר של זבח, ולא של זבח פוטר של פסח.
 80 ח. בזמן הזה שאין שם קרבן, אחר שמברך 'המוציא,
 81 חזר ומברך 'על אכילת מצה, ומטבל מצה בחרסת
 82 ואוכל. וחזר ומברך 'על אכילת מרור, ומטבל מרור
 83 בחרסת ואוכל; ולא ישקה אותו בחרסת, שמא יבטל
 84 טעמו. וזה מצוה מדברי סופרים. וחזר וכרף מצה
 85 ומרור, ומטבל בחרסת, ואוכלן בלא ברכה, זכר
 86 למקדש.
 87 ט. ואחר כך נמשך בסעודה, ואוכל כל שהוא רוצה
 88 לאכל, ושותה כל שהוא רוצה לשותה. ובאחרונה אוכל
 89 מבשר הפסח, ואפלו כזית, ואינו טועם אחריו מאכל
 90 אחר כלל; ובזמן הזה אוכל כזית מצה, ואינו טועם

1 לאכל בשר הפסח, על מצה ומרורים. ומדברי סופרים,
 2 לאכל המרור לבדו בלילה זה, אפלו אין שם קרבן פסח.
 3 יג. מרורים האמורים בתורה, הן החצרת והעלשין
 4 והתמכה והחרחבינה והמרור; כל אחד מהמשת מיני
 5 ירק אלו, נקרא 'מרור'. ואם אכל מאחד מהן או
 6 מתמשתן כזית, יצא - והוא, שיהיו לחין; ויוציאין
 7 בקלח (שורש) שלקח, אפלו ביש. ואם שלקח (בישול
 8 הרבה), או כבשן (בחומץ, או זמן רב במים), או בשלן -
 9 אין יוצא בהן.

יום חמישי י' סיון ה'תשע"ה

פרק ח

12 א. סדור עשיית מצוות אלו בליל חמשה עשר, כף הוא:
 13 בתחלה מביאין כוס לכל אחד ואחד, ומברך 'בורא פרי
 14 הגפן, ואומר עליו קדוש היום, וזמן (שהחיינו), ושותה.
 15 ואחר כך מברך 'על נטילת ידים', ונוטל ידיו. ומביאין
 16 שלקח ערוף, ועליו מרור וירק אחר, ומצה וחרסת, וגופו
 17 של כבש הפסח, ובשר חגיגה של יום ארבעה עשר;
 18 ובזמן הזה, מביאין על השלקח שני מיני בשר - אחד
 19 זכר לפסח, ואחד זכר לחגיגה.
 20 ב. מתחיל ומברך 'בורא פרי האדמה', ולוקח ירק
 21 ומטבל אותו בחרסת, ואוכל כזית, הוא וכל המסבין
 22 עמו - כל אחד ואחד, אין פחות מקזית. ואחר כך
 23 עוקרין את השלקח מלפני קורא ההגדה לבדו, ומזגין
 24 הכוס השני, וכאן הגבן שואל. ואומר הקורא: 'מה
 25 נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבכל הלילות אין
 26 אנו מטבילין אפלו פעם אחת, והלילה הזה שתי
 27 פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, והלילה
 28 הזה פלו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי
 29 שלוק (מבושל הרבה) ומבשל, והלילה הזה פלו צלי;
 30 שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, והלילה הזה
 31 מרורים; שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין
 32 מסבין, והלילה הזה בלנו מסבין'.
 33 ג. בזמן הזה, אינו אומר 'הלילה הזה פלו צלי' - שאין
 34 לנו קרבן. ומתחיל בגנות (מתחילה עו"ז היו אבותינו
 35 וכו'), וקורא עד שגומר דרש פרשת 'ארמי אבד אבי'
 36 בלה.
 37 ד. ומחזיר השלקח לפניו, ואומר: 'פסח זה שאנו
 38 אוכלין, על שם שפסח המקום ברוך הוא על בתי
 39 אבותינו במצרים, שנגמר: ואמרתם זבח פסח הוא
 40 לה'; ומגביה המרור בידו ואומר: 'מרור זה שאנו
 41 אוכלין, על שם שמררו המצרים את בני אבותינו
 42 במצרים, שנגמר: ומררו את תיהם; ומגביה המצה
 43 בידו ואומר: 'מצה זו שאנו אוכלין, על שם שלא
 44 הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם

45 והלילה הזה, מרורים. שבכל הלילות אנו אוכלין בין
 46 יושבין ובין מסבין; והלילה הזה, כלנו מסבין.
 47 **עבדים** הינו לפרעה במצרים; ויוציאנו ה' אלהינו
 48 משם, ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש
 49 ברוך הוא את אבותינו ממצרים, עדין אנו ובנינו ובני
 50 בנינו משעבדים הינו לפרעה במצרים. ואפלו כלנו
 51 חכמים, כלנו נבונים, כלנו יודעים את התורה - מצוה
 52 עלינו לספר ביציאת מצרים; וכל המצריך ביציאת
 53 מצרים, הרי זה משבח. **מעשה** ברבי אליעזר רבי
 54 יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבה ורבי טרפון,
 55 שהיו מסבין בבני ברק; והיו מספרין ביציאת מצרים
 56 כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהן ואמרו להן:
 57 רבותינו, הגיע זמן קרית שמע של שחרית. אמר להם
 58 רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבועים שנה, ולא
 59 זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן
 60 זומא, שנאמר: "למען תזכר את יום צאתך מארץ
 61 מצרים, כל ימי חייך" - "ימי חייך", הימים; "כל ימי
 62 חייך", הלילות. ותכמים אומרים: "ימי חייך", העולם
 63 הזה; "כל ימי חייך", להביא לימות המשיח. ברוך
 64 המקום שנתן תורה לישראל עמו, ברוך הוא. כנגד
 65 ארבעה בנים דברה תורה - אחד חכם, ואחד רשע,
 66 ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל. **חכם**, מה הוא
 67 אומר? - "מה העדות והחקים והמשפטים, אשר צוה
 68 ה' אלהינו אתכם". אף אתה אמר לו כהלכת הפסח:
 69 אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון. **רשע**, מה הוא
 70 אומר? - "מה העבודה הזאת לכם" - "לכם", ולא לו.
 71 ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעקר, אף אתה
 72 הקהה את שניו ואמר לו: "בעבור זה עשה ה' לי
 73 בצאתי ממצרים" - "לי", ולא לו; ואלו היה שם, לא
 74 היה נגאל. **תם**, מה הוא אומר? - "מה זאת".
 75 "ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים, מבית
 76 עבדים". **ושאינו יודע לשאל** - את פתח לו, שנאמר:
 77 "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה ה' לי
 78 בצאתי ממצרים". "והגדת לבנך", יכול מראש החדש?
 79 תלמוד לומר: "ביום ההוא". אי ביום ההוא, יכול
 80 מבעוד יום? תלמוד לומר: "בעבור זה"; לא אמרת,י
 81 אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחין לפניך. **מתחלה**,
 82 עובדי עבודה זרה היו אבותינו; ועכשו, קרבנו המקום
 83 ברוך הוא לעבודתו, שנאמר: "ויאמר יהושע אל כל
 84 העם: כה אמר ה' אלהי ישראל, בעבר הנהר ישבו
 85 אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור; ויעבדו
 86 אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר
 87 הנהר, ואולף אותו בכל ארץ פנען; וארבה את ורעו,
 88 ואתן לו את יצחק. ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו;
 89 ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו, ויעקב ובניו ירדו
 90 מצרים". ברוך שומר הבטחתו לישראל עמו, ברוך

1 אתריה כלום, כדי שיהיה הפסק סעודתו, וטעם בשר
 2 הפסח או המצה בפיו - שאכילתן היא המצה.
 3 **י**. ואחר כך נוטל ידי, ומברך ברפת המזון על כוס
 4 שלישי, ושותהו. ואחר כך מוזג כוס רביעי, וגומר עליו
 5 את ההלל; ואומר עליו ברפת השיר, והיא 'ההללך ה'
 6 כל מעשיך' וכו', ואינו טועם אחר כך כלום כל הלילה,
 7 חוץ מן הפים. ויש לו למזג כוס חמישי, ולומר עליו
 8 הלל הגדול - והוא מ'הודו לה', כי טוב, עד "על
 9 נהרות בבבל"; וכוס זה אינו חובה כמו ארבעה כוסות.
 10 ויש לו לגמר את ההלל בכל מקום שיצא, אף על פי
 11 שאינו מקום סעודה.
 12 **יא**. מקום שנהגו לאכל צלי בלילי פסחים, אוכלין;
 13 מקום שנהגו שלא לאכל, אין אוכלין - גזרה שמא
 14 יאמרו בשר הפסח הוא. ובכל מקום אסור לאכל שה
 15 צלוי פלו כאחד בליל זה, מפני שנראה כאוכל קדשים
 16 בחוץ; ואם היה מחתך, או שחסר ממנו אבר, או שלק
 17 [בישל] בו אבר והוא מחבר - הרי זה מתר, במקום
 18 שנהגו.
 19 **יב**. מי שאין לו זין בלילי הפסח - מקדש על הפת
 20 פדרף שעושה בשבת, ועושה כל הדברים על הסדר
 21 הזה; מי שאין לו זרק אלא מרור בלבד, בתחלה מברך
 22 על המרור שתי ברכות - 'בורא פרי האדמה', ו'על
 23 אכילת מרור' - ואוכל; וכשיגמר ההגדה, מברך על
 24 המצה ואוכלה, וחוזר ואוכל מן המרור, בלא ברכה.
 25 **יג**. מי שאין לו מצה משמרת [לשם מצה] אלא פזית,
 26 כשגומר סעודתו ממצה שאינה משמרת, מברך 'על
 27 אכילת מצה', ואוכל אותו פזית; ואינו טועם אחריו
 28 כלום.
 29 **יד**. מי שישן בתוך הסעודה והקיץ, אינו חוזר ואוכל.
 30 בני חבורה שישנו מקצתן בתוך הסעודה, חוזרין
 31 ואוכלין; נרדמו כלן ונעורו, לא יאכלו; ונתנמנמו כלן,
 32 יאכלו.

יום שישי י"א סיון ה'תשע"ה

נסח ההגדה

35 נסח ההגדה שנהגו בה ישראל בזמן הגלות, כך הוא:
 36 מתחיל על כוס שני ואומר: בבחילו יצאנו ממצרים. הא
 37 לחמא עניא, דאכלו אבהתנא דנפקו מארעא דמצרים.
 38 כל דכפין, ייתי ויכול; וכל דצריך לפסח, ייתי ויפסח.
 39 הא שתא קבא, לשנה הבאה בארעא דישראל; השתא
 40 הקא עבדי, לשתא דאתיא - בני חורי. **מה נשתנה**
 41 הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אין אנו
 42 מטבילין אפלו פעם אחת; והלילה הזה, שתי פעמים.
 43 שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה; והלילה הזה,
 44 פלו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות;

46 ובזרע נטויה ובמרא גדול, ובאתות ובמפתים. ביד
 47 חזקה - זה הדבר, כמו שנגמר: "הנה יד ה' הויה
 48 במקנה אשר בשדה, בפוסים בחמורים בגמלים, בבקר
 49 ובצאן - דבר כבוד מאד". ובזרע נטויה - זו החרב,
 50 כמו שנגמר: "וחרבו שלופה בידו, נטויה על
 51 ירושלים". ובמרא גדול - זה גלוי שכניה, כמו
 52 שנגמר: "או הנסה אלהים, לבא לקחת לו גוי מקרב
 53 גוי, במסות באתת ובמופתים ובמלחמה, וביד חזקה
 54 ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים - ככל אשר עשה לכם
 55 ה' אלהיכם במצרים לעיניך". ובאתות - זה המטה,
 56 שנגמר: "ואת המטה הזה תקח בידך, אשר תעשה בו
 57 את האותות". ובמפתים - זה הדם, כמו שנגמר:
 58 "ונתתי מופתים בשמים ובארץ - דם ואש ותרורות
 59 עשן". דבר אחר: ביד חזקה, שמים; ובזרע נטויה,
 60 שמים; ובמרא גדול, שמים; ובאתות, שמים;
 61 ובמפתים, שמים - אלו עשר מכות שהביא הקדוש
 62 ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן: דם, צפרדע,
 63 כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת
 64 בכורות. רבי יהודה היה נותן בהם סימן, דצ"ף עד"ש
 65 באח"ב. רבן גמליאל אומר: כל שלא אמר שלשה
 66 דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו - פסח, מצה,
 67 ומרורים. פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שבית
 68 המקדש קנם, על שם מה? על שם שפסח המקום על
 69 פתי אבותינו במצרים, שנגמר: "ואמרתם זבח פסח
 70 הוא לה', אשר פסח על פתי בני ישראל במצרים, בגופו
 71 את מצרים, ואת בתינו הציל; ויקד העם, וישתחווי".
 72 מצה זו שאנחנו אוכלין, על שם מה? על שם שלא
 73 הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ, עד שנגלה עליהם
 74 מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וגאלם מיד,
 75 שנגמר: "ויאפו את הפצק אשר הוציאו ממצרים, עגת
 76 מצות - כי לא חמץ; כי גרשו ממצרים, ולא יכלו
 77 להתמקמה, וגם צדה לא עשו להם". מרורים אלו
 78 שאנחנו אוכלין, על שם מה? על שם שמררו המצרים
 79 את בני אבותינו במצרים, שנגמר: "וימרו את חיהם
 80 בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל עבדה בשדה - את
 81 כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך". ובכל דור ודור
 82 חייב אדם לראות את עצמו פאלו הוא יצא ממצרים;
 83 שלא את אבותינו בלבד גאל, אלא אף אותנו גאל -
 84 שנגמר: "ואותנו הוציא משם - למען הביא אתנו, לתת
 85 לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו". לפיכך אנו
 86 חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם לגדל ולהדר,
 87 ולנצח ולברך למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים
 88 האלו, והוציאנו מעבדות חרות, ומשעבוד לגאלה,
 89 ומיגון לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול;
 90 ונאמר לפניו, הללו יה. "הללו יה: הללו, עבדי ה',

1 הוא; שהקדוש ברוך הוא מחשב את הקץ, לעשות כמו
 2 שאמר לאברהם אבינו בין הבתרים, שנגמר: "ויאמר
 3 לאברהם: ידוע תדע כי גר יהיה ורעך בארץ לא להם,
 4 ועבדים, וענו אותם - ארבע מאות שנה. וגם את הגוי
 5 אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי כן יצאו ברכש גדול".
 6 היא שעמדה לאבותינו ולנו - שלא אחד בלבד עמד
 7 עלינו, אלא בכל דור ודור עומדים עלינו לכולנו;
 8 והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. צ"א ולמד, מה בקש
 9 לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו - שפרעה הרשע, לא
 10 גזר אלא על הזכרים; ולכן בקש לעקר את הכל,
 11 שנגמר: "ארמי אבד אבי, וירד מצרימה, ויגר שם".
 12 מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם, שנגמר:
 13 "ויאמרו אל פרעה: לגור בארץ באנו, כי אין מרעה
 14 לצאן אשר לעבדך, כי כבוד הרעב בארץ פנעו; ועתה
 15 ישובו נא עבדך בארץ גשן". במתי מעט - כמו
 16 שנגמר: "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, ועתה
 17 שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרב". ויהי שם לגוי
 18 - מלמד שהיו ישראל מצינין שם. גדול ועצום - כמו
 19 שנגמר: "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד
 20 מאד, ותמלא הארץ אתם". ורב - כמו שנגמר:
 21 "ורבבה בצמח השדה נתתיך, ותרבי ותגדלי, ותבאי
 22 בעדי עדיים; שדים נכנו, וישרר צמח, ואת ערם
 23 ועריה". וירעו אותנו המצרים - כמו שנגמר: "הבה
 24 נתחכמה לו; פן ירבה - והיה פי תקראנה מלחמה,
 25 ונוסף גם הוא על שאינו, ונלחם בנו, ועלה מן הארץ".
 26 ויענונו - כמו שנגמר: "וישימו עליו שרי מסים, למען
 27 ענתו בסבלתם; ויבן ערי מסגנות לפרעה - את פתם
 28 ואת רעמסס". ויתנו עלינו עבודה קשה - כמו
 29 שנגמר: "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך".
 30 ונצעק אל ה' אלהי אבותינו - כמו שנגמר: "ויהי
 31 בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו בני
 32 ישראל מן העבדה, ויעקו; ותפל שועתם אל האלהים
 33 מן העבדה". וישמע ה' את קלנו - כמו שנגמר:
 34 "וישמע אלהים את נאקתם, ויזכר אלהים את בריתו,
 35 את אברהם את יצחק ואת יעקב". וירא את ענינו -
 36 זו פרישות דרך ארץ, כמו שנגמר: "וירא אלהים את
 37 בני ישראל, וידע אלהים". ואת עמלנו - אלו הבנים,
 38 כמו שנגמר: "כל הבה הילוד, היאורה משליכוהו; וכל
 39 הבת, תחיון". ואת לחצנו - זה הדחק, כמו שנגמר:
 40 "וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם".
 41 ויוציאנו ה' ממצרים - לא על ידי מלאך, לא על ידי
 42 שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא
 43 בכבודו, שנגמר: "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה,
 44 והייתי כל בכור בארץ מצרים, מאדם ועד בהמה; ובכל
 45 אלהי מצרים אעשה שפטים, אני ה'". ביד חזקה

40 יצא. שופר הגזול שתקע בו, יצא ידי חובתו - שאין
 41 המצוה אלא בשמיעת הקול, אף על פי שלא נגע בו
 42 ולא הגביהו השומע, ואין בקול דין גזול. וכן שופר של
 43 עולה, לא יתקע; ואם תקע - יצא, שאין בקול דין
 44 מעילה. ואם תאמר: והלא נהנה בשמיעת הקול? מצוות
 45 לא להנות נתנו [- אין כאן הנאה]; לפיכך, המדר הנה
 46 משופר, מתר לתקע בו תקיעה של מצוה.
 47 ד. שופר של ראש השנה - אין מחללין עליו את יום
 48 טוב, ואפלו בדבר שהיא משום שבות נאיסור מדרבנן
 49 להרבות השביתה. כיצד? הנה השופר בראש האילן או
 50 מעבר הנהר ואין לו שופר אלא הוא, אינו עולה באילן
 51 ולא שט על פני המים כדי להביאו; ואין צריך לומר
 52 שאין חותכין אותו, ואין עושין בו מלאכה, מפני
 53 שתקיעת שופר מצות עשה, ויום טוב עשה ולא תעשה.
 54 ומתיר לתן לתוכו מים או יין או חמץ ביום טוב, כדי
 55 לצחצחו; ולא יתן לתוכו מי רגלים לעולם, מפני הכבוד
 56 - שלא יהיו מצוות בזויות עליו.
 57 ה. שעור השופר - כדי שיאחזנו בידו, ויראה לכאן
 58 ולכאן. נסדק לארכו, פסול; לרחבו - אם נשפיר בו
 59 כשעור [ממקום הסדק עד לפיו] - פשר, וכאלו נכרת
 60 ממקום הסדק. נקב - אם סתמו שלא במינו, פסול;
 61 סתמו במינו - אם נשפיר רבו שלם, ולא עכבו הנקבים
 62 שנסתמו את התקיעה - הרי זה פשר. קדחו בזכרותו
 63 [עם הבשר שבקרו] - פשר, שמין במינו אינו חוצץ. דבק
 64 שברי שופרות עד שהשלימו לאחד, פסול.
 65 ו. הוסיף עליו כל שהוא, בין במינו בין שלא במינו -
 66 פסול. צפהו זהב מבפנים, או במקום הנחת פה - פסול.
 67 צפהו מבחוץ - אם נשתנה קולו מןמות שהיה, פסול;
 68 ואם לא נשתנה, פשר. נתן שופר בתוף שופר - אם קול
 69 פנימי שמע, יצא; ואם קול חיצון שמע, לא יצא. הרחיב
 70 את [החלק -] הקצר [- מקום התקיעה], וקצר את [החלק
 71 -] הרחב - פסול.
 72 ז. הנה ארוך וקצר, פשר. גרדו [ועשאו דק] - בין
 73 מבפנים בין מבחוץ, אפלו העמידו על גלדו [עשה כולו
 74 שכבה דקה] - פשר. היה קולו עבה או דק או צרוד -
 75 פשר, שכל הקולות פשרין בשופר.
 76 ח. התוקע בתוף הבור או בתוף המערה - אותם
 77 העומדים בתוף הבור והמערה, יצאו. והעומדים בחוץ
 78 - אם קול שופר שמעו, יצאו; ואם קול הברה [- הד]
 79 שמעו, לא יצאו. וכן התוקע לתוף החבית הגדולה
 80 וכיוצא בה - אם קול שופר שמע, יצא; ואם קול הברה
 81 שמע, לא יצא.

1 ה' ה' י' ש' ש' ה' ה' מברך וכו', עד "חלמיש,
 2 למעינו מים". ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר
 3 גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו ללילה הזה
 4 לאכל בו מצה ומרורים. בן ה' אלהינו ואלהי אבותינו,
 5 יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו
 6 לשלום, שמחים בכנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל
 7 שם מן הזבחים ומן הפסחים שגיע דמם על קיר
 8 מזבחך לרצון, ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל
 9 פדות נפשנו. ברוך אתה ה', גאל ישראל. כסדר
 10 שמברכין וקוראים ההגדה בליל יום טוב ראשון של
 11 פסח, כך מברכים וקוראים בליל השני של גליות; וכן
 12 תביין בליל השני בארבעה כוסות, ובשאר הדברים
 13 שנעשו בלילה הראשון.
 14 עד כאן נוסח ההגדה ללומדי ספר המצוות
 15 בריך וקמנא דסיען

יום ש"ק י"ב סיון ה'תשע"ה
הלכות שופר וסוכה ולולב

18 יש בכללן שלש מצוות עשה; וזה הוא פרטן:
 19 (א) לשמע קול שופר באחד בתשרי; (ב) לישב בסוכה
 20 שבועת מי החג; (ג) לטל לולב במקדש כל שבועת מי
 21 החג. ובאור מצוות אלו - בפריקים אלו.

פרק א

23 א. מצות עשה של תורה, לשמע תרועת השופר בראש
 24 השנה, שנאמר: "יום תרועה יהיה לכם". ושופר
 25 שתוקעין בו, בין בראש השנה בין ביובל - הוא גרן
 26 הפכשים הפפוף; וכל השופרות חוץ מקרן הפכש,
 27 פסולין. ואף על פי שלא נתפרש בתורה תרועה בשופר
 28 בראש השנה, הרי הוא אומר ביובל: "והעברת שופר
 29 תרועה. . . תעבירו שופר", ומפי השמועה [שנמסרה על
 30 ידי משה רבנו] למדו: מה תרועת יובל בשופר, אף
 31 תרועת ראש השנה בשופר.
 32 ב. במקדש, היו תוקעין בראש השנה בשופר אחד,
 33 ושתי חצוצרות מן הצדדין - השופר מאריך [את קולו]
 34 והחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר. ולמה
 35 תוקעין עמו בחצוצרות? משום שנאמר: "בחצוצרות
 36 וקול שופר - הריעו לפני המלך ה'". אכל בשאר
 37 מקומות, אין תוקעין בראש השנה אלא בשופר בלבד.
 38 ג. שופר של עבודה זרה - אין תוקעין בו, לכתחלה;
 39 ואם תקע בו, יצא. ושל עיר הנדחת - אם תקע, לא

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – ו'י"ב סיון ה'תשע"ה

1

44 המצוה הקמ"ח — האזהרה שהזהר הזר מלאכול
 45 קדשי קדשים (חטאות וכדומה), והוא אמרו: "וְזָר לֹא־
 46 יֹאכַל כִּי־קֹדֵשׁ הֵם" (שמות כט, לג). ואינו חייב מלקות עד
 47 שיאכל בעצרה אחר זריקת דמים.

יום שני ז' סיון ה'תשע"ה

מצות עשה סו.

מצות לא תעשה קמז. מצות עשה סז.

מצות לא תעשה קב. קג. קלח.

52 המצוה הס"ו — הצווי שצטוינו שיהא מעשה זבח
 53 השלמים באפן הנזכר באמרו: "וְאִם־זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ
 54 וְגו'" (ויקרא ג, א). ואמר עוד להשלמת המעשה: "וְזֹאת
 55 תֹּרַת זָבַח הַשְּׁלָמִים וְגו' אִם־עַל־תּוֹדָה יִקְרִיבוּ" (שם ו, ו
 56 יא"ב). ארבעת המעשים האלה — כלומר: מעשה העולה
 57 והחטאת והאשם והשלמים — הם כל־מעשי הקרבנות,
 58 לפי שכל קרבן בהמה שמקריב ביחיד או הצבור אינו
 59 אלא אחד מארבעת הסוגים האלה, חוץ מן־האשם שהוא
 60 לעולם קרבן יחיד, כמו שבארנו כמה פעמים. ומסכת
 61 זבחים כוללת גם דיני ארבע מצות אלו והנספח אליהן מן
 62 הדומה להן, דברים שחובה לעשותם (ועשייתן מעכבת),
 63 ודברים שחייבים עליהם (שאסור לעשותן), ודברים שאם
 64 עשה פסל (את הקרבן), והנעשה כתיקונו.

65 המצוה הקמ"ז — האזהרה שהזהרנו מלאכול בשר
 66 קדשים קלים קדם זריקת דמים, והוא אמרו: "לֹא־תֹכַל
 67 לֶאֱכַל בַּשְּׂעִירִי וְגו' וְנִדְבַחְתִּיךָ" (דברים יב, יז), כאלו אמר:
 68 לא תוכל לאכל נדבחיך. ובא בקבלה (ספרי פרשת ראה
 69 שם): לא בא הפתוב אלא לאוכל תודה ושלמים לפני
 70 זריקת דמים שהוא עובר בלא־תעשה, וגם זה לוקה.

71 המצוה הס"ז — הצווי שצטוינו שיהא מעשה
 72 המנחה באפן הנזכר בכל־סוג וסוג מהן, והוא אמרו:
 73 "וְנִפְשׁ כִּי־תִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לַה' וְגו'; וְאִם־מִנְחָה
 74 עַל־הַמִּנְחָה קָרְבָּנְךָ וְגו'; וְאִם־מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת" (שם ב, א.
 75 ה, ז). ואמר להשלמת המעשה: "וְזֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה
 76 וְגו'" (ויקרא ו, ז). ודיני מצוה זו על חלקיה הרבים
 77 מבארים במסכתא המיוחדת לה, כלומר: מסכת מנחות.

78 המצוה הק"ב — האזהרה שהזהרנו מלתן שמן זית
 79 במנחת חוטא, והוא אמרו יתעלה: "לֹא־יִשִּׁים עָלֶיהָ
 80 שֶׁמֶן" (שם ה, יא). ומי שנותן עליה שמן — לוקה.

81 המצוה הק"ג — האזהרה שהזהרנו מלהקריב מנחת
 82 חוטא עם לבונה, והוא אמרו יתעלה: "וְלֹא־תִתֵּן עָלֶיהָ

יום ראשון ו' סיון ה'תשע"ה

2

מצות עשה פט.

מצות לא תעשה קמה. קמח. (קמט בדפוסים שונים)

5 המצוה הפ"ט — הצווי שצטווי הפהנים לאכול בשר
 6 הקדשים, כלומר: החטאת והאשם שהם קדש קדשים,
 7 והוא אמרו יתעלה: "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר בְּפֶהָם" (שמות
 8 כט, לג). ולשון ספרא (פרשת שמיני): "מִנֵּי־ן שְׂאֲכִילַת
 9 קִדְשִׁים בְּפֶהָה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל? תִּלְמוּד לומר: "וְאֹתָהּ תִּתֵּן
 10 לָכֶם לִשְׂאת אֶת־עוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי ה'" (ויקרא
 11 י, יז), הָא בַּיָּצֵד? הַפְּהִינִים אוֹכְלִין וְיִשְׂרָאֵל מִתְּכַפְּרִין".
 12 ומתנאי מצוה זו שאכילה זו שהיא מצוה — אינה (מדין
 13 תורה) אלא ליום ולילה עד חצות. ואחרי־כן תאסר
 14 אכילת אותה החטאת או האשם, ואין אכילתה מצוה
 15 אלא בזמן הקבוע. וברור שגם מצוה זו מיוחדת לזכרי
 16 הפהנים, ואינה חובה לנשים, לפי שקדשי קדשים —
 17 שבהם נאמר פסוק זה — אינם נאכלים לנשים; אבל
 18 שאר הקדשים, כלומר: קדשים קלים, נאכלים לשני ימים
 19 ולילה אחד, חוץ מתודה ואיל נזיר שהם ליום ולילה עד
 20 חצות אף־על־פי שהם קדשים קלים; וגם הנשים אוכלות
 21 קדשים קלים אלו. וגם אכילתם (של הקדשים קלים על־ידי
 22 הכהנים) נגדרת למצוה. וכן גם התרומה אכילתה נגדרת
 23 למצוה, אלא שאין אכילת קדשים קלים ותרומה כאכילת
 24 בשר חטאת ואשם. לפי שאכילת בשר חטאת ואשם
 25 נשלמת בה פפרת המתכפר כמו שבארנו, ובהן נאמר
 26 הצווי על האכילה — מה־שלא נאמר לא בקדשים קלים
 27 ולא בתרומה — ולפיכך הם נגדרים אחר אלו והאוכלם
 28 עשה מצוה. ולשון ספרי (פרשת קרח): "עֲבַדְתָּ מִתְּנָה אֶתֵּן
 29 אֶת־פְּהִינְתְּכֶם" (במדבר יח, ז) — "לַעֲשׂוֹת אֲכִילַת קִדְשִׁים
 30 בְּגִבּוּלִין (מחוץ למקדש) כְּעֲבוּדַת מִקְדָּשׁ בְּמִקְדָּשׁ: מֵה
 31 עֲבוּדַת מִקְדָּשׁ בְּמִקְדָּשׁ מִקְדָּשׁ (רוחץ) יָדָיו וְאַחֲרֶיךָ עוֹבֵד,
 32 אִף אֲכִילַת קִדְשִׁים בְּגִבּוּלִין מִקְדָּשׁ יָדָיו וְאַחֲרֶיךָ אוֹכֵל".
 33 וכבר נתבאר דיני מצוה זו בכמה מקומות בזבחים.

34 המצוה הקמ"ה — האזהרה שהזהרנו מלאכול
 35 חטאת ואשם חוץ לעצרה ואפלו הפהנים, והוא אמרו
 36 כֹּאן בְּפִסְקֵי זֶה: "בְּקֹרֶךָ וְצֹאנְךָ" (דברים יב, יז) כאלו אמר:
 37 לא־תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך בקרך וצאנך, ובא
 38 הפרוש (ספרי פרשת ראה): "בְּקֹרֶךָ וְצֹאנְךָ" — לא בא
 39 הפתוב אלא לאוכל חטאת ואשם חוץ לקלעים (כתלי
 40 העזרה) שהוא עובר בלא־תעשה, וזה לוקה. וכן גם אוכל
 41 קדשים קלים חוץ לחומה לוקה, כמו שנתבאר בגמרא
 42 מכות (יז, א), לפי שאוכל כל־דבר חוץ למקום אכילתו "לא
 43 תוכל לאכול בשעריך" קרינא ביה. וזכור זאת.

44 "ובאת שמה, והבאתם שמה — למה נאמר? לקבועם
45 חובה שביאו ברגל הראשון שפגע בו". וישם נאמר:
46 "אינו עובר עליו משום בל תאחר' עד שיעברו עליו
47 רגלי שנה בלה", כלומר: אם עברו עליו שלשה רגלים
48 ולא הביא, אז זה עובר על לאו; אבל אם עבר עליו
49 רגל אחד — הרי זה עובר על עשה בלבד. ובגמרא ראש
50 השנה (ו): אָמַר רַבָּא: כִּינן שְׁעֵבֵר עֲלָיו רַגְלֵי אֶחָד עוֹבֵר
51 בַּעֲשֵׂה. וְאָמְרוּ בַּתְלֵמוּד (שם ז'): "מאי טעמיה דרבי
52 מאיר? (האומר: כיון שעבר עליו רגל אחד עובר ב"בל
53 תאחר") דכתיב: וְבָאתָ שָׁמָּה וְהִבַּאתָם שָׁמָּה (ובאילו אמר
54 הכתוב): — כִּי אֲתִית (כשהנך בא לבית המקדש) אֲתִיתִי (הבא
55 הקרבנות). וְרַבְּנָן אָמְרִי: לַעֲשֵׂה הוּא דְאֵתָא, הֵנָּה נִתְבָּאָר
56 לָךְ, שְׁנָה שְׁנָאָמַר "וְהִבַּאתָם שָׁמָּה" — מִצְוֹת עֲשֵׂה,
57 וְהוּא: שְׂבִיא כַּל-הַחֹבֹת לַה' הַמְּטָלוֹת עֲלָיו. וְנֵצַא יָדֵי
58 חֻבְתוֹ כְּכַל-רַגְלֵי, בֵּין שְׂאֵלָה הֵם מִמִּינֵי הַקְּרָבֹת וּבֵין
59 שְׁהֵם דְּמִים (האומר "דמי עלי") וְעֲרֻכִים (האומר "ערכי עלי")
60 וְחֲרָמִים (האומר על ממון שהוא "חרם") וְהַקְּדָשׁוֹת וְלֶקֶט
61 וְשִׁכְחָה וּפָאָה (אם עבר ולקחם). וּמִצְוֹת עֲשֵׂה הֵיא לְצֵאת
62 יָדֵי הַחֹבֹת הַלְלוּ בְּרַגְלֵי רֵאשׁוֹן שְׁפָגַע בּוֹ, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר
63 בְּגִמְרָא רֵאשׁ הַשְּׁנָה.

64 הַמִּצְוָה הַקְּנִי"ה — הַאֲזַהְרָה שֶׁהַזְּהָרָנוּ מִלְּאַחַר אֲת-
65 הַנְּדָרִים וְהַנְּדָבוֹת וְשֶׁאֵר הַקְּרָבֹת שְׁאֵנוּ חֲבִים בְּהֵם,
66 וְהוּא אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "כִּי-תִדְרֵךְ נִדְרֵי לַה' אֲלֵהֶיךָ לֹא תֵאָחֵר
67 לְשִׁלְמוֹ" (שם כג, כב), וְכֹא בְּכַלָּה (ראש השנה ד'): שְׁאֵינוּ
68 עוֹבֵר עַל לֹאוֹ זֶה, עַד שְׁיַעֲבְרוּ עֲלָיו שְׁלֹשָׁה רַגְלִים. וְכֹבֵר
69 נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוֹ בַּתְּחִלַּת רֵאשׁ הַשְּׁנָה (שם).

יום רביעי ט' סיון ה'תשע"ה

70 **מצות עשה פד. פה.**
71
72 **מצות לא תעשה ז.**

73 הַמִּצְוָה הַפ"ד — הוּא הַצְּוִי שְׁנִצְטוּיָנוּ לְהַקְרִיב כָּל-
74 הַקְּרָבֹת בְּבֵית הַבְּחִירָה בְּלֶבֶד, וְהוּא אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "וְשֵׁם
75 תַּעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ" (דברים יב, יד), וְכֹאשֶׁר רָצוּ
76 לְקַיֵּם אֲת-הַאֲזַהְרָה עַל הַקְּרָבָה בַּחוּץ שֶׁל אֵיזָה קְרָבָן
77 שִׁיחֵהּ מִכָּל-הַקְּרָבֹת, הַבִּיאָו רֵאשֵׁה מֵאֲמָרוּ יְתַעֲלָה: "פֶּן-
78 תַּעֲלָה עֲלֶיךָ כְּכַל-מְקוֹם" (שם, יג). אָמְרוּ בְּסִפְרֵי (פרשת
79 ראה): "אֵין לִי אֵלָא עוֹלוֹת, שְׁאָר קְדָשִׁים מִנֵּינ? תְּלִמוּד
80 לּוֹמַר: "וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ". וְעַדִּין אֲנִי
81 אוֹמֵר: עוֹלָה בַּעֲשֵׂה וְלֹא-תַעֲשֶׂה, שְׁאָר קְדָשִׁים לֹא יִהְיֶה
82 אֵלָא בַּעֲשֵׂה? תְּלִמוּד לּוֹמַר: וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה וְגו', כְּמוֹ
83 שְׁאֲבָאָר בְּמִקוֹמוֹ (לא תעשה פט) כְּשֶׁנִּדְבַּר עַל הַלְאוֹ. וְעַנְּנָן
84 אָמְרִים "עוֹלָה בַּעֲשֵׂה וְלֹא-תַעֲשֶׂה" הוּא: שֶׁהַמְּקָרִיב עוֹלָה
85 בַּחוּץ עוֹבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה, עַל מִצְוֹת
86 לֹא-תַעֲשֶׂה שְׁנָאָמַר "פֶּן-תַּעֲלָה עֲלֶיךָ"; וְעַל מִצְוֹת עֲשֵׂה,
87 שְׁנָאָמַר: "וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ" — וְזֶה לֹא

1 לְבִנְהָ" (שם); וּמִי שְׁנוֹתָן עֲלֶיהָ לְבוֹנָה — לוֹקָה. וּלְשׁוֹן
2 הַמִּשְׁנָה (מנחות נט): "וְחִיב עַל הַשְּׁמֵן בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְעַל
3 הַלְבוֹנָה בְּפָנֵי עֲצָמָה", לְפִי שֶׁהֵם שְׁנֵי לְאוּיִן בְּלֵי סִפְקָ.
4 וְכֹבֵר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוֹ, כְּלוֹמַר: מִנְחַת חוּטָא, בְּפָרְק
5 ה' מִמִּנְחֹת (שם).

6 הַמִּצְוָה הַקַּל"ח — הַאֲזַהְרָה שֶׁהַזְּהָרָנוּ (גם הכהנים)
7 מִלְּאָכּוֹל מִנְחַת כֹּהֵן (אף שאוכלים הכהנים שיערי מנחת
8 ישראל), וְהוּא אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "וְכָל-מִנְחַת כֹּהֵן כְּלִיל
9 תִּהְיֶה לֹא תֵאָכַל" (שם ו, טז). וְנִכְפַּל הַלְאוֹ בְּחֻבְתֵי כֹהֵן
10 גְדוֹל שְׁגָם הֵיא מִנְחָה, (ונקראת כך לפי שנעשית במחבת).
11 וְהַעוֹבֵר עַל זֶה — לוֹקָה. וּלְשׁוֹן סִפְרָא (פרשת צו, שם):
12 "כְּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכַל" — כָּל שֶׁהוּא בְּ"כְלִיל תִּהְיֶה",
13 לְתַן לֹא-תַעֲשֶׂה עַל אֲכִילָתוֹ.

יום שלישי ח' סיון ה'תשע"ה

14
15 **מצות לא תעשה כד. מצות עשה פח.**
16 **פג. מצות לא תעשה קנה.**

17 הַמִּצְוָה הַקַּכ"ד — הַאֲזַהְרָה שֶׁהַזְּהָרָנוּ מִלְּאָפּוֹת שִׁירֵי
18 מִנְחֹת (הנשאר לאחר הקמיצה) — חֲמֵץ, וְהוּא אָמְרוּ
19 יְתַעֲלָה: "לֹא תֵאָפֵה חֲמֵץ חֶלְקִים נִתִּיתִי אִתָּהּ מֵאֲשִׁי" (ויקרא
20 ו, י), כְּאִלוֹ אָמַר שְׁחֶלְקִים שֶׁהוּא שִׁירֵי הַמִּנְחָה לֹא יֵאָפֵה
21 חֲמֵץ. וּמִי שְׁאָפֵה אוֹתוֹ חֲמֵץ — חֵיב מִלְּקוּת, כְּמוֹ שְׁבִבְרָה
22 הַמִּשְׁנָה (מנחות פרק ה משנה ב), וְאָמְרָה: וְחִיבִין עַל
23 אֲפִתָּה. וְכֹבֵר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוֹ בְּפָרְק ה' מִמִּנְחֹת
24 (נה).

25 הַמִּצְוָה הַפ"ח — הַצְּוִי שְׁנִצְטוּוּ הַכֹּהֲנִים לְאָכַל שִׁירֵי
26 (הקומץ מה) מִנְחֹת, וְהוּא אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "וְהַנּוֹתֵרֶת מִמִּנְחָה
27 יֵאָכְלוּ אֲהֶרֶן וּבְנָיו מִצְוֹת תֵּאָכַל" (שם ו, ט). וּלְשׁוֹן סִפְרָא
28 (פרשת צו): "מִצְוֹת תֵּאָכַל — מִצְוָה. כִּיֹּצֵא בּוֹ: יִבְמָה
29 יָבוֹא עֲלֶיהָ (דברים כה, ה) — מִצְוָה", כְּלוֹמַר: שְׁאֲכִילַת
30 שִׁירֵי מִנְחֹת הֵיא כְּמוֹ בֵּיאַת הִיבְמָה שֶׁהֵיא מִצְוֹת עֲשֵׂה
31 לֹא דְבַר שֶׁל רְשׁוֹת בְּלֶבֶד. וְכֹבֵר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוֹ
32 בְּמִקוֹמָם בְּמִסְכַּת מִנְחֹת (עב): וּלְשׁוֹן הַתּוֹרָה הוּא שֶׁמִּצְוָה
33 זוֹ מִיִּחְדָּת בְּזֻכְרִים, וְהוּא אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "כְּלִי-זָכָר בְּבָנֵי
34 אֲהֶרֶן יֵאָכְלֶנָה" (ויקרא ו, יא).

35 הַמִּצְוָה הַפ"ג — הַצְּוִי שְׁנִצְטוּיָנוּ לְצֵאת יָדֵי כָּל-
36 הַקְּרָבֹת הַמְּטָלִים עֲלֵינוּ בְּרַגְלֵי הַרֵאשׁוֹן שְׁיַעֲבְרוּ עֲלֵינוּ
37 מִשְׁלֹשָׁה רַגְלִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִחְלַף רַגְלֵי מִשְׁלֹשָׁה רַגְלִים,
38 אֵלָא-אִם-בֶּן כֹּבֵר הַקְרִיב כְּלֶקְרָבֵן הַמְּטָל עֲלָיו. וְהוּא
39 אָמְרוּ יְתַעֲלָה: "לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה וְהִבַּאתָם שָׁמָּה
40 עֲלֵתִיכֶם" (דברים יב, הו'). עַנְּנָן צְוִי זֶה הוּא, שֶׁהוּא
41 אוֹמֵר: בְּזִמְן שְׁתִּבּוֹא שָׁמָּה — וְהוּא כְּכַל-רַגְלֵי מִשְׁלֹשָׁה
42 רַגְלִים (שיש חובת ראייה בבית המקדש) — חֵיב אִתָּה
43 לְהִבִּיא כְּלֶקְרָבֵן הַמְּטָל עֲלֶיךָ. וּלְשׁוֹן סִפְרֵי (פרשת ראה):

46 ותעלה: "שם תעלה עלותיך" (שם, יד) — וזו היא
 47 ההקדמה, כלומר: ההקדמה על גבי האש; ואמר: "שם
 48 תעשה כל אשר אנכי מצוה" (שם) — זה כולל ההקדמה
 49 והשחיטה, לפי שהוא גם צנה בשחיטה. ודע שהשוחט
 50 בחוץ בשוגג — חזב גם הוא חטאת קבועה. וממה-
 51 שאתה צריך לדעת, שהמקריב קדשים בזמן הזה חוץ
 52 למקום העזרה — חזב כרת. ובפרוש אמרו (שם קו):
 53 "המעלה בחוץ בזמן הזה רבי יוחנן אומר: חזב. וכן
 54 הלכה, מפני שהוא ראוי לקרב, לפי שהכלל הנכון אצלנו:
 55 מקריבין אף על-פי שאין בית (מקדש). וכבר נתבאר גם
 56 דיני מצוה זו בפרק י"ג מזבחים (שם).

יום חמישי י' סיון ה'תשעה

מצות לא תעשה פט.

מצות עשה לט. כט.

מצות לא תעשה פא. מצות עשה ל.

61 המצוה הפ"ט — האזהרה שהזהירו מלהקריב שום
 62 קרבן בחוץ, כלומר: חוץ לעזרה, וזה נקרא: "מעלה
 63 בחוץ", והוא אמרו ותעלה: "השמר לך פן-תעלה עלתיך
 64 בכל-מקום אשר תראה" (שם, יג). ולשון ספרי (פרשת
 65 ראה שם): "אין לי אלא עלות, שאר קדשים מניין?
 66 תלמוד לומר: 'ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה' (שם,
 67 יד), ועדין אני אומר: עולה בעשה ולא-תעשה, שאר
 68 קדשים לא יהיו אלא בעשה — תלמוד לומר: 'ושם
 69 תעלה עלתיך' (שם). עלה בכלל (של 'כל אשר .. מצוה')
 70 היתה, ולמה יצאת (ונכתבה שוב במפורש)? להקש אליה:
 71 מה עולה שהיא מיוחדת שהיא בעשה ולא-תעשה, כף כל
 72 שהוא בעשה הרי הוא בלא-תעשה". ואני אבאר לך
 73 פסוק זה — אף-על-פי שהוא פשוט — כדי שיתבאר
 74 הענין. והוא: שהעולה נאמר עליה פסוק להזהיר על
 75 ההקדמה בחוץ, והוא אמרו ותעלה: "פן-תעלה עלתיך",
 76 וכן פסוק אחר לצוות להקריב את-העולה בפנים והוא
 77 אמרו ותעלה: "שם תעלה עלתיך" — וזו מצות עשה
 78 שתקריב העולה במקום אשר יבחר ה'. אבל שאר קדשים
 79 באו בעשה בלבד, שיקרבו בפנים, והוא אמרו: 'ושם
 80 תעשה כל אשר אנכי מצוה'; אלא שממה-שאמר: 'שם
 81 תעשה' משמע שבחוץ לא-תעשה — וכלל הוא אצלנו:
 82 לאו הבא מכלל עשה, עשה הוא. וזהו אמרם כאן (בספרי
 83 הנ"ל): 'ועדין אני אומר שאר קדשים לא יהיו אלא
 84 בעשה', כלומר שיהא המקריב שאר קדשים בחוץ עובר
 85 על לאו הבא מכלל עשה בלבד — ולפיכך אמר 'ושם
 86 תעלה עלתיך' כדי שישג ההקש והיהו שאר קרבנות
 87 כעולה: כשם שמקריב עולה בחוץ בלא-תעשה, כך שאר
 88 קרבנות בלא-תעשה. והעובר על לאו זה במזיד — ענוש
 89 כרת; ובשוגג — חזב חטאת קבועה. ולשון הכרת

1 עשה שם. ושאר קדשים לא יהיו אלא בעשה, כלומר:
 2 שעבר על מה-שאמר לו 'ושם תעשה כל אשר אנכי
 3 מצוה' בלבד. ונתבאר שם (בספרי), שגם שאר קדשים הם
 4 בלא-תעשה נוסף על העשה. וכבר נתבאר בסוף מסכת
 5 זבחים (ק"ט): שכל-הקדשים שהקריבם בחוץ — הרי אלו
 6 בעשה ולא-תעשה וזבחים עליהם כרת. הנה נתבאר מכל
 7 מה-שאמרנו, שזה שנגמר 'ושם תעשה כל אשר אנכי
 8 מצוה' — מצות עשה גמורה.

9 המצוה הפ"ה — הצווי שנוצטוונו להביא כל
 10 מה-שנתחייבנו — חטאת ועולה ואשם ושלמים —
 11 לבית-הבחינה, אף-על-פי שהם בחוץ לארץ, כלומר:
 12 אף-על-פי שנתחייבנו בהם בחוץ לארץ, הרי נצטוונו
 13 להביאם לבית הבחינה. וחובה להעלותם על אף רחוק
 14 הדרך (ואינו רשאי לפדותו), והוא אמרו ותעלה: 'רק
 15 קדשיך אשר-יהיו לך ונדריך תשא ובאת אל-המקום'
 16 (שם, כו). ולשון ספרי (פרשת ראה): 'רק קדשיך' —
 17 אינו מדבר אלא בקדשי חוץ לארץ, 'תשא ובאת' —
 18 מלמד שחזב בטפול הבאתו עד שיביאנו לבית הבחינה.
 19 ונתבאר שם, שזה אינו מדבר אלא בחטאת ואשם ועולה
 20 ושלמים שנתחייב האדם.

21 המצוה המשלימה תשעים — האזהרה שהזהירו
 22 מלשחוט שום דבר מן-הקדשים בחוץ, וזה נקרא: "שוחט
 23 בחוץ", וכשמונו בריש ברות (פרק א משנה א) כל-מחייבי
 24 כרת, מנו השוחט והמעלה — שנים. וזה שהשוחט בחוץ
 25 חזב כרת אף-על-פי שלא העלה (למזבח — הקריב), אלא
 26 מששחט בלבד, הוא לשון התורה, והוא אמרו ותעלה:
 27 'אשר ישחט שור או-כשב או-עז במחנה או אשר ישחט
 28 מחוץ למחנה ואל-פתח אהל מועד לא הביאו להקריב
 29 קרבן לה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת' (ויקרא
 30 יז, ג-ד). והאזהרה שלו, כלומר: האזהרה על שחיטת
 31 קדשים בחוץ אינה בפרוש, אבל נלמדת בדין: "לא ענש
 32 הכתוב אלא-אם-כן הזהיר", כפי הכללים שנקבעו
 33 בהקדמות שהקדמנו למצות אלו (כלל יד). וזה לשון גמרא
 34 זבחים (קו): 'השוחט והמעלה בחוץ — חזב על השחיטה
 35 וחזב על ההעלאה. בשלמא 'העלאה' כתיב ענש וכתיב
 36 אזהרה; ענש — 'ואל-פתח אהל מועד לא יבאנו ונכרת'
 37 (שם); אזהרה — 'השמר לך פן-תעלה עלתיך'. (דברים
 38 יב, יג) וכדברי אבין, דאמר רבי אבין אמר רב לוי:
 39 כל-מקום שנגמר: 'השמר', 'פן' ו'אל' — אינו אלא
 40 מצות לא-תעשה; אלא שחיטה בשלמא ענש כתיב:
 41 'ואל-פתח אהל מועד לא הביאו ונכרת', אלא אזהרה
 42 מנא לן? ואחר משא ומתן מרבה החלט הדבר בלשון זה,
 43 אמרו (נאמר בספוק): "שם תעלה ושם תעשה" — מקיש
 44 עליה לעשה: מה עליה ענש והזהיר, אף עשה ענש
 45 והזהיר. וזו באמרו "שם תעלה ושם תעשה" על אמרו

מתוך מהדורת חזק

43 תעלה: "והקטיר עליו אהרן קטרות סמים בבקר בבקר
44 בהיטיבו את-הנרות וקטירנה ובהעלת אהרן את-הנרות בין
45 הערבים וקטירנה" (שמות ל, דח). וכבר נתבאר דיני
46 קטרות זו ועשייתה ותאור ההקטרה בה בכל-יום בריש
47 ברות (ו) ובמקומות במסכת תמיד (פרק ג משנה ח ועוד).

48 המצוה הכ"ה — הצווי שנוצטווי הפהנים להדליק
49 הנרות (המנורה) תמיד לפני ה', והוא אמרו תעלה:
50 "באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על-העדת יצרו אתו
51 אהרן ובניו" (שם כז, כא) — וזוהי מצות הטבת הנרות.
52 וכבר נתבאר דיני מצוה זו בפסק ח' ממנחות (פו).
53 ובפסק א' מיומא (יד) ובמקומות במסכת תמיד.

54 המצוה המשלימה ארבעים — הצווי שנוצטווי
55 שיקריב פהן גדול בכל-יום תמיד, מנחה בבקר ובין
56 הערבים, והיא הנקראת: תבתי פהן גדול (כי נעשית
57 במחבת), ונקראת גם: מנחת פהן משיח. והוא אמרו
58 תעלה: "זה קרבן אהרן ובניו אשר-יקריבו לה" (ויקרא ו,
59 ג). וכבר נתבאר דיני מצוה זו ומתי קרבה ואיך קרבה
60 בפסק ו' (עד) ובפסק ט' (פו) ממנחות ובמקומות ביומא
61 (לד) ותמיד.

62 המצוה המ"א — הצווי שנוצטווי להקריב קרבן
63 בכל-יום-שבת נוסף על תמיד של כל-יום — וזהו מוסף
64 שבת. והוא אמרו תעלה: "וביום השבת שני-כבשים"
65 (במדבר כח, ט). וכבר נתבאר סדר הקרבתו בפסק ב'
66 מיומא (כו) ובתמיד.

67 המצוה הכ"ז — הצווי שנוצטווי לשים לחם הפנים
68 (שתים עשרה חלות "שיש להם פנים") לפני ה' תמיד, והוא
69 אמרו תעלה: "ונתת על-השלחן לחם פנים לפני תמיד"
70 (שמות כה, ל). וכבר ידעת לשון התורה בנתינת לחם חדש
71 כל-שבת, ושיהא עמו לבונה, ושיאכלו הפהנים מה-
72 שנעשה בשבת הקודמת. וכבר נתבאר דיני מצוה זו
73 בפסק י"א ממנחות (צד).

74 המצוה המ"ב — הצווי שנוצטווי להקריב קרבן
75 בכל-ראש-חדש נוסף על תמיד של כל-יום — וזהו
76 מוסף ראש-חדש. והוא אמרו תעלה: "ובראשי חדשיכם
77 וגו'" (במדבר כח, יא).

יום שבת קודש י"ב סיון ה'תשע"ה

78 מצות עשה מג. מד.

79 מה. מו. מז. מח. נ. נא.

80 המצוה המ"ג — הצווי שנוצטווי להקריב קרבן
81 נוסף על התמיד בכל-שבוע ימי הפסח — וזהו מוסף
82 חג המצות. והוא אמרו תעלה: "שבועת ימים תקריבו
83 אשה לה" (ויקרא כג, לו).
84

1 בפרשת אחרי מות אהרן במעלה בחוץ: "אשר-יעלה עלה
2 או-זבח ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו לה'
3 ונכרת האיש ההוא מעמיו" (ויקרא יז, חט). ובספרא:
4 "ונכרת מעמיו" — עגש שמענו, אנהרה מנין? תלמוד
5 לומר: "השמר לך פן-תעלה עלתיד". ולשון גמרא
6 זבחים (קו): "העלאה, כתיב עגש וכתוב אנהרה; עגש
7 — כתיב: "ואל-פתח אהל מועד וגו' ונכרת"; אנהרה
8 — דכתיב: "השמר לך פן-תעלה עלתיד". וכבר נתבאר
9 דיני מצוה זו בפסק י"ג מזבחים (שם).

10 המצוה הל"ט — הצווי שנוצטווי להקריב במקדש
11 שני כבשים בכל-יום, ואלה נקראים "תמידין", והוא
12 אמרו תעלה: "שנים ליום עלה תמיד" (במדבר כה, ג).
13 וכבר נתבאר דיני מצוה זו וסדר הקרבתם ועשייתם
14 בפסק ב' מיומא (כו) ובמסכת תמיד.

15 המצוה הכ"ט — הצווי שנוצטווי להבעיר אש על
16 המזבח בכל-יום תמיד, והוא אמרו: "אש תמיד תוקד
17 על-המזבח לא תכבה" (ויקרא ו, ו) — וזה לא יתכן אלא
18 במה שצוה להתמיד ולשים את-העצים בכל-בקר ובין
19 הערבים, כמו שנתבאר בפסק ב' מיומא (כו) ובמסכת
20 תמיד (פרק ב). ובפרוש אמרו (יומא כא): "אף-על-פי
21 שהאש יורדת מן-השמים, מצוה להביא מן-ההדיוט".
22 וכבר נתבאר דיני מצוה זו בפסק ד' מכפורים (שם כה).
23 ובפסק ב' מתמיד, רצוני לומר מצות מערכות האש
24 הנעשית בכל-יום במזבח.

25 המצוה הפ"א — האנהרה שהנהנו מלכות אש
26 המזבח, והוא אמרו תעלה: "אש תמיד תוקד על-
27 המזבח לא תכבה" (שם). ובספרא (פרשת צו): "לא תכבה
28 — מלמד שפל-המכבה עובר בלא-תעשה"; וכל-העובר
29 על לאו זה וכבה אפלו גחלת אחת מגחלי המזבח —
30 לוקה. וכבר נתבאר דיני מצוה זו בפסק י' מזבחים
31 (צא).

32 המצוה המשלימה שלשים — הצווי שנוצטווי
33 הפהנים להסיר את-הדשן (האפר) בכל-יום מעל גבי
34 המזבח וזוהי שקוראים: "תרומת הדשן", והוא אמרו
35 תעלה: "ולבש הפהן מדו בד ומכנסי-בד וגו' והרים
36 את-הדשן" (שם, ג). וכבר נתבאר דיני מצוה זו בכמה
37 מקומות במסכת תמיד (פרק א משנה ד) וכפורים (כ).

יום שישי י"א סיון ה'תשע"ה

38 מצות עשה כה. כה. מ. מא.

39 כז. מב.

40 המצוה הכ"ח — הצווי שנוצטווי הפהנים לתן את-
41 הקטרות בכל-יום פעמים על מזבח הזהב, והוא אמרו

- 1 המצוה המ"ד — היא מנחת העמר (שם מדה — וכר
2 היתה מדת מנחה זז), והיא המצוה שנצטוינו להקריב
3 מנחת שעורים ביום ט"ז בניסן, ונקריב עמה כבש
4 בן־שנתו לעולה. והוא אמרו יתעלה: "והבאתם את־עמר
5 ראשית קצירכם אל־הכהן (שם, י). ומנחה זו היא
6 הנקראת: "מנחת בכורים", ועליה הרמז באמרו יתעלה:
7 "ואם־תקריב מנחת בכורים לה' אביב קלוי באש גרש
8 כרמל" (שם ב, ד). ולשון המכלתא (פרשת יתרו): "כל־אם
9 ואם שבתורה — רשות, חוץ משלשה שהן חובה, ואחד
10 מהם הוא: ואם תקריב מנחת בכורים". אמרו: "חובה.
11 אמה אומר חובה, או אינו אלא רשות? תלמוד לומר:
12 תקריב את מנחת בכורך — חובה ולא רשות". וכבר
13 נתבאר דיני מצוה זו פלם בשלמות פירק י' ממנחות.
- 14 המצוה המ"ה — הצווי שנצטוינו להקריב קרבן
15 מוסף גם ביום חמשים מיום הקרבת העמר שהוא יום ט"ז
16 בניסן, וזהו מוסף עצרת (חג השבועות), והוא הנזכר בספר
17 "במדבר־סיני". והוא אמרו: "וביום הבכורים בהקריבכם
18 מנחה חדשה לה' וגו' והקרבתם עולה לריח ניחח"
19 (במדבר כה, כ"ז).
- 20 המצוה המ"ו — הצווי שנצטוינו להביא שתי לחם
21 חמץ למקדש עם הקרבנות הכתובים שהם באים בגלל
22 הלחם ביום עצרת הקבוע (ביום החמישים לעומר),
23 ולהקריב הקרבנות כמו שפרש הכתוב בויקרא (כג,
24 יח"ט). ואוכלים הפהנים שתי הלחם אחר הנפתן עם
25 כבשי שלמים. והוא אמרו יתעלה: "ממושבתכם תביאו
26 לחם תנופה שתיים שני עשרנים" (ויקרא כג, יז). וכבר
- 27 נתבאר בפירק ד' ממנחות (מה:), שקרבן זה הבא בגלל
28 הלחם חלוק ממוסף היום ושנה זולת (קרבן שונה מזה.
29 וכבר בארנו את־זה באור מספיק במסכת מנחות (פרק ד
30 משנה ב), וכל־דיני מצוה זו כבר נתבאר בפירק ד' ופירק
31 ה' ופירק ח' (ט) ופירק י"א ממנחות.
- 32 המצוה המ"ז — הצווי שנצטוינו להקריב קרבן
33 נוסף (על התמידין ועל מוסף ר"ח) — ביום א' בתשרי, והוא
34 מוסף ראש השנה. והוא אמרו יתעלה: "ויבחדש השביעי
35 באחד לחדש וגו' ועשיתם עלה לריח ניחח לה'" (במדבר
36 כט, א"ב).
- 37 המצוה המ"ח — הצווי שנצטוינו להקריב קרבן
38 נוסף ביום העשירי בתשרי, והוא אמרו יתעלה:
39 "ובעשור לחדש השביעי וגו' והקרבתם עלה לה' ריח
40 ניחח" (שם, דח).
- 41 המצוה המשלימה חמשים — הצווי שנצטוינו
42 להקריב קרבן נוסף בימי חג הסוכות, והוא אמרו יתעלה:
43 "והקרבתם עלה אשה ריח ניחח לה'" (שם, יג), וזהו
44 מוסף הקג.
- 45 המצוה הנ"א — הצווי שנצטוינו להקריב קרבן
46 נוסף ביום השמיני של חג הסוכות, וזהו מוסף שמיני
47 עצרת. ומה־שחיב אותנו למנות מוסף זה בפני עצמו,
48 נבדל מכל־ימי סכות, הוא שהכלל אצלנו: שמיני עצרת
49 רגל בפני עצמו. ובפרוש אמרו (סוכה מח.), שהוא "רגל
50 בפני עצמו, קרבן (מוסף) בפני עצמו". הנה זו ראיה
51 שקרבנו חלוק. וזה פשוט בתכלית הפשטות.

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז סיון, תשכ"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחר הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מ"יג סיון

ובכלל ידועה דעתי, שאינה נוחה מקניית של עשרס וכיו"ב, ובנוגע לפועל יתייעץ עם ידידיו על

אתר.

לפלא שאין מזכיר מפעולותיו בהפצת המעינות ובפרט שהרי ז"ע באנו מימי מתן תורה,
וכמדובר איזו פעמים, שאז הנגלה שבתורה ניתן בנסתר (ברמז באותיות דעשה"ד, וכמבואר באזהרות
הרס"ג) והנסתר דתורה (מעשה מרכבה) ניתן בנגלה, עד שרואים כל העם, והרי הימים צ"ל נזכרים
ונעשים, ומה להלן כו' אף כאן וק"ל.

בברכה לבשו"ט.

ישעיה ז ד-ט

ד וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַשְׁמֵר וְהִשְׁקֵט אֶל-תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל-יְרֵךְ מִשְׁנֵי זַנְבוֹת הָאוּדִים הַעֲשֵׂנִים הָאֵלֶּה בְּחַרְרֵי-אָף רָצִין וְאַרְם וּבְזַרְמְלֵיהֶוּ: ה יַעַן פִּי-יַעֲזִין עָלֶיךָ אָרֶם רָעָה אַפְרַיִם וּבְזַרְמְלֵיהֶוּ לֵאמֹר: ו נַעֲלֶה בִיהוּדָה וְנִקְיִצְנָה וְנִבְקִיעַנָה אֵלֵינוּ וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בְּזַרְטַבְאֵל: (פ) ז פֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תִקּוּם וְלֹא תִהְיֶה: ח פִּי רֹאשׁ אָרֶם דְּמִשְׁק וְרֹאשׁ דְּמִשְׁק רָצִין וּבַעֲדוֹר שְׁשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנָה יַחַת אַפְרַיִם מֵעַם: ט וְרֹאשׁ אַפְרַיִם שְׁמָרוֹן וְרֹאשׁ שְׁמָרוֹן בְּזַרְמְלֵיהֶוּ אִם לֹא תֵאֱמִינוּ פִּי לֹא תֵאֱמַנּוּ:

רש"י

שנים נבואת עמוס היתה שתי שנים לפני שנתנגע עוזיה שנאמר (בעמוס א) שנתים לפני הרעש ועוזיה נתנגע עשרים וחמש שנים הרי כ"ז וי"ז של יותם וי"ז של אחז ו' של חזקיהו שנאמר (מלכים ב ט) וילכדה בשנת שש לחזקיהו היא שנת תשע להושע ויגל את ישראל אשורה הרי ששים וחמש ומניין שימי חלופו של עוזיהו כ"ה שנים שנאמר (שם ט) בשנת עשרים ושבע לירבעם בן יואש מלך ישראל מלך עוזיה בן אמציה על יהוד' אפשר לומר והלא עוזיה וירבעם מלכו כאחת לפי חשבון שתמצא בספר מלכים אלא שמלך מלכות מנוגעת בשנת עשרים ושבע למלכו נתנגע והוא מלך חמשים ושנים שנה ואי אפשר לימנות בעוד ששים וחמש שנה מיום שאמר ישעיה נבואה זו שהרי בימי אחז אמרה והם גלו בשנת שש לחזקיהו, וכך מפורש בסדר עולם שמנה הכתוב לנבואתו של עמוס: (ט) אם לא תאמינו. לנבואתי אתם אחז ועמו אשר ידעתי כי רשעים אתם: לא תאמינו. לא אמון בכם:

מצודת ציון

(ד) זנבות. מל' זנב: האודים. הם העצים שמדנדנין בהם האש לישבו על מקומו ונשרף מעט מעט על ידי החתיה באש וכשחזרו להיות קטן ואינו ראוי עוד להאחו ביד משליכים אותו ומעלה עשן רב וזהו נקרא זנב האוד וכן כאוד מוצל משרפה (עמוס ד): (ו) ונקיצנה. ענין מאוס כמו קצתי בחיי (בראשית כז): ונקיצנה. מל' בקוע: (ח) ובעוד. ר"ל בתוך משך זמן: יחת. ישבר כמו חתתה קשותם (ירמיה נא): (ט) תאמינו. ענין קיום כמו אמנת עתיר (לקמן לג):

מצודת דוד

(ד) השמר והשקט. השמר מעשות מלחמה והשקט לבך אל תירא ואל יבוא מורך בלבבך: זנבות האודים. שהמה כמו האודים האלה שאין בהם כח לבער אלא לעשן כך אין כח בידם לעשות לך מאומה רע רק העם מפחידים: בחרי אף. הבאים בחרי אף: רצין. עכשיו מפרש מי הם האודים: ובן רמליהו. פי' עם אפרים כמ"ש רצין וארם וסמך על המבין: (ה) ויען. בעבור שיעץ מחשבות כאלו נצחון המלחמה תלויה בכח חכמתו: (ו) ונקיצנה. ר"ל נעשה לה מצור עד שיקוצו מפנינו ויפתחו לנו שערי העיר: ונקיצנה. אז נבקיע חומתה

לצרכינו ליכנס בה ותהיה אם כן תחת ממשלתנו: ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל. והוא היה איש מהר אפרים: (ז) לא תקום. לא תתקיים עצתם ולא תהיה כן והוא כפול במ"ש: (ח) ראש ארם. עיר המלוכה של ארם היא דמשק ואין לה כלום על ירושלים: וראש דמשק רצין. הוא ראש ומלך על דמשק ולא על ירושלים: ובעוד. ר"ל ואף מה שבידו לא ישאר כי במשך זמן ס"ה שנה מעת שנגזר הדבר בנבואת עמוס שאמר ושברתי בריח דמשק (עמוס א) יחת וישבר מלכות ארם וכמ"ש ויעל וכו' דמשק ויתפשה (מ"ב טז) וזה היה בימי אחז והרחיב הזמן בעבור שזכר גם אפרים: אפרים מעם. תחסר הוי"ו ומשפטו ואפרים מעם ור"ל גם מלכות אפרים תשבר במשך זמן ס"ה שנה מהיות עוד עם כי ילכו גולה בימי הושע בן אלה והיתה בשנה הששית לחזקיה בתוך זמן ס"ה שנה מנבואת עמוס שניבא על ארם ועל מלכות אפרים כמ"ש הנה אנכי מעיק וכו' (עמוס ב) וישראל גלה יגלה (שם ז) כי נבואתו היתה שתי שנים קודם שנצטרע עוזיה כמ"ש שנתים לפני הרעש (שם א) והרעש היה כשנצטרע עוזיה בכ"ז למלכו כמ"ש בשנת עשרים ושבע וכו' (מ"ב טז) וכמ"ש שם וכל ימי מלכותו נ"ב הרי נשאר כ"ה ושנתים לפניהם הרי כ"ז ימי יותם ט"ז ימי אחז ט"ז ושש של חזקיה הרי היתה בתוך זמן ס"ה שנה כי יותם ואחז מלכו שנים מקוטעות כמ"ש במ"ב וע"ש בחשבון הדורות: (ט) וראש. ואף עתה עיר המלוכה של אפרים היא שמרון ואין לה כלום על ירושלים: וראש שמרון בן רמליהו. הוא ראש ומלך על שומרון ולא על ירושלים: אם לא תאמינו. אם אינכם מאמינים לדברי אלה זהו לפי שאין אתם קיימים ומחוזקים באמונת האל:

משלי יב יב-כד

יב חֲמַד רֶשַׁע מְצוֹד רָעִים וְשׂוֹרֵשׁ צַדִּיקִים יִתֵּן: יג בְּפִשַׁע שְׁפָתַיִם מוֹקֵשׁ רָע וַיֵּצֵא מִצָּרָה צַדִּיק: יד מִפְּרִי פִּי־אִישׁ יִשְׁבַּע־טוֹב וּגְמוּל יִדְרִי־אָדָם (יֵשׁוּב) וַיָּשׁוּב לוֹ: טו הֲרַךְ אֹיִל יִשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו וְשָׁמַע לְעֵצָה חָכָם: טז אֹיִל בַּיּוֹם יוֹדַע בְּעַסּוֹ וְכֹסֶה קָלוֹן עָרוֹם: יז יִפִּיחַ אַמוּנָה יִגִּיד צַדִּיק וְעַד שְׁקָרִים מִרְמָה: יח יֵשׁ בּוֹטָה בְּמִדְקָרוֹת חָרֵב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מִרְפָּא: יט שְׁפַת־אֲמֵת תִּפְּוֹן לְעַד וְעַד־אֲרֻגִיעָה לְשׁוֹן שְׁקָר: כ מִרְמָה בְּלִב־חֲרָשֵׁי רָע וְלִיעֵצֵי שְׁלוֹם שְׂמַחָה: כא לֹא־יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל־אֹן וְרִשְׁעִים מְלֹאוּ רָע: כב תוֹעֵבֶת יִהְיֶה שְׁפָתֵי־שְׁקָר וְעֵשִׂי אַמוּנָה רִצּוֹנוֹ: כג אָדָם עָרוֹם כֹּסֶה דַּעַת וְלֵב כְּסִילִים יִקְרָא אֹלֶת: כד כֹּד יִדְחֲרוּצִים תִּמְשׁוּל וְרִמְיָה תִּהְיֶה לְמָם:

רש"י

מי שמדבר אמונה מגיד בדין עדות צדק לזכות הזכאי: (יח) יש בוטה. מדבר כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה): כמדקרות חרב. שמסכסך את הבריות וגורם להם להרוג: ולשון חכמים. המביא שלום בין אדם לחבירו: מרפא. למבט' ההוא: (יט) שפת אמת תכון לעד. תתבסס ותקיים: ועד ארגיעה. למעט רגע הוא כלה והולך שהשקר אין לו רגלים: (כ) מרמה בלב חרשי רע. ומתוך שהם טרודים במחשבות של תרמית אין להם שמחה וליועצי שלום שמחה: (כא) לא יאונה לצדיק. לא יארע לא תזדמן לו עבירה בלי דעת: (כג) אדם ערום כוסה דעת. אפילו בחכמתו הוא צנוע וכל־שכן לדברי שטות הוא מכסה: אבל ולב כסילים יקרא אולת. מכריז אולת בקול רם: (כד) יד חרוצים. ישרים: תמשול. תעשיר:

מצודת ציון

(יב) מצוד. עניינו מבצר חזק כמו יבאוהו במצודות (יחזקאל יט): (יז) יפיח. ענין דבור כי בא בהפחת רוח הפה: (יח) בוטה. ענין דבור כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה): כמדקרות. ענין תחיבה בדבר מה כמו כל הנמצא ידקר (ישעיה יג): (יט) ארגיעה. מל' רגע: (כ) חורשי. ענין מחשבה: (כא) יאונה. ענין הזדמנות כמו לא תאונה אליך רעה (תהלים אג): (כד) חרוצים. זרוזים: למס. מל' המסה והמגה:

מצודת דוד

(יב) חמד. הרשע חומד לשבת במבצר הרעים אשר יתחזקו שם לעשות חמס אבל הצדיקים אינם צריכים לעזר מבחוץ כי שרשם יתן פריים הראוי ר"ל מעצמם יתחזקו להיטיב לעשות: (יג) בפשע. בעבור פשע שפתים המדבר סרה יבוא עליו מוקש רע אבל הצדיק בנועם אמריו יצא מהצרה הבאה: (יד) מפרי. ר"ל אם מאמרי פי איש בד"ת ישבע בעבורם טוב כ"ש הוא שגמול מעשה ידיו ישיב לו המקום אם טוב ואם רע: (טו) ישר בעיניו. כי מחזיק עצמו לחכם: ושומע. כאומר

אבל לא כן הוא כי השומע לעצת זולתו לחכם יחשב: (טז) ביום. בו ביום שכועס על מי ביום הזה יודע כעסו ויתפרסם בו בעולם כי מיד יתקוטט עמו ויבוזהו אבל הערום עם כי יכעס כוסה הוא את הקלון ולא יבוזהו את רעהו מיד בפרסום: (יז) יפיח אמונה. המורגל לדבר דבריו באמונה כ"ש בעדותו יגיד צדק אבל המורגל לדבר שקרים עם כי המה דבורים של מה בכך עכ"ז קרוב הדבר אשר גם בדבר העדות מרמה בפיו והרבה יש לחקור בדבריו: (יח) יש בוטה. יש מי יבטא בשפתיו ויזיק בזה כאלו מדקיר בחרב והוא המדבר לה"ר ומוציא שם רע: ולשון. אבל אמרי לשון חכמים המה עוד למרפא כי במתק אמרי נועם יסית האדם לתשובה ושב ורפא לו: (יט) תכון לעד. מתקיימת עד עולם אבל לשון שקר לא תתקיים כ"א עד רגע הוא עת האמירה כי לאח"כ יתברר השקר: (כ) מרמה וגוי. בלב החושב רע תמצא מרמה והוא מיצר דוואג שלא יתגלה אבל היועצים על השלום עוד ישמחו אם יתגלה: (כא) לא יאונה. אין שום עבירה מזדמן לצדיק להיות נכשל בה אבל הרשעים נתמלאו מרע כי עבירה גוררת עבירה עד אין תכלית: (כב) שפתי שקר. שפתים המדברים שקר: רצונו. הם לרצון לו: (כג) כסה דעת. אף דברי חכמה לא יגלה כ"א להראויים לה: ולב כסילים. מי שלבו לב כסילים יקרא ויפרסם אף דברי אולת: (כד) יד חרוצים. מי שהוא זריז במעשיו להרויח במעשה ידיו סופו תרום קרנו וימשול א"כ ידו משלה לו אבל יד רמיה ר"ל המרויח ברמיה תהיה להמסה וירד מטה מטה:

ד שְׂדֵה בֹכֵינַי — לא נִטְעַת וְלֹא נִזְרַעְתָּ, וְעֵפְרָה טְהוֹרָה, וְעוֹשֵׂינָי מִמֶּנָּה תְּנִינִים לְקַדְשׁ. וּמִזְדִּים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שְׁבוּדָקִים לְעוֹשֵׂה פֶסַח, וְאֵין בּוּדָקִין לְתֵרוּמָה. וּלְנֹזֵיר — בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים: בּוּדָקִין וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים: אֵין בּוּדָקִין. פִּיצֵד הוּא בּוּדָק? מִבֵּיא אֶת הָעֵפֶר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִסְטוֹ, וְנֹתֵן לְתוֹךְ כְּבֵרָה שֶׁנֶּקְבִּיהָ דָקִים, וּמִמַּחֲהָ, אִם נִמְצָא שָׁם עֵצִים פְּשְׁעוּרָה — מָמָא.

פירוש ברטנורא

ד שדה בוכינ. מקום רחוק מבית הקברות שמושבינן שם המטה של המת ומתוועדין ובוכין שם: לא ניטעת ולא נזרעת. בפרק קמא דמועד קטן בגמרא, מפרש דמשום יאוש בעלים נגעו בה, דכיון שכן הוא, מתיאשים הבעלים ממנה וזהו ליה כמיצר שהחזיקו בו רבים ואסור לקלקלו. ודוקא כשתיאשו הבעלים, שהחזיקו בו הרבים כדון. אבל לא נתיאשו, דהשתא שלא כדון החזיקו בו, מותר לקלקלו: ועפרה טהור. דלא מחזקינן בה טומאה כלל: ועושים ממנו תנזרים לקודש. מה שאין כן בשני בית הפרס הראשונים: שבוֹדָקִים לעושה פסח. אשדה שנחרש בה קבר קאי. דאם הולך שם אדם וצריך לשחוט את פסחו, כבודקים אותה כדמפרש בסופא. ואם לא נמצא שם עצם כשעורה הולך ועושה את פסחו: ואין בודקין לתרומה. ודוקא לפסח סוכך אבדיקה זו, משום דטומאת בית הפרס דרבנן, וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת, שמי שאינו מקריב קרבן פסח במועדו חייב כרת. אבל בתרומה דאין באכילתה כי אם עשה, העמידו דבריהם במקום עשה ואין מועלת בדקה זו להתירו בתרומה: ולנזיר. שהלך שם: בית שמאי אומרים בודקין. ואם לא נמצא שם עצם כשעורה אינו מגלח: ובית הלל אומרים אין בודקין. דבין נמצא בין לא נמצא מגלח ומביא קרבן: את העפר שהוא יכול להסיטו. כגון עפר תחוח: וממחה. עושהו דק בידו כדי שיראה אם יש בו עצם כשעורה:

משניות מבוארות – קהתי

(המאירי, טועד קסו). ומזדדים בית שמאי ובית הלל, שבוֹדָקִים לְעוֹשֵׂה פֶסַח — פסיקה זו חזורה לדבר בשדה שנחרש בה קבר, שאף על פי שחולקים בית שמאי ובית הלל לקמן, אם בודקים בה לנזיר, כמו שנבאר להלן, מודים הם שאדם שהלך בשדה בית הפרס שנחרש בה קבר, וצריך להקריב את קרבן פסחו, בודקים בשבילו את השדה, כמפורש להלן, ואם לא נמצא שם עצם כשעורה, הולך ועושה את פסחו; וְאֵין בּוּדָקִין לְתֵרוּמָה — כהן שהלך בבית הפרס, אין סומכים על בדיקה זו כדי להתירו באכילת תרומה, לפי שבבית הפרס טומאתו מדרבנן, וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת, שהרי מי שאינו מקריב קרבן פסח במועדו חייב כרת; אבל בתרומה, שאין במניעת אכילתה אלא מצוות עשה בלבד, העמידו חכמים את דבריהם במקום עשה, ואין מועילה בדיקה זו להתירו בתרומה (רמב"ם: בסנוורא). וּלְנֹזֵיר — אבל לנזיר שהלך בשדה בית הפרס, יש חשש שמא נטמא, כזה חולקים בית שמאי ובית הלל: בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים: בּוּדָקִין — את בית הפרס, ואם לא נמצא שם עצם כשעורה הריהו טהור. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים: אֵין בּוּדָקִין — שבין נמצא עצם כשעורה ובין לא נמצא הוא טמא, אבל אינו מגלח ואינו מביא קרבן, שאין טומאתו אלא מספק (רמב"ם). ויש מפרשים, שלדעת בית הלל אפילו לא נמצא עצם כשעורה, הנזיר טמא, והוא מגלח ומביא קרבן. (הר"ם: הרא"ש; ברטנורא; עיני 'חוטפות יום טוב' ומלאכת שלמה שמתחו על פירוש זה). ויש מהפכים הגירסה: בית שמאי אומרים: אין בודקים ובית הלל אומרים: בודקים ('אליהו רבא'). פִּיצֵד הוּא בּוּדָק? מִבֵּיא אֶת הָעֵפֶר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִסְטוֹ — שאפשר להזיז את גוש העפר ממקומו כשהולכים עליו, כגון עפר תחוח, שאילו קרקע קשה שאינו יכול להסיטו, בודאי לא הסיטו העובר עליו, ואפילו נמצא תחתיו עצם כשעורה, לא נטמא ('סודי טהורות'). וְנֹתֵן — את העפר — לְתוֹךְ כְּבֵרָה שֶׁנֶּקְבִּיהָ דָקִים, וּמִמַּחֲהָ — ומפך את העפר וכוברו בכברה: אִם נִמְצָא שָׁם עֵצִים פְּשְׁעוּרָה, טָמָא — זה שעבר שם קודם הבדיקה טמא מספק.

בגמרא (עירובין ל, ב) מובאות עוד שתי בדיקות:

(א) נטמא אדם בית הפרס והולך. שנמנע את העפר בפיו לפני רגליו, ואם יש עצם גדול נראה מאליו, ועצם קטן נראה בנפיתו ואינו מסיטו ברגליו.

(ב) בית הפרס שנידש טהור. שאם נידש בדריסת רגלי בני אדם, כבר נפחתו העצמות משעורה (רש"י). או שאם נידש, אין כאן אבק שנחוש שמא עצם כשעורה נסתר שם (המאירי). וזהו בדיקת בית הפרס, שבודק אם נידש או לא נידש.

מכאן נחלקו המפרשים: יש אומרים, שהבדיקות של ניפוח ודישה לא התירו אלא לעושה פסח, אבל לא לאוכלי תרומה, וזהו ששינוי במשנתנו, שבודקים לעושה פסח ואין בודקין לתרומה. אבל הבדיקה של כברה מועילה אף לאוכלי

באור משנה ד

משנתנו באה לפרש דיני בית הפרס השלישי הנקרא "שדה בוכין". ופירושים שונים נאמרו על שדה בוכין:

בגמרא (מועד קטן ה, ב) מבואר: "שדה בוכין" היא שדה שמפטירים בה מתים, ומפרש רש"י: "כששמביאים מתים ממקום למקום לקבור, באים בשדה סמוך לעיר ונפטרים אלו שהביאום והולכים להם, ואנשי המקום באים ומקבלים אותם ורוחצים אותם שם וקוברים אותם. והטעם שחוששים בה משום טומאה, מבואר בגמרא (שם): משום יאוש בעלים. ומפרש רש"י: שמא נידלדל אבר מהמת כשהביאיהו ממקום רחוק, ונפל שם ונתייאשו (כלומר סמכו) אלו על אלו והניחיהו שם.

יש מפרשים ששדה בוכין היינו מקום רחוק מבית הקברות, מוזמן להושיב שם המיטה, ומתועדים ובוכים שם; והטעם המבואר בגמרא: משום יאוש בעלים נגעו בה. פירושו הוא, שאין כל חשש טומאה בשדה בוכין, ומה שאסרו חכמים לזרוע ולנטוע בה (כפי שנזכר במשנתנו) אין טעם האיסור אלא משום חשש גזל שכיון שהבעלים נתייאשו מהשדה לאחר שהחזיקה לתשמיש של רבים, הרי זה כדון מיצר שהחזיקו בו רבים שאסור לקלקלו (הר"ם: ה"ב).

הרמב"ם מפרש, ששדה בוכין הוא המקום הקרוב לבית הקברות, שהנשים יושבות שם ובוכות. ("ומשום יאוש בעלים" פירושו: שמא יש שם טומאה, ומפני שהוא קרוב לבית הקברות כבר נתייאשו הבעלים ממנו; לפיכך אפשר שיבוא אדם ויקבור בו, ומפני זה חששו לו.

ויש גורסים: שדה בוכין, ומפרשים: שדה שיש בה כוכים, ומניחים שם המת לפי שעה עד שיהיו פנויים להוליכו לבית הקברות לקבורו. ויש כאן חשש טומאה, שמא אחר שהניחיהו לפי שעה נשכח המת, ולא לקחהו משם (הגר"א עפ"י התוספות).

שְׂדֵה בֹכֵינַי, לֹא נִטְעַת וְלֹא נִזְרַעְתָּ — מהטעמים שהבאנו בהקדמה למשנתנו (לפי הפירושים השונים): אם מפני שיש בשדה בוכין חשש טומאה (לפי רש"י, רמב"ם, הגר"א), או משום חשש גזל, שהואיל והחזיקו בה רבים אסור לקלקלה (הר"ם; ה"ב); ויש מבארים הטעם, שלא ללכלך בגדי המתקבצים שם בעפר התחוח (הראב"ד), וְעֵפְרָה טְהוֹרָה — שאף לדעת הסוברים, שאסור לנטוע ולזרוע בה משום חשש טומאה, מכל מקום בנוגע לטומאה ממש, אין אנו מחזיקים בה טומאה כלל; ואינה נקראת "בית הפרס" אלא משום איסור זריעה ונטיעה בלבד, הלכך עפרה טהור; וְעוֹשֵׂינָי מִמֶּנָּה תְּנִינִים לְקַדְשׁ — אפילו לאפות ולבשל בהם קדשים. אבל תנור העשוי מעפר טמא של בית הפרס (היינו של שדה שנחרש בה קבר או שאבד בה קבר). הריהו כלי חרס טמא. יש מפרשים: ועפרה טהור — היינו כשניטלטל העפר מאותה שדה למקום אחר, שיש כאן ספק ספיקא: שמא לא היה במקום הראשון אבר המת כלל (היינו לפי פירוש רש"י שהבאנו בהקדמה למשנתנו). ושמא לא נפרד ממנו עצם כשעורה למקום השני. ועוד שאין מחזיקים טומאה במקום למקום. ברם, יש סוברים, שאף שדה בוכים היא בספק טומאה למגע ומשא, ויש מצדדים לומר אף באוהל (המאירי בשם עקת מפרשים), ועפרה טהור — היינו לאחר שניפוחו וראו שאין בו טומאה

ה כיצד מטהרין בית הפרס? נוטלים ממנו שלשה טפחים, או נותן על גביו שלשה טפחים. אם נטל מחציו אחד שלשה טפחים, ונתן על גבי חציו אחר שלשה טפחים – טהור. רבי שמעון אומר: אפלו נטל ממנו טפח ומחצה, ונתן עליו טפח ומחצה ממקום אחר – טהור. הרוצה בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיטן – טהור. רבי שמעון אומר: אף העוזק בית הפרס – טהור.

ו המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן, על האדם ועל הבהמה שפחן יפה – טהור; על אבנים שהוא יכול להסיטן, על האדם ועל הבהמה שפחן רע – טמא. המהלך בארץ העמים, בהרים ובפלגים – טמא;

פירוש ברטורא

ה כיצד מטהרין בית הפרס. אבית הפרס הראשון קאי, שהוא שדה שנחרש בו קבר: נוטלין ממנו שלשה טפחים. כשיעור עומק המחרשה שמגלגלת העצמות: ר' שמעון אומר כו'. ואין הלכה כר' שמעון: הרוצה. לשון רצפה של אבנים: טהור. כיון דאין יכול להסיטן. שאם היה מהלך על גבן וניסטות, איכא למיחש אהיטע עצם שתחתיה: אף העוזק. החופר ומשליך האבנים, אם עשה כן בכל בית הפרס, טהור. עוקק, לשון ויעקוהו ויסקלהו (ישעיה ה'). ואין הלכה כרבי שמעון:

ו המהלך בבית הפרס. בשדה שנחרש בה קבר: על אבנים שיכול להסיטן. כגון על גבי אבנים שאינן תקועות וקבועות בארץ והן ניסטות מחמת העובר עליהן, ועצם כשעורה ניסט מכוחו. ורוכב על גבי אדם או בהמה [שכחן] רע והולכהו עליהן, טמא הרוכב, דכיון דכוח התחתון רע, מחמת משא העליון ניסטו והיו כאילו הוא מסיט העצם. אבל אם היה כח הנרכב יפה, לא חשיב הרוכב כמסיט העצם. והכי דמי אדם שכחו רע, כל שרוכבו וארכובותיו נוקשות. ובהמה שכוחה רע, כל שרוכבה ומטילה גללים: בהרים ובפלגים. אע"פ שאין קוברין שם מת: טמא. מפני עפר ארץ העמים שמתגלגל שם: ביום

משניות מבוארות – קהתי

שייך חשש עצם כשעורה כלל, הלכך אף על פי שאם ניטל טפח ומחצה בלבד לא נטהר, שהרי חכמים גזרו טומאה על כל שיעור עומק המחרשה, שהוא שלושה טפחים, מכל מקום כשחוזר ונותן על גביו טפח ומחצה עפר ממקום אחר, הריהו מיטהר, שהואיל ופנים חדשות באו לכאן, בטלה טומאת בית הפרס (יסודי שהזותי). ואין הלכה כרבי שמעון. הרוצה בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיטן — שעשה על כל קרקע בית הפרס רצפה של אבנים שאינן מתנדרות מדריסת רגלי בני אדם, טהור — בית הפרס, שהרי ההולך שם אינו מסיט את העצמות שתחת האבנים. רבי שמעון אומר: אף העוזק בית הפרס — החופר את כל בית הפרס ומשליך האבנים (מלשון "ויעקוהו ויסקלהו" — ישעיה ה, ב), טהור — שהרי זה כנוטל מחציו ונותן על חציו האחר, שכן דרך עוקק, אלא שעושה כן מקומות מקומות (הרי"ש). ויש מפרשים (על פי התוספות), שרבי שמעון מטהר בעוקק מטעם בודק, כלומר שאם חפר כל בית הפרס ולא מצא עצמות, הריהו טהור, שאין לך בדיקה גדולה מזו (הגר"א; "תפארת ישראל").

באור משנה ו

המהלך בבית הפרס — של שדה שנחרש בו קבר, על אבנים שאינו יכול להסיטן — שקפץ על האבנים התקועות בקרקע בית הפרס מאבן לאבן ולא נגע בקרקע, על האדם ועל הבהמה שפחן יפה — או שרכב בבית הפרס על אדם או על בהמה שכוחם יפה, ונמצא שאפילו הם מסיטים עצם, הרוכב עליהם אינו מסיט, טהור — המהלך (או הרוכב). יש מפרשים, שמדובר כאן בכגון שהאדם התחתון הוא נכרי, שאינו מקבל טומאה בעצמו, או אפילו הוא ישראלי אלא שהוא לבוש הרבה בגדים, שאם לא כן, הרי התחתון נטמא בטומאת בית הפרס ומטמא את הרוכב עליו (תוספות בבא מציעא קה, ב). ויש מבארים, שאין כוונת המשנה שהוא טהור לגמרי, אלא שאינו אב הטומאה מחשש היסט עצם כשעורה, אבל על כל פנים טמא טומאת ערב ("תפארת ישראל"). על אבנים שהוא יכול להסיטן — אבל המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שמתנדרות בשעה שמהלך עליהן, ואם נמצא שם עצם כשעורה, הריהו ניסט מכוחו, על האדם ועל הבהמה שפחן רע — או הרוכב על גבי אדם שכוחו רע, עד שתהיינה ארכובותיו נוקשות זו לזו ושוקיו רועדות כשהוא נושא, או על בהמה שכוחה רע, עד שתטיל גללים בשעת רכיבה (גמרא בבא מציעא קה, ב; דמ"ב הל' סומאת מת י, יא). ונמצא שאם האדם או הבהמה מסיטים עצם, אף מחמת כוחו של הרוכב הוא ניסט, טמא

תרומה (ה"ש).

ויש אומרים להיפך, שבדיקת כברה היא לפסח ולא לתרומה, ובדיקת ניפוח ודישה היא בבדיקה עדיפה יותר, ומועילה אף לאוכלי תרומה (רבו תם בתוספות בכורות נט, א).

ויש אומרים, שכל הבדיקות שוות, ולא נאמרו אלא לעושי פסח ולא לאוכלי תרומה, אלא שבדיקת הכברה נאמרה לאחר שכבר עבר בבית הפרס, ובדיקת ניפוח ודישה אמרו לכתחילה, שיכול לעבור בבית הפרס בבדיקות אלו כדי לעשות הפסח (תוספות עירובין נו, ב; תוספות צב, ב).

ויש אומרים להיפך, שבדיקת ניפוח ודישה היא בדיעבד, כשכבר עשה טהרות, ובדיקת הכברה היא לכתחילה (תוספות כתובות כח, ב).

באור משנה ה

כיצד מטהרין בית הפרס — כלומר שדה שנחרש בה קבר, כיצד מטהרים אותה שלא תוסיף להיות בית הפרס? נוטלים ממנו — מן העפר שבקרקע, שלשה טפחים — בעומק, כשיעור עומק המחרשה שמגלגלת את העצמות (עין משנה בבא בתרא ב, יב), או נותן על גביו — על גבי הקרקע של בית הפרס, שלשה טפחים — עפר טהור ממקום אחר. אם נטל מחציו אחד שלשה טפחים — עפר, ונתן על גבי חציו אחר שלשה טפחים — היינו אותם שלושה טפחים שנטל מחציו האחד נתנם על גבי חציו האחר, אחר שבדק אותם מעצם כשעורה ("תוספות יום טוב" ממשנות זבדי הרי"ש, טהור — כולו. ויש מבארים (עפ"י הרי"ש), שאפילו לא בדיק את העפר, אלא נתנו כמות שהוא, טהור, שאותו העפר כשנטלו מחציו האחד נטהר, לפי שעפר הבא מבית הפרס אינו טמא אלא אם כן הוא גוש כברייתו, וכשחוזר ונתנו על חציו האחר, הרי זה כאילו נתן על גביו עפר ממקום אחר שלושה טפחים, הלכך כולו טהור (יסודי שהזותי). ויש מפרשים, שמחציו האחד נטל שלושה טפחים עפר, ועל חציו האחר נתן שלושה טפחים עפר טהור ממקום אחר; ואין חוששים שמה יפול מן הגבוה לנמוך ויחזור לטומאתו, שכיון שנטהר שעה אחת שוב אין מטמאים אותו ("תוספות יום טוב" בשם מהרי"ם). רבי שמעון אומר: אפלו נטל ממנו — מן העפר שבקרקע בית הפרס, טפח ומחצה — בעומק, ונתן עליו — על אותו בית הפרס שנטל ממנו עפר טפח ומחצה, טפח ומחצה ממקום אחר — עפר טהור ממקום אחר, טהור — ששלושה טפחים שאמרו, אפילו חציים בנטילה וחציים בנתינה (מהרי"ם). יש מבארים טעמו של רבי שמעון, לפי שדרך המחרשה להפוך מה שלמטה למעלה ומה שלמעלה למטה, ועיקר החשש הרחוק של דלדול העצמות אינו אלא בשטח העליון עד עומק טפח ומחצה, אבל למטה מטפח ומחצה לא

בַּיִם וּבְשִׁנִּית – טְהוֹר. וְאִיזוּהִי הַשְּׁנוּיָת? כֹּל מְקוֹם שֶׁהֵיָם עוֹלָה בּוֹעֵפוֹ.

ז הַקּוֹנֵה שָׂדֶה בְּסוּרֵיָא, סְמוּכָה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, אִם יִכּוֹל לְהַפְנֵם לָהּ בְּטַהֲרָה – מְהוּרָה, וְחֵיבֵת בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבְשִׁבְעִית; וְאִם אֵינוֹ יִכּוֹל לְהַפְנֵם לָהּ בְּטַהֲרָה – טְמֵאָה, וְחֵיבֵת בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבְשִׁבְעִית. מְדוּרוֹת הַגּוֹיִם – טְמֵאִים; כְּמָה יִשְׁהָא בְּתוֹכָן וְיִהְיֶה צָרִיךְ בְּדִיקָה? אַרְבָּעִים יוֹם, אַף עַל פִּי שְׂאִין עֲמֹ אִשָּׁה. וְאִם הָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה מְשֻׁמְרִים אוֹתוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה.

פירוש ברטנורה

ובשניית טהור. מטומאת גושה. שגורו על גושה של ארץ העמים לשהוף תרומה וקדשים שנגעו בעפרה ואין שורפים תרומה וקדשים שבאו בים ובשניית, שאין קוברים שם מת, אבל טומאת אוירה של ארץ העמים יש בהן, שגורו על אוירה לתלות, שתרומה וקדשים שנכנסו לאור ארץ העמים ולא נגעו בגושה, לא אוכלין ולא שורפין: בועפו. כשהים הולך וסוער:

ז הקונה שדה בסוריא. ארם נהרים וארם צובה שכבש דוד. ועפרה טמא כחוצה לארץ, וחייבת במעשרות ובשביעית כארץ ישראל: אם יכול להכנס לה בטהרה. שאין ארץ העמים מפסיק בין אותה שדה שקנה לארץ ישראל: טהורה. אותה שדה. ואפילו אגושה דירה לא גור, כיון שהיא של ישראל, דמשום הכי קתני הקונה שדה. אבל אם היה רוחב טפח מארץ העמים או מכית הקברות מפסיק בין ארץ ישראל לשדה שקנה בסוריא, דהשתא אין יכול ליכנס בה בטהרה, עפרה של אותה שדה טמא כחוצה לארץ: מדורות הגוים. שבארץ ישראל: טמאים. שקוברין נפליהן בבתיהן: ארבעים יום. כשיעור יצירת הולד: ארבע שנים עמו אשה. דכרים פרוצים בעריות ומכאן נשים לבתיהן לבילה: עבד. של ישראל: או אשה. ישראלית: משמרין. המדור של הנכרים, שלא יקברו שם:

משניות מבוארות – קהתי

מחוצה לארץ (שצריך לומר: בפני נכתב ובפני נתחם). ובשלושה לארץ ישראל: חייבת במעשר ובשביעית כארץ ישראל. והרוצה ליכנס לה בטהרה נכנס (כגון בשדה חיבה ומגדל, שעל גושה גזר חכמים, כמו ששנינו לעיל: "עפרה טמא". ועל אוירה לא גזר); והקונה שדה בסוריא כקונה בפרוזארי ירושלים (שכתובים עליו אנו אפילו בשבת). — משנתנו באה ללמד (דפי פירוש הר"ש) בשדה שבסוריה שהיא של ישראל, שאם היא על גבול ארץ ישראל, ואין מקום טמא מפסיק בינה לבין ארץ ישראל, אף עפרה טהור. ברם, הברייתא (שהבאנו לעיל) מדברת בסוריא שאינה סמוכה לארץ ישראל. והוה ששנינו שם: עפרה טמא כחוף לארץ. והרוצה להיכנס לה בטהרה נכנס (כשירה חיבה ומגדל, כמו שבארנו לעיל לפי הגמרא). ויש מבארים (לשיטת הר"ש). שאף מה ששנינו בברייתא: והרוצה להיכנס לה בטהרה נכנס. הכוונה היא כמו במשנתנו, אפילו בלא שירה חיבה ומגדל, והיינו שדה סמוכה לארץ ישראל שקנה אותה ישראל, שבכגון זה אף עפרה טהור ("סדרי טהרות").

הקונה שדה בסוריא — שעפרה מטמא כארץ העמים, והשדה סמוכה לארץ ישראל — על יד הגבול: אם יכול להפנים לה בטהרה — שאין קרקע ארץ העמים מפסיקה בין השדה שבסוריא לבין ארץ ישראל, טהורה — השדה, כלומר שאף עפרה טהור, הואיל והיא של ישראל; וחייבת במעשרות ובשביעית — שלענין זה הרי דינה של סוריא כארץ ישראל, כמו שהבאנו לעיל (בהקדמה למשנתנו): ואם אינו יכול להפנים לה בטהרה — שיש הפסק קרקע של ארץ העמים ברוחב טפח בין השדה לבין ארץ ישראל, או שביט הקברות ברוחב טפח מפסיק ביניהן, טמאה — השדה, שעפר אותה השדה טמא כעפר ארץ העמים, וחייבת במעשרות ובשביעית, — אף על פי שהשדה טמא, מכל מקום חייבת במעשרות ובשביעית, מהטעם שבארנו לעיל (עיין הערות בשולי באור משנתנו). מדורות הגוים — דירות הגוים שבארץ ישראל, טמאים — מפני שהגוים קוברים את נפליהם בבתיהם, הלכך גזר חכמים שיטמאו כארץ העמים; כמה זמן ידור הגוי בדירה, ויהא — המדור (הדירה). צריך בדיקה — אם אין שם קבר? ארבעים יום — כשיעור שיכולה אשה להתעבר ולהפיל נפל שמטמא (רמב"ם); ואין חוששים שמא הביא נפל שהפילה אשתו קודם שנכנס לדירה וקברו כאן, או שמא היתה אשתו מעוברת קודם שנכנס לדירה והפילה כאן, שלא החמירו חכמים לחשוש כל כך; אף על פי שאין עמו אשה — מכל מקום אם שהה ארבעים יום בדירתו, צריכה בדיקה, לפי שגוי פרוץ בעריות, ויש חשש שמא הביא אשה לביתה לבילה (הרי"ם; ברטנורה). ויש מבארים הטעם, שגזורים משום דירה שיש בה אשה (רמב"ם). ואם היה עבד — של ישראל (הרי"ם; ברטנורה); והיינו עבד כנעני שביד ישראל ("תפארות ישראל"; "משנה אחרונה"; ועיין "חוטפות יום טוב" שמבאר: עבד מישראל שנמכר לגר תושב או לעקר משפחת גר, אבל המפרשים שהזכרנו וכן בעל "סדרי טהרות"

— המהלך (או הרוכב). המהלך בארץ העמים — שכן חכמים גזרו טומאה על ארץ העמים משום ספק קברות הנכרים, והמהלך בה או נוגע בעפרה, הרי הוא כטמא מת (עיין גמרא שבת טו, ב; ורמב"ם הל' טומאת מת יא, א), ובאה המשנה ללמד, שהמהלך שם בטהרה ובסלעים — אף על פי שאין קוברים שם, שאינו מקום ישוב, מכל מקום טמא — מפני עפר ארץ העמים שמתגלגל ומתפזר עליהם על ידי הרוח; בימים ובשניית — אבל המהלך בים ובשניית (ולחן מפרשת המשנה מוה"ש "שנוית"). טהור — משום ארץ העמים. ברם, אינו טהור אלא מטומאת גושה, היינו משום נוגע בעפרה, אבל הוא טמא משום אוירה, שכן חכמים גזרו אף על אוירה של ארץ העמים, כלומר שהנכנס לאוירה, אף על פי שלא נגע בעפרה ולא נשאו, כגון שהיה רוכב על סוס, מכל מקום טמא, אלא שהקלו בטומאת אוירה מטומאת גושה, שעל טומאת גושה שורפים תרומה וקדשים, והנטמא בגושה טמא טומאת שבעה וצריך הזאה שלישי ושביעי, ואילו הנטמא באוירה אינו צריך אלא טבילה והערב שמש, וכן תרומה וקדשים שנטמאו מחמת אוירה, תולים, לא אוכלים ולא שורפים (רמב"ם הל' טומאת מת יא, ב; ה). ואיזוהי השנויית? כל מקום שהים עולה בועפו — כשהים סוער הוא עולה על הסלעים ועל הבליטות שבקרקע החוף, והם נקראים "שנויית". ואין אלה טמאים משום עפר ארץ העמים המתגלגל ומתפזר עליהם על ידי הרוח, שהרי גלי הים שוטפים אותו משם.

באור משנה ז

כבר בארנו (בהקדמה למשנה דמאי נ, יא). כי ארצות ארם שכבש דוד המלך וסיפחן לארץ ישראל (ממסופר בשמואל ב' פרק י' ובדברי הימים א' פרק יט). נקראות בתלמוד: סוריא. ואין דינה של סוריא כדון ארץ ישראל לכל דבר, שהואיל ודוד כבש אותה קודם שנכבשה כל ארץ ישראל לא נתקדשה בקדושת הארץ. ואמנם יצאה מכלל חוף לארץ, אבל לכלל קדושת ארץ ישראל לא הגיעה, כמו שמובא בספרי לפרשת עקב: "מפני מה כבש דוד ארם נהרים וארם צובא, ואין מצוות נוהגות שם (כמו בארץ ישראל)? אמרו (חכמים): דוד עשה שלא כתורה. התורה אמרה: משתכבשו ארץ ישראל תהיו רשאים לכבשו חוף לארץ — שנאמר (דברים יא, כג): "וירשתם גוים גדולים וצעזעים מכים", ואחר כך (שם שם, כד): "כל המקום אשר תדרך כף רגליכם בו לכם יהיה", שלא תהא ארץ ישראל מטמאה בגילוליהם, ואתם חוזרים ומכבשים חוף לארץ — אבל הוא (דוד המלך) לא עשה כן, אלא חזר וכבש ארם נהרים וארם צובא, ואת היבויט שהיה סמוך לירושלים לא הוריש. אמר לו הקב"ה: סמוך לפגשתיך שכן לא הורשת, היאך אתה חוזר ומכבש ארם נהרים וארם צובא?... מכאן, יש דברים שסוריא היא בהם כארץ ישראל, ויש דברים שהיא בהם כחוף לארץ, כמו ששנו בברייתא (גמרא גיטין ח, א): "בשלושה דרכים שוותה סוריא לארץ ישראל ובשלושה לחוף לארץ: עפרה טמא כחוף לארץ (שגזרו עליה טומאת ארץ העמים); והמוכר עבד לסוריא כמוכר בחוצה לארץ (שיצא לחירות); והמביא גט מסוריא כמביא

ח אַתְּ מָה הֵם בּוֹדְקִים? אֶת הַבֵּיכִים הַעֲמֻקִּים, וְאֶת הַמּוֹם הַפְּרוּחִים. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵף הָאֲשָׁפוֹת וְעַפְרֵי הַתְּחוּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מְקוֹם שֶׁהַחֲזִיר וְהַחֲלֵדָה יְכוּלִים לְהֵלֵךְ בּוֹ, – אֵינוֹ צָרִיף בְּדִיקָה. ט הָאֲצִטְנִיּוֹת – אֵין בָּהֶן מְשׁוּם מְדוֹר גּוֹיִם. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עֵיר גּוֹיִם שֶׁחֲרָבָה – אֵין בָּהּ מְשׁוּם מְדוֹר גּוֹיִם. מְזוּרַח קְסָרִין וּמַעֲרַב קְסָרִין – קְבָרוֹת. וּמְזוּרַח עֶבֶן, הֵיאָה סַפֵּק, וְטַהֲרוּהוּ חֲכָמִים; רַבִּי וּבֵית דִּינּוֹ נִמְנּוּ עַל קִינֵי וְטַהֲרוּהוּ.

י עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶן מְשׁוּם מְדוֹר גּוֹיִם, אֶהְלִי הָעֲרָבִים, וְהַסְּפוֹת, וְהַצְּרִיפִין, וְהַבְּרַגְנִין, וְהָאֲלֻקְטִיּוֹת, וּבֵית שַׁעַר, פִּירוּשׁ בֵּרְטִנּוֹרָא

ח **הביכין העמוקים.** צינורות שמקלחין מהן השופכים לרשות הרבים. ויש ספרים שכתוב בהם הכוכים, לשון כוך, מערה שתחת הקרקע; ועפר התיחות. דאיכא למוחש דמחמת הנפל שקברו שם נעשה העפר תיחות: חזיר וברדלס. דרכן לחפור ולהפש תחת הקרקע, ואם ימצאו נפל קבור וציאותו משם. ברדלס, היה שקורין לה בערבי אלצבע;

ט **אצטבא.** עשויה לנוי לפני הבתים. ואין קוברים שם נפלים: עיר נכרים שחרבה. עיר ארץ ישראל שדרו בה נכרים וחרבה מן הנכרים: אין בהן משום מדור עובדי כוכבים. שחיות מצויות שם ומוציאות כל הנפלים שנקברו שם. ואין הלכה כר' שמעון בן גמליאל: קברות. כלומר ידוע שהם קברות: היה ספק. אם מארץ העמים אם מארץ ישראל: וטיהרוהו. דחשבוהו כארץ ישראל. אי נמי, היה ספק אם היו שם קברות אם לאו, וטיהרוהו שהעידו שאין שם קברות: קיני. שם מקום והיו נוהגים בו טומאה מספק, עד שנמנו עליו רבי ובית דינו וטיהרוהו:

י **אהלי ערביים.** אינן קבועים במקום אחד, ומשום דלא קביעי לא קברי ביה. אי נמי, לפי שנוסעים וחונים ממקום למקום לא רצו להחזיק טומאה: והסוכות.

משניות מבוארות – קהתי

או בתוך עפר תחוח (יסודי טהרות). **ובית הלל אומרים:** כל מקום שהחזיר והחלדה יכולים להלך בו, אינו צריך בדיקה – שאם הוטמן שם נפל בודאי החזיר והחלדה כבר אכלוהו או גררוהו למקום אחר, לפי שדרכם של החזיר והחלדה לחטט באשפתות ובעפר תחוח. ויש גורסים: כל מקום שהחזיר והברדלס והחולדה יכולים להלך בו וכי'.

באור משנה ט

האצטנניות – האכסדרות שלפני הבתים, אין בהן משום מדור גוים – שאין נוהגים לקבור שם נפליהם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: עיר גוים שחרבה – עיר בארץ ישראל שדרו בה גוים, וחרבה העיר, ויצאו הגויים ממנה, אין בה משום מדור גוים – שחיות מצויות בה, והן אוכלות את הנפלים שנקברו שם. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. מְזוּרַח קְסָרִין וּמַעֲרַב קְסָרִין – מזרח העיר קסריה וכן מערב העיר, קְבָרוֹת – יודעים כמקומות של קברות ומטמאים. נוסח אחר: מזרח קיסרין ומערב קיסרין – כלומר שמדובר כאן על שתי ערים שונות: קיסריה הנמצאת על חוף הים התיכון, וקיסרין הנמצאת בסמוך למעינות הירדן (רוחיא). וּמְזוּרַח עֶבֶן, הֵיאָה סַפֵּק – אם היו שם קברות, אם לא, וְטַהֲרוּהוּ חֲכָמִים – שהעידו שאין שם קברות; פירוש אחר: מזרח עבו היה ספק – אם מארץ העמים הוא אם מארץ ישראל, וטיהרוהו חכמים – שנתברר להם שהוא מארץ ישראל. **רבי ובית דינו נמנו על קיני** – שם מקום; ויש דעה שהוא מדרום לארץ ישראל, כנראה על חוף ים סוף (רוחיא). וְטַהֲרוּהוּ – שהיו נוהגים שם טומאה מספק, מחשש קברות, עד שנימנו עליו רבי ובית דינו וטיהרוהו, לאחר שחקרו וביררו שאין שם קברות. יש מפרשים, שקיני הוא שם כולל למקומות תחומי אשקלון; וכן מובא בתוספתא, שנימנו חכמים על תחומי אשקלון וטיהרום (יסודי טהרות).

באור משנה י

עשרה מקומות אין בהן משום מדור גוים – לפי שאינם מדור קבוע ליושביהם (תפארת ישראל); ויש מבארים הטעם, לפי שאין זה שכיח שיגורו במקומות אלו, ולכן לא גזרו חכמים עליהם: **אהלי הערביים** – שאינם קבועים במקום אחד, אלא מקימים אותם במקום שחונים, ולאחר זמן מפרקים אותם ועוברים למקום אחר; **והספות** – של שומרי פירות; **והצריפין** – סוכות שדפנותיהן נוגעות בראשיהן זו בזו, ואין להן תקרה, ואינן משמשות

תמדים ומקשים על פירושו), או אשה – ישראלית, משמרים אותו – את המדור של הגוי שלא יקברו שם נפל, אינו צריך בדיקה – אין המדור צריך בדיקה.

בארנו את הרישא ("הקונה שדה בסוריא סמוכה לארץ ישראל") לפי שיטת הר"ש, שאפילו בסוריא שאינה סמוכה לארץ ישראל, אוריה טהור, ומשתנו באה ללמד, שדה של ישראל שבסוריא, הסמוכה לארץ ישראל, אף עפרה טהור, כמו שבארנו לעיל.

אבל הרמב"ם אינו סובר כך, שכן הוא כותב: טוריא – עפרה טמא כחוצה לארץ, ואוריה טהור; לא גזרו על אוריה. לפיכך אם היתה סמוכה לארץ ישראל שפה בשפה, ולא היה מפסיק ביניהן לא ארץ הגויים ולא בית הקברות ולא בית הפרס. הרי זה יכול להיכנס לה בטהרה בשידה תיבה ומגדל. והוא שלא יגע בגושה" (הל' טומאת מת יא, ו). נמצא לדעת הרמב"ם, שעפרה טמא אפילו בסמוכה לארץ ישראל, ולא באה משנתנו ללמד אלא בענין אוריה, שדווקא אם היתה סמוכה לארץ ישראל, ואין מקום טמא מפסיק ביניהם אוריה טהור, ויכול להיכנס לה בשידה תיבה ומגדל. אבל אם אינה סמוכה, אף בשידה תיבה ומגדל לא ייכנס, אם משום שנטמא באוריה ארץ העמים שביניהם ("משנה למלך"). ואם משום שכשאינה סמוכה גזרו אף על אוריה (חזון איש אהלות טיטן כה).

וכן פירוש המשנה לשיטת הרמב"ם: אם יכול להיכנס לה בטהרה – היינו בשידה תיבה ומגדל, טהורה – השרה, להיכנס לה בשידה תיבה ומגדל, שעל אוריה לא גזרו. ואם אינו יכול להיכנס לה בטהרה – שפסיק ביניהן קרקע ארץ העמים או בית קברות, טמאה – השרה מלהיכנס בה אף בשידה תיבה ומגדל. ויש עוד להעיר, שלדעת הרמב"ם אין הברל בענין הטומאה בין שדה שקנאה ישראל לשדה שלא קנאה ישראל, ולא נקטה משנתנו "הקונה שדה בסוריא", אלא משום ענין מעשרות ושביעית, שדווקא שדה שקנאה ישראל חייבת במעשרות ובשביעית (עיין "משנה למלך"). שלדעתנו אין לשון משנתנו מתיישבת לשיטת הרמב"ם; ועיין "סודי טהרות" שמפרש לפי הרמב"ם.

באור משנה ח

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמד בענין בדיקת מדור הגויים. רש"י מפרש (בגמרא פסחים ט. א). שהבדיקה היא לאחר שיצא הגוי מדירתו, וישראל רוצה לדור בה, ועל כך שנינו במשנה הקודמת, שאם הגוי שהה בדיקה ארבעים יום, הריהו צריכה בדיקה. משנתנו באה לפרט איזה מקומות בודקים.

את מה הם בודקים – במדורות הגויים? **את הביכים העמוקים** – התעלות שדרכם מקלחים השופכים מן הבתים לרשות הרבים, ואת המים הפורחים – המכונסים בחצר, שבמקומות אלו משליכים הגויים את נפליהם; ונקטה משנה "הביכים העמוקים", שכן אם אינם עמוקים לא שייך בהם בדיקה, דהיינו חיפוש, שהרי תיכף רואים אם יש שם מקום קבר. **בית שמאי אומרים:** אף האשפתות ועפר התיחות – צריך לבדוק אם לא נטמן שם נפל, שאף על פי שלא ניכר בהם מקום קבר, מכל מקום קל לטמון נפל בתוך אשפה

ב הפתוך שבשלג — פנין המזוג בשלג; הפתוך שבפסיד — פדום המזוג בחלב; דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: ארדמם שפזה ושפזה — פנין המזוג במים, אלא של שלג עזה ושל סיד דהה ממנה. ג ארבעה מראות האלו מצטרפין זה עם זה — לפטור, ולהחליט, ולהסגיר. להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. לפטור את העומד בסוף שבוע שני. להחליט את שנוולד לו מחיה, או שער לבן, פתחלה, בסוף שבוע

פירוש ברטנורא

ב הפתוך שבשלג. המעורב בלובן ואודם שבבהרת העזה כשלג נראה, כיון המזוג בשלג. שלבנוניתו מרובה ואדמימותו שבו מועט: והפתוך שבפסיד ההיכל. והמעורב שבנגע שהוא כסיד ההיכל, נראה, כדום המזוג בחלב. שאדמימותו שבו מרובה. ואע"ג דלא תני פתוך אלא כבהרת ותולדתה, הוא הדין דיש פתוך נמי בשאת ותולדתה, דתניא בתורת כהנים, שאת לבנה, מלמד שמממאה חלקה. בהרת לבנה ארדממת, מלמד שמממאה פתוך. מנין ליתן את האמור של זה בזה, תלמוד לומר נגע צרעת: **שבזה ושבוזה.** שבשלו ושכסיד: דיהה. הסרה מן הלובן, שאינה צחה בלבנונית כמותה. והלכה כרבי עקיבא: **ג מארבעה מראות הללו מצטרפין.** גרסינן. ולא גרסינן ארבעה מראות, שאין כל הארבע מראות מצטרפין, דאין התולדה מצטרפת אלא עם אב שלה, ושתי תולדות זו עם זו אינן מצטרפין. אבל שני אבות מצטרפין. מרכיב היה בעור בשור ולא כתיב והיו, משמע שעושה שאת ובהרת כאחד, דאי אכא חצי גריס מזה וחצי גריס מזה מצטרפין לגריס. ורמב"ם כתב, דכל הארבעה מראות מצטרפין, בין שתי התולדות זו עם זו בין אב עם תולדה שאינה שלו, כל מקורם ביצה ולמעלה מצטרפין. והתוספתא מסייעת: **לפטור ולהחליט ולהסגיר.** לכל הנך מילי מצטרפין. וכולהו מפרש להו: להסגיר העומד בשבוע ראשון. דכתיב (ויקרא י"ג) וראו הכהן ביום השביעי והנה הנגע עמד בעינו והסגירו הכהן שבעת ימים שנית: ולפטור את העומד בסוף שבוע שני. שהעומד בשביעי ולא פשה ועמד במראהו, אע"פ שלא ירד למטה מארבע מראות, פוטרו בסוף שבוע שני. והא דכתיב (שם) וראה הכהן אותו ביום השביעי

משניות מבוארות — קהתי

אָלָא שֶׁל שְׁלֵג עֵזָה — בפתוך שבשלג הלובן הוא צח ובהיר, **וְשֶׁל סִיד דְּהָה מִמְנָה** — כהה מן הבהרת של שלג המעורבת באודם. והלכה כרבי עקיבא. משנתנו נקטה פתוך שבבהרת ושבתולדתה, אבל הוא הדין שיש פתוך גם בשאת ובתולדתה (עיין רמב"ם הל' **סומאת צרעת א, ז**).

ב אור משנה ג

אַרְבָּעָה מְרָאוֹת הָאֵלּוּ — של הנגעים, שנימנו במשנה א, **מִצְטְרְפִין זֶה עִם זֶה** — גרסיה זו היא כשיטת הרמב"ם, שכל ארבעה המראות מצטרפים זה עם זה, כמו שכבר הזכרנו בשולי משנה א. אבל לשיטת הר"ש והראב"ד שאין התולדה מצטרפת אלא עם אב שלה בלבד, יש גורסים במשנתנו: מארבעה מראות האלו מצטרפין זה עם זה. כלומר שהאב והתולדה שלו, וכן שני האבות מצטרפים זה עם זה, שאם יש חצי גריס מזה וכחצי גריס מזה מצטרפים לגריס, **לְפָטוֹר, וְלְהַחְלִיט, וְלְהַסְגִיר** — לכל אותם הדברים מצטרפים, כמו שהמשנה מפרשת והולכת: **לְהַסְגִיר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** — שכן נאמר (ויקרא י"ג, ז-ח): "ואם בהרת לבנה היא בעור בשור ועמוק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן, והסגירו הכהן את הנגע שבעת ימים. וראהו הכהן ביום השביעי והנה הנגע עמד בעינו לא פשה הנגע בעור, והסגירו הכהן שבעת ימים שנית", ובאה המשנה ללמד, שמה ששינוי ברישא "להסגיר", לא זו בלבד ששני מראות מצטרפים לענין הסגר ראשון, שאם היה כחצי גריס ממראה אחד וכחצי גריס ממראה אחר, הרי הם מצטרפים בתחילה לשיעור נגע, ומסגירו הכהן שבעת ימים (כפי שמשמע מהרישא עצמה). אלא אף מצטרפים לענין הסגר שני, היינו להסגיר את הנגע שעמד בעינו בסוף השבוע הראשון ולא פשה, כגון אם היה בתחילה נגע כגריס במראה אחד, ולאחר השבוע הראשון לא פשה הנגע, אבל מראהו נשתנה למראה אחר, אין אומרים שהוא נגע אחר ויסגיר אותו בתחילה, אלא המראה השני מצטרף עם המראה הראשון, ויסגיר אותו לעוד שבעה ימים בלבד; או אם היה הנגע בתחילה במראה אחד, ולאחר השבוע הראשון נהפך חציו למראה אחר, אין אומרים, והואיל ואין עכשיו הנגע כולו ממראה אחד, הריהו פטור מהסגר, אלא המראות מצטרפים, והריהו כמו שהיה, ונמצא שעמד בעינו, וצריך הסגר שני ("תפארת ישראל"); **לְפָטוֹר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי** — שנאמר (שם שם, ו): "וראה הכהן אותו ביום השביעי שנית, והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע בעור וטהרו הכהן". ובאה המשנה ללמד, שאם נשתנה מראה הנגע, כגון שהיה הנגע בסוף שבוע ראשון במראה צמר

בארנו את טעם המחלוקת של רבי מאיר והכמים לפי הר"ש והר"ב. ומוסיפים הם, שיש נפקא מינה במחלוקתם לענין צירוף, שחצי גריס של אב וחצי גריס של תולדתו מצטרפים, וכן שני האבות, שאת ובהרת, מצטרפים, שנאמר (ויקרא י"ג, ב): "והיה בעור בשור לנגע צרעת", ודרשו: "והיה" — מלמד שמצטרפים זה עם זה. ודווקא שני האבות או כל אב ותולדתו מצטרפים, אבל שתי התולדות אין מצטרפות, שלא נאמר "והיה" אלא על שאת ובהרת הכתובות בפירוש, ולא על התולדות הנלמדות מריבוי התיבה "ספחת". והוא הדין לאב ותולדת חבירו שאין מצטרפים. נמצא, שלדעת רבי מאיר שלג וקרם ביצה מצטרפים, אבל שלג וצמר לבן אינם מצטרפים, ולדעת חכמים שלג וצמר לבן מצטרפים, ואילו שלג וקרם ביצה אינם מצטרפים.

ברם, כל זה לשיטת הרא"ש והראב"ד. אבל דעת הרמב"ם היא, שכל ארבעת המראות מצטרפים (הל' סומאת צרעת א, ג). ולא נימנו כל חילוקי המראות, אלא כדי שיהא החכם בקי בהם ובמראיהם השונים, שכל כהן שאינו מכיר את המראות ושמותיהם, לא יראה הנגע עד שיבין ויכיר ויאמר: זו היא הבהרת וזו היא ספחתה, זו היא השאת וזו היא ספחתה (שם שם, ד). אמנם בטעמו של רבי מאיר מתחבטים המפרשים. ואף הר"ש כתב: "אבל על סוף דעתו של רבי מאיר לא יכולני לעמוד, שהוא אומר: שאת כקרום ביצה, שנייה לה צמר לבן, היאך עושה כאב את המראה כקרום ביצה, שהוא המראה הכהה ביותר בלבנוניתו, ומראה צמר לבן שכביר ממנו בשתי מעלות הוא תולדתו. ועוד, שלדעתו התולדה של שאת בהירה מהתולדה של בהרת". וכבר הבאנו בבאור המשנה טעמו של רבי מאיר, כפי שדחק הר"ש ליישבו על פי דרש הפסוקים. אבל בעלי התוספות (שבועות ה, א) כותבים: "ונראה שצמר לבן של רבי מאיר אין כוונתו לצמר נקי של כבש בן יומו, ככוונתם של חכמים, אלא צמר שאינו נקי, והוא כהה כסיד ההיכל, שאין סבא, שלשאת שהיא המראה הכהה בלבנוניתו מכולם, שתהא תולדתה לבנה מתולדת הבהרת, שהיא הלבנה מכולן."

ב אור משנה ב

היה במראה הלובן, מארבעה המראות שזכרו למעלה, מקצת אדמימות מעורבת בו, אף זה נגע צרעת הוא, שנאמר בשחין (ויקרא י"ג, ט): "בהרת לבנה ארדממת", ודרשו מכאן: מלמד שהיא מיטמאה בפיתוך (תורת כהנים תו"ט). כלומר שהמראה המעורב מלבנונית ומעט אודם נקרא "פתוך"; ולא רק בבהרת שבשחין, אלא הוא הדין לכל נגעי העור, שהפתוך מטמא בהם (תורת כהנים תו"ט). משנתנו מביאה מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא בענין מראה הפתוך.

הַפְתוּךְ שֶׁבְּשֵׁלֵג — הבהרת, שהיא עזה כשלג, ומעורב בה מראה אדום, מראהו **פְּנִין הַמְּזוּג בְּשֵׁלֵג** — כמראה יין המעורב בשלג, שלבנוניתו מרובה והאדמימותו שבו מועט; **הַפְתוּךְ שֶׁבְּפִסִיד** — תולדת הבהרת שהיא כסיד ההיכל, ומעורב בה מראה אדום, מראהו **פְּדוּם הַמְּזוּג בְּחָלָב** — שהאדמימותו שבו מרובה; **דְּבִרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֲרַדְמָם שְׁפָזָה וְשִׁפְזָה** — הפתוך שבשלג ושכסיד, שהוא "ארדמם" בלשון המקרא, **פְּנִין הַמְּזוּג בְּמִים** — מראהו כיון המזוג במים, שהאדמימות ניכרת בו יפה,

ראשון, בסוף שבוע שני, לאחר הפטור. להחליט את שנוולד לו פשיון, בסוף שבוע ראשון, בסוף שבוע שני, לאחר הפטור. להחליט את ההופך פלו לכן מתוך הפטור. לפטור את ההופך פלו לכן מתוך החלטת או מתוך הסגר. אלו מראות נגעים שפלו נגעים תלויים בהן.

ד רבי חנינא סגן הפהנים אומר: מראות נגעים ששה עשר. רבי דוסא בן הרפנים אומר: מראות נגעים שלשים וששה. עקביא בן מהללאל אומר: שבעים ושנים. רבי חנינא סגן הפהנים אומר: אין רואים את הנגעים בתחלה

פירוש ברטנורא

שנית והנה כהה הנגע וגו' וטיהרו הכהן, לאו למימרא דאין מטהרו אלא אם כן כהה, אלא אשמעינן קרא דאפילו נשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג לא אמרינן נגע אחר הוא וחזור ומסגירו בתחילה, אלא כעומד דמי, ומטהרו: להחליט את שנוולד בו מחיה או שער לכן בתחלה. כשהובא בתחילתו אל הכהן ויש בו בהרת כגרים ומחית בשר כעדרשה מרובעת בתוך מקום הבהרת, מחליטו מיד. וכן נמי שער לכן, אם היה שחור ולא הספיק להסגירו עד שהפך ללבן, מחליטו מיד. אבל פשיון לא מטמא בתחילה, אפילו פושה והולך עד שלא הסגיר: בסוף שבוע ראשון. כלומר ולהחליט כמו כן בסוף שבוע ראשון, שמתחילה לא היו לו סימני הללו והסגירו, ולסוף שבוע ראשון מצא בו מחיה או שער לכן, מחליטו: או בסוף שבוע שני. כגון דבסוף שבוע ראשון עמד בעיניו ולא היה בו לא שער לכן ולא מחיה, [והסגירו פעם שנית], ובסוף שבוע שני נולדו בו סימנים הללו, מחליטו: לאחר הפטור. כלומר ואפילו לאחר הפטור שבסוף שבוע שני לא נולדו בו סימני טומאה ופטור, ולאחר כמה ימים נולדו, מחליטו: להחליט את שנוולד לו פשיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני. כגון בהרת כגרים שאין בה מחיה ולא שער לכן והסגירה, אם פשתה בסוף שבוע ראשון או לא פשתה אלא בסוף שבוע שני, מחליטו. ואם לא פשתה לא בשבוע ראשון ולא בשבוע שני ופטרו ולאחר כמה ימים פשתה, מחליטו: להחליט את ההופך כולו לכן מתוך הפטור. אם אחר שפטרו וטיהרו הכהן פרחת הצרעת ככולו, טמא מוחלט: לפטור את ההופך כולו לכן מתוך החלטת או מתוך הסגר. אם לאחר שטמאו הכהן, או לאחר שהווקק להסגר קודם שטמאו, פרחת הצרעת ככולו, פוטרו וטהרו, שהפריחה עושה מן המהור טמא ומן הממא מהור. והמסוגר טמא מקרי: אלו מראות נגעים. ארבעה מראות אלו שהוכרנו, חלקות או פתוכות:

ד מראות נגעים שלשים וששה. גרסינן. ולא גרסינן מראות נגעים ששה עשר. ושלשים ושש הו, ארבעה מראות חלקות וארבעה מראות פתוכות דעור בשר, וכנגדן בשחין ומכוה, ששחין ומכוה אחת הן ולא חלקן הכתוב אלא לומר לך שאין מצטרפין, וכנגדן בנתקים, וכנגדן בקרחת ונבחת, שקרחת ונבחת אחת הן, הרי שלשים ושנים מראות, וירקק וארמדם דנגעי כגדים, וירקק וארמדם דנגעי בתים הרי שלשים וששה: עקביא בן מהללאל אומר שבעים

משניות מבוארות – קהתי

שהוא רואה אותו אם לטומאה אם לטהרה (תורת כהנים), ופירש הר"ש: אם לטומאה. כגון בסוף הסגר ראשון שנקרא עליו שם טומאה, אם לטהרה כגון בסוף הסגר שני; להחליט את ההופך פלו לכן מתוך הפטור — אם לאחר שטיהרו הכהן פרחת הצרעת בכל גופו, ואפילו קיבל הנגע מראה אחר או צירוף של שני מראות, הכהן מחליטו לטומאה; לפטור את ההופך פלו לכן מתוך החלטת — אם לאחר שטימאו הכהן פרחת הצרעת ככולו, או מתוך הסגר — או אם בסוף ההסגר פרחת הצרעת ככולו, הכהן פטרו והוא טהור, כמו שנאמר (ויקרא יג, ג): "וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע, כולו הפך לכן טהור הוא". אלו מראות נגעים — ארבעה המראות שנימנו למעלה, החלקים או הפתוכים, שפלו נגעים תלויים בהן — שכל נגעי עור הבשר אינם טמאים אלא במראות אלו.

לכן, ובסוף שבוע שני לא פשה הנגע, אבל מראהו נשתנה למראה שלג, אין אומרים, שנגע אחר הוא, וצריך הסגר בתחילה, אלא כנגע אחד הוא, שעמד בעיניו שני שבועות, ומטהרו הכהן; ומה שכתוב "והנה כהה הנגע", אין הכוונה שאפילו לא פשה הנגע לא יטהרנו הכהן אלא אם כן כיהה הנגע, אלא בא הכתוב ללמדנו, שאפילו כהה הנגע, אין הכהן מטהרו, אלא אם על פי עמד הנגע בעיניו ולא פשה; אבל אם לא פשה הנגע, אף על פי שלא נעשה ככה, ולא עוד אלא שנשתנה ממראה אחד למראה אחר ממראות הנגעים, ואפילו ממראה כהה למראה עז, מכל מקום מטהרו הכהן, כאילו היה במראה השני מתחילתו. ברם, אם פשה הנגע, אף על פי שנעשה ככה, מטמאו הכהן (הראש; ברטנורא: "תפארת ישראל"; ועיניו "תוספות יום טוב"); להחליט את שנוולד לו מחיה, או שער לכן — שאם הנגע הוא כחצי גריס במראה אחד וכחצי גריס במראה אחר ויש בו מחיית בשר חי או שער לכן, הרי דינו כנגע אחד, והכהן מחליטו לטומאה, בתחלה — בין שהמחיה או שער לכן היו בתחילה, כשהובא אל הכהן, בסוף שבוע ראשון — בין שנולדו בו מחיה ושער לכן לאחר ההסגר בסוף שבוע הראשון, בסוף שבוע שני — בין שנולדו לאחר ההסגר השני, בסוף השבוע השני, לאחר הפטור — ואפילו נולדו בו לאחר שפטרו הכהן וטיהרו, שבסוף השבוע השני לא נולדו בו סימני טומאה ופטרו הכהן, ולאחר כמה ימים נולד בו אחד מסימני הטומאה; בכל המקרים הללו, אף שהנגע הוא כחצי גריס במראה אחד וכחצי גריס במראה אחר, או שנשתנה ממראה למראה, הכהן מחליטו לטומאה; להחליט את שנוולד לו פשיון — שפשה הנגע ואפילו במראה אחר משהיה בתחילה, בסוף שבוע ראשון — בין שנולד הפשיון לאחר ההסגר הראשון, בסוף שבוע שני — בין שנולד הפשיון לאחר ההסגר השני, לאחר הפטור — ואפילו פשה הנגע לאחר שפטרו הכהן וטהרו בסוף השבוע השני, הרי הכהן מחליטו לטומאה. אבל פשיון בתחילה, כגון שהנגע היה פושה והולך קודם ההסגר, אינו מטמא, שאין פשיון סימן טומאה אלא בסוף הסגר ראשון או בסוף הסגר שני, שנאמר (ויקרא יג, ז): "ואם פשה תפשה בעור אחרי וראותו אל הכהן לטהרותו", ודרשו: יכול אם רואהו כהן שהוא פושה והולך יירקק לו, תלמוד לומר: "לטהרותו" — אינו נזקק לו אלא משעה

באור משנה ד

רבי חנינא סגן הפהנים אומר: מראות נגעים ששה עשר — הר"ש מפרש, שרבי חנינא סובר כרבי עקיבא (גמרא שבועות ג, א), שכל מראות הנגעים מצטרפים עם שאת, היינו: שאת מצטרפת עם בהרת ועם מראה סיד ההיכל ועם מראה קרום ביצה, הרי שלושה צרופים; וכן מצטרפים שני המראות שהם כסיד וכקרום ביצה, הרי ארבעה צירופים; ועוד ארבעה המראות החלקים, הרי שמונה מראות, ועוד שמונה מראות פתוכים כנגדם, הרי ששה עשר מראות נגעים. ויש שאין גורסים מאמרו של רבי חנינא סגן הכהנים במשנתנו (ברטנורא). רבי דוסא בן הרפנים אומר: מראות נגעים שלשים וששה — ארבעה מראות חלקים וארבעה פתוכים הרי שמונה, ויש ארבעה סוגי נגעים (א) נגעי עור הבשר; (ב) נגעי שחין ומכוה (שדין אחד לשניהם. ולא חזיקם הכתוב אלא לומר לך שאין מצטרפים); (ג) נתק; (ד) קרחת ונבחת (שאף אלו דין אחד להן). הרי שבכל סוגי הנגעים הללו שלושים ושניים מראות (4 פעמים 8 = 32); נוספים עליהם שני מראות שבנגעי כגדים; וירקק ואדמדם. ועוד שני מראות אלו שבנגעי בתים, הרי שלושים וששה מראות (תב"ש; ברטנורא). עקביא בן מהללאל אומר: שבעים ושנים — היינו אותם שלושים

לאחר השבת, ששבו ששלו חל להיות בשבת; ולא בשלישי לפתים, ששבו שלישי שלו חל להיות בשבת. רבי עקיבא אומר: לעולם רואים; חל להיות בתוך השבת — מעבירין לאחר השבת. ויש בדבר להקל ולהחמיר.

ה פיצד להקל? היה בו שער לבן, והלף לו שער לבן. היו לבנות, והשחירו; אחת לבנה ואחת שחורה, והשחירו שתייהן. ארפות, והקצירו; אחת ארפה ואחת קצרה, והקצירו שתייהן. נסמך השחין לשתייהן, או לאחת מהן; הקיף השחין לשתייהן, או לאחת מהן; או חלקן; השחין, ומחית השחין, והמכה, ומחית המכה, והפחק. היתה בו

פירוש ברטנורא

ושתים. הגך שלשים וששה בתחילה כשהוא אל הכהן, ושליש וששה אחריו כנגד בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שלישי לנגעי בתים להבחין בין מראה שלכתחלה למראה שבסוף, הרי שבעים ושנים. כך פירש רמב"ם, וישר הוא. אלא דקשיא לי בנזה שהוא מונה שמנה מראות דנתקן, ואנן קי"ל דנתקן מטמאין בכל מראות ואין להם מראות מיוחדות כשאר נגעים: ששבו שני שלו חל בשבת. דשתי הסגרות, שלשה עשר יום. דיום שביעי של שבוע ראשון עולה לכאן ולכאן, דכתיב (ויקרא י"ג) והסגרו שבעת ימים שנית, מלמד שיום שביעי עולה לו מן המנין מלפניו ומאחריו. וכן שלשה שבועות דנגעי בתים אינם אלא תשעה עשר יום, דראשון ושביעי של שבוע אמצעי עולין לפניהם ולאחריהם: חל להיות בתוך השבת. שבוים השבת חל שביעי, אין רואים אותו בשבת, מפני שהוא נראה כדן את הדין בשבת, אלא ממתין עד לאחר השבת. ואין הלכה כר' עקיבא: **ה** היה בו שער לבן. כיום השבת. ואם היה רואהו היה מחליטו, ולאחר השבת הלך לו, הרי זה להקל. ואע"ג דאי נמי חלמו בשבת, כשהלך לו לאחר השבת היה מטהרו, מכל מקום היה צריך להביא קרבן, כדן מצורע מוחלט שנתרפא, ועכשיו פטור: היו לבנות. אי נמי הווי לבנות כיום השבת שהיה ראוי להחליטו, ולמחר השחירו, הרי זה להקל: אחת לבנה ואחת שחורה והשחירו שניהן. כדי נסבה, דאין כאן להקל, דבין כך ובין כך טהור. ואגב סיפא דלהחמיר נקט לה דקתני והלבינו שתיהן: ארובות. היו השערות כיום השבת כדי לקרוץ בונה, דהיינו שיעור טומאה, ולמחר נתקצרו, היינו להקל: אחת ארובה ואחת קצרה. כדי נסבא, דבין כך ובין כך טהור. אלא אגב סיפא דלהחמיר נקט לה דקתני והאריכו שתיהן: נסמך השחין. לשתי שערות, לאחר השבת, ובשבת לא היה בו שחין, דאילו בשבת ראהו היה מחליטו מחמת השערות לבנות שבתוך הבהרת, ועכשיו לאחר השבת שבא השחין ונסמך לשתייהן או לאחת מהן, אינן סימן טומאה: הקיף השחין וכו'. או שהקיף השחין לשתי השערות לבנות: או לאחת מהן או חלקן השחין. שבא השחין או

משניות מבוארות — קהתי

רואהו היה מחליטו לטומאה, **וְהֵלֵךְ לוֹ שְׁעָר לָבָן** — לאחר השבת; נמצא שאם הוא בסוף השבוע הראשון ורואהו הכהן ביום ראשון, הריהו מסגירו לשבוע שני, ובסופו יטהרנו, ואם הוא בסוף השבוע השני, הכהן מטהרו מיד. ואף על פי שאם היה הכהן רואהו בשבת והיה מחליטו לטומאה, כיון שלאחר השבת הלך לו השער הלבן, הרי גם כן היה מסגירו, מכל מקום בכגון זה היה צריך קרבן ותגלחת כדין הטהור מתוך החלט, ואילו הטהור מתוך הסגר פטור מן הקרבן ומן התגלחת (כמבואר להלן ח. ח. ח). והרי זה להקל; **הַיּוֹ לְבָנוֹת, וְהַשְּׁחִירוּ** — או אם היו בשבת שתי שערות לבנות והשחירו לאחר השבת; **אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוּרָה, וְהַשְּׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן** — פיסקה זו היא פירוש ללשון "והשחירו", בין שבוים ראשון נעשתה שעה אחת שחורה, ואחת נשארה לבנה, בין ששתי השערות השחירו, והרי שערות שחורות אינן סימן טומאה; **אַרְפּוֹת** — או שבשבת היו שתי השערות הלבנות ארוכות כשיעורן לטומאה (כמבואר להלן ד. ד. ד). **וְהַקְצִירוּ** — ונתקצרו לאחר השבת, היינו: **אַחַת אַרְפָּה וְאַחַת קְצֵרָה, וְהַקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן** — בין שבוים ראשון נתקצרה שעה אחת, ובין שנתקצרו שתייהן; **נְסַמֵּךְ הַשְּׁחִין לְשְׁתֵּיהֶן, או לְאַחַת מֵהֶן** — בשבת היו שתי השערות הלבנות בבהרת, ואם היה הכהן רואהו היה מחליטו לטומאה, ולאחר השבת נסמך השחין לשתי השערות או לאחת מהן, וכיון שאין השערות בתוך הבהרת אינן סימן טומאה; **הַקִּיף הַשְּׁחִין לְשְׁתֵּיהֶן, או לְאַחַת מֵהֶן** — או שלאחר השבת פרח השחין והקיף לשתי השערות הלבנות או לאחת מהן; **או חֲלָקָן** — שנכנס השחין לבין שתי השערות הלבנות והפסיק ביניהן; **הַשְּׁחִין, וּמְחִית הַשְּׁחִין, וְהַמְכָּה, וּמְחִית הַמְכָּה, וְהַפְּחָק** — פיסקה זו היא מאמר מוסגר הבא לפרש שהשחין הנוצר למעלה ב"נסמך", "הקיף" ו"חלקן" משמעו: שחין או מחיית בשר חי בשחין, או מכווה או מחיית בשר חי במכווה, או בזה, היינו כתם שלבנוניתו כהה מקרום ביצה, שאין דינו כנגע, והוא טהור, אם לאחר השבת אחד מחמישה אלה נסמך לשתי השערות או לאחת מהן, או הקיף לשתייהן או לאחת מהן, או חלקן, הרי ביטל את סימן טומאתו. **הָיְתָה בּוֹ מְחִיָּה** — או אם היתה בנגע בשבת מחיית בשר חי, שהוא סימן טומאה, **וְהֵלְכָה לָהּ הַמְּחִיָּה** — לאחר השבת, ואין כאן סימן טומאה. **הָיְתָה מְרֻבֶּעֶת** — היתה המחיה בשבת מרובעת, והוא סימן טומאה, **וְנִעְשִׂית עֲגֻלָּה או אַרְפָּה** —

וששה מראות שמנינו לדעת רבי דוסא, בתחילה כשהוא הנגע אל הכהן, וכנגדם עוד שלושים וששה מראות בסוף ההסגרים שבנגעי אדם, בגדים ובתים, להבחין בין המראה שבתחילה למראה שבסוף (רמב"ם; ברטנורא; עיין ר"ש שם פסוק בדרך אחרת). **רַבִּי חֲנִינְיָא סִגְן בְּרַבְהִינְיָם אָמַר: אִין רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים בְּתַחֲלָה לְאַחַר הַשְּׁבֻעַת** — אין הכהן רואה את הנגעים בתחילה ביום ראשון בשבת, **שְׁשֻׁבְעוּ שְׁלוֹ חַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת** — לפי סוף השבוע הראשון להסגר יחול בשבת, ואין הכהן רשאי לראות נגעים בשבת, מפני שהוא נראה כדן את הדין בשבת; **וְלֹא בְּשַׁנִּי** — ואין הכהן רואה את הנגעים בתחילה בשני בשבת, **שְׁשֻׁבְעוּ שְׁנֵי שְׁלוֹ חַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת** — לפי סוף השבוע השני יחול בשבת, שכן סוף השבוע הראשון יחול להיות בראשון בשבת, והוא עולה לכאן ולכאן, שנאמר (ויקרא יג, ח): "והסגירו הכהן שבעת ימים שנית", מלמד שיום השביעי עולה לו מן המנין בין מלפניו בין מלאחריו (שיום האחרון משבעת ימים הראשונים נחשב לתשולם שבוע ימים הראשונים ולהתחלת שבעת ימים השניים), וכיון שמתחילים למנות מיום ראשון בשבת את השבוע השני, הרי סופו יחול להיות בשבת; **וְלֹא בְּשִׁלְשִׁי לְבַתִּים** — ואין רואים נגעי בתים גם בשלישי בשבת, **שְׁשֻׁבְעוּ שְׁלִישִׁי שְׁלוֹ חַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת** — שכן בנגעי בתים יש שלושה הסגרים (כמבואר להלן יג, א), ויום השביעי של ההסגר הראשון וכן של הסגר השני עולה לכאן ולכאן, נמצא ששלושת ההסגרים אינם אלא תשעה עשר יום, ואם יראה הכהן בתחילה ביום שלישי, הרי סוף ההסגר השלישי יחול להיות בשבת. **רַבִּי עַקִּיבָא אָמַר: לְעוֹלָם רוֹאִים** — את הנגעים בין באחד בשבת בין בשני בין בשלישי; **חַל לְהִיּוֹת בְּתוֹךְ הַשְּׁבֻעַת** — ואם יום השביעי של ההסגר חל להיות בשבת, **מַעְבִּירִין לְאַחַר הַשְּׁבֻעַת** — מעבירים את סוף ההסגר לאחר השבת, כלומר דוחים את ראיית הנגעים ליום ראשון בשבת, **וְיֵשׁ בְּדָבָר לְהַקֵּל וּלְהַחְמִיר** — בדבר זה שמעבירים את ראיית הנגע לאחר השבת יש קולה וחומרה, כמבואר להלן (משנה ה-ו).

ב א ו ר מ ש נ ה ה

פִּיצֵד לְהַקֵּל — כיצד יש קולה בהעברת ראיית הנגע לאחר השבת? **הָיָה בּוֹ שְׁעָר לָבָן** — היה בנגע בשבת שער לבן, ואם היה הכהן

מחיה והלכה לה המחיה. היתה מרפעת ונעשית עגלה או ארפה; מבצרת ונעשית מן הצד; מכנסת ונתפזרה; ובא השחין ונכנס בתוכה; הקיפה, חלקה, או מעטה – השחין, או מחית השחין, והמכונה, ומחית המכונה, והבהק. היה בו פשיון והלך לו פשיון, או שהלכה לה האום, או שנתמעטה, ואין בזה ובה פגרים. השחין ומחית השחין והמכונה ומחית המכונה והבהק חולקין בין האום לפשיון. הרי אלו להקל.

ו כיצד להחמיר? לא היה בו שער לבן, ונולד לו שער לבן. היו שחורות, והלבינו; אחת שחורה ואחת לבנה, והלבינו שתייהן. קצרות, והאריכו; אחת קצרה ואחת ארפה, והאריכו שתייהן. נסמך השחין לשתייהן, או לאחת מהן; הקיף השחין את שתייהן, או את אחת מהן; או חלקן; השחין, ומחית השחין, והמכונה, ומחית המכונה, והבהק; והלכו להם. לא היתה בו מחיה, ונולדה לו מחיה. היתה עגלה או ארפה, ונעשית מרפעת; מן הצד,

פירוש ברטנורא

מחית השחין או המכונה או מחית המכונה או הבהק בין שער לשער, כל הני דבשבת לא הוו ולאחר שבת באו, הרי זה להקל: היתה בו מחיה, בשבת, שהיא סימן טומאה, והלכה לה לאחר השבת. אי נמי היתה מרובעת בשבת, והיה ראוי להחליטו, ולאחר השבת נעשית עגולה או ארוכה דהשתא אינה סימן טומאה. אי נמי היתה מבוצרת המחיה בשבת באמצע הבהרת, כמין מבצר של עיר שיושב באמצע העיר, ומתוך כך היה ראוי להחליטו, ולאחר השבת נעשית מן הצד. אי נמי היתה בשבת מכונסת כעדרה במקום אחד, ולאחר השבת נתפזרה: ובא השחין ונכנס לתוכה. כלומר בשבת לא היה שם שחין והיתה המחיה סימן טומאה, ובא השחין ונכנס לתוכה: הקיפה או חלקה או מיעטה. כלומר, או שלא בא השחין על כל הנגע אלא על קצת המחיה, ופחתה מבעדשה: השחין ומחית השחין והמכונה ומחית המכונה והבהק. כל הני אמיעטה קיימו, שמיעטה השחין או מחית השחין, דהיינו שנעשה קרום כקליפת השום. או המכונה או מחית המכונה. כל הני שבשבת לא הוו ולאחר השבת באו. וכן הבהק שבשבת היו מארבעה מראות ונעשה בוהק למחרתו ומיעט המחיה, דשחין ובוהק ממעטין מחיה, כדנתיא בתורת כהנים בשר חי ולא השחין, בשר חי ולא הבהק; היה בו פסיון. בשבת: והלך לו הפסיון. לאחר השבת, רמה שפשה בשבת כנס למחרתו: או שהלכה האום. עיקר הנגע נקרא אום, והלכה האום ונשאר הפסיון, או שנתמעטה האום ואין בין שניהם כגרים: השחין ומחית השחין. כלומר, אי נמי בשבת פשה ולא היה מפסיק בשבת בין האום לפסיון לא שחין ולא מחית השחין ולא מכונה ולא מחית המכונה ולא בוהק, ולאחר השבת הפסיק אחד מאלו, הרי זה להקל:

ו נסמך השחין. בשבת: לשתי השערות, דהשתא לא הוו סימן טומאה, שאין שער לבן סימן טומאה אלא כשהוא בנגע עצמו, לא בתוך השחין או בתוך המכונה: או הקיף השחין וכו'. דאם ראהו בשבת לא היה מחליטו: והלכו להן. לאחר השבת, שנעשה מקום השחין והמכונה צלקת, והרי הוא כעור בשר, ונשאר עור הבשר עם הנגע כבתחילה ועם שער הלבן, ומחליטו, הרי זה להחמיר: חולקין בין האום לפסיון. שהיו מפסיקין בשבת בין עיקר הנגע לפסיון: והלכו להן. לאחר השבת, ואין שם דבר המפסיק, הרי אלו להחמיר:

משניות מבוארות – קהתי

טהור ולאחר השבת נעשה טמא (ועינין "תפארת ישראל, בועז". שנדחק ליישב למה נשנתה משנה זו.)

כיצד להחמיר — כיצד ישנה חומרה בהעברת ראיית הנגע משבת ליום ראשון? **לא היה בו שער לבן** — בשבת, **ונולד לו שער לבן** — לאחר השבת, וכשוראהו הכהן מחליטו לטומאה; ואילו היה רואהו בשבת, אם היה זה בסוף השבוע הראשון, היה מסגירו לעוד שבוע, ושמא היה הולך לו השער הלבן בתוך השבוע; ואם היה זה בסוף השבוע השני, והיה מטהרו, ולאחר השבת נולד לו שער לבן, היה טהור עד שנוקק לו הכהן. **היו שחורות** — היו בשבת שתי שערות שחורות, **והלבינו** — לאחר השבת; **אחת שחורה ואחת לבנה, והלבינו שתייהן** — או שבשבת היתה שעה אחת שחורה ואחת לבנה, ולאחר השבת הלבינו שתייהן. **קצרות** — או שהיו בשבת שערות לבנות קצרות שלא כשיעור טומאה, **והאריכו** — לאחר השבת או שבשבת היתה שעה אחת קצרה ואחת ארוכה, ולאחר השבת שתי השערות האריכו כשיעור טומאה; **נסמך השחין לשתייהן** — לשתי השערות הלבנות, או **לאחת מהן** — בשבת; **הקיף השחין את שתייהן, או את אחת מהן** — בשבת, או **חלקן** — הפסיק בין השערות בשבת, **השחין, ומחית השחין, והמכונה, ומחית המכונה, והבהק** — כלומר מה ששנינו לעיל בשחין: "נסמך" "הקיף" או "חלקן" הכוונה היא לשחין ולמחית השחין, למכונה ולמחית המכונה ולבוהק, היינו שאחד מאלו נסמך או הקיף או חלק לשערות בשבת; **והלכו להם** — לאחר השבת; **לא היתה בו מחיה** — מחית בשר חי בשבת, **ונולדה לו מחיה** — לאחר השבת; **היתה מחית בשר חי, עגלה או ארפה** — בשבת שאינה סימן טומאה, **ונעשית מרפעת** — לאחר השבת, שהיא סימן טומאה; **מן הצד** — היתה בשבת המחיה מן הצד, **ונעשית מבצרת** — לאחר השבת, שהקיפה הצרעת את המחיה; **מפזרת** — או שהיתה המחיה מפוזרת

לאחר השבת, ואינה סימן טומאה; **מבצרת** — או אם היתה המחיה בשבת מבוצרת, שהקיפה הצרעת את המחיה מכל צד, שהיא סימן טומאה, **ונעשית מן הצד** — לאחר השבת, שלא היתה הצרעת סביב לכל המחיה, ואינה סימן טומאה; **מכנסת** — או שבשבת היתה המחיה מכונסת במקום אחד וגדולה כעדרה, **ונתפזרה** — לאחר השבת; **ובא השחין ונכנס בתוכה** — או שאחר השבת נכנס השחין לתוך המחיה, ואין המחיה בצרעת אלא בשחין, **הקיפה** — או שאחר השבת הקיף השחין את המחיה, **חלקה** — או שחלק את המחיה, או **מעטה** — מיעט השחין את שיעור המחיה, **השחין, או מחית השחין, והמכונה, ומחית המכונה, והבהק** — אם לאחר השבת אחד מחמישה אלה נכנס לתוך המחיה או הקיפה או חלקה או מיעטה, וביטל את סימן טומאתה של המחיה; **היה בו פשיון** — או שבשבת היה פשיון בנגע, **והלך לו פשיון** — לאחר השבת, או **שהלכה לה האום** — עיקר הנגע נקרא "אום" (מלשון "אם"). כלומר שיעקר הנגע הלך לאחר השבת ולא נשתייר אלא הפשיון שפשה, או **שנתמעטה** — האום לאחר השבת, **ואין בזה ובה פגרים** — ואין באום ובפשיון יחד כשיעור גרים, ועל ידי כך נטרה לגמרי; **השחין ומחית השחין והמכונה ומחית המכונה והבהק חולקין בין האום לפשיון** — או שלאחר השבת אחד מחמישה אלה מפסיק בין האום לפשיון, **הרי אלו להקל** — בכל המקרים הללו יש קולה בזה שדוחים את ראיית הנגע לאחר השבת, כמו שבארנו ברישא, שאילו היה הכהן רואה את הנגע בשבת היה מחליטו לטומאה, וכיון שאינו רואהו אלא בראשון בשבת, הואיל ובינתיים הלך סימן הטומאה, הריהו מטהרו או מסגירו לשבוע שני ומטהרו בסוף ההסגר.

ונעשית מבצרת; מפזרת ונתפנסה, ובא השחין ונכנס בתוכה; הקיפה, חלקה, או מעטה, השחין, או מחית השחין, והמכה, ומחית המכה, והבהק; והלכו להן. לא היה בו פשיון, ונולד בו פשיון. השחין ומחית השחין והמכה ומחית המכה והבהק חולקין בין האום לפשיון, והלכו להן. הרי אלו להחמיר.

פ ר ק ש נ י

א בהרת עזה נראית בגרמני פהה, והפהה בפושי עזה. רבי ישמעאל אומר: בני ישראל, אני פפרתן, הרי הן פאשפרוע, לא שחורים, ולא לבנים, אלא בינוניים. רבי עקיבא אומר: יש לצירים סממנין, שהן צרין צורות שחורות, לבנות ובינוניות; מביא סם בינוני ומקיפו מבחוץ – ותראה בבינוני. רבי יהודה אומר: מראות נגעים להקל, אבל לא להחמיר; יראה הגרמני בפשוו להקל, והפושי בבינוני להקל. והחמיר אומרים: זה נזה בבינוני.

פירוש ברטנורא

ב א בהרת. גרמני. לבן ביותר. ובהרת עזה כשלג נראית בו כהה מתוך לבנונית יתרה שבכשרו, ופטרין אותו; והכהה. נראית בכושי עזה. מתוך שבשרו שחור. ומסגירין אותו, דבחר בשרו של נראה אוליגן: בית ישראל אני כפרתן. מתוך חבתן היה אומר אני כפרתן. כלומר כל העונש שראוי לבוא עליהן אני מקבל על עצמי כדי לכפר עליהן. שהן בינוניים וממוצעים ואינם נוטים לאחת משתי הקצוות: לא לבנים ולא שחורים. אלא כאשכרוע שאינו לא לבן ולא שחור. אשכרוע, מין של ארז, בוש"ו בלע"ז. תאשור, אשכרוע. וקא סבר ר' ישמעאל דבמה שמוטטר האחד מיטהרים כולם, ובמה שמוטמא האחד מיטמאין כולם. וקיימו רבי ישמעאל ור' עקיבא בחדא שיטתא: ציורין. אומנין שמציירין צורות לנוי: כבינוני. כסם הבינוני: מראות נגעים להקל. וטעמא דר' יהודה מפרש בתורת כהנים, כתוב אחד אומר בעור בשרו, וכתוב אחד אומר בעור הבשר, מצינו שמראות נגעים להקל אבל לא להחמיר, כיצד, יראה גרמוני בבשרו להקל נמצאת מקיים בעור בשרו. ואת הכושי כבינוני להקל נמצאת מקיים בעור הבשר: זה נזה בבינוני, גרמוני וכושי כבינוני, והיינו ר' עקיבא:

משניות מבוארות – קהתי

— ומשערים את מראות הנגעים, כפי שנראים בעורם של ישראל, שלהם נאמרה פרשת נגעים. רבי עקיבא אומר: יש לצירים סממנין, שהן צרין צורות שחורות, לבנות ובינוניות — ואף כאן כדי לקבוע את מראה הנגע, מביא סם בינוני ומקיפו מבחוץ — סביב לנגע, צובע את העור מסביב לנגע בצבע בינוני, ותראה בבינוני — והבהרת תיראה במראה שלה כמו באדם שעורו בינוני. אף רבי עקיבא סובר כרבי ישמעאל, שקובעים את מראות הנגעים כפי שנראים בעור הבינוני, אלא שלדעתו אין לשער את המראה באומד, כי אם יש לברר יפה על ידי צביעת העור סביב הנגע, אם מראה הנגע הוא אחד מארבעה המראות בעור אדם בינוני. יש מפרשים, שלדעת רבי ישמעאל אין הגרמני והכושי מיטמאים כלל בנגעים, לפי שאי אפשר לעמוד על מראה הנגע אצלם, אלא הבינונים הם המטמאים בנגעים; ורבי עקיבא חולק עליו וסובר, שאף הגרמני והכושי מיטמאים בנגעים, שכן מביאים סם בינוני וצובעים את העור אצלם מסביב לנגע בצבע בינוני, ועל ידי כך הבהרת תהא נראית בגרמני ובכושי כמו באדם שעורו בינוני (הראב"ד). רבי יהודה אומר: מראות נגעים להקל, אבל לא להחמיר — הואיל והולכים בספק נגעים לקולה ולא לחומרה, לפיכך יראה הגרמני בפשוו להקל — בהרת עזה בגרמני רואים אותה בבשרו, וכיון שנראית בו כהה, מטהרים אותו לקולה, והפושי בבינוני להקל — ובהרת כהה בכושי אין רואים אותה בבשרו ואין מטמאים אותו, אלא משערים את מראה הבהרת שלו כאילו היתה בעור אדם בינוני לקולה. טעמו של רבי יהודה מפורש בתורת כהנים: כתוב אחד אומר (ויקרא יג, ב): "והיה בעור בשרו לנגע צרעת", וכתוב אחר אומר (שם שם, ד): "וראה הכהן את הנגע בעור הבשר", והרי מצינו שמראות נגעים להקל אבל לא להחמיר, הלכך רואה הגרמני בבשרו להקל, נמצאת מקיים "בעור בשרו", והכושי בבינוני להקל, נמצאת מקיים "בעור הבשר". ונתקיים אומרים: זה נזה בבינוני — בין גרמני ובין כושי משערים את מראות הנגעים כפי עורו של אדם בינוני (הר"ש; ברטנורא; ועיין "תוספות יום טוב" ותפארת ישראל, שמובאים שם פירושים אחרים).

בשבת, ונתפנסה — לאחר השבת במקום אחד כשיעור ערשה, ובא השחין ונכנס בתוכה — בשבת; הקיפה, חלקה, או מעטה — את הנגע בשבת, השחין, או מחית השחין, והמכה, ומחית המכה, והבהק — שבשבת נכנס אחד מאלה לתוך המחיה או הקיפה או חילקה או מיטטה, והלכו להן — לאחר השבת, ונעשתה המחיה סימן טומאה. לא היה בו פשיון — בשבת, ונולד בו פשיון — לאחר השבת; השחין ומחית השחין והמכה ומחית המכה והבהק חולקין בין האום לפשיון — בין עיקר הנגע לפשיון בשבת, והלכו להן — לאחר השבת, ואין דבר המפסיק בין האום לפשיון, הרי אלו להחמיר — בכל המקרים הללו העברת ראיית הנגע לאחר שבת יש בה חומרה, כמו שבארנו ברישא.

ב א ו ר מ ש נ ה א

בהרת עזה — כשלג, נראית בגרמני — באדם מארץ גרמניה, שהוא לבן ביותר, פהה — למטה מארבעה מראות הנגעים, ומטהרים אותה; ויש מבארים: "בגרמני" מלשון גרמא. כלומר שבשרו לבן כעצם (רמב"ם; ועיין "תפארת ישראל"; "אליהו רבא"; תוספות אנשי שם). והפהה — ונגע כהה, שמראהו פחות מקרום ביצה, בפושי עזה — נראה בכושי לבן ביותר, מתוך שבשרו שחור, ומסגירים אותו (הר"ש; ברטנורא); ויש מפרשים, שפיסקה זו אינה פסק הלכה, אלא הצעת הבעיה: בהרת עזה נראית בגרמני כהה, והכהה נראית בכושי עזה. מעתה היאך דנים אותם? על כך נחלקו תנאים ("מלאכת שלמה"; "משנה אחרונה"; וכן משמע גם מלשון הרמב"ם הל' טומאת צרעת א, ט). רבי ישמעאל אומר: בני ישראל, אני פפרתן — מתוך חיבת ישראל אמר: אני כפרתם. כלומר כל עונש שראוי לבוא עליהם, אני מקבל על עצמי כדי לכפר עליהם; ויש מבארים, שהואיל והוא בא להכיר נגע צרעת בישראל לפיכך נקט את הלשון "אני כפרתם", כלומר שכל רע לא תאונה להם ואני כפרתם (מהר"ם). הרי הן פאשפרוע — מראה עורם של ישראל כמראה עץ ארז הנקרא אשכרוע, והוא תרגומו של "תאשור" (ישעיה מא, יט). לא שחורים, ולא לבנים, אלא בינוניים

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

דף עו עמוד ב: מקשה הגמרא: **וְהָא תַנָּא אֵיפְכָא קָא נָסִיב לָהּ** - והרי מצאנו שהתנא נוקט את הלימוד מפסוק זה להיפך, ולומד שמן ממים, **דְּתַנְנָן** (שבת פו.) **מִנְיָן לְסִיכָה שְׁהִיא בְּשִׁתְיָה** ואסורה **בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים**, **אָף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה** מפורשת **לְדַבֵּר**, יש **זְכַר לְדַבֵּר** - רמז מן המקרא, **שְׁנֵאמַר וַתִּבְנֶא כַּמִּים בְּקִרְבּוֹ וּבְשִׁמּוֹן בְּעֵצְמוֹתָיו**. משמע מדברי התנא, שפירש 'מים בקרבו' האמור בפסוק בשתיה, ולפיכך למד שמן ממים. אם כן, כיצד אתה מבקש ללמוד מים משמן ולפרש שהכוונה לרחיצה. **אֶלָּא אָמַר רַב אֲשִׁי**, מניעה מרְחִיצָה שנחשבת עינוי, **מְגוּפִיָּה דְקָרָא שְׁמִיעַ לִיה** - מאותו הפסוק שלמדנו סיכה נלמד גם רחיצה, **דְּכָתִיב וְסוּדָה לֹא סָכַתִּי**. שהרי די היה אם אמר 'ולא סכתי', ויתור הלשון 'וסוך לא סכתי' בא ללמד שלא סך ולא חוץ, ואת שני הדברים החשיב המלאך לעינוי.

הגמרא עוברת לבאר את סיומו של הפסוק שהביאה לעיל בדברי המלאך לדניאל: **מָאִי וְאֵינִי כְּאֲתִי בְּדַבְרֵיךָ** [-חזרתי ונכנסתי לתוך הפרגוד עבורך], מתי גורש מתוכו שהוצרך לחזור ולהיכנס. מבארת הגמרא: **הֵינֵנוּ דְכָתִיב** - דבר זה מתבאר מהאמור בבואת יחזקאל (יחזקאל ח יא) **וְשָׂכַעִים אִישׁ מִזְקֵנִי** [בית] **יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּהוּ בְּנֵן שִׁפְן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לְפָנֵיהֶם**, ואיש מקמרתו בידו, **וְעֵתֵר עֲנַן הַקְּמָרֹת עִלָּה**. מעשים אלו שאירעו בירושלים ראה יחזקאל [שהיה בבבל] במראות הנבואה, וכפי שנאמר לפני כן (שם ח ג) **וַיִּשְׁלַח תְּכַנִּית יָד, וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצַת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֶתִי רוּחַ בֵּין הָאָרְצִין וּבֵין הַשָּׁמַיִם, וַתִּבְנֶא אֶתִי יְרוּשָׁלַיִם בְּמַרְאֹת אֱלֹהִים, אֵל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צְפוֹנָה, אֲשֶׁר**

דף עז עמוד א. **שָׁם מוֹשֵׁב סָמֵל הַקְּנָאָה הַמְּקַנָּה**. ועוד נאמר (שם ח טז) **וַיִּבְנֶא אוֹתִי אֵל חֶצֶר בֵּית ה' הַפְּנִימִית, וְהִנֵּה פֶתַח הַיֵּכַל ה' בֵּין הָאוֹלָם וּבֵין הַמְּזוֹבָח בְּעֵשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ, אַחֲרֵיהֶם אֵל הַיֵּכַל ה', וּפְנִיָּהֶם קְדָמָה, וְהִמָּה**

דף עו עמוד ב: **שְׁהִיא כְּשִׁתְיָה**. אלמא מים דקרא שתייה הוא ושמן הוא דיליף ממים ואת ילפת מים משמן: **אֵלָּא אָמַר רַב אֲשִׁי רְחִיצָה מְגוּפִיָּה דְקָרָא**. דדניאל דגבי סיכה נפקא לן מריבויא דלישנא וסוך לא סכתי ומצי למכתב ולא סכתי: **וְאֵינִי כְּאֲתִי בְּדַבְרֵיךָ**. סיפיה דההוא קרא דלעיל אל תירא דניאל וגו' ואני באתי בדבריך נכנסתי לתוך הפרגוד בשבילך: **מָאִי וְאֵינִי כְּאֲתִי**. מתי נגרש מתוכו שהוצרך ליכנס: **דף עז עמוד א. לְבוֹשׁ הַכְּדִים**. הוא גבריאל בספר דניאל: **פּוֹלְסָא דְנוֹרָא**. מקלות של אור: **אִי לֹא עֵבְדָת. כִּלְלָא לֹא עֵבְדָת**. והיינו מצדיקים אותך לומר דוחה הוא את הדבר אולי ישוב הקב"ה מחרונו ויתרצה להם: **כְּדַפְקוֹךָ**. שתהא אתה נוטל הגחלים מבינות לכרובים ואתה אמרת אל הכרוב לתתם לך:

מְשִׁתְּחִים קְדָמָה לְשִׁמְשׁוֹ. מבררת הגמרא: **מִמְשַׁמְעַ שְׁנֵאמַר** שעמדו בפתח ההיכל **וּפְנִיָּהֶם קְדָמָה** - לצד מזרח, וכי איני יודע ממילא ש'אחריהם אל היכל ה'" הבנוי במערב. **אֶלָּא מַה תִּלְמוּד לִזְמַר אַחֲרֵיהֶם אֵל הַיֵּכַל ה'**, מְלַמֵּד שְׁהָיוּ פּוֹרְעֵין עֲצָמָן - מגלים את אחוריהם, וְהָיוּ מְתַרְוִינָן - עושים צרכיהם בְּלִפְנֵי מַטְּהָ לְכוּיִן הַהִיכָל.

בגלל המעשים הללו, **אָמַר לֹא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאךְ מִיבָּאֵל, מִיבָּאֵל סְרַחָה אוֹמְרָה**. **אָמַר לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֵׁל עוֹלָם דִּי לְטוֹבִים שְׁפָחָם** - מחל נא לכולם בזכות הצדיקים שבהם. **אָמַר לֹא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי שׁוֹרְפָה אוֹתָם וְלְטוֹבִים שְׁפָחָם** - גם הצדיקים יענשו על שלא מיחו בהם. **מִיָּד הַעֲנִישֶׁם**, שנאמר (שם י ב) **וַיֹּאמֶר (לְאִישׁ) לְבַשׁ הַכְּדִים, וַיֹּאמֶר בֹּא אֵל בֵּינֹת לְגִלְגַּל אֵל תַּחַת לְכַרְוֵב, וּמִלֵּא חֲפְנֵיךָ גַחְלֵי אֵשׁ מִבֵּינֹת לְכַרְבִּים, וְזָרַק עַל הָעִיר, וַיָּבֵא לְעֵינָי. וְאֵכֵן מִיָּד נֹאמַר (שם י ז) וַיִּשְׁלַח הַכְּרוֹב אֶת יָדוֹ מִבֵּינֹת לְכַרְוֵבִים אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר בֵּינֹת הַכְּרָבִים, וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֵל חֲפְנֵי לְבַשׁ הַכְּדִים וַיִּקַּח וַיֵּצֵא**.

גבריאל שינה מעט ממה שהצטווה, שהקדוש ברוך הוא אמר שיקח בעצמו את הגחלים, ואילו הוא לקחם מידי הכרוב [מלאך] כדי שיצטננו, **אָמַר רַב הֲנָא בַר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא, אֵילְמָלָא לֹא נְצַטְנָנוּ גַחְלִים כְּשֵׁעֲבָרוּ מִיָּדוֹ שֵׁל כְּרוֹב לִידוֹ שֵׁל גַּבְרִיאֵל, לֹא נִשְׁתַּיְרוּ מִשׁוֹנְאֵיהוֹן שֵׁל יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיטָא**.

וּכְתִיב (שם ט יא) **וְהִנֵּה הָאִישׁ לְבַשׁ הַכְּדִים אֲשֶׁר תִּקְּסַת בְּמַתְּנָיו, מוֹשִׁיב דְּבַר לְאִמָּה, עֲשִׂיתִי בְּאֲשֶׁר צִוִּיתֵנִי**. [אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הוֹצִיאֵנוּ לְגַבְרִיאֵל מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד, וּמְחִיחוּהוּ שִׁיתֵּין פּוֹלְסֵי דְנוֹרָא - והיכוהו ששים מכות במקלות של אש. וְאָמְרוּ לִיה, אִי לֹא עֵבְדָת - אם לא היית נוטל את הגחלים כלל, לֹא עֵבְדָתָ. כלומר, היו מצדיקים אותך ואומרים שדחית את הדבר אולי יתרצה ה' לישראל. אבל אִי עֵבְדָתָ - כיון שעשית, אֲמַאי לֹא עֵבְדָתָ בְּדַפְקוֹךָ - מדוע לא נטלת בעצמך כפי שציווך. וְעוֹד, דְּעֵבְדָתָ - לאחר שהבאת את הפרוענות, וכי לִית לָךְ - אינך יודע שאין מְשִׁיבִין עַל תִּקְלָלָה - אין שליח חוזר לבשר רע למשלחו, ומדוע השבת שעשית זאת.

51 להלכים בה, אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן, כל המתהלך
 52 ארבע אמות בארץ ישראל, מוכנסת לו שהוא בן העולם הבא,
 53 שהקב"ה נותן לו רוח, והיינו לעולם הבא.
 54 הגמרא חוזרת לדון בדברי רבי אלעזר. ושאלת הגמרא: וכי לרבי
 55 אלעזר, צדיקים שבהוין לארץ אינם חיים בתחיית המתים. משיבה
 56 הגמרא: אמר רבי אילעא, צדיקי חוץ לארץ אמנם חיים, אך על ידי
 57 גלגול, שמתגלגלות עצמותיהם עד ארץ ישראל, ושם הם חיים.
 58 הגמרא מקשה על תירוץ זה: מתקופה לה רבי אבא סלא רבא, הרי
 59 גלגול עצמות לצדיקים צעד הוא, ומדוע שיגרם להם צער זה.
 60 משיבה הגמרא: אמר אבין, מחילות נעשות להם בפרקע, ועומדים
 61 על רגליהם בחוץ לארץ, והולכים במחילות עד ארץ ישראל, ושם
 62 הם יוצאים מן האדמה.
 63 הגמרא דנה בדברי יעקב אבינו לבניו לפני מותו: נאמר בפסוק
 64 (בראשית לו) 'וַיִּשְׁאַתְּנִי מִמִּצְרַיִם וַיִּקְרַתְּנִי בְּקִרְתָּם', אמר רבנא,
 65 דברים גנו – יש כאן דברים נסתרים, וצריך להתבונן בדבר, שהרי
 66 יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה, ואינו צריך לזכותה של
 67 ארץ ישראל כדי לקום בתחיית המתים, ואם מתים שבהוצאה לארץ
 68 חיים בתחיית המתים, למה הפריח את בניו לקבורו בארץ ישראל.
 69 אלא על כרחך שחשש יעקב אבינו, שפא לא יזכה למחילות,
 70 ויצטרך להתגלגל עד ארץ ישראל. פיוצא בדבר אתה אומר, על
 71 הפסוק (שם נכח) 'וַיִּשְׁכַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', שהשביעם שיעלו
 72 את עצמותיו ממצרים, אמר רבי הנינא, דברים גנו, ויש להתבונן
 73 בדבר, הרי יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה, ואינו צריך
 74 לזכותה של ארץ ישראל, ואם מתים שבהוצאה לארץ חיים בתחיית
 75 המתים, למה הפריח יוסף את אחיו לנושא ארבע מאות פרסה,
 76 ממצרים לארץ ישראל. אלא על כרחך שחשש יוסף שפא לא יזכה
 77 למחילות, אלא יחיה על ידי גלגול, וזהו צער.
 78 הגמרא מביאה מעשה בענין הקשור לענין זה: שלחו ליה אחוזי
 79 לרבה – האחים של רבה שהיו דרים בארץ ישראל, שלחו לו אגרת
 80 למקומו בפומבדיתא שיעלה לארץ ישראל, וכך כתבו לו, יודע היה
 81 יעקב שצדיק גמור היה וכו', ככל המבואר לעיל. וכתבו לו עוד,
 82 אילפא מוסר פה דברים, מעשה פאחד שהיה מצמער על אשה אחת,
 83 שהיתה דרה בחוץ לארץ ורצה לקחתה לו לאשה, וביקש לירד
 84 אחריה לחוץ לארץ ולישא אותה. בין ששמע פואת – מימרא זו,
 85 שאפילו יעקב אבינו חשש שלא יזכה למחילות, גלגל בעצמו –
 86 נשא את צערה, ונמנע מלצאת מארץ ישראל וללכת לישא את
 87 אותה אשה, עד יום מותו. והמשיכו אחי רבה, אף על פי ששקב
 88 גדול אתה, יפה לך לעלות לארץ ישראל, ללמוד מפי רב, לפי
 89 שאינו דומה לומד מעצמו, ללומד מרבו, ואם תבוא לכאן, תחכם
 90 יותר. ואם תאמר, אין לך רב בארץ ישראל, שיוכל ללמדך, אינו
 91 כן, אלא יש לך רב, ופנו – ומיהו, רבי יוחנן. ואם אין אתה עולה
 92 לארץ ישראל, אזי תהיה כשליש דברים. והם, אל תרבה בשיבה,
 93 ששיבה קשה לתחתינות – (טחוריס). ואל תרבה פעמדה, שעמידה
 94 קשה ללב. ואל תרבה בחליבה, שחליבה קשה לעינים. אלא התנהג
 95 כך, שליש מזמנך בשיבה, שליש מזמנך פעמדה, ושליש מזמנך
 96 בחילוק. וכל שיבה שאין עמה סמיכה, עמידה נוחה הימנה. תמחה
 97 הגמרא: עמידה סלא דעתך – וכי עולה על דעתך שעמידה עדיפה
 98 משיבה ללא סמיכה, והאמת עמידה קשה ללב. מבארת הגמרא:
 99 אלא כוננת אחי רבה לומר, ששיבה

1 הגמרא מביאה מימרות נוספות בשבח בבל: אמר רב יהודה, כל
 2 הך כפבל, פאילו דר בארץ ישראל, שנאמר (זכריה ב יא), 'הוי ציון,
 3 המלתי, וישבת בת בבל, כלומר שקורא הפסוק בשם 'ציון'
 4 ליושבים בבבל, ומכאן לומדים שמעלתם היא כמעלת הדרים
 5 בארץ ישראל.
 6 אמר אבין, נקמינן – מקובל בידינו, שכל לא חזא – לא רואה חבלי
 7 דמשיח, כלומר שיושבי בבל ינצלו מן חבלי הצרות שהיו בתקופת
 8 המשיח. תרנמה – פירש אבין, שהכונה אהוצל דבנימין – למקום
 9 בבבל שנקרא הוצל דבנימין, שמקום זה ינצל מחבלי משיח, וקרו
 10 ליה – ויקראו לו בימות המשיח, קרנא דשינכתא – פינת ההצלה,
 11 כלומר שהיושב שם ינצל מחבלי משיח.
 12 הגמרא מביאה את מעלתה של ארץ ישראל לענין תחיית המתים:
 13 אמר רבי אלעזר, מתים שקבורים בהוין לארץ, אינם חיים בתחיית
 14 המתים, שנאמר (יחזקאל כו ב), 'וְנִתְּתִי צִבִּי בְּאֶרֶץ חַיִּים, ופירוש
 15 הפסוק הוא, ארץ שצביוני בה, כלומר, ארץ ישראל שהדרו של ה'
 16 עליה, מתיח חיים, אך ארץ שאין צביוני בה, דהיינו חוץ לארץ, אין
 17 מתיח חיים.
 18 הגמרא מקשה על דעה זו: מתיב רבי אבא בר ממל, הרי הפסוק
 19 אומר בענין תחיית המתים (ישעיה כו יט) 'חיו מתיד נבלתי יקומון'.
 20 מאי לאו – האם אין פירוש הפסוק שיהיו מתיד' אלו המתים
 21 שבהארץ ישראל, ואילו 'נבלתי יקומון' אלו מתים שבהוין לארץ,
 22 ונמצא, שגם המתים שבוחוץ לארץ חיים בתחיית המתים, ומאי
 23 'וְנִתְּתִי צִבִּי בְּאֶרֶץ חַיִּים' – ומהו פירוש הפסוק שמשם דרש רבי
 24 אלעזר שהמתים שבהוצאה לארץ אינם חיים, אנוכוד נצר הוא
 25 דבתיב – פסוק זה נאמר לגבי נבוכדנצר, דאמר רחמנא – שאמר
 26 הכתוב מיינא עליהו מלפא דקליל כי טביא – אביא עליהם מלך,
 27 שהוא קל ורץ כצבי.
 28 הגמרא מיישבת את דעת רבי אלעזר: אמר ליה רבי אלעזר לרבי
 29 אבא בר ממל, רבי, מקרא אחר אני דורש – מפסוק אחר אני לומד
 30 את דרשתו, שנאמר (שם מב ה) 'נתי נשמה לעם עליה, ורוח להלכים
 31 בה, כלומר שהקב"ה נותן נשמה ורוח בתחיית המתים רק לעם
 32 שעל ארץ ישראל.
 33 מקשה הגמרא: ואלא התיב 'נבלתי יקומון', ומן הכפילות בפסוק
 34 זה משמע לכאורה שאכן מתי חוצה לארץ חיים, ואם כן, סותרים
 35 הפסוקים זה לזה.
 36 מתרצת הגמרא: הווא – פסוק זה אכן מדבר רק על ארץ ישראל
 37 והנאמר 'נבלתי יקומון', בנפלים הוא דבתיב, ובא ללמדנו שגם אלו
 38 הנפלים יקומו בתחיית המתים.
 39 מקשה הגמרא: ורבי אבא בר ממל, סובר שגם מתי חוצה לארץ
 40 קמים בתחיית המתים, מאי – (פסוק זה) 'נותן נשמה לעם עליה',
 41 שמשם למד רבי אלעזר שרק יושבי ארץ ישראל חיים בתחיית
 42 המתים מאי עבדי ליה – מה דורש מפסוק זה. מתרצת הגמרא:
 43 מיבעי ליה – פסוק זה נצרך, לדורש בדרשתו דרבי אבהו, דאמר רבי
 44 אבהו, אפילו שפחה פנעניית שבארץ ישראל, מוכנסת לה שהיא בת
 45 העולם הבא, פתיב הפא לתחיית המתים לעם עליה, ובתיב
 46 התיב – וכתוב שם (בראשית כב ה) 'שבו לכם פה עם החמור, ודורשים
 47 מפסוק זה שעבדים הם עם הדימה לחמור, ויש ללמוד בגזירה שוה
 48 מלשון 'עם' הכתוב בשניהם, שאפילו לשפחות כנעניות אם הן
 49 דרות בארץ ישראל יש להם עולם הבא.
 50 הגמרא דורשת את המשך הפסוק שהובא לעיל: נאמר 'וְרוּחַ

כתובות. שני דיניי - פרק שלושה עשר דף קיא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י תוספות

בבלי שרת כתיב - קרא לדליל מנייה כתיב "כי בא אהרן אל העמודים ועל היס ועל המכות" וגו'. שלא יעלו בחומה - יחד, ביד חזקה. אם תעירו ואם תעוררו - שתי שבועות בכל אחת. שלא יגלו את הקץ - בניאים שביניהם. ושלא ירחקו את הקץ - בעונם. לישנא אחרין: "שלא ידחקו" גרסין - לשון דחוק. שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי. ושלא יגלו את הסוד - אמרו לה סוד העבור, ואמרו לה סוד טעמי התורה. מתייר את כשרם - לשון הפקר. ובל יאמר שכן חליתי - כלומר: אל יתרעם לומר: צר לי, כי כולם נשואי עון. אתה על אדמה טמאה תמות - מקרא הוא בנבואת עמוס. ארינו בא - לקבורו בארץ ישראל. כך אסור לצאת מבבל - לפי שיש שם ישיבות המרביצות תורה תמיד. דנפק מפומבדיתא לבי כובי - לגור שם. ארץ ישראל קולפתן -

כדמפרש. אילימא ליוחסין - שנושאין נשים 1
מארץ ישראל והא בבל מיוחס טפי דאמר מר 2
בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין עא.א). כל 3
הארצות - הרי הן אצל בבל. בעישה - 4
המעורבת, שאין ניכר בה מה בתוכה. כך כל 5
המשפחות ספק. אלא לענין קבורה - של בבל 6
מוליכין ארונותיהם לקבר בארץ ישראל, ושל 7
שאר ארצות הרחוקים מארץ ישראל וקרובים 8
לבבל - קורבים בבבל, שיש שם זכות תורה. 9
וקרו ליה - לימות יוחסיהם. לעם עליה - כל 10
ארץ ישראל. ההוא בנפלים כתיב - ולעולם 11
בארץ ישראל. אינן חיים - בתמיה. על ידי 12
גלגול - מתגלגלים העצמות עד ארץ ישראל, 13
ודוין שם. מחילות נעשה להם בקרקע - 14
ועומדים על גרליהם והולכים במחילות עד 15
ארץ ישראל, ושם מבציעין ריוצאים. דברים נטו 16
- יש כאן דברים מסתרים בדבר זה, וצריך 17
לתת להם לב. שצדיק נמור היה - ולא היה 18
צריך לזכות ארץ ישראל. שלחו ליה אחותי 19
לרבה - רבה בר נחמני מפומבדיתא היה, והיה 20
לו אחים בארץ ישראל, ושלחו אגרת זו כדי 21
שיעלה אצלם. אילימא מוסיף בה דברים - עד 22
שלחו לו כן. מעשה באחד שהיה מצטער על 23
אשה אחת - שנתן בה עניו, והיא בחוץ לארץ. 24
ואף על פי שחכם אתה - יפה לך לעלות כאן 25
ללמוד מפי רב, שאין דומה הלומד מעצמו כו'. 26
ואם תאמר אין לך רב - כאן שויכל ללמדך. 27
שאין 28

בבליה יוכאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם 1
ה". ורבי זירא: ההוא בבלי שרת כתיב. ורב יהודה: 2
כתיב קרא אחריןא "השבעתי אתכם בנות ירושלים 3
בצבאות או באילות השדה וגו'". ורבי זירא: ההוא 4
שלא יעלו ישראל בחומה. ורב יהודה: "השבעתי" 5
אחריןא כתיב. ורבי זירא: ההוא מיבעי ליה לכדרבי 6
יוסי ברבי חנינא. דאמר: שלש שבועות הללו למה? אחת - שלא יעלו ישראל בחומה, ואחת 7
ש'השביעי הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרו באומות העולם, ואחת - שהשביעי 8
הקדוש ברוך הוא את הנכרים שלא ישמעברו בהן בישראל יותר מדאי. ורב יהודה: "אם 9
תעירו ואם תעוררו" כתיב. ורבי זירא: מיבעי ליה לכדרבי לוי, דאמר: שש שבועות הללו 10
למה? תלתא - הני דאמרן, אינן: שלא יגלו את הקץ, ושלא ירחקו את הקץ, ושלא יגלו 11
הסוד לנכרים. "בצבאות או באילות השדה" אמר רבי אלעזר: אמר להם הקדוש ברוך 12
הוא לישראל: אם אתם מקיימין את השבועה - מוטב, ואם לאו - אני מתייר את בשרכם 13
בצבאות ובאילות השדה. אמר רבי אלעזר: כל תדר בארץ ישראל שרוי בלא עון, שנאמר: 14
"ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון". אמר ליה רבא לרב אשי: אגן בסוכלי 15
חלאים מתנינן לה. אמר רב ענן: כל הקבור בארץ ישראל - פאילו קבור תחת המזבחה, 16
כתיב הכא: "מזבחה אדמה תעשה לי", וכתיב התם: "וכפר אדמתו עמו". עולא הוה רגיל 17
דהוה סליק לארץ ישראל, נה נפשיה בחוץ לארץ. אתו אמרו ליה לרבי אלעזר, אמר: אנת 18
עולא "על אדמה טמאה תמות". אמרו לו: ארזנו בא. אמר להם: אינו דומה קולפתו מחיים 19
לקולפתו לאחר מיתה. ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בי חוזהא, אתא לקמיה דרבי חנינא, 20
אמר ליה: מהו למיית ולבמה? אמר לו: אחיו נשא כותית ומת - ברוך המקום שהרגו, 21
והוא ירד אחריו? אמר רב יהודה אמר שמואל: בשם שאסור לצאת מארץ ישראל לבבל 22
- כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות. רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו: אפילו מפומבדיתא 23

לבי כובי. ההוא דנפק מפומבדיתא לבי כובי, שמתייה רב יוסף. ההוא דנפק מפומבדיתא לאסתנויא - שכיב. אמר אביו: אי פני 24
האי צורבא מרנן הוה חיי רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו: פשרין שבבבל - ארץ ישראל קולפתו, פשרין שבשאר ארצות - בבל 25
קולפתו. למאי? אילימא ליוחסין - והאמר מר: כל הארצות עיפה לארץ ישראל, וארץ ישראל עיפה לבבל! אלא לענין קבורה. 26
אמר רב יהודה: כל תדר בבבל - פאילו דר בארץ ישראל, שנאמר: "היו ציון המלטי יושבת בת בבל". אמר אביו: נקמינן, בבל 27
לא הויה חבלי דמשית. תרגמה אהוצל דבגמין וקרו ליה "קרנא דשינכתא". אמר רבי אלעזר: מתים שבחוץ לארץ אינם חיים, 28
שנאמר: "ונתתי צבי בארץ חיים" ארץ שצביוני בה - מתיה חיים, שאין צביוני בה - אין מתיה חיים. מתיב רבי אבא בר ממל: 29
"יהיו מתיב יקומון" מאי לאו "יהיו מתיב" - מתים שבארץ ישראל, "נבלתי יקומון" - מתים שבחוץ לארץ, ומאי "ונתתי 30
צבי בארץ חיים" - אנבוכד נצר הוא דכתיב, דאמר רחמנא: מיתנינא עליהו מלפא דקליל פי טבאי! אמר ליה: רבי, מקרא אחר 31
אני דורש: "נותן נשמה לעם עליה רוח להולכים בה". ואלא הכתיב "נבלתי יקומון"? ההוא בגמליהם הוא דכתיב. ורבי אבא בר 32
ממל, האי "נותן נשמה לעם עליה" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדרבי אבהו. דאמר רבי אבהו: אפילו שפחה פגענית שבארץ 33
ישראל מוכבחה לה שהיא בת העולם הקא, כתיב הכא: "לעם עליה", וכתיב התם: "שבו לכם פה עם החמור" - עם הדומה 34
לחמור. "רוח להולכים בה" - אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן: כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מוכבחה לו שהוא 35
בן העולם הקא. ולרבי אלעזר צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים? אמר רבי אילעא: על ידי גלגול. מתקוף לה רבי אבא סלא רבא: 36
גלגול לצדיקים צער הוא! אמר אביו: מחילות נעשות להם בקרקע. ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם" אמר קרנא: דברים בגו, 37
יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה, ואם מתים שבחוץ לארץ חיים - למה הטרית את בניו? שפא לא זופה למחילות. פיוצא 38
בדבר אתה אומר: "וישבע יוסף את בני ישראל וגו'". אמר רבי חנינא: דברים בגו, יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה, ואם 39
מתים שבחוץ לארץ חיים - למה הטרית את אחיו ארבע מאות פרסה? שפא לא זופה למחילות. שלחו ליה אחוהי לרבה: יודע 40
היה יעקב שצדיק גמור היה וכו'. אילפא מוסיף בה דברים: מעשה באחד שהיה מצטער על אשה אחת וביקש לירד, פיון ששמע 41
בזאת - גלגל בעצמו עד יום מותו. אף על פי שחכם גדול אתה - אינו דומה לומד מעצמו ללומד מרבו. ואם תאמר: אין לך רב 42
- יש לך רב, ומנו - רבי יוחנן. ואם אין אתה עולה - הנהר בשלשה דברים: אל תרבה בישיבה - שישבה קשה לתחנותיו, ואל 43
תרבה בעמידה - שעמידה קשה ללב, ואל תרבה בהליכה - שהליכה קשה לעינים. אלא, שליש בישיבה, שליש בעמידה, שליש 44
בהליכה. כל ישיבה שאין עמה סמיכה - עמידה נוחה הימנה. עמידה סלקא דעתך? והאמרתי: עמידה קשה ללב! אלא: ישיבה 45

כתובות. שני דיניי - פרק שלושה עשר דף קיא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות

שאינה כה סמיכה - כמו במטות או בקתדראות יש סמיכה, בספסלין וכסאות - אין סמיכה, אין מרביעין עליה לא סוס ולא חמור - מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אי לא, הלכך, אפילו היא בת חמורה נקבה - אין מרביעין עליה חמור, שמתא חוששין לזרע האב ונמצא מרביע בלאים. ורבנן פליגי עליה, ואמרי: אין חוששין לזרע האב, ואם בת סוסיא היא מרביעין עליה סוס, ואם בת חמורה היא - מרביעין עליה חמור, הכי איתא בפרק "אותו ואת בנו". רפאים בל יקומו - מרפה עצמו מדברי תורה. וארין רפאים תפיל - וארין לרפאים תפיל. מצאתי להם תקנה - יהנו לתלמידי חכמים מנכסיהם. העושה פירקמטיא - מתעסק בממון תלמידי חכמים כדי להגיע לידם שכר, והם פנוין לעסוק בתורה על ידי אלו. וכתבי "חיים כולכם היום" - על ידי דיבוקן של תלמידי חכמים יזכו לחיות. גלוסקאות וכלי מילת - דרוש "פסת בר" לשון פיסת היד שהיא רחבה, וחסרת רחבה לא משכחת אלא פת אפודה. וכלי מילת דרוש "פסת" לשון כחות נסים. שתתמר - לשון תומר - דקל קינן בלפת - ניקב בו עד שעשה לידתו בתוכו. ואף על פי כן - שקלו את המותר ששים לטרין. נפשח - נבדל אחד מן מן הקלה. וחיינו עולים כמולם - ללקט עליו העלוניס. ודם ענב תשתה - מתוך הענבה תשתה, ולא תצטרך לדורכו. חומר - כור, הוא שלשים סאין. נבי - סאה. אין לך כל אילן סרק - שלא יעשה פרי. אין בו יין - אין בו ליחלוח בפרי. פותה - לשון הסתה, שהיין מסית את השכור. רמוז לי בענין - ותתרגם לשון שחוק וזמחך. חרץ לי בענינים שלך, וטוב לי מיין כשתראני פנים צהובות ושחוקות. ואחוי לי שינד - אין זו לשון שחוק, שהשחוק - שינוי נגלץ. איפטר - לשון בטול. דלית - כרם המודל על גבי בלנכות, טריליא"ה בעל"ז. הוה עבדא מפי - שהרי ראיית שבכל יום היין מתמעט מן האשכולות, והוה עונש הבטול. קרפתי בנשף - קרדם עמוד החתר, והוה

1 **בלבושיהו** - משמע בלבושיהו שנקברו, 2 דהיינו תכריכין. אבל בירושלמי 3 ד"הנשוא" אמר רבי לבנו: מעטו בתכריכין, 4 שעתידין צדיקים שעמדו בלבושיהו. משמע: 5 מעטו בתכריכין, שעתידין צדיקים שלא יעמדו 6 בתכריכין אלא בלבושיהו מחיים. 7 מנשק

8 **ברבי. אמר רבי אלעזר:** עמי הארצות אינן חיים, **שנאמר:** "מתים כל יחיו וגו'". תניא נמי 9 **הכי:** "מתים כל יחיו", יכול לכל - תלמוד לומר: "רפאים כל יקומו", במרפה עצמו מדברי 10 תורה הכתוב מדבר. אמר ליה רבי יוחנן: לא ניהא למייהו דאמרת להו הכי, הווא במרפה 11 עצמו לעבודה זרה הוא דכתיב. אמר ליה: מקרא אחר אני דרש, דכתיב: "כי טל אורות 12 מליך וארין רפאים תפיל", כל המושמש באור תורה - אור תורה מתייהו, וכל שאין מושמש 13 באור תורה - אין אור תורה מתייהו. פיון דחוייה דקמצימטר, אמר ליה: רבי, מצאתי להן 14 תקנה מן התורה: "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום", וכי אפשר לדבוקי 15 בשכינה? והכתיב: "כי ה' אלהיך אש אוכלה!" אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה 16 פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמנהיג תלמידי חכמים מנכסיו - מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק 17 בשכינה. פיוצא בדבר אתה אומר: "לאהבה את ה' אלהיך ולדבקה בו" וכי אפשר לאדם 18 לדבק בשכינה? אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, 19 והמנהיג תלמידי חכמים מנכסיו - מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה. אמר רבי חייא 20 בר יוסף: עתידין צדיקים שמיבצצין ועולין בירושלים, שנאמר: "ויציצו מעיר פגוש הארץ", ואין "עיר" אלא ירושלים, שנאמר: 21 "ונגותי אל העיר הזאת". ואמר רבי חייא בר יוסף: עתידים צדיקים שיעמדו במלבושיהו, קל וחומר מה חטה שנקברה 22 ערומה - יוצאה בכמה לבושיהו, צדיקים שנקברו בלבושיהו - על אחת כמה וכמה. ואמר רבי חייא בר יוסף: עתידה ארץ ישראל 23 שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, שנאמר: "יהי פסת בר פארץ". תנו רבנן: "יהי פסת בר פארץ בראש הרים", אמרו: עתידה חטה 24 שתתמר בפקל, ועולה בראש הרים. ושקא האמר יש צער לקוצרה? תלמוד לומר: "ירעש בלבנון פרו" - הקדוש ברוך הוא מכיב 25 רוח מבית גנויו, ומנשבה עליה, ומשורה את סלתה, ואדם יוצא לשרה ומכיא מלא פיסת ידו, וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. 26 "עם חלב בליות חטה", אמרו: עתידה חטה שתהא בשתי בליות של שור הגדול. ואל תתמה, שהרי שועל קינן בלפת, ושקלוהו 27 ומצאו בו ששים לטרין בלימרא של צפורי. תניא, אמר רב יוסף: מעשה בשחין באחד שהניח לו אביו שלשה בדי חרדל, ונפשח 28 אחד מהן, ונמצאו בו תשעה קבין חרדל, ועציו סיככו בו סופת יוצרין. אמר רבי שמעון בן תחליפא: קלח של כרוב הניח לנו אבא, 29 והיינו עולים ויורדים בו בסולם. "ודם ענב תשתה חמר", אמרו: לא בעולם הזה העולם הזה - יש בו צער לבצור 30 ולדרוך, העולם הבא - מכיא עגנה אחת בקרון או בספינה, ומינחה בזוית ביתו, ומספק הימנה כפפוס גדול, ועציו מסיקין תחת 31 התבשיל. ואין לך כל עגנה ועגנה שאין בה שלשים גרבי יין, שנאמר: "ודם ענב תשתה חמר", אל תקרי "חמר" אלא חומר. כי 32 אתא רב דימי אמר: מאי דכתיב: "אוסרי לגפן עירה" - אין לך כל גפן וגפן שבא"י שאין צריך עיר אחת לבצור, "ולשורקה בני 33 אתונו" - אין לך כל אילן סרק שבארץ ישראל שאינו מוציא משוי שתי אתונות. ושקא האמר: אין בו יין - תלמוד לומר: "כבסם 34 פיון לבושו", ושקא האמר אינו אדם - תלמוד לומר: "ודם ענב תשתה חמר", ושקא האמר אינו מרה - תלמוד לומר: "סותה", 35 ושקא האמר אין בו טעם - תלמוד לומר: "חכלילי עינים מיון" כל חיד שפוטעמו אומר: לי לי. ושקא האמר לנערים יפה ולזקנים 36 אינו יפה - תלמוד לומר: "ולבן שנים מחלב", אל תיקרי "לבן שנים" אלא "לבן שנים". פשטיה דקרא במאי כתיב? כי אתא רב 37 דימי אמר: אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, רמוז בעיניך דבסם מחמר, ואחוי לי שינד דבסם 38 מחלבא. מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: טוב המלביין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב, שנאמר: "ולבן שנים מחלב", אל 39 תקרי "לבן שינים" אלא "לבן שינים". רב חייא בר אדא מקרי דרדקי דריש לקיש הוה, איפטר תלתא יומי ולא אתא. כי אתא, אמר 40 ליה: אמאי איפטרת? אמר ליה: דלית אחת הניח לי אבא, ובצרתי ממנה יום ראשון שלש מאות אשכולות אשכול לגרב, יום שני 41 בצרתי שלש מאות אשכולות שתי אשכולות לגרב, יום שלישי בצרתי ממנה שלש מאות אשכולות שלש אשכולות לגרב, והפקרתי 42 יותר מחציה. אמר ליה: אי לאו דאיפטרת - הוה עבדא מפי. רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק, חנניהו להנהו עיזו דקאכלן תותי 43 תאיני, וקנטרף דוכשא מתאיני, ותלבא טיף מנייהו, ומיערב בהרי הדדי. אמר: היינו "זבת חלב ודבש". אמר רבי יעקב בן דוסתאי: 44 מלוד לאונו שלשה מילין, פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסוליי בדבש של תאינים. אמר ריש לקיש: לדידי חזי לי זבת חלב 45 ודבש של צפורי, והיו שיתסר מילין אשיתסר מילין. אמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי זבת חלב ודבש של כל ארץ ישראל, והוה

56 ואמר רבי חייא בר יוסף, עתידים צדיקים שיצמדו במלבושיהו
 57 בתחיית המתים, ודבר זה נלמד בקל וחומר מהפה, מה הנה
 58 שנקברה – שנורעת ערומה, יוצאה ככמה לבושין – צומחת עם
 59 הרבה קליפות, צדיקים שנקברו במלבושיהו, על אחת כמה וכמה
 60 שיעמדו בלבושיהו.
 61 עוד דרשה מאותו פסוק: ואמר רבי חייא בר יוסף, עתידה ארץ
 62 ישראל שתוציא גלוקאות – פת אפיה וכלי מילת – בגדי צמר
 63 נקיים, שנאמר (תהלים טו) 'הי פסת בר בארץ, ובר הוא לשון
 64 תבואה, ופיסת' משמע שהיא רחבה כפס היד, כלומר פת. וכן יש
 65 לדרוש לשון פיסת כמו 'כתונת פסים', ובר' לשון נקי, כלומר בגד
 66 נקי.
 67 דרשה נוספת מאותו פסוק: תנו רבנן בברייתא, על הפסוק 'הי
 68 פסת בר בארץ בראש הרים', אמרו, עתידה שיבולת של חמה,
 69 שתתמר בקל, ועולה – וצומחת בראש הרים. ושנא תאמר, כיון
 70 שהיא כל כך גבוהה, או יש צער לקוצרה, תלמוד לומר, 'ירעש
 71 בלבנון פרוי', ופירוש הפסוק הוא, שהקדוש ברוך הוא מביא רוח
 72 מרינת נגויו, ומנשבה עליה – על החטה, ומשרה את סלתה, ואדם
 73 יוצא לשדה, ומביא מחסולת מלא פיסת ידו, וממנה – ומסולת זו
 74 יש די בשביל פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, כי הברכה תהיה מצויה
 75 בה.
 76 הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין זה: על הפסוק (דברים לבי) 'עם
 77 חלב בליות חמה', אמרו, עתידה חמה שתהא גדולה בשתי פליות
 78 של שור הגדול. ואל תמה היאך יתכן דבר זה, שיהי מצינו כעין
 79 זה, שועל שקינן בלפת – שניקב בלפת, ועשה בה קו, ושקלוהו את
 80 מותר הלפת המנוקב, ומצאו בו משקל ששים ליפרין, בליתרא של
 81 צפורי, דהיינו שהלפת הייה כה גדול, אף בלא החלק שהשוועל
 82 חסר ממנו.
 83 הגמרא מביאה מעשים נוספים באותו ענין: תנא, אמר רב יוסף,
 84 מעשה בשיחין ושם מקום, באדם אחד, שהניח לו אביו בירושה
 85 שלשה ברי – ענפי עץ חרדל, ונפשה – ונפרד מהן מהקלה,
 86 ונמצאו בו תשעה קבין גרעיני חרדל, ועציו של ענף זה היו כל כך
 87 מרובים, עד שסיקבו בו סופת יוצרין – סוכה של עושי כלי חרס.
 88 מעשה דומה: אמר רבי שמעון בן תלפא, קלח של ברוב הניח לנו
 89 אבא בירושה, והוא היה כל כך גבוה, עד שהנינו עולים ויורדים בו
 90 בסולם, כדי ללקט את העלים העליונים.
 91 הגמרא מביאה מימרות בשבח פירות ארץ ישראל לעתיד לבוא:
 92 נאמר בפסוק (שם) 'ודם ענב תשתה חמר', אמרו, לא בעולם הזה
 93 העולם הבא – העולם הזה אינו דומה לימות המשיח, שכן העולם
 94 הזה, יש בו צער לצבוע ענבים ולדרוך אותם בגת, אך העולם הבא,
 95 ענביו כל כך גדולים, עד שמביא אדם ענבה אחת – ענב אחד גדול
 96 בקרון או בספינה, ומניחה בנות – פינת ביתו, ומספק הימנה
 97 בפסוס גדול – ומסתפק ממנה כאילו היא חבית גדולה, ועציו –
 98 וחלק העץ שבו, מסיקין תחת התבשיל לרוב גדלם. ואין לה כל
 99 ענבה וענבה, שאין בה שלשים גרבי ו-סאה זו, שנאמר 'ודם ענב
 100 תשתה חמר', אל תקרי חמר, אלא חומר, שהוא כור, והוא שלשים
 101 סאה.
 102 הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין זה: בי אהא רב דימי מארץ
 103 ישראל, אמר, מאי דכתיב – מה פירוש הכתוב (בראשית מט יא) 'אפרי
 104 לבנן עירא', אין לה כל גפן וגפן ושנא ארץ ישראל לעתיד לבוא, שאין
 105 צריך בני עיר אחת כדי לצבוע אותה, מרוב פירותיה. ואת המשך
 106 הפסוק 'ולשרקה בני אתנו', יש לדרוש 'ולשרקה' מלשון סרק,
 107 לומר שאין לה כל אילן סרק שבארץ ישראל לעתיד לבוא. שאינו
 108 מוציא פירות במשוי שתי אתונות. ושנא תאמר, שאין בו יין, תלמוד
 109 לומר, 'בכס ביין לבשו', ומשמע שיש בו הרבה יין עד שיכול לכבס
 110 בו. ושנא תאמר, אינו אדום ומשובח, תלמוד לומר, 'ודם ענב
 111 תשתה' (ובכרם ענבים), ומשמע שצבעו אדום כדם. ושנא תאמר,
 112 יינו אינו מרוה ו-משכרו. תלמוד לומר 'פיתה' – והוא לשון הסתה,
 113 כלומר שהיין משכרו ומסיתו לעשות דברי שכרות. ושנא תאמר,

1 שאין בה סמיכה, כגון על כיסאות וספסלים שאין להם משענת,
 2 עמידה שיש בה סמיכה נוחה הימנה.
 3 וכן אמרו – וכן הוסיפו אחי רבה, באיגרת ששלחו לו, יצחק ושמועון
 4 ואושעיא, אמרו דבר אחד – הלכה אחת, שהלכה ברבי יהודה
 5 בפרדות לענין הרבעה. דתנא בברייתא, רבי יהודה אומר, פרדה
 6 שתבעה, ומתאוה לזכר, אין מרביעין עליה, משום איסור כלאים,
 7 לא סוף, משום שיש בה צד חמור, ולא חמור, משום שיש בה צד
 8 סוס, אלא רק מינה, כלומר פרדה אחרת.
 9 הגמרא מבררת מי הם האמוראים שהוכרו באגרת זו: אמר רב
 10 נחמן בר יצחק, 'יצחק' זה רבי יצחק נפחא. 'שמעון' זה רבי שמעון
 11 בן פזי, ואמרו לה – ויש אמורים ששמעון זהו ריש לקיש. 'אושעיא'
 12 זה רבי אושעיא ברבי.

* * *

13
 14 הגמרא מביאה מימרות נוספות לגבי תחיית המתים: אמר רבי
 15 אלעזר, עמי הארצות אינן חיים בתחיית המתים, שנאמר (ישעיה כו יד)
 16 'מתים כל יהיו' וגו'. תנא נמי הכי – וכך שנינו בברייתא. הפסוק
 17 אומר 'מתים כל יהיו', וזו היית לומר שכוונת הפסוק לכל – שכל
 18 המתים אינם חיים לעתיד לבוא. תלמוד לומר בהמשך הפסוק,
 19 'רפאים כל יקמו', ומשמע שרק במרפה – במחליש עצמו מדרבי
 20 תורה, דהיינו עמי הארצות, הקתוב מרבי.
 21 אמר ליה רבי יוחנן לרבי אלעזר, לא ניקא למריהו דאמרת להו הכי,
 22 כלומר, לא נוח להקב"ה שאתה דורש פסוק זה על ישראל שלא
 23 יקומו לתחיית המתים. אלא אף העמי ארצות יקומו בתחיית
 24 המתים, והפסוק ההוא, במרפה – במפקיר עצמו לעבודת פוככים
 25 הוא דכתיב.
 26 אמר ליה רבי אלעזר לרבי יוחנן, מוקרא אחר אני דורש את
 27 דרשתך, דכתיב (שם כו ט) 'כי מל אורת מלך, וארץ רפאים תפיל',
 28 ופירוש הפסוק הוא, כל המשתמש באור תורה, אור תורה מחייהו
 29 בתחיית המתים, וכל שאין משתמש באור תורה, כלומר עמי
 30 הארצות, אין אור תורה מחייהו בתחיית המתים.
 31 רבי אלעזר מביא תקנה לעמי הארצות שיזכו לתחיית המתים: בין
 32 דחוייה – כיון שראה רבי אלעזר את רבי יוחנן דקמצימר ממה
 33 שדרש כך על עמי הארצות, אמר ליה, רבי, מצאתי להן תקנה מן
 34 התורה שיוכלו לחיות בתחיית המתים, על ידי שהינה תלמידי
 35 חכמים מנכסיהם, ונלמד מהכותב (דברים דו) 'ואתם הדבקים בה'
 36 'אלהיכם, חיים כלכם היום', יש לעיין בדבר, וכי אפשר לדבוק
 37 בשכינה, והקתוב (שם דו) 'כי ה' אלהיך אש אכלה', אלא יש לפרש
 38 את הכתוב לענין דביקות בתלמידי חכמים, שכל המשיא בתו
 39 לתלמיד חכם, וכן העושה פרקמניא לתלמידי חכמים, כלומר,
 40 עושה סחורה בממונם של תלמידי חכמים, ונותן להם את הריוח
 41 כדי שיהיו פנוים לעסוק בתורה, וכן המהנה תלמידי חכמים
 42 מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, ונמצא שאף עם
 43 הארץ, אם עושה אחד מדברים אלו זוכה לתחיית המתים.
 44 ביוצא בדרך – ובעין פירוש זה, אתה אומר בפירוש פסוק אחר (שם
 45 ל ט) 'לאהבה את ה' אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו', ויש לעיין
 46 בדבר, וכי אפשר לדבק בשכינה, אלא, כל המשיא בתו
 47 לתלמיד חכם, והעושה פרקמניא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי
 48 חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב, כאילו מדבק בשכינה.
 49 * * *
 50 הגמרא מביאה מימרות נוספות בענין תחיית הצדיקים לעתיד
 51 לבוא: אמר רבי חייא בר יוסף, עתידין צדיקים שמתצבצין ועולין
 52 בירושלים בתחיית המתים, שנאמר (תהילים עט טו) 'ויציצו מעיר בעשב
 53 הארץ, ואין עיר אלא ירושלים, שנאמר על ירושלים, (מלכים ב' טו לד)
 54 'נגזתי אל העיר הזאת, ושם הכוונה לירושלים, הרי שאתם עיר'
 55 הכוונה לירושלים.

כתובות. שני דיניי – פרק שלושה עשר דף קיב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) ר"א רש"י

1 **מנשק** כיפי דעכו – משמע דמארץ ישראל הוא, וכן בשילוחי "מי שאחור" (גיטין ע"ב).
 2 ותימה: דבפרק קמא דגיטין (ב"א) תנו; עכו בארץ ישראל לגיטין, משמע דהוי מחוץ
 3 לארץ; ומפרש בירושלמי: חצייה בארץ וחצייה בחוץ לארץ. **ר"ב** חנינא הוה מתקל מתקליה
 4 – פירושו: שוקל אבנים ומתאן קלות, אמר: עדיין לא נבנסתי לארץ ישראל, כיון ששקלן
 5 ומצאן כבידות – אמר: כבר נבנסתי לארץ
 6 ישראל, וכן מפרש בתחומא בפרשת שלח לך:
 7 כשעלה רבי חנינא הגדול מבבל בקש לידע אם
 8 נבנס לארץ ישראל והיה שוקל אבנים, כל זמן
 9 שהיו קלות – אמר: עדיין לא נבנסתי לארץ
 10 ישראל, כיון שמצאן כבידות – אמר: אין אלו
 11 אלא אבני ארץ ישראל, והיה מנשקן, וקרא עליהן
 12 את הפסוק הזה "כי רצו עבדיך את אבניה".
 דור

1 והוה כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי – כשתצוף כל המקומות ישתער לכך. נקמו
 2 בידיה – מצאן קטנות, נאחזות בידו אחת. **קפ"י** – אשכולות, כדמתירגמינן (ויקרא כח)
 3 "לא תבצור" – לא תקטוף, לשנה – לטוף שנה. **בברכותיה** – כשהשנה מבורכת.
 4 בישיבתה של צוען – כלומר, כדמפרש ואזיל, ומצוען אחת למד לארץ ישראל, כדמפרש
 5 ואזיל. **אני ראיתי** בבקעת בית שאן – שהיא

6 משאר ארצות. **בית סאה עושה** שבעים כורים –
 7 וכיון דבשאר ארצות יש שבעים כורים, כל שכן
 8 בארץ מצרים. שאין לך מעולה בכל הארצות.
 9 במצרים, שהי נמשלה לגן ה', ואין במצרים
 10 מדינה מעולה בצוען, דמרבו בה מלכי
 11 מצרים, שנאמר "כי היו בצוען שריי". על מלכי
 12 ישראל הכתוב מדבר לגנאי, שמרדו בהקדוש
 13 ברוך הוא וסמכו על מלכי מצרים, ותמיד היו
 14 שריהם ושלוחיהם מצויין בצוען, שלוחים למלך
 15 מצרים, מביאין תשורה. **מבונה** – בניה בכל
 16 טוב. **מבונה** – לשון פרי, כדכתיב (בראשית ל'
 17 "זאבנה גם אנכי ממנה". **לכנו הקסן** – לכנען.
 18 **לכנו גדול** – למצרים. על אחת משבעה – היו
 19 שבע פעמים שבעים כורים, הרי ארבע מאות
 20 ותשעים, ובמקום שאינו טרשים בחכרון – יש
 21 להוסיף עד חמש מאות, ובברכותיה כתיב "מאה
 22 שעים", על אחת שבשאר שנים נתברך למאה.
 23 מאה פעמים חמש מאות – הרי חמשת ריבוא.
 24 **סאה קמה** – הוא אבק דק היוצא מן הנפה.
 25 והחטין טחונין בריחים של גריסין ואינן טחונין
 26 דקין, והנפה מוציאה הקמת וקולטת פטולה,
 27 ומחזיר מה שבנפה לריחים. **סוכין** –
 28 שהמכתשת מוציאה, כשלותהן חטין לסולת
 29 כותשין אותן במכתשת. **מורסין** – דין סוכין
 30 היוצאין באחרונה. **קיבוריא** – קמח שאינו יפה,
 31 שעושים ממנו פת קבור, וקורין שאנדי"ר. **יאה**
 32 משבחתו בה בארץכון – יפה אתם משבחין
 33 אותה. **בית סאה** הניח לי **אבא** – בארץ ישראל.
 34 **אמר** ליה **ההוא בר אמורא** – אחד מבני
 35 האמורי אמר להודי, תחלת ביאתו לארץ, הך
 36 תאלתא דקיימא אגודא דירדנא – דקל פלוגי
 37 העומד על שפת הירדן. כמה גריותו מינה –
 38 כמה תמרים אתם גודדים הימנא? לקיטת תמרים
 39 קריה גדיה בלשון ומשנה, וגזרתי בלשון
 40 ארמי, אין עורו פחויק את בשרו – שהעור כרוץ
 41 וגומד לאחר הפשטו. אינה מחוקת פירותיה –
 42 עושה פירותיה מרובין, עד אין מקום להצניען.
 43 **פלגי** לי **מחדא** – נצלתי מאחת מהן, מן
 44 הקללות האמורות במקרא. **נקט במצרא** – יש
 45 מקום שאין גשר, ומשליכין עץ על רוחב הנהר
 46 משפה לשפה, ואינו רחב לילך עליו, כי אם אוחז
 47 בידיו בחבל המתוח למעלה הימנא, קשור שני
 48 ראשיו בשתי יתדות, אחת מכאן ואחת מכאן,
 49 בשני עברי הנהר. **עמא פויזא** – עם בהל.
 50 דקדמיתו **פויזיבו** לאודיכוכ – מתחלתכם
 51 הייתם בהולים, שהקדמתם נעשה לנשמע,
 52 ועדכם בבהלתכם כבתחלה, למחר לעשות
 53 דבר בלא עתו. **כיפי** – אלמוגים, לישנא
 54 אחרניא: כיפי דעכו – סלעים. פתקן מתקליה –
 55 משה ומתקן מכשולי העיר. מחמת חיבת
 56 הארץ, שהיתה חביבה עליו, ומחור שלא יצא
 57 שם רע על הדרכים.

1 **והוויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי, עשרים**
 2 **ותרתיין פרסי אורקא, ופוחתיא שיתא פרסי, רבי חלב**
 3 **ורבי עוירא ורבי יוסי בר חנינא איקלעו ליהוא**
 4 **אתרא, אייתו קמיהו אפרסקא דהוה כאילפס כפר**
 5 **הינו, ואילפס כפר הינו כמה היו - חמש סאין, אכלו**
 6 **שליש, והפקירו שליש, ונתנו לפני בהמתן שליש.**
 7 **לשנה איקלע רבי אלעזר להתם ואייתו לקמיה, נקמו**
 8 **בידיה ואמר: "ארץ פרי למלחה מרעת וישבה בה". רבי יהושע בן לוי איקלע לנבלא, חנהו**
 9 **להנהו קטופי דהו קיימי כי עיגלי, אמר: עגלים בין הגפנים? אמרו ליה: קטופי ניהו.**
 10 **אמר: ארץ ארץ, הכניסי פירותיה! למו את מוציאה פירותיהך - לנכרים הללו שעמדו**
 11 **עלינו בהטאתינו? לשנה איקלע רבי חייא להתם, חנהו דהו קיימי פעווי. אמר: עוים בין**
 12 **הגפנים? אמרו ליה: זיל, לא תעביד לן כי חכרך. הנו רבנן: בברכותיה של ארץ ישראל**
 13 **- בית סאה עושה חמשת ריבוא פזין. בישיבתה של צוען - בית סאה עושה שבעים**
 14 **פזין. דתניא, אמר רבי מאיר: אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה שבעים פזין.**
 15 **ואין לך מעולה בכל ארצות יותר מארץ מצרים, שנאמר: "כנן ה' פארץ מצרים", ואין לך**
 16 **מעולה בכל ארץ מצרים יותר מצוען, דהו מרבו בה מלכים, דכתיב: "כי היו בצוען שריי".**
 17 **ואין לך מרשים בכל ארץ ישראל יותר מחכרון, דהו קברי בה שיכבי, ואפילו הכי - חכרון**
 18 **מבונה על אחת משבעה בצוען, דכתיב: "וחכרון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים",**
 19 **מאי "נבנתה"? אולימא נבנתה ממש - אפשר אדם בונה בית לכנו קסן קודם שיכנה לכנו**
 20 **גדול? שנאמר: "ובני חם פוש ומצרים ופוט וכנען" - אלא שמבונה על אחת משבעה**
 21 **בצוען, והני מילי - בטרשים, אבל שלא בטרשים - חמש מאה, והני מילי - שלא בברכותיה,**
 22 **אבל בברכותיה - פתיב: "ויזרע יצחק פארץ ההיא וגו'". תניא, אמר רבי יוסי: סאה ביהודה**
 23 **היתה עושה חמש סאין; סאה קמה, סאה סלח, סאה סובין, סאה מורסין, וסאה קיבוריא.**
 24 **אמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא: יאה משבחתו בה בארץכון; בית סאה אחת הניח לי**
 25 **אבא; מנפה מושח, מנפה חמר, מנפה עיבור, מנפה קיטניות, מנפה רועות מקנתי. אמר**
 26 **ליה ההוא בר אמורא דהו ארעא דישראל: האי (תאלתא) דקיימא אגודא דירדנא - כמה**
 27 **גדריתו מינפה? אמר ליה: שיתין פזין. אמר ליה: אפתי לא עייליתו בה אחריתיה; אנו**
 28 **מאה ועשרים פזין הוה גזרינן מינפה. אמר ליה: אנו נמי - מחד גיסא קאמינא לך. אמר רב**
 29 **חסדא, מאי דכתיב: "ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי", למה ארץ ישראל נמשלה לצבי -**
 30 **לומר לך: מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו, אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה. דבר**
 31 **אחר: מה צבי זה קל מפל תחיות - אף ארץ ישראל קלה מפל הארצות לבשל את פירותיה.**
 32 **אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן - אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים?**
 33 **תלמוד לומר: "ובת חלב ודבש" - שמנים מחלב, ומתוקים מדבש. רבי אלעזר כי הוה**
 34 **סליק לארץ ישראל אמר: פלטי לי מחדא, כי סמכוהו אמר: פלטי לי מתרתה, כי אותבוהו**
 35 **בסוד העיבור, אמר: פלטי לי מתלת, שנאמר "והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו'".**
 36 **"בסוד עמי לא יהיו" - זה סוד עיבור, "ובכתב בית ישראל לא יכתבו" - זה סמכה, "ואל**
 37 **אדמת ישראל לא יבואו" - כמשמעו. רבי יירא כי הוה סליק לארץ ישראל לא אשפח**
 38 **מברא למעבר, נקט במצרא וקעבר. אמר ליה ההוא צדוקי: עמא פויזא, דקדמיתו פוימיכו**
 39 **לאודיניכו אפתי בפזיותיכו קיימיתו! אמר ליה: דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה, אנו מי**
 40 **ימר דזכינא לה? רבי אבא מנשק כיפי דעפו, רבי חנינא מתקן מתקליה, רבי אמי ורבי אסי**

1	דור שבן דוד בא – אידי דאירי בברכת העולם הבא, דהיינו לימות המשיח, נקט לה נמי	1	קיימי משמשא למולא – כשהשמש הגיע למקום שהן יושבין וגורסין, וחמה מקדרת
2	הבא.	2	עליהן – עומדין משם לישוב בצל. ובימי הצנה עומדין מן הצל ויושבין בחמה, כדי שלא
3	עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות כו – לפי שרוצה לסיים בדבר טוב	3	יוכלו להתרעם על ישיבת ארץ ישראל: כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו.
4	נקט לה הבא, ולא קאמרה לעיל, דאירי בהני מילי.	4	קטיגוריא – הרבה מסטינים ומלמדים חובה יעמדו עליהם. צירוף אחר צירוף – גזירות
5		5	על גזירות. ועוד בה עשירה – כשתשעה
6	הדרן עלך שני דיני גזירות	6	החלקים יהיו אבודין, ולא נותר כי אם העשירית
7	1 קיימו משמשא למולא, ומפולא לשמשא. רבי חייא בר	7	אף היא תשוב והיתה לבער. בוזי ובוזי
8	2 גמדיא מינגדר בעפרה, שנאמר: "כי רצו עבדיך את	8	דבוזי – שוללים אחר שוללים. כי עין נשא
9	3 אבניה ואת עפרה יחוננו". אמר רבי זירא אמר רבי	9	פריז – מדכתיב "תאנה וגפן נתנו חילם" – הרי
4	ירמיה בר אבא: דור שבן דוד בא – קטיגוריא בתלמידי חכמים. כי אמריתיה קמיה דשמואל	10	עין פרי אמור, מה תלמוד לומר "כי עץ נשא
5	אמר: צירוף אחר צירוף, שנאמר: "ועוד בה עשירה ושבה והיתה לבער". הני רב יוסף: בוזי	11	פריז" – אף אילני סרק ישאו פרי.
6	ובוזי דבוזי. אמר רב חייא בר אשי אמר רב: עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו		
7	פירות, שנאמר: "כי עץ נשא פריז תאנה וגפן נתנו חילם".		

הדרן עלך שני דיני גזירות

הדרן עלך שני דיני גזירות וסליקא לה מסכת כתובות

אגרות קודש

ב"ה, ערב חג השבועות, תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצ"צ וכו'

מהרש"ז שי שרגאי

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה לאחל לכו ולכל אשר לו חג שמח, ובנוסח המסורתי שקבלנו מכ"ק מו"ח אדמו"ר - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

וכדרכו של יהודי לקשר עניני יום יום עם עניני דיומא טבא, הרי יש קשר בין תוכן חילוף מכתבינו לזמן מתן תורתנו, על פי סיפור חכמינו ז"ל שלא ניתנה התורה עד שהבטחנו בנינו ערבים בעדינו. ומובן שהבטחה וערבות זו שניתנה בהר סיני מעידה שהדבר תלוי בידינו, זאת אומרת, הבטחה להשתדל שהילדים ילכו בדרך התורה והמצוות ועד למסירות נפש בפועל, וכמוכח ג"כ מהתחלת מתן תורה ועשרת הדברות, אנוכי ולא יהי לך שהן מג' מצוות של יהרג ואל יעבור.

ולא עוד, אלא שמודגש בזה ג"כ שאם רוצים להבטיח שהילד לא יעבור על לא תרצח ולא תגנוב ולא תחמוד, הרי מוכרח שיהי' כל חינוכו מיוסד על האמונה באנוכי ובשילית כל הענינים הנכנסים בגדר של לא יהי' לך. ולדאבונו הראינו לדעת בימינו ובדורנו שאותה אומה שדגלה בשם כל מיני פילוסופיות ואידיאלים וכו' סוף דבר הי' שנתקיים בה רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני. משא"כ תורה, תורת חיים, המבטיחה לא רק חיים נצחיים בעולם הבא אלא גם חיים הראויים לשמם בעולם הזה.

בכבוד ובברכת החג.

כתובות דף קיב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) ריג

13	החכמים. כי אמריתה קמיה דשמואל – כשאמרתי שמועה זו לפני	1	קיימי משמשא למולא – היו קמים מהשמש כדי לשבת בצל בימים
14	שמואל, אמר, שבדור זה יהיה צירוף אחר צירוף, כלומר שיגזרו	2	חמים, כשהגיעה השמש למקום שהיו יושבים ולומדים, ומפילא
15	עליהם גזירות על גזירות, שנאמר (ישעיהו א') 'ועוד בה עשרה ושבח	3	לשמשא – ובימי הצינה היו קמים מהצל ועוברים לשבת בשמש
16	והיתה לבער' – בסוף הגלות כשכבר תשעה חלקים מעם ישראל	4	בכדי להתחמם. ועשו כן כדי שלא יוכלו להתרעם על הישיבה
17	יאבדו, וישארו רק עשירית מהם, אף אותה עשירית תשוב והיתה	5	בארץ ישראל. רבי היא בר אמרא מינדר בעפרה – היה מתגלגל
18	לבער, כלומר שיבואו עליהם גזירות על גזירות. תני רב יוסף	6	בעפר ארץ ישראל, כפי שנאמר (תהילים קב טו) 'כי רצו עבדיך את
19	בבוייתא, קווי וקווי קווי – הצירוף יהיה על ידי שיבואו עליהם	7	אכניה ואת עפרה יתנו'.
20	שוללים אחר שוללים.		
21	הגמרא מסיימת בדבר טוב: אמר רב היא בר אשי אמר רב, לעתיד	8	* * *
22	לבוא עתידין כל אילני סרק – שאינם נותנים פירות) שנאמר וישאל	9	אגב שהביאה הגמרא לעיל את השפע שיהיה לעתיד לבוא
23	שימגענו פירות, שנאמר (יזאל ב כב) 'כי עץ נשא פרו ונאנה ונפן נתנו	10	מביאה הגמרא את הצרות שיהיו בדור שיבוא המשיח: אמר רבי
24	חלם', וכיון שאמר על תאנה ונפן שהם עצי פרי שיתנו פירות,	11	זרא אמר רבי ורמיה בר אבא, דור שפן דוד בא, קמינוריא בתלמודי
25	בהכרח שמה שכתוב 'כי עץ נשא פרו' מדובר באילני סרק שאף	12	הקמים – הרבה מסטינים ומלמדי הובה יעמוד על תלמידי
26	הם עתידין לשאת פרי.		

הדרן עלך שני דייני גזירות וסליקא לה מסכת כתובות

אגרות קודש

ב"ה, ערב חג השבועות, תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

לכבוד מר מנחם שי בגין

שלום וברכה!

בקשר עם חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה לאחל לו ולכל אשר לו חג שמח, ובנוסח המסורתי שקבלנו מכ"ק מו"ח אדמו"ר נגבי"מ זי"ע - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בהזדמנות זו אשר קבלת מכתבו בעתו מיום י"ב באייר, ולפלא על כ' שתולה הרגשות השליליים וגל השנאה, המכונה בלשון נקי קולטור קאמף, מצד השמאל בתופעה מיוחדת, בה בשעה שהמתבונן בטבע האדם ובחוגים האמורים בפרט, רואה בעליל שבענין זה לא שהשכל עושה את הרצון (בנידון דידן - הרצון לשנאה האמורה), אלא אדרבה הרצון גורם להתחכמות השכל להצדיק הרצון. ולהבדיל כמו שרואים אצל אינם-יהודים הרי הסבה האמתית לשנאתם לעם אחד היא שדתיים שונות מכל עם, אלא שתולים בסבות מסבות שונות, במקום שהיהודים עשירים - בעשירותם, ובמקום שהם עניים - בדלותם, וכ'.

ולכן פליאה גדולה ביותר שכנראה אין מי שעושה בנוגע להסיבה - היינו בנוגע להשנאה האמורה ומחפשים עצות רק להמסובב בטעמים חזוניים להצדיק השנאה.

אפשר שנפלטו בהאמור לעיל בטויים חריפים, אבל בשים לב לחומר הענין והמצב, שמיום צאתי ממדינת ברית המועצות לא ראיתי כהנה, הרי גם בטויים חריפים שלא בערך. וגם זה מובן ופשוט, שלא באתי ח"ו לדבר סרה על מי שהוא מבני ישראל, וידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שבין יהודי ליהודי, יהי איך שיהי, אין לומר "להבדיל"; אלא כמאמר העולם, אז סיטוט ווי, שרייט מען. ותקותי חזקה, אשר כ' ניצל כל השפעתו במילואה וכדרכו במרץ ובמסירות לעצור בפני הגלים האמורים.

בכבוד ובברכת החג ובת"ח על ברכתיו הנאמנות.

19 לשון נדרים, והנדר חל בלשון זה. וכגון, שבמקום לומר כבר זה
 20 עלי כ'קרבן' והיינו שכבר זה יהא אסור עליו בקרבן, אמר כינוי
 21 לקרבן, כגון כבר זה עלי 'קונם' או 'קונח' או 'קונס', הנדר חל. וכן
 22 כינויי ה'קמים' חלים פ'ה'קמים – כעיקר לשון חרמים. וכן כינויי
 23 ש'בו'עו'ת חלים ב'ש'בו'עו'ת.
 24 וכן כינויי נ'ירו'ת חלים ב'נ'ירו'ת.
 25 עתה מפרשת המשנה באיזה אופן חל הנדר על ידי דין יד:
 26 ה'אומר ל'הקרי מו'ד'ני – מודר אני מ'מ'ך, או שאמר לו מו'פ'רש'ני
 27 –מופרש אני מ'מ'ך, או שאמר לו מ'רו'חקני –מרוחק אני מ'מ'ך, והוסיף
 28 לומר בכל אחד מלשנות אלו ש'אני או'כל ל'ך, או שהוסיף לומר
 29 ש'אני טו'עם ל'ך, אף על פי שלא פירש לשון איסור או קרבן חל
 30 הנדר והריהו א'סור לאכול או לטעום משל חברו, שהרי זה כאילו
 31 השלים לומר לשון איסור או קרבן.
 32 אבל אם במקום לומר לחברו 'מודרני ממך' וכדומה אמר מ'נ'ד'ה
 33 א'ני ל'ך, אף שהוסיף לומר שאני אוכל לך או שאני טועם לך,
 34 טוברים חכמים שבאופן זה הנדר אינו חל מדין יד, שאין במשמעות
 35 'מנודה' לשון נדר אלא לשון נידוי, אולם ר'פי ע'קיב'א ה'ה חו'ב'ך
 36 –מפקפק ב'זה ל'החמיר, שאפשר שאף באופן זה יחול הנדר מדין יד,
 37 והחמיר מספק שיחא אסור לו לאכול או לטעום משל חברו.

1 בתורה ישנם שני סוגי נדרים, א. נדרי הקדש – שאפשר להקדיש
 2 חפץ לבדק הבית או בהמה להקריבה על המזבח, שנאמר (ויקרא ז
 3 ט) 'ואם נָדַר או נָדְבָה זָבַח קָרְבָנוּ וגו'". ב. נדרי איסור –שיכול
 4 לאסור עליו דברים המותרים לו, כגון שאומר פירות מדינה
 5 פלונית אסורים עלי כל שלשים יום או לעולם, שנאמר (במדבר ל א)
 6 'אִישׁ כִּי יִדַר נֶדֶר לַיהוָה לְאָסֹר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל
 7 הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה'. מסכת זו עוסקת בנדרי איסור.
 8 אפשר להחיל נדרי איסור בשלשה אופנים. א. עיקר לשון הנדר
 9 –שאומר 'דבר זה אסור עלי' או 'דבר זה עלי כקרבן', דהיינו כמו
 10 שקרבן נאסר מחמת קדושתו, כן יאסר חפץ פלוני עלי. ב. כינויים
 11 – שבמקום לומר דבר זה עלי כ'קרבן' שהוא הלשון העיקרי, אמר
 12 'קונם' 'קונח' 'קונס' שהם כינוי לקרבן. ג. ידות נדרים – שאינו
 13 אומר את לשון הנדר בשלמותו, אלא מתחיל מקצת דבורו ואינו
 14 גומר. שבאותו מקצת דבור הרי זה כאילו נדר בשלמות הדיבור.

משנה

15 המשנה מלמדת שנדר חל לא רק בעיקר לשונו, אלא גם בכינויים
 16 וידות. בתחילה מתפרש דין כינויים, ובסוף המשנה דין ידות.
 17 כָּל כִּינוּי – כל שיבושי לשון של נְדָרִים הרי הם בְּנִדְרִים –כעיקר
 18

אגרות קודש

ב"ה, ח' סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הרביעי, ובשאלתו בהנוגע להנסיעה לאה"ק ת"ו
 למשך איזה חדשים.

צע"ג בזה, באם אפילו יש ברשותו המעות הנצרכות להוצאות הנסיעה וכו' יש להשתמש בהם
 לעניני צדקה, ולא לנסיעה שאינו מובן התועלת בדבר.

נוסף על הענין שלאחרי שהות שלשים יום באה"ק ת"ו ישנה שקו"ט בהנוגע ליציאה משם, ומה
 להם להסתבך בשקו"ט וכו' אפילו באם תהי המסקנא, שאפשר לעשות בלי פקפוק, ואף שרבים עושים
 כהנ"ל, אין זה מבטל את הספיקות והשקו"ט שבדבר.

מגוף תוכן מכתבו נראה שהטפול דזוגתו תחיי הוא עדיין באמצע, ועי"ז עוד מתרבה התימה
 בהקס"ד האמור, ועוד יותר מ"ש שהיא עצובה וקשת רוח, שכמדומה כבר כתבתי להם, שעל איש
 הישראלי לעבוד את השי"ת בשמחה וטוב לבב, ועבודת השי"ת ה"ה בכל דרכך דעהו.

כן כמדומה לי כבר עוררתי ע"ד ההכרח לקבוע לימוד בתורת החסידות ובפרט בנדון דידי
 שכדברי רבנו הזקן באגה"ק שלו סגולה הוא להולדת בנים (נדפס בסידור מאה שערים ד"ה סגולה
 להולדת בנים).

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

1 כל כנויי נדרים. נדר הוא באחד משני ענינים: אם נדרי הקדש - שהוא מקדש לבדק הבית
2 או למזבח, ובענין זה אינו יכול להקדיש אלא מה שהשגה שלו, ואיסורו כולל כל אדם.
3 או נדרי איסור - שאסור על עצמו דברים המותרים, ובענין זה יכול לאסור אפילו נכסי חבירו
4 עליו, ואין איסורו שיה לכלל. ומס' זו היא בענין נדרי איסור. שמה ששנה כאן "חרמים" -

5 כחרמים היינו משום שלשון חרם, כשם שהוא
6 כולל חרמי בדיק הבית כך הוא כולל נדרי איסור,
7 כדתנן לקמן (ק"מ): "הריני עליך חרם" - המודר
8 אסור, "הרי את עלי חרם" - המדיר אסור. ומשום
9 האי גזונא תנא חרמים הבא. דאילו חרמי בדיק
10 הבית - לא שייכי בהאי מס', אלא בסדר קדשים.
11 ונדרי איסור הם באחד משלשה דרכים: עיקר
12 הנדר, וכנויו, וידות. עיקר הנדר הוא שיאמר "דבר
13 זה אסור עלי". ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא
14 התפיסו - והו נדר האמור בתורה, אלא דדיכא
15 שהתפיסו - בעינן שיתפיסנו בדבר הנדר ולא
16 בדבר האסור. וכדאמרין בריש פרק "שבעות
17 שתיים" בתרא (ע"טו"ק ק"כ): מאי טעמא - דאמרו
18 קרא "כי ידור נדר לה" - עד שידור בדבר הנדר.
19 כלומר, שאע"פ שנדר חל בלא התפסה, אפ"ה אם
20 התפיסו - בעינן שיתפיסנו בדבר הנדר ולא בדבר
21 האסור, וכמו שכתבתי שם בס"ד. הלכך, דיכא
22 שהתפיס ואמר "הרי כבר זה עלי כקרבן" - דייל

1 גמ' 1 כנויי נדרים - פנדרים, וחרמים, ושבועות
2 - פשבועות, וניירות - פניירות. האומר לחברו
3 "מודרני מןך" "מופרשני מןך" "מרוחקני מןך"
4 "שאני אוכלך ק"ף" "שאני טועם ק"ף" - אסור. "מנוודה אני ק"ף" - ר"ע היה הוכף פוה לחבירו.
גמ'

נדרים, ועיקר נדר הוא זה. וכינויו הוא שבמקום קרבן יאמר "קונם" "קונס" וכל שאמר כן הרי הוא אסור כאילו אמר "קרבן עלי כבר זה". והיינו תנן: כל כנויי נדרים כנדרים. ובהני
כנויי פליגי ר' יוחנן ורש לקיש בגמרא, דר"י אמר: לשון נכרים הם, ור"ל אמר: לשון שבדו להם חכמים ליהויה נדרים בו. ולר"י דאמר לשון נכרים הם - ודאי הנדר בהם כנדר בעיקר קרבן,
שהנדרים נאמרים הם בכל לשון, ואפי' לר"ל נמי, דאמר שהם לשון שבדו להם חכמים - הרי הם ג"כ כנדר גמור מדאורייתא, שהרי כל הלשונות אינן אלא הסכמת אומה ואומה, ולא גרעה
הסכמת חכמים ז"ל מהסכמתם. הלכך הוה ליה מדאורייתא. וה"נ משמע בריש נזיר, דפרכין אמונתי: פתח בכנויי ונפרש ידותו ומשני: תנא כי פתח - פתח בעיקר קרבן, והדר מפרש ידות
דאתין ליה מדרשא. אלמא דלכ"ע כנויי דאורייתא, לחובי עלייהו קרבן. דאי לר"ל לא מחיב עלייהו קרבן - ה"ל למימר התם: הניחא למ"ד כנויי לשון נכרים הם, אלא למ"ד לשון שבדו
להם חכמים - מאי איכא למימר? כדאיתמר בסוגיין דהכא. אלא - ודאי משמע דלכ"ע כנויי דאורייתא. ואיכא למידק: לר"י דאמר לשון נכרים הם, מאי שנא דפריש הני לישני ד"קונם"
"קונס" "קונס" טפי משאר לישני לימא: הנדר בכל לשון נדרו נדר! והנכין שראיתי בזה הוא מה שפי' החכם הגדול ר' יהודה בר' חסדאי ז"ל: דרבותא אשמעינן, דלא מבעי בלשונות נכרים
שמה לשונות גמורים, שהנדר בהם נדרו נדר. שאפי' בלשונות שאינן גמורים כגון אלו, ד"קונם" "קונס", שהרי לשון הקודש הוא אלא שנשתבש, וס"ה שנהדר בהן לא היה נדר, כיון שאין
לשון גמור בפ"ע - קמ"ל. דכיון שהנכרים מדברים בהם, אע"פ שאינו מעיקר לשונם אלא משיבש שהוא בידם - הרי הוא נדר גמור, וכ"ש שאר לשונות הנכרים. ויש הוכחה לפירוש זה
בירושלמי. וה"נ נמי דקרי ליה כנויי, כלומר שהם מלשון נדר, אלא שהוא מכוון, כמו "המנכה שם לחבירו" - אלו הם כנויי נדרים. וידות נדרים הוא שמתחיל במקצת דבורו של נדר, אלא
שאינו גומר אותו. ואותו מקצת הדבור והוי כאילו נודר כל השלמות הדבור, כאדם האוחז כלי בבית יד שלו ומטלטלו כולו, ומש"ה חייל נדרא. ולקמן מפרש ליה לידות. וחרמים כחרמים.
כלומר, שהאומר "נכסים אלו עליו חרם" "חרף" - הרי אלו כאילו אמר "נכסים אלו עליו חרם", והם אסורים עליו. ושבועות כשבועות, כלומר, דכינוי שבועה הרי הוא כשבועה,
וחיילא. ומחא שמעינן דשבועה לא בעיא שם, אלא כיון שאמר: שבועה, או שבותה שהיא כנויה, שלא אוכל כבר זה - אסור לאכול. דמתני' כבה"ג עסקינן, דאי כשהוכיח את השם - מאי
איריא משום כנוי שבועה? תיפוק לי משום הוכרת השם, דאפילו בלא שבועה ובלא כנוי הוי שבועה והראיה - מדאמרין בפ' "אין מעמידין בפ' (פ"ח) "לאלהי ישראל לא מגלינא" וכדאי
התם. ולקמן נמי במביחלתין (ק"כ) אמרי' "מארי כולא לא טעימנא". ועוד, דלמ"ד כנויי לשון שבדו הם - להכי תקנו כנויי בשבועה, כי היכי דלא לאמר "שבועה לה" כדמוכח בגמ'. אלמא,
כל שהוכיח שבועה או כנויה - אפי' בלא הוכרת השם מהני. ואיכא לאקשו: מדאמרין בפ' "שבועת העדות" (ע"טו"ק) דשבועת העדות בעיא שם, ובדילפינן התם "אלה" "אלה" מסוטתו
תריך ר"ת ז"ל: ה"מ במושבע מפי אחרים, דהא מסוטתה גמרי' לה שמושבעה מפי כהן, אבל במושבע מפי עצמו - לא בעי שם. והתנינן עליו: פה קדוש, איך אמר דבר זה? דהא אמרין בס"פ
"שבועות שתיים" בתרא (ס"ק ק"מ): דהמוציא אמן אחר שבועה - כמוציא אמן אחר שבועה, וילפי' לה מסוטתו, דכתיב "ואמרה האשה אמן אמן", כלומר, והויא כמושבעת מפי עצמה, וכמו
שפירש"י ז"ל שם, ובפ' "שבועת העדות" (ס"ק ק"כ). דאי לא - אפי' מושבעת מפי אחרים לא הויא. וה"נ דתנן התם דאע"ג דשבועת בטי מושבעת מפי אחרים פטור, כל היכא שענה אמן -
חייב. ובין שכן, דמסוטתה גמרינן - הוה לן למימר דאפי' מושבע מפי עצמו ליבעי שם! ולפיכך לא ירדתי לטוף דעתו בזה. ועוד הקשו עליו: דהתם משמע דאפי' במושבע מפי אחרים לא בעי
שם, דתנן התם (ק"כ): "משביעני עליכם", "אוסרכם אני" וכו' - הרי אלו חייבים. ומסיק אב"י דה"ק: משביעני עליכם בשבועה. אלמא בלשון שבועה בלחוד סגי! ואע"פ שרש"י ז"ל פי' שם
במילתיה דאב"י דמיירי כשהוכיח את השם - אין זה במשמעות הלשון. אלא עיקרן של דברים: דהויא דאמרין דשבועת העדות בעיא שם - ר' חנינא בר אבדי היא, דגמר "אלה" "אלה"
מסוטתה, אבל רבנן לא בעי שם ולא כנוי, וכדמוכחא מתני'. וכי תנן התם: ובכל הכנויי הרי אלו חייבין. לאו דבעיא שם או כנוי, אלא לומר דמשביע כנויי כמשביע סתם, ומחני. ולא
כמשביע בשמים ובארץ, דתנן התם דפטורין. אלא שהראב"ד ז"ל אמר דלענין מלקות אינו לוקה אלא בחוכרת השם, דככולהו לאוי דשבועה שם כתיב בהו, "לא תשא את שם ה'" "לא תשבעו
בשמי", אבל לענין איסורא - בלא שם נמי איתא. וניירות כלומר, שהאומר "הריני נויך" - כאומר "הריני נזיר". האומר לחבירו מודרני מןך וכו'. מפרש בגמרא דהיינו
ידות. ומפרשים נמי דחכי קתני: "מודרני מןך שאני אוכל לך", או "מודרני מןך שאני טועם לך" וכן ב"מופרשני" "מרוחקני". והוה ידות, משום דלא מסיק דבוריה למימר כקרבן, אי נמי, דלא
אמר איסורא בהדיא. שאני אוכל ושאיני טועם. אית דגרסי הלא בני יודי, ואית דגרסי "שאני" ביר"ד, ויתבאר בגמרא בס"ד (ק"ד ל"ה א"ה)

1 **גמ' מא'** שנת גבי נדרים דתני כולחון, כלומר, ואילו במס' נזיר לא תנא אלא: כל כנוני
 2 נזירות כנוניות. **נדר** שבועה כתיבי גבי הדדי. דכתיב "כי יזור נדר לה' או השבע שבועה".
 3 **איירי** דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה. כלומר, שאוסר הכבר עליו ואומר "אבילת כבר
 4 זה עלי". לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא. כלומר, שאומר "שבועה שלא אוכל כבר
 5 זה". ומתא משמע דאין שבועה בלשון נדר, ולא
 6 נדר בלשון שבועה. והלכך כל שהחליף של זה
 7 בה - אין בדבריו כלום. ואיכא למידק, דהתניא
 8 בפרקיין (ף יב): איהו איסר האמור בתורה - הרי
 9 עלי שלא אוכל בשר", אלמא יש נדר בלשון
 10 שבועה, דהא "שלא אוכל" קאמרו ובפ' "שבועות"
 11 שתיס' בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון נדר,
 12 דאמרין התם (ף כג). באומר "אבילה משתיקן
 13 עלי שבועה". והא האי לישנא דנדר הוא, וקאמר
 14 ליה גבי שבועה - אלמא מהני! יל: דהני לישני -
 15 לא בדוקא נקט להו, דההוא ד"איהו איסר
 16 האמור בתורה" לא אתא אלא לאשמועינן דרך
 17 איסר ע"י התפסה. ומשה לא דק בלישניה,
 18 ולעולם במוציאו בלשון נדר קאמר. וההיא נמי
 19 דאמרין "אבילה משתיקן עלי שבועה" - לאו
 20 דוקא דאמר בהאי לישנא. אלא דאמר שבועה
 21 "שלא אוכל שתיקן". אלא דהתם, איירי דאמר
 22 לעל מינה באומר "אבילה משתיקן עלי קונם",
 23 דהוא לישנא דוקא דנדר - אמר נמי "אבילה
 24 משתיקן עלי שבועה", ולא דוקא. וכן דעת ר"ח
 25 ד"ל והרב בן גר"ש ד"ל, ולזה הסכים הרשב"א ד"ל.
 26 ובירושלמי אפליגי בהאי דינא, דאמרין התם דר'
 27 יודן ורבי רובי מונא סברי: אין נדר בלשון שבועה
 28 ואין שבועה בלשון נדר, ורבי יוסי פליגי עליהו,
 29 ומשמע דקימא לן סריסם. אבל הרמב"ן ד"ל בתב
 30 בהלכות נדרים שלו דליכא לשבושי הגן סוגיא
 31 ולמימר דלא דייקי בלישניהו, אלא דהאי נדר
 32 שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר -
 33 מהני. מיהו, לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה, דהא
 34 אמרין בסוגיין דנדר ושבועה לא שוין בלישניהו,
 35 אלא מדין ידות הוא דהמיני. דנדר שאמרו בלשון
 36 שבועה, כיון דפיו ולבו שוין לאסור שבועה על
 37 עצמו, אע"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק - יד
 38 מיהא הוי. וכן בשבועה, שאמר "שבועה כבר זה
 39 עלי" כיון שפיו ולבו שוין לאסור אבילתו ומכבר זה
 40 בשבועה - מהני מדין יד. אלא דבסוגיין דהכא -
 41 בעיקר לשון נדר ובעיקר לשון שבועה איירין. **פתח**
 42 פירושו: ודאי תנא בכנויין פתח. דאפילו אי אמרת דמתניתין מיתסרא - לא מיתסרא רישא,
 43 שאין אדם מחסר בראש דבריו אלא באמצעו. וכיון דעל כרחין בכנויין פתח, אפילו תנא
 44 נמי ידות - תהי ליה לפרושא דהוא דפתח בה ברישא. ותו ידות אנשינהו. שבוך? שוריי לא הוכיח תחלה כדי שיפרש אותן! ומתריך קשיא בתרייתא. וקאמר: איירי בהון וכו' - כלומר, חסורי
 45 מחסרא. **ולפרוש** כנויין ברישא. כלומר, אע"פ דתרצת קשיא בתרייתא. מיהו קמייתא אכתי קשיא! ומתריצין: דאורייתא דתנא לפרושי ברישא והיא דסליק מינה, כדתנן: במה מדליקין
 46 וכו'. **ובל** היכא דפתח בה לא מפרש בה ברישא. דקס"ד דכי מתריצין דהוא דסליק מינה הוה מפרש ברישא - בדוקא קאמרין. דאי ליכא קפיידא במילתא - (ה"ל לתנא למהנינהו לכולהו
 47 בחדא גוונא, ומשום הכי מקשי. **והתנן** יש נוהלין ומנהליק. היינו האב את הבנים. נוהלין ולא מנהליק - היינו האיש את אמו. **מותרות** לבעליהן ואסורות ליבמיהן. מפרש בפרק "יש
 48 מותרות": כן הדיוס שנסא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול. מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוס. **מעונות** שמן ולבונה. מפרש
 49 בפרק "כל המנוחות": מנות הסלת והמחבת והמרוחשת. שמן ולא לבונה. מנות נסכים. **מעונות** הגשה. שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית. דכתיב (ויקרא ו) "זאת תורת המנחה
 50 הקרב אותה בני אהרן לפני ה'". ומפרשי" בפ' "ידה מביא" דהיינו קרן דרומית מערבית. **תנופה**. כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניק. **מעונה** הגשה ואינה טעונה תנופה. היינו מנחת
 51 תיזא. טעונה תנופה ואינה טעונה הגשה. דהיינו לוג שמן של מצורע, ואשמו, והביכורים.

1 **גמ' מ"ש** נבי נזיר דלא קתני לכולהו. דהתם קתני "כל כנוני נזירות" ותו לא מיד, ולא
 2 קתני לכל הני דנדרים ושבועות. כתיבין בהדי הדדי. "כל נדר וכל שבועת איסר". וכיון
 3 דאגב דקתני שבועות קתני לכולהו. וליתני שבועות בתר נדרים. כדכתיבי, והדר ליתני
 4 לכולהו! דמיתסר חפצא. דכי אמר "דבר זה עלי בקרבן" או "בחרם" - אסר ליה לחפץ
 5 עליו, ומשום הכי תני להו בהדי הדדי. אבל כי
 6 אמר "שבועה שלא אוכל דבר זה", או "שאיני
 7 נהנה מדבר זה" - איהו לא אסר לחפצא עליה,
 8 אלא נפשיה אסר מההוא חפצא. פתח בכינוי
 9 ומפרש ידות. לאלת: מודר אני ממך וכו',
 10 דהיינו ידות. ולכתחלה ה"ל למתני' מפרש
 11 כינויין, כגון קונם, והדר ליתני ידות. ותו. אכתי
 12 איכא למיפרך: ידות אינשי היכי שחם התנא
 13 דלא קתני: וידות נדרים כנדרים? איירי בהו.
 14 דודאי לא שחם להו לידות, וחסורי מיתסרא
 15 וכו'. **ולפרוש**. אכתי אי בכינויים איירי ברישא -
 16 ליפרוש נמי ברישא קודם דפריש ידות. והוא
 17 דסליק מיניה. כגון ידות, דסליק מיניהו ומפרש
 18 להו לאלתר ברישא, כדתנן: במה מדליקין,
 19 ונקט במה אין מדליקין דסליק מיניה. וכן כל
 20 הני. וכל היכא דפתח ביה לא מפרש ברישא
 21 והתני יש נוהלין כו'. ומפרש ברישא אלו נוהלין
 22 ומנהליקין. הלן. פתח ברישא משום דאושו ליה
 23 קתני. דיש נוהלין ומנהליק נפשיך מהני דלא
 24 מנהליקין. וכן כל הני, משום הכי מפרש להו
 25 לאלתר אע"פ דפתח בהו ברישא. אבל הכא גבי
 26 נדרים, וכן במה מדליקין, דלא נפשי - ההוא
 27 דסליק מיניה פתח ברישא. ל"א: אושו - דקתני
 28 ארבעה דבריי. כגון: יש נוהלין ומנהליקין, נוהלין
 29 ולא מנהליקין, מנהליקין ולא נוהלין, לא נוהלין
 30 ולא מנהליקין, וכן בכולהו. יש מותרות לבעליהן
 31 ואסורות ליבמיהן כו', והואל ותני כל הני -
 32 מתחיל בההוא דפתח ברישא ומפרש יתיה, דאם
 33 היה מפרש בההוא דסליק מיניה ברישא - שמא
 34 ישכח את הראשונות, אלא פתח בראשון
 35 ומפרש להו כסדרן. אבל היכא דלא אושו, כגון
 36 הני במה מדליקין וכו' - ליכא למישח להו.
 37 ובמתניתין נמי ליכא למישח, דלא מפרש אלא
 38 כינוי ידות. והני חרמים ושבועות ונזיר - בהני
 39 ליכא למימר דאושו, דהא לא צריך להו
 40 למיתני, אלא אגב גררא נסיב להו. ומשום הכי
 41 לא שחם לקמיתא - דלא צריך הכא כל כך, דלא הויא עיקר אלא כינוי ידות בלבד,
 42 וכמאן דתני להו לאחרניי דמי.

אלא

בכור

גמרא

54 מְדַלְקִין כו'. וכן מצינו במשנה שם (מג) שמבררת פְּמָה מוֹמְנִין בערב
 55 שבת תבשיל שסילקו מעל גבי הכירה, ורוצה לשמור חומו לשבת,
 56 וּבְמָה אֵין מוֹמְנִין, ותחילה מפרשת המשנה את הסיפא, דהיינו במה
 57 אֵין מוֹמְנִין כו'. וכן מצינו במשנה שם (נד) שמבררת פְּמָה אִשָּׁה
 58 יוֹצֵאָה וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה – באלו תכשיטים מותר לאשה לצאת
 59 לרשות הרבים בשבת, ובאלו תכשיטים אסור לה לצאת, ותחילה
 60 מפרשת המשנה את הסיפא, ובמה אינה יוצאה, לֹא תִצָּא אִשָּׁה
 61 וכו'. ומוכן מדוע גם המשנה כאן מפרשת תחילה את הסיפא
 62 דהיינו דין ידות.
 63 הגמרא מקשה ממשניות אחרות שמפרשות תחילה את הרישא:
 64 מקשה הגמרא, וְכָל הֵיכָא דִּפְתַח לֹא מְפָרֵשׁ בְּרִישָׁא – וכי אין משנה
 65 שמפרשת תחילה את הרישא, וְהִתְנַן בְּמִשְׁנָה בְּבַבְבָּא בְּתֵרָא (קפ) יֵשׁ
 66 נִזְחֵלִין וּמְנַחֲלִין – יש שיורשים את קרוביהם שמתו, וכן מורשים
 67 להם את ממונם אם הם ימותו תחלה, דהיינו ששניהם נזחלין זה
 68 את זה. ויש נזחלין וְלֹא מְנַחֲלִין, וכן יש שמנחלין ולא נזחלין, ויש
 69 שלא נזחלין ולא מנחלין, ותחילה מפרשת המשנה את הרישא,
 70 וְאֵלוּ נִזְחֵלִין וּמְנַחֲלִין וכו'. וכן מצינו ביבמות (פד) יֵשׁ נָשִׁים
 71 שְׂמוֹתָרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וְאִסּוּרוֹת לְיָבְמֵיהֶן, ויש שְׂמוֹתָרוֹת לְיָבְמֵיהֶן
 72 וְאִסּוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, ויש שְׂמוֹתָרוֹת לֹאלּוּ וְלֹאֵלוּ, ויש שאסורות
 73 לֹאלּוּ וְלֹאלּוּ, ותחילה מפרשת המשנה את הרישא, וְאֵלוּ מוֹתָרוֹת
 74 לְבַעֲלֵיהֶן וְאִסּוּרוֹת לְיָבְמֵיהֶן וכו'. וכן מצינו במנחות (טו) יֵשׁ
 75 מִנְחוֹת שְׂטֵעוֹנוֹת שָׁמֶן וְלִבְנוֹהָ, ויש מנחות שטעונות שָׁמֶן וְלֹא לִבְנוֹהָ,
 76 ויש שטעונות לבונה ולא שמן, ויש שאינן טעונות לא לבונה ולא
 77 שמן, ומתחילה המשנה לפרש את הרישא, וְאֵלוּ מְעוֹנוֹת שָׁמֶן
 78 וְלִבְנוֹהָ וכו'. ועוד מצינו במשנה שם (ס) יֵשׁ מִנְחוֹת שְׂטֵעוֹנוֹת הַנֶּשֶׁה
 79 – שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית וְאֵין מְעוֹנוֹת
 80 הַנֶּשֶׁה, ויש מנחות שטעונות הַנֶּשֶׁה וְלֹא הַנֶּשֶׁה, ויש שטעונות גם
 81 הגשה וגם תנופה, ויש שאינן טעונות לא תנופה ולא הגשה.
 82 ותחילה מפרשת המשנה את הרישא, וְאֵלוּ מְעוֹנוֹת הַנֶּשֶׁה ואינם
 83 טעונות תנופה וכו'. וכן מצינו במשנה בבכורות (מז) יֵשׁ בְּכוֹר
 84 שְׂהוּא כְּבוֹד לְגַבֵּי נַחֲלָה – ליטול פי שנים בירשת אביו, וְאֵין הוּא
 85 כְּבוֹד לְבָתָּן – לענין פדיון הבן שיהא אביו חייב לפדותו מן הכהן,
 86 ויש כְּבוֹד לְבָתָּן וְאֵין הוּא כְּבוֹד לְנַחֲלָה, ויש בכור לנחלה ולכהן,
 87 ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן, וגם בזה תחילה מפרשת
 88 המשנה את הרישא, וְאֵיזוּהוּ כְּבוֹד לְנַחֲלָה וְאֵין כְּבוֹד לְבָתָּן וכו'.
 89 הגמרא מחלקת בין המשניות:
 90 מתרצת הגמרא, באמת בכל מפרש התנא כיצד חל הנדר
 91 שמוכא בסיפא כפי הסדר במשנה כאן, וְהִלְיָן – המשניות האלו
 92 שהתנא התחיל לפרש קודם את הרישא הוא מטעם אחר, והיינו
 93 מְשוּם דְאִוּוּשׁוּ לֵיהּ, מְפָרֵשׁ הֵוּא דִּפְתַח בְּרִישָׁא – הואיל ודיניהם
 94 מרובים ושכל אלו יש ארבעה חילוקי דינים, כגון יש נזחלין
 95 ומנחלין, ויש נזחלין ולא מנחלין, מנחלין ולא נזחלין, לא נזחלין
 96 ולא מנחלין, לכן המשנה פירשה תחילה את הרישא, כי אם
 97 היתה מפרשת תחילה את הסיפא היו עלולים לטעות ולשכוח את
 98 תחילת המשנה מחמת רוב הדינים.
 99 הגמרא דוחה את התיורין:
 100 מקשה הגמרא, וכי בכל מקום שהדינים אינם מרובים המשנה
 101 מתחילה לפרש מהסיפא, וְהָא – הרי מצינו במשנה במסכת שבת
 102 (כא) פְּמָה פְּמָה יוֹצֵאָה וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה, דֵּלֵא אִוּוּשָׁא – שאין
 103 הדינים מרובים, ושהרי אין במשנה זו אלא שני חילוקי דינים,
 104 וְהִתְנַן – והמשנה מתחילה לפרש את הרישא ובמה בהמה יוצאה,
 105 יוֹצֵאָה וְגַמְלָה וכו'.

1 שנינו במשנה, כָּל פִּינוּי – כל שיבוש לשון של נְדָרִים הרי הוא
 2 כְּעֵיקַר לִשׁוֹן נְדָרִים. הגמרא מעירה כמה הערות על המשנה:
 3 דִּין כִּינוּיִים הַמוּבָא בְּמִשְׁנָה כֵּאֵן מוּבָא גַם בְּמִסְכַּת נְזִיר, אמנם שם
 4 מובא דין זה רק לגבי נזירות ולא לגבי שאר הדברים שהוזכרו
 5 במשנה כאן. שואלת הגמרא, מָאי שָׁנָא נְבִי נְזִיר דֵּלֵא קְתָנִי לְהוּ
 6 לְבוּלְהוּ, וּמָאי שָׁנָא נְבִי נְדָרִים דְּקְתָנִי לְבוּלְהוּ – מדוע במסכת זו
 7 (מסכת נדרים) אגב שמביאה המשנה את הדין שמועיל כינויים
 8 בנדרים, היא מביאה דין זה לגבי חרמים שבועות ונזירות, ואילו
 9 במסכת נזיר המשנה מביאה דין זה רק לגבי נזירות, ואינה מוסיפה
 10 שמועיל כינויים גם לגבי נדרים חרמים ושבועות.
 11 משיבה הגמרא, מְשׁוּם דְנִדְרָא וְשִׁבְעָה פְּתִיבֵי נְבִי הִדְרִי – הואיל ונדר
 12 ושבועה כתובים בתורה יחד בפסוק אחד, כמו שנאמר (במדבר א)
 13 'כי ידור נדר לה' או השבע שבועה, תְּנִי תְרָתִין – כתבה המשנה
 14 את שניהם לגבי דין זה שמועיל בהם כינויים, וְכִיּוֹן דְתָנִי תְרָתִין
 15 – וכיון שכבר הוסיפה המשנה לכתוב גם שבועות, תְּנִי לְבוּלְהוּ
 16 – מוסיפה המשנה לכתוב את כולם וחרמים ונזירות. הגמרא
 17 שואלת על הסדר במשנה לפי התשובה האחרונה:
 18 שואלת הגמרא, וְלִיתָנִי שְׂבוּעוֹת פְּתִיבֵי נְדָרִים – שהמשנה
 19 תכתוב שבועות אחר נדרים וְלֹב כִּינוּי נְדָרִים כְּנִדְרִים ושבועות
 20 כשבועות', ומדוע המשנה כתבה בסדר הבא: נדרים חרמים
 21 שבועות ונזירות, הרי הסיבה שהמשנה כתבה חרמים הוא רק
 22 משום שהמשנה כתבה שבועות ושבועות סמוך לנדרים במקרא,
 23 אם כן היה למשנה לכתוב אחר נדרים שבועות, ורק אחר כך
 24 חרמים.
 25 משיבה הגמרא, אֵיזִידִי דְתָנָא נְדָרִים דְּמִיתָרַס חֲפָצָא עֲלֵיהּ, תָּנָא נְמִי
 26 חֲרָמִים דְּמִיתָרַס חֲפָצָא עֲלֵיהּ – המשנה סמכה חרמים לנדרים ולא
 27 שבועות לנדרים, הואיל וחרמים דומים באופן החלתם לנדרים,
 28 שבשניהם האדם אוסר את החפץ עליו, כלומר, שאוסר את הככר
 29 עליו ואומר 'אכילת ככר זה עלי', לְאִפּוּקֵי שְׂבוּעָה דְקָאָרַס נְפִישָׁה
 30 מִן חֲפָצָא – להוציא שבועה שאוסר את עצמו מהחפץ, שאומר
 31 'שבועה שלא אוכל ככר זה'.
 32 הגמרא מקשה עוד על סדר המשנה:
 33 התנא במשנה פְּתַח בְּכִינוּיִין 'כָּל פִּינוּי נְדָרִים', וכשבא לפרש דבריו
 34 – מְפָרֵשׁ תְּחִילָה כִּיצַד חֵל הַנְּדָר מִדִּין יְדוּת, הָאִוּוּמָר
 35 לְחִבְדִּיז מוֹדָר אֵין מְפָרֵשׁ, ורק אחר כך מפרש התנא כיצד חל הנדר
 36 מדין כינויים, ומדוע לא פירש תחילה כיצד חל הנדר מדין כינויים.
 37 וְתו – עוד מקשה הגמרא, יְדוּת אֵינָנִי – [שכח] התנא ולא הזכיר
 38 כלל את הדין שהנדר חל על ידי ידות, וכיצד מקדים התנא לפרש
 39 כיצד חל נדר מדין ידות לפני שפירש כלל שיש דין כזה.
 40 מתרצת הגמרא את הקושיא השניה, אֵיזִידִי הָוִין – באמת התנא
 41 הזכיר שהנדר חל על ידי דין ידות, וְחִפְסִידִי מִיתְפָּרָא וְהָבִי קְתָנִי –
 42 יש ללמוד את המשנה כאילו היא חסרה, ולהוסיף עליה כך, כָּל
 43 פִּינוּי נְדָרִים כְּנִדְרִים, וידות נדרים כְּנִדְרִים.
 44 וְעִדְיִין קִשָּׁה הַקוּשִׁיא הָרֵאשׁוֹנָה, לִפְרוּשׁ פִּינוּיִין בְּרִישָׁא, ואחר כך
 45 תפרש המשנה ידות, וכמו בתחילה שהמשנה הביאה קודם את דין
 46 כינויים ואחר כך את דין ידות. מתרצת הגמרא, הוּא דְפְּסִלִיק מִיְנִיה
 47 הוּא מְפָרֵשׁ בְּרִישָׁא – דרך המשנה לפרש למפרע, דהיינו תחילה
 48 מפרשת את מה שמוכא בסיפא ואחר כך את מה שמוכא ברישא,
 49 כְּמוֹ שְׂמִצִּינוּ בְּכַמָּה מִשְׁנוֹת, דְּתָנִן בְּמִשְׁנָה בְּשַׁבַּת (ס) שְׂמִבְרַרְתָּ
 50 הַמִּשְׁנָה פְּמָה מְדַלְקִין – באיזה פתילות ושמינים מדליקים נרות
 51 שבת כדי שידלקו הנרות יפה, וּבְמָה אֵין מְדַלְקִין, משום שאינם
 52 דולקים יפה, ותחילה מפרשת המשנה את הסיפא, דהיינו במה אֵין

המשך ביאור למס' נדרים ליום חמישי עמ' ב

6 שב'מודרני ממך' רק הוא נאסר, אבל חבירו מותר, מְעַמָּא – טעם
 7 הדבר, מְשׁוּם דְאָמַר 'שְׂאֵנִי אוֹכֵל לֶחֶם' או 'שְׂאֵנִי מוֹעֵם לֶחֶם' בנוסף
 8 לאמירתו 'מודרני ממך'. ועל כן הוּא דְאָסוּר – דוקא הוא בלבד
 9 נאסר, וְאֵילוּ חֲבִירוֹ מוֹתָר, שכן הלשון 'שְׂאֵנִי אוֹכֵל' מורה על כך
 10 שרצונו לאסור את עצמו, ולא את חבירו,

1 מכח קושיות אלו מסיקה הגמרא שאי אפשר לפרש בדברי שמואל
 2 שהצריך שיסיים 'שאיני אוכל לך שאני טועם לך', משום שסובר
 3 שב'מודרני' לחוד אינו נדר, שכאמור מן הברייתות מוכח לא כן,
 4 ועל כן מפרשת הגמרא את דברי שמואל באופן אחר.
 5 מתרצת הגמרא, אֵלֵא כֵּן אָמַר שְׂמוּאֵל, מה ששמע ממשנתו,

1 הגמרא חוזרת מהתירוץ הקודם ולומדת שאין סדר קבוע במשנה:
 2 אלא לאו דווקא – התנא אינו מקפיד בכך, וימנין מפרש ההוא
 3 דפתח ברישא – פעמים התנא מפרש תחילה את הרישא, וימנין
 4 ההוא דפליק מפרש ברישא – ופעמים שמפרש תחילה את הסיפא.
 5 ואין זו קושיא מדוע המשנה מפרשת תחילה את הסיפא ולא
 6 מפרשת תחילה את הרישא.
 7 ביאור אחר שלפניו יש טעם מיוחד בסדר המשנה:
 8 ואיבעית אמיא – ואם תרצה אמור, ידות אידי דאתיין מדרשא
 9 מפרש להון ברישא – הואיל והדין שהנדרים חלים מדין ידות נלמד
 10 מדרשה, יש בזה יותר חידוש, על כן התחיל התנא לפרש דין ידות
 11 לפני דין כינויים שאין בהם חידוש כל כך.
 12 מקשה הגמרא, ומאחר ובידות יש יותר חידוש ליפתח הדין ברישא
 13 – שתפתח המשנה בדין ידות, כמו שהיא מפרשת תחילה את דין
 14 ידות. מתרצת הגמרא, מיפתח פתח בבינויין דאורייתא ברישא
 15 –תחילה פותח התנא בכינויים שמועילים מן התורה, כי דרך התנא
 16 לפתוח בדברים הידועים והפשוטים, והדר מפרש ידות דאתיין ליה
 17 מדרשא – וכשמפרש פותח בידות שנלמדים מדרשה, כי כשמפרש
 18 פותח בדברים המחודשים יותר.
 19 בגמרא לקמן (י.) מובאת מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש בדין
 20 כינויים. רבי יוחנן סובר שהכינויים לשון אומות הן, וריש לקיש
 21 סובר שכינויים הן לשונות שקבעו חכמים שיהיו נודרים בלשונות
 22 אלו.
 23 הגמרא דוחה התירוץ האחרון לפי דעת ריש לקיש:
 24 מקשה הגמרא, הנייהא – תירוץ זה שתחילה פתח התנא בכינויים
 25 הפשוטים מובן למאן דאמר – לפי דעת רבי יוחנן שסובר שבינויין
 26 לשון נכרים הן, שלדבריו נכון למר שדין כינויים הוא פשוט יותר,
 27 אלא למאן דאמר – לדעת ריש לקיש שהכינויים אלו הם לשון שקדו
 28 להן – שחידושם חקמים מלבם להיות נזדר בו, מאי אפיא למימר
 29 –ביצד נסביר מדוע פתח התנא בכינויים ולא בידות, הרי לריש
 30 לקיש דין ידות שנלמד מדרשה הוא יותר פשוט וידוע מאשר דין
 31 כינויים שנתחדש רק אחרי שחכמים קבעו לשונות אלו.
 32 הגמרא מתרצת את סדר המשנה גם לריש לקיש:
 33 מתרצת הגמרא, מי קתני ידות – וכי במשנה מוזכר כלל שידות
 34 מועילים, ולא סתמי קא מחסרת לה – וכי לא קבעת שיש לראות
 35 את המשנה כחסרה ובאילו הוזכר בה דין ידות, אקריב נמי ותני
 36 ידות – כמו כן יש לשנות את סדר המשנה, כאילו פתח התנא בדין
 37 ידות, וכך נאמר במשנה, כל ידות נדרים בנדרים וכל כינוי נדרים
 38 בנדרים, ואילו הן ידות האומר להכירו וכו', ואילו הן כינויין קונם
 39 קונם וכו'. אם כן גם לדעת ריש לקיש שהכינויים הם לשון
 40 שקבעו חכמים, יש לומר שיש סיבה מיוחדת בסדר המשנה,
 41 והיא, שגם כשהיא מביאה את עיקר הדין שמועיל כינויים וידות,
 42 וגם כשהיא מפרשת, פותחת תחילה בדין ידות שהם הפשוטים,
 43 ולא בכינויים שחידושם חכמים.
 44 אחר שנתבאר שמקור דין 'ידות' (שחל הנדר גם באמירת מקצתו)
 45 הוא מדרשה, מבררת הגמרא מהיכן דרשו דין זה:
 46 שואלת הגמרא, וידות היא פתיב – היכן הוא הפסוק שממנו
 47 דרשו חכמים שהנדר חל גם בלשון 'יד'.
 48 משיבה הגמרא, נאמר בפסוק 'איש כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר
 49 לה'. ותניא בברייתא, בטעם כפל הלשון 'נזיר להזיר', כדי ללמד
 50 לעשות את דינם של (בינויין נזירות בעיקר לשון נזירות, שאף אם
 51 אמר כינוי בלבד, והיינו נזיק נזיק פזית, הרי כאילו קיבל עליו
 52 נזירות במפורש.
 53 ועוד בא הפסוק 'נזיר להזיר' ללמד לעשות את דינם של) ידות
 54 נזירות בעיקר לשון נזירות, שגם המקבל על עצמו נזירות בלשון
 55 'יד', חלה נזירותו.
 56 ממשיכה הברייתא ושואלת, אין לי לימוד שמועיל לשון ידות,
 57 אלא בנזירות, שנאמר בה 'נזיר להזיר', אבל בנדרים מניין שמועיל

58 בהם לשון ידות. תלמוד לומר 'איש כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר
 59 לה', ומכך שמכבה התורה את שני הענינים הללו (נדרים ונזירות)
 60 זה לזה, הרי שמקיש (משווה) הכתוב, נזירות לנדרים ונדרים
 61 לנזירות, ללמדנו שפירטי ההלכות שנאמרו בנדרים, יהיו גם
 62 בנזירות, וכן להיפך, פרטים שנאמרו בנזירות יהיו גם בנדרים.
 63 ומבארת הגמרא, מנזירות אנו למדים לנדרים, מה נזירות מצינו
 64 שעשה בו הכתוב ידות נזירות בנזירות, שאפשר לקבל נזירות אף
 65 בלשון 'ידות', כמו כן אף נדרים עשה בהם הכתוב ידות נדרים
 66 בנדרים, שאפשר לנדר בלשון 'ידות'.
 67 ומנדרים אנו למדים לנזירות, ומה נדרים אם חילל הנזיר את
 68 דיבורו, כגון שאסר על עצמו ככר, ואכלו, עזב הוא באיסור כל
 69 יתל, שנאמר (במדבר ל א) 'איש כי ידור נדר וגו' לא יחל דברו'. וכן
 70 אם נדר להביא קרבן, והתאחר בהבאתו שלשה רגלים, עובר
 71 באיסור כל התאחר, שנאמר (דברים כג ב) 'כי תידור נדר לה' אלוך
 72 לא תאחר לשלמו'. כמו כן אף בנזירות עזב הנזיר באיסור כל יתל
 73 אם לא קיים את נזירותו, ובאיסור כל התאחר אם אחר מלקיים את
 74 הנזירות.
 75 ועוד אנו למדים דינים נוספים שנאמרו בנדרים, שיהיו גם בנזירות,
 76 ומה נדרים האב מיפר נזרי בתו – בכח האב לבטל נדרים שנדרה
 77 בתו, שבשפרם אינה צריכה לקיים, כמו שנאמר (במדבר ל ו) 'ואם
 78 הניא אביה אתה ביום שמעו כל נזריה ואסריה אשר אסרה על
 79 נפשה לא יקום'. וכן הפעל מיפר נזרי אשתו, אם נדרה נדרים שיש
 80 בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבינה (נזרי אשה הנוגעים
 81 לבעלה), כמו שנאמר (במדבר ל ו) 'ואם הפר יפר אתם אישה ביום
 82 שמעו כל מוצא שפתיה לנזריה ולאסר נפשה לא יקום'. כמו כן
 83 אף בנזירות האב מיפר נזירות בתו שקבלה על עצמה, ופעל מיפר
 84 נזירות אשתו שקבלה על עצמה.
 85 הגמרא דנה בדברי הברייתא:
 86 מבואר בברייתא שדין ידות בנדרים נלמד בהיקש מנזירות,
 87 שואלת הגמרא, מאי שנא נזרי –אצל נזירות אתה אומר שפשוט
 88 לך שעשה בה דין ידות נזירות בנזירות, שכן יש בה כפל לשון,
 89 דכתיב 'נזיר להזיר', ואתה דורש דין זה מייטור המילה. בנדרים נמי
 90 הא כתיב – הרי בנדרים עצמם גם יש כפל לשון שכתוב 'לנדר נדר',
 91 ויש לך בהם ייתור מילה שאפשר לדרוש הימנה ידות, מבלי
 92 שנצטרך להגיע להיקש מנזירות, והיקישא למה לי –ולמה נאמר
 93 בברייתא שכדי לדעת דין ידות בנדרים צריך להגיע להיקש
 94 מנזירות.
 95 משיבה הגמרא, אי פתיב –אם כתבו) נדר לנזיר, כלומר שאם
 96 התורה היתה משנה את הסדר ומקדימה את שם הדבר, הדיינו,
 97 שם העצם, שהוא 'נדר', לפעולת עשיית הנדר, וכותבת 'נדר
 98 לנזיר', בנדרים –כמו שכתבתו) נזיר להזיר, שזהו סדר דברים
 99 משונה, שמקדים את התוצאה – 'נדר', או 'נזיר', לפני הסיבה
 100 המביאה לתוצאה – 'לנזיר' או 'להזיר', או בנדרים נדרים – צדקו
 101 דברך ונכון מה שאמרת בקושיא שאפשר ללמוד דין ידות נדרים
 102 מן הכפילות של 'לנזיר נדר', ולא היה צריך ללמד מבינויין
 103 מנזירות. ושכן שינוי הסדר כאמור, היה מלמדנו לדרוש ייתור זה.
 104 אך השתא –(עכשיו) דכתיב 'לנדר נדר', שזהו סדר הרגיל, תחילה
 105 הפעולה –'לנזיר', ואחר כך התוצאה – 'נדר', אין ללמוד מכפילות
 106 זו מאומה, שלא נכתבה לשום דרשה. שכן דברה תורה בלשון נזיר
 107 אדם – וכמו שדרך בני אדם לכפול דבריהם בסדר דברים שכזה,
 108 אף דרך התורה לדבר בלשון כזו. ונמצא שכפילות המילים 'לנזיר
 109 נדר' אין בהם משום ייתור לשון שאפשר לדרוש ממנו, ועל כן
 110 נאמר בברייתא שכדי לדעת דין ידות בנדרים צריך להגיע להיקש
 111 מנזירות.
 112 הגמרא דנה בתירוץ האחרון:
 113 שואלת הגמרא, הנייהא – תירוץ זה מובן, רק למאן דאית ליה –למי
 114 שסובר שאכן 'דברה תורה בלשון נזיר אדם', שלשיתו שיש כלל

1 אלא לאו דוקא . הא דאמרת דתנא לא דייק להו מפרש ברישא, דזמנין מפרש וכו'.
2 וליפתא. כנוייהו, וליתני ברישא: כל ידות נדרים, הואיל דחביב ליהו כינוין לשון נים.
3 דבהני לשונות נדרי גוים, כקונם קונח קונס. שיש לשון שקורין לקרבן קונם, ויש לשון
4 שקורין לקרבן קונח, וכן השאר, ומש"הו קא חשיב להו. וה"ה לכל לשון הנדר אדם -
5 מייחבי. והא דקא מנו חכמים הני לשונות -

6 משום דבהני לשונות בקיאי, וכיון דאיכא נכרים
7 דנדר - התורה אסרה בכל לשון דקאמר, דהא
8 הוי נדר. אלא לריש לקיש דקאמר לשון שברו
9 להם חכמים. דחכמים לקינו בני לשונות להיות
10 נדר בו. מאי איכא למימר. היכי מצוי אמרת
11 "ידות איידי דאתיין מדרשא?" הא תרוייהו, בין
12 ידות בין כינוין - מדרשא אתיין, דמדרבנן ניהו
13 מי קתני ידות. הא לא קתני במתני: ידות נדרים
14 כנדרים! אלא חסורי מיחסרת לה, דאמרת לעיל:
15 חסורי מיחסרא וכו'. וכיון דאמרת הכי - תני
16 נמי ברישא: כל ידות נדרים כנדרים, וכיון דפתח
17 להו ברישא - להכי מפרש נמי להו ברישא.
18 וידות היכן חביב. היכא כתב להו קרא דריש
19 להו מניה, דאמר (רישא) מדרשא אתיא ולא
20 כתיבי ממש, דא"כ הוה להו מדאוריית. נזיר
21 להזיר. דמצוי למיכתב "כי יפליא לנודר נדר
22 נזיר". אלא מ"לחזיר" דרשינן לעשות כל כינוי
23 נזירות וכנזירות. דבכל כנוי לשון דנזיר הוי
24 נזיר. והתם במסכת נזיר מפרש ידות נזירות
25 וכינוי נזירות. מה נדרים עובר בכל יחל. דכתיב
26 "לא יחל דברו" (במדבר ל). ובכל תאחר. דכתיב
27 "כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר" (דברים
28 כג) הא כתיב לנודר נדר. וינדרוש נמי מ"לנודר"
29 - לעשות כינוי נדרים כנדרים. והיקישא למה
30 לי. דאמרת מקיש נדרים לנזירות, הא מצנן
31 למידרש מקרא גופיה! לנודר נדר. הכי משתני
32 בני אדם, ודברה תורה כלשון בני אדם, וליכא
33 למידרש מינה כלום. לא דברה תורה כלשון בני
34 אדם. דכל היכא דכתב ייתור לשון כהאי גוונא
35 - דדרשא קא אתי, ולא משום דמשתעי בלשון
36 בני אדם.

שחנזירות

27 תורה פלשון בני אדם. הניחא למאן דאית ליה דברה תורה פלשון בני אדם, אלא
28 למאן דאית ליה דברה תורה פלשון בני אדם, הא "לנדר נדר" מאי עביד ליה? דריש
29 ליה: לעשות ידות נדרים כנדרים, ומקיש נזירות לנדרים. "נזיר להזיר" דריש ליה: למאן

1 כבור לנחלה. לטול פי שנים. ואין כבור לכהן. שיהא טעון פרוין. ומפרש בפ"י שו"ב
2 לנחלה - דהיינו הבא אחר הנפלים. וכן נמי מי שלא היו לו בנים, ונשא אשה שכבר ילדה.
3 כבור לכהן ואינו כבור לנחלה. - כגון שהיו לו בנים, ונשא אשה שלא היו לה בנים.
4 משום דאושון ליה מפרש הא דפתח ברישא. אושון, כלומר שדינין מרובין. כדאמרין
5 ברי"ה (ף טז). דאושון ברכות. הילכך, אי מפרש
6 להו למפרע - אתי דוקא. ולעולם, אי לאו משום
7 האי טעמא - סדרא דדוקא לפרושי הווא דסליק
8 מיניה. ומקשינן: והא במה בהמה פירש לא וכו'?

9 אלא לאו דוקא (קתני) זמנין מפרש וכו'. נ"ל
10 דלהכי משני סדריה תנא - לאשמעינן דליכא
11 קפידא במילתא, וכל תנא דתני כדבעי שפיר דמי,
12 וליכא בהא מילתא משום "ותבחר לשון ערומים"
13 (לויכ טו). ואי בעית אימא ידות דאתיין ליה
14 מדרשא וכו'. נ"ל דהכי קאמר. והאי דליכא קפידא
15 במילתא כדקאמרת, דבהא ליכא למפלג
16 דמתנייתא מוכיח שפיר. מיהו במתני' לא תמנא
17 חדא מיניה נקט, אלא בדוקא אקדים ידות משום
18 דאתיין מדרשא. כי פתח פתח בכינוין
19 דאורייתא. שכן דרך התנא להתחיל בדברים
20 הידועים והפשוטים. אלא למיד לשון שברו
21 חכמים להיות נודר בו. שדורשם מלבם מלשון
22 "אשר ברא מלבר" (מלבי"ם א טו). להיות נודר בו.
23 מפרש לקמן (ף טו) שאם יאמר "קרבן" - חיישינן
24 שמא יזכיר את השם. והשם סמוך גבי קרבן,
25 כדכתיב "קרבן לה'", ושמא יזכיר את השם ולא
26 יזכיר קרבן, ונמצא שהוציא ש"ש לבעלה, ולכך
27 חדש לשונות הללו. מאי איכא למימר. דאע"ג
28 דמדאורייתא נמי הם, כמו שכתבתי במשנתנו -
29 אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל
30 בהם. אדרבה, ידות פשוטי טפי, דאתו מדרשא.
31 אקדים נמי ותני ידות ברישא. השתא משום
32 דוחקין הדרי ממאי דנקט בפשיטותא בבולה
33 סוגיין. דאי חסורי מחסרא - רישא דמלתא לא
34 מחסרא. ואומנין דלמ"ד לשון שברו חכמים - הוי
35 רישא מחסרא, ואמרין דמפרש תנא מאי דפתח
36 ביה. דהאי "זאי בעית אימא" - היק: דתנא
37 דמתניתין - סדרא דדוקא נקט לפרושי ידות
38 ברישא, למר מהיכא דסליק מיניה, משום דאתיין
39 ליה מדרשא. וכנויין לא צריכי לפרושי. ולמר
40 מהיכא דפתח ביה, משום דידות אתו מדרשא.
41 וראוי להקדימן לכנויין שאינן אלא לשון שברו
42 חכמים. הי' לעשות ידות נזירות, כנזירות,
43 ול"ג: כנוי נזירות כנזירות, דממ"צ לאו מקרא
44 נפקי. דאי לשון נכרים הם - לא צריכי, קרא ואי לשון חכמים הם - היכי נפקי מקרא? ומה נדרים עובר בכל יחל וכל תאחר. אם אמר "כבר זה עלי" - איכא "בל יחל", ואי נדר להביא קרבן
45 - איכא "בל תאחר". הבעל מיפר נדרי אשתו. - נדרי עניו נפש, ודברים שבינו לבניה, וכדאי' בספרי. מיפר נדר בתו. כדכתיב (מגילת ט) "ואם הגיב אביה אותה". הבעל מיפר נדרי
46 אשתו. כדכתיב (טז) "ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו". דכתיב נזיר להזיר. דלאו אורחיה דקרא הכי, דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה, כדכתיב "לאסור איסור" "לקיים כל דבר".
47 הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'. ואף על גב דאיכא למדרש - לא דרשינן, כדמוכח בפ"י דב"מ (ף טז). לנודר נדר מאי עביד ליה? דהא נפקא ליה מהיקישא
48 דנזירות. ונראה לי דמש"הו מקשה הכא: "לנודר נדר" מאי עביד ליה? ולעיל בסמוך אקשי: היקישא למה לי? (אי) משום דכי היכי דאמרין בריש פ"ק דקדושין (ף טז) דמילתא דאתיא בק"ו
49 טרח וכתב לה קרא - ה"ו מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא. ומריש "איחזו נשך" אמרי: מילתא דאתיא בגיש - טרח וכתב לה קרא. ומש"הו לא מקיש ברישא: "לנודר נדר"
50 מאי עביד ליה? דאפשר לדחויי. דאע"ג דאקשיננהו דתנא - טרח למכתב בכל חד רוביא לידות. ומש"הו אקשי ליה דעדיפא מינה, דכיון דכתב רחמנא בכל חד רוביא לידות - למנה ליה לתנא
51 לאסמובי אחיקישא אבל בסמוך, לכתר דפריש התלמוד ולמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם אקשינן היקישא - קא בעי למ"ד לא דברה - לנודר נדר מאי עביד ליה? דלא מצי למיפרך אליביה:
52 היקישא ל"ל, דהא לא שמעינן ליה לידיה דמפיק להו לידות מהיקישא, דברייתא אליבא דמ"ד דברה אתיא. מיהו פריך ליה: כיון דע"כ הקישן הכתוב, "לנודר נדר" מאי עביד ליה? דאע"ג
53 דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רוביא ולא סמך אחיקישא. מ"מ כל היכא דאיכא למדרש - דרשינן, כדאמרין התם פ"ק דקדושין, גבי מילתא דאתיא בק"ו.

שחנזירות

1 שהנזירות חל על הנזירות. שאם היה נזיר, ואמר "הריני נזיר" - חל עליה נזירות (במס'
 2 נזיר, בפ' "מי שאמר הריני נזיר" (דף טו) מחלוקת ר' יוחנן ורש' לקיש) וכשישלמו אותו
 3 ימי נזירות - צריך להיות נזיר עוד פעם אחרת. שמעת מינה תרתי. לעשות ידות נזירות
 4 כנזירות, ונזירות חל על הנזירות. אית תנא דמפיק לידות מלנזיר נדר. דלא ס"ל דברה
 5 תורה כלשון בני אדם. מן ככל היוצא מפיו
 6 יעשה. דמשמע: ככל ענין דנדר. קם ליה ככל
 7 יאכל. כדכתיב "מחריצנים ועד זג לא יאכל"
 8 (במדבר ו). קם ליה ככל ישתה. "כל משרת
 9 ענבים לא ישתה", ולכאזן "לא יחל דבר". אמר
 10 רבא. לעולם אית ביה נמי "לא יחל", לעבור
 11 עליו בשני לאוין: "לא יאכל", ו"לא יחל". קם
 12 ליה כלא יאכל. לא מאחר לנומה בכך, דאיזו
 13 חזי נזיר, אלא דקם ליה ב"לא יאכל". באומר
 14 לבשארצה אהא נזיר. דאי משוה ליה - קם ליה
 15 ב"בל תאחר". אכתי מאי בל תאחר איכא. כל
 16 אית דבעי למיזוהי מצו למיזוהי, ולית ביה משום
 17 "בל תאחר". הכא נמי לאלתר חזי נזיר. דאי
 18 משוה ליה - קים ליה ב"בל תאחר". דאמרין
 19 דילמא השתא מאית. דאיזו אמר דלא ליפטר
 20 מן העולם עד דהוי נזיר. מן אלתר - באותה
 21 שעה. כל אלתר דגרסינן - היינה על אתר,
 22 באותו מקום. וכן מפרש בידות:
 לענין

17 היכי משפחת? ליה ב' פ' יחל" ו"נזיר להזיר" דריש לעשות ידות נזירות
 18 כנזירות, שהנזירות חל על הנזירות מנא ליה? הניחא
 19 אי ס"ל כמ"ד אין נזירות חל על נזירות, אלא אי
 20 ס"ל כמ"ד נזירות חל על נזירות מנא ליה? נימא
 21 קרא "לזיר", מאי "להזיר" - שמעת מינה תרתי.
 22 במעורבא אמרי: אית תנא דמפיק ליה לידות מן
 23 "לנדר נדר", ואית תנא דמפיק ליה מן "פל היצא
 24 מפיו יעשה". אמר מר: ומה נדרים עובר ב"פל יחל"
 25 ו"פל תאחר". בשלמא "פל יחל" הנדרים משפחת לה,
 26 כגון דאמר "כפר זו אכלה" ולא אכלה - עובר משום
 27 "פל יחל דברו", אלא "פל יחל" הנזירות - היכי משפחת
 28 לה? ביון דאמר "הריני נזיר" - הוה ליה נזיר. אכל -
 29 קם ליה ב"פל יאכל". שתה - קם ליה ב"פל ישתה"!
 30 אמר רבא: לעבור עליו בשנים. "פל תאחר" דנזירות

17 דכי היכי דנדרים ליכא אלא חד לאו - הכי נמי בנזירות. דאי לא - לא שזו אהדר. ועוד נראה בעיני: משום דאמרין בפרק "כל שעה" (פסחים ק"ז מ) דכל היכא דאיכא למדרש - דרשינן,
 18 ולא מוקמי' בלאו יתייר. וה"נ איכא לאוקומי היקשא לשאר מילי, ולא לאפשר לאוי. ומפרקי: לעבור עליו בשנים. כלומר, דכי אמרינן הכי בפרק "כל שעה" - ה"מ בדרשא דקראי, אבל
 19 הכא - על כדריך הקישן הכתוב לכל מה שאפשר להקיש אותן. וקשיא ליה: כי היכי דמוקמי' בנזירות "בל יחל" האמור בנדרים - נוקי נמי בנדרים "בל יאכל" האמור בנזירות! וניחא ליה:
 20 דבשלמא "בל יחל" שייך ממש בנזירות כדשייך בנדרים, אבל "בל יאכל" - לא אפשר לאוקומי בנדרים, דבנזירות לא כתיב אלא באכילת ענבים, ונדרים כוללים אכילה ותנאה דבכולו
 21 מילי - הלכך לא שייך בהו. כל תאחר נזירות וכו'. נראה בעיני פירושא דשמעתא, דהכי מקשה: היכי משכחת לה? דליכא למימר: משכחת לה בהדיא ענינא דכולהו קרבנות. באומר
 22 מיד, וה"ל נזיר, וליכא "בל תאחר", ואי כשאומר "לבשארצה" - ליכא נמי "בל תאחר", שהרי התנה "לבשארצה" - ואינו רוצה ומתריך רבא: כגון דאמר "לא אפטר מן העולם עד שאהיה
 23 נזיר", ובה"ג - מן ההיא שעתא קם ליה ב"בל תאחר", כדחשינן בהאומר לאשתו וכו' - דאסורה לאכול בתרומה מיד, משום חששא דמיתה. ולאו דמיא
 24 להדיא לנזיר, דאילו התם אי אכלה ולא מת בעלה - לא עבדא אסורא. אבל הכא - לאלתר קם ליה ב"בל תאחר", דכיון שהתנה ואמר "לא אפטר מן העולם" משמע דה"ק: הרי עלי למנות
 25 נזירות בענין שלא היא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם. משה"א (אין) דלישנא לא משמע ד"אהא נזיר מנתה" - מיהו קם ליה ב"בל תאחר" לאלתר. דאע"ג דאי:
 26 מדיכא קא ילפת - מנדר"י, אי מה התם "בל תאחר" דידוהי ליחא אלא אחר ג' רגלים, כדאמר בפ' דר"ה (ל' ז) ה"נ לאחר ג' רגלים - ליתא, דאילו התם אמר "הרי עלי" סתמא, אבל הכא
 27 לא

1 שהנזירות חלה על הנזירות. כגון דאמר "הריני נזיר היום" "הריני נזיר היום", דלא
 2 אמרינן דלסגי ליה בשלשים יום, אלא צריך למנות שתי נזירות, והיינו ששים. ונפקא ליה
 3 מדרבנן "נזיר להזיר" כלומר, כשקבל להיות נזיר - אפשר לו להזיר עוד, וכדפרישית.
 4 הניחא אי ס"ל אין נזירות חלה על נזירות. ואע"ג דלקמן בפ"ב (ק"ז ת) אסיקנא דלכולי
 5 עלמא היכא דאמר "הרי עלי שתי נזירות" מונה
 6 ששים יום, ומוקמינן להא קרא ד"נזיר להזיר" -
 7 איכא למימר דהיינו למאן דס"ל לא דברה תורה
 8 כלשון בני אדם, ומייתר ליה "נזיר להזיר", ומוקי
 9 ליה להכי, אבל מאן דאמר דברה תורה כלשון
 10 בני אדם - ס"ל דכי האי גונא לא בעי קרא.
 11 לימא קרא ליזור מאי להזיר. לא שיהא שום
 12 הפרש בין ליזור ולהזיר, שהרי הדי' נבלעת היא
 13 בבמה מקומות, כדאשכחן נזיר ולהזיר, לשמיד
 14 ולהשמיר. אלא הד"ל למכתב דמיא דנדרים,
 15 כדכתיב "לנזיר", כך נראה בעיני. במעורבא
 16 אמרי וכו'. כלומר, דלא סבירא להו דמ"לתייהו
 17 דרשינן תרתי, אלא למאן דאית ליה לא דברה
 18 - מפיק להו לידות מלנזיר נדר, "נזיר להזיר"
 19 מוקי ליה לנזירות חלה על נזירות. והאי תנא מוקי
 20 "כל היוצא מפיו יעשה" - לנדר שהותר מקצתו
 21 הותר כולו, דריש ליה הכי: אם חל כל היוצא
 22 מפיו - יעשה, אבל אינו חל לחצאין. ואית תנא
 23 דמפיק להו מן כל היוצא מפיו יעשה. היינו מאן
 24 דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם. ולדידיה
 25 תרתי שמעינן מינה - ידות נדרים כנדרים, ונדר
 26 שבתל מקצתו בטל כולו. והכי מפרש לה להך
 27 פלוגתא בירושלמי. ואע"ג דבמעורבא לא בעי
 28 למדרש מ"לתייהו תרתי, מ"כ היוצא מפיו דרשי
 29 להו, דתרייהו משמעתייהו דקרא. אמר מר וכו'
 30 אלא כל יחל דנזירות היכי משכחת לה. כלומר,
 31 היכי משכחת לה דאיכא "בל יחל" לתודה? דקס"ד

17 דכי היכי דנדרים ליכא אלא חד לאו - הכי נמי בנזירות. דאי לא - לא שזו אהדר. ועוד נראה בעיני: משום דאמרין בפרק "כל שעה" (פסחים ק"ז מ) דכל היכא דאיכא למדרש - דרשינן,
 18 ולא מוקמי' בלאו יתייר. וה"נ איכא לאוקומי היקשא לשאר מילי, ולא לאפשר לאוי. ומפרקי: לעבור עליו בשנים. כלומר, דכי אמרינן הכי בפרק "כל שעה" - ה"מ בדרשא דקראי, אבל
 19 הכא - על כדריך הקישן הכתוב לכל מה שאפשר להקיש אותן. וקשיא ליה: כי היכי דמוקמי' בנזירות "בל יחל" האמור בנדרים - נוקי נמי בנדרים "בל יאכל" האמור בנזירות! וניחא ליה:
 20 דבשלמא "בל יחל" שייך ממש בנזירות כדשייך בנדרים, אבל "בל יאכל" - לא אפשר לאוקומי בנדרים, דבנזירות לא כתיב אלא באכילת ענבים, ונדרים כוללים אכילה ותנאה דבכולו
 21 מילי - הלכך לא שייך בהו. כל תאחר נזירות וכו'. נראה בעיני פירושא דשמעתא, דהכי מקשה: היכי משכחת לה? דליכא למימר: משכחת לה בהדיא ענינא דכולהו קרבנות. באומר
 22 מיד, וה"ל נזיר, וליכא "בל תאחר", ואי כשאומר "לבשארצה" - ליכא נמי "בל תאחר", שהרי התנה "לבשארצה" - ואינו רוצה ומתריך רבא: כגון דאמר "לא אפטר מן העולם עד שאהיה
 23 נזיר", ובה"ג - מן ההיא שעתא קם ליה ב"בל תאחר", כדחשינן בהאומר לאשתו וכו' - דאסורה לאכול בתרומה מיד, משום חששא דמיתה. ולאו דמיא
 24 להדיא לנזיר, דאילו התם אי אכלה ולא מת בעלה - לא עבדא אסורא. אבל הכא - לאלתר קם ליה ב"בל תאחר", דכיון שהתנה ואמר "לא אפטר מן העולם" משמע דה"ק: הרי עלי למנות
 25 נזירות בענין שלא היא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם. משה"א (אין) דלישנא לא משמע ד"אהא נזיר מנתה" - מיהו קם ליה ב"בל תאחר" לאלתר. דאע"ג דאי:
 26 מדיכא קא ילפת - מנדר"י, אי מה התם "בל תאחר" דידוהי ליחא אלא אחר ג' רגלים, כדאמר בפ' דר"ה (ל' ז) ה"נ לאחר ג' רגלים - ליתא, דאילו התם אמר "הרי עלי" סתמא, אבל הכא
 27 לא

אגרות קודש

ב"ה, ח' סיון, תשט"ו
ברוקלין.

האברך יוסף שיי מלמד

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' סיון, בו כותב אשר מקימים אגוד תלמידי הישיבות התימנים ותכלית האגוד, וכו', ושואל אם להצטרף לזה.

הנה בכגון דא, יש לחכות עד שיתברר בטוב פרוצף האגוד ועניניו, אשר לא תמיד תלוי אפילו ברצון של המיסדים ובפרט שגם רצון זה אינו ברור, וכמרו"ל אין אדם יודע מה בלבו של חברו, ובפרט באה"ק ת"ו יש להזהר ביותר מלהשתייך לאיזה ארגון ואגוד עד שיראו משך זמן בפעולותיו שרק אז אפשר לדעת מהותו מי הם הבעלי דיעה כו' - כאשר רואים במוחש ברור ענינם.

בברכה,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

נדרים דף ג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) רכא

קיים את דיבורו או שאיחר מלקיים את הנזירות, עובר על
 איסורים הללו. מקשה הגמרא, בפסוקא איסור 'בל יחל' הדרים
 – שאצל נדרים, משפחת לה – אתה מוצא מקרה שיעבור על
 איסור זה לבדו, בגון דאמר 'כפר זו אוכל' ולא אכלה, שאז עובר
 רק משום 'בל יחל דברו'. אלא 'בל יחל' הנזירות – שאתה רוצה
 ללמוד בנזירות, היכי משפחת לה – איזה מקרה תמצא שיעבור
 על איסור זה לבדו, הלא מבין דאמר 'הריני נזיר' חלה אמירתו
 מיד, ומאותה שעה הנה ליה נזיר – הוא נעשה נזיר, ומעתה גם
 עבר ואכל ענבים, מלבד איסור בל יחל קם ליה – עומד הוא] אם
 פאיסור בל יאכל, היינו פסוק (במדרב 11) 'וענבים לחים ויבשים לא
 יאכל, ואם שתה יין קם ליה בנוסף לבל יחל' גם פאיסור בל ישתה,
 היינו פסוק (שם) 'ממין ושכר יזיר, חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה',
 ובאיזה מקרה שייך שיעבור רק על 'בל יחל' לבד.
 מתרצת הגמרא, אמר רבא, אכן אין בנזירות מקרה כזה, ועל
 כרחינו צריכים אנו לומר, שההיקש שלפנינו אינו כבשאר מקומות
 שמדמים את הדברים המוקשים מכל הצדדים, שכאן ההיקש הוא
 רק לגבי מה ששייך לדמות האחד לחבירו, והיינו כדי לעבור עליו
 בשניים, שבכל עבירה על לאו של נזירות, יעבור גם משום 'בל יחל'
 של נדרים, כאמור לעיל.
 מוסיפה הגמרא להקשות, איסור 'בל תאחר' הנזירות – שאצל
 נזירות, היכי משפחת לה – איך תמצא מקרה אפשרי שיעבור על
 לאו זה, והלא מבין דאמר 'הריני נזיר' מיד הנה ליה נזיר, ומעתה
 אם אכל ענבים קם ליה – עומד הוא] פאיסור 'בל יאכל' בכל נזיר,
 שהרי כבר נהיה נזיר, וכיצד שייך שיעבור על 'בל תאחר', כשאין
 אחר בנזירות.
 מתרצת הגמרא, פאומר 'לכשאצרה אהא נזיר' – בזמן שארצה
 אקבל על עצמי להיות נזיר. ובמקרה כזה אינו עובר באיסור 'בל
 יאכל', שעדיין לא רצה לקבל על עצמו את עצם הנזירות, ומאידך
 מבינה הגמרא כעת שכיון שהתחייב שבעתיד יהיה נזיר, אם איחר
 מלקבל נזירות עד שעברו שלשה רגלים עובר בכל תאחר.
 דוחה הגמרא, ואי אמר בשאצרה, ליא – הוא אינו באיסור 'בל
 תאחר' לעולם, שהרי תלה הדבר ברצונו, שלא קיבל על עצמו
 הנזירות אלא לכשירצה, וכיון שהוא עדיין אינו רוצה, אין הוא
 מאחר את זמן הנזירות.
 מסיקה הגמרא, אמר רבא, שייך אופן שיעבור על 'בל תאחר' בגון
 דאמר, לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר, שמשמעות דבריו היא,
 הרי עלי להיות נזיר, באופן שלא יהיה שום חשש שמא לא אשלים
 נזירותי קודם שאפטר מן העולם, דמן ההיא שעתא הנה ליה נזיר
 – שמשעת אמירה זו מחויב הוא לקבל על עצמו נזירות, ואם לא
 עובר הוא בכל תאחר מיד, כפי שממשיכה הגמרא ומבארת, מיד
 הנה – שדבר זה דומה לחשש שמצינו בכהן האומר לאשתו בת
 ישראל, הרשאתי לאכול בתרומה מחמת שהיא אשת כהן, הרי זו
 גיטתה – גט זה שאני נותן לך יהיה לגירושך, ואולם יחולו הגירושין
 רק שעה אחת קודם מיתתי, הרי אשה זו אסורה לאכול בתרומה
 מיד, שאין ידוע מתי ימות, וחוששים שמא זוהי השעה האחרונה
 בחייו ונמצא שכבר חל גיטה, ושוב אינה יכולה לאכול בתרומה
 שמא היא כבר אינה אשת כהן. אלא אמרין כל שעתא ושעתא
 דילמא מית – הרי לנו שאומרים על כל שעה ושעה שמכאן
 ואילך, שיש לחשוש שמא עכשיו תבוא השעה שבה ימות, ואם כן
 הלא נמי – גם לענינינו פה, שנדר שלא ימות קודם שישלים
 נזירות, לאלתר הוי נזיר – מיד חייב הוא להתחיל בנזירות,
 משום דאמרין דילמא השתא מית – שמא ימות עכשיו בלא
 שהספיק להשלים את נזירותו. ולפיכך כדי לעמוד בדיבורו, עליו
 להודרו ולעשות כל שבידו, והיינו לקבל הנזירות מיד, ואם לאו
 תיכף עובר בכל תאחר. אולם אינו עובר משום 'בל יאכל' ו'בל
 ישתה', שכל זמן שלא התחיל בנזירות, מותר בענבים ויין.

שנזירותו חל על הנזירות – כגון אדם שאמר 'הריני נזיר היום',
 וחזר ואמר 'הריני נזיר היום', אין אומרים די לו למנות שלושים יום
 בלבד, אלא צריך למנות שתי נזירות, דהיינו מונה שלושים יום
 ומביא קרבן, ושוב מונה שלושים יום נוספים ומביא לאחריהם
 קרבן. שכן נאמר 'נזיר להזיר', דהיינו שגם מי שכבר נזיר יכול
 להזיר ולקבל על עצמו נזירות נוספת.
 מבררת הגמרא ושואלת, ולמאן דאמר דברה תורה כלשון בני
 אדם, שלשיתו אין לדרוש ידות מכפל הלשון 'לנדור נדר', כיון
 שכן הוא לשון בני אדם, ואת הפסוק 'נזיר להזיר' דריש לעשות את
 דינם של ידות נזירות בנזירות, אם כן שהנזירות חל על הנזירות מנא
 ליה – מניין דורש הוא דין זה.
 מגבילה הגמרא את השאלה, הניחא אי סביקא ליה – זה היה נוח
 ומיושב לנו, אם אכן דעתו היא כפאן דאמר – כדעת זה האומר
 'אין נזירות חל על נזירות', אם כן אין לו צורך בפסוק של 'נזיר
 להזיר' כדי לדרוש דין זה, ויכול לדרוש ממנו שידות נזירות
 כנזירות. אלא אי סביקא ליה – אך דעתו ושל הסובר 'דברה
 תורה כלשון בני אדם', היא כפאן דאמר 'נזירות חל על נזירות',
 ואין הוא חולק על דין זה, אם כן מנא ליה – מניין הוא לומד זאת,
 הרי אינו יכול ללמוד זאת מנזיר להזיר, שכבר דורש ממנו שידות
 נזירות כנזירות.
 משיבה הגמרא, שסובר שאפשר ללמוד מפסוק זה את שני
 הדברים. שאם הייתור בפסוק לא בא אלא ללמדנו דין 'ידות'
 בלבד, אם כן נימא קרא – יאמר הכתוב 'לזיר' כמו שאמר בנדרים
 'לנדור', ודי בכך לדרוש מהיתור דין 'ידות', מאי להזיר – מדוע
 אמרה התורה לשון 'להזיר', אלא שמעתי מיה – אתה לומד מלשון
 זו, תרתי – שני דברים. א. מן הייתור אתה שומע שידות נזירות
 כנזירות. ב. ממשמעות הלשון 'להזיר' אתה שומע שניזירות חלה
 על נזירות.
 מביאה הגמרא עוד דרך ליישב את שיטת הסובר 'דברה תורה
 כלשון בני אדם', כיצד הוא לומד שניזירות חלה על נזירות:
 כמערכתא אמרי – בארץ ישראל אמרו, אית תנא דפסיק ליה לידות
 – יש תנא שלומד דין 'ידות', מן הכתוב 'לנדור נדר', וזהו התנא
 שאינו סובר 'דברה תורה כלשון בני אדם', ועל כן יכול ללמוד את
 דין 'ידות' מלנדור נדר, ונזיר להזיר' נשאר לו פנוי לדרוש
 שניזירות חלה על נזירות.
 ואת תנא – ויש תנא אחר שחולק עליו, דפסיק ליה – שלומד את
 דין 'ידות' מן 'בל יחל היצא מפיו יעשה', שמשמע, שאפילו הוציא
 מפיו את הנדר בלשון 'יד' בלבד, חל הנדר. וזהו התנא הסובר
 'דברה תורה כלשון בני אדם' שאינו יכול ללמוד דין 'ידות' מלנדור
 נדר, ולשיטתו לומד זאת מהפסוק של 'ככל היצא מפיו יעשה'.
 ומסיבה זו נשאר לו פנוי הפסוק של 'נזיר להזיר', וממנו דורש את
 הדין של 'נזירות חלה על נזירות'.
 ומבואר מדבריהם, שהתנא שאינו סובר 'דברה תורה כלשון בני
 אדם' ולומד ידות מלנדור נדר, מעמיד את הפסוק של 'ככל
 היצא מפיו יעשה' לדרוש ממנו שנדר שהותר מקצתו על ידי
 חכם, הותר כולו, שאין נדר חל לחצאין, אלא רק כשכל מה
 שהוציא מפיו חל 'יעשה', וכשלא חל הכל אין צריך לעשות.
 והתנא הסובר 'דברה תורה כלשון בני אדם' וצריך את הפסוק
 'ככל היצא' לידות, אינו חולק על דין 'נדר שהותר מקצתו', אלא
 סובר שאפשר ללמוד מהפסוק 'כל היצא' את שני הדברים, כי אין
 לימוד זה מיתור לשון 'שאו ייתור אחר מוגבל ללימוד דין אחד',
 אלא הוא לימוד ממשמעות לשון הפסוק, וכל מה שאפשר להבין
 ממשמעות הלשון, נכלל בו. וכאן ששני הדברים נכללים
 במשמעות הלשון, נלמדים שניהם.
 הגמרא ממשיכה לדון בדברי הברייתא שהובאה לעיל (ע"א):
 אמר רב, ומה נדרים מצינו בהם שעובר פאיסור 'בל יחל' אם חילל
 נדרו, ובאיסור 'בל תאחר' אם איחר מלקיימו, אף בנזירות, אם לא

61 תגלחת אינה מעבירה את גמר הנזירות, ואינה חלק מהנזירות, וזוהי
62 שישת חכמים (שם), שמדי לאחר שהביא את קרבנותיו אף אם עדיין
63 לא גילה מותר הוא בשתיית יין, מכל מקום אף לדבריהם הוא
64 עובר ב'בל תאחר', משום שמצות גילוח מיהא (מכל מקום) לא
65 מקייים בזמנה.
66 הגמרא מעמידה את איסור 'בל תאחר' בניזירות באופן נוסף: מר
67 זוטרא כריה דרב פרי אמר, אף אם השלים הנזיר את ימי נזירותו
68 כדין, אלא שהתאחר בהבאת קרבנותיו עד לאחר שלוש רגלים הרי
69 הוא עובר בכל תאחר על איחור בהבאת קרבנותיו.
70 מקשה הגמרא, וכן תבא - והאם מכאן, דהיינו מהיקש נזירות
71 לנדרים] נפקא ליה - נלמד דין בל תאחר בקרבנות נזיר, והלא
72 מהתם נפקא ליה, ממה שנאמר בתורה (דברים כג כ), 'כי תדר נדר
73 לה' אלקיך לא תאחר לשלמו, כי דרש ירשנו ה' אלקיך מעמך,
74 והיה בך חטא'. ודרשו חכמים בפסוק זה, 'כי תדור נדר' אלו נדרים
75 ונדבות, דהיינו קרבנות שהתחייב בהם מרצונו על ידי נדר או
76 נדבה. 'כי דרש ירשנו', אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים,
77 שהתורה חייבתו בהבאתם, ובכלל דרשא זו, החטאת והעולה
78 והשלמים של נזיר, שהתורה חייבתו בהבאתם, ולשם מה יש לנו
79 צורך בהיקש לנדרים לדעת שיש בהם בל תאחר.
80 מתרצת הגמרא, מהו דתיבא - שבלא ההיקש לנדרים, היה
81 באפשרותך לומר, חידוש הוא לקולא, שמצאנו שחידשה תורה
82 בנזיר, המיוחד דוק לה, כפי שמסבירה הגמרא בהמשך, ויתכן
83 שכמו כן הוקל דינו גם לגבי איסור 'בל תאחר' אם איחר בהבאת
84 קרבנותיו, לכך יש לנו צורך בהיקש ללמדנו שבדיני קרבנותיו הוא
85 שזה לשאר חטאות ועולות ושלמים.
86 מפרשת הגמרא את כוונת התירוח האמור: מאי (מה) חידוש
87 לקולא מצאנו בניזיר שבחמתו היה באפשרותו לומר שאין
88 קרבנותיו בכלל הדרשה 'כי דרש ירשנו'. אילימא -[אם תאמר]
89 משום דלא מתפיס ליה - שאין נפתס חיוב להביא חטאת נזיר כגון
90 - שמי שאינו נזיר ונדר להביא חטאת נזיר, לא אמר כלום, שאין
91 חטאת נזיר באה בנדר או נדבה.
92 דוחה הגמרא, שאין זו סיבה שלא לעבור ב'בל תאחר', שהרי
93 שכמו כן חטאת חלב - חטאת שבאה לכפר על אכילת חלב בשוגג
94 יש לה קולא זו שאין מתפסי בה נדר להחייב בה - שאין נדר להחייב בה
95 תופס, ומי שלא אכל חלב ואמר הרי עלי חטאת חלב, לא אמר
96 כלום, ואף על פי כן המחוייב בה והתאחר בהבאתה, עובר עליה
97 בכל תאחר.
98 הגמרא מפרשת באופן אחר. אלא כך יש להשיב על שאלתך, מאי
99 חידושה - מה החידוש שמצאנו בניזיר שבחמתו יש לומר שאין
100 קרבנותיו בכל הדרשה 'כי דרש ירשנו', סלקא דעתך אמינא
101 -משום שהיה עולה בדעתך לומר, הואיל ואם אמר 'הריני נזיר',
102 אפילו אם אמר שנזירותו היא רק מן תרצין [גרעין] הגפן בלבד, ולא
103 משאר איסורי נזירות, הוי נזיר לכל איסורי נזירות. מה שאין כן
104 בנדרים אינו נאסר רק במה שנדר, ומשום חידוש זה אימא לא
105 לעבור עליה - על קרבנותיו משום 'בל תאחר'. קא משמע לן
106 ההיקש לנדרים שאף בקרבנות נזיר יש משום 'בל תאחר'.
107 הגמרא דוחה, שפירוש זה אינו לדברי הכל: תניחא - תירוח זה
108 מובן רק למאן דאמר 'כי' - כשמקבל על עצמו להיות נזיר מן תרצין,
109 הוי נזיר לכל, אכן יש בניזירות חידוש שאינו בשאר נדרים. אלא
110 לרבי שמעון דאמר אין המקבל על עצמו נזירות נעשה נזיר עד
111 שיויר מכולן, ואם לא אסר את עצמו אלא מן החרצן בלבד אינו
112 נעשה נזיר כלל, מאי איבא למימר - איזה חידוש יש לומר כאן
113 בניזירות שאינו בשאר נדרים.
114 ועוד דוחה הגמרא את עצם הסברא בפירוש האמור, הלא אף
115 לחכמים הסוברים שנעשה נזיר לכל, האי חידוש להומרא הוא
116 -הרי זה החידוש בא להחמיר על הנזיר, ומדוע שמשום כך נקל
117 בו לענין 'בל תאחר'.
118 מסיקה הגמרא, אלא - כך יש להשיב על שאלתך, מאי חידושה
119 דנזיר לקולא שבחמתו יש מקום לומר שאין בקרבנותיו איסור 'בל
120 תאחר', משום דסלקא דעתך אמינא, הואיל

1 הגמרא מעמידה את איסור 'בל תאחר' בניזירות באופן נוסף: רב
2 אהא בר יעקב אמר, כגון דגדר נזירות, והוא נמצא בבית הקברות
3 בשעה שנדר, שעליו לצאת משם מיד, ולהטעה ולקבל על עצמו
4 נזירות ולמנותה בטרה. ואם התאחר מלצאת, מיד עובר ב'בל
5 תאחר'.
6 והבינה הגמרא בתירוץ של רב אחא, שאף אם אמר 'הריני נזיר',
7 שהוא לשון המורה על קבלת נזירות מיד, אין חלה נזירותו, ועדיין
8 מותר בענבים ויין. שאעל כל פנים דבריו מחייבים אותו
9 להטעה ולקבל עליו נזירות בטרה. ולפיכך עובר ב'בל תאחר' על
10 שאינו ממחר לעשות כך.
11 ואולם כבר נחלקו אמוראים במסכת נזיר (טו) האם אמנם לא חלה
12 הנזירות מיד, שלדעת רבי יוחנן חלה הנזירות מיד אף בעודו
13 בבית הקברות, ומעתה אם יעבור על איסורי נזירות ילקח כמו כל
14 נזיר הנודר בטרה. ולרש לקיש לא חלה עליו כלל נזירות בעודו
15 בבית קברות, ומותר בענבים ויין קודם שיטהר.
16 מקשה הגמרא, הניחא - תירוח זה של רב אחא בר יעקב מיושב
17 רק למאן דאמר - לריש לקיש האומר לא תילא עליה נזירות
18 מאלתר - לא חלה עליו נזירות מיד בעודו בבית הקברות, ועל כן
19 לשיטתו שייך שיעבור על 'בל תאחר' אם לא ימחר לצאת מיד,
20 וכאומר לעיל. אלא למאן דאמר - לרבי יוחנן שאמר מאלתר תילא
21 עליה - מיד חלה עליו נזירות, מי איבא -[האם יש] בל תאחר הלא
22 הוא כבר נעשה נזיר, ומה שייך שיעבור משום 'בל תאחר'.
23 ועוד מקשה הגמרא, הלא אף לריש לקיש אין לו לעבור משום 'בל
24 תאחר', דהאמר -[הרי אמרו] מר בר רב אשי, שבין לרבי יוחנן ובין
25 לריש לקיש תילא נזירות עליה מאלתר - חלה עליו נזירות מיד
26 בעודו בבית הקברות, ובי פליגי - ומתי ולגבי מה נחלקו, דוקא
27 לענין מלקות פליגי, שלרבי יוחנן אפילו שהתקבלה הנזירות
28 בטומאה, אם עבר על איסורי נזיר וכגון ענבים ויין לוקה. ולריש
29 לקיש אינו לוקה על נזירות שבטומאה. אך גם לדבריו כשיתחיל
30 למנות נזירות בטרה. אינו צריך קבלה חדשה, אלא מאליה היא
31 נשלמת גם לענין המלקות. ונמצא שלדברי הכל נעשה נזיר עוד
32 בעודו בטומאתו, ואין שייך לומר שבאיחור טהרתו יעבור על 'בל
33 תאחר', ולא כפי שתיריך רב אחא בר יעקב.
34 מתרצת הגמרא, אפילו תאמר הכי - שכבר חלה הנזירות, מכל
35 מקום אם אינו יוצא מבית הקברות ומטהר את עצמו, הרי גם ליה
36 בכל תאחר, משום דקא מאחר נזירות דמהרה - שעל אף שכבר
37 חלה עליו נזירות בעודו בבית הקברות, מכל מקום אין עולים לו
38 ימים אלו למנין ימי נזירותו, לפי שהוא צריך למנות שלושים יום
39 בטרה, וכשמנתאחר מלהטהר הרי הוא מאחר את תשלום ימי
40 נזירות הטרה.
41 אמר רב אשי, הואיל וכן הדין, שהמקבל על עצמו נזירות הוא
42 בבית הקברות והמשיך להשתנות שם, עובר על 'בל תאחר',
43 משום שגם על סוג איחור של נזירות טרה עוברים ב'בל תאחר',
44 נמצאנו למדים שזו טהור שפמא את עצמו במזיד בתוך ימי
45 נזירותו, עובר משום בל תאחר דנזירות מהרה. משום שבמעשהו
46 מאחר עצמו מלקיים נזירות של טרה. ולוקה על כך, מלבד
47 המלקות שיש לו על שעבר על הלאו של 'לא יטמא' ועל הלאו
48 של 'על כל נפשות מת לא יבא'.
49 מעמידה הגמרא את איסור 'בל תאחר' בניזירות בעוד אופן: הנה
50 מדיני הנזיר, שלאחר שהשלים את נזירותו בטרה, מביא
51 כבש לעולה, כבשה לחטאת, ואילו לשלמים, ומגלח את שערות
52 ראשו.
53 רב אהא כריה דרב איבא אמר עוד אופן ל'בל תאחר' בניזירות, שגם
54 אם השלים את נזירותו בטרה, אלא שהתאחר מלגלח את שעריו
55 כמצותו, עובר בכל תאחר' על איחור תגלחתו.
56 מפרשת הגמרא, וקא מיבעיא [ולא צריך לומר] למאן דאמר תגלחת
57 מעבירה את גמר הנזירות, וזוהי שיטת רבי אליעזר (נדר מו) שכל זמן
58 שלא גילח את שעריו אסור הוא בשתיית יין, והרי שהתגלחת
59 שבסוף הנזירות היא חלק מהנזירות, ולדבריו פשיטא שהוא
60 עובר בכל תאחר על איחור תגלחתו. אלא אפילו למאן דאמר

1 לענין מלקות פליגי. למאן דאמר חיילא עליה נזירות - מלקינן ליה, דמטמא עצמו בבית
2 הקברות. ולמ"ד לא חיילא עליה נזירות - דלא מלקינן ליה, הואיל ובבית הקברות נדר.
3 אבל לכולי עלמא לאלתר היו נזיר, ולכ"א "בל תאחר" דאמרינן נמי אי אבל - קם ליה
4 ב"בל תאכל". **רַקא מאחר לנזירות דטהרה**, דלא לתר מבעי ליה למיפק חוץ מבית הקברות
5 ולמינור נזירותיה בטהרה. וכן נזיר. בעלמא,
6 שטימא עצמו במזיד, אע"ג דמחל לנזירות -
7 קם ליה ב"בל תאחר" דנזירות דטהרה. **רב אחא**
8 **אמר**. מאי "בל תאחר" איכא בניזיר - איכא "בל
9 תאחר" דתגלחת, דכי נפקי ימי נזירותיה בעי
10 תגלח עצמו וליתויי קרבן, ואי מאחר לתגלחת
11 - קאי ב"בל תאחר". **ואפ"ה** למ"ד תגלחת אינה
12 מעכבת. בקרבן, אפ"ה מצוה לגלח, וקאי ב"בל
13 תאחר" באותה מצוה. **בבל תאחר קרבנותיו**, דאי
14 משוה ליה לקרבן עובר ב"בל תאחר". כי הויש
15 ירשנו אלו חטאת ואשמו. דמייחייב אדם, קאי
16 עלייהו ב"בל תאחר". ולא ילפינן מהא הקישא
17 דנדרים. מהו התימא חידוש הוא. מעשה דנזיר,
18 ואחבי מקלי ביה דלא קאי ב"בל תאחר", דלא
19 נפקי קרבנותיו מדיא קרא דחטאות ואשמות.
20 דלא מתפיש ליה לחטאת נזיר. דאם אמר "הרי עלי
21 חטאת נזיר" - לא אמר כלום, ולא מייחייב ולא
22 מידי. משא"כ בשאר קרבנות, דכל קרבן שאמר
23 אדם "הרי עלי (חטאת) כך וכך" - מתפיש,
24 ומייחייב לאיתויי. וכיון דחידוש הוא - אימא לא
25 קאי עליה ב"בל תאחר" דבשאר קרבנות - להכי
26 איצטריך למכתב הכא לאקושי לנדרים. דקאי
27 נמי ב"בל תאחר". והא חטאת חלב דאינה מתפיש
28 בנדר. דאי אמר "הרי עלי חטאת" - לא אמר
29 כלום, ואפ"ה כי אבל חלב, דמייחייב להביא
30 חטאת - קאי ב"בל תאחר". הואיל **ואם אמר**
31 **הריני נזיר אפ"ה** מתרצן, כלומר, דאפילו בחרצן
32 בלבד חזיר עצמו - הוי נזיר נמי לכל. דהיינו
33 חידוש, דאיהו לא נדר אלא בחרצן בלבד
34 (ומיתסר), ואפילו הכי מיתסר בכל מידי
35 דבשכר. והואיל וחידוש הוא - לא ליקום עליה
36 ב"בל תאחר" כבשאר קרבנות, קמשמע לן הקישא דקאי ב"בל תאחר". עד שזייר מכולן.
37 דאי ואמר "הריני נזיר מתרצן" - לא הוי כלום עד שזייר בכל, אכתי מאי חידושא איכא?
38 ועוד **האי חידושא**, דקאמר - לחומרא הוא, ודיינו חומרא: דאידו לא נור אלא בדבר אחד,
39 והוי נזיר בכולן.

1 לא אמר הכי - דא"כ הוה ליה נזיר לאלתר, כדפרישנא. מאי אמר - "לא אפטר מן
2 העולם, וכיון שכן - הוה ליה כאומר "הרי עלי להביא קרבן מיד", דקם ליה ב"בל תאחר"
3 לאלתר. ובדיון הוא דהוה מצו רבא לאוקמה באומר "קודם שיעברו ב' שנים אהא נזיר",
4 ובכי האי גונא הוה ליה ב"בל תאחר" דקרבנות, דלא עבר עד ג' רגלים. אלא מיהו. כיון
5 דלא מצו לאוקמה באומר "הרי עלי בקרבנות"
6 וכדפרישנא, ואצטריך לחדושה תנאה - נקט
7 האי, לאשמועינן דבכי האי גונא קם ליה ב"בל
8 תאחר" לאלתר. כנ"ל, ובוה יצאתי ידי חובתי מכל
9 מה שעמעמו הראשונים בהלכה זו. **בגזון** שנו
10 והוא בבית הקברות. שצריך לצאת מיד ולקבל
11 עליו נזירות, וכי לא נפיק - קם ליה בבל תאחר.
12 **הניחא** למ"ד לא חיילא נזירות עליה לאלתר.
13 פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בפ"ג דנזיר (ק"ף ט"ז). דלר'
14 יוחנן אי אביל ושתי יין בבית הקברות - לקי,
15 דחיילא עליה נזירות מיד. ולר"ל לא חיילא עליה
16 נזירות מיד, ולכי נפיק מבית הקברות - צריך
17 לחזור ולקבל **אלא** למ"ד מאלתר חיילא עליה
18 מאי איכא למימר. דכיון דחיילא עליה נזירות
19 ליכא "בל תאחר" לעולם. **חיילא** עליה נזירות
20 מאלתר. ולא צריך קבלה כי נפיק. ולענין מלקות
21 הוא דפליגי, אי לקי על אבילת ענבים בעודו
22 בבית הקברות. וכיון דחל עליה נזירות ולא צריך
23 קבלה מאי "בל תאחר" איכא? **דקא** מאחר ליה
24 לנזירות דטהרה. - ומש"ה קם ליה ב"בל תאחר".
25 **הואיל** וכך. כלומר, כיון דאמרת דאע"ג דחל
26 עליה נזירות, כיון דלא חייל עליה בטהרה -
27 איכא "בל תאחר", אף נזיר טהור שטימא עצמו
28 במזיד עובר ב"בל תאחר", ולקי. דאע"ג דכבר
29 אוהריה רחמנא אטומאה בתרי לאוי, דכתיב
30 "לא יטמא" וכתיב נמי "על כל נפשות מת לא
31 יבא", ואמר נמי "הדימים הראשונים יפלו" - לאו
32 למימרא שלא ידא עליו עונש אחר, אלא מילקא
33 נמי לקי משום "בל תאחר". **תגלחת** מעכבת.
34 פלוגתא דהיא דר"א ורבנן (נ"ז ק"ף ט"ז). דלר"א היא
35 דכתיב "ואחר ישתה הנזיר יין" - היינו אחר כל
36 המעשים בולן, דהיינו תגלחת והרצאת דמים, ולרבנן - מיד שביאי קרבנותיו מותר
37 ביין. **בל** תאחר קרבנותיו. להך אוקמתא אינו עובר ב"בל תאחר" אלא לאחר ג'
38 רגלים. **אלו** חטאות ואשמות. וקרבת נזיר הרי הן בכלל. **מהו** דתימא. אי לאו
39 היקשא דנדרים. **דלא** מתפיש לה לחטאת נזיר בנדר. דקילא, שאינו יכול להתפסה
40 בנדר. שאם אמר "חטאת נזיר עלי" הוה אינו נזיר - לא אמר כלום. והואיל וקילא,
41 סלקא דעתך אמינא לא ליקום עליה ב"בל תאחר". ופריכין: **הרי** חטאת חלב. כלומר, כל החטאות, דהכי מיקרי כוליה "חטאת חלב" - אית בהו הך קולא, ואפילו הכי קאי
42 עלייהו ב"בל תאחר", והיקשא למה לי? **אפ"ה** מן חרצן הוי נזיר לכל. לכל דיני נזירות. **ועוד** חידוש לחומרא הוא. - והכי מיייתת מיניה קולא דלא ליקום ב"בל תאחר"?
43 הואיל ואם גילה על אחת משלשתן, חטאת ועולה ושלמים שהנזיר מביא, וכיון דלא חמירי, אי לאו היקשא - היא דלא ליקום עלייהו ב"בל תאחר". **חטאת** חלב אתיא
44 לכפרה. ומש"ה, אף על גב דאית בה קולא דאינו יכול להתפסה בנדר, כיון דמצוה להביאה לכפר עליו - דין הוא שיעבור ב"בל תאחר". אבל חטאת נזיר אית בה קולא, דאין
45 מתפסה בנדר ולא מתסר בה מידי דליקום עליה ב"בל תאחר", ולמאי קאתיא? אי להתירו בין - אין זו מצוה אלא רשות, ואפילו למאן דאמר נזיר חוטא הוא - אינו חוטא
46 גמור, ועיקר קרבן לא אתי לכפרה וקשה בעיני; אבתי תיתי קרבן נזיר ב"מה הצד" מחטאת חלב ושלמים ונראה לי; דאין הכי נמי, אלא כיון דלאו מגופיה דקרא נפיק אלא
47 ב"מה הצד" - היקשא עדיפא, דכל "מה הצד" - כל דהו פריכין. **והרי** חטאת יולדת דלא אתיא לכפרה. ואפילו לר' שמעון, דאמר בפרק "המפלת" (נ"ה ט"ז) יולדת חטאת
48 היא, דבשעה שבורעת ויולדת קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה - עיקר קרבנה אינו בא על חטא - שהי אפילו יודעת בעצמה שלא תהרהר בדבר כלום - מביאה קרבן,
קשריא

שאים

1 סלקא דעתך אמינא לא ליקום עליה ב"בל תאחר". ופריכין: **הרי** חטאת חלב. כלומר, כל החטאות, דהכי מיקרי כוליה "חטאת חלב" - אית בהו הך קולא, ואפילו הכי קאי
2 עלייהו ב"בל תאחר", והיקשא למה לי? **אפ"ה** מן חרצן הוי נזיר לכל. לכל דיני נזירות. **ועוד** חידוש לחומרא הוא. - והכי מיייתת מיניה קולא דלא ליקום ב"בל תאחר"?
3 הואיל ואם גילה על אחת משלשתן, חטאת ועולה ושלמים שהנזיר מביא, וכיון דלא חמירי, אי לאו היקשא - היא דלא ליקום עלייהו ב"בל תאחר". **חטאת** חלב אתיא
4 לכפרה. ומש"ה, אף על גב דאית בה קולא דאינו יכול להתפסה בנדר, כיון דמצוה להביאה לכפר עליו - דין הוא שיעבור ב"בל תאחר". אבל חטאת נזיר אית בה קולא, דאין
5 מתפסה בנדר ולא מתסר בה מידי דליקום עליה ב"בל תאחר", ולמאי קאתיא? אי להתירו בין - אין זו מצוה אלא רשות, ואפילו למאן דאמר נזיר חוטא הוא - אינו חוטא
6 גמור, ועיקר קרבן לא אתי לכפרה וקשה בעיני; אבתי תיתי קרבן נזיר ב"מה הצד" מחטאת חלב ושלמים ונראה לי; דאין הכי נמי, אלא כיון דלאו מגופיה דקרא נפיק אלא
7 ב"מה הצד" - היקשא עדיפא, דכל "מה הצד" - כל דהו פריכין. **והרי** חטאת יולדת דלא אתיא לכפרה. ואפילו לר' שמעון, דאמר בפרק "המפלת" (נ"ה ט"ז) יולדת חטאת
8 היא, דבשעה שבורעת ויולדת קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה - עיקר קרבנה אינו בא על חטא - שהי אפילו יודעת בעצמה שלא תהרהר בדבר כלום - מביאה קרבן,
קשריא

1 **קשריא** לה למילכ בקדשים. כדכתיב וזכר עליה הכהן וטוהרה/ ואכילת קדשים
2 מצוה היא, כגון אכילת פסחים, האשה נמי מחייבא. **תיתי** במה מצינו מנדרים.
3 הא דאקשי הבא גבי הפרה, ולא אקשי לעיל גבי ידות דך פירכא - משום דידות
4 למלקות נמי מייתי להו, ואין עונשין מן הדין. אבל גבי הפרה שייך למפרך תיתי בימה
5 מצינו? **משום** דלית ליה קיצותא. הדלכך
6 דין הוא שיפר, שלא תצטער בביתו עולמות. וכי
7 תמא: כיון דנזירות אית ליה קיצותא - נקיש
8 נמי נדרים לנוזירות, ונימא: סתם נדרים שלשים
9 ויזמן ליתא, ולשון נדר כולל נדרי הקדש ונדרי
10 איסור, וכיון דנדר הקדש לית להו קיצותא,
11 שהמקדש בהמה למוזב קדשה עולמית - נדרי
12 איסור נמי דכוותיהו, דשפיר דמי לאקושי נדרים
13 להדרי. **ככולן** עד שיאמר "שאני אוכל"
14 - ככולן, דהיינו "מודרני" "מופרשני" "מרוחקני"
15 דמתני - עד שיאמר וכו', כלומר, דמתני חדא
16 קתני, וישאני אוכל" א' "מודרני" "מופרשני" קא.
17 דאי לא הכי - לא משמע איסור כלל, ואפי' ד
18 שאינו מוכיח לא הוי. **מיתני** מודר אני ממך
19 וכו', בשלמא מתני לא קשיא עליה דשמואל,
20 דכיון דלא תני בה אלא חד "אסור" - איכא
21 למימר דסיפא פירושא דרישא. אבל ברייתא
22 דקתני "אסור" "אסור" - משמע ליה דמילי מילי
23 קתני, דאי לא - לא לית "אסור" עד סיפא.
24 ומתרי: ה"ק בד"א - ומשה' שייך למיתני אסור
25 באמצע דבריו. ולקמן פריך: איכ אסור דסיפא
26 למה ליה? ובדין הוא דליקשי ליה הכי מיד, אלא
27 דעדיפא מניה מקשה ליה, לפום סברא דמקשה.
28 **והתניא** איפכא - דך ברייתא לאו סיפא
29 דברייתא דלעיל הוא, דאיכ הוה ליה למימר: והא
30 קתני **מודרני** ממך וכו' הרי זה אסור.
31 וליכא למימר דסיפא פירושא דרישא, ו"בד"א"
32 קתני, דומיא דאיך, דב"שאני אוכל לך" - ליכא
33 מאן דפליג דמיתסר. **תני** הכי וכבר אמר.
34 כלומר, וקמיל דאע"ג דבבר אמר "מודרני ממך"

1 **שאם** נילח על אחת משלשתן. דנזיר חייב שלש קרבנות: עולה, חטאת ושלמים, כדכתיב
2 "והקריב את קרבנו לה' כבש בן שנתו תמים" וגו' (במדבר ו). ואם לא הביא אלא חטאת
3 - מגלח עליו. והיינו חידוש, משא"כ בשאר קרבנות. ולהכי אימא אינו עובר ב"בל תאחר",
4 קמ"ל. ואב"א מאי חידושה דאין מתפיסו בנדר. כדאמרין לעיל, דאי אמר "הרי עלי חטאת
5 נזיר" - לא מתפיס ליה. **אתיא** לכפרה. דהאי
6 צריך כפרה משום חלב שאכל, וכיון דלכפרה
7 קא אתי - קאי ב"בל תאחר". אבל נזיר לא עביד
8 שום חטא דליבעי כפרה. תיתי במה מצינו.
9 בנדרים אב מיפר. אבל נבי נזירות דאית ליה
10 קיצותא. וכיון דלא מיתסר אלא עד אותו זמן -
11 ימתין עד לזמן, ולא ליעבור ליה - קא משמע
12 לן היקישא. דאהיקשא ליכא למיפרך כמו
13 ב"מה מצינו". אמר שמואל בבולן, בכל הני
14 דקתני במתני "מודר אני ממך" "מופרשני ממך"
15 וכו' - לא הוי נדר, ועד שיאמר "שאני אוכל לך"
16 - לא מיתסר באותו דבר. הכי קתני. כלומר,
17 חסורי מחסרא. נמה דברים אמורים. דאסור, כי
18 אמר "מודר אני" - באומר נמי "שאני אוכל לך".
19 והתניא **איפכא**. דלא מצית אמרת "במה דברים
20 אמורים!" תני הכי. דהכי קתני: "שאני אוכל לך"
21 וישאני טועם, וכבר אמר מעיקרא "מודרני
22 ממך" - אסור. אבל אמר "שאני אוכל לך" בלבד,
23 או "מודרני ממך" - אינו אסור, אא"כ אמר
24 לתרייהו, דהיינו נדר גמור. אי הכי היינו נמי
25 רישא. דקתני "מודרני ממך" בברייתא קמא ועוד.
26 אי הכי הוא כדתרצת - תרי זימני אסור למה לי
27 למיתני? אלא. הכי אמר שמואל: טעמא דאמר
28 נמי "שאני אוכל לך" הוא דאיהו אסור בלבד,
29 דמתני' בנדר בלבד קאמר דאסור, דקתני
30 "אסור".

אבל

אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל לך" "שאני טועם לך" - הוא דאסור ונחבירו מותר, אבל

1 - צריך לומר "שאני אוכל לך", דאי לא - לא מיתסר. **אי** הכי היינו רישא. לאו רישא ממש קאמר. אלא כיון דאייתי דך ברייתא קמייתא מקמי דך - קרי לה רישא. כלומר ראשונה.
2 והכי פירושא: אי אמרת בשלמא דב"מודרני" בלחוד אסור - משה' שני האי תנא נוקט "מודרני" בספיא, כי היכי דלא נטעי למימר דחדא קתני, ו"בד"א" קתני. ואע"ג דאיך תנא לא חש
3 דנטעי בהכי - האי תנא רצה לבאר יותר. אלא אי אמרת דחדא מילתא קתני - הוה ליה להאי תנא נמי למיתני כאיך תנא. וטפי שייך למתני "בד"א" מלמתני "וכבר אמר": **ועוד** אסור
4 אסור ל"ל למתני. כלומר, "אסור" דסיפא קשיא ליה. **אלא** ה"ק שמואל. דודאי שמואל גופיה מודה דהך מתנייתא מילי מילי קתני, דבכל חד מתסר. אלא מיהו קאמר דמתני' חדא
5 קתני, דאי מילי מילי קתני - היכי תני בחד "אסור" דלא שוה, דב"מודרני ממך" - שניהם אסורין, וב"שאני אוכל לך" - הוא אסור ונחבירו מותר? בשלמא מתנייתא קתני "אסור" "אסור"
6 - ומשמע שפיר כל חד חד כדניח, אלא מתני', אי מילי מילי נמי קתני - "אסור" "אסור" ה"ל למתני! אלא ודאי חדא קתני, והוא אסור ונחבירו מותר, ומשה' קאמר דהאי דינא ליתא
7 אלא באומר נמי "שאני אוכל לך", אבל "מודרני ממך" לחוד - שניהם אסורין. ואיכא למידק: לפום סברא דמקשה, דמתני' מילי מילי קתני - היכי קאמר "שאני אוכל לך אסור"? דמה
8 נפשך, אי דאמר בהדיא "קונם שאני אוכל לך" - נדר גמור הוא, ולא יד, ובמתני' קתני לה גבי ידות. ואי דלא אמר "קונם" - דילמא "דאכילנא" משמע, ולא מיתסר כלל! י"ל: לעולם דלא
9 אמר "קונם", וכ"ת: נימא "דאכילנא" קאמר - איכ מאי לישנא ד"שאני אוכל לך"? "אוכל לך" הוה ליה למימר! אלא ודאי כיון דקאמר "שאני" - ה"ק: מה שאני אוכל משלך - יחא אי
10 זה דבר, ומאי ניהו - קונם. ומשום האי טעמא נמי ליכא לאקשוני: אמאי אמרינן דהוי יד לנדר, ולא אמרינן דלהוי יד לשבוטה - משום ד"שאני" משמע שהוא מזכיר דחפץ, דהיינו מה
11 שיאכל, וכי האי גונא שייך בנדר, ולא שייך בשבוטה. וא"ת: תינה למואן דגרס במתני' "שאני" בלא יוד, אבל למואן דגרס "שאני" ביריד קשיא: דאי לא הזכיר "קונם" - נימא דיד הוא
12 לשבוטה ולא לנדר, דהאי לישנא דשבוטה מיסר נפשיה אחפצא. ואי בשחוכי "קונם" - נדר הוא ולא יד, והיכי תני ליה גבי ידות? יש לומר: לעולם בשחוכי "קונם", ואפילו הכי כיון
13 דאמר ליה בלשון שבוטה, דהיינו "שאני", דהוא מיסר נפשיה אחפצא - הוה ליה יד לנדר, ולא נדר גמור. דנדר שאמרו בלשון שבוטה הכי דיניה, וכמו שכתבתי למעלה (ג: ד"ס לייט).

דאמר

נדרים דף ד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום המישי) רכה

59 באיזה אופן נחשבות לשונות הללו לידות נדרים:
 60 אָמַר שְׁמוּאֵל, בְּבוּלָן – בכל שלשת הלשונות הראשונות המוזכרות
 61 במשנה, 'מודרני ממך' מופרשני ממך' מרוחקני ממך', אין חל
 62 הנדר בלשונות הללו כמות שהן, עַד שְׂיֵאמְרוּ – שיוסיף לכל אחת
 63 מהן את המילים 'שאני אוכל לך' או 'שאני טועם לך', כגון שיאמר
 64 'מודרני ממך שְׂאֲנִי אוֹכֵל לְךָ', או 'מודרני ממך שְׂאֲנִי טוֹעֵם לְךָ'. וכן
 65 צריך הוא להוסיף מילים אלו אם נודר בלשון 'מופרשני ממך' או
 66 'מרוחקני ממך'. אבל אם אמר 'מודרני ממך' או 'מופרשני ממך' או
 67 'מרוחקני ממך' בלבד, בלא תוספת המילים 'שאני אוכל לך' או 'שאני
 68 טועם', אין הנדר חל.
 69 הגמרא מקשה על דברי שמואל מברייתא: מִיֵּתִיבִי, האומר לחבירו
 70 'מוֹדְרִי אֲנִי מִמֶּךָ', או שאמר לו 'מוֹפְרָשְׁנִי מִמֶּךָ', או שאמר לו
 71 'מִרוֹחֲקִנִי מִמֶּךָ', הֲרֵי זֶה הַנּוֹדֵר אֲסוּר. וכן אם אמר לו 'שְׂאֲנִי אוֹכֵל
 72 לְךָ', או שאמר לו 'שְׂאֲנִי טוֹעֵם לְךָ', הֲרֵי זֶה אֲסוּר. הרי משמע מדברי
 73 הברייתא, שהנדר חל אף בלשון 'מודרני' או 'מופרשני' או
 74 'מרוחקני' לבד, בלא תוספת המילים 'שאני אוכל לך' או 'שאני טועם',
 75 שכן הברייתא שונה לאחר שלשת הלשונות הראשונות 'הרי זה
 76 אסור', וחזרת וכופלת זאת לאחר שתי הלשונות האחרונות, ואם
 77 צריך להוסיף לשלשת הלשונות 'שאני אוכל לך' שאיני טועם לך',
 78 לא היה לו להזכיר 'אסור' אלא לבסוף.
 79 מתרצת הגמרא, שתי הבבות שבברייתא, אינן שנויות כל אחת
 80 כדן בפני עצמו, אלא הבבא השניה מפרשת את הראשונה, והֲכִי
 81 קָהְנִי – וכך היא כוונת התנא, בְּפֶה הַדְּרִים אֲמֹרִים שבלשון
 82 'מודרני' או 'מופרשני' או 'מרוחקני' חל הנדר אסור, דוקא בְּאֹמַר
 83 ביחד עם זה שְׂאֲנִי אוֹכֵל לְךָ, שְׂאֲנִי טוֹעֵם לְךָ. ולפי זה עולים דברי
 84 הברייתא בקנה אחד עם דברי שמואל.
 85 חזרת הגמרא ומקשה על דברי שמואל מכח ברייתא אחרת:
 86 וְהִתְנִיאוּ אִפְּכָא – שנינו בברייתא אחרת השונה את אותם דינים
 87 האמורים בברייתא הקודמת, אך בסדר הפוך. האומר לחבירו
 88 'שְׂאֲנִי אוֹכֵל לְךָ' או 'שְׂאֲנִי טוֹעֵם לְךָ', הרי זה אֲסוּר. וכן האומר
 89 לחבירו, 'מוֹדְרִי מִמֶּךָ' וכן אם אמר 'מוֹפְרָשְׁנִי מִמֶּךָ' או 'מִרוֹחֲקִנִי
 90 מִמֶּךָ', הֲרֵי זֶה אֲסוּר. הרי לנו שבאמירת 'מודרני ממך' חל הנדר אף
 91 בלא תוספת המילים 'שאני אוכל לך'. שלא יתכן לפרש בברייתא
 92 זו כדרך שפירשנו בברייתא הקודמת, שהמילים 'שאני אוכל לך'
 93 שאני טועם לך' הם ביאור ל'מודרני, מופרשני, מרוחקני', והכל דין
 94 אחד, שכן בברייתא זו 'שאני אוכל לך' 'שאני טועם לך' נשנה
 95 תחילה.
 96 מתרצת הגמרא, גם בברייתא זו הכל דין אחד, ששתי הבבות
 97 כרוכות זו בזו, וגם היא באה להשמיע את הדין שלמדנו בברייתא
 98 הקודמת, ש'מודרני' לחוד אינו מועיל, וְהֲנִי הֲכִי – וכך תישנה
 99 אותה. וְכִכְר אָמַר קודם לכן 'מוֹדְרִנִי', כלומר הגם שכבר אמר
 100 מודרני, בכל אופן כדי שחול הנדר צריך שיאמר גם 'שאני אוכל
 101 לך' או 'שאני טועם לך', אבל בלי תוספת זו, שלא אמר אלא
 102 'מודרני' או 'מופרשני' או 'מרוחקני' בלבד, אינו כלום, וכדברי
 103 שמואל.
 104 מקשה הגמרא, אִי הֲכִי – אם כדברין שחידוש ברייתא זו היא
 105 כחידוש הברייתא הקודמת, הֲיֵינוּ רִישָׁא, ומדוע הפכה ברייתא זו
 106 את סדר הדברים ושנתה את הבבא של 'שאני אוכל לך' קודם
 107 הבבא של 'מודרני ממך', והרי דוחק הוא לפרש את הברייתא
 108 כדברי שמואל בסדר דברים כזה. והיה גם לברייתא זו לשנות
 109 קודם 'מודרני ממך' ואחר כך 'שאני אוכל לך', כמו שנשנו
 110 בברייתא הקודמת, ובכך היו מתפרשים הדברים כשיטת שמואל
 111 באופן מרווח יותר.
 112 ועוד מקשה הגמרא, אֲסוּר' אֲסוּר' לְמָה לִי לְמַתְנִי – לצורך מה
 113 שנה תיבת 'אסור' פעמיים. והלא אין מקום לתיבת 'אסור' בסוף
 114 הבבא השניה, שהרי לא נאמר בסיפא הלכה נוספת, אלא היא
 115 חלק מן הרישא, וכאמור לעיל שהכל דין אחד הוא ש'מודרני'
 116 לחוד בלא שסיים 'שאני אוכל לך' אינו כלום.

1 ואם נִילָה שערות ראשו על אַחַת מִשְׁלֹשְׁתָּן – תיכף אחר שחטת
 2 אחת משלש הקרבנות שהנזיר מחויב בהם (חטאת עולה ושלמים),
 3 יֵצֵא ידי חובת תגלחתו, ואינו צריך לחזור ולמנות ולגלח כדי שיהא
 4 הגילוח אחר הקרבת שלשתן, אלא הוא מותר בשתיית יין
 5 ובטומאה למת מיד אחר הגילוח, ואחר כך יקריב את יתר
 6 הקרבנות, וכמו כן לֹא לֵיעֹבֵד עֲלֵיהּ – על איחור קרבנותיו בכל
 7 תֵּאָחֵר אף אם לא הביא אף אחד מהם. קָא מְשַׁמְעֵ לָן – משמיענו
 8 ההיקש לנדרים שהנזיר עובר על איסור זה באיחור קרבנותיו.
 9 הגמרא חוזרת לפרש את החידוש שבנזיר כדרך שפירשה
 10 בתולה: עוד מתרצת הגמרא, וְאִיִּבְעִית אִמְרָא – ואם תרצה אמור',
 11 מֵאִי הַדּוּשִׁיָּה של נזיר לקולא, מִשּׁוּם דְּלֹא מִתְפִּיסוּ לחטאת נזיר בְּנִדְרֵ
 12 – שמי שאינו נזיר ואמר חטאת נזיר עלי, אין דיבורו תופס ולא
 13 אמר כלום, לפי שאין קרבנותיו באים בנדר ונדבה אלא לשם
 14 חובתו בלבד. וְהָא דְקָא קִשְׁיָא לָךְ – ומה שהיה קשה לך על פירוש
 15 זה, שהרי גם חֲטָאת הֶלֶב (חטאת שבאה לכפר על אכילת חלב
 16 בשוגג) דומה לה שאינה באה בנדר ונדבה, ובכל זאת התאחר
 17 בהבאתה עובר ביב' לתאחר. שונה חֲטָאת הֶלֶב מחטאת נזיר,
 18 משום דְקָאֲתֵיָא לְכַפְרָה – שבאה לכפר על חטא שנעשה בשוגג,
 19 ועל כן על אף שמצאנו בה קולא שאינה נתפסת בנדר ונדבה כיון
 20 שמצוה להביאה לכפר עליו ראויה שיעבר 'בבל תאחר'. אבל
 21 חֲטָאת נִזְיָר לְמֵאִי אֲתֵיָא – לצורך איזה כפרה באה, שאינה אלא
 22 חיוב בעלמא שחייבתו התורה לנזיר, על כן לולא ההיקש כיון
 23 שאינה באה בנדר ונדבה הייתי חושב שהיא שונה משאר קרבנות
 24 ואין בה איסור 'בל תאחר'.
 25 מקשה הגמרא, וְהֲרֵי חֲטָאת יוֹלֶדֶת דְּלֹא אֲתֵיָא – שאינה באה
 26 לְכַפְרָה על שום חטא, וְעֵבֶר עָלָה – ועוברת עליה יולדת
 27 שהתאחרה בהבאתה מִשּׁוּם בְּל תֵּאָחֵר'.
 28 מתרצת הגמרא, הֵהִיָא – חטאת יולדת קָא שְׂרִיָא לָהּ לְמִיבֵל
 29 בְּקִרְשִׁים – מתירה את היולדת באכילת קדשים, ועל כן עוברים
 30 עליה בכל תאחר, מה שאין כן בחטאת נזיר שאינה מתירה כלום,
 31 ועל כן לולי ההיקש היה מקום לפטרה מ'בל תאחר'.
 32 הגמרא חוזרת לפרש את דברי הברייתא לעיל הדנה בהיקש
 33 נדרים נזירות:
 34 נאמר בפרשת נדרים (במדבר ל ד) לגבי נערה שהיא ברשות אביה,
 35 יָאֵם הַנִּיָּא אָבִיָּה אֲתָהּ בְיוֹם שְׁמֵעוּ, כֵּל נְדָרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ
 36 על נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם, וְה' יִסְלַח לָהּ כִּי הִנִּיא אָבִיָּה אֲתָהּ. וכן נאמר
 37 (שם יג) לגבי אשת איש, וְאֵם הַפֶּר יִפְר אֲתָם אִישָׁהּ בְיוֹם שְׁמֵעוּ, כֵּל
 38 מוֹצָא שְׁפִתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וְלֹאֲסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם, אִישָׁהּ הַפֶּרֶם וְה'
 39 יִסְלַח לָהּ. ומכאן שהאב מיפר נדרי בתו והבעל מיפר נדרי אשתו.
 40 אָמַר מֶר, שנינו בברייתא, וְמֵה נְדָרִים הָאֵב מִיִּפֵּר אֶת נְדָרֵי בִתּוֹ
 41 הנערה וְכַעַל מִיִּפֵּר אֶת נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ, אֵף נְזִירוֹת הָאֵב מִיִּפֵּר אֶת נְזִירוֹת
 42 בִתּוֹ הנערה וְכַעַל מִיִּפֵּר אֶת נְזִירוֹת אִשְׁתּוֹ.
 43 שואלת הגמרא, לְמָה לִי לְלַמּוֹד דִּין הַמְהִיקְשָׁא, תִּיתִי – יבואו הדין
 44 וילמד בְּפֶה מְצִינֵי מְנַדְרִים, שְׁכַשְׁם שְׁמַצְאֵנוּ בְנִדְרִים שהאב והבעל
 45 מפירים נדריה, כמו כן בנזירות יכולים האב והבעל להפר את
 46 נזירותה.
 47 מתרצת הגמרא, דִּילְמָא נְבִי נְדָרִים הוּא דְמִיִּפֵּר – שמא כח ההפרה
 48 שניתן להם, הוא לגבי נדרים דוקא, מִשּׁוּם דְּלֹא אִית לֵיהּ קִיצוּתָא
 49 – שנדר אין לו קיצבה, שהנודר בסתם בלא לפרש לכמה זמן היא
 50 הנדר, אזי קיים עליו לעולם, וכדי שזו שנדרה לא תצטער בביתו
 51 לעולם נתנה להם התורה זכות הפרה.
 52 אָבֵל נְבִי נְזִירוֹת דְּאִית לֵיהּ קִיצוּתָא – שיש לה קיצבה, דְּקָתָם נְזִירוֹת
 53 שְׁלֹשִׁים יוֹם בלבד, אִמְרָא לֹא נתנה התורה דין הפרה על צער מועט
 54 זה. על כן קָא מְשַׁמְעֵ לָן – מלמדנו ההיקש מנדרים, שגם בנזירות
 55 נתנה להם התורה זכות הפרה. שהגם שיש לחלק ביניהם, אין
 56 משיבים על ההיקש.
 57 שנינו במשנה, הָאֹמֵר לְחֲבִירוֹ מוֹדְרִי אֲנִי וְכו', מופרשני ממך,
 58 מרוחקני ממך, שאני אוכל לך, שאני טועם לך, אסור. ודנה הגמרא

57 ביארנו שלשמואל יש להעמיד את המשנה בכולן – שבכל אותן
 58 לשונות 'מודרני' מופרשני' מרוחקני' שנזכרו בה, ומדוייק מסופה
 59 שרק הנודר אסור, וזה דוקא עד ש'יאמר' – עד שיוסיף הנודר ויאמר
 60 גם 'שאני מועם לך' ו'שאני אוכל לך', ואז הדין כן, שהנודר הוא
 61 דאסור להנות מחבירו ו'חברו מותר להנות ממנו. אבל כאומר
 62 'מודרני הימך' בלבד בלי תוספת זו אין הדין כן, אלא שניהם אסורין
 63 זה בזה. וזה שלא כפי מה שמוכח מהמשנה האמורה בענין חרם
 64 שב'ממך' לחוד בלא תוספת של 'שאני אוכל לך' אין שניהם
 65 אסורים, ונמצא שנפרך פירוש הגמרא האמור לעיל בדברי
 66 שמואל.
 67 חזרת בה הגמרא ומפרשת את דברי שמואל באופן אחר. אלא
 68 מעיקרא מימרתו דשמואל הכי איתמר. טעמא – טעם הדבר
 69 שהנודר נאסר רק באכילה, הוא משום דאמר גם 'שאני אוכל לך'
 70 ו'שאני מועם לך' בנוסף ל'מודרני ממך', ומשום כך הוא דאין הוא
 71 אסור אלא באכילה משל חבירו, ולא משאר הנאות. הא אם אמר
 72 'מודרני ממך' בלבד בלא התוספת האמורה, אסור הוא אפילו
 73 בהנאה מחבירו.
 74 דוחה הגמרא פירוש זה, אי הכי – אם כך כוונת שמואל שמחמת
 75 אמירתו שאני אוכל לך אינו נאסר בהנאה, ובלא תוספת זו נאסר
 76 אף בהנאה, לימא שמואל הכי – כך יש לו לשמואל לומר, ואם לא
 77 אמר (אלא) 'שאני אוכל לך' ו'שאני מועם לך', (אין אסור אלא
 78 באכילה) [אסור אפילו בהנאה] ומדוע אמר שמואל 'כולן עד
 79 שיאמר שאני אוכל לך', והלא מלשון זה משמע שאם לא אמר כן
 80 אינו נאסר כלל.
 81 מכח קושיא זו חזרת בה הגמרא מפירוש זה, ושבה לפרש את
 82 דברי שמואל כמו הפירוש הראשון שבתחילת הסוגיא. אלא הכי
 83 איתמר – כך נאמרו דברי שמואל. טעמא – טעם הדבר דהאומר
 84 מודרני ממך אסור, הוא משום דאמר בנוסף לזה גם 'שאני אוכל
 85 לך' ו'שאני מועם לך', ודוקא משום תוספת זו הוא דאסור, אבל אם
 86 אמר 'מודרני הימך' בלא התוספת, לא משמע מדבריו באופן ודאי
 87 דאמר – שכוונתו לומר שרוצה להיות אסור בהנאה מחבירו.
 88 מפרשת הגמרא, מאי טעמא לא מוכח שכוונתו לאסור בהנאה,
 89 שהרי 'מודרני ממך' גם כן 'לא משתעניא בתרד' משמע – שלשון
 90 זה יכול להתפרש גם במובן של 'לא אדבר עמך', ולאו דוקא במובן
 91 של 'לא אהנה ממך', ואם כן יתכן שכוונתו באמירת מודרני 'שלא
 92 אדבר עמך'. וכן כשאומר 'מופרשני ממך', אינו מוכח שרוצה
 93 להאסר בהנאה, שהרי גם כן 'דלא עבדינא עמך' – לא אעסוק עמך
 94 במשא ומתן משמע, ולא משמע בדוקא לא אהנה ממך. וכן
 95 'מרוחקני ממך', 'דלא קאינא בארבע אמות דילך' משמע – שלשון
 96 זו מתפרשת גם במשמעות של 'לא אעמוד בארבע אמותיך'.
 97 ומכיון שאין מוכח מדבריו האם כוונתו לאסור על עצמו את
 98 ההנאה מחבירו, או את שאר הדברים, לכן אף אם התכוין בלבו
 99 לאסור הנאה אין הנדר חל.
 100 ואף שכבר בתחילת הסוגיא פירשה הגמרא כן בדברי שמואל,
 101 ודחתה את הפירוש מכח הבריייתות ששינוי בהן לא כן, כעת
 102 חזרת הגמרא לפירוש זה בסברא שונה. שבתחילת הסוגיא סברה
 103 הגמרא של'מודרני ממך' לכשעצמו אין כלל משמעות של איסור,
 104 ואינו בתורת ידות נדרים, אף לא ידים שאינן מוכיחות. שהרי יד
 105 היא מקצת דיבור שניכר במובנה את המשמעות שישנה בדיבור
 106 השלם, ואילו במודרני ממך אין במקצת דיבור שום רמז לנדרו,
 107 ואין זו יד כל עיקר. ודחתה הגמרא שמן הבריייתות מוכח שלשון
 108 מודרני נחשב שפיר ליד. אבל עתה מפרשת הגמרא שמאחר ולא
 109 מוכרע מתוך לשון זה האם כוונתו לאסור ההנאה מחבירו או
 110 הדיבור, הרי שזה יד שאינה מוכיחה, וסובר שמואל שידים שאינן
 111 מוכיחות אינן ידים. ואין לדחות ממה ששינוי

1 אכל אם אמר לחבירו 'מודרני הימך' (ממך) לחודיה (לבד), בלא
 2 שהוסיף 'שאני אוכל לך' או שאני מועם לך', שניהם אסורין להנות
 3 זה מזה, כיון שהנודר בלשון 'מודרני' ממך, כוונתו לומר שאני
 4 נאסר להנות בשלך ואתה נאסר להנות בשלי, כמבואר לעיל.
 5 מביאה הגמרא סמך לדין האמור שבמודרני ממך בלי תוספת
 6 שניהם אסורים:
 7 כי הא (כמו שמצינו) דאמר רבי יוסי ברבי חנינא, האומר לחבירו
 8 'מודרני הימך', שניהם אסורין להנות זה מזה.
 9 מקשה הגמרא על דינו של רבי יוסי ברבי חנינא מהמשנה הבאה:
 10 תנן במשנה להלן (מ), האומר לחבירו 'תריני עליך חרם', כלומר
 11 כל הנאה שבאה ממני תהא אסורה עליך כחרם (הקדשו) של בדיק
 12 הבית, הפורך אסור להנות מהמדייר. ומדייקת הגמרא משמע דוקא
 13 המודר אסור, אבל מדייר עצמו לא נאסר בהנאה מהמודר. ואם
 14 כדברי רבי יוסי ברבי חנינא שבמודרני הימך שניהם אסורים
 15 להנות זה מזה מהטעם המובא בהקדמה, א"כ מאותו הטעם הדין
 16 צריך להיות כן גם בהריני עליך חרם ששניהם יהיו אסורים להנות
 17 האחד מחבירו, ומה שכתוב במשנה שדוקא המודר אסור אבל
 18 המדייר מותר מוכח שלא כדברי רבי יוסי ברבי חנינא.
 19 מתרצת הגמרא, לעולם כדברי רבי יוסי ברבי חנינא, ובמשנה
 20 מדובר בגוף דפריש – שפירש הנודר ואמר ואת עלי לא תהיה חרם,
 21 אבל בלא תוספת זו אלא שאמר בסתם 'הריני עליך חרם' אכן
 22 שניהם אסורים זה בזה.
 23 מוסיפה הגמרא להקשות מהמשך דברי המשנה האמורה, האומר
 24 לחבירו את עלי חרם, כלומר כל הנאה שבאה ממך תהא אסורה
 25 עלי כחרם, הנודר אסור להנות מחבירו המודר, אבל המודר לא
 26 נאסר להנות מהמודר. ואם כן דברי רבי יוסי ברבי חנינא שבמודרני
 27 הימך שניהם אסורים אם כן גם ב'את עלי חרם' היו צריכים שניהם
 28 ליאסר, ומה שכתוב במשנה שרק הנודר אסור מוכח שלא כדברי
 29 רבי יוסי ברבי חנינא.
 30 מתרצת הגמרא, שגם כאן מדובר בגוף דפריש – שפירש הנודר
 31 ואמר, את עלי חרם, ונאמר עלך (אני עליך) לא אהיה חרם.
 32 דוחה הגמרא תירוץ זה, שלא יתכן לומר שהטעם במשנה
 33 שהאיסור הוא רק על אחד מהם משום שמדובר שפירש, שהרי
 34 משמע מזה אכל סתמא – במקום שלא פירש 'ואני עליך לא' מאי
 35 – מה יהיה הדין, ודאי שיהיו שניהם אסורים, ואי אפשר לומר כך,
 36 דהא מדקתני סתמא בהמשך המשנה האמורה, 'תריני עליך חרם'
 37 ואת עלי חרם' שניהם אסורין זה בזה, משמע תרין – דוקא באופן זה
 38 שאוסר בפירוש את עצמו על חבירו ואת חבירו על עצמו הוא
 39 דשניהם אסורין זה בזה, הא כשאומר סתמא 'את עלי חרם' ולא
 40 אמר ואני עליך לא, דוקא הוא אסור להנות מחבירו, ו'חברו מותר'
 41 להנות ממנו. אם כן שוב יש להוכיח מהמשנה שלא כדברי רבי
 42 יוסי ברבי חנינא, שאמר שב'מודרני ממך' שניהם אסורים זה בזה.
 43 מכח קושיא זו גורסת הגמרא את מימרת רבי יוסי ברבי חנינא
 44 באופן שונה:
 45 אלא הכי איתמר – כך נאמר דינו דרבי יוסי ברבי חנינא, האומר
 46 לחבירו 'מודרני ממך' לך שניהם אסורין. משום שלך' כולל שני
 47 מובנים, גם 'אותך', כלומר הנני מדייר אותך מנכסי והם אסורים
 48 עליך, וגם 'משלך', כלומר מודרני מהנכסים השייכים לך והם
 49 אסורים עלי. אבל האומר לחבירו 'מודרני הימך', שלמילה הימך
 50 יש רק משמעות אחת 'משלך', אכן הוא בלבד אסור להנות
 51 מחבירו, ו'חברו מותר' להנות ממנו, כמו שמוכח מדברי המשנה
 52 האמורה בענין חרם.
 53 מקשה הגמרא, שאכן הפירוש האמור מיישב את דברי רבי יוסי
 54 ברבי חנינא, אך עדיין אין בו כדי ליישב את מה שפירשנו לעיל
 55 בדברי שמואל. והא מתניתין דקתני 'מודרני הימך' (ממך) ולא
 56 כתוב 'מודרני לך', ואוקימנא למתניתין לשמואל – ובכל זאת

1 אבל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר "שאני אוכל לך". שניהן אסורין. דכיון דאמר
2 "שאני אוכל לך" - משמע דאסר נפשיה בלבד, שאינו אוכל מחבירו. אבל כי אמר
3 "מודרני הימך" - סתם משמע, דמדיר נמי חבריה מיניה מכל וכל. תנן. בפי "השותפין"
4 (לקמן מו:). הריני עליך חרם המודר אסור. והא הכא, דלא אמר "שאני אוכל לך חרם",
5 ולא הוי אסור אלא המודר, ולא שניהן! בגון
6 דמפריש. בהדיא "אבל את עלי לא". אבל
7 סתמא. דלא פריש "ואת עלי לא" מאי - שניהן
8 אסורין? הדין הוא דשניהן אסורין. דאמר בפירוש
9 "הריני עליך ואת עלי". אבל סתמא דאמר
10 "הריני עליך" ולא אמר "ואת עלי" - לא הו
11 שניהן אסורין, אלא חד בלבד. אלא הכי איתמר
12 אמר ר' יוסי בר' חנינא מודרני מפק הוא אסור
13 וכו'. דהיינו כמתניתין "הריני עליך חרם" וכו'.
14 והא מתנן מודרני הימך. קתני, ואוקמא שמואל
15 דאמר בכלול אם כל אחד ואחד "שאני אוכל",
16 דאזכי איהו אסור וחבירו מותר. אבל אמר
17 "מודרני הימך" בלבד ולא אמר "שאני אוכל" -
18 שניהן אסורין, והיינו דלא כרבי יוסי בר' חנינא!
19 אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרץ
20 לה למתניתין, ולא כדאוקמנא דתיקשי לר'
21 יוסי. הא אמר מודרני הימך. דלא מפרש כלום -
22 דאי מכלוה מילתא מדיר, ואסור אפי' בהנאה.
23 א"ה לימא שמואל הכי. למה ליה אפוש
24 למימריה כולי האי? לימא הכי? אמר שמואל
25 ואם לא אמר "שאני אוכל לך", דלא אמר אלא
26 "מודרני הימך" - אסור אפילו בהנאה! אלא הכי
27 איתמר. אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל
28 לך", דכיון דאמר בפירוש אכילה - אסור. אבל
29 לא אמר בפירוש אכילה - לא אסור למיכל
30 מדידיה, דדילמא הא דאמר "מודרני אמי ממך" -
31 אדירבריה קאמר, דלא מישתעי בהדיה, אבל לא
32 למיכל מיניה. וכן כי אמר "מופרשני ממך", דלא
33 אמר "שאני אוכל" - דדילמא ממשא ומתן קא
34 פריש מיניה. "מודרני ממך" נמי - דלא ליקרב
35 בארבע אמות דליה משמע, ולא דמדיר
36 מאכילתו.

1 לימא

2 בהנאה. כלומר, היכי קאמר שמואל "עד שיאמר", דמשמע דאי לא אמר הכי - לא מיתסר. אדרבה, אי לא אמר הכי - מיתסר טפי, והוה ליה לפרושי ולממר הכי! ובין
3 הוא דלעיל נמי, כי קאמרנן דב"מודרני" לחודיה שניהם אסורים דהוה ליה לאקשויי הכי, אלא עדיפא מינה אקשי ליה. לומר דעיקר דינא ליתיה. ואיכא נוסחא אחרתא הכא,
4 ולא מחזירא. אלא הכי אומר טעמא דאמר וכו'. כלומר, לעולם כדאמרנן מעיקרא. דכי לא אמר "שאוכל לך" - מותר. וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור, דהוה ליה
5 דים

אגרות קודש

[ימי הספירה תשי"ח]

1) בהנוגע להבא צ ישמע מאחר.

2) יספור ע"פ מה שהתחיל (שלדעתך) זוהי העיקרית אצלו) וליתר שאת גם כפי שסופרים כאן, ובהפסק ביניהם ולא בסמיכות (דמחזי כשיקרא, וגם שזהו היפך לענין הספירה - היינו בירור ולא ספק, שלכן צ"ע אם הי יכול לברך אפילו אם כל הימים הי סופר ב' ספירות).

יבקש הרבנים לפס"ד בהנוגע לחגה"ש, כי ע"פ הני"ל חגה"ש (הנקבע רק ע"י ספירת כאו"א ולא דב"ד) צ"ל אצלו מוקדם יום אחד (ש"ק ויום א').

נדרים דף ה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום שישי) רכט

61 אכילה, אלא את הדיבור עם חבריו, שיתכן שכוונתו היא מודרני
 62 ממך מדיבור אם אוכל איהו דבר מה היום או עד יום פלוני. ואין
 63 השאני אוכל' מעצם הנדר, אלא הוא תנאי לנדר של איסור
 64 הדיבור, לפיכך הצריכה המשנה שיסיים אחר 'שאני אוכל' את
 65 המילה 'לך', כדי שתהא זאת יד מוכיחה שהנדר הוא על עצם
 66 האכילה, ובלא סיוס זה לא חל הנדר, משום שידים שאינן
 67 מוכיחות לא הויין ידים כדעת רבי יהודה.
 68 איתמר, נחלקו אמוראים בדין זה של ידים שאינן מוכיחות לגמרי על
 69 כוונתו, משום שאפשר לפרש בהם פירוש אחר. אפי' אמר, הויין
 70 ידים, והנדר חל. ורבא אמר, ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים,
 71 ואין הנדר חל.
 72 רבא מביא מקור לדבריו מדרשת הכתוב: אמר רבא, רבי אדי
 73 אפקהו [הסבירו] לי מקור הדין, שידים שאינן מוכיחות לא הויין
 74 ידים. דאמר רבא בנדר נזירות (במדבר 10) 'איש או אשה כי יפליא
 75 לנדר נדר נזיר להזיר לה', ושנינו בבבליא לעיל (ג), שמתור
 76 תיבת 'להזיר' למדנו שידות נזירות כנזירות. והוא הדין לידות
 77 נדרים שהן כנדרים. ובכך שמך הכתוב עיקר נזירות שהוא
 78 באמירת היקני נזיר לידות, הרי שפיקש ידות נזירות לנזירות.
 79 ולומדים מה עיקר נדר נזירות צריך שיהא כהפלאה, כלומר שיהא
 80 ברור ומפורש בשעת הנדר שאכן חלה הנזירות, ומי שראה את
 81 חבריו ואמר היקני נזיר אם זה נזיר, ונודע לו לאחר מכן שאכן
 82 חבריו נזיר, אין נזירות חלה עליו, משום שבשעה שזור לא היה
 83 ברור וידוע לו הדבר, אף ידות נזירות בנוסף להפלאה האמורה
 84 צריכות להיות גם כהפלאה השייכת לידות, דהיינו שידור באופן
 85 ברור המוכיח על כונתו. אבל ידים שאין בהן הוכחה גמורה על
 86 כונת נזירות, שיש אפשרות לפרש בדבריו שכוונתו לדבר אחר,
 87 אינן ידים. והוא הדין לידות נדרים ובשאר ענינים, שאינן
 88 נחשבות ליד אלא אם כן הן מוכיחות.
 89 מפרשת הגמרא את מחלוקת אביי ורבא בדין ידים שאינן
 90 מוכיחות:
 91 לימא – האם נאמר דכפולונתא דרבי יהודה ורבנן קמיפלגי אביי
 92 ורבא. דתנן, גופו של גמ – עיקר הנוסח שאמר, אלו המילים 'הרי את
 93 מותרת לכל אדם', רבי יהודה אמר, צריך שיכתב בגט גם 'ודין
 94 דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין וגמ פטורין ואירת שבוקין – וגט זה
 95 יהיה לך ממני ספר גירושין וגט פטורין ואגרת שעל את עזובה
 96 ממני.
 97 וכבר התבאר לעיל בטעם מחלוקתם, שלשיטת חכמים ידים שאינן
 98 מוכיחות הויין ידים, ועל כן לשון 'הרי את מותרת לכל אדם' הוא
 99 לשון המועיל בגירושין, אף על פי שחסר בו מפרטי מעשה
 100 הגירושין. ולשיטת רבי יהודה, ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים,
 101 על כן כל לשון שאין בו כל פרטי מעשה הגירושין, אינו לשון
 102 המועיל לגירושין. נמצא אפוא, שאפי' הסובר 'ידים שאינן
 103 מוכיחות הויין ידים' הוא דאמר ברבנן, ורבא הסובר 'לא הויין ידים'
 104 הוא דאמר ברבי יהודה.
 105 דוחה הגמרא, אין הכרח לומר שנחלקו אביי ורבא במחלוקת
 106 התנאים האמורה, משום שאמר לה אפי', אלא דאמר – אני אומר
 107 את שיטתי שידים שאינן מוכיחות הויין ידים' אפילו לדעת רבי
 108 יהודה המצריך לכתוב 'מינאי'. בגט. לפי שעד כן לא קאמר רבי
 109 יהודה דבעינן [שצריך] ידים מוכיחות אלא לנפי גט בלבד, משום
 110 דבעינן פריאות – שצריך הפרשה וניתוק בין הבעל והאשה ולקרא
 111 והפרשה זו אינה כל זמן שאין מוכרח לגמרי מתוך נוסח הגט את
 112 כל ענין הגירושין, שכיון שהיתה כבר אשתו אינה נעשית כרותה
 113 ומפורשת ממנו אלא בהוכחה גמורה. אכל פלגא – בשאר ענינים
 114 כגון בידות נדרים, מי שמעתי ליה – האם שמעת לרבי יהודה
 115 שיאמר שצריך ידים מוכיחות.
 116 ורבא אמר, אין הכרח לומר שאני סובר בדוקא כרבי יהודה, משום
 117 שאנא דאמר – אני אומר את שיטתי שידים שאינן מוכיחות לא
 118 הויין ידים. אפילו לרבנן שאינם מצריכים לכתוב בגט 'ודין דיהוי
 119 ליכי מינאי'. לפי שעד כן לא קאמר רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות
 120 אלא לנפי נוסח גט בלבד,

1 בברייתות ש'מודרני ממך' אסור, משום שנחלקו תנאים האם ידים
 2 שאינן מוכיחות הויין ידים או לא. ויש לומר שהברייתות הנ"ל
 3 נוקטות 'הויין ידים', ושמואל פוסק כמאן דאמר ש'אינן ידים'.
 4 שואלת הגמרא, לימא – האם נאמר דקפבר שמואל, ידים שאינן
 5 מוכיחות לא הויין ידים, שהרי לכאורה כך מוכח מזה שאמר
 6 שב'מודרני ממך' בלבד אינו נאסר. כלומר, הגמרא מסתפקת
 7 ורוצה לברר את שיטתו האם שמואל עצמו גם כן סובר שידים
 8 שאינן מוכיחות לא הויין ידים, או שמא בא לפרש את המשנה
 9 בדרך זו, אבל לשיטתו שלו גם ידים שאינן מוכיחות הויין ידים.
 10 משיבה הגמרא, אין – אכן ודאי שכך סובר שמואל, שמואל מוקים
 11 לה למתניתין – מעמיד את משנתו כשיטת רבי יהודה, דאמר ידים
 12 שאינן מוכיחות לא הויין ידים. כלומר, מכיון שהמשנה מתבארת
 13 לו על פי דברי רבי יהודה וכפי שתפרש הגמרא להלן בהמשך, הרי
 14 שיש לנו סתם משנה כרבי יהודה, על כן סובר כשיטתו.
 15 מביאה הגמרא מקור שכך היא שיטת רבי יהודה: נאמר בתורה
 16 שבעל הרוצה לגרש את אשתו עושה זאת על ידי שכותב גט
 17 כריתות ונותן לה. ובגט כתוב את סיפור הדברים שמגרשה
 18 ומתירה להנשא לכל אדם. ונחלקו רבי יהודה וחכמים מהו עיקר
 19 נוסח הכתב המעכב בגט.
 20 דתנן, גופו של גט – עיקר הנוסח הצריך להכתב בגט, 'הרי את
 21 מותרת לכל אדם', שבזה הוא כורתה ומפרישה ממנו ומתירה לכל
 22 אדם. כן היא שיטת חכמים. אבל רבי יהודה אמר, שבכלל גופו
 23 של גט הם גם המילים, 'ודין דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואירת
 24 שבוקין' – וזה הספר אשר יהיה לך ממני הוא ספר גירושין ואגרת
 25 שעל ידה את עזובה ממני.
 26 וסוברת הגמרא, שמחלוקתם בכשרות לשון הגט תלויה בדין ידים
 27 שאינן מוכיחות, שלחכמים הסוברים שדי בכך שיכתב בגט שהיא
 28 מותרת לכל אדם, אף שאין הוכחה מלשון זה על כל פרטי מעשה
 29 הגירושין, שהרי מן הנכתב בגט הרי את מותרת לכל אדם אינו
 30 מוכח שהיה נעשה על ידי הגט, שיתכן שהבעל גירשה בדיבורו,
 31 והגט אינו אלא לראיה על הגירושין. וכן אינו מוכח שהבעל הוא
 32 הפועל את היתר הגירושין, שיתכן שאדם אחר מתירה. ועם כל זה
 33 סוברים חכמים שלשון זה מספיק לכשרות הגט, ומכאן ששיטתם
 34 היא שאף ידים שאינן מוכיחות לגמרי על כוונתו שיתכן לפרש בהן
 35 פירוש אחר, מועילות ונחשבות לדיבור של יד. אבל לרבי יהודה
 36 הסובר שלשון הרי את מותרת לכל אדם אינו מספיק, ומצריך
 37 שיכתב בגט במפורש 'ודין דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין' – גט זה
 38 יהיה לך ממני ספר גירושין, ודינה להורות שאני הבעל מתירך על
 39 ידי גט זה. ומכאן ששיטתו בדין ידים היא שכל שאינן מוכיחות
 40 לגמרי על כוונתו אינן נחשבות לדיבור של יד.
 41 חזרת הגמרא לדון בדברי שמואל המפרש את משנתו כשיטת
 42 רבי יהודה, שידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים: שואלת הגמרא,
 43 אמאי דתיק שמואל לאוקומה למתניתין – מדוע נדחך שמואל
 44 להעמיד את משנתו כרבי יהודה, שהוא דעת יחיד ומשום כך
 45 פירש שאין הנדר חל באומר 'מודרני ממך' אלא אם כן הוסיף גם
 46 'שאני אוכל לך'. לוקמה – יעמידה ברבנן הסוברים שהנדר חל אף
 47 על גב דאין באמרתו ידים מוכיחות, ואם כן גם ב'מודרני ממך'
 48 בלבד הסובר משנתו שאסור.
 49 @111:
 50 מבארת הגמרא את הכרחו של שמואל לפירושו בדברי המשנה:
 51 אמר רבא, מתניתין קשייה – לשון המשנה הוקשה לו לשמואל.
 52 אם אכן היא סוברת שידים שאינן מוכיחות הויין ידים, אמאי תאני
 53 – שונה המשנה 'שאני אוכל לך' 'שאני טועם לך', ליתני – היה לה
 54 לשנות 'שאני אוכל' 'שאני טועם' אסור, בלא תוספת המילה 'לך'.
 55 שמאחר ששמע לשמואל מן המשנה שאמירת 'מודרני ממך'
 56 ואמירת 'שאני אוכל לך', שני חלקים של נדר אחד הם, די שייכים
 57 'שאני אוכל' בלא 'לך', שהרי כבר אמר 'מודרני ממך', ואם כן מדין
 58 יד מובן שכוונתו 'שאני אוכל לך'. אלא ששמע מינה – שמואל למד
 59 מכאן, שלשיטת משנתו בעינן ידים מוכיחות, וכיון שכל זמן שלא
 60 אמר 'לך' יש אפשרות לפרש בדבריו שלא בא לאסור על עצמו

49 הוא הקדש' קאמר, ואטר את הכבר על כולם, כמו כל דבר הקדש
50 האסור לכל העולם ולא רק על עצמו.
51 הגמרא מקשה על שיטת אביי מברייתא אחרת:
52 מיתניב, היתה בהמת חולין שלו עוברת לפניו, ואמר 'הרי זו חטאת',
53 או 'הרי זו אשם', אף על פי שהוא חייב חטאת ואשם, לא אמר כלום,
54 ונשאת חולין כמו שהיתה. משום שאין חטאת ואשם באים
55 בנדבה, אלא רק לשם תשלום חובת האדם המחוייב בה, וכשאמר
56 סתם הרי זו חטאת אף על פי שמחוייב חטאת מכל מקום אין
57 במשמעות דבריו שמקדיש את זה או לשם חובתו, ויתכן שרוצה
58 שתהיה בנוסף למה שמחוייב. אבל אם אמר עליה, 'הרי זו חטאת'
59 או 'הרי זו אשם', אם היה מחוייב בקרבנות הללו דכרו קנימין,
60 וחלה קדושת חטאת או אשם על הבהמה. ומכאן תיבנתא דאפי, ש
61 שאם כדבריו ש'ידים שאינן מוכיחות הויין ידים', מדוע ברישא אם
62 היה מחוייב חטאת ואמר 'הרי זו חטאת', לא אמר כלום, והלא
63 מדין יד יש לנו להשלים את דבריו כאילו אמר 'הרי זו חטאת'.
64 מתרצת הגמרא, אמר לך אפי, הא – ברייתא זו מני – כשיטת מי
65 היא, כלומר אינה דברי הכל, אלא שיטת רבי יהודה היא, הסובר
66 שידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים, כפי שמוכח מדבריו שצריך
67 לכתוב בגט ודין דיהוי לך מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין. אבל
68 לחכמים החולקים על דבריו שאין צריך לכתוב בגט ודין דיהוי
69 וכו', וזהו משום שסוברים שידים שאינן מוכיחות הויין ידים, כמו
70 שנתבאר בתחילת הסוגיא לעיל (ה). אכן אין צורך לומר 'חטאת', וגם בהרי
71 זו חטאת' דבריו קיימים. ופוסק אביי להלכה כחכמים.
72 ושוב מקשה הגמרא, והא התבאר לעיל שאפי הוא דאמר, אנא
73 דאמרי ידים שאינן מוכיחות הויין ידים אפילו לרבי יהודה, ולא
74 אמר רבי יהודה שצריך ידים מוכיחות אלא בגט בלבד שהוא ענין
75 כריתות, וכל זמן שאין הוכחה גמורה על כל ענין הגירושין אין זו
76 כריתות. אבל בשאר דינים שבתורה גם לרבי יהודה אין צורך
77 בידים מוכיחות, ואם כן כשיטת מי נוקטת הברייתא האמורה
78 שמוכח ממנה שגם בענינים אחרים צריך ידים מוכיחות.
79 משיבה הגמרא, הרי ביה – חור בו אביי ממה שאמר לעיל, ומודה
80 הוא שגם בדינים אחרים שנוי הדבר במחלוקת רבי יהודה וחכמים.
81 שואלת הגמרא, אללא – האם כשם שחזרנו ממה שנתבאר בדעת
82 אביי, ואנו מפרשים עכשיו שלפי דעתו יש מחלוקת תנאים בענין
83 ידים שאינן מוכיחות, והוא פוסק כחכמים שהויין ידים, לימא רבא
84 דאמר רבי יהודה – האם נאמר שכך יש לנו לחזור ממה שנתבאר
85 לעיל בדעת רבא, ונפרש שגם לפי דעתו יש בדבר זה מחלוקת
86 תנאים, ושיטתו דלא הויין ידים היא רק לדעת רבי יהודה.
87 משיבה הגמרא, אין לנו סיבה לחזור גם מהמבואר לעיל ששיטת
88 רבא שידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים זה לדברי הכל, משום
89 דאמר לך רבא, אנא דאמרי ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים'
90 אפילו דרפן, וכפי שנתבאר לעיל, עד כאן לא קאמרי רפן דלא
91 בעינן ידים מוכיחות, ואין צורך לכתוב 'ודין דיהוי ליכי מינאי', אללא
92 גבי גט בלבד, משום דבלאו הכי יש מן הענין הוכחה על משמעות
93 הדברים שהבעל הוא המגרש ולא זולתו, לפי דאין אדם מגרש את
94 אשת חבירו. אכל בעלמא – בשאר מקומות כשאין מן הענין הוכחה
95 על משמעות הדברים, בעינן ידים מוכיחות.

1 משום דאין אדם מגרש את אשת חבירו, והדבר מובן מאליו בלא
2 כתיבת 'מינאי' שהבעל הוא זה שמגרש, אכל בעלמא – בענינים
3 אחרים כגון בידות נדרים באופן שאין מקום לטעמים כאלו, מי
4 שמעתי להו – האם שמעת שחכמים יאמרו 'ידים שאינן מוכיחות
5 הויין ידים'.
6 הגמרא מקשה על שיטת אביי שאמר שאין תנא שסובר 'ידים
7 שאינן מוכיחות לא הויין ידים':
8 מיתניב, היה דבר מסויים כגון ככר לחם מונח לפניו, ואמר 'הרי
9 הוא עלי', או שאמר 'הרי זה עלי', אסור הוא באותו ככר, מפני
10 שלשון עלי, ואין ד' לקרבן, שכן דרך המתנדב קרבן ומוציא זאת
11 בלשון יד ואומר 'הרי הוא עלי' או 'הרי זה עלי', לפיכך בככר מונח
12 לפניו ואמר הרי הוא עלי או הרי זה עלי, לשון זה מספיק כדי
13 להתפיס את הככר בקרבן וכאילו אמר 'הרי הוא עלי כקרבן'
14 ואסור בככר. מדייקת הגמרא, מעמא משום דאמר בנוסף להרי
15 הוא' גם את המילה 'עלי', הוא דאסור באותו ככר, אכל אם לא
16 אמר 'עלי' אלא אמר 'הרי הוא' בלבד, לא נאסר. ואף שגם לשון
17 'הרי הוא' בלא 'עלי' היא יד לקרבן, בכל זאת אין הגדר חל.
18 ובכרח שטעם הדבר הוא משום שהרי הוא לבד היא יד שאינה
19 מוכיחה, שאינו בכרח שאוסר את הדבר על עצמו, וידים שאינן
20 מוכיחות לא הויין ידים. ומכאן תיבנתא דאפי שאמר 'דהויין ידים'
21 'לכו'ע.
22 מתרצת הגמרא, אמר לך אפי ו-יתרץ לך אביי, שיש לבאר דיוק
23 זה באופן שונה, מעמא דאמר בנוסף להרי הוא' גם את המילה 'עלי'
24 הוא דאסור, אכל אם אמר 'הרי הוא' ולא אמר 'עלי', יתכן לפרש
25 ולסיים דיבורו, ש'הרי הוא דהפקר' – של הפקר, או 'הרי הוא
26 דצדקה' קאמר. ומכיון שאין שום הכרח לומר שכונתו לגדר יותר
27 מאשר להפקר, אין ללשון זה תורת יד כלל. אבל סתם ידים שאינן
28 מוכיחות, דהיינו שיש קצת הכרח במשמעותם לפרשם בענין
29 הגדר, אלא שאינו הכרח גמור, לעולם הויין ידים, כמו שאמר
30 אביי.
31 דוחה הגמרא את התירוץ האמור, והא מפני שהיא יד לקרבן'
32 קתני, ולא כתוב 'מפני שהוא יד לגדר'. ומוכח מזה, שכונת
33 הברייתא היא שמפני שדרך המתנדבים קרבנות בלשון יד לומר
34 'הרי הוא' או 'הרי זה', על כן לשונות הללו הם יד למתנדב קרבן,
35 ולכן זה שאסור בככר באותן לשונות הרי התפיס את הככר בקרבן,
36 וחל נדרו, וכמו שנתבאר לעיל. ומקשה הגמרא, מכיון שכן אין
37 לדקדק מן הברייתא שבלי 'עלי' שמא 'הרי הוא דהפקר' קאמר,
38 שהרי מפורש בברייתא שלשונות הללו הם יד לקרבן. ואף על פי
39 שבברייתא כתוב הרי הוא עלי, אין המילה 'עלי' מעצם היר, שהרי
40 הנודב בשלמות הלשון אומר 'הרי הוא קרבן' או 'הרי זה קרבן'
41 ואינו משתמש במילה עלי, ואם כן לא נזכרה בברייתא אלא כדי
42 לגרור ל'הרי הוא' שיהיה יד המוכיח, ובלא זה אין הגדר חל.
43 ובכרח שידים שאינם מוכיחות לא הויין ידים, שלא כדברי אביי.
44 מתרצת הגמרא, אללא אימא – כך יש לומר בפירוש דברי הברייתא
45 לשיטת אביי, מעמא דאמר 'הרי הוא עלי' משום כך דוקא הוא
46 והגדרו בלבד אסור בככר וחקירו מותר בו. אכל אם אמר 'הרי
47 הוא' בלא 'עלי', הוא וחקירו שניהן אסורין בככר זה, שכן ידים
48 שאינן מוכיחות הויין ידים ויש לנו לפרשן לחומרא דרלמא 'הרי

המשך ביאור למס' נדרים ליום רביעי עמ' א

1 כזה, אין הוא יכול לדרוש ידות בנדרים מן הפסוק 'לנדור נדר',
2 צריך להגיע להיקש מנזירות, וכאמור כך היא שיטת הברייתא
3 האמורה לעיל. אללא למאן דלית ליה – למי שאין לו את הכלל של
4 דברה תורה כלשון בני אדם, אלא אף כפילות לשון שהיא כלשון
5 בני אדם, יש לדרוש הימנה את ייתור הלשון, אם כן קשה, האי
6 'לנדור נדר' מאי עביד ליה – מה יעשה עם כפל הלשון שבפסוק
7 'לנדור נדר'. שאמנם לשיטתו אפשר ללמוד מכפל לשון זה את דין
8 ידות בנדרים, אך אין צורך בכך, מאחר שניתן ללמוד ידות

9 מההיקש לנזירות, ונמצא שכפילות זו פנויה לדרשה אחרת, ואיזה
10 דרשה הוא לומד ממנה.
11 משיבה הגמרא, דמאן דאמר זה דורש את הפסוקים באופן שונה
12 מהברייתא האמורה לעיל. שאת הפסוק 'לנדור נדר' דריש ליה
13 ו-דורש אותו לעשות את דינים של ידות נדרים בנדרים – כנודר
14 בשלמות הלשון, וחל הנדר. ומקיש נזירות לנדרים, ללמוד מהם
15 שדין ידות מועיל אף בנזירות. ואת הפסוק 'נדר להוד' שנשאר פנוי
16 לו לדרשה דריש ליה ו-דורש אותו שהוא מלמך

1 ומשיה אמרי: מה נזירות בהפלאה, דהיינו חך הפלאה דקאמרי, אף ידות נזירות בהפלאה.
2 ולאן מהך הפלא? גופה קאמרי, דאי הכי - קרא ליל: וכי תיסק אדעתך דעדיפי ידות
3 נזירות מנזירות גופיה! אלא הפלאה אחריתי קאמרי, דשייבא בידות, דהיינו שיהו הידות
4 מופלאים ומפורשים. ומיהו, לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון, ואמרי דנזירות לא
5 בעיא הפלאה - ליבא הקישא, אלא הפלאה גופא
6 דכתיבא בנזירות - לידות בלחוד אתיא, דבעי
7 הפלאה. וכי מקיש - משום רבי טרפון נקט ליה,
8 דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא -
9 אתיא מהקישא. ורבא אמר לך כו. ע"כ לא
10 קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי
11 גט דאין אדם מגרש אשת חבירו. הרשב"א ז"ל
12 שבש לשון זה, ואמר דלא דייק: דרבא לא קאמר
13 דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות, אלא דקסברי
14 דהך ידים בגט מוכיחות נגינה, משום דאין אדם
15 מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר: דרואי הידים
16 בעצמן אינן מוכיחות, לפי שהלשון אינו מוכיח
17 שיהא הוא מגרשה, אלא שהענין מוכיח מצד
18 עצמו שהוא מגרשה, משום דאין אדם מגרש
19 אשת חבירו. ולפיכך, אע"פ שהלשון אינו מוכיח
20 - מהני, ואין לשבש הספרים. ומדאמרין הכא
21 טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו - משמע
22 דפלוגתא דר"י ורבנן ב"מינאי" הוא, דר' יהודה
23 בעי "מינאי" ורבנן לא בעי. וקשיא: דבפ' "המגרש"
24 (גיטין פ"ג) משמע דפלוגתייהו אי בעי "ודין" או
25 לא, דרבי יהודה בעי "ודין", דאי לא - אמרינן
26 דדברורא מגרש לה, ורבנן לא חיישי להכי. ולאן
27 קשיא היא, ששתי סוגיות הללו כל אחת מגלה
28 על חברתה. דבתרתי פליגי, והכא מפרשינן טעמא
29 דפלוגתייהו ב"מינאי", והתם מפרשינן טעמא
30 דפלוגתייהו ב"ודין", ואיבא מ"ד, דכיון דפליגי
31 רבנן עליה דר' יהודה ב"מינאי" - ק"ל כרבנן דלא בעיא "מינאי", דחידו רובים הלכה כרבים.
32 ואע"ג דק"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים - הא אמרינן בסוגין דאפילו לרבא
33 בגט לא בעיא ידים מוכיחות, ואידו הוא דאמר אפילו לרבנן, הלכך "מינאי" לא בעיא. "ודין"
34 בעיא, דהא בפרק "המגרש" איבעי לן אי בעי "ודין" או לא, ולא איפשטא. וכיון דלרבנן דגמי מספקא להו - אית לן למנקט לחומרא, דאפשר דמסתבר דר"י ב"ודין" ממאי דמסתבר
35 ב"מינאי". ואיבא מ"ד, דכיון דב"ודין" חיישי לדר"י - אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעי רבנן "ודין" - משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הויין ידים, ואנן ק"ל כרבא. וכיון שכן,
36 ב"מינאי" נמי איבא למימר דלטעמייהו אולי, ולאן משום דאין אדם מגרש אשת חבירו, אלא משום דידים שאין מוכיחות הויין ידים. ואנן ק"ל כרבא דאמר לא הויין ידים, הלכך בעי "ודין"
37 ובעי "מינאי". מיתניב הרי הוא עלי וכו'. טעמא דאמר "עלי" הוא דאסור, אבל לא אמר - לא. ואע"ג דבלא "עלי" ודאי יד מיהא הוי! ומשנינן: ודלמא הרי הוא הפקר קאמר. כלומר,
38 דבלא "עלי" - אפילו יד שאינו מוכיח לא הוי לאיסור. משום דיד אינו אלא ב"עלי", דאמר "הז' עלי", ואי מסיק דבוריה ואמר "הרי עלי" - אסור. ומקשינן: והא מפני שהוא יד לקרבן קתני -
39 כלומר: מי קתני שהוא יד לנדר? יד לקרבן קתני, דלקרבן "הרי הוא" בלא "עלי" - הוי יד, שכן דרך המתנדבים לומר "הרי הוא קרבן", ואפ"ה דוקא ב"עלי". ש"מ דס"ל ידים שאין מוכיחות
40 לא הויין ידים! אלא אימא טעמא דאמר עלי וכו' אבל אמר הרי הוא שניהם אסורין. משום דכיון שאין מוכיחות הויין ידים - אית לן למנקט לחומרא, ודלמא "הרי הוא הקדש" קאמר.
41 מיתניב הרי זו חטאת וכו'. אע"פ שהוא מחוייב חטאת ואשם לא אמר כלום וכו' - שאין חטאת באה נדרבה. **תויבתא** דאביי. דהא ודאי יד שאינו מוכיח מיהא הוי, דכיון דמחוייב
42 חטאת - "הרי זו חטאתי" קאמר. ואלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה. וכי היכי דהדרין ממאי דאמרין לעיל דאביי דאמר אפי' כר' יהודה, נהדר נמי ממאי דאמר' דרבא אפי' לרבנן.
בעי

1 דאין אדם מגרש את אשת חבירו. דאי כתב "הרי את מותרת לכל אדם" - משמע
2 דלאשתו קאמר. דאשת איניש דעלמא אינו מגרש, ומוכחא מילתא, ושפיר מגרש. אבל
3 בעלמא. דאי אפשר למימר הכי - בעינן ידים מוכיחות. אבל לא קאמר עלי לא. ד"הרי
4 הוא" לא משמע כלום, דבעינן ידים מוכיחות. אמר לך אביי. לעולם לא בעינן ידים
5 מוכיחות, והכא היינו טעמא, דאי לא אמר
6 בלשון קרבן - לא מיתסר, ודלמא "הרי הוא
7 הפקר" קאמר, דמוכיחות הוא להפקר או
8 לצדקה. והא מפני שהוא יד לקרבן קאמר.
9 דאסור כקרבן, ולא מצית אמרת לצדקה או
10 להפקר הוה משמע. אבל אמר הרי הוא. ולא
11 אמר "עלי" - שניהם אסורין. דכיון דלא אמר
12 "עלי" אלא "הוא" - משמע דחבירו נמי אסור.
13 דה"ק: הרי הוא בהקדש, מה הקדש אסור - אף
14 אותו דבר נמי אסור. אע"ג דהוא מחוייב חטאת
15 ואשם לא כלום הוא. דלא אמר "עלי", אלמא
16 בעינן ידים מוכיחות אפ' הוא מחוייב חטאת או
17 אשם. דבריו קיימינן. הוא דאמר "חטאתי". אבל
18 לא היה מחוייב חטאת - אינו כלום, הואיל ולא
19 אמר "עלי". שאם אמר "הרי זו עלי חטאת",
20 אע"ג דלא היה מחוייב, [הואיל ואמר "עלי"
21 - דבריו קיימינן. הא מני. הא ברייתא, דאמרה:
22 לא אמר ולא כלום. רבי יהודה היא. דאמר: בעינן
23 ידים מוכיחות. ואנא דאמרי - כרבנן, דאמרי:
24 לא בעינן ידים מוכיחות. והא אמר אביי אנא
25 דאמרי אפי' לר' יהודה. דלא בעי ידים מוכיחות
26 אלא גבי גט, אבל בעלמא - לא. והיכי קאמר
27 הכא ר' יהודה היא? אלא [לימא] רבא דאמר כר'
28 יהודה. דכיון דאביי לא מתרץ טעמא אליבא דר'
29 יהודה - לימא נמי דרבא לא מתרץ טעמא
30 אליבא דרבנן, כדמתרץ לעיל. וכו"י קאמר,
31 דיחידא היא. לא לעולם רבא אפילו לרבנן. כדקאמרין: ע"כ לא קאמרי רבנן כו. דודאי
32 רבנן סבירא להו בעלמא ידידים שאין מוכיחות לא הויין ידים, כרבא.
יש

דאין אדם מגרש את אשת חבירו, אבֿל בעֿלמא - מי
שמעֿתָּ לְהוּ? מיתניב: "הרי הוא עלי", "הרי זה [עלי]"
אסור, מפני שהוא יד לקרבן, טעמא דאמר "עלי" הוא
דאסור, אבֿל לא אמר "עלי" - לא. תויבתא דאביי! אמר
לך אביי: טעמא דאמר "עלי" הוא דאסור, אבֿל אמר
"הרי הוא" ולא אמר "עלי" - "הרי הוא דהפקר", "הרי
הוא דצדקה" קאמר. והא "מפני שהוא יד לקרבן" קתני!
אָלַא, אִימָא: טעמא דאמר "עלי" - הוא אסור וְחִבְרו
מוֹתֵר, אבֿל אמר "הרי הוא" - שְׁנֵיהּ אִסוּרִין, דְּדִלְקָמָא
"הרי הוא הקדש" קאמר. מיתניב: "הרי זו חטאת", "הרי
זו אשם", אע"פ שהוא תניב חטאת ואשם - לא אמר
כְּלוּם. "הרי זו חטאתי", "הרי זו אשמי", אפ' הית מחוייב
- דְּכִרְוֵי קַיְמִין. תויבתא דאביי! אמר לך אביי: הא
מני ר' יהודה היא. והא אביי הוא דאמר: אָנָּא דְּאִמְרֵי
אִפְּיֵלו רְכִבִי יְהוּדָה! הָרָר בִּיהַ, אָלַא אִימָא רְכָא דְּאִמְרֵי
לְרַבְּנָן, עַד כָּאֵן לָא קְאָמְרֵי רַבְּנָן דְּלָא כְּעֵינֵן יָדִים
מוֹכִיחוֹת - אָלַא גְּבִי גַּמ, דְּאִין אָדָם מִגְרֵשׁ אֶת
אֶשֶׁת חִבְרוֹ, אבֿל בעֿלמא - בעינן ידים מוכיחות.
בעי

נדרים. כל כנויי - פרק ראשון דף ו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

1 יש יד לקידושין, היבא דלא מפרש ממש "מקודשת לי", אלא ביד דקידושין קא מקדש
 2 לה, כדקא מפרש - מי הוי יד לקידושין ומקודשת, או אין יד לקידושין ואינה מקודשת?
 3 פשיטא. כיון דאמר "ואת נמי" - קידושין עצמן ניהו, דבאותן קידושין דקידש לחברתה
 4 מקדש לה נמי. וכג"ה לא הוי יד, אלא קידושין גמורים ניהו או דלמא. הא דאמר "ואת"
 5 - לאו משום דתהוי מקודשת קאמר לה, אלא
 6 הכי קאמר לה: ואת חזאי. כלומר, ואת פלניתא
 7 חזית דקדישנא לה. והא אמר ליה רב פפא
 8 לאבבי וכו'. בפ"ק דקידושין (דף ה) בהלכה
 9 קמייאתא, אמר שמואל: נתן לה כסף או שוה כסף,
 10 ואמר לה "הרי את מקודשת" "הרי את מאורסת"
 11 וכו'. ואמר ליה רב פפא לאבבי: למימרא דסבר
 12 שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים? מדאמר
 13 ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל, דידים שאין
 14 מוכיחות כו'. מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.
 15 היבא דמוכחות. חדא מנו מאי דס"ל לשמואל
 16 קאמר ליה לאבבי. דהכי קאמר: מי סבירא ליה
 17 לשמואל דיש יד לקידושין, ואם תמצא לומר
 18 דיש להן יד - מי בעינן ידים מוכיחות או לא?
 19 אונאי. שדה, כדאמרין גמס' (ברכות) (דף ו).
 20 וקיימי עלן כי בסלא לאוניא. כלומר, בתלמים
 21 לבקעה. פאה מעלייתא היא. האי שדה אחר,
 22 דאמר "והא נמי". תלמוד לומר פאה שדך.
 23 כלומר כולה שדך. כיון דאיתקש לקרבנות מה
 24 קרבנות יש להן יד. כדאמרין במתני', או דלמא
 25 האי דאיתקש לכל תאחר. דקאי עליה נמי ב"ב
 26 תאחר" בקרבן, אבל כבה"ג דאית ליה יד - לא
 27 איתקש.

מעמד

1 מה קרבנות יש להם יד - אף פאה
 2 "פאת שדך". מי אמרינן: כיון דאיתקש לקרבנות, מה קרבנות יש להם יד - אף פאה
 3 הוא דאיתקש? והיבא איתקש - דתניא:
 4 "מעמד"

1 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 2 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 3 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 4 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 5 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 6 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 7 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 8 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 9 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 10 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 11 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 12 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 13 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 14 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 15 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 16 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 17 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 18 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 19 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 20 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 21 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 22 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 23 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 24 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 25 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 26 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 27 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 28 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 29 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 30 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 31 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 32 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 33 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 34 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 35 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 36 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 37 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 38 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 39 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 40 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין
 41 כיון דאיתקש לנדרים כלל, פאה דאיתקש מאי? הדין

1 בעי רב פפא יד לקידושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמבעיא ליה: מי אמרינן נהי
 2 דלא אתרבו להו ידות בהדיא - גמרינן כ"מה מצינו" מנדרים, או אין יד ואפי' מוכיח.
 3 נדרים שאני, דחמירי, דאפי' בדבורא בעלמא חילי, משא"כ בקדושין, שהן צריכין איהו
 4 מעשה - כסף או שטר או ביאה. דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן
 5 לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואת מי אמרינן
 6 ואת נמי אמר לה לחברתה. וכי אמרה דניחא
 7 לה הויא מקודשת, דחברתה קבלה בשליחותה,
 8 בדקיל בפ' "האיש מקדש" (קדושין דף נב.) דאשה
 9 נעשית שליח לחברתה, ואפילו במקום שנעשית
 10 לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לוו
 11 ופרוטה לוו - דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי
 12 כלל ב"זאת חזאי", ואפילו תמצא לומר אין יד
 13 לקידושין - וקדושין עצמן הן. א' דלמא ואת
 14 חזאי אמר לה לחברתה. דאע"ג דלא משמע הכי,
 15 ויד מוכיח הוא, ד"ואת נמי" קאמר, כיון דאין
 16 קאמר. והא מדאמר ליה רב פפא לאבבי מי
 17 סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים. גבי
 18 קדושין, בפ"ק דקידושין (דף ה), מכלל דס"ל לרב
 19 פפא דיש יד לקידושין, דמדולא מתמה אלא ביד
 20 שאינו מוכיח, מכלל דמוכח - פשיטא ליה דהוי
 21 יד. מ' מאי דס"ל אמר ליה לאבבי. דנהי דרב
 22 פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל,
 23 מיהא לא מצי לאקשווי עלה דשמואל, דלמא
 24 איהו ס"ל דיש יד. אלא אקשי ליה דידיה ארדיה,
 25 דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין - יד שאינו מוכיח
 26 לא הוי יד. דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נדר.
 27 וא"ת: ומאי קא מספקא ליה בקדושין? מאי שנא
 28 מניטין דכ"ע יש יד, כדמוכח סוגיין דלעיל, ולא
 29 דאיכא מעשה, דהיינו נתינת הגט לידה - הוי טפי
 30 מיד, ועיקר מוכיח מקרי. משא"כ בבעיין, דלחוד
 31 הוא דיהב שתי פרוטות, אבל לחברתה לא יהיב

1 מיד. בעי רב פפא יד לקידושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמבעיא ליה: מי אמרינן נהי
 2 דלא אתרבו להו ידות בהדיא - גמרינן כ"מה מצינו" מנדרים, או אין יד ואפי' מוכיח.
 3 נדרים שאני, דחמירי, דאפי' בדבורא בעלמא חילי, משא"כ בקדושין, שהן צריכין איהו
 4 מעשה - כסף או שטר או ביאה. דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן
 5 לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואת מי אמרינן
 6 ואת נמי אמר לה לחברתה. וכי אמרה דניחא
 7 לה הויא מקודשת, דחברתה קבלה בשליחותה,
 8 בדקיל בפ' "האיש מקדש" (קדושין דף נב.) דאשה
 9 נעשית שליח לחברתה, ואפילו במקום שנעשית
 10 לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לוו
 11 ופרוטה לוו - דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי
 12 כלל ב"זאת חזאי", ואפילו תמצא לומר אין יד
 13 לקידושין - וקדושין עצמן הן. א' דלמא ואת
 14 חזאי אמר לה לחברתה. דאע"ג דלא משמע הכי,
 15 ויד מוכיח הוא, ד"ואת נמי" קאמר, כיון דאין
 16 קאמר. והא מדאמר ליה רב פפא לאבבי מי
 17 סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים. גבי
 18 קדושין, בפ"ק דקידושין (דף ה), מכלל דס"ל לרב
 19 פפא דיש יד לקידושין, דמדולא מתמה אלא ביד
 20 שאינו מוכיח, מכלל דמוכח - פשיטא ליה דהוי
 21 יד. מ' מאי דס"ל אמר ליה לאבבי. דנהי דרב
 22 פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל,
 23 מיהא לא מצי לאקשווי עלה דשמואל, דלמא
 24 איהו ס"ל דיש יד. אלא אקשי ליה דידיה ארדיה,
 25 דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין - יד שאינו מוכיח
 26 לא הוי יד. דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נדר.
 27 וא"ת: ומאי קא מספקא ליה בקדושין? מאי שנא
 28 מניטין דכ"ע יש יד, כדמוכח סוגיין דלעיל, ולא
 29 דאיכא מעשה, דהיינו נתינת הגט לידה - הוי טפי
 30 מיד, ועיקר מוכיח מקרי. משא"כ בבעיין, דלחוד
 31 הוא דיהב שתי פרוטות, אבל לחברתה לא יהיב

57 בהמשך, אך קודם לכן מבררת הגמרא את אופן הספק האמור.
 58 היכי דמי - כיצד ובאיזה מקרה הסתפק רב פפא את ספיקו. אילימא
 59 - אם נאמר באופן דאמר 'הדין אוניא ליהו פאה, והדין נמי' -
 60 'ערוגה זו תהיה פיאה, וגם ערוגה זו, הלא תהיא פיאה מעלייתא
 61 היא - הפרשת הערוגה השניה לפאה בלשון זו היא הפרשה
 62 מעולה, כלומר אין כאן יד לפיאה אלא הפרשה בשלמות הלשון,
 63 שכשאומר 'זו גס' הרי הוא כאומר בפירוש 'זו גס פיאה', ובודאי
 64 שחל דין פיאה על שתי הערוגות.
 65 מסיקה הגמרא, אלא כי קא מיפיעיא ליה לרב פפא, בגון דאמר על
 66 הערוגה השניה 'והדין' ו-ו, ולא הוסיף ואמר 'נמי'. ועל זה
 67 הסתפק מאי - מה דינה של ערוגה זו, שאם נאמר דין יד בהפרשת
 68 פאה, הועילה אמירת 'והדין' להערוגה השניה וגם עליה חל דין
 69 פאה, או שמא לא נאמר דין יד בפאה וצריך לשון ברור של
 70 הפרשה, ולכן אף שאין ספק שברצונו לעשות גם את השניה
 71 לפאה, מכל מקום הואיל ויש אפשרות וצד רחוק לפרש את לשון
 72 'והדין' גם במשמעות אחרת, דהיינו שזו הערוגה תהיה לצרכי
 73 ביתי, הרי שאין כאן לשון ברור של הפרשה, ולא חל דין פאה על
 74 הערוגה השניה.
 75 מפסיקה הגמרא באמצע הנידון שלפנינו, ומוכיחה מספיקו של רב
 76 פפא הלכה בדין פאה:
 77 מכלל - משמע מספיקו של רב פפא, דכי אמר 'שדה פולה תהיו
 78 פאה' הויא פאה - שאם אמר על שדהו שתהיה כולה פאה, נהיית
 79 כולה פאה, ושייכת לעניים. וסבורה הגמרא שמן הכתוב 'פאת'
 80 שדך משמע דוקא מקצתה ולא כולה, ועל כן שואלת שמדברי רב
 81 פפא מוכח שנעשית כולה פאה, שהרי ודאי רב פפא לא הסתפק
 82 במקרה שלא היה כדי שיעור פאה בערוגה הראשונה, שאז
 83 פשיטא שבאמירת 'והדין' חלה הפרשה גם על הערוגה השניה,
 84 שמאחר שעדיין לא יצא ידי חובתו בראשונה, ודאי שרוצה לצרף
 85 לה את השניה להשלים לשיעור פאה המחויב בו, ואין צד לפרש
 86 דיבורו באופן אחר, וכיון שכך אין זה יד לפאה אלא עיקר לשון
 87 הפרשה. ובהכרח שרב פפא הסתפק באופן שכבר יצא ידי חובתו
 88 בערוגה הראשונה, ובכל זאת סובר רב פפא שיכול להוסיף על
 89 הניתן וחל על התוספת דין פאה, שהרי כל ספיקו אינו אלא האם
 90 מועיל לזה דין יד או צריך עיקר לשון, ושדע מינה שאין הגבלה
 91 על שיעור פיאה ואף להפריש פאה את השדה כולה.
 92 משיבה הגמרא, אין - אכן כך הדין, וכמו שמדויק מדברי רב פפא.
 93 והתניא - וכך שנינו בברייתא, מנין שאם רוצה אדם לעשות את
 94 כל שדהו פאה הרי הוא עושה, תלמוד לומר 'פאת שדך' ולא כתוב
 95 'פאה שבשדך'. ומכאן שיכול אתה לעשות פאה את כל 'שדך',
 96 ובלבד שכבר נקצרה היכולת הראשונה.
 97 חזרת הגמרא לבאר את צדדי ספיקו של רב פפא בידות לגבי
 98 פאה. מי אמרינן, בין דאיתקש - הואיל והוקש פאה לקרבנות
 99 לענין בל תאחר וכמבואר להלן, כך יש להקישא אליהם גם לענין
 100 ידות. ונלמד מה קרבנות יש להם יד, אף פאה יש לה יד. או דלמא,
 101 כי איתקש פאה לקרבנות, רק לענין 'בל תאחר' הוא דאיתקש -
 102 שכשם שכשאחר להביא את הקרבן שמחויב בו, עובר על הלאו
 103 של 'לא תאחר לשלמו', כך שהדין גם כשאחר מלהניח את הפאה
 104 לעניים, ויתכן שלא נאמר היקש אלא לענין בל תאחר ולא לענין
 105 ידות. ואף על פי שכלל נקוט בידינו שאין היקש למחצה,
 106 ובשמקשה התורה ענין לחבירו לגבי פרט אחד אינו לפרט זה
 107 בלבד, אלא הוא היקש לכל הדברים, שונה ההיקש של פאה
 108 לקרבן משאר מקומות, משום שבפסוק המדבר בענין היקש זה לא
 109 נזכרה מצות פאה במפורש רק שנלמדת מדרשא, ועל כן יש מקום
 110 להסתפק אולי לא נאמר ההיקש לשאר הדברים.
 111 מפרשת הגמרא, והיכא איתקש - היכן מצאנו שהוקש פאה
 112 לקרבנות. דתניא, ששינוי בברייתא על

1 כפי רב פפא, האם יש יד לאמירת הקידושין, ואף מקצת הדיבור
 2 מועיל כדיבור שלם, או לא נאמר דין יד בקידושין, וגם ידים
 3 מוכיחות אינם מספיקות, אלא צריך דיבור שלם של קידושין.
 4 משום שדין ידות נתפרש בתורה בנדרים, ואין לימוד מפורש לדין
 5 יד בקידושין, ומסתפק רב פפא האם ניתן ללמוד קידושין בבנין אב
 6 מנדרים, או שמא דוקא בנדרים נאמר דין יד, שכן הם חמורים
 7 שחלים אפילו בדיבור בעלמא, ועל כן גם יד מועיל בהם כעיקר
 8 הדיבור, מה שאין כן קידושין שאין בהם חומרא זאת, שהרי כדי
 9 שיחולו צריך לצרף לדיבור גם מעשה של נתינת כסף או שטר או
 10 ביאה, ועל כן גם יד אינה מועילה בהם.
 11 מבררת הגמרא את אופן הספק האמור: היכי דמי - כיצד ובאיזה
 12 מקרה הסתפק רב פפא את ספיקו. אילימא - אם נאמר דאמר לה
 13 לאשה 'חרי את מקודשת לי', ומדובר שנתן לה שתי פרוטות, ותוך
 14 כדי הנתינה הוסיף ואמר לה 'תביתיה ואת נמי' - ואת גם כן,
 15 והסכימה חברתה ואמרה הן. הלא באופן זה אין מקום להסתפק,
 16 ופשיטא שאף השניה מקודשת, שאמירה זו היינו קידושין עצמן -
 17 לשון קידושין גמור הוא ולא יד לקידושין. שאין שום צד אפילו
 18 רחוק לפרש דיבורו לבונה אחרת מאשר 'זאת גם מקודשת'
 19 כחברתיך. ושתי הפרוטות שנתן לראשונה, האחת היא לשם
 20 קידושי עצמה, והאחרת לשם קידושי השניה, והיא נעשית שליחת
 21 השניה לקבלת קידושיה.
 22 מסיקה הגמרא, אלא אופן הספק הוא, בגון דאמר לה לאשה זאת
 23 'חרי את מקודשת לי', ואמר לה לתביתיה ואת, ולא הוסיף נמי'.
 24 מי אמרינן ו-האם נאמר דין יד גם בקידושין, דהיינו שמכיון שיש
 25 כאן אומדנא הניכרת ממשמעות לשונו שרוצה גם בקידושי
 26 השניה, נעשית אומדנא זו כחלק מדיבורו וכאילו 'את נמי' אמר
 27 לה לתביתיה, ותפסי בה קידושין לתביתיה. או דלמא לא נאמר דין
 28 יד בקידושין, ואומדן הדעת אינו יכול להחשב כחלק מן הדיבור,
 29 אלא צריך דיבור ברור שאין צד לפרשו בענין אחר, וכאן שיש
 30 אפשרות רחוקה לפרש שכוונתו 'את חוא' - את תראי איך אני
 31 מקדש את הראשונה, אמר לה לתביתיה, הרי שאין לנו דיבור
 32 ברור של קידושין, ולא תפסי בה קידושין לתביתיה.
 33 מקשה הגמרא, ומי מיבעי ליה - וכי יש לו ספק לרב פפא האם יש
 34 יד לקידושין או לא, והרי מדבריו מבטח קידושין (ה) מוכח
 35 שסובר שיש יד לקידושין, ולא היה לו ספק בדבר. שהרי אמר שם
 36 שמואל, נתן לאשה כסף ואמר לה 'חרי את מקודשת', הרי זו
 37 מקודשת. ודקדק רב פפא בדברי שמואל שלא הזכיר בדבריו
 38 שהמקדש אמר הרי את מקודשת לי, ובחסרון לי הרי הם ידים
 39 שאינן מוכיחות, שכן יתכן שאינו מקדשה לעצמו אלא לחבירו.
 40 ושאל רב פפא את אביי וכי סובר שמואל 'ידים שאינן מוכיחות
 41 הויין ידים', והרי לגבי נזיר מצינו שהוא סובר 'לא הויין ידים'.
 42 ועל פי הנאמר שם, שואלת אצלנו הגמרא, והא מדימא ליה רב
 43 פפא לאבני קידושין, מי סבר שמואל ידים שאינן מוכיחות הויין
 44 ידים, ולא התקשה רב פפא בדברי שמואל אלא רק משום שאינן
 45 ידים מוכיחות. מכלל - משמע דמבירא ליה לרב פפא כדבר פשוט
 46 היש יד לקידושין במקרה של ידים מוכיחות, שהרי לא הקשה על
 47 עצם דין יד.
 48 מתרצת הגמרא, אף שרב פפא מסופק האם בכלל יש דין ידות
 49 בקדושין, לא היה יכול להקשות מכך על שמואל, שכן יתכן
 50 ששמואל סובר שיש יד בקידושין. על כן תרא מגו מאי דמבירא ליה
 51 לשמואל, אמר ליה לאבני - רב פפא הקשה לאבני מתוך סתירה
 52 בדברי שמואל עצמו, וכאמור לעיל שבענין נזיר סובר שמואל
 53 ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים, ומדבריו בענין קידושין עולה
 54 דהויין ידים.
 55 כפי רב פפא, אף אם תאמר שאין יד לקידושין, עדיין יש להסתפק
 56 האם יש יד לפאה, או אין יד לפאה. וצדדי הספק מבוארים בגמרא

אגרות קודש

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ח אייר, וכבקשתו אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בכלל ובהנוגע לחלישות שמזכיר במכתבו בפרט.

וימים אלו ימי הכנה למתן תורה וקבלתה שנעשו אז כל ישראל בריאים גם בפשטות בגשמיות
כמסופר בשמו"ר הרי ידוע המבואר בחסידות שכל המשכות חוזרים ונעורים בכל שנה ושנה, וכמ"ש
והימים האלה נזכרים (ואז הם גם) ונעשים, הנה יצליחו השי"ת לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ.ב. בבקשה לפרסם בהנוגע ללימוד במאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר בימי חג השבועות הבע"ל,
שהצעתי בזה הוא מאמרי חג השבועות תשי"ד שנמצאים בקופיר והולכים עתה ונדפסים.

ב"ה, ב' סיון, תשי"ח
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב אייר, בו שואל אצל מי להבחן.

ולפלא השאלה שהרי בשעה טובה ומוצלחת נעשה לתלמיד למכינת הישיבה הקי תורת אמת
מיסודה ובהנהלתה של כ"ק רבותינו נשיאינו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובמילא בשאלות בחינות ולימוד
וכיו"ב עליו לעשות מתאים להוראות הנהלת הישיבה הקי תורת אמת.

(ב) זמן השיעורים דחומש תהלים ותניא.

בכלל הרי כבר מבואר בהקדמה להיום יום, אשר אמירת השיעור תהלים - כפי שנחלק
התהלים לימי החדש - הוא לאחרי תפלת שחרית, ולימוד חומש עם פירוש רש"י ושיעור תניא, מובן
שטוב יותר בסמיכות להתפלה של שחרית ומה טוב תיכף, ובאם לסיבה אי אפשר זאת אז משלימים
גם בלילה שלאחרי זה.

בהנוגע למנהגי הנחת תפילין, הנה ישאל אצל זקני אנ"ש אשר בעיה"ק ירושלים ת"ו.

ב"ה, ג' סיון, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז אייר, בו כותב אודותה קישויים שפוגש בעבודת ד', ואשר ההתעוררות
שמתעורר לפעמים לא תמיד באה בהנוגע למעשה בפועל וכו', ושואל שיורו לו איזה ענינים, ושמצד
בריאות הגוף יכול לקבל את הכל.

והנה כבר כתבתי כמה פעמים ולכמה מהשואלים בכגון דא, אשר אין עבודת האדם לבוראו
באופן של נסים ולהראות קונצען (ורק בהוראת שעה יש גם ענינים כאלו), ולא זהו דרך הנכונה ודרך

השוה לכל נפש, וביחוד דרך סלולה דרך הרבים, ועוד יותר דרך הדרך, וכדרשת רז"ל בענין כגון דא (ב"ב ק' ע"ב), הנה אין להתפתות ולחפש דרכים עקלקלות, ושאי אפשר להיות בטוח לאן מובילות.

וכללות ההוראה בענין הנ"ל הוא, ע"פ מה שכתוב בתניא פרק כ"ז, ולכן אל יפול לב אדם עליו וכו', ובהערה שבימינו אלה שנחלשו הדורות, הנה אין עניני תעניות וסיגופים דרך סלולה והוראה לכל, כי אם במקרים מיוחדים **ביותר**, ובפרט אברך ישיבה שעיקר ענינו לימוד התורה, הרי מפורסם מרז"ל בכגון דא שמתענה וכו', ויתייעץ מזמן לזמן עם המשפיע שלו, ויחקוק בלבו מה שנאמר מעט מעט אגרשנו בכיבוש ארץ ישראל בגשמיות, וה"ה בכיבוש ארץ ישראל הרוחנית, והשי"ת יצליחו.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב"ה, ערב חה"ש, תשט"ו

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, נהניתי לקרות בו מסדרי הלימודים, והעיקר מהתקדמות התלמידים ביראת שמים, ויה"ר שיהיו דברי ועניני הלימוד - הוראה על כל הזמן הבא.

טוב עשה מה שעכב את הת'... שי לכתוב לכאן תומ"י, כי אין זה דרך שמי שהוא מקבל עצה ואינו רואה נפלאות ומופתים גלויים על אתר - לא ידע ממרז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין, והרי כתיבת מכתבים הוא דבר קל יותר, ומובן שכל זה הוא לא רק בהנוגע להנ"ל אלא גם לשאר התלמידים, והרי בהמשך למרז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין וא גם מרז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין.

ולחג השבועות הבע"ל, הנה יזכה כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ויוכל לבשר טוב בכל האמור לעיל.

ב"ה, ח' סיון, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' סיון, בו כותב אודות מצב בריאותו, ולפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע לבריאות הנשמה - הם עניני שיעורי לימוד וקיום המצות - ועבודת התפלה בכלל - והרי בריאות הגוף והנשמה הא בהא תליא. ובטח ימלא בהזדמנות הכי קרובה.

והשי"ת ישלח דברו וירפאהו ע"י רופא פלוני וטפול פלוני, ויוכל להוסיף בלימוד תורת הנגלה והחסידות ובעבודתה תפלה. וכל המוסיף בהוספה זו מוסיפין לו.

בטח זהיר בקידוש לבנה - סגולה לשנים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

- 1 ד. המתענה תענית חלום בשבת ולמחר הוא תענית חובה פגון י"ז בתמוז או ט' באב או עשרה בטבת
- 2 או תענית אסתר²⁷ שנהגו בו חובה או אפלו תענית יחיד שנהג בו חובה פגון מי שיש לו מנהג קבוע
- 3 להתענות ביום א' של סליחות²⁸ אינו עולה לו פיון שאף אם לא היה מתענה בשבת היה מתענה תענית
- 4 זה אין תענית זה מכפר לו על בטול ענג שבת שלא מצינו כפרה בהנם ויש חולקין על זה והעקר בסברא
- 5 הראשונה וכן יש להורות אם הוא איש בריא שאין התענית מזיק לו אבל מי שקשה עליו התענית אם
- 6 סומך על המקילין לא הפסיד¹⁰:

סימן רפח, דין תענית ודין תענית חלום בשבת טע"ף ד

הלכתא רבתא

[ב] לא הפסיד - אפילו בתענית חובה²⁹.

ציונים והוספות

והפמ"ג במ"ז סוס"י רפ"ח הביא מה שכתב הכנה"ג אם יום ב' או ג' תענית ציבור וממתין אין עולה לו, דוקא יום א' עכ"ל. מיהו אפשר דהכנה"ג לא קאמר אלא במי שהיה יכול להתענות ביום א' והמתין על יום התענית אינו עולה, אבל אם יום א' הי' בעל ברית ולא הי' יכול להתענות עולה לו אח"כ התענית צבור שחל ביום ב', ושו"ר בשה"ג פ' שבועות שתיים בתרא דמוכח כן וצ"ע (קצות השלחן סי' צ בדה"ש ס"ק ז).

28 אבל לא הזכיר צום גדליה משום שהמתענה בראש השנה אין צריך להשלים תעניתו כמבואר בסי' תקצ"ז ס"ז. 29 בשוה"ג צוין לט"ז שהקיל אפילו בתענית חובה, אבל לעולת שבת ועוד מחלקים בין תענית יחיד לבין תענית חובה.

27 צריך עיון מ"ש אדמו"ר בסעיף ד דאם למחר הוא תענית חובה כגון י"ז בתמוז כו' או תענית אסתר כו' אינו עולה לו, דתענית אסתר שהוא י"ג אדר אינו חל לעולם בא' בשבת, שאם יהי' תענית אסתר ביום א' יהיה פסח ביום ד' ולא בד"ו פסח, אם לא שנאמר שתענית אסתר הוא טעות סופר והוספת המעתיקים מהעתקה להעתקה. ובדוחק הי' אפשר ליישב דלמחר הוא תענית חובה קאי על שאר התעניות. אבל תענית אסתר אינו למחר אלא אחר יום או איזה ימים וקמ"ל דלא עלה לו אע"פ שאינו מד' צומות דדברי קבלה אלא שנהגו בו חובה להתענות, וכייל אותו בהדי אחריני, אלא שלפ"ז מש"כ אדמו"ר דיש חולקין וס"ל דעלה לו התענית והיא דעת הט"ז, צ"ל דהיינו אפילו אם התענה תענית חובה אחר איזה ימים מהשבת עלה לו,

שולחן ערוך הלכות שבת - לפי לוח "רב יומי"

- 18 מערב שבת מותר שיצא בה בשבת שמלבושו היא אבל אם
- 19 אינה קשורה לו לא יצא בה גזירה שמא תפול מעליו
- 20 ויביאנה בידו ובשבת אי אפשר לקשרה לו מפני שכשקושר
- 21 צריך להתקרב אליו ולישען עליו קצת ונמצא משתמש
- 22 בבעלי חיים וזה אסור מטעם שיתבאר:
- י אבל לא יצא החמור באוכף אע"פ שקשור לו מערב שבת
- 24 מפני שאין האוכף מחמם אותו ואין דרכו לצאת בו אלא
- 25 אם כן נושא משוי ושאר כל הבהמות אף במרדעת לא יצאו
- 26 מפני שאין דרכן בכך אלא אם כן נושאות משוי לפי שאינן
- 27 צריכות להתחמם כמו החמור:

- יא מותר ליתן מרדעת על החמור בחצר מפני הצינה
- 29 ובלבד שלא יצא בה כיון שאסור לקשרה לו אבל על
- 30 הסוס ושאר הבהמות אסור ליתן מרדעת כלל אפילו בחצר
- 31 מפני שנראה כאילו רוצה להטעינו משוי וגם הוא טורח
- 32 שלא לצורך כיון שאין לו צער מהצינה ואף שיש לו תענוג
- 33 מחימום המרדעת לא התירו לטרוח בשבת בשביל תענוג

- 1 ח אילים יוצאים לכובים והוא עור שקושרים להם תחת
- 2 זכרותם כדי שלא יעלו על הנקבות מפני שדרכם לצאת
- 3 כך בחול והרי זה כמלבוש להם והרחלות יוצאות שחוזות
- 4 והוא שקושרין אליהן כלפי מעלה על גבן כדי שיעלו עליהן
- 5 הזכרים ויוצאות ככולות והוא שקושרין אליהן ככולות
- 6 למטה כדי שלא יעלו עליהן הזכרים ויוצאות כבונות והוא
- 7 שקושרין בגד סביבן לשמור הצמר שיהיה נקי והעזים
- 8 יוצאות צדורות והוא שקושרין מטלית על ראשי דדיהן.
- 9 במה דברים אמורים כשקושרם שם כדי שיצטמקו דדיהן
- 10 ולא יחלבו שאז דרך להיות הקשר מהודק יפה אבל אם
- 11 קשרם שם כדי לשמור חלבם בדדיהן שלא יטפטף מהן
- 12 לארץ שאז אין דרך להקפיד שיהיה מהודק יפה אסור
- 13 להניחן לצאת כך בשבת גזרה שמא תפול המטלית מעל
- 14 דדיהן וישכח ויביאנה בידו לביתו:

- 15 ח החמור דרכו לצאת במרדעת אף כשאינו נושא משוי
- 16 מפני שטבע החמור הוא קר ואפילו בתקופת תמוז קר
- 17 לו ולכן נותנין עליו מרדעת לחממו ואם קשר לו המרדעת

מדברי סופרים לא החמירו כל כך לאסור אף במקום שאין
 רואים וכן הדין בכל כיוצא בזה.
 (חסר כאן. עיין מג"א ואליה זוטא ומרדכי ודרכי משה רצ"ע
 בס' התרומה):

טו לא תצא בהמה בחותם בין שהוא בצוארה בין שהוא
 בכסותה גזירה שמא יפסק ויפול ויביאנו בידו ואפילו
 הוא ארוג בכסותה שלא חלקן חכמים:

טז לא יצא הגמל במטולטלת והוא כמו כר קטן מלא
 מוכין שנותנין תחת זנבו שלא תשחית הרצועה את
 הבשר גזרה שמא יפול מעליו ויביאנו בידו ואפילו אם הוא
 קשור לו בזנבו חוששים שמא ישמט ויפול אלא אם כן
 קשור לו בזנבו ובחטורתו שכיון שקשור בשניהם אין
 לחוש שיפול וכן אם קשור בשלייתה יצאה בו שבוודאי
 לא תנתחנו שיפול מעליה מפני שיכאב לה אם תנתחנו:

יז לא יצא הגמל עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמות
 ואיזהו עקוד שקושר ידו אחת עם רגלו ורגול שכופף
 רגלו אחת למעלה וקושרה שם כדי שלא ילך אלא על ג'
 רגלים שלא יוכל לברוח (גזרה שמא יפול החבל מעל רגליו
 ויביאנו בידו):

יח לא יקשור גמלים זה בזה והוא תופס בידו אפסר
 הראשון וכולם נמשכים על ידו ואפילו אינן אלא שנים
 ואפילו היו קשורים זה בזה מערב שבת לא ימשכם כן
 בשבת אפילו היא עיר המעורבת מפני שנראה כאילו
 מוליכם לשוק למכור אבל אם תופס כמה אפסרי גמלים
 בידו מותר וכן שאר כל הבהמות (ועיין ביו"ד סימן רצ"ז):

יט המוציא בהמה ומושכה בחבל האפסר צריך ליהזר
 שלא יצא ראש החבל מתחת ידו טפח למטה מפני
 שדומה כמו שנושא חבל טפח זה בידו ואינו נראה שהוא
 מהאפסר שעל הבהמה ומכל-מקום אם הוציא טפח אחד
 מתחת ידו לא עשה איסור אלא אם כן הוציא ב' טפחים
 אלא שלענין מעשה צריך להחמיר שלא יצא אפילו טפח
 אחד מידו וצריך שהחבל שבין ידו לבהמה יהיה גבוה מן
 הארץ טפח או יותר דהיינו שיהיה שלא להניח הרבה מן
 החבל בין ידו לבהמה כדי שלא יכביד כל כך באמצעו עד
 שיגיע בטפח הסמוך לארץ כדי שתהא נראית הבהמה
 נמשכת בו שאל"כ אין נראה שאוחז ראש האפסר בידו אלא
 חבל אחר ואם החבל ארוך הרבה יכרוך אותו סביב צוארה
 כמו שנתבאר למעלה:

כ לא יצא החמור בסולם שבצוארו והם לוחות שקושרים
 סביב צוארו שלא יוכל לחכך מכתו בשיניו ולוחות אלו
 חשובים יותר מקשקשים שעל גבי השבר ואם יפלו מעליו
 יחוס עליהם ויביאם בידו לכן לא יצא בהם וכן לא יצא
 ברצועה שברגלו והוא כמין טבעת עבה שעושים מקש
 וקושרים ברגלי הבהמה שפסיעותיה קצרות ומכה רגליה זו
 בזו ועושים לה זה להגן שלא תכה זו בזו ואין התרנגולים
 יוצאים בחוטין שקושרים ברגליהם שלא יתחלפו באחרים
 ולא ברצועה קצרה שקושרים בה שתי רגליהם יחד כדי
 שלא יוכלו להרים רגליהם להתיז שלא ישברו את הכלים

1 הבהמה אלא בשביל צערה כמו החמור שיש לו צער מצינה
 2 אפילו בתקופת תמוז ובשעה שהקור גדול ואנו רואים שיש
 3 צער להסוס וכן בימות החמה אם הזוכים רבים ומצערים
 4 להסוס דינו כחמור ומותר להניח עליו מרדעת אבל אסור
 5 להניח אוכף על גבי החמור כיון שאינו מחממו ואין צריך
 6 לומר על גבי סוס ושאר בהמות שאינן צריכות חימום כלל.

7 ובהמה שהיה עליה אוכף או מרדעת אסור להסירן מעליה
 8 בין שהיא חמור או סוס או משאר בהמות מפני שזהו טורח
 9 שלא לצורך ואפילו אוכף שעל גבי חמור שבא מן הדרך
 10 ונתייגע וצריך להסירו מעליו לצננו לא יטלנו מעליו בידו
 11 שאף שיש לו קצת צער מחימום המשווי של האוכף
 12 מכל-מקום מאיליו יצטנן כשינחו שהחמור טבעו קר שאף
 13 בתקופת תמוז קר לו אלא אם הוא רוצה לצננו מיד מתיר
 14 מתחתיו את החבל שהאוכף קשור בו ומוליך ומביא את
 15 החמור בחצר עד שיפול האוכף מאיליו:

16 **יב** אין תולין לחמור טרסקל והוא סל מלא שעורים
 17 שתולין לבהמה בצוארה ונותן פיה לתוכו ואוכלת
 18 ותענוג בעלמא הוא שלא תצטרך לשוח צוארה לארץ ואסור
 19 לטרוח בשבת בשביל תענוג הבהמה אבל עגלים וסייחים
 20 שצווארן קצר ומצטערים לשוח לאכול מעל גבי קרקע מותר
 21 לתלות להן טרסקל בצוארן בחצר אבל לא יצאו בו שמשוי
 22 הוא להן:

23 **יג** לא יצא הסוס בזנב שועל שתולין בין עיניו שלא
 24 תשלוט בו עין הרע ולא בזהורית שבין עיניו שעושים
 25 לו לנוי שני זה אינו רגיל בכל אלא מקצת אנשים עושים
 26 כן ולא יצאו עזים ככיס שברדיהן שקושרים אותו כדי שלא
 27 יסרטו רדיהן בקוצים שהיו רדיהן גסים גזרה שמא יפול
 28 הכיס ויביאנו בידו שאין דרך לקשור יפה כיס זה בקשר
 29 מהודק ולא תצא פרה בחסום שבפיה שחוסמין פיה שלא
 30 תרעה בשדות אחרים שכיון שאינו שמירת גופה הרי זה
 31 משוי ולא תצא כל בהמה בסנדל שנועלים ברגליה שלא
 32 תנגף גזירה שמא יפול מרגליה ויביאנו בידו אבל יוצאת
 33 באגד שעל גבי המכה ובקשקשים שעל גבי השבר והם שני
 34 לוחות שקושרים סביב עצם הנשבר שלא ינוד אנה ואנה עד
 35 שיתחבר ויוצאת בשיליא המדולדלת בה שיצתה מקצתה
 36 ותלוייה בה:

37 **יד** זוג התלוי בצואר בהמה או כלבים וחתולים ועופות אם
 38 פוקקו בצמר או במוכין שלא יקשקש העינבל בתוכו
 39 ולא ישמיע קול של שיר כדרך הזוגין מותר שתטייל בזוג
 40 זה בחצר אבל לא תצא בו לרשות הרבים אפילו היא עיר
 41 המעורבת בין אם הוא בצוארה בין אם הוא ארוג בכסותה
 42 (פירוש כגון סוסים מעולים שמכסים אותם בכסות כדי שלא
 43 יטנפו ואין כסות זו חשובה משוי כיון שדרכם בכך וכמ"ש
 44 למעלה ברחילות הכבונות) מפני מראית העין שנראה כאלו
 45 מוליכה לשוק למכור שאז הוא דרך לתלות להזוג לנאותה
 46 בפני הקונים אבל בחצר אין שם רואים שיחשדוהו ואף שכל
 47 דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אסרו אפילו בחדרי
 48 חדרים מכל-מקום כאן שאף אם יעשה כן במקום רואים לא
 49 יחשדוהו באיסור של תורה אלא באיסור מקח וממכר שהוא

50 ולא התיירו אלא להשתמש בצדי אותו דבר וגם על הדף
 51 היוצא מאחורי הקרון אסור לישיב מפני שהקרון עם כל
 52 המחובר בו ויוצא ממנו הכל נחשב לדבר אחד ואסור
 53 להשתמש על גביה אלא בצדיהם.
 54 אבל ספינה שמוליכות אותה בהמות ההולכות בשפת הנהר
 55 מותר לילך בה בשבת שכיון שהבהמות הולכות רחוק ממנה
 56 הרי הוא צדי צדדים וגם אין לחוש בהולך בספינה שמא
 57 יחתוך זמורה להנהיג הבהמות כמו שיש לחוש ביושב
 58 בקרון כמ"ש בסי' רמ"ח:

59 **כד** מי שעלה על גבי בהמה בשבת אפילו עלה במזיד
 60 שהיה ראוי לקנסו שישב עליה כל השבת ולא ירד
 61 ממנה עד לערב כמו שקנסו בעולה על גבי אילן בשבת
 62 אעפ"כ משום צער הבהמה לא רצו לגזור על זה וצריך לירד
 63 ממנה מיד וכן פורקין המשווי מעל גבי הבהמה משום צער
 64 בעלי חיים ואפילו היה המשווי דבר שהוא מוקצה ואסור
 65 בטלטול הרי זה מכניס ראשו תחת המשווי ומסלקו לצד אחר
 66 והוא נופל מאליו שאין אסור טלטול מוקצה אלא בידי
 67 כמו שיתבאר בסי' ש"א ואינו רשאי להניח המשווי עליה
 68 עד למוצאי שבת מפני צער בעלי חיים (ואם יגיע לו הפסד
 69 אם יפול המשווי נתבאר בסימן רס"ו):

70 **כה** וצריך לזוהר כשפורק המשווי שלא יסמוך עצמו לצדי
 71 הבהמה (ואם ב' שקין מונחים על החמור אחד מימינו
 72 ואחד משמאלו ובראש כל אחד מהשקין רצועה אחת
 73 וקושרים אותן שתי הרצועות יחד ועכשיו מונח הקשר כנגד
 74 גבו של החמור והשקין מכבידין לכאן ולכאן ואי אפשר
 75 להתיר הקשר אם לא יגביה השקין מעט ונמצא שנסמכים
 76 השקין על צדי הבהמה כשמגביה אותם אסור לפורקם
 77 בשבת מעל החמור):

78 **כו** בהמה שנפלה לאמת המים אם יכול ליתן לה פרנסה
 79 במקומה מפרנסין אותה עד מוצאי שבת ואם המים
 80 עמוקים שאי אפשר לפרנסה שם מביא כרים וכסתות ומניח
 81 תחתיה ואם עלתה עלתה ואעפ"כ שמבטל כלי מהיכנו שהרי
 82 כשנשרו הכרים במים שוב אינן ראויים לכלום בו ביום
 83 (שאי אפשר לשטחן לנגבן כמ"ש בסי' ש"א) לא גזרו
 84 חכמים על זה במקום צער בעלי חיים שצער בעלי חיים הוא
 85 מן התורה.

86 אבל אסור להעלות הבהמה בידו אם לא עלתה על גבי
 87 הכרים אפילו אם תמות שם מפני שהיא מוקצה ולא התיירו
 88 טלטול מוקצה אף במקום צער בעלי חיים שיש כח ביד
 89 חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה (ויש מתירין
 90 להעלותה בידיים משום צער בעלי חיים ויש לסמוך על
 91 דעתם במקום הפסד מרובה) אבל (לדברי הכל) מותר לומר
 92 לנכרי להעלותה:

93 **כז** וכן מותר לומר לו להמרות האווזות פעם אחת ביום
 94 משום צער בעלי חיים שאינן יכולות לאכול ואם אין
 95 שם נכרי מותר לישראל להמרותן אעפ"כ שאסרו המראה
 96 בשבת כמ"ש בסי' שכ"ד משום צער בעלי חיים התיירו
 97 ומכל-מקום טוב לעשות ע"י קטן:

1 ואין האילים יוצאים בעגלה קטנה שתחת אליותיהם
 2 שעושים להם כן שלא תלקה האליה בסלעים וטרשים
 3 כשתהא נגרות בארץ ואין העזים יוצאים בעץ ידוע שנותנים
 4 בחוטמיהן כדי שיתעטשו ויפלו התולעים שבראשיהן שבכל
 5 אלו יש לחוש שמא יפלו ויביאם בידו ולא יצא העגל בעול
 6 קטן שנותנים על צוארו שיהא למוד לכוף ראשו לכשיגדל
 7 ולא בזמם שמניחים בפיו של עגל כדי שלא יינק מהפרה
 8 כשהיא במרעה (שכיון שאינו לשמירת גופו משוי הוא לו).

9 ולא תצא פרה בעור שרץ שנימיו חדין כמחט וקושרים עורו
 10 בדדי הבהמה שלא יינקוה שרצים ולא ברצועה שקושרים
 11 לה בין קרניה בין שקשרה לשימורו דהיינו לאחזה ולמשכה
 12 בה כשתרצה לברוח בין שצבעה וקשרה לה לנוי מפני שנוי
 13 זה אינו רגיל בכל והרי הוא משוי ושימור אין הפרה צריכה
 14 כלל שאין דרכה לברוח וכן הדין בשור ולכן לא יצאו שור
 15 ופרה בחבל שבצוארם שמשוי הוא להם אבל עגלים מותר
 16 מפני שהם מורדים בקל וצריכים שמירה ודרכם לצאת
 17 באפסר לפעמים:

18 **כא** הבהמה יוצאה בקמיע שהוא מומחה אבל לא בקמיע
 19 שלא נתמחה עדיין לבהמה אעפ"כ שנתמחה לאדם
 20 מפני שהאדם יש לו מזל ומלאך המליץ עליו למעלה ומזלו
 21 מסייע לו שיועיל לו הקמיע הזה מה שאין כן לבהמה:

22 **כב** כל דבר שאסור שתצא בו הבהמה לרשות הרבים מפני
 23 שהוא משוי לה אסור שתצא בו לכרמלית מדברי
 24 סופרים לדברי הכל אף שהיא הוצאה שלא כדרכה כמ"ש
 25 בסי' ש"ג ביציאת האשה וכל דבר שהוא תכשיט לה לפי
 26 שדרכה לצאת בו בחול אלא שאסור שתצא בו בשבת מדברי
 27 סופרים משום גזרה שמא יפול ויביאנו מותר שתצא בו
 28 לכרמלית להמתירין כן בתכשיטי אדם כמ"ש שם אבל
 29 להאוסרים שם הוא הדין שאסור גבי בהמה וכבר נתבאר
 30 שם שכל אדם יש לו להחמיר לעצמו כדברי האוסרים אבל
 31 לדברי הכל מותר שתצא הבהמה בחצר (אפילו בדבר
 32 שאסור שתצא בו מן התורה) שאף שיש אוסרים באדם אף
 33 בחצר משום גזרה שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים כמ"ש
 34 שם מכל-מקום בבהמתו לא החמירו לגזור כל כך לדברי
 35 הכל:

36 **כג** אין רוכבים על גבי בהמה ולא נתלים עליה ולא
 37 נשענים עליה שאין משתמשין בבעלי חיים כל עיקר
 38 שכללו חכמים כל שימוש בבעלי חיים בכלל גזרת הרכיבה
 39 שגזרו עליה משום שמא יבא לחתוך זמורה מאילן המחובר
 40 כדי להנהיג בה הבהמה שרוכב עליה ואפילו בצדי הבהמה
 41 אסור להשתמש כגון לשפשף התינוק בצדי גבה כדי
 42 לשעשעו וכן להסמך לצדה אבל צדי צדדין כגון שדבר אחר
 43 מונח על צדי גבה או על שאר צדדיה והוא משתמש בצדי
 44 אותו דבר הרי זה מותר אבל אסור להשתמש על גבי אותו
 45 דבר המונח על צדה מפני שהוא כמשתמש על צדה ממש.

46 לפיכך קרון שהבהמה מוליכה אותו בתוך התחום אעפ"כ
 47 שנכרי מנהיג הבהמה אסור ליכנס לקרון מפני שידות הקרון
 48 הן על צדי הבהמה והידות עם גוף הקרון הכל דבר אחד
 49 והנכנס לקרון הרי זה משתמש בדבר המונח על צדי הבהמה

פירוש: הוא יתברך הוא היש (מציאות) האמיתי, שהרי הקב"ה קיים לעולם ולא שייך בו שום כליון והפסד ח"ו, וזהו שנאמר על השכר דעולם הבא (שאז יתאחדו ישראל עם הקב"ה) "להנחיל אוהבי יש", ד"יש" קאי על הקב"ה שהוא ה"יש האמיתי";

ואילו העולמות והנבראים שלמטה הם "אין", שאין הם מציאות אמיתית, וכל שהוא למטה יותר - היינו שהוא רחוק יותר מהקב"ה (המציאות האמיתית) - הרי אצלו יתברך הוא נחשב יותר כאין וכאפס.

וזהו ענין "יחודא עילאה", שממבטו של הקב"ה אין שום מציאות אחרת ("אין עוד מלבדו"), לפי שכל הנמצאים מלבדו הם "כלא וכאין".

ויחודא תתאה ממטה למעלה, היא בחינת יש מאין, שכל מה שלמטה מטה נחשב יותר ליש ונראה לעיני בשר דבר בפני עצמו ומורגש, ומה שהוא למעלה מעלה הוא ענין שאינו נראה ולא מורגש ומושג.

משא"כ "יחודא תתאה" (יחוד התחתון) היא אחדותו יתברך מצד תפיסת התחתון (מלמטה למעלה) - שאצל נברא "למטה יש ולמעלה אין", פירוש, שוכני מטה אומרים שהבריאה היא "יש מאין", זאת אומרת שכל הנבראים נקראים "יש", שהם מציאות קיימת הנראית לעינים, ואילו הכח האלקי (שלמעלה) הבורא ומהווה את העולמות נקרא "אין", לפי שהוא בהעלם ואינו נראה ומושג לנבראים. וב"דעה" זו, הרי כל מה שהוא יותר למטה - היינו יותר רחוק מאלקות - הוא יותר "יש", לפי שמציאותו וישותו נרגשת יותר.

[וענין אחדות ה' בדיעה זו היא בחינת "ביטול היש", היינו דאע"פ שמרגיש כי הוא יש, מכל-מקום מבטל את עצמו להקב"ה, מחמת ההכרה שכל מציאות העולמות תלוי' בכח האלקי המהווה אותם תמיד (אע"פ שאין הנברא מרגיש או אפילו משיג כח זה)].

ובשם זה של "אל" כולל ב' הדעות, שבשם שמלמעלה למטה כל מה שלמטה הוא כלא ואינו תופס מקום, כך הוא ממטה למעלה ג"כ. ועל זה נאמר "כי א-ל דעות הוי'", שהקב"ה בכבודו ובעצמו כולל ב' הדעות גם יחד, היינו

1 **תוכן הפרק:** החידוש במצוות שניתנו במתן תורה
2 לגבי המצוות שקיימו האבות
3 [בפרק זה יבאר כיצד אכן יתכן שאור אינסוף ב"ה
4 יומשך למטה בעוה"ז בדיוק כמו שהוא למעלה בעולם
5 האצילות.]

6 דלכאורה, הרי "אין ערוך כלל לנברא עם הבורא",
7 וכן מצד מעלת ישראל, הרי "אין להם דמיון למעלת
8 נשמת אברהם שהי' בבחינת מרכבה ממש", וא"כ איך
9 ניתן להבין ש"על ידי מעשה המצוות שעושים למטה
10 בגשמיות, כמו בחסד וצדקה שעושים בגשמיות
11 להחיות רוח שפלים, יהי' נמשך אור חסד עליון"
12 למטה בעולם הזה? ועד"ז שב"תפילין הכתובים בקלף
13 גשמי יאיר ויתלבש אור אינסוף ב"ה בחכמה" עד
14 ששורה "על המוחין שבאותו ניצוץ מישראל המניח
15 תפילין הללו" - ד"איך אפשר שיהי' בחינת "דילוג"
16 גדול כזה". ולהבין זה יקדים:]

17 והענין - הוא, הנה כתיב כי אל דעות הוי'ה.
18 פירוש ב' דעות, יחודא עלאה ויחודא תתאה.
19 כתיב "כי א-ל דעות הוי'". הפירוש הפשוט
20 הוא שהקב"ה יודע הכל, אולם משמעות הלשון
21 היא שיש "דיעות" (ל' רבים) למעלה באלקות,
22 ומבואר, שהכוונה שיש ב' דעות - היינו אופנים
23 ומדריגות - בתפיסת והבנת אחדותו של הקב"ה,
24 הנקראות (בזהר) "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה"
25 (יחוד עליון ויחוד תחתון) [בכמה מקומות נקראות
26 ג"כ "דעת עליון" ו"דעת תחתון"].

27 כלומר: אמיתית הפירוש של אחדות ה' היא -
28 ש"אין עוד מלבדו", היינו שאין עוד שום מציאות
29 מלבד אלקות. אולם, בהכרה זו גופא יש שתי
30 מדריגות כלליות, יחוד עליון ויחוד תחתון, היינו
31 היחוד כפי שהוא מצד ה"עליון" והיחוד כפי שהוא
32 מצד ה"תחתון".

33 [והולך ומבאר את ההבדל ביניהם:]

34 יחודא עלאה מלמעלה למטה, שכל מה שלמטה
35 מטה הוא יותר כלא וכאין, וכל מה שהוא
36 למעלה יותר יותר נחשב ליש, ובמ"ש להנחיל
37 אוהבי יש.

38 "יחודא עילאה" הוא היחוד מצדו וממבטו של
39 הקב"ה, כביכול - "שלמעלה יש ולמטה אין",

41 וזהו פירוש המשך הכתוב "כי אל דעות הוי"
 42 ולו נתכנו עלילות", שהענין ד"אל דיעות הוי" -
 43 היינו "השתוות" ב' הדיעות דיחודא עילאה ויחודא
 44 תתאה - הוא תוצאה מעבודת בני" בקיום התורה
 45 והמצות ("ולו נתכנו עלילות"), שעל ידי שמעשי
 46 בני אדם נמנים לפניו ית', תהיינה ב' הדיעות
 47 שוות, "להיות למטה כמו למעלה ממש", שגם
 48 מצד תפיסת הנבראים בעולם הזה הגשמי לא יהי'
 49 היש תופס מקום כלל, בדיוק כמו שאין היש תופס
 50 מקום ב"מבט העליון" (יחודא עילאה).

51 *[והולך ומבאר הטעם שיש במצוות כח זה*
 52 *"להשוות" הדיעות, שגם למטה יתגלה הביטול*
 53 *האמיתי לאלקות:]*

54 **כי על התורה ומצות נאמר נעשה אדם בצלמנו**
 55 **כדמותנו.**

56 ידוע שהתורה נקראת "אדם", כי התורה
 57 והמצוות הם בצלם ודמות "אדם העליון" (כמ"ש
 58 במרכבת יחזקאל "ועל דמות הכסא דמות כמראה
 59 אדם גר").

60 **בצלמנו בחינת התורה, כדמותנו בחינת**
 61 **המצות, שהן הן בחינת אדם שעל דמות הכסא**
 62 **כו'.**

63 ובפרטיות - התורה (שעלי' אמרו אורייתא
 64 וקוב"ה כולא חד, חד ממש) נקראת "צלמנו",
 65 שהיא צלם אלקים ממש כביכול, מאחר שהקב"ה
 66 הליביש את עצמו בתורה, ואילו המצוות שנק' (רק)
 67 "אברין דמלכא", נקראות "כדמותנו", שהן רק
 68 ב"דמות" שלמעלה.

69 וזהו שבתורה ומצוות נאמר "אדם אתם, אתם
 70 קרויים אדם", שהתואר 'אדם' בצלם אלקים
 71 ודמותו הוא על ידי התורה ומצוות, לפי שהקב"ה
 72 מקיים את כל המצוות למעלה כנ"ל, על כן בקיום
 73 המצוות למטה נקרא אדם אשר בצלמו ודמותו כו',
 74 שיהא ממש בצלם ודמות אדם העליון.

75 ולדוגמא - "על ידי צדקה, הרי יד האדם הנותן
 76 צדקה תהי' כלי לגילוי אלקותו ית', כמו שחסד
 77 שבאצילות הוא כלי לגילוי אור אין-סוף, וזהו ענין
 78 'דירה בתחתונים' שנעשה על ידי קיום התורה
 79 והמצוות" - שהשכינה שוכנת באדם למטה ע"י
 80 תומ"צ.

1 שהוא יתברך "משווה" את שתי הדיעות, שגם מצד
 2 "מבט התחתון" תהי' ההכרה וההרגשה שהיש
 3 דלמטה הוא אין ואפס ממש (כפי שהוא מצד
 4 "מבט העליון").

5 הסברת הדבר (בקיצור):

6 לגבי הקב"ה אין הבדל כלל בין עולמות
 7 עליונים ועולמות תחתונים, אלא "שוה ומשוה קטן
 8 וגדול". דכל חילוקי המדריגות שבעולמות ונבראים
 9 הם רק מצד האור והחיות האלקי שבגדר העולמות,
 10 שלגבי אור זה יש מעלה בעולמות עליונים (שבהם
 11 מאיר אור אלקי נעלה יותר) לגבי עולמות
 12 תחתונים. ולפיכך, מצד אור זה, רק בעולמות
 13 עליונים נרגש שהם כאין ואפס ממש לפניו ית',
 14 אבל אי אפשר לנבראים תחתונים (שאינן אור אלקי
 15 מאיר בהם בגילוי) להרגיש שהם באמת כאין ואפס
 16 ממש;

17 משא"כ לגבי מהותו ועצמותו יתברך אין הבדל
 18 כלל בין עולמות עליונים ועולמות תחתונים,
 19 דכולם שווין ממש לפניו יתברך והוא נמצא בכולם
 20 בשווה ממש, ולפיכך מצידו יתברך "שוה מלמטה
 21 למעלה כמו מלמעלה למטה", כלומר, בכוחו
 22 יתברך לפעול בנבראים, שגם בתפיסתם ("מבטם"
 23 מלמטה למעלה) יגיעו לאותה המדריגה של ביטול
 24 (שהנברא הוא כ"לא" ואינו תופס מקום), כפי
 25 שהיא בדיעה ש"מלמעלה למטה".

26 **מפני כי ולו נתכנו עלילות.**

27 וכיצד מתגלה זה בפועל בנבראים למטה - הנה
 28 על זה אומר "ולו נתכנו עלילות", דעלילות הן
 29 מעשה בני אדם, בקיום התורה והמצוות.

30 **ולא כתיב באלף, והקרי ולו בוי"ו, ולא באלף**
 31 **הם מצות לא תעשה, ולו בוי"ו הם מצות עשה.**
 32 זהו גם הטעם הפנימי להקרי והכתיב בכתוב
 33 זה - "לא" כתיב ולו" קרי: לפי הכתיב "ולא נתכנו
 34 עלילות" (שהם המעשים שלא יחפוץ הא-ל בהם)
 35 - היינו קאי בקיום מצוות לא-תעשה (המעשים
 36 אשר לא תיעשנה), ואילו לפי הקרי, "ולו נתכנו
 37 עלילות", קאי על מצוות-עשה.

38 **נתכנו להיות שוים יחודא עילאה ויחודא תתאה,**
 39 **להיות למטה כמו למעלה ממש, שלא יהיה היש**
 40 **תופס מקום כלל.**

43 ולא תחללו את שם קדשי, שלא לעשות חלל
44 בו' ולא להיות דוחק רגלי השכינה.
45 ועל זה נאמר "ולא תחללו את שם קדשי",
46 שהפירוש הפנימי בזה הוא, שלא לעשות חלל
47 ומקום פנוי מגילוי שכינה, שזהו דוקא כשהאדם
48 הוא בביטול מוחלט בלי שום רגש של ישות
49 (דאל"כ הוא "דוחק את רגלי השכינה").

50 כלומר, החידוש דנתינת התורה למטה הוא,
51 שאחדותו של הקב"ה מתגלה למטה, ובמילא אין
52 שום "חלל" ומקום פנוי אצלו מגילוי אלקות.

53 רק ואשים דברי כפיך דברי ממש.
54 ביטול זה בא לידי ביטוי בלימוד התורה של
55 האדם, כשהוא באופן של "ואשים דברי כפיך",
56 דאף שזהו לימוד התורה של האדם ("מלמטה
57 למעלה") - שצריך להתייגע להבין ולהשיג חכמת
58 התורה בשכלו וחכמתו - הרי אופן לימודו הוא
59 שמורגש אצלו שדברי התורה שלומד אין הם
60 דבריו אלא דברי הקב"ה, "דברי ממש", ששם
61 אותם בפיו ("מלמעלה למטה").

62 *[ועתה יבאר בפרטיות יותר את ההבדל בין*
63 *התורה והמצוות בפעולתן להמשיך אור איך־סוף על*
64 *נפש האדם ולבטל את ישותו וחומריותו המסתירות*
65 *על אלקות:]*

66 והנה - המצוות הן לבושיין ומקיפיין והתורה היא
67 מזון ופנימיות, שבהם ממשיך אור איך־סוף ב"ה
68 להיות שורה על נפשו בבחינת מקיף, וגם
69 להיות הנפש תוכה רצוף אהבה בבחינת
70 פנימית.

71 הבדל עיקרי בין לימוד התורה וקיום המצוות
72 הוא, דבלימוד התורה הרי דברי התורה שהאדם
73 משיג בשכלו נקלטים במוחו ומתאחדים עמו,
74 ולפיכך נקראת התורה "בשם לחם ומזון הנפש, כי
75 כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו
76 וקרבו ממש ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו ואזי
77 יחי' ויתקיים, כך בידיעת התורה . . שנתפסת בשכלו
78 ומתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש
79 וחיים בקרבה", ומטעם זה, כשאדם לומד תורה
80 ואור ה' נקלט בנפשו פנימה הרי זה פועל שיהי'
81 "תוכו רצוף אהבה", שזוהי פעולה "פנימית";

82 משא"כ בקיום המצוות שאין המצוה נקלטת
83 בתוך האדם בפנימיותו אלא רק שהאדם עסוק

1 שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו ית' בלי שום
2 הסתר פנים, ואין היש מעלים ומסתיר על אור
3 איך־סוף ב"ה השורה בתוכם.

4 וטעם הדבר הוא, לפי שמהותן של התורה
5 ומצוותיה היא - "פנימיות רצונו וחכמתו יתברך",
6 שהמצוות הן רצונו יתברך, והתורה היא חכמתו
7 יתברך; ובזה גופא - הן "פנימיות רצונו וחכמתו",
8 פירוש, "חיצוניות הרצון" היינו דבר שרוצים לא
9 בשביל הדבר עצמו אלא כדי להשיג מטרה אחרת,
10 משא"כ פנימיות הרצון היינו הדבר שהוא הוא
11 המטרה והתכלית, וכך למעלה, דזה שהקב"ה רוצה
12 בכל העולמות והנבראים אינו בשביל העולמות
13 והנבראים עצמם אלא רק "בשביל התורה ובשביל
14 ישראל" שהם המטרה והכוונה של הבריאה ובהם
15 הוא פנימיות רצונו יתברך.

16 ונמצא שבתורה ומצוותיה "נמצא" הקב"ה בכל
17 מהותו ופנימיותו כביכול (כמו אדם להבדיל, שדבר
18 שעושה מתוך חפץ ועונג הוא "מונח" בזה בכל
19 מהותו ונפשו), "בלי שום הסתר פנים".

20 ומטעם זה שורה האיך־סוף ב"ה בתורה
21 ומצוותיה באופן גלוי, דבכל הנבראים האור והחיות
22 של אור איך־סוף ב"ה המלוכבש בהם לקיימם
23 ולהחיותם בא בהעלם והסתור בתוכם, שהיש
24 הגשמי מעלים ומסתיר על החיות האלקית שבו;
25 משא"כ במצוות אף שגם הן מלוכשות בדברים
26 גשמיים וענייני עולם הזה, מכל־מקום, היות
27 שהמצוות הן פנימיות רצונו יתברך לא שייך כאן
28 שום הסתר פנים, שאין היש הגשמי (של מעשה
29 המצוה) יכול להעלים ולהסתיר על האלקות
30 שבמצוות.

31 *[ומה שיתכן שהאדם לא ירגיש בעת קיום מצוה*
32 *השראת האיך־סוף ב"ה הרי זה מצד חומריות גופו*
33 *ונפשו הבהמית שהיא כמו מחיצה של ברזל בינו ובין*
34 *האור האלקי שבמעשה המצוה - אבל במצוה עצמה*
35 *שורה אלקות בגילוי בלי שום הסתר פנים].*

36 ובהם ועל ידם ממשיך אור איך־סוף ב"ה להיות
37 למטה כמו למעלה, בבחינת אין עוד מלבדו.

38 ומאחר שבתורה ומצוות שורה אור איך־סוף
39 ב"ה בלי שום הסתר פנים, לפיכך על ידי קיום
40 התורה והמצוות מתגלה אחדותו יתברך "למטה
41 כמו למעלה", שמתגלה למטה הענין ד"אין עוד
42 מלבדו" כפי שהוא מצד ה"עליון".

30 אור התורה מזכך את הגוף מבפנים, לצרפו
31 וללבנו מחומריות וגסות, ונשרף וכלה כל האש
32 הזר שבו; ונר מצוה מזכך ומצרף מבחוץ. ועל ידי
33 זה יהי גם הגוף כלי טהור להכיל אור האלקי כמו
34 הנשמה ולא יסתיר כלל על אלקות, לפי שהאלקות
35 שבתורה ומצוות שורף כל אש זר דקליפה.

36 שהיא המסתרת ומעלמת על אור ה' אין-סוף
37 ב"ה להיות נראה ליש ודבר בפני עצמו, שלכן
38 היא צריכה למירוק בגיהנם.
39 המירוק בגיהנם אינו רק על עבירות אלא על
40 עצם הישות שבאדם הבאה מצד החומריות שבו
41 המסתרת על אלקות, ולפיכך קודם שנשמה נכנסת
42 לגן-עדן ליהנות מזיו השכינה צריכה מירוק זה,
43 השוברת את הישות שבו.

44 אבל תלמיד חכם אין אור של גיהנם שולט בו,
45 כי התורה והמצוות הם הממרקות מבית
46 ומבחוץ, ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה.
47 מאחר שהתורה והמצוות ממרקות מבית
48 ומבחוץ כנ"ל, אין תלמיד חכם צריך לשום מירוק;
49 ואדרבה - אצל תלמיד חכם גם כפי שהוא למטה
50 בעוה"ז נשמה בגוף אין שום הסתר, ומאיר אצלו
51 אלקות "למטה כמו למעלה".

52 וזהו שכתוב וחר סיני עשן כולו מפני אשר ירד
53 עליו ה' באש, וידבר הוי"ה אליכם מתוך האש
54 וגו';
55 מטעם זה המשיל בכתוב גילוי שכינה לאש, כי
56 גילוי עצום זה "שורף" את כל ישות האדם לגמרי,
57 מעבר לעבר, עד שחדור כולו באלקות.

ד"ה משה ידבר פרק ד

1 ו"מלובש" במעשה המצוה, הרי גם האור האלקי
2 השורה על האדם ע"י קיום המצוה הוא רק "אור
3 מקיף", ש"הקב"ה מלביש את הנפש ומקיפה אור
4 ה' מראשה ועד רגלה".

5 ועל זה נאמר כי הוי"ה אלהיך אש אוכלת הוא,
6 פירוש הוי"ה בחינת תורה, ואלהיך פירוש
7 בחינת מצות, הן הם כמו האש על-דרך-משל.
8 על פעולת התורה והמצוות בשני האופנים -
9 פנימי ומקיף - נאמר "כי הוי' אלקיך אש אוכלת
10 הוא". כי הנה שני השמות "הוי' אלקיך" קאי על
11 גילוי אלקות שבתורה ומצוות. והטעם: כתיב "כי
12 נר מצוה ותורה אור", שהתורה נקראת "אור",
13 ומצוה - "נר" שהוא הכלי. וזהו ההבדל בין ענינו
14 של שם הוי' ושל שם אלקים, דשם הוי' הוא בחינת
15 "אור", התפשטות וגילוי, ואילו "אלקים" הוא מדת
16 הדין והצמצום שהוא ענין ה"כלים" המגבילים את
17 האור.

18 ונמצא ד"הוי' אלקיך" (אור וכלי) קאי על
19 תורה ומצוות.
20 ועל זה נאמר "כי הוי' אלקיך אש אוכלת",
21 שפעולת התורה והמצוות היא כמו פעולת האש
22 על-דרך-משל.

[וכפי שהולך ומבאר:]

24 שאם נותנים אש תוך הכלי וסביבותיו הרי
25 ממילא שולט האש מעבר אל עבר ושורף
26 ומכלה לגמרי, כך התורה והמצוות על ידי שהם
27 בבחינת פנימיות ובבחינת מקיפין הרי יש בהן
28 כח לבלות ולשורף לגמרי את חומריות נפש
29 הבהמית וגסותה.

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

7 חיים וקיימים כו' וכ"ה לקיים כל דבר שלף כו' וכידוע
8 שכל דברים שצריכים חזוק הוא הנקרא קיום כמו הכל
9 שריר וקים ואז עושה מעש' לקים הדבר כמו שלף כו'
10 (ובאמת ל' המקים את התורה אין הכוונה רק לקים
11 בפועל המעשה לבד כמו קים זה מ"ש בזה כידוע וא"כ
12 זה יפלא יותר למה המעש' נקרא קיום לחזק הדבר

1 (כא) ולהבין ענין ופירוש קיום ואיך יתכן ל' קיום על
2 התור' וכמו שאמרו ושנו בלשון חכמים
3 כל המקים את התורה כו' וכן קים א"א כל התורה כו'
4 וכן קים זה מ"ש בזה דלכאורה אין התורה צריכה קיום
5 שכל עיקר ופירוש קיום הוא לקיים ולחזק הדבר בל
6 ימוט לעולם וזהו עיקר הקיו' שקיומו לעד כמו ודבריו

46 החיונית באברים אם הוא בהעלם דוקא כדם כנ"ל אך
 47 הנה מבואר במ"א באריכות בענין חיות האבר מן הדם
 48 שאין זה מן מהות ועצם הדם שהרי לא נמצא בגלוי
 49 בכל חלקי האבר התפשטות דם (ודם האברים שנגלה
 50 מיד כשיחתוך זהו חיצוניות הדם ואין זה עיקר חיות
 51 האבר) אלא הענין הוא בדבר מורכב יסוד המים
 52 וההלוחית הנמצא מן הדם הוא בחי' יסוד המים שבו
 53 והוא עיקר המתפשט בבחי' חיות לכל האברים בגלוי
 54 גמור ואם לא בחי' יסוד המים שבו לא היה הדם
 55 מתפשט באברים כלל כי הדם מצד עצמו ומהותו הרי
 56 בחי' החיות של הנפש גנוז בו בהעלם בהעדר
 57 ההתפשטות דוקא והן הן גידי הדם שהן בחי' מקוריים
 58 עומדים בפ"ע שבהן הדם והוא הנפש בבחי' ההעלם
 59 דוקא וכידוע דגידי הדם אינם מתפשטים באברים
 60 בהתגלות בחלקי האברים ואדרבה הדם כנוס בהם כמו
 61 שכנוס וטמון הכסף בתיבה כי הגידין הן מכסין
 62 ומעלימין על הדם שבתוכו לבלתי יתפשט באבר רק
 63 הלוכו הוא בתוך האבר דרך מעבר לבד (וגם העורקים
 64 שאין בהם דם ונק' מיתרים ועצבים הנק' נערוי"ן בל"א
 65 גם הם בלתי מתפשטים בגלוי בכל אבר רק בהעלם
 66 ושרשם מרוח החיים שבחלל הימני שבלב ושרש גידי
 67 הדם מחלל השמאלי שבלב כמ"ש במ"א ואמנם מ"ש
 68 כי הדם הוא הנפש היינו בגידי הדם דוקא ולא
 69 בעורקים כי בעורקים שם משכן בחי' הרוח שבחלל
 70 הימני וזהו בחי' רוח ונפש כו' (ובמ"א ג"כ מבואר
 71 בענין אכל ולא שתה אכילתו דם שהמאכל כשנהפך
 72 לדם אם לא שתה אין בו רק חלק הדם בלא יסוד המים
 73 כלל ע"כ אינו מתפשט בגלוי החיות רק בהעלם
 74 וצמצום העדר ההתפשטות וזהו אכילתו דם שהאוכל
 75 הדם לא יחיה כי נפש הוא אוכל כמ"ש אך בשר בנפשו
 76 דמו כו' וד"ל והענין הוא כי ב' חללים דלב מקבלין
 77 מב' מוחין חו"ב חסדים דאבא וגבורות דאמא וזהו
 78 אדם אדם כו' וא"כ המים שבדם מבחי' החסדים דאבא
 79 וז"ש קול דודי דופ"ק קפ"ד אחוריים דאבא והוא
 80 הדפק שביד שבו גלוי החיות והדם עצמו גבורות
 81 דאמא וא' דאדם הוא בחי' רוח ודם הוא הנפש בהעלם
 82 וזה י"ה דהיינו חו"ב שרש שס"ה ל"ת ששרשם בגידי
 83 הדם כנ"ל) ואמנם הגם שהדם עצמו בלתי מתפשט
 84 באברים אבל שולח אור ושפע מבחי' יסוד המים שבו
 85 להתפשט בכל אבר ואבר אם בצמצום או בהרחבה לכל
 86 אבר כפי מזגו בבחי' גלוי גמור כנ"ל אבל מצד עצם
 87 הדם הרי בטבעו ומהותו הוא בלתי מתפשט כלל ואינו
 88 בא בגדר המשכה והתפשטות לאברים כלל אדרבה הוא
 89 בבחי' העדר הגלוי וההתפשטות מפני שהנפש בו
 90 בבחי' ההעלם דוקא העדר הגלוי כנ"ל וד"ל:

1 תורה מעיקרו ושרשו כל ימוט כו' הלא דבריו חיים
 2 וקימים בלא"ה כו') אך הנה ידוע בזהר דרמ"ח פקודין
 3 רמ"ח אברין דמלכא ושס"ה ל"ת הן שס"ה גידין כו'
 4 וידוע מארז"ל דשמי עם י"ה הן שס"ה ל"ת וזכרי עם
 5 ו"ה הן רמ"ח מ"ע וא"כ שרש הל"ת למעלה מרמ"ח
 6 מ"ע שהרי אותיות י"ה למעלה מאותיות ו"ה כו'
 7 ולכאורה דבר זה יפלא שהרי הל"ת אינו רק מניעת
 8 המעשה לבד (ובע"כ א' דרמ"ח מ"ע הן בחי' ה"ח
 9 ושס"ה ל"ת הן בחי' ה"ג ולפ"ז ג"כ אינו מובן למה
 10 ה"ג ב"ה כו') ולהבין זה הנה כתיב ועל דמות הכסא
 11 דמות כמראה אדם כו' עד"מ האברים בגוף אדם
 12 התחתון שנברא בצלם אלקים כו' הנה כל אבר
 13 ואבר הרי אור חיותו ממוזג לפי מזג תכונת האבר דוקא
 14 כמו אור חיות כח הראי' בכלי העין ואור חיות כח
 15 השמיעה בכלי האזן וכה"ג בכל האברים ואנו רואים
 16 שבכל אבר אור חיותו בא בו בבחי' גלוי גמור הנק'
 17 בחי' א"פ ונמצא בחי' האור והחיות ממוזג ומתחלק
 18 ברובי הכלים מכלים שונים והן רמ"ח אברים שהן
 19 רמ"ח כלים לאורות כו' כמו"כ יובן בדוגמא באדם
 20 דאצי' אע"פ שאין לו גוף כו' הרי דברה תורה כלשון
 21 בנ"א וכמ"ש דמות כמראה אדם כו' ובחי' רמ"ח
 22 אברים שלו הן רמ"ח פקודין כמו חסד דרועא ימינא
 23 דקב"ה ה"ז ע"י בחי' מעשה הצדקה והחסד שלמטה
 24 נמשך ג"כ מלמעלה מבחי' עצמות אא"ס אור החסד
 25 דאצי' שיתלבש בכלי כמו עד"מ יד האד' שמשפיע
 26 חסד גשמי וזהו הנק' חסד דרועא ימינא כו' ועד"ז כל
 27 המ"ע כמו שאמרנו מנין שהקב"ה מניח תפלין ונתעטף
 28 בטלית ויושב ושונה כו' הרי ע"י למוד התורה שיושב
 29 ועוסק ג"ש ביום נמשך מאא"ס בחכמה וע"י התפלין
 30 שמניח נמשך בחי' ד' מוחין כו' וכללות רמ"ח מ"ע
 31 העליונים שנק' מצות כו' כמ"ש במ"א הן בחי' רמ"ח
 32 אברין דמלכא שבהן בחי' גלוי אור מעצמו אא"ס בכל
 33 אבר לפי מה שהוא כמו עד"מ באברי אדם התחתון
 34 וכמ"ש במ"א ע"פ אלה המצות אשר יעשה אתם האדם
 35 כו' וכמ"ש ועשיתם אתם כאלו עשאוני כו' וד"ל וענין
 36 שס"ה ל"ת הן בחי' שס"ה גידין שברמ"ח אברים כו'
 37 והענין הוא עד"מ הגידים שבאברים שנק' גידי הדם
 38 והנה ידוע דמ"ש כי הדם הוא הנפש אין הכוונה שהדם
 39 עצמו הוא הנפש המחי' שהרי הוא אנו רואים שהדם
 40 מצד עצמו ומהותו אינו מחיה לדבר מה רק הכוונה
 41 שהנפש החיונית מלובשת בדם החומרי וכמ"ש רביעית
 42 דם שהנפש תלויה בו כו' והנפש רוחנית היא ומורכבת
 43 בחומריות הדם בדרך הלבשה בהעלם גדול וז"ש כי
 44 הדם הוא הנפש שבו הנפש מלובשת בהעלם דוקא
 45 וא"כ לכאורה יפלא מאין בא בחי' גלוי החיות דנפש

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל - אדמו"ר ה'צמח צדק'

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו

27 לחכמת התורה לפי שכל בחי' רזין דאורייתא ישנם בה
 28 כו', והנה שלמה דייקא אמר וראיתי אני, והיינו לפי
 29 ששלמה הוא אותיות שלמה שהוא בחי' לבוש של
 30 התורה ע"כ הוא ראה זה שהכל ישנו בתורה משא"כ
 31 אחר כו', ומ"ש שיש יתרון לחכמה מן הסכלות אינו
 32 הפי' סכלות גמור אלא החכמה של עה"ד טו"ר נק'
 33 סכלות כו', וזהו שאמר וראיתי אני שיש יתרון לחכמה
 34 מן הסכלות כיתרון האור מתוך החשך.
 35 והנה מ"ש כיתרון האור מן החשך דייקא, הענין הוא
 36 דהנה כתי' ויבדל אלקים בין האור ובין החושך
 37 ופי' במדרש אור זו מעשיהם של צדיקים ע"ש כי נר
 38 מצוה ותורה אור וחשך הוא מעשיהם של רשעים שנק'
 39 חושך כי במחשך מעשיהם כו', וזהו שכתוב כיתרון
 40 האור מן החושך דהיינו כמו שיש יתרון למעשיהם של
 41 צדיקים על מעשה הרשעים שאין להם ערך כלל, כך
 42 יש יתרון לחכ' מן הסכלות כו', ועו"ל פי' כיתרון
 43 האור מתוך החושך דהנה ארז"ל מ"ט עיזי מסגי
 44 ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא
 45 והדר נהורא, והיינו שבכל דבר החושך קודם, כי
 46 קליפה קדמה לפרי, וכמו שאנו רואים שמתחלה נגדל
 47 הקש והתבן ואח"כ נגדל הפרי כו', וכן באגוז מתחלה
 48 נגדל הקליפה ואח"כ הפרי כו', וכן בכל דבר שהפרי
 49 בא אח"כ, וזהו מ"ש במרכבת יחזקאל ג"כ מתחלה
 50 והנה רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו
 51 סביב ואח"כ כתיב ומתוכה כעין החשמל כו', והנה
 52 כמ"כ באור וחושך החושך קדם.

1 ועתה י"ל מ"ש וראיתי אני דייקא, והענין הוא דהנה
 2 כתיב עוטה אור כשלמה, שהתורה היא ממוצע
 3 בין אוא"ס לעולמות, דהנה כדי שיתהווה העולמות
 4 שהם בע"ג מאא"ס הבלתי בע"ג בתכלית שא"א להיות
 5 שני הפכים יותר מזה, ע"כ הוצרך להיות ממוצע
 6 והתורה היא ממוצע וכמ"ש ואהי' אצלו אמון אומנא,
 7 דאסתכל באורייתא וברא עלמא, והנה כל ממוצע צריך
 8 שיהי' כלול מב' בחי' דהיינו מבחי' אא"ס הבלתי בע"ג
 9 וגם שיהי' מקור לעולמות שהם בע"ג, וזהו בחי' חכ',
 10 כי יש ב' בחי' חכ' ח"ע וח"ת, בח"ע שורה אוא"ס
 11 וכמ"ש הוי' בחכ', וח"ת הוא הנעשה מקור לעולמות,
 12 בחי' ל"ב פעמים אלקים שבמע"ב, ודרך כלל אצי' הוא
 13 ממוצע בין אא"ס לעולמות הנבראים, וזהו שבאצי' יש
 14 שני בחי' איהו וחיהי' חד איהו וגרמוהי' חד שהם
 15 נעשים מקור לעולמות כו', וזהו עוטה אור כשלמה,
 16 אור הוא בחי' אא"ס השורה בתורה שהוא בחי' פנימי
 17 התורה שהוא בחי' א"ס ממש, ושלמה הוא בחי' לבוש
 18 של התורה שהיא בחי' תורה הנגלית שהוא מה שנעשה
 19 מקור לעולמות כו', וזהו שאמר וראיתי אני דהיינו
 20 שראה איך שהיא רחוקה ולא יוכל לבוא בהשגה כלל
 21 כי לא ידע אנוש ערכה, אך זה ראה ג"כ דאעפ"י שאינו
 22 בא בהשגה כלל מ"מ ישנו בהעלם גם בתורה הנגלית
 23 ואפילו כל רזין דאורייתא דלא יכול לאדבקא בהון
 24 ישנם ג"כ בתורה וגם השמים החדשים וארץ החדשה
 25 כו' ישנם בתורה הנגלית, אלא שאיננו מושג לנו כו',
 26 וזהו וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות דהיינו

א' דשבועות תרס"ו

אמר ריב"ל כשעלה משה למרום

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל - אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל - תרל"ב

8 שיורד ע"פ מדותיו הם ז"ת דא"א. אבל ע"י זכות
 9 המילה הי' נכנס אל הקדש היינו ג"כ לבחי' ג"ר דא"א,
 10 כי מי יעלה לנו השמימה נת' במ"א שהשמימה כולל
 11 כל המקיפי' עליוני' דבחי' שמי' תתאין ועילאין וגם
 12 בחי' שמי' השמי' והוא בר"ת, וש' הוי' בס"ת, ולכן
 13 נכרתו עלי' י"ג ברייתות כנגד ע"ס וג' ראשי ראשים
 14 כמ"ש במ"א בד"ה בעצם היום הזה בהגהות על

1 ועד"ז יובן ג"כ מ"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש,
 2 זכות המילה היתה נכנסת עמו, למה הי' צריך
 3 לזה הלא הוא עצמו הי' קדש קדשים כמ"ש ויבדל
 4 אהרן להקדישו קדש קדשים, כי בבחי' קדש קדשים
 5 יש ג"כ כמה בחי', כי קדשי' הוא בחי' חו"ב, וקדש
 6 קדשים הוא ג"ר בכלל כח"ב, ואם כי אהרן הי' קדש
 7 קדשים, היינו מבחי' ורב חסד בחי' ז"ת דא"א, וזהו

8 כדי שיכנוס לקדה"ק דבית המקדש שכולל כתר בכלל
9 ג"ר דא"א ועת"י בכללו הי' צריך לזכות המילה, הוא
10 בחי' זאת בריתי כו' שע"י בחי' זאת זה יבא אהרן אל
11 הקדש כו'. ועכשיו בעבודה הוא בחי' זאת בריתי אשר
12 תשמרו הוא בחי' נטירת הברית מפגם ברית אפי'
13 בדקות (ועי"ז יוכל גם עכשיו כה"ג ברוחניות לכנוס
14 לקדה"ק כו').

בזאת יבוא אהרן

בט"ד. ש"ש 9 אזורי. ל"ב.

1 התו"א, ובר"ה גדולה מילה (ך"ו), ולכן ע"י זכות
2 המילה הי' נכנס אהרן לקדה"ק, היינו בחי' ג"ר
3 דאריך. ועי"ז נא' בזאת יבוא אהרן אל הקדש, ואין זאת
4 אלא מילה שנא' זאת בריתי כו'. והגם כי הוא עצמו
5 הי' ג"כ קדש קדשים כמ"ש ויבדל אהרן להקדישו
6 קדש קדשים, מ"מ זהו בחי' א"א בכלל כתר דאצי'
7 שזהו בדרך פרט בחי' ז"ת דא"א בחי' רב חסד. אמנם

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער - אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים - תער"ב

31 ההשגה בעצם הדבר היינו בהשכלי לא רק בטוב הדבר,
32 - כלומר מדובר כאן על בחינה של "מוחין" כשלעצמם
33 ולא רק על התועלת והטוב שיצא מהדבר, הרי זה
34 מכל"מקום התבוננות שכלית שתופסת בלבושים לבד,
35 וממילא היא בקירוב אל המדות כו',
36 וכמו לדוגמא בהתבוננות אלקי בהתלבשות לבושי
37 ההשגה גם כשעוסק ב'שכל' שבענין, איך הקב"ה
38 "ממלא כל עלמין" ומחיה ומהווה את כל הנבראים יש
39 מאין וכדומה, הרי הוא תופס רק בחיצוניות הענין
40 האלקי שזהו הבחינה התחתונה של הגילוי האלוקי
41 השייך אל העולמות והנבראים כו', ועל כן נרגש בזה
42 הטוב דאלקות כבחינת הרגש עצמי איך שקרבת אלקים
43 לי טוב כו',
44 ביאור הענין: יש אופן של התבוננות העוסקת ישירות
45 בתועלת ובטוב היוצא מן הענין, וכמו אדם שמתבונן
46 כמה ה' מטיב וגומל חסד איתו וכדומה, ויש אופן של
47 התבוננות העוסקת בגדלות הבורא, כמו אדם שמתבונן
48 כמה הבריאה מבטאת את גדולתו של הבורא באופן
49 כללי מבלי להתייחס ישירות לטובה שיש לו מזה.
50 ועל זה מבהיר הרבי נ"ע - שגם באופן השני שלא
51 מתבונן באופן ישיר בתועלת והטוב הנשפע לו, מכל-
52 מקום, זה עצמו שעוסק בגדלות הבורא דרך לבושי
53 ההשגה, כלומר דרך ההתגלות של הבורא בנבראים, הרי
54 תופס בלבושי ההשגה בלבד, ולכן תוצאת התבוננות זו
55 תהא בסופו של דבר מה הטוב היוצא לאדם - "קרבת
56 אלקים לי טוב". וזה הנקרא "מוחין השייכים למידות".
57 והיינו מפני שהתפיסא של התבוננות היא במדינת
58 האלקות שבבחינת קירוב אל הנבראים כו', ותופס הענין
59 בלבושי השגה כלומר לפי המושגים של האדם שאין
60 האדם יוצא בזה מהגשמתו, אם מתבונן כמה "קרבת

1 להלן יסביר הרבי נ"ע ב' הבדלים בין מוחין בעצם
2 למוחין השייכים למידות: א. במוחין בעצם רואים את
3 הדבר עצמו, ובמוחין השייכים למידות רואים רק את
4 הטוב שבזה, מה זה נותן לי. ב. במוחין בעצם יש
5 תפיסה של הדבר כמו שהוא בצד המופשט ללא
6 לבושים, ואילו במוחין השייכים למידות זה תפיסת
7 הדבר כפי שהוא בלבושיו בלבד.
8 למרות שאלו לכאורה ב' הבדלים שונים, הרבי נ"ע
9 מקשר אותם זה לזה, שכאשר תופסים דבר לפי לבושי
10 ההשגה אפשר לתפוס רק את היחס שלו אל האדם,
11 כלומר הטוב שיוצא מזה. וכאשר תופסים את הדבר
12 באופן מופשט הרי משיגים את האמת של הדבר.
13 ובלשון הרבי נ"ע: דמוחין בעצם הוא השגת עצם הדבר
14 שמשגי בשכלו, - כלומר המוחין בעצם תופסים את
15 מהות הדבר, היינו את הדבר כפי שהוא לאמיתתו,
16 ומוחין של המדות הוא שמשגי טוב הדבר, כלומר מה
17 התועלת שתצא מהדבר שמשום זה צריך לאהוב את
18 הדבר כו', דעם היות שזהו גם כן שכל והשגה שהרי לא
19 מדובר כאן על ההתפעלות הרגשית, אלא על ההבנה
20 ושכל, בכל זאת אין זה השגה בעצם הדבר כי אם השייך
21 אל המדה לבד כו'. - כלומר במוחין השייכים למידות
22 ההדגשה היא לא על הבנת הדבר עצמו באופן
23 אובייקטיבי אלא להבין מה התועלת והטוב שיצא ממנו.
24 ובכללות יותר יש הבדל נוסף ביניהם בחינת המוחין
25 השייכים אל המדות הן חיצוניות המוחין כמו שבא
26 בלבושי השגה, כלומר ההשגה היא לא במהות הדבר
27 אלא ב'לבושים' בלבד, כמו שלבושי האדם אינם האדם
28 עצמו אלא סוג של התבטאות שמתבטא ומתגלה על
29 ידם, כך הוא לא תופס את מהות ההשכלה אלא כל מיני
30 ביטויים שלה בדוגמאות משלים וכדומה. דהגם שזהו

29 ההרגש דקרכת אלקים לי טוב שזהו הכבן – המסקנה
 30 של ההתבוננות, שהוא ענין מוחין שבמדות בוי'. כלומר
 31 המסקנה השכלית ("מוחין") המביאה אל ההרגשה
 32 ("שבמידות").
 33 מה"שאינ"כן ב"מוחין בעצם" כשההשגה היא בבחינת
 34 הפשטה מלבושי ההשגה כי אם בעצם הענין האלקי –
 35 כלומר שהוא מנסה לתפוס את הענין לא על פי
 36 המושגים והכלים שלו, אלא באופן שמפשיט את
 37 הלבושים של ההשגה ותופס במהות הענין ממש,
 38 ועל-דרך הענין של "ידיעת השלילה", שמבין כמה כלי
 39 שכלו לא מסוגלים לתפוס באמת את מהות הענין, ואז
 40 הרי היא בבחינת קירוב יותר אל העצם האלקות
 41 שלמעלה מבחינת התלבשות בעולמות ונבראים בוי', וזו
 42 המעלה הראשונה של ההתבוננות האלקית באופן של
 43 "מוחין בעצם" שהוא מתקרב לענין האלקי עצמו ולא
 44 רק לגילוי המצומצם לפי ערך הנבראים.
 45 וגם מעלה נוספת ב"מוחין בעצם" שבוה הוא יוצא
 46 ממהות הגשמתו כלומר הוא יוצא מהגדרים של עצמו
 47 שבעצם מהותו הוא בבחינת הפשטה ובבחינת עליה
 48 ודביקות יותר בעצם הענין האלקי בוי', ולכן אף
 49 שהתבאר שמוחין באופן כללי עניינם עליה ורוממות
 50 ביחס למידות, הנה כאן העליה היא לא באופן שהוא
 51 עצמו מתעלה, אלא ש"יוצא מעצמו" לגמרי, ועל כן –
 52 כיון שההתבוננות במוחין כשלעצמם היא באופן של
 53 יציאה מעצמו - אינו שייך עדיין למדות בוי', - שהרי כל
 54 ענין המידות הוא הרגש עצמו. וזהו בחינת המוחין עצמן
 55 שלמעלה מהמדות בוי'.

1 אלקים לי טוב" ודאי שנשאר בהגשמתו כי הרי עוסק
 2 כל הזמן בטוב שיצא לו מזה, אבל גם כשעוסק בענין
 3 כשלעצמו, אלא שזה "בלבושי ההשגה" כלומר לפי
 4 המושגים והגדרים של האדם, הרי גם אז הוא נשאר
 5 בהגשמתו. אדרבה לא רק שאינו יוצא מהגשמתו אלא
 6 גם הענין בא בהגשמת שכלו כיון שלוקח את הענין
 7 האלקי ומגשם אותו לפי גדריו ומושגיו של האדם.
 8 אלא שמבחינת הרבי נ"ע במאמר המוסגר: (ואינו כמו
 9 הגשמת המדות בוי', - כלומר, למרות שגם התבוננות
 10 בלבושי ההשגה הרי היא הגשמה של הענין כשלעצמו,
 11 אין זה כמו ההגשמה של המידות עצמם כשעוסק באופן
 12 ישיר איך "לי טוב", שהרי אז האדם עוסק באופן
 13 מוחלט רק בטוב היוצא לו מזה, וממילא כאן ההגשמה
 14 היא חזקה יותר, שהרי אינו יוצא כלל מעצמו, ואילו
 15 כשעוסק בענין השכלי כשלעצמו, הרי לא חושב באופן
 16 ישיר על הטוב שלו והתועלת שלו מזה.
 17 ובדרך כלל בכל השגה שכלית הרי היא בבחינת עליה
 18 והתקשרות לענין שלמעלה ממנו בוי' – עצם זה שעוסק
 19 בענין שכלי, ולא בענין רגשי, הרי יש כאן יציאה
 20 מה"אני" וה"הגשמה" למקום עליון יותר, כי מהות
 21 האדם זה המידות שלו, וכשעוסק בענין שכלי יש בו
 22 התעלות, וכמו שנתבאר במקום אחר. אך למרות זאת
 23 כאשר הוא בלבושי השגה בלבד אינו יוצא בזה ממהותו
 24 – הוא אמנם מתעלה, אך כל זה עדיין בגדריו שלו, כיון
 25 שעוסק ומתבונן בלבושים בלבד, שזה עדיין המושגים
 26 שלו, והרי הוא כמעמדו ומצבו הקודם בוי'),
 27 ועל כן הרי זה ההתבוננות של "מוחין השייכים
 28 למידות" אף שעוסקת בענין שכלי, הרי זה בקרוב אל

שבת פרשת ואתחנן תע"ב

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהרי"צ

ספר המאמרים תש"י

1 התורה ניתנה למטה כדי לברר עניני עוה"ז, וניתנה על הר כדי שתהיה עליית הדומם.
 2 עבודה אמיתית – כשהיא בשמחה. שאלה: הלא עיקר העבודה היא ההתבוננות, שמזה
 3 יתעורר הרגש בלבו ומדה מתאימה לפי ההשגה, וא"כ מהי מעלת העבודה בשמחה דוקא
 4 (ב) והנה טעם וסבת הדברים שהתורה ומצוות
 5 נתלכשו בדברים גשמיים, הוא בשביל ענין
 6 הברורים לברר גופו ונפשו השבועי וכל עניני עולם הזה,
 7 דזהו עקר הטעם מה שהתורה נתנה למטה, ולכן הנה

8 כְּאִשֶׁר הַפְּלֹאֲכִים בְּקִשׁוֹ לָתֵת לָהֶם הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
 9 "תְּנֶה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם", הַשֵּׁיב לָהֶם: "כְּלוּם יֵצֵר הָרַע
 10 יֵשׁ בְּכֶם, כְּלוּם יֵשׁ בְּיַדְכֶם קִנְיָה וְתַמְרוֹת", הָרִי
 11 דְּכָלְלוֹת עֲנִין נְתִינַת הַתּוֹרָה לְמִטָּה לְבַעַר הַמִּדּוֹת רָעוֹת

38 שְׁהֵם פְּחוּת פְּנִימִים אֵינָם דּוּמִים כָּלֵל לְהַטּוֹב טַעַם
 39 שְׁבִרְצוֹן וְעִנְיָן שְׁהֵם פְּחוּת מְקִיפִים שְׁבִנְפֶּשׁ. וּבְאֵמַת הִנֵּה
 40 הַטּוֹב טַעַם שְׁבִלְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ עִם הִיּוֹתוֹ מִשְׁתַּנֵּה מֵהַטּוֹב
 41 טַעַם שְׁבִמְדוּת, הִנֵּה זֶה כָּלְלִי עֲדִין דְּהַטּוֹב טַעַם
 42 שְׁבִמְחֻשְׁבָּה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה שְׁהֵם רַק לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ אֵינָם
 43 דּוּמִים לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִמְדוּת שְׂאִינָם לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ, וְאֵין
 44 זֶה אֵלָא הַבְּדֵל וְהַפְּרֵשׁ כָּלְלִי אֲשֶׁר בֵּין לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ
 45 לְהַמְדוּת, אֲכַל בְּדִרְךָ פָּרַט הִנֵּה גַם בְּלְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ גּוֹפֵא
 46 יִשְׁנָם גַּם כֵּן חִלּוּקֵי דְרָגוֹת, דְּאֵינוּ דּוּמָה הַטּוֹב טַעַם
 47 שְׁבִכַח הַמַּעֲשֵׂה לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִדְבוּר, וְהַטּוֹב טַעַם
 48 שְׁבִדְבוּר לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִמְחֻשְׁבָּה, וּכְשֶׁם שֶׁהוּא בְּלְבוּשֵׁי
 49 הַנֶּפֶשׁ שְׂאִינָם דּוּמִים זֶה לְזֶה בְּהַטּוֹב טַעַם שְׁלֵהֶם, הִנֵּה
 50 כֵּן הוּא בְּהַפְּחוּת פְּנִימִים שְׁבִנְפֶּשׁ בְּחֻמְהָ בִּינָה דַעַת
 51 שְׁבִנְפֶּשׁוֹ כָּכֵל כַּח וְכַח יֵשׁ לוֹ טוֹב טַעַם מִיְחָד, דְּאֵינוּ
 52 דּוּמָה הַטּוֹב טַעַם שְׁבִהַעֲמָקָה לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִהַבְּנָה
 53 וְהַשְּׂגָה, וְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִהַשְּׂגָה וְהַבְּנָה לְהַטּוֹב טַעַם
 54 שְׁבִהַשְּׁכָלָה. וּבְאֵמַת הִנֵּה הַטּוֹב טַעַם מִתְּפָרַט יוֹתֵר,
 55 דְּכָכֵל הַשְּׁכָלָה הַבְּנָה וְהַשְּׂגָה יֵשׁ לוֹ טוֹב טַעַם מִיְחָד
 56 אֲשֶׁר בְּזֶה הִנֵּה הַשְּׁכָלָה הַבְּנָה וְהַשְּׂגָה זֶה מִשְׁתַּנֵּי
 57 מֵאֲחֵרָת, וְהוּא חֲסִיּוֹת פְּנִימִי שֶׁל הַשְּׁכָלָה הַבְּנָה
 58 וְהַשְּׂגָה הַהִיא, וְהוּא עֲצָמוֹ הוּא הַעֲנִין אֱלֹקֵי שְׁבוּ, דְּזִהוּ
 59 עֲנִין הַהִתְבּוֹנְנוּת, הַרְגֵּשׁ הַטּוֹב טַעַם שֶׁל הַשְּׂגָה אֲשֶׁר
 60 מִזֶּה יִתְעוֹרֵר הַרְגֵּשׁ בְּלָבוֹ, וּמֵהַרְגֵּשׁ הִזֶּה נוֹלָד בְּלָכְבוֹ
 61 מִדָּה הַמִּתְאַיְמָה לְפִי הַשְּׂגָה הַהִיא, דְּשָׁכֵל וּמְדוּת זֶה
 62 עֵלָה וְעֵלּוּל, וְעֵלָה וְעֵלּוּל הִנֵּה הַעֵלָה מְחִיב עֵלּוּל, אִם
 63 כֵּן הָרִי בְּהַכְרֵחַ לֹאמַר דָּגַם שְׁכָל הַיּוֹתֵר מְפָלָא מְחִיב מִדָּה
 64 מִתְאַיְמָה לְפִי מֵהוּת מַעֲלַת הַשְּׁכָל, וְהוּא דַעַל יָדִי
 65 הַעֲמָקָת הַדַּעַת בְּהַשְּׂגָה הַהִיא בְּהַתְבּוֹנְנוּת גְּדוּלָה
 66 מִתְעוֹרֵר רְגֵשׁ בְּלָכְבוֹ אֲשֶׁר מְרַגֵּשׁ זֶה נוֹלָד מִדָּה בְּאֲחֵבָה
 67 אוּ בִּירְאָה לְפִי נוֹשֵׂא הַמְשָׁכֵל הַהוּא הַמְשֻׁגָּ לֹא וּמִתְבּוֹנֵן
 68 בּוֹ, וְזִהוּ עֲנִין הַעֲבוּדָה אֲשֶׁר הַשְּׁכָלָה שְׂמִינָה וּמְשִׁיגָה
 69 יְבוֹא לִידֵי פַעַל טוֹב בְּהַתְעוֹרְרוֹת אֲחֵבָה וִירְאָה. אִם כֵּן
 70 אֵינוּ מוֹכֵן מֵהוּ הַיְתָרוֹן אִם הַעֲבוּדָה הִיא בְּשִׁמְחָה אִם
 71 לְאוֹ, הֵלָא הַעֲקָר הוּא הַעֲבוּדָה וְהַשְּׁמִחָה טָפֵל לָהּ,
 72 וְיִפְלֵא הַדְּבָר בְּמֵאֵד אֲשֶׁר כָּל כֶּף נוֹגֵעַ עֲנִין הַשְּׁמִחָה
 73 בְּעֲבוּדָה, דְּכָאֲשֶׁר אֵינָה בְּשִׁמְחָה הִנֵּה הַעֲנֵשׁ עַל זֶה הוּא
 74 "וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱיָבִיד".

קונטרס חג השבועות, תש"י

1 דְּקִנְיָה שְׂנֵאָה וְתַחֲרוּת וְלִזְכָּף אֶת הַיֵּצֶר הָרַע וּלְכַרְרוֹ
 2 וְלַפְעַל הַבְּרוּר כָּכֵל עֲנִינֵי הָעוֹלָם, דְּזִהוּ גַם כֵּן הַטַּעַם מֵה
 3 שְׂרֵד הָרִי עַל הַר סִינַי וְנָתַן אֶת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
 4 לְמַטָּה עַל הָאָרֶץ דּוֹקָא, וְלִכְאוּרָה הִיָּה יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֶת
 5 יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה עַל הַשָּׁמַיִם לְתַן לָהֶם הַתּוֹרָה בְּשָׁמַיִם.
 6 גַּם מֵה שְׁנִתְנָה הַתּוֹרָה עַל הַר דּוֹקָא וְלָמָּה לֹא נִתְנָה עַל
 7 מְקוֹם מִישׁוֹר, אֲךָ כָּל זֶה הוּא לְהוֹרוֹת דְּהַכְּנָה בְּנִתְיַת
 8 הַתּוֹרָה הוּא שְׂיִהִיָּה עֲבוּדַת הַבְּרוּרִים לְמַטָּה, וְזִהוּ
 9 שְׁנִתְנָה עַל הַר דּוֹקָא שְׁמוּרָה עַל עֲלִית הַדּוּמִים, דְּמְקוֹם
 10 הָהָר בְּעֵצָם הוּא שְׁוָה בִּיסוּדוֹ לְכָלְלוֹת הַעֲפָר רַק מֵה
 11 שְׁעוּלָה בְּגַבְהָ לְמַעְלָה, וְהֵינּוּ הַזְּדַכְכוּת הַחֲמֹר וְעֲלִיתוֹ
 12 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְלָכֵן הִנֵּה נִתְנָה הַתּוֹרָה עַל הַר, דְּכִנּוּת
 13 נִתְיַת הַתּוֹרָה הוּא שְׂיִהִיָּה עֲבוּדַת הַבְּרוּרִים שֶׁהוּא
 14 הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְהַעֲבוּדָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת
 15 בְּשִׁמְחָה דּוֹקָא⁸, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב "עֲבַדוּ אֶת הָרִי בְּשִׁמְחָה",
 16 "שְׂמַחוּ צְדִיקִים בְּהָרִי", "וְשִׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשֵׂיו",
 17 וְלַפְעַמִּים כְּתִיב "עֲבַדוּ אֶת הָרִי בִּירְאָה", הִנֵּה גַם שָׁם
 18 נֶאֱמַר "וְגִילוּ בְּרַעְיָה", דְּהַעֲבוּדָה עֲצָמָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת
 19 בְּשִׁמְחָה, רַק דְּיֵשׁ זְמַנִּים שֶׁהַשְּׁמִחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת
 20 בְּהַעֲלָם⁹, אֲכַל מִפְּלִי-מְקוֹם צְרִיף לְהִיּוֹת עֲבוּדָה בְּשִׁמְחָה,
 21 וְעַל הַעֲדָר עֲבוּדָה בְּשִׁמְחָה כְּתִיב "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ
 22 אֶת הָרִי אֱלֹקֵיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לִבְךָ וְעֲבַדְתָּ אֶת
 23 אֱיָבִיד", הָרִי דְּהַעֲבוּדָה הַאֲמִתִּית הוּא דּוֹקָא כְּאֲשֶׁר הִיא
 24 בְּשִׁמְחָה. וְצְרִיף לְהַכִּין מֵהוּ יְתָרוֹן הַעֲבוּדָה בְּשִׁמְחָה,
 25 הֵלָא הַעֲקָר הוּא הַעֲבוּדָה, וְהַשְּׁמִחָה הִנֵּה לְכְאוּרָה הִיא
 26 אֵינָה אֵלָא טָפֵל בְּלָבָד, וְעֲנִין הַעֲבוּדָה הִיא דְּאוֹתָהּ
 27 הַשְּׁכָלָה שֶׁהוּא מְבִינָה וּמְשִׁיגָה בְּטוֹב הִנֵּה יְתָבוֹן כֶּה
 28 בְּהַעֲמָקָת הַדַּעַת בְּהַעֲנִין הַאֱלֹקִי שְׁבִהַשְּׂגָה לְהַרְגִּישׁ
 29 הַטּוֹב טַעַם שְׁבָה, דְּעָרָה עֲרַעֵר דֵּי גַעַטְלִיכְקֵיט וּוְאִם אֵין
 30 דַּעַר הַשְּׂגָה אִיזִי, דְּהִנֵּה כָכֵל הַשְּׂגָה וְהַשְּׂגָה הָרִי יֵשׁ כֶּה
 31 טוֹב טַעַם פְּרִטֵי דִישְׁנוֹ רַק בְּהַשְּׂגָה הַהִיא, וְאֵין זֶה
 32 הַטּוֹב טַעַם דְּשָׁכֵל כָּכֵל, דְּזִהוּ הַטּוֹב טַעַם כָּלְלִי שְׂיִשְׁנוֹ
 33 בְּשָׁכֵל כָּכֵל, הֵינּוּ דִישְׁנוֹ גַּם בְּהַבְּנָה הַשְּׁכָלָה וְהַעֲמָקָה
 34 כְּמוֹ שְׂיִשְׁנָה בְּהַשְּׂגָה, דְּכָכֵל דְּכָר וְדְכָר יֵשׁ בּוֹ טוֹב טַעַם
 35 מִיְחָד, וְאֵינוּ דּוּמָה הַטּוֹב טַעַם דְּלְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ מִחֻשְׁבָּה
 36 דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִמְדוּת, וְהַטּוֹב טַעַם
 37 שְׁבִמְדוּת לְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִשְׁכָל, וְהַטּוֹב טַעַם שְׁבִשְׁכָל

(9) וגילו ברעדה . בהעלם: ראה לקו"ת פ' נצבים ד"ה שוש אשיש רפ"א וספ"ו.

(8) בשמחה דוקא: ראה רד"ה מה יפית השי"ת (קונטרס עח). מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הנדפס בראש קונטרס עץ החיים.

ספר השיחות - ה'ש"ת-ש"א בלה"ק

17 השפעת המזון הרוחני הורגשה ברחוב היהודי
18 והאירה את הבית היהודי. היהודי הפשוט ביותר ידע
19 דין, וסיפורים שונים ומאמרי חז"ל נשמעו לעתים
20 קרובות בבית.
21 עם ההכנה לשבת קודש, השליך היהודי מעליו
22 את חיי ששת ימי החול, ועם הדלקת נרות שבת
23 ולבישת בגדי שבת - קיבלו את השבת הקדושה.
24 אבות ואמהות שמחו - בסעודות השבת - עם
25 ילדיהם, והילדים ספגו לתוכם את קדושת השבת
26 והחמימות היהודית.
27 לא כעת הוא הזמן ולא כאן הוא המקום לשוחח
28 בפרוטרוט איך נראו הימים הטובים באותם זמנים
29 בבני ישראל בכלל ובחסידים בפרט. אך בכל זאת מן
30 ההכרח להזכיר בקצרה שאצל חסידים היה כל זה
31 לפי אורח חייהם הם.

1 באחד מימי ערב יום כיפור - היה זה למעלה
2 מחמשים שנה - בשנת תרמ"ח או תרמ"ט - אירע
3 בליובאוויטש מאורע שהיה דומה, פחות או יותר,
4 למצבי כיום.
5 אלה שזכור להם הבית העתיק, אף אם רק
6 משנות ילדותם, זוכרים בודאי כיצד נראו הבית
7 והרחוב היהודיים באותן שנים בערים ובעיירות
8 בחדשי אלול-תשרי.
9 לפני חמשים שנה, כאשר המשחית המלוכלך של
10 ה"הרה"א" עדיין טרם נברא, חשו כולם בצורך למזון
11 רוחני.
12 המזון הרוחני שהורכב משמיעת פרק משניות
13 אחרי התפלה, שיעור עין יעקב בין מנחה למערב,
14 שולחן ערוך אחרי מעריב, השביעו את רעבונו
15 וצמאונו של כל יהודי והעמיד אותם על קרקע
16 רוחנית יפה.

בסעודת פורים ש"ת, ניו יורק

אגרות קודש

ב"ה ב' ג' שבט תרפ"ו

כבוד ידידי הרב ווי"ח אי"א מוהרש"ז
שי

19 המקומות כי יש בו ת"ל ברכה מרובה ויודע עיקרי
20 העניינים דתו"ת יצ"ו, והוא כלי טובה אשר על ידו יבא
21 בעזרתו ית' אור כי טוב לרבים בהדרכה מסודרה.
22 ומה שכותב אשר מתפחד להגדיל את ההוצאה, הנה
23 דבר זה אין לו שרש ומקור כלל, כי בכלל ענין הפחד
24 בדברים כאלו הוא רק מורך לב ולא יותר, אין בזה לא
25 יראת אלקי ולא דבר של טעם. ועוד זאת כי הוצאה זו
26 הכנסה היא. ומעצמו מבין דכאשר בעזה"י הנה בכל עיר
27 ועיר ומושבה ומושבה יהי' הת"ת מסודרה ע"י איש מיוחד
28 בתור סניף לתו"א יצ"ו הלא בעבור איזה ירחים יודע
29 ברבים כי ת"ל המוסד הולך ומתגדל ותתרבה בעזרתו ית'
30 ההכנסה בכפלי כפלים.
31 ועתה כאשר ת"ל באים לשם אחדים מתלמידינו שי
32 הראוים לתת להם עבודה זו של הדרכה והנהגה, הנה
33 טובה כפולה ומכופלת יהי', הא' פרנסתם תהי' במלאכת
34 שמים, הב' יתרחבו אהלי התורה, והג' כי יהי' בעזה"י ע"פ
35 הסדר הראוי לברכה. ובכן יתחזק בזה.
36 כעת רואה הנני במוחש, אשר מחסור גדול הי'
37 בהמוסד תו"ת יצ"ו אשר בהיותו על תלו בליובאוויטש לא
38 דאגו אז להשיג מקומות הוראה ושו"ב עבור התלמידים
39 שי' ורק בדרך הזדמנות ודרך אגב בעלמא. וכעת אנו
40 מרגישים החסרון הגדול בזה, כי ת"ל בכל עיר ועיר

1 שלום וברכה.

2 במענה על מכתבו מה' טבת, נהניתי מבשורתו בדבר
3 קנין מגרש עבור בנין ישיבה. והשי"ת יהי' בעזרנו אשר
4 תתגדל ותתרחב ישיבת תו"ת יצ"ו בכל קצוי תבל ויאירו
5 באור תורה.

6 דבר הקושאן אם עתה מוכרח הדבר שיהי' על שמו
7 כמובן אשר כן צ"ל, אבל בעתו ובזמנו המוכשר, יעשה
8 ע"ש הדרוש, ואחכה על הפלאן אשר ישלח.

9 נהניתי במאד ת"ל אשר מצב הישיבה הרוחני
10 והאיכותי הוטב אבל דואג הנני על אשר איננה מתגדלת
11 גם בכמותה, והוא דבר שצריכים לעשות בזה להרחיב חוג
12 הפעולה גם בכמות.

13 יואיל נא לבקש את ידידנו הרמ"ד שי' ריבקיין אשר
14 יבא אלי בכתובים יותר תכופים ע"ד עניני הלימוד ומצבה
15 של הישיבה האיכותי, וכן הי' חפצי לקבל ידיעות יותר
16 מפורטות מתל אביב וראשון לציון.

17 א[ו]דות התלמיד מר שלום שי' פייזנער, הנה חשבתי
18 אשר יהי' שייך יותר אל עניני הדרכה עם תלמידים באחד

18 למסור אי"ע כל היום, ויוכל להרבות בשבחו של ר"י הנ"ל
 19 ש"י כי כל מה שיאמר עליו לשבח בדבר ההתמסרות אל
 20 הכוונה הפנימי" און אין גלאטקייט הכל יהי" אמת), ובטח
 21 לא ידרוש מאתם הרבה שכירות, ואין בזה הוצאה גדולה.
 22 בדבר שאלתו אם יב[ו]א בכתובים עם הרש"א ש"י
 23 עלקין לא אבין במה ישאל, הלא זה כמה פעמים דברנו
 24 בעי"פ ובמכתבים אשר עיקר גדול אשר התמימים יחיו
 25 יתדברו ביניהם בדברי אהבה וחיבה יתירה, כאחים ממש,
 26 וכבר לא פעם ושתים בנינו אגודות על יסוד זה, וגם כהיום
 27 ידי עסקות בכתובה בדבר בנין אגודת תמימים, וזה היתה
 28 אחד מעיקרי הבנין אגודת חסידי חב"ד יצ"ו אשר יתדברו
 29 אנ"ש ש"י ביניהם, וידידיי כאחד מן התלמידים הישנים
 30 בודאי הי' צריך לבוא בכתובים תמימים כסדרן עם אנ"ש
 31 ש"י בכלל, ואחינו התמימים ש"י בפרט, ועוד יותר כי
 32 המקום גורם הרבה לטובה.

הדו"ש ומברכו

34 יוסף יצחק שניאורסאהן.

אג"ק מוהררי"צ כרך יד

1 שנמצא שם מהלומדים ש"י, הנה עי"פ הרוב הענינים
 2 העיקרים חיים הם ת"ל.
 3 גם אנכי קבלתי ידיעה כללית מהרמ"ש ש"י
 4 מטשיקאגא וכן מהרב רש"א ש"י עלקין בדבר פתיחת
 5 הישיבה ת"ל בשעטומ"צ. ומה מאד הי' חפצי לדעת מי
 6 המה המדריכים והמנהיג העיקרי. אמת הדבר כי הרש"א
 7 ש"י עמד בטעמו אשר קיבל בתו"ת יצ"ו, אבל בכ"ז בודאי
 8 טרוד הוא בעניני דמתא, ואנחנו יודעים בידיעה ברורה
 9 אשר אי' מעיקרי ההנהגה הוא השגחה מעולה מאיש פנימי
 10 ובעל חיות.
 11 ואשר עי"כ כאשר כעת בא לנויארק תלמידנו היקר ר'
 12 ישראל ש"י פארעצקין מהאמלי, והוא אחד מאלו אשר
 13 חפצים בכל לבם ונפשם לקיים את האמת באשר הוא בלי
 14 חשבונות רבים ופוליטיקעס נאר פשוט אן חכמות יתירות,
 15 אשר עי"כ יכתוב תומ"י בתור עצה טובה מעצמו לרמ"ש
 16 ש"י אשר ישתדל לקחת אותו בתור משגיח (וגם יכתוב לו
 17 אשר בטח הרש"א ש"י הוא טרוד בעניני דמתא ואינו יכול

המשך ביאור למסכת כתובות ליום שני עמ' א

23 אַשְׁכַּח מִכָּרָא לְמַעְבָּר – לא מצא מעבורת וספינה קטנה שתעברנו
 24 את הנהר. ומחמת שרצה להגיע כבר לארץ ישראל לא המתין עד
 25 שתודמן לו מעבורת, אלא נָקַט מְמַצְרָא וְקַעֲבָר – עבר על עץ דק
 26 שהיה מונח מעל הנהר מצד לצד, ואחזו בידיו בחבל שהיה מתוח
 27 מעליו כדי שלא יפול. אָמַר לִיהּ הָהוּא צְדוּקָי לַרַב זִירָא, עָמָא פְּרִיזָא
 28 – אתם עם ישראל מתחילתכם הייתם עם בהול ופזיז, דְּקַדְמִיתוּ
 29 פְּרִיזָא לְאִוְדֵינִיכוּ – שהקדמתם פיכם לאזניכם, שבזמן מתן תורה
 30 הקדמתם לומר 'נעשה' לפני 'נשמע', וקודם שקבלתם על עצמכם
 31 לקיימה הייתם צריכים קודם לשמוע מה כתוב בה, ולראות האם
 32 תוכלו לעמוד בה, אַבְתִּי בְּפִיזוּתֵינִיכוּ קְרִימִיתוּ – עדיין עומדים
 33 בפיוותכם למחר ולעשות דבר קודם זמננו, שהרי היה לך להמתין
 34 עד שתבוא ספינה ולא לעבור כך את הנהר. אָמַר לִיהּ רַבִּי זִירָא
 35 לאותו צדוקי, הסיבה שכך נהגתי ומיחרתי לעבור על העץ ולא
 36 המתנתי לספינה, מפני שחששתי שמא לא אוכה לעבור לארץ
 37 ישראל, שכן דוּבְתָא –מקום] דְּמִשָּׁה וְאֶהְרִן לֹא זָכוּ לָהּ שֶׁאֵפִילוּ
 38 משה ואהרן לא זכו להגיע אליו, אָנָּא מִי יִימַר דְּזָכִינָא לָהּ – מי
 39 יאמר שאזכה להגיע אליו.
 40 רַבִּי אָנָּא מִחֲמַת חִיבְתוּ לֵארוּץ יִשְׂרָאֵל הִיא מְנַשֵּׁק אֶת כִּיפֵי דְעֵבֹ –
 41 אלמוגים שהיו בעכו בכניסה לארץ ישראל. רַבִּי חֲנִינְיָא הִיא מִתְקַן
 42 מִתְקַלְיָה – מתקן את המכשולים שבדרכי העיר, כדי שלא יצא שם
 43 רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אִפְי

1 מִכָּל הָאֲרֻצוֹת לְבָשֵׁל אֶת פִּירוּתֵיהּ. אי – שמא תאמר שיש לדמותה
 2 כך, מִה אָבִי זֶה קָל וְאִין בְּשָׂרוֹ שְׁמֹן – שכשם שהצבי מחמת שרץ
 3 מהר בשרו כחוש, אָה אֲרִיץ יִשְׂרָאֵל מִחֲמַת שְׁקָלָה לְבָשֵׁל וְאִין
 4 פִּירוּתֵיהּ שְׁמִינִים, תְּלַמּוּד לִמָּר – משמיענו הכתוב בפסוק (שמות ג ח)
 5 'אֲרִיץ וְבֵת חֶלֶב וְדָבָשׁ', שהפירות הגדלים בה הם שְׁמִינִים מִחֶלֶב
 6 וּמִתּוֹקִים מִדָּבָשׁ.
 7 הגמרא שבה לענין העלייה לארץ ישראל: רַבִּי אֶלְעָזָר בִּי הָהוּ סְלִיק
 8 –כשעלה] לְאֲרִיץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר, פְּלִטִי לִי מִחֶדָּא – נצלתי מאחת מן
 9 הקללות האמורות בפסוק. בִּי סְמִכּוּהוּ – כשסמכוהו שיוכל לדון
 10 דיני קנסות, אָמַר, פְּלִטִי לִי מִתְרַתִּי – נצלתי משתי קללות האמורות
 11 בפסוק. בִּי אוֹתְבוּהוּ בְּסוּד הַעֵיבּוּר – כשהושיבוהו עמהם לקביעת
 12 עיבור השנה, אָמַר, פְּלִטִי לִי מִתְלַת – נצלתי משלשת הקללות
 13 האמורות בפסוק. ושלשת הקללות נזכרות בנביא שְׁנַאֲמַר (יחזקאל יג
 14 ט) וְהִיתָה יְדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שְׁוֹא וְגו', וְהִקְסַמִּים כְּזָב בְּסוּד עַמִּי לֹא יִהְיוּ
 15 וּבִכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתְּבוּ וְאֵל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֹא יְבֹאוּ. 'בְּסוּד
 16 עַמִּי לֹא יִהְיוּ, זֶה סוּד עֵיבּוּר. 'וּבִכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתְּבוּ, זֶה
 17 סְמִיכָה. 'וְאֵל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֹא יְבֹאוּ, בְּמִשְׁמַעוֹ, שלא יזכו להגיע
 18 לארץ ישראל. ורבי אלעזר ניצל מכל הקללות, שעלה לארץ
 19 ישראל, וגם סמכוהו, וגם גילו לו את סוד העיבור.
 20 הגמרא מביאה עובדות בענין השתוקקותם וחיבתם של
 21 האמוראים לארץ ישראל: רַבִּי יוֹדָא בִּי הָהוּ סְלִיק לְאֲרִיץ יִשְׂרָאֵל –
 22 כאשר עלה רבי יודא לארץ ישראל, והגיע בדרכו לנהר הירדן, לא

פרק א משנה א

מִשָּׁה קִיבַל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֵּרָה לַיהוֹשֻׁעַ, וַיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסְרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין, וְהֶעֱמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה:

נקודות משיחות קודש

עם זאת אין הנהגה זו שוללת התנשאות ותוקף במקום הדורש זאת, כפי שנאמר בתחילת השולחן-ערוך - "ואל יכוש מפני המלעיגים". יש זמנים ומצבים שבהם נדרש האדם לעמוד בעוז ובתוקף כנגד המונעים ומעכבים אותו מעבודת ה'.

באופן אחר, יש לומר: התכלית של מתן-תורה היא, כמאמר חז"ל, "עליונים ירדו לתחתונים ותחתונים יעלו לעליונים". כלומר, לחבר בין העליונים לתחתונים ולעשות מגשמות העולם - אלוקות. (בכך נשלמת תכלית בריאת העולם - "לעשות לו יתברך רירה בתחתונים"¹). את זאת מסמל הר סיני. מצד אחד, "הר" - עליונים, רוחניות; מצד שני "סיני" - תחתונים, גשמיות. במתן-תורה היה איחוד של אלה עם אלה.

יכול יהודי לחשוב: מנין לו הכוח והאפשרות ליישם דרך זו בעבודת ה' - איחוד של גשמיות ורוחניות שביסורם הם שני הפכים ?

על כך משיבה המשנה ואומרת: "משה קיבל תורה מסיני" - כבר "מסיני" ניתן לכך הכוח. אם להר סיני שהוא ממין ה"דומם", נתן הקב"ה כוח לחבר בין קצוות מנוגדים, על-אחת-כמה-וכמה האדם, ממין ה"מדבר" שהוא הנעלה מכל המינים - בוודאי ובוודאי ניתן לו הכוח לעשות כן ולקיים בכך את תכלית בריאתו ובריאת העולמות - "להיות לו יתברך דירה בתחתונים".

(לקוטי שיחות, כרך א, עמ' 276)

המפרשים שואלים במשנה זו, מהו הלשון "משה קיבל תורה מסיני" מדוע לא כתוב "משה קיבל תורה מהקב"ה"?

יש לבאר זאת על פי המובא במדרש¹, שבשעה שרצה הקב"ה לתת את התורה לישראל, התכנסו ההרים וכל אחד מהם ביקש שעליו תינתן התורה בגלל מעלתו. אמר להם הקב"ה, "למה תרצדון היום גבנונים"¹! הגאווה שאתם מתגאים בה עושה אתכם ל"הרים גבנונים"

- מלשון "גיבן" - ונוטלת מכם את הזכות שתינתן עליכם התורה. לעומת זאת הר סיני, הנמוך מכל ההרים ("דמכיך מכל טוריא") - עליו תינתן התורה, כי הוא "ההר חמד אלוקים לשבתו"¹.

מכך אנו למדים שהביטול והענווה הם תנאי הכרחי ומוקדם לקבלת התורה ולימודה. זו אפוא כוונת המשנה, ללמדנו שקבלת התורה צריכה להיות "מסיני" דוקא - ביטול וענווה.

אך לפי זה אפשר להקשות לאידך גיסא : אם מה שמכשיר לקבלת התורה הם ביטול וענווה, מדוע ניתנה התורה על הר (נמוך ככל שיהיה) ולא בעמק, או לפחות, במישור?

נמצאנו למדים כי המצב הרצוי לקבלת התורה הוא - הר נמוך; מצד אחד הר ומצד שני נמוך.

משמעות הדבר בעבודת האדם :

ככלל נדרש האדם להיות ענו ושפל-רוח. אך ביחד

1. מדרש תהילים (הוצאת בובר) ס"ח, יז. ראה גם מגילה כט, א. 2. תהילים סח, יז. 3. שם, שם. 4. שמות רבה פרשה

יב. 5. תניא פרק לו.

פרשת נשא

ד ^{כא} וידבר יהוה אל־משה לאמר: ^{כב} נשא את־ראש בני גרשון גם־הם לבית אבתם למשפחתם: ^{כג} מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה עד בן־חמשים שנה תפקד אותם פֿל־הבא לצבא צבא לעבד עבדה באהל מועד: ^{כד} זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד ולמשא: ^{כה} (לוי) ^{כז} וְנִשְׂאוּ את־יריעת המשפן ואת־אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר־עליו מלמעלה ואת־מסד פתח אהל מועד: ^{כח} ואת קלעי החצר ואת־מסד | פתח | שער החצר אשר על־המשפן ועל־המזבח סביב ואת מיתריהם ואת־פֿל־פֿלי עבדתם ואת פֿל־אשר יעשה להם ועבדו: ^{כט} על־פֿי אהרן ובניו תהיה פֿל־עבדת בני הגרשני לכל־משאם ולכל עבדתם ופקדתם עליהם במשמרת את פֿל־משאם: ^ל זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן־אהרן הכהן: **ס**

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יג עמ' 19)

נשא את ראש בני גרשון גם הם (ד, כב)
גרשון - לשון גרושין, רומז ל'סור מרע'. קהת - מלשון "קהת צמים", רומז ל'עשה טוב', אסיפת דברים טובים. וגרשון נולד לפני קהת, כי ראשית העבודה היא 'סור מרע', כמשל הקנת היכל למלך, שמפנים תחלה את הולכלוך ואחר־כך מכניסים פלים נאים. אף בני קהת נמנו לפני בני גרשון, כי "סור מרע" הוא הקנה והקדמה ל"עשה טוב", ואם כן 'עשה טוב' קדים בפונה.

(ישראל) שני ^{כט} בני מררי למשפחתם לבית־אבתם תפקד אתם: ^ל מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה תפקדם פֿל־הבא לצבא לעבד את־עבדת אהל מועד: ^{לא} וזאת משמרת משאם לכל־עבדתם באהל מועד קרשי המשפן ובריחיו ועמודיו ואדניו:

^{לב} ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל־פֿליהם ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את־פֿלי משמרת משאם: ^{לד} זאת עבדת משפחת בני מררי לכל־עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן־אהרן הכהן: ^{לה} ע"כ במנחת שבת ובחול ^{לו} ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את־בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם: ^{לז} מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה פֿל־הבא לצבא לעבדה באהל מועד: ^{לח} ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים: ^{לז} אלה פקודי משפחת הקהתי פֿל־העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על־פֿי יהוה ביד־משה: ^ס ^{לא} ופקודי בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם: ^{לב} מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה פֿל־הבא לצבא לעבדה באהל מועד: ^{לג} ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים ושש מאות ושלשים: ^{לד} אלה פקודי משפחת בני גרשון פֿל־העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על־פֿי יהוה: ^{לז} ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם לבית אבתם: ^{לז} מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה פֿל־הבא לצבא לעבדה באהל מועד: ^{לח} ויהיו פקדיהם למשפחתם שלשת אלפים ומאתים: ^{לח} אלה פקודי משפחת בני מררי אשר פקד משה ואהרן על־פֿי יהוה ביד־משה: ^{לז} פֿל־הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל את־הלוים למשפחתם ולבית אבתם: ^{לז} מִמֶּנּוּ שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה פֿל־הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד: ^{לח} ויהיו פקדיהם שמנת אלפים

ומדוע כתב דגמא זו. ויש לומר, דהנה השרץ אינו דבר צדדי המונע את פעלת הטבילה (כמו חציצה), אלא הוא הפך הטבילה, שענגנה עזיבת הטמאה וטהרה ממנה. ואף כאן: בלי תשובה אין תכן לודוי, כי שניהם מעשה אחד של טהרה מטמאת החטא.

רביעי י' וידבר יהוה אל־משה לאמר: ב' דבר אל־בני ישראל ואמרת אל־הם איש איש כִּי־תִשְׁטֵה אֶשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מֵעַל: ו' וּשְׁכַב אִישׁ אֶתֶּה שְׁכַב־זָרַע וְנִעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתַּרְהָ וְהָיָא נְטִמָּאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה: ד' וְעָבַר עָלָיו רוּח־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אֶשְׁתּוֹ וְהוּא נְטִמָּאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּח־קִנְאָה וְקָנָא אֶת־אֶשְׁתּוֹ וְהוּא לֹא נְטִמָּאָה: ו' וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אֶשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת־קַרְבְּנָהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא־יִצַק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לֶכְנֶה כִּי־מִנְחַת קִנְאָתָהּ הוּא מִנְחַת זָכָרוֹן מוֹכֶרֶת עֹון: ו' וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמִידָהּ לִפְנֵי יְהוָה: ו' וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּם קְדֻשִׁים בְּכַל־יַחֲרֹשׁ וּמִן־הַעֲפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּזְשָׁפָן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמִּיֹּם: ו' וְהִעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־רִפְפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזָּכָרוֹן מִנְחַת קִנְאָתָהּ הוּא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מִי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים: ו' וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁמִית טְמֵאָה תַּחַת אִישְׁךָ הִנְקִי מִמִּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה: ו' וְאֵת כִּי שָׁמִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נְטִמָּאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שְׁכַבְתּוֹ מִבְּלַעְדֵי אִישְׁךָ: ו' וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לְאֵלֶּה וְלִשְׁבַעַת בְּתוֹךְ עַמְּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יָרְכֶךָ נִפְלֵת וְאֶת־בְּטַנְךָ צָבָה: ו' וְכִּאֲו הַמִּיֹּם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָד לְצַבּוֹת בְּטָן וְלִנְפֵל יָרֵךְ וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן | אָמֵן: ו' וְכָתַב

וחמש מאות ושמונים: מ' עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אֹתָם בִּיר־מִשָּׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשְׁאֹו וּפְקָדָיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 53)

אלה פקודי משפחת בני מררי (ד, מה)

מררי - משאו היה על העגלות, היינו עבודה של הלוח בלי גבול בנפש הבקמית, "משכני". גרשון - בו נאמר לעיל "ולמשא", היינו עבודה זו גם בנפש האלקית, "אחריד נרוצה". קהת - עבודה זו מצד שרש הנפש האלקית, שאינו שוף כלל לנפש הבקמית, "הביאני המלך חדריו". לכן היה עקר משאו הארון - תורה, כי "הביאני המלך חדריו" היה במתן תורה.

שלישי ה' א' וידבר יהוה אל־משה לאמר: ב' צו את־בני ישראל וישלחו מן־המחנה כל־צֹרֵעַ וְכַל־זָב וְכַל טָמֵא לְנֶפֶשׁ: ג' מוֹכֵר עַד־נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: ד' וַיַּעֲשׂוּ־בֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֶּן עֶשְׂרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ' וידבר יהוה אל־משה לאמר: ו' דבר אל־בני ישראל איש או־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדִים לְמַעַל מֵעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה חֲנַפֵּשׁ הֵהוּא: ו' וְהִתְוֹדוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶׁר אָשֵׁם לוֹ: ו' וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמוֹשֵׁב לִיהוָה לַכֹּהֵן מִלֶּכֶד אֵיל הַכַּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר־בּוֹ עָלָיו: ו' וְכַל־תְּרוֹמָה לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: ו' וְאִישׁ אֶת־קֹדְשׁוֹ לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לח עמ' 19)

והתנדו את חטאתם אשר עשו (ה, ז)

המתנדו בדברים ולא גמר בלבו לעזב... דומה לטובל ושרץ בידו (רמב"ם) לקארה הנה לו לומר סתם שאין ודוי בלי תשובה,

תָּרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ^א וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאתָ וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקָדַשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: ^ב וְהַזִּיר לַיהוָה אֶת־יָמָיו נִזְרוּ וְהִבִּיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשֶׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוּ: ^ג וְזֹאת תֹּרַת הַנִּזְוִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוּ וַיָּבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ^ד וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשֵׂה אַחַת בִּתְשֻׁנָּתָהּ תְּמִימָה לַחֲטָאתָ וְאֵיל־אֶחָד תָּמִים לְשִׁלְמִים: ^ה וְסָל מִצֹּות סִלַּת חֵלֶת בְּלוּלַת בֶּשֶׁמֶן וּרְקִיקוֹ מִצֹּות מִשְׁחִים בֶּשֶׁמֶן וּמִנְחַתְתֶּם וְנִסְפִיהֶם: ^ו וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לְפָנָי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת־חֲטָאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ: ^ז וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֵׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל כָּל הַמִּצְוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: ^ח וְגִלַּח הַנִּזְוִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שֵׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: ^ט וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזִּזְרַע בְּשֵׁלָה מִן־הָאֵיל וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־הַפֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנִּזְוִיר אַחַר הַתְּגַלְחָה אֶת־נִזְרוֹ: ^י וְהַנִּזְרָה אוֹתָם הַכֹּהֵן אֶת־הַתְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה קָדַשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֹזה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹךְ הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתַּה הַנִּזְוִיר יָיִן: ^{יא} וְזֹאת תֹּרַת הַנִּזְוִיר אֲשֶׁר יִדֹר קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׁיֵג יָדוֹ כִּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹר כֵּן יַעֲשֵׂה עַל תֹּרַת נִזְרוֹ: ^{יב} וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ^{יג} דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: ^{יד} וַיִּבְרַכְךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: ^{טו} יָאֵר יְהוָה אֶת־פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּחַנְדֶּךָ: ^{טז} יִשָּׂא יְהוָה אֶת־פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשְׂמֶךָ לְךָ שְׁלוֹם: ^{יז} וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: ^{יח}

אֶת־הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּפֶּסֶךְ וּמַחֵה אֶל־יָמֵי הַמָּרִים: ^{יט} וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־יָמֵי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַיָּמִים הַמְּאָרְרִים לְמָרִים: ^כ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאת וְהַנִּזְרָה אֶת־הַמִּנְחָה לְפָנָי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ: ^{כא} וְקִמֹץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אִזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וְאַחַר יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַיָּמִים: ^{כב} וְהִשְׁקָה אֶת־הַיָּמִים וְהִיתָה אִם־נִטְמָאָה וְתִמְעַל מֵעַל בְּאִשָּׁה וּבָאוּ בָּהּ הַיָּמִים הַמְּאָרְרִים לְמָרִים וַעֲבַתָּה כְּמִנְחָה וּנְפִלָה יִרְכָּה וְהִיתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עִמּוּהָ: ^{כג} וְאִם־לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְהִתְרַהּ הוּא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זֶרַע: ^{כד} וְזֹאת תֹּרַת הַקְּנָאת אֲשֶׁר תִּשְׁטַח אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה וְנִטְמָאָה: ^{כה} אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תִּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנְאָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לְפָנָי יְהוָה וַעֲשֵׂה לָּהּ הַכֹּהֵן אֶת־כְּלֵי־הַתּוֹרָה הַזֹּאת: ^{כו} וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֵן וְהָאִשָּׁה הַהוּא תִּשָּׂא אֶת־עֹנֶה: ^{כז} וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ^{כח} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנִדְרָה נִזְוִיר לַהֲזִיר לַיהוָה: ^{כט} מִיָּזִין וְשִׁכַר יִזִּיר חֶמֶץ יָיִן וְחֶמֶץ שִׁכַר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשִׂים לֹא יֹאכְלוּ: ^ל כָּל יָמֵי נִזְרוֹ מִכָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֵׂה מִגִּפְן הַיָּיִן מִחֲרָצִים וְעַד־זֶג לֹא יֹאכְלוּ: ^{לא} כָּל־יָמֵי נִזְרוֹ תֵּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזִּיר לַיהוָה קָדַשׁ יְהוָה גְּדֹל פֶּרַע שֶׁעַר רֹאשׁוֹ: ^{לב} כָּל־יָמָיו הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא: ^{לג} לְאֲבָיו וְלֵאמֹו לְאֲחָיו וְלֵאחֲתָו לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נִזְרָה אֵלֵהֶו עַל־רֹאשׁוֹ: ^{לד} כָּל יָמָי נִזְרוֹ קָדַשׁ הוּא לַיהוָה: ^{לה} וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בַּפֶּתַע פְּתָאֵם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְתּוּ: ^{לו} וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ נשא תשל"ו)

איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר (ו, ב)

הרואה סוטה בקלקולה, נזיר עצמו מן חינו (רש"י)

הפצל-שם טוב אומר, ש'הזולת' הוא ראוי: מי שרואה בזולתו דבר רע, סימן שגם בו עצמו יש מעין הפי זה, כי אחרת לא היה רואה אותו בחברו. ואף כאן: אדם שרואה סוטה בקלקולה חייב לדעת שיש לו קשר מסוים לחטא זה, לפחות בדקות, ולכן עליו לתקן ולהגדיר את עצמו.

חמישי ז א ויהי ביום בלות משה להקים את המושבן וימשח אתו ויקדש אתו ואת כלביו ואת המזבח ואת כלביו וימשחם ויקדש אתם: ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המזבח הם העמדים עליהם הפקדים: ויביאו את קרבנם לפני יהוה שש עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן: ויאמר יהוה אל משה לאמר: ה קח מאתם והיו לעבד את עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל הלויים איש כפי עבדתו: ויקח משה את העגלת ואת הבקר ויתן אותם אל הלויים: ואת שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם: ואת ארבע העגלות ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן אהרן הכהן: ולבני קהת לא נתן כפי עבדת הקדש עליהם כפתף ישאו: ויקריבו הנשאים את חנפת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח: ויאמר יהוה אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנפת המזבח: ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה: וקרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה עשרה זהב מלאה קמרת: ופר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד לעלה: וולובח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים חמשה בני שנה חמשה זה קרבן נתנאל בן צוער: פ ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן חלון: כה קרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: ב כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: ג פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד לעלה: ד שער עזים אחד לחטאת: ה ולובח השלמים עתודים חמשה פבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליאב בן חלון: פ ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן שדיאור: ז קרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: ח כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: ט פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד לעלה: י שער עזים אחד לחטאת: יא ולובח השלמים בקר

בלולה בשמן למנחה: י כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: יא פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד בן שנתו לעלה: יב שער עזים אחד לחטאת: יג ולובח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים חמשה פבשים בני שנה חמשה זה קרבן נחשון בן עמינדב: פ יד ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר: טה הקרב את קרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כ כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: כא פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד בן שנתו לעלה: כב שער עזים אחד לחטאת: כג ולובח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים חמשה בני שנה חמשה זה קרבן נתנאל בן צוער: פ כד ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן חלון: כה קרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כו כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: כז פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד לעלה: כח שער עזים אחד לחטאת: כט ולובח השלמים עתודים חמשה פבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליאב בן חלון: פ ל ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן שדיאור: ז קרבנו קערת פספס אחת שלשים ומאה משקלה מורק אחד פספס שבעים שקל בשקל הקדש שניהם א מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: ח כפר אחת עשרה זהב מלאה קמרת: ט פר אחד בן בקר איל אחד פבש אחד לעלה: י שער עזים אחד לחטאת: יא ולובח השלמים בקר

בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
 בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: ^כ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
 קְטֹרֶת: ^{כא} פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
 אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: ^{כב} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 לְחַטָּאת: ^{כג} וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמֶע בֶּן־עֲמִיהוּד: ^{כד} כַּף
 אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: ^{כה} פֶּר אֶחָד
 בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
^{כו} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: ^{כז} וְלִזְבַּח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים
 חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן
 שְׁלֵמִיאל בֶּן־צֹרִישֶׁדִי: ^{כח} פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קטורי שיחות יג ענן' 190)

עבדת הקדש עליהם, בכתף ישארו (ו, ט)
 יש יהודי שהטלה עליו העבודה הקדושה של הפצת
 הנגלה והנסתר שבתורה (הארון והמנוחה) וקרוב לבם של
 ישראל לאביהם שבשמים, ועליו למלא שליחות זו במקום
 שהפונה העליונה הביאתו לשם ולא לזו ממקומו. וזאת, אף
 שבכתף ישארו, היינו שלא היו נושאים הפלים על בהמות
 ועגלות - הנפש הפהמית אינה יכולה לשאת ולהביין מה זה
 ועל מה זה.

שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמֶע
 בֶּן־צֹרִישֶׁדִי: ^כ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
 קְטֹרֶת: ^{כא} פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
 אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: ^{כב} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 לְחַטָּאת: ^{כג} וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמֶע בֶּן־עֲמִיהוּד: ^{כד} כַּף
 אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: ^{כה} פֶּר אֶחָד
 בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
^{כו} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: ^{כז} וְלִזְבַּח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים
 חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן
 שְׁלֵמִיאל בֶּן־צֹרִישֶׁדִי: ^{כח} פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קטורי שיחות יג ענן' 190)

עבדת הקדש עליהם, בכתף ישארו (ו, ט)

יש יהודי שהטלה עליו העבודה הקדושה של הפצת
 הנגלה והנסתר שבתורה (הארון והמנוחה) וקרוב לבם של
 ישראל לאביהם שבשמים, ועליו למלא שליחות זו במקום
 שהפונה העליונה הביאתו לשם ולא לזו ממקומו. וזאת, אף
 שבכתף ישארו, היינו שלא היו נושאים הפלים על בהמות
 ועגלות - הנפש הפהמית אינה יכולה לשאת ולהביין מה זה
 ועל מה זה.

שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמֶע
 בֶּן־צֹרִישֶׁדִי: ^כ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
 קְטֹרֶת: ^{כא} פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
 אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: ^{כב} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד
 לְחַטָּאת: ^{כג} וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמֶע בֶּן־עֲמִיהוּד: ^{כד} כַּף
 אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: ^{כה} פֶּר אֶחָד
 בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
^{כו} שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: ^{כז} וְלִזְבַּח
 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים
 חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן
 שְׁלֵמִיאל בֶּן־צֹרִישֶׁדִי: ^{כח} פ

מִזְרָק־כֶּסֶף שְׁנַיִם עֶשֶׂר כִּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּי
 עֶשְׂרֵה: ^ט שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף
 וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכִּלִּים אֲלֵפִים
 וָאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: ^י כִּפּוֹת זָהָב
 שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה מִלֵּאֵת קִמְרַת עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה הַכֶּף
 בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב הַכִּפּוֹת עֵשָׂרִים וּמֵאָה:
^{יא} כָּל־הַבֶּקֶר לַעֲלֹה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים אֵילִם
 שְׁנַיִם־עֶשֶׂר כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 וּמִנְחָתָם וְשַׁעֲרֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאת:
^{יב} וְכָל בֶּקֶר א זָבַח הַשְּׁלָמִים עֵשָׂרִים וָאַרְבַּעַה
 פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁלֹשִׁים כִּבְשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי
 הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ: ^{יג} וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל־אַהֲל מוֹעֵד
 לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ מֵעַל
 הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי
 הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: פפפ

חצי קדיש

וַתִּגְדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. אַמֵּן בְּעֶלְמָא דִּי בְרָא
 כְּרַעוּתָהּ וַיִּמְלִיךָ מַלְכוּתָהּ, וַיִּצְמַח פּוֹרְקָנָהּ וַיִּקְרַב
 מִשִּׁיחָהּ. אַמֵּן בְּחַיִּכּוֹן וּבְיוֹמִיכּוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאַמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן יְהֵא שְׁמֵה רַבָּא מְכַרְךָ לְעַלְמָא
 וְלְעַלְמֵי עֲלַמְיָא. יְהִיבְרַךְ: יְהֵא שְׁמֵה רַבָּא מְכַרְךָ לְעַלְמָא
 וְלְעַלְמֵי עֲלַמְיָא. יְהִיבְרַךְ, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיִּתְפָּאֵר, וַיִּתְרוֹמֵם,
 וַיִּתְנַשֵּׂא, וַיִּתְהַדָּר, וַיִּתְעַלֶּה, וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵה דְקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. אַמֵּן לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא,
 תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא, דְאַמְיָרִין בְּעֶלְמָא, וְאַמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחות ש"פ נשא תשל"ה)

וישמע את הקול מדבר אליו . . וידבר אליו (ז, פט)
 רבנו הזקן פסק בהלכות תלמוד תורה, שכל אחד אחד
 יש לו חלק בפשט, ברמז, בדרוש ובסוד שבתורה (ועיינין שם
 עד היכן הדברים מגיעים). וכן כתב האריז"ל על הפסוק "חלקי
 ה' אמרה נפשי". ויש להעיר, ש"ישאל" הוא ראשי תבות

עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת: ^א וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר
 שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים
 בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־
 עַמִּישֶׁדַי: ^ב כִּיּוֹם עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי
 אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרֹן: ^ג קֶרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף
 אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
 שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם א מִלֵּאִים
 סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: ^ד כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה
 זָהָב מִלֵּאֵה קִמְרַת: ^ה פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל
 אֶחָד כִּבְשִׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָה לַעֲלֹה: ^ו שַׁעֲרֵי־עֲזִים
 אֶחָד לַחֲטָאת: ^ז וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר שְׁנַיִם
 אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרֹן: ^ח כִּיּוֹם
 שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע
 בֶּן־עֵינָן: ^ט קֶרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים
 וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
 בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם א מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה
 בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: ^י כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאֵה
 קִמְרַת: ^{יא} פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקֶר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ־
 אֶחָד בֶּן־שָׁנָה לַעֲלֹה: ^{יב} שַׁעֲרֵי־עֲזִים אֶחָד
 לַחֲטָאת: ^{יג} וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקֶר שְׁנַיִם אֵילִם
 חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
 זֶה קֶרְבֵּן אַחִירַע בֶּן־עֵינָן: פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לז עמ' 90)

כִּיּוֹם עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר (ז, עב)
 רז"ל אמרו: כל המוסיף גורע, שנאמר . . עשיתי עשרה
 וריעות (דל עיי"ן מהכא, הו"ל הו"ב). השרש של כל המוסיף
 גורע הוא בעולם התהו, שהיה בו רבוי אורות, ונשברו ונפלו
 י"א בחינות (שמקן הוא י"א אלופי עשו). והנה תהו הוא
 גבורות, בסוד בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם
 במדת הדין, ואשר דוקא ממתיק גבורות אלו, כי הוא בחינת
 בינה, עלמא דאיתי (אשר מלשון אשר ומענוג), והגבורות
 נמתקין בשרשן - בינה.

שביעי ^פ זאת א חנכת המזבח כיום המשח אותו
 מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתים עשרה

פְּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים
 בְּנִי־שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי
 הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ: פט וּבָכָא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֵל מוֹעֵד
 לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ מֵעַל
 הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי
 הַכַּרְבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו:

קע"ז פסוקים, עמו"ס סימן.

יש ששים רבוא אותיות לתורה, היינו שכל אחד יש לו אות בתורה. והדבר נקמז פאן: לכל יהודי יש חלק בתורה שמדבר אליו בלבד.

מפטיר פו כָּל־הַבֶּקֶר לְעֹלֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרִים אֵילִם
 שְׁנַיִם־עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנִי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 וּמִנְחָתָם וּשְׁעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לְחֻטָּאת:
 פח וְכֹל בֶּקֶר | זָבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנִי יִשְׂרָאֵל:

עץ־חיים היא למחזיקים בה, ותמכה מאשר. דרכיה דרכי־נעם, וכל־נתיבותיה שלום. ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד. יי הפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוף. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחנות של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפניה

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמִּים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יי הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹ וּבְנְבִיאֵי הָאֱמֶת וְצִדְקָ:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הוקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

הפטרה לפרשת נשא

שי למורא

ב) עֲקָרָה וְלֹא יֵלְדָה, שִׁיתָבוּ
 לְחַיִּיתָה עֲקָרָה אֲשֶׁר יֵלְדָה כָּכָר לִפְנֵי
 שְׁנַעֲשִׂית עֲקָרָה, לָכוֹן כָּפֵל דְּכָרִי.

בשופטים פרק יג

יג ב וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְרַעָה מִמִּשְׁפַּחַת
 הַדְּנִי וַשְּׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יֵלְדָה: ג וַיֵּרָא מִלְּאֲדֵי־יְהוָה
 אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עֲקָרָה וְלֹא יֵלְדָת וְהָרִית

עטרת מרים

ב וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְרַעָה
 מִמִּשְׁפַּחַת הַדְּנִי וַשְּׁמוֹ מְנוּחַ
 וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יֵלְדָה: גם לפני
 שְׁנַעֲשִׂית עֲקָרָה: ג וַיֵּרָא מִלְּאֲדֵי־
 יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
 הִנֵּה־נָא אֶת־עֲקָרָה וְלֹא יֵלְדָת

עטרת מרים

שי למורא

והרית תהי הרה וילדת בן: ד ועתה מעתה השמרי נא ואלתשתי
יין חדש ושכר ויין וישן ואלתאכלי פלטימא דברים האסורים לנזיר: ה כי
הנך תהי הרה וילדת בן ומורה פער לאיעלה עלראשו כירנזיר
אלתים יהיה הנער מעת צאתו מןהפטן והוא יחל ויחיל ולא יגבר

ד) יין ושכר, יין חדש ויין ישן. כל סמא, דברים האסורים לנזיר.
ה) ומורה לא יעלה על ראשו, ותער לא יעלה על ראשו להסיר
את שעריו. יחל, ויחיל. ו) איש האלהים, השכה שהיה נביא. ואת
שמו לא הגיד לי, כלומר, שאלתי את שמו ולא הגיד לי. ולכן לא

להושיע אתישראל מיד
פלשתים: ונתבא האשה
ותאמר לאישה לבעלה לאמר
איש האלהים השכה שנביא הנה
בא אלי ומראהו כמראה מלאך
האלהים נראה ופנים מאד ולא
שאלתיהו אימנה מאיה מקום
הוא הואיל ואתשמו לאהגיד לי
כאשר שאלתי: ויאמר לי הנך
הרה וילדת בן ועתה אל
תשתי ויין ושכר ואלתאכלי
פלטימא פירנזיר אלהים יהיה
הנער מןהפטן עדיום מותו:
ח ויעתר מנחם אליהוה ויאמר
כי אדוני איש האלהים אשר
שלחת יבואנא עוד אלינו
ויורנו וילמדנו מהנעשה לנער
היולד אשר ילד: ט וישמע
האלהים בקול מנחם למלאות
שאלתו ויבא מלאך האלהים עוד
אלהאשה והיא יושבת בשדה
ומנחם אישה אין עמה: י ותמהר
האשה ותרץ ותגד לאישה
ותאמר אליו הנה נראה אלי
האיש אשרבא ביום הדיע אלי:
יא ויקם וילך מנחם אחרי אשתו
כי היא לבדה ידעה המקום אשר נראה
בו ויבא אליהאיש ויאמר לו
האתה האיש אשרדברת אל
האשה ויאמר אני: יב ויאמר
מנחם עתה הואיל וכאת שנית על די
תפלתי גודאי יבא דבריד לזאת
אשאלך ויודיעני מהיהיה משפט
הנער איך להתנהג עמו ומעשהו
וכה תפעשה אשר אעשה לו:
יג ויאמר מלאך יהוה אלמנחם
אין משפט הנער להסיר עליו על שאר
נזירות, רק התוספת היא מכל אשר
אמרתי אליהאשה תשמר גם
האשה, אמו של הנער: יד מכל
אשריצא מגפן תיין לא תאכל

וילדת בן: ד ועתה השמרי נא ואל
תשתי יין ושכר ואלתאכלי פלטימא:
ה כי הנך הרה וילדת בן ומורה לא
יעלה עלראשו פירנזיר אלהים יהיה
הנער מןהפטן והוא יחל להושיע
אתישראל מיד פלשתים: ונתבא
האשה ותאמר לאישה לאמר איש
האלהים בא אלי ומראהו כמראה
מלאך האלהים נראה מאד ולא
שאלתיהו אימנה הוא ואתשמו לא
הגיד לי: ויאמר לי הנך הרה וילדת
בן ועתה אלתשתי ויין ושכר ואל
תאכלי פלטימא פירנזיר אלהים יהיה
הנער מןהפטן עדיום מותו: ח ויעתר
מנחם אליהוה ויאמר כי אדוני איש
האלהים אשר שלחת יבואנא עוד
אלינו ויורנו מהנעשה לנער היולד:
ט וישמע האלהים בקול מנחם ויבא

שאלתי על מקומו. ח) מה נעשה,
אולי צריך לעשות דברים נוספים
על שאר נזירות, שהרי הוא נזיר מן
הפטן. היולד, העתיד להולד.
י) אשר בא ביום, ביום הדיע
שנזכר קדם. יא) אחרי אשתו,
שהיא לבדה ידעה את המקום אשר
נראה בו. יב) וכתב המלבי"ם,
שהמלאך נראה אל האשה דוקא,
משום שנזירות שמשון אינו דבר
הנדר ואי אפשר להתירו כי הנה על
ידי המלאך. ואם הנה על פי האב
הנה דבר הנדר, כי האב יכול להדיר
את בנו בנזירות ואז הנה דין אחר
לנזירותו. יג) עתה יבוא
דבריד, עתה, הואיל וכאת שנית
על ידי תפלתי, אם בן דבר ה' הוא,
וגודאי יבוא דבריד. מה יהיה
משפט הנער ומעשהו, כלומר,
אתה אמרת רק מה תעשה האשה,
אבל מה יהיה משפט התנהגות של
הנער ומעשהו. יד) מכל אשר
אמרתי אל האשה תשמר,
כלומר, מה יהיה משפט הנער איך
צריך לשאל אותי, אלא תשאל את
חכמי הדור ויודיעוך את הלכות
נזירות. וכאתי רק לתזכיר את
האשה בדברים שיש בהם חידוש
ותוספת על הלכות נזירות.
מלאך האלהים עוד אליהאשה והיא יושבת בשדה ומנחם
אישה אין עמה: י ותמהר האשה ותרץ ותגד לאישה ותאמר
אליו הנה נראה אלי האיש אשרבא ביום אלי: יא ויקם וילך
מנחם אחרי אשתו ויבא אליהאיש ויאמר לו האתה האיש
אשרדברת אליהאשה ויאמר אני: יב ויאמר מנחם עתה יבא
דבריד מהיהיה משפט הנער ומעשהו: יג ויאמר מלאך יהוה
אלמנחם מכל אשראמרתי אליהאשה תשמר: יד מכל

שי למורא

אחר, להצעידו, כמו "פעמי מרפבותיו" (שופטים ה,כח). ורז"ל פרשו, "לפעמו", מענין פעמון, שהיתה רוח נבואה מקשקשת לפניו כפעמון. ופרוש "רוח ה'", נבואתו של עקב אבינו שאמר "יהי דן נחש עלי דרך" (בראשית נט,יז), שהתחילה אז להתקיים. במתנה דן וגו', כנחלת שבט דן שהיתה בין צרעה ובין אשתאול.

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות, האל הנאמן האומר ועושה, המדבר ומקיים, שכל דבריו אמת וצדק: נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דבריו, ודבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל דבריו:

רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלובת נפש תושיע ותשמח במהרה בימינו. ברוך אתה יי. משמח ציון בכנייה:

שמחנו, יי אלהינו, באלהינו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחה, במהרה יבוא ויגל לפנינו, על כסאו לא ישב זר, ולא ינחלו עוד אחרים את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת לו, שלא יכפה נרו לעולם ועד: ברוך אתה יי, מגן דוד:

על התורה, ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת הזה, שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה, לכבוד ולתפארת. על הכל, יי אלהינו אנחנו מודים לך, ומברכים אותך. יתברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם ועד: ברוך אתה יי, מקדש השבת:

תחילת זמן קידוש לבנה:
יום שני בערב, ז' סיון

אגרות קודש

בי"ה, ערב חג השבועות, תשכ"ב
ברוקלין, נ. י.

לכבוד מר בנימין שי אליאב

שלום וברכה!

בקשר עם חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה לאחל לו ולזוגי שתחי' חג שמח, ובנוסח המסורתי של כ"ק מו"ח אדמו"ר - קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בהזדמנות זו אביע קורת רוחי מבקורו בכפר חב"ד והתרשמותו, שרואה אני בזה התחלה טובה להידוק הקשר עם אנשי חב"ד באה"ק ת"ו, וכיון שכל הענינים בעולם הם באופן של גומלין, הרי בודאי שתחי' מזה תועלת לשני הצדדים.

בכבוד ובברכת החג ולבשו"ט.

לוח זמנים לשבוע פרשת נשא בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
 (ח) = שעון חורף   (ק) = שעון קיץ

שבת יציאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמו"ר ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:20	19:18	20:08	20:04	19:39	19:35	10:18	10:19	9:06	9:07	8:26	8:28	5:38	5:40	באר שבע (ק)
20:24	19:14	20:12	20:08	19:45	19:41	10:16	10:17	9:04	9:05	8:22	8:24	5:34	5:36	חיפה (ק)
20:20	19:03	20:08	20:04	19:44	19:40	10:16	10:17	9:04	9:05	8:23	8:25	5:35	5:37	ירושלים (ק)
20:22	19:21	20:10	20:06	19:42	19:38	10:18	10:18	9:05	9:06	8:25	8:26	5:36	5:39	תל אביב (ק)
21:46	20:26	21:27	21:20	20:45	20:38	10:15	10:16	8:54	8:57	7:46	7:52	5:00	5:05	אוסטריה, וינה (ק)
17:53	16:54	17:41	17:44	17:11	17:15	10:40	10:38	9:49	9:46	9:10	9:08	7:25	7:20	אוסטריה, מלבורן (ח)
21:38	20:21	21:20	21:13	20:40	20:34	10:20	10:21	9:00	9:02	7:58	8:03	5:10	5:14	אוקראינה, אודסה (ק)
21:18	19:59	21:00	20:53	20:18	20:11	9:49	9:51	8:29	8:31	7:22	7:27	4:35	4:40	אוקראינה, דונייצק (ק)
21:32	20:12	21:14	21:06	20:31	20:24	10:00	10:01	8:39	8:41	7:30	7:36	4:44	4:50	אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)
22:10	20:45	21:50	21:42	21:04	20:57	10:23	10:24	9:01	9:03	7:42	7:50	5:02	5:08	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
22:05	20:39	21:44	21:36	20:58	20:51	10:15	10:17	8:53	8:55	7:33	7:41	4:54	4:59	אוקראינה, קייב (ק)
21:58	20:46	21:42	21:35	21:05	20:59	10:47	10:48	9:28	9:30	8:29	8:33	5:40	5:44	איטליה, מילאנו (ק)
18:48	17:57	18:39	18:38	18:15	18:14	10:10	10:10	9:08	9:07	8:37	8:37	6:08	6:08	אקוואדור, קיטו (ח)
18:32	17:35	18:21	18:23	17:53	17:55	11:11	11:09	10:19	10:16	9:41	9:39	7:51	7:47	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
19:11	18:08	18:59	19:02	18:26	18:29	12:08	12:06	11:19	11:16	10:37	10:35	8:59	8:54	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
21:13	20:07	20:59	20:54	20:26	20:21	10:37	10:38	9:21	9:23	8:33	8:36	5:43	5:46	ארה"ב, בולטימור (ק)
21:08	20:00	20:54	20:48	20:19	20:14	10:25	10:26	9:09	9:10	8:19	8:21	5:28	5:32	ארה"ב, ברוקלין (ק)
21:09	20:01	20:54	20:49	20:20	20:15	10:25	10:26	9:09	9:11	8:19	8:22	5:28	5:32	ארה"ב, גרסי סיטי (ק)
21:52	20:42	21:37	21:31	21:01	20:55	11:00	11:01	9:43	9:44	8:50	8:53	5:59	6:03	ארה"ב, דטרויט (ק)
20:57	19:59	20:45	20:41	20:17	20:14	11:00	11:00	9:48	9:49	9:09	9:10	6:22	6:24	ארה"ב, האוסטון (ק)
20:39	19:38	20:27	20:23	19:57	19:53	10:27	10:28	9:14	9:15	8:32	8:34	5:43	5:45	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:45	19:49	20:34	20:31	20:07	20:04	11:02	11:02	9:52	9:53	9:15	9:16	6:30	6:31	ארה"ב, מיאמי (ק)
21:07	19:58	20:52	20:46	20:17	20:12	10:20	10:21	9:04	9:05	8:13	8:15	5:22	5:26	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
21:08	19:59	20:53	20:47	20:18	20:12	10:18	10:19	9:02	9:03	8:10	8:13	5:19	5:23	ארה"ב, שיקגו (ק)
18:41	17:49	18:31	18:32	18:07	18:07	10:38	10:37	9:40	9:38	9:08	9:07	6:53	6:51	בוליביה, לה-פס (ח)
22:55	21:27	22:34	22:25	21:46	21:39	10:58	11:00	9:35	9:38	8:08	8:19	5:34	5:40	בלגיה, אנטוורפן (ק)
22:52	21:25	22:32	22:23	21:44	21:37	10:59	11:01	9:36	9:39	8:13	8:22	5:36	5:42	בלגיה, בריסל (ק)
18:04	17:15	17:54	17:55	17:33	17:34	10:16	10:15	9:20	9:18	8:47	8:45	6:40	6:38	ברזיל, סאן פאולו (ח)
17:53	16:59	17:43	17:44	17:17	17:19	10:04	10:02	9:08	9:06	8:34	8:33	6:27	6:24	ברזיל, ריו דה-ז'נירו (ח)
22:16	20:51	21:54	21:45	21:07	21:00	10:16	10:17	8:53	8:55	7:22	7:34	4:51	4:57	בריטניה, לונדון (ק)
22:42	21:08	22:18	22:07	21:25	21:16	10:21	10:23	8:56	8:59	7:06	7:06	4:49	4:56	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
22:30	20:59	22:07	21:58	21:18	21:11	10:20	10:22	8:56	8:59	7:04	7:28	4:52	4:59	גרמניה, ברלין (ק)
22:30	21:05	22:09	22:01	21:24	21:17	10:43	10:45	9:21	9:23	8:03	8:11	5:23	5:28	גרמניה, פרנקפורט (ק)
18:00	17:12	17:50	17:51	17:30	17:32	10:18	10:17	9:23	9:22	8:49	8:48	6:46	6:43	דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:47	18:53	19:37	19:35	19:12	19:09	10:24	10:24	9:16	9:16	8:42	8:43	6:00	6:01	הודו, מומבאי (ח)
19:42	18:48	19:32	19:30	19:07	19:04	10:21	10:20	9:13	9:13	8:39	8:39	5:58	5:59	הודו, פונה (ח)
21:30	20:12	21:12	21:05	20:31	20:24	10:05	10:06	8:45	8:47	7:39	7:44	4:52	4:57	הונגריה, בודפשט (ק)
21:14	20:06	20:59	20:54	20:24	20:19	10:29	10:30	9:13	9:14	8:22	8:25	5:32	5:35	טורקיה, איסטנבול (ק)
21:26	20:21	21:13	21:08	20:40	20:36	10:57	10:58	9:42	9:43	8:56	8:58	6:05	6:09	יוון, אתונה (ק)
21:48	20:31	21:31	21:24	20:50	20:43	10:27	10:28	9:07	9:09	8:03	8:08	5:15	5:20	מולדובה, קישינב (ק)

לוח זמנים לשבוע פרשת נשא בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

שבת יציאת שבת	שבת כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
								מג"א		אדמוה"ו				
		ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	
19:46	18:51	19:35	19:33	19:10	19:07	10:21	10:21	9:13	9:13	8:39	8:40	5:57	5:58	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)
17:46	16:39	17:32	17:36	16:57	17:01	10:57	10:54	10:10	10:06	9:25	9:22	7:57	7:51	ניו-זילנד, קרייטצ'רין (ח)
19:33	18:35	19:22	19:18	18:54	18:51	9:44	9:44	8:33	8:34	7:55	7:56	5:09	5:11	נפאל, קטמנדו (ח)
19:41	18:50	19:31	19:30	19:08	19:07	11:00	11:00	9:57	9:57	9:26	9:26	6:56	6:56	סינגפור, סינגפור (ח)
21:57	20:26	21:35	21:25	20:45	20:37	9:50	9:52	8:26	8:29	6:33	7:02	4:23	4:29	פולין, ורשא (ק)
18:24	17:32	18:14	18:14	17:50	17:50	10:11	10:10	9:12	9:10	8:40	8:40	6:22	6:20	פרו, לימה (ח)
22:17	21:02	22:00	21:54	21:21	21:15	11:04	11:05	9:45	9:47	8:45	8:49	5:56	6:01	צרפת, ליאון (ק)
22:46	21:26	22:27	22:19	21:45	21:39	11:10	11:11	9:49	9:51	8:38	8:44	5:53	5:59	צרפת, פריז (ק)
18:38	17:47	18:29	18:28	18:05	18:04	9:50	9:50	8:46	8:46	8:15	8:15	5:43	5:42	קולומביה, בוגוטה (ח)
21:43	20:35	21:28	21:22	20:53	20:48	10:44	10:44	9:26	9:27	8:30	8:34	5:40	5:44	קנדה, טורונטו (ק)
21:30	20:16	21:13	21:06	20:35	20:29	10:18	10:19	8:59	9:01	8:00	8:04	5:10	5:15	קנדה, מונטריאול (ק)
20:36	19:34	20:23	20:19	19:52	19:48	10:20	10:20	9:06	9:08	8:23	8:25	5:34	5:37	קפריסין, לרנקה (ק)
22:44	21:00	22:17	22:06	21:20	21:11	10:06	10:08	8:39	8:43	6:54	6:53	4:28	4:36	רוסיה, ליובאוויטש (ח)
22:29	20:44	21:59	21:47	21:03	20:54	9:37	9:39	8:10	8:13	6:27	6:26	3:56	4:04	רוסיה, מוסקבה (ח)
21:06	19:48	20:48	20:41	20:07	20:01	9:43	9:44	8:23	8:25	7:18	7:23	4:31	4:36	רוסיה, רוסטוב על-הדון (ח)
22:12	20:59	21:54	21:47	21:18	21:11	10:47	10:49	9:27	9:29	8:22	8:27	5:35	5:40	שוויץ, ציריך (ק)
19:16	18:23	19:06	19:04	18:42	18:40	10:07	10:07	9:01	9:01	8:28	8:28	5:50	5:50	תאילנד, בנגקוק (ח)

אגרות קודש

ב"ה, ט' סיון, תשט"ו
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מלפני חג זמן מ"ת, בו כותב שמרגיש שחסר לו איזה דבר בתורה או ביראת שמים וכיו, אבל אינו מזכיר מאומה בהנוגע לדבר לימודו בנגלה ולסדר לימודו בחסידות, שבדאי אינם כדבעי, ובמילא אין פלא על הרגש הני"ל, וכיון שמבקש עצה, הנה לפני התפלה (בימות החול) בבקר (יפריש איזה פרוטות לצדקה) וילמוד איזה ענין בחסידות, ששני ענינים אלו הם עצה שתקובל תפלתו, והרי התחלת בקשות צרכי האדם שהם ב"ב אמצעיות הוא חנינת דעת, כן יהי זהיר בטבילת עזרא וילמוד תורה בהתמדה ושקידה, וכפירוש רש"י מספרא אם בחקותי תלכו שתהיו **עמלים** בתורה, וכבר ידוע פסק רז"ל לא **יגעת** ומצאת אל תאמין.

בטח ידוע לו משלשת השיעורים השווים לכל נפש, מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועל כל פנים מכאן ולהבא יזהר לקיימם ותקותי חזקה שאם יעשה ככל הני"ל, הנה לאט לאט יוטב במצב, ואף שתתחזק הכרתו שחסר הוא וצריך להשתלם, הנה ביחד עם זה בעת הלימוד וכן בקיום המצות בהידור תהי שמחה בלבבו, וכמבואר בארוכה בתניא שאין שני הענינים סותרים זה את זה.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש וחג השבועות

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות – כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחרי הבדלה. כאשר חג ושבט סמוכים זה לזה, נותנים צדקה לפני הדלקת הנרות הראשונה, של ערב חג או ערב שבת - גם עבור היום שלאחריו.

ערב שבת קודש

יש להדליק – לפני כניסת השבת 'נר נשמה' (או שלהבת גז וכדומה) כדי לאפשר העברת אש להדלקת הנרות במוצאי שבת קודש בליל החג.

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ:

חג השבועות

זמן הדלקת נרות הערב – רק בלילה, במוצאי שבת, לאחר צאת הכוכבים, הדלקת הנרות נעשית אך ורק על ידי העברה מאש הדלוקה לפני כניסת השבת. אסור בשום אופן להדליק על ידי יצירת אש חדשה (גפרור או מצית).

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעְנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה:

בחול"ל יום שני של חג השבועות

מדליקים את הנרות - על ידי העברה מאש הדלוקה מלפני כניסת השבת - ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעְנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצעידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז הפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף פל־אויב ואורב ולסטים וחיזת רעות בדרך ומפל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול התפלתנו כי אתה שומע תפלת פל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת ובעלה גדעון יעקובסון

יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840 Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להרשמה ומנויים: 9601001 3 (972)

להורדת הקבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00479
24/05/2015

P.P.
שולם
1949
תל אביב

